

**VIII САЙЛАНҒАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ
ҚЫЗМЕТІНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ
(2023 жылғы 1 қыркүйек – 2024 жылғы 28 маусым)**

МАЗМҰНЫ

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ «ӘДІЛЕТТІ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ БАҒДАРЫ» АТТЫ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА ЖОЛДАУЫ	3
I БӨЛІМ	
VIII САЙЛАНГАН ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНІҢ ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ЗАҢ ШЫГАРУ ҚЫЗМЕТИНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ ТУРАЛЫ ЖИНАҚТАЛҒАН ДЕРЕКТЕР ...	26
1.1. Екінші сессияда заң жобаларының етуі	26
1.2. Парламент екінші сессия барысында Палаталардың бірлескен отырысында қабылданған заңдар	27
1.3. Екінші сессия ішінде Парламент Мәжілісі қараған ері қабылданған және Парламент Сенатына мақұлдау үшін берілген, сондай-ақ Палаталардың бірлескен ottyрысында қабылданған заңдардың тақырыптық құрылымы	28
1.4. Эртүрлі тақырыптық ауқымдағы заңдарды (екінші сессия ішінде Мәжіліс қараған еरі қабылданған және Парламент Сенатына мақұлдау үшін берілген), сондай-ақ Палаталардың бірлескен отырысында қабылданған заңдарды әртүрлі реттеу сипатындағы топтарға бөлу	29
1.5. Екінші сессияда Парламент Сенаты қайтарған заң жобалары турали	41
1.6. Сенат қайтарған заң жобалары бойынша келісір рәсімдері	44
1.7. Екінші сессия ішінде Парламент қабылданған заңдардың саны	45
1.8. Мәжіліс екінші сессиясында қарауға қабылданған заң жобаларын жауапты комитеттер арасында бөлу	53
1.9. Президент бастамашы болған заң жобалары	53
1.10. Депутаттар бастамашы болған заң жобалары	54
1.11. Мәжілістен қайтарып алынған заң жобалары	70
1.12. Келесі сессияға қалған заң жобалары.....	70
II БӨЛІМ	
МӘЖІЛІСТИҢ ТҮРАҚТЫ КОМИТЕТТЕРІ ҚЫЗМЕТИНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ ТУРАЛЫ ЖИНАҚТАЛҒАН ДЕРЕКТЕР	76
2.1. Аграрлық мәселелер комитеті	76
2.2. Заннама және сот-құқықтық реформа комитеті.....	94
2.3. Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті	134
2.4. Әлеуметтік-мәдени даму комитеті.....	144
2.5. Қаржы және бюджет комитеті	186
2.6. Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті	222
2.7. Экономикалық реформа және өнірлік даму комитеті	247
III БӨЛІМ	
ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНДЕГІ САЯСИ ПАРТИЯЛАР ФРАКЦИЯЛАРЫНЫҢ ЖӘНЕ «ИНКЛЮЗИВТІ ПАРЛАМЕНТ» ДЕПУТАТТАР ТОБЫНЫң ЖҰМЫСЫ ТУРАЛЫ	280
3.1. «AMANAT» партиясының фракциясы.....	280
3.2. «Ауыл» партиясының фракциясы	285
3.3. «Respublica» партиясының фракциясы	289
3.4. «Ақжол» Қазақстан демократиялық партиясының фракциясы	301
3.5. «Қазақстан халық партиясы» фракциясы	320
3.6. «Жалпыұлттық социал-демократиялық партиясы» фракциясы	331
3.7. «Инклюзивті Парламент» депутаттық тобы	331
IV БӨЛІМ	
БІР МАНДАТТЫ АУМАҚТЫҚ САЙЛАУ ОКРУГТЕРІНДЕ САЙЛАҒАН ДЕПУТАТТАРДЫҢ ЖҰМЫСЫ ТУРАЛЫ (саяси партиялардың фракцияларына кірмейді).....	336
V БӨЛІМ	
ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНІҢ ӨКІЛДІК ҚЫЗМЕТІ	345
5.1. «Үкімет сағаттары»	345
5.2. Депутаттық сауалдар	345
5.3. Азаматтардың хаттары мен өтініштері бойынша жұмыс	352
VI БӨЛІМ	
ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ІНТЫМАҚТАСТЫРЫ	354
VII БӨЛІМ	
ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІ ЖАНЫНДАҒЫ ҚОҒАМДЫҚ ПАЛАТА	408
VIII БӨЛІМ	
ЖҰРТШЫЛЫҚПЕН ЖӘНЕ БАҚ-пен БАЙЛАНЫС	410
IX БӨЛІМ	
ҚОРЫТЫНДЫ	412

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ «ӘДІЛЕТТІ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ БАҒДАРЫ» АТТЫ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА ЖОЛДАУЫ

**Құрметті отандастар!
Қадірлі депутаттар және Үкімет мүшелері!**

Қазақстан Республикасы Конституциясының 59-шы бабына сәйкес VIII шақырылымдағы Парламенттің екінші сессиясын ашық деп жариялаймын.

Құрметті депутаттар!

Баршаңызды кезекті сессияның ашылуымен құттықтаймын! Жауапты қызметтеріңізге табыс тілеймін!

Көктемдегі сайлаудан кейін Парламенттегі саяси партиялардың қатары көбейді. Депутаттар құрамы айтарлықтай өзгерді. Саяси партиялардың фракциялары, бір мандатты округтан сайланған депутаттар да жұмысқа белсене кірісті. Олар көптеген заң жобасына бастамашылық етіп, өзекті мәселелерді батыл көтере бастады.

Депутаттарымыз жазда да көп жұмыс атқарды. Небәрі екі айда 1200-ден астам елді мекенді аралап, сайлаушылармен кездесті, тұрғындардың тыныс-тіршілігімен танысты.

Мен баршаңызға табысты қызметтеріңіз үшін шынайы ризашылығымды білдіремін. Жаңа сессияда жұмыс қарқыны бұдан да жоғары болады деп ойлаймын.

Құрметті отандастар!

Баршаңызға мәлім, мен жыл сайын халықта Жолдауымды Парламент сессиясының ашылуында жариялаймын. Бүгінде бұл жаңы дәстүрге айналды. Мұның айрықша мәні бар.

Себебі дәл осы сәтте және дәл осы жерде билік тармақтарының барлық өкілдері бас қосады. Алдағы орта мерзімдік жұмыстың бағыт-бағдары айқындалады. Нақты тапсырмалар беріледі, жаңа міндеттер жүктеледі. Парламент, Үкімет және басқа да құзырлы органдар тың қарқынмен іске кіріседі. Бір сөзben айтсақ, мемлекеттік аппараттың үйлесімді әрі тиімді жұмыс істеуі үшін бұл іс-шара өте маңызды.

Бүгінде менің бастамаларымның басым көпшілігі жүзеге асты. Бірқатар жұмыс жалғасып жатыр. Осы орайда халықтың тұрмыс сапасына тікелей әсер еткен кейбір шараларды атап өткім келеді.

Мысалы, 2020 жылдан бері мұғалімдердің жалақысы екі есе өсті. Дәрігерлердің айлығы да айтарлықтай көбейді. Қазір олардың табысы еліміздегі орташа жалақыдан әлдеқайда жоғары. Жұртқа зейнетакы жинағының бір бөлігін пайдалану мүмкіндігі берілді. Милионға жуық адам осы жобаның игілігін көрді – тұрғын үй мәселесін шешіп, баспаналы болды. «Жайлы мектеп» жобасы аясында 400-ге жуық мектеп салынады. Қазір ауылдық жерде 300-ден астам деңсаулық сақтау нысаны салынып жатыр. «Ұлттық қор – балаларға» жобасы қолға алынды. Соның арқасында

жаңа жылдан бастап балалардың есепшотына қаражат түсे бастайды. Игерілмей жатқан немесе заңсыз берілген 8 миллион гектар жер мемлекет мешігіне қайтарылды.

Мен нақты іске асқан шаралардың бір бөлігін ғана атап өттім. Шын мәнінде, көп жұмыс атқарылды, болашақта да өз жалғасын табады.

Өздеріңізге мәлім, былтырдан бері елімізде ауқымды саяси жаңғыру жұмыстары жүргізілді. Небәрі бір жарым жылдың ішінде көптеген өзгеріс жасалды. Оған баршаңыз күә болдызыздар, реформаны жүзеге асыру үшін белсенді түрде жұмыс істедіңіздер.

Қолға алған шаралар нәтижесінде билік тармақтары арасында тиімді тепе-теңдік орнады. Басқару жүйесі ықпалды Парламенті бар Президенттік республика үлгісіне көшті. Елімізде «күшті Президент – ықпалды Парламент – есеп беретін Үкімет» тұжырымдамасы барынша орнықты. «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» қағидатын нақты іске асыруымыз қажет. Бұл жерде Парламенттің рөлі ерекше.

Адам құқығын қорғау саласында маңызды қадамдар жасалды. Әділдікті және заң үстемдігін орнату үшін ауқымды жұмыс жүргізіліп жатыр. Шешім қабылдау үдерісіне азаматтардың қатысу мүмкіндігі артты. Қоғамның саяси мәдениеті мұлде жаңа сипатқа ие болды.

Алайда нағыз дамыған ел боламыз десек, саяси реформалармен шектеліп қалмауымыз керек. Осы жұмысты түбекейлі және жан-жақты әлеуметтік-экономикалық реформаға үштастыру қажет.

Казір әлемде геосаяси ахуал ушығып тұр. Соған қарамастан, ел экономикасының негізгі бағыттары бойынша көрсеткіштер өсті.

Былтыр Қазақстанның ішкі жалпы өнімі 104 триллион теңге болды. Елімізге 28 миллиард доллар тікелей шетел инвестициясы тартылды. Бұл – рекордтық көрсеткіш. Сыртқы сауда-саттық бүрын болмаған деңгейге, яғни 136 миллиард долларға жетті. Оның 84 миллиарды – экспорт. Сыртқы қорымыз 100 миллиард долларға жуықтады. Бұл, ең алдымен, экономикалық тұрақтылығымыздың аса маңызды кепілі екені сөзсіз.

Әрине, басқа елдер де қарап отырған жоқ, олар да алға қарай ұмтылып, дамуда. Бір сөзben айтқанда, жаһандық экономика және халықаралық еңбек нарығы түбекейлі өзгеруде. Технологиялық бәсеке қызып тұр. Барлық жерде ресурстар үшін талас жүріп жатыр. Климаттың өзгеруі, азық-түлік қауіпсіздігі және демографиялық тұрғыдан орнықты даму ең өзекті мәселелеге айналды. Бір сөзben айтқанда, адамзат тарихында бүрын-соңды болмаған сын-қатерлер мен түбекейлі өзгерістер дәуірі басталды.

Осындағы аса маңызды шақта зор экономикалық серпіліс жасауға еліміздің толық мүмкіндігі бар. Ол үшін біз біртінде жаңа экономикалық үлгіге өтуіміз керек. Бұл жұмысты батыл жүргізуіміз қажет. Басты мақсат – қағаз жүзіндегі биік жетістіктерге қол жеткізу емес, шын мәнінде халықтың тұрмыс сапасын жақсарту болуға тиіс.

Әділдік, инклюзивтік және үнемшілдік жаңа экономикалық бағдарымыздың өзегіне айналады.

Қазақстанның экономикалық дамуының жаңа парадигмасы еліміздің бәсекелік артықшылықтарын тиімді пайдалануға және өндіріс саласындағы еңбек, капитал, ресурстар, технология сияқты негізгі факторлардың әлеуетін барынша ашуға негізделеді.

Жаңа экономикалық саясатта жүзеге асуы екітадай, ұзақ мерзімді мақсат қоюға болмайды.

Осы Жолдауда айтылатын міндеттің бәрі үш жылдың ішінде орындалуға тиіс. Ал аса күрделі міндеттерді жүзеге асуру үшін нақты мерзім бекітіледі.

Енді экономиканың құрылымына қатысты реформаның негізгі тұстарына тоқталайын.

Қазіргі ең басты міндет – еліміздің мықты өнеркәсіптік негізін қалыптастыру және экономикамыз өзімізді толық қамтамасыз ете алатын жағдайға жету. Соңдықтан өңдеу саласын жедел дамытуға баса мән беруіміз қажет.

Біз ел тағдыры үшін айрықша мәні бар бірқатар жобаны жүзеге асурумыз керек. Экономиканы әртараптандыру бұрынғыдан да маңызды міндетке айналуда.

Бұл ретте металды терең өңдеу, мұнай-газ және көмір химиясы, ауыр машина жасау, уранды конверсиялау және байыту, автобөлшектер және тыңайтқыштар шығару сияқты бағыттарға айрықша назар аударған жөн. Басқаша айтсақ, жоғары деңгейде өңделген өнім шығаратын кластер құру керек.

Еліміздің туристік әлеуетін де пайдалану керек. Туризм осындай серпінді жобалар қатарында болуға тиіс. Өкінішке қарай, осы маңызды саладағы жұмыс дұрыс атқарылмай жатыр, еліміз басқа мемлекеттермен салыстырғанда артта қалып келеді.

Жалпы, кемінде 15 ірі жобадан тұратын нақты тізім дайындалуға тиіс. Осы салада бұрын болған қателіктерді қайталауға болмайды.

Жобаларды тиімді қолдау шараларын және оларды орындау мерзімдерін нақты айқындау керек. Оны іске асуруға шетел инвесторларын және еліміздің бизнес өкілдерін барынша тартқан жөн. Жұмысқа өзіміздің шикізатты, тауарлар мен кадрларды, басқаша айтқанда, барлық ішкі мүмкіндіктерімізді пайдалану қажет.

Біз жаңа өнеркәсіп саясаты арқылы жаңаша даму ұлгісіне көшуге тиіспіз.

Мемлекет ірі кәсіпорындармен бірлесіп, өндірістің барлық сатысы өз елімізде болуын қамтамасыз етуі керек. Ол үшін өндіріс саласын реттейтін және ынталандыратын түрлі тәсілдерді қолдану қажет. Өңдеу өнеркәсібі шикізатты көңілге қонымды бағамен жеткілікті қөлемде алуы керек.

Сонымен бірге реттелетін сатып алу кезіндегі өз тауарларымыздың үлесін арттыру және офтейк жүйесін толық іске қосу қажет. Еліміздегі өнім өндірушілермен жасалатын офтейк келісім-шарттардың үлесін кемінде 10 пайызға жеткізу керек. Бұл – жыл сайын 2 триллион теңге деген сөз.

Мен былтыр қолданыстағы жүйенің бітпейтін дау-дамай, жұмыстың ұзақ мерзім, ашық еместігі сияқты түйткілді

мәселелерін шешу үшін жаңа мемлекеттік сатып алу жүйесін енгізуді тапсырдым. Үкімет жаңа заң жобасын әзірледі. Бұл құжат бюджет қаржысын үнемдеп әрі есеп бере отырып жұмсауға септігін тигізуі керек.

Бір жағынан жаңа жүйе еліміздің кәсіпкерлеріне одан әрі қолдау көрсетілуін және ең бастысы, қордаланған мәселелердің бюджеттен қаржыландыру арқылы шұғыл шешілуін қамтамасыз етуге тиіс.

Сатып алу үдерісі оңтайланып, қысқартылады, «баға емес, сапа» қағидатына басымдық беріледі, яғни, демпингке тиімді тосқауыл қойылады және үдерістер толық автоматтандырылады. Мемлекеттік сатып алу жүйесіне алғаш рет «басынан бақайшағына дейін» жасау тәсілі енгізіледі.

Жұмыстың ашық болуын арыз-шағымдарды қараудың жаңа тәсілін қолдану және қоғамдық мониторинг институтын енгізу арқылы қамтамасыз еткен жөн.

Соның нәтижесінде алдағы үш жылдың ішінде реттелетін сатып алу саласындағы жергілікті өнімдер мен қызметтердің үлесі кемінде 60 пайызға жетуге тиіс.

Қазір көптеген елдер ішкі нарықты қорғау шараларын белсенді қолданады. Дамыған мемлекеттердің өзі протекционистік өнеркәсіп саясатына көшті.

Дүниежүзілік сауда үйімінің бағалауынша, біздің елдегі ішкі нарықты қорғау деңгейі төмен, небәрі 128 тарифтік емес шара. Сондықтан біз сауда-саттық саясатында жаңа әрі батыл қадам жасауымыз керек.

Мемлекет отандық өнім өндірушілерді қорғауға міндетті. Бұл – біздің экономикамыз өзгелер үшін жабық деген сөз емес. Экономикамыз басқа елдерге әрдайым ашық болуға тиіс. Бірақ ұлттық бизнестің мұддесін қорғау керек.

Қазақстанда кен өндіру өнеркәсібі жақсы дамығаны баршаңызға белгілі. Осы сала ұлттық экономиканың өсімін қамтамасыз ететін сенімді табыс көзі болып келеді. Болашакта да солай болуға тиіс. Көптеген металдың әлемдік нарықтағы бағасы бұрын-сонды болмаған деңгейге жетті. Соған қарамастан ірі өндіріс орындарына жақын тұратын жүрттың наразылығы күшейіп барады. Олар экология нашарлап, денсаулыққа зиян келтіріп жатқанын айтЫП, шағымдануда. Жұмысшылардың өндірісте мертігіүі және қазаға ұшырауы көп болып кетті. Үкімет кәсіпорындардың технологиялық және экологиялық ахуалын, денсаулық сақтау жүйесін жақсарту үшін батыл шаралар қабылдауы қажет. Сондықтан ірі өндіріс кәсіпорындары 5 жыл сайын технологиялық және экологиялық аудит жасауы керек. Бұл талап инфрақұрылым саласындағы кәсіпорындарға да қойылуға тиіс.

Геологиялық барлау ісі айрықша назар аударуды қажет етеді. Еліміздің минералды шикізат базасын толықтыру үшін 2018 жылы тау-кен саласын басқару мәселесіне қатысты жаңа заңдар қабылданды. Бірақ заң талаптары толық орындалмай жатыр. Соның салдарынан табиғи ресурсқа қанша бай болсақ та, көптен бері ауыз толтырып айтатын геологиялық жаңалық ашылған жоқ. Ахуалды дереу өзгерту керек.

Тау-кен саласын басқару жүйесін жуық арада жаңғырту қажет. Қөптеген елде бұл саланы негізінен жеке компаниялар алға сүйрейді. Сондықтан ірі көлемде жеке инвестицияларды тарту осы саланың әлеуетін ашуға барынша көмектеседі.

Ол үшін салық және реттеу шарттары өзгеріске икемді болуы керек. Өз қаржысына геологиялық зерттеу жүргізген инвестордың жер қойнауын пайдалану кезінде басым құқыққа ие болуын қамтамасыз еткен жөн. Жобаларды келісуге қажетті рәсімдер мен оның мерзімін кешенді мемлекеттік сараптама жасау және толық цифрандыру тәсілін енгізу арқылы екі есе азайту керек. Қазір еліміздің 1,5 миллион шаршы шақырым аумағына геологиялық және геофизикалық барлау жасалған. Үкіметтің міндеті – 2026 жылға қарай оның көлемін кемінде 2 миллион 200 мыңға жеткізу.

«Жаңа заманның мұнайына» айналған сирек және жерде сирек кездесетін металл кеніштерін игеру басты бағыттың бірі болуы керек. Өзінің осы саладағы әлеуетін аша алған елдер келешекте бүкіл әлемнің технологиялық даму бағдарын айқындайтын болады.

Біз жыл сонына дейін саланы дамытуға қатысты нақты ұстаныммызды анықтап алуға тиіспіз. Өңдеу өнеркәсібін қолдау үшін шетелдің және еліміздің инвесторларын бастапқы үш жылда салықтан және басқа да міндетті төлемдерден босатқан жөн. Бұл – өңдеу индустриясына айтарлықтай серпін беруге арналған өте маңызды шара.

Тағы бір маңызды мәселе – қорғаныс-өнеркәсіп кешенін жан-жақты ынғайту. Бұл сала дамыған елдердің ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету ісінде басты рөл атқарады.

Осы орайда импортқа тәуелділікті азайтуға мүмкіндік беретін, жергілікті өнім үлесі жоғары өндіріс кешенін құру – аса маңызды міндет.

Біздің армиямыз жоғары технологиялық қару-жарақпен және әскери техникамен, соның ішінде бронды техникамен, үшқышсыз басқарылатын ұшу аппараттарымен, қазіргі заманғы атыс қарууларымен жабдықталуға тиіс.

Техниканы шұғыл жөндейтін өндіріс орындарының қуатын арттырып, отандық кәсіпорындарға барынша қолдау көрсеткен жөн. Бізде оған қажетті материалдық-техникалық база, білік пен тәжірибе және мамандар бар. Тек оларға құзырлы мекемелердің тапсырысы керек.

Заманауи технология трансфертін жасау және жаңа өндірістер ашу жұмысын жалғастырған жөн.

Арнаулы қорғаныс-өнеркәсіп кешенін дамыту қоры арқылы өз кәсіпорындарымызға тікелей қаржылық қолдау көрсетіледі.

Алдымызда тағы бір өте маңызды міндет түр. Біз агроөнеркәсіп кешенінде нақты серпіліс жасауымыз керек. Ауыл шаруашылығы саласының әлеуеті орасан зор. Бірақ біз қолда бар мүмкіндіктерді әлі де толық пайдаланбай отырмыз.

Қазақстанның айналасында өнім өткізетін өте үлкен нарықтар бар. Онда сапалы азық-түлік өнімдері тапшы. Қазақстанның стратегиялық мақсаты – Еуразия құрлығындағы басты аграрлық

орталықтың біріне айналу. Осы мақсатқа қол жеткіземіз десек, ең алдымен, өнімді жоғары деңгейде өңдеуге көшпүіміз қажет. Онсыз болмайды. Біз алдағы үш жыл ішінде агроОнеркәсіптегі өңделген өнім үлесін 70 пайызға жеткізуіміз керек. Бұл – нақты міндеп. Жұртты өнім өңдеуге ынталандыру керек. Ол үшін салық саясатын қайта қарастыру керек.

Бұл салада ірі компаниялар көбірек болса, нақты серпіліс жасауға болады. Біз экспортты ұлғайта отырып, ішкі нарықты да ұстап тұруымыз керек. Соңдықтан елімізге сапалы өнімді қажетті көлемде тұрақты ұсына алатын кәсіпорындар қажет. Отандық агроФирмалардың ірі компаниялар қатарына кіргені жөн болар еді. Соңдай-ақ өзара тиімді шарттарды ұсынып, бұл жұмысқа халықаралық корпорацияларды белсенді түрде тарту керек.

Ет, сүт, астық өнімдерін терең өңдеу және өндірістік жылыжай шаруашылықтарын дамыту сияқты біз үшін болашағы зор бағыттарға басымдық берген аbzal. Сонымен бірге өз еліміздегі ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының әлеуетін қаперден шығармаған жөн.

Осы ретте 100-ден астам ірі сүт-тауар фермасы салынып жатқан Солтүстік Қазақстан облысының жетістіктері көпкі ұлғ. Шаруалардың тәжірибесі мол, жем-шөп қоры да жеткілікті. Оған қоса байыпты қолдау шаралары қолға алынған. Осының бәрі тұтаса келе тәп-тәуір нәтиже беріп отыр. Құс фабрикаларын, көкөніс қоймаларын, ет өнімдерін шығаратын кәсіпорындар салған кезде осы тәжірибелі басшылыққа алу керек.

Ауыл-аймақты дамыту үшін шағын шаруашылықтарды қолдау өте маңызды. «Ауыл аманаты» бағдарламасының елге қажет екені айқын көрінді. Оның келесі кезеңінде жеңілдетілген несие берумен шектеліп қалмау керек. Жеке қосалқы шаруашылық иелері өзара бірігу қажет. Осыған қажетті жағдай жасалуы керек.

Машина-трактор паркінің әбден ескіріп, тозуы – курделі мәселеге айналды. Қазір ауыл шаруашылығы техникасының 80 пайызы тозып тұр. Соңдықтан жыл сайын оның 8-10 пайызын жаңартып отыру қажет. Бұл ретте еліміздегі техника өндірушілер мен шаруалардың да мүддесін ескерген аbzal.

Қазір жаһандық бәсеке күшнейіп тұр, тауар нарығында өзгеріс бар. Мұндай жағдайда өнім өткізу саясатына ерекше мән беруіміз керек. Жылдар бойы қалыптасқан ішкі және сыртқы нарықтағы орнымызды сақтап қалу айрықша маңызды. Үкіметтің алдында сыртқа шығарылатын өнім нарығының ауқымын жоспарлы түрде кеңейту міндепті тұр. Қазақстанның тауарларын шетелге таныту және шығару үшін тиісті шаралар қабылдаған жөн.

Қазіргі ауыл шаруашылығы – жоғары технологиялы сала. Мұны білесіздер. Шаруаларды жер жағдайы немесе ауа райы емес, инновациялық амал-тәсілдер табысқа жеткізеді. Заманауи ғылымға сүйенбесе, ауыл шаруашылығы жай тоқырауға емес, құрдымға кетеді.

АгроНымды дамыту және ең бастысы, оны ауыл шаруашылығында іс жүзінде қолдану үшін шаралар қабылдау қажет. Ұлттық аграрлық ғылыми-білім беру орталығын зерттеу

ісінің барлық сатысын қамтитын агротехнология хабына айналдыру керек.

Сондай-ақ шетелдің танымал агро-ғылыми орталықтарымен толыққанды ғылыми-тәжірибелік ынтымақтастық орнату керек. Біз жеке ғылыми-технологиялық бастамаларды қолдаймыз. Білім беру бағдарламаларын ауыл шаруашылығы талаптарына бейімдейміз.

Егін шаруашылығында маңызды реформа жасайтын кез келді. Егіс түрлерін көбейтуіміз керек. Сондай-ақ көбірек пайдада әкелетін дақылдар еккен жөн. Суды көп қажет ететін егіс алқабын біртіндеп азайтып, бір ғана дақыл түрін егуді шектеу қажет. Диқандарды жергілікті тұқыммен қамтамасыз ету маңызды. Сонымен қатар жаңа сұрыптарды шығарып, оны өсіру мәселесін шешкен жөн.

Мемлекеттің баға реттеу мәселесіне шектен тыс араласуы агроенеркәсіп кешенін өркендетуге айтарлықтай кедергі келтіріп отыр. Бұл мәселені де шешу керек.

Азық-тұлік келісім-шарт корпорациясы ахуалды тұрақтандыру ісінде қазіргіден де маңызды рөл атқаруға тиіс. Бұл мекеме қажет кезде интервенция жасап, бағаның өсімін тежеп отырады. Азық-тұлік корпорациясы нарықтағы жекеменшік иелерінің ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіретін, оны сақтайтын және сататын толыққанды желі құруына жәрдемдесуге тиіс.

Келесі мәселе. Өткен қыста еліміздің жылу электр станцияларында қайта-қайта апат болды. Бұл жағдай жылдар бойы шешілмеген мәселенің бетін ашып берді. Инфракұрылымның әбден тозуы халықтың тұрмыс сапасына тікелей әсер етеді. Индустріяландыру қарқының да тежейді. Яғни, инфракұрылымды жаңыртпасақ, жаңа экономикалық үлгіге көшу мүмкін емес.

Үкімет жаңа инфракұрылымдық жоспарда осы саладағы барлық түйткілді ашық көрсетіп, оны шешу жолдарын анықтауға тиіс.

Энергетикалық қауіпсіздік мәселесін де шешу қажет. Бұл салада қолдан келгенше өз ресурстарымызға арқа сүйеген абзal. Басты міндет электр энергетикасы саласына жүктеледі. Алдағы 5 жылда кемінде 14 гигаваттық жаңа электр қуаты іске қосылады.

Быны Екібастұздағы бірінші ГРЭС-тің бірінші блогын қайта құру жұмыстары аяқталады. Бұрын ешқашан толық қуатын пайдаланып көрмеген станцияның 8 блогы түгел жұмыс істейтін болады. Қазір екінші ГРЭС-ті кеңейту жобасы жүзеге асырылып жатыр, үшінші ГРЭС-тің құрылышы басталады.

Тұптеп келгенде, Қазақстан электр қуатын басқа жақтан алмауға тиіс, яғни көршілес елдерге тәуелді болмауы керек. Біздің қазіргі ахуалымыз мәз емес. Бұл – ең алдымен, мемлекеттік қауіпсіздік мәселесі. Жалпы, қай жағынан алып қарасақ та, бұған мұлде жол беруге болмайды.

Әрине, жаңартылатын энергетика жобаларын жүзеге асыру да жалғасады. Су электр станцияларын дамыту мәселесі назардан тыс қалмайды. Электр қуатымен, жылумен және сумен қамтамасыз ету – технологиялық тұрғыдан алғанда тығыз байланысқан біртұтас жүйе. Оған экономиканың аса маңызды жеке саласы ретінде қаралған абзal. Осы салаға қатысты қазіргі ұстаным негізінен өзектілігін жоғалтты. Енді жаңа шешімдер керек.

Тариф саясатын түбөгейлі қайта қарау, тариф белгілеудің жаңа әдістемесін енгізу және инвесторлардың қызығушылығын арттыру қажет. Табиғи монополия субъектілерінің бәріне 5-7 жылға дейін көнілге қонымды нарықтық тариф енгізген жөн. Яғни, баға тұрақты болса, инвестицияны нақты жоспарлауға мүмкіндік туады. Қаржы үйымдары да кәсіпорындарға нық сеніммен несие бере алады. Сонымен қатар монополистердің жауапкершілігін едәуір арттыру қажет. Бұл салаға цифрлық бақылау тәсілдері енгізіледі. Сол арқылы азаматтарымыз тарифтік смета және инвестициялық бағдарламалар туралы ақпарат алады.

Елді газбен қамтамасыз ету де – өзекті мәселе. Тауарлы газдың ресурстық базасын кеңейту – Үкіметтің және ұлттық газ компаниясының басты міндеті. Жаңа газ өндеу зауыттарының құрылышын тездету және қолданыстағы зауыттардың қуатын барынша пайдалану қажет.

Еліміздегі Теніз, Қашаған, Қарашығанақ сияқты мұнай-газ алпауыттары газды қолжетімді бағамен ұсынуға тиіс. Сонымен қатар жаңа газ кеңіштерін барлау және игеру үшін инвестиция тарту аса маңызды.

Электр қуаты, жылу және су – тұрмысқа аса қажетті игіліктер. Оны үнемдеп пайдалану керек. Бұл жаңа тұрмыстық мәдениетке айналуы қажет. Жалпы, бұл – үй шаруасына ғана емес, тұтас экономикаға ортақ талап. Қазір суды онды-солды пайдалануға мүлде болмайды. Үкімет энергетикалық тиімділік саясатын түбөгейлі қайта қарауға тиіс. Онда Экономикалық ынтымақтастық және даму үйімінің стандарттары ескерілуі керек.

Энергетиканы тиімді пайдалануға және басқа да ресурстарды үнемдеуге қатысты нақты нормативтік талаптарды біртіндеп енгізу қажет.

2029 жылға қарай энергияны тұтынуға және энергия шығынына байланысты негізгі көрсеткіштер кемінде 15 пайызға азаюға тиіс.

Біз «жасыл» экономиканы дамыту мәселесімен мықтап айналысұмыз керек. Болашақта бүкіл әлем таза энергетикаға көшетіні сөзсіз. Халықаралық сарапшылардың мәліметіне сүйенсек, жалпы әлемдегі күрделі қаржы салымдарының үштен біrine жуығы жаңартылатын энергетика жобаларының еншісінде. Қазақстанда да бұл бағытта көп жұмыс атқарылды. Жаңа Экология кодексі және Көміртегі бейтараптығына қол жеткізудің 2060 жылға дейінгі стратегиясы қабылданды. Соңғы 5 жылда жаңартылатын энергетиканың елімізде өндірілетін қуаттың жалпы көлеміндегі үлесі 5 пайызға жуық өсті.

2027 жылға қарай тағы 1,4 гигаваттық қуат көздері іске қосылады. Еліміздің энергетикалық теңгерімінің құрылымы өзгеретіні анық. Сондықтан қуат өндіруден бастап оны таратуға дейінгі бүкіл энергетика саласын басқару тәсілдерін жетілдіру керек.

Сутегіден қуат өндіру ісін дамыту қажет. Қуат көздерін кеңейту ісі энергетикалық машина жасау саласында технология трансфертін жүзеге асырып, жергілікті өндірісті дамытуға, аккумулятор өнеркәсібін құруға негіз болады. Ең бастысы, елімізде шикізат қоры жеткілікті.

Теңгерімді қуат көздерін, энергияны шоғырландыру жүйелерін құру үшін тың шешімдер қабылдау қажет. Қеміртегі бейтараптығына көшуді парниктік газ шығарындыларына арналған квотаны саудалау арқылы тездетуге болады. Үкімет пен бизнес өкілдері осы бағыттағы мүмкіндіктерді пайдалану мәселесімен шұғылдануы керек.

Жетекші экономикалар үшін «жасыл» қаржы тарту ісінің маңызы арта түсіде. Өткен жеті жылда жер жүзінде «жасыл» облигацияларға 2,5 триллион доллардан астам қарражат жұмсалды. ESG қағидалары аз уақыт ішінде қаржы үйымдарының қалыпты тәжірибесіне айналды. Осыған байланысты «Астана» халықаралық қаржы орталығы біздің аймақтың «жасыл» қарражат тартатын басты алаңына айналуға тиіс.

Атом энергетикасын дамыту аса маңызды экономикалық және саяси мәселелеге айналды. Атом электр станциясын салу қажет пе, жоқ па деген сауалға қатысты түрлі пікір бар екенін білесіздер.

Қазақстан – әлемдегі ең ірі уран өндіруші мемлекет. Ендеңе өз жерімізде атом станциясын салуға әбден қақымыз бар. Кейбір сарапшылар шағын ядролық станциялар салу керек деген пікір айтады. Алайда көптеген азамат пен бірқатар сарапшы ядролық станцияның қауіпсіздігіне күмәнмен қарайды.

Семей полигоны халқымызға қаншама қасірет әкелгенін ескерсек, олардың құдігін түсінуге болады. Сондықтан бұл мәселе бойынша қоғамдық тындауларды, егжей-тегжейлі, кен ауқымды талқылауларды жалғастыруымыз керек.

Біз маңызды стратегиялық мәселелерге қатысты түпкі шешімді референдум арқылы қабылдауымыз қажет. Бұл – 2019 жылы сайлау алдында мениң халыққа берген уәдем.

Атом электр станциясын салу немесе салмау мәселесі – еліміздің болашағына қатысты аса маңызды мәселе. Сондықтан оны жалпыұлттық референдум арқылы шешкен жөн деп санаймын. Накты мерзімін кейін анықтаймыз.

Келесі мәселе. Су ресурсы – еліміздегі өзекті мәселелердің бірі. Әсіреле, судың сапасы және оның халыққа қолжетімді болуы аса маңызды болып тұр.

Жыл өткен сайын халқымыздың саны да, экономикамыз да өседі. Бұл – қалыпты құбылыс. Сол себепті 2040 жылдарға қарай Қазақстандағы су тапшылығы 12-15 миллиард текше метрге жетуі мүмкін.

Жалпы, біз – трансшекаралық су көздеріне тәуелді елміз. Еуразия құрлығындағы өзендер мен каналдар – баршамызға ортақ табиғат байлығы. Осы су көздері біздің халықтарымызды, экономикамызды жақындастырады. Сондықтан көршілес әрі достас елдермен бұл мәселе бойынша әрдайым өзара түсіністікке және келісімге келу керек.

Жан-жақты ойластырылған су саясатын жүргізу, трансшекаралық суларды пайдалану мәселелерін шешу – Үкіметтің алдында тұрған аса маңызды міндеттер.

Шаруалар мен өнеркәсіп өкілдеріне суға қатысты сапалы сараптамалар мен болжамдар керек. Бұл талдаулар әр жылы және

орта мерзімді кезеңде судың мөлшері қандай болатынын да қамтуы қажет. Сондықтан бәрін алдын ала жоспарлаған жөн.

Сондай-ақ ішкі су ресурстарын үнемдеп пайдалану өте маңызды. Суды үнемдейтін технология өте баяу енгізілуде. Суды шақтап пайдалану мәдениеті де жоқ.

Еліміздің кейбір өнірлерінде суды ең көп жұмысайтын ауыл шаруашылығы саласында оның 40 пайызы босқа ысырап болып жатыр. Су шаруашылығы нысандарының 60 пайызы тозып тұр. Олқылықтың орнын толтыру үшін өте батыл және шұғыл шаралар қажет.

Ең алдымен, суды үнемдейтін озық технологияны енгізу ісін тездетіп, оны қолдану аумағын жыл сайын 150 мың гектарға дейін кеңейту керек. Көктемгі қарғын суды жинау және оны егістікке жеткенше құмға сініріп жоғалтып алмау мәселесі шешімін табуға тиіс. Өйткені оның бәрі – ішкі су қорымыз. Ол үшін 20 жаңа бөген салу, кемінде 15 су қоймасына күрделі жөндеу жүргізу және 3500 шақырымдық каналды жаңғыртып, цифрлық тәсілмен бақылауға алу керек. Негізгі міндет – 2027 жылға қарай қосымша екі текше шақырым суға қол жеткізу.

Су үнемдейтін технологияларды енгізу – аса маңызды және шұғыл міндет. Сондықтан тиімді тәсілдер ұсыну қажет. Дегенмен біз дәл қазіргі жағдайда жаңа тариф саясатынан да аттап өте алмаймыз. Әбден ескірген инфрақұрылым әрең жұмыс істеп тұр. Сондықтан жаңа инфрақұрылым салу – өте маңызды міндет, қазіргі нарықтың талабы. Суды нормативтен артық жұмысагандар оның ақысын жоғары тарифпен төлеуі керек. Бір сөзben айтсақ, суды барынша үнемдеуіміз қажет. Оған қоса судың «көлеңкелі» нарығы түбірімен жойылуға тиіс.

Халқымыз «Судың да сұрауы бар» деп бекер айтпаған. Су дегеніміз – үнемдеп пайдаланбаса, тез таусылатын шектеулі ресурс. Онсыз шаруалардың күні қараң. Сол себепті бұл салада заңсыздыққа жол берілмейді. Талапқа бағынбайтындар қатаң жазаға тартылады.

Еліміз үшін судың маңызы мұнай, газ немесе металдан кем емес. Су шаруашылығы жүйесін тиімді дамыту мәселесімен дербес мекеме айналысусы қажет деп санаймын. Сондықтан Су ресурстары және ирригация министрлігі құрылады. Министрліктің аясында Ұлттық гидрогеология қызметі қайта жұмыс істейтін болады.

Сондай-ақ еліміздің су шаруашылығын басқару жүйесіне түтел реформа жасалады. «Қазсушар», «Нұра топтық су құбыры» және басқа да негізгі компанияларда өзгеріс болады. Жалпы, осы саланың материалдық жағдайын жақсартып, кадр мәселесін шешу керек.

Су тапшылығының артуы – Орталық Азия мемлекеттеріне ортақ мәселе. Суды үнемдеп пайдалану энергетика немесе көлік саласы сияқты аймақтағы ынтымақтастықтың тағы бір жаңа бағытына айналмақ. Үкіметке көрші елдермен бірлесіп, бұл мәселені жан-жақты пысықтауды тапсырамын.

Стратегиялық маңызы бар міндеттің бірі – көлік-логистика саласының әлеуетін толық пайдалану.

Қазір әлемде жаңа экономикалық кеңістік қалыптасып жатыр. Қытайдан Еуропаға, Ресейге, Орталық Азияға және осы

аймақтардан Қытайға жіберілетін тауар көлемі айтарлықтай көбейеді деген болжам бар.

Қазақстан солтүстік пен оңтүстікті, батыс пен шығысты байланыстыратын жаһандық жолайрықта орналасқан. Бұл біздің елімізге зор мүмкіндік беріп отыр. Сондықтан көлік-логистика саласы экономикамызды алға бастайтын басты күштің біріне айналуға тиіс.

Қазір бәсеке күшейіп түр. Осыған орай бірқатар маңызды мәселені шүфіл шешу керек. Ең алдымен, «Достық-Мойынты», «Бақты-Аякөз», «Дарбаза-Мақтаарал» бағытындағы ірі теміржол жобаларын сапалы жүзеге асыру қажет. Оның қатарында Алматыны айналып өтетін темір жол желісі де бар.

Қазақстан көлік саласында Ресеймен және Қытаймен ынтымақтастырын жалғастыра береді. Біздің транзиттік әлеуетімізді нығайту ісінде Транскаспий бағдары айрықша рөл атқарады. Орта мерзімдік кезеңде осы дәліз арқылы тасымалданатын жүк көлемі бес есе артуы мүмкін. Ол үшін Қытай, Әзербайжан, Грузия, Түркия сияқты серіктес мемлекеттермен бірге күш жұмылдыруымыз қажет.

«Бақты» өткелінде жаңа «құрғақ порт» салу, Ақтаудағы контейнер хабының құрылышын тездету және Қара теңіз арқылы өтетін Орта дәліздің бойында тұрған айлақ әлеуеттерін арттыру керек. Қытайдың Сиань, Грузияның Поти қалаларында өз терминалдарымыздың құрылышы басталды. Бұл – Қытайдың «Бір белдеу, бір жол» мегажобасы біздің ұлттық бастамаларымызben тоғысқанының нақты көрінісі.

Іргелес елдердің бәрімен, оның ішінде Ресей, Қытай, Орталық және Оңтүстік Азиядағы тату көршілерімізben сындарлы әрі достық қарым-қатынаста болсақ, еліміздің көлік әлеуетін тиімді пайдалана аламыз.

Бізге теңіз инфрақұрылымын дамытуға арналған біртұтас жоспар керек. Оnda Құрық портына айрықша мән берілуге тиіс. Құрықты Ақтау порты сияқты толыққанды логистикалық кластерге айналдыруымыз қажет.

«Солтүстік-Оңтүстік» халықаралық дәлізі де өте маңызды. Сол арқылы Парсы шығанағына шығуға болады. Біртінде бұл бағыттағы теміржол желісінің өткізу мүмкіндігін екі есе арттыру керек. Алдымен «Болашақ-Челябинск» теміржол желісінің Қазақстандағы бөлігін жаңғыртуға кірісу қажет.

Халықаралық дәліздермен тиімді байланыс орнату үшін логистика қызметін толық ұсыну маңызды. Астана, Алматы, Шымкент және Ақтөбе әуежайлары мультимодальды орталық болуға тиіс. Бұл орталықтар бәсекеге қабілетті болу үшін жүктерді қабылдау және тарату қызметі сапалы атқарылуы қажет.

Жалпы, саланы дамыту үшін тариф және реттеу саясаты дұрыс жүргізілуге тиіс. Жеке инвестицияны көптеп тарту керек.

«Қазақстан темір жолын» толыққанды көлік-логистика компаниясы етіп қайта құру жұмысын жыуық арада аяқтау қажет.

Сондай-ақ автокөлік жолдарының құрылышы мәселесі шешімін табуға тиіс. Қазір оның сапасы сын көтермейді. Тиісті жұмыстар уақтылы және сапалы жасалмайды. Жемқорлық белен алғып түр, бәсеке де жоқтың қасы. Мұның бәрі – осы салада әбден тамыр

жайған кемшіліктер. Сондықтан жыл сонына дейін нақты шаралар қабылдау қажет. Міндетін адал атқармаған барлық компания заң бойынша жауапқа тартылады. Бұл мәселеге мен баса назар аударамын. Бақылауды қүштейтіп, жаңа нормативтік құжаттар қабылдау керек.

2029 жылға дейін 4 мың шақырымнан астам жолға құрделі жөндеу жүргізу қажет.

Жалпы алғанда, Қазақстан Еуразия құрлығындағы басты транзит хабы ретіндегі рөлін арттыруы керек. Осылайша, уақыт өте келе көлік-логистика саласындағы ірі мемлекетке айналуымыз қажет.

Көлік-логистика саласын қарқынды дамыту – стратегиялық міндет. Үш жыл ішінде оның ішкі жалпы өнімдегі үлесі кемінде 9 пайызға жетуге тиіс. Ол үшін саланы тиімді басқару өте маңызды. Сондықтан Көлік министрлігін қайта құрган жөн. Бұл министрлік жол инфрақұрылымын салумен де айналысады.

Менің цифрландыру ісіне және инновацияны енгізу мәселесіне баса мән беретінімді баршаңыз білесіздер.

Біздің маңызды стратегиялық міндетіміз – Қазақстанды IT мемлекетке айналдыру. Цифрландыру ісінде нақты жетістіктеріміз де жоқ емес. Біз электронды үкіметті және финтехті дамыту индексі бойынша әлем көшбасшыларының қатарында тұрмыз.

Былтырдың өзінде IT саласындағы экспортымыз бес есе өсті. Жыл сонына дейін бұл көрсеткіш 500 миллион долларға жетуі мүмкін. Эрине, мұнымен шектелмейміз.

2026 жылға қарай IT қызметтерінің экспортын бір миллиард долларға жеткізу – Үкіметке жүктелетін жаңа міндет. Шетелдің ірі IT компанияларымен бірлескен кәсіпорындар ашу бұл іске септігін тигізері сөзсіз. Үкімет осы мәселені мұқият зерделеп, нақты ұсыныстар енгізуі керек.

Үкімет жасанды интеллектіні дамыту ісіне баса назар аударуға тиіс. Әлемде алдағы бірнеше жылда осы салаға бір триллион доллардан астам инвестиция салынады деген болжам бар. Жасанды интеллект оны дамыта білген елдердің ішкі жалпы өніміне айтарлықтай үлес қосуы мүмкін.

Жасанды интеллектінің мүмкіндіктерін толық пайдалансақ, білім экономикасына тың серпін береміз. Жетекші халықаралық компаниялармен ынтымақтастық орнату керек. Білікті мамандар даярлауымыз қажет. Кемінде үш белгілі жоғары оқу орны жасанды интеллект саласына қажетті кадр даярлаумен және зерттеулер жүргізумен айналысыуы керек.

Еліміз есептеу қуаттарын жаһандық тұтынушыларға сататын орынға айнала алады. Сондықтан ірі мәлімет орталықтарын салуға инвестиция тарту үшін түрлі женілліктерді де қамти отырып, барынша қолайлы жағдай жасау керек. Сондай-ақ мәліметті сақтау және өңдеу саласында Қазақстанның мұддесін ілгерілету қажет.

Цифрландыру ісінде басшылыққа алынатын қағидаттарды заң жүзінде бекітетін кез келді. Үкіметтен, сарапшылар қауымынан, Парламент депутаттарынан біртұтас салалық құжат әзірлеу мәселесімен айналысыды сұраймын.

Мен сайлау алдындағы бағдарламамда «Ғылым және технологиялық саясат туралы» заң қабылдау туралы бастама көтерген едім. Қазір әзірленіп жатқан заң жобасында экономикамызды ғылым мен инновацияға сүйене отырып дамыту логикасының қорініс табуы өте маңызды.

Бизнес-инкубатор, коммерцияландыру орталығы, технопарк, құрастыру бюросы сияқты инновациялық инфрақұрылымдар құруға қатысты жеке бастамаларға сөз жүзінде емес, нақты іспен қолдау көрсететін пәрменді шаралар керек. Шетелдің озық тәжірибесін пайдаланған жөн.

Венчурлық қаржыландыру тәсілі инновациялық жобаларды іске қосуға қажетті негізгі қаражат көзі болуға тиіс. Сондықтан жобаларға еліміздегі және шетелдегі инвесторлардың қызығушылығын арттыру үшін құқықтық және қаржылық мәселенің бәрін шешу қажет.

Келесі. Елімізді инновациялық жолмен дамыту үшін Астанада және Алматыда қажетті экожүйе қалыптастыруға мән беріліп отыр. Бірақ мұнымен шектелуге болмайды.

Мен аймақтарға барғанда дарынды әрі ойы ұшқыр, яғни креативті азаматтармен үнемі кездесемін. Біз олардың өз әлеуетін толық ашуына жағдай жасауымыз керек. Аймақтағы жоғары оқу орындарының негізінде біртұтас инновациялық экожүйе құру қажет. Оны нақты сектормен тығыз ынтымақтаса отырып жүзеге асырған жөн. Бұл жұмысты әрбір облыс орталығында жүргізу керек. Астана хабының тәжірибесін кеңінен пайдаланған жөн.

Экономиканы өркендетуге және халықты жұмыспен қамтуға ықпал ететін тағы бір бағыт – медиа, кино, музика, дизайн, білім беру, ақпараттық технология салаларын қамтитын креативті индустрия.

Қазіргі заманда азаматтардың шығармашылық әлеуетіне және зияткерлік капиталына арқа сүйейтін «креативті өндіріс» салалары шынайы инклузивті экономиканы дамытудың қайнар көзі саналады. Бұл аз десеніз, креативті экономика дарынды әрі шығармашыл адамдарды өзіне тартатын ірі қалалардың дамуына ықпал етуші күшке айналуда. Қазақстанда бұл сала әлі дамымаған. Креативті индустрияның ішкі жалпы өнімдегі үлесі бір пайызға да жетпейді, жұмыспен қамту саласындағы үлесі өте төмен. Дегенмен дарынымен бүкіл әлемді мойындағы жүрген отандастарымыз аз емес.

Біз елімізде креативті экономиканың жан-жақты дамуына барлық жағдайды жасауымыз керек. Соның ішінде, зияткерлік меншікті қорғайтын құқықтық тәсілдер қажет. Бұл – өте маңызды мәселе.

Зияткерлік меншік дегеніміз – құрал-жабдық немесе технология сияқты кәдімгі мұлік. Қазір креативті индустрия орталықтары З ірі қалада (Астана, Алматы, Шымкент) шоғырланған, өнірлер назардан тыс қалып отыр. Бұл ахуалды түзеу қажет. Дарынды азаматтарды өзіне тартатын орындар, яғни креативті индустрия орталықтары барлық облыс орталығында болуға тиіс. Онда креативті адамдардың өз өнімін коммерцияландыруына көмек көрсетілуі керек.

Креативті индустрия субъектілері өндіріс ерекшелігіне байланысты кәсіпкерлікті қолдау бағдарламаларына толық қатыса алмайды, қаржылай көмек те ала алмайды. Оларға қолдау көрсетуге арналған шаралардың жеке топтамасын әзірлеу қажет деп санаймын.

Енді орта кәсіпкерлікті дамыту мәселесіне тоқталғым келеді. Соңғы жылдары қабылданған шаралардың арқасында шағын және ірі бизнес тұрақты дами бастады. Алайда орта кәсіпкерліктің даму қарқыны әлі де бәсекен. Жаңа экономикалық үлгіге көшу үшін оны «қолмен көтеруге» турал келеді.

Ең алдымен, орта бизнестің дамуын тежеп тұрган кедергілерді жою қажет. Орта кәсіпкерліктің басым бөлігі әбден дамыған кезде бөлшектеніп кетеді. Өйткені оларға шағын бизнес деңгейінде қалған әлдеқайда «қолайлы». Үкімет шағын бизнесті өзара бірігіп, ірі кәсіп иелері болуға ынталандыру үшін занға өзгерістер енгізу керек.

Еліміздің нарығында белсенді жұмыс істеп жатқан табысты орта кәсіпорындар көп емес. Оларға қолдау көрсету қажет. Мұндай кәсіпорындардың әрқайсысына қатысты нақты жоспар әзірлеу керек. Сол арқылы олардың өндіріс қабілетін арттырып, өнім көлемін екі-үш есе көбейту қажет.

«Бизнестің жол картасы» және «Қарапайым заттар экономикасы» бағдарламаларын біріктірген жөн. Оны шағын және орта кәсіпкерлікті қолдайтын кешенді бағдарламаға айналдыру керек.

Мемлекеттік қолдау шараларын өндірістің технологиялық құрделілігіне және бизнестің нақты түріне қарай жіктеу маңызды. Оның операциялық тиімділігі жоғары болуы да өте маңызды. Соңдықтан «Бәйтерек» холдингінің құрылымын өзгертіп, оны кең ауқымда цифрандырған жөн.

Экспортты ұлғайтуға айрықша мән беру керек. Оның әдіс-тәсілдері болғанымен, жүйелі ұстаным жоқ. Осы орайда, KazakhExport компаниясы экспортты дамытатын толыққанды институтқа айналады. Компанияға осы міндетті атқаруға қажетті құзырет берілуге тиіс. Бұдан бөлек, «Отбасы банктиң» қызметін қайта қарастыру керек. Басты назарды облыс орталықтарына емес, аудандарға, моногородаларға және ауылдарға аударған жөн.

Бәсекелестік дамымаса, бизнес те өркендемейді. Бұл – айдан анық. Қазір негізгі салалардың көбінде бірнеше ірі кәсіпорын басымдаққа ие болып отыр. Бұл жағдай нарықтағы шынайы ахуалды көрсете алмайды.

Бәсекелестіктің қорғау және дамыту агенттігі Үкіметпен бірлесіп, негізгі нарықтарды демонополизациялау үшін шаралар қабылдауға тиіс.

Біз сауда-саттықты өркениетті жолмен жүргізу үшін тауар биржаларының жұмыс істеуіне қолайлы жағдай жасадық. Алайда реттеу жұмысының тиімділігі төмен болғандықтан, біреулердің ырқынан шықпайтын тауар биржалары пайда болды. Олар бәсекелестікті жоятын, импорттың және өнімсіз делдалдықтың пайдасы үшін сатып алу рәсімдерін айналып өтетін орындарға айналды. Реттеу талаптарын күшейтіп, айтылған кемшіліктерден түгел арылу қажет.

Сонымен бірге сауда-саттыққа қатысты озық тәсілдердің еліміздің өнім өндірушілеріне толық қолжетімді болуын қамтамасыз ету маңызды.

Ұлттық сауда жүйесімен ғана түййиқталып қалуға болмайды. Бизнеспен бірлесіп, мықты аймақтық тауар-шикізат биржасын құру мәселесін пысықтау қажет.

Тағы бір маңызды мәселе бар. Қазір монополияға қарсы органның заңсыздықтарды жою үшін шұғыл шаралар қабылдайтын мүмкіндігі жоқ. Монополияға қатысты істердің үштен екінде тергеу басталмай жатып, сотқа шағым түседі. Ал сottaғы дау-дамай жылдарға созылуы мүмкін. Соның кесірінен құзырылы мекеменің жұмысы тоқтап қалады. Сондықтан Үкімет Парламентке тиісті заннамалық түзетулер енгізуі керек.

Келесі маңызды мәселе – мемлекеттің экономикаға ықпалын азайту. Қазір жекеменшікке заңсыз өткен және шетелге шығарылған бірқатар активтер мемлекетке қайтарылуда. Біз ашық әрі бәсекеге қабілетті экономика құрып жатырмыз. Сондықтан қайтарылған активтің бәрін ашық түрде және мемлекет үшін тиімді шартпен нарыққа шығару керек.

Жалпы, жекешелендіру және халықтық IPO жұмыстарын барынша тездету қажет. Басты мақсат – активтерді басқару ісінің ашықтығын және тиімділігін барынша арттыру. «Самұрық-Қазына» қорының бейінді емес активтерінің бәрі жеке меншікке және халықтық IPO-ға өткізу керек.

Үкімет бұл жұмысты 2024 жылдан бастап қолға алады. Келесі жылы «Air Astana» компаниясы халықтық IPO-ға шығарылады. «QazaqGaz» кәсіпорны да осы жұмысқа дайындалуы керек. Ірі компанияларда мемлекет активтері саудаға шығуға тиіс.

Тағы бір маңызды мәселе – кәсіпкерліктің бүгінгі ахуалы. Билік пен бизнестің арасында сындарлы диалог болуы қажет. Қазіргі өтпелі кезеңде мемлекеттік органдардың кемшілікке жол беретіні, кейде асыра сілтейтіні жасырын емес. Сондықтан экономикалық сипаттағы кейбір заң бұзы әрекеттерін қылмыс санатынан алып тастау жұмысын жалғастыру қажет. Бұл жерде сөз кәсіпкерлерге және олардың экономикалық теріс әрекетке қатысты істер туралы болып отыр. Салық саласында заң бұзғандарды қылмыстық жауапкершілікке тартуға негіз болатын шекті анықтайтын әділ механизм енгізу қажет.

Құқық қорғау органдарының кәсіпкерлерді қудалауын біржола тоқтату керек. Мұндай әрекеттерге тыйым салынған. Бірақ, соған қарамастан, әлі де жалғасып жатқанын білемін. Осындаі мәліметтер кейде әдейі таратылып жатады, тіпті, олар жалған болуы да мүмкін. Қалай десек те, бұл – назардан тыс қалдыруға болмайтын мәселе. Кәсіпкерлікке қолдау көрсету, саланы реттейміз деген желеумен жасалатын қысымды азайту және бәсекелестікті дамыту мәселелерін мұқият талқылау қажет. Сондықтан мен жуық арада еліміздің бизнес өкілдерімен арнайы кездесу өткіземін.

Келесі мәселе. Біз макроэкономикалық саясатты қайта қарап, жаңартуымыз керек. Мен жаңа ғана экономика салаларындағы реформалардың негізгі бағыттарын айқындаپ бердім. Оның бәрін табысты жүзеге асырудың басты шарты – макроэкономикалық

тұрақтылық. Бұл – аксиома. Қаржы, салық-бюджет және ақша-несие саясатын үйлестіру керек.

Инвестицияның жетіспеуі экономиканың өсімін тежеп тұрған басты мәселе болып тұр. Инвестицияның тапшылығы болашақта тоқырауға әкеп соқтырады.

Былтыр негізгі капиталға салынған қаражат ішкі жалпы өнімге шаққанда небәрі 15 пайыз болды. Бұған негізінен еліміздегі банктердің экономиканы дамытуға белсенді атсалыспауы себеп болып отыр. Мұндай ахуал Үкіметті тікелей қаржыландырумен, кепілдік және субсидия берумен айналысуға мәжбүрледі. Бұл тәсіл тиімсіз, көп қаражатты талап етеді әрі нарықтық экономика қағидаларына қайшы келеді.

Сонымен бірге нақты секторға берілетін кредит азайып жатқанда банктер тұтыну несиесімен әуестеніп кетті. Осы жағдай қаржы жүйесіне төнетін сын-қатерлердің көбеюіне және азаматтардың шектен тыс қарызға батуына әкеп соқтырыды.

Менің 2019 жылы 500 мың азаматтың кепілсіз несиесін кешіру туралы шешімім және жақында қабылданған жеке тұлғалардың банкроттығы туралы заң мәселені біршама реттеді. Бірақ ахуалды біржола түзеу үшін жаңадан жүйелі шаралар қабылдау қажет. Сонымен қатар азаматтардың қаржы сауатын арттыру өте маңызды.

Бұл ретте «Amanat» партиясының «Қарызсыз қоғам» жобасын ерекше атап өту қажет. Соның арқасында еліміздің 8 аймағында 20 мыңнан астам адам қаржылық сауатын арттырыды. Олардың көпшілігі – 10 және одан да көп несие алған адамдар. Бұл жоба аз уақытта өзінің тиімділігін көрсетті. Үкіметке «Amanat» партиясымен бірлесіп, оның ауқымын кеңейтуді тапсырамын. «Қарызсыз қоғам» жобасының игілігін бүкіл еліміз көруі қажет.

Корпоративті салаға берілетін несиенің жеткіліксіздік мәселесін шешу керек. Экономикага ақша керек. Былтыр банктердің таза пайдасы бір жарым триллион теңгеге жуықтады. Ал осы жылдың бірінші жартысында – бір триллион теңgedен асып кетті. Банктер тиімді жұмыс істегеннің арқасында емес, негізінен Ұлттық банк инфляциямен құресу үшін базалық мөлшерлемені жоғары деңгейде ұстап тұрғандықтан, осындаі мол пайдаға кенелді.

Үкімет пен Парламенттің бұл пайданы мемлекет муддесін ескере отырып, неғұрлым әділ бөлу мүмкіндігін қарастырғаны жөн. Қаржы үйымдарының салық салынбайтын мемлекеттік құнды қағаздарды сатып алудан түсken орасан зор табысына қатысты да сұрақтар бар. Мұнда қисын да, мемлекеттік ұстаным да жоқ. Үкімет ешбір ақылға сыймайтын осы мәселені анықтап жатыр. Соған сәйкес зандарға түзетулер әзірленіп, Мәжіліске енгізіледі. Депутаттардың оны мұқият қарауын сұраймын.

Сонымен бірге банктерді корпоративті несие беру ісіне белсене қатысуға, яғни қәсіпкерлерді қолдауға ынталандыру керек. Банк қызметінің басқа тұрлериңе қарағанда бизнеске несие беру ісі банктерге пруденциалды және фискалды реттеу тұрғысынан анағұрлым тиімді болуы керек. Мұның оңай еместігін, күрделі мәселе екенін түсінемін. Үкіметке және қаржы саласын реттейтін мекемелерге бір жылдың ішінде осы маңызды мәселеге қатысты өздерінің кесімді байламын айтуды тапсырамын.

Банктердің «қозғалыссыз жатқан» 2,3 триллион теңгелік активтерін экономикалық айналымға қосу үшін нақты шаралар қабылдау қажет. Бұл ретте осы активтерді иеленуге ниет танытқан бизнес өкілдерінің оны алып, экономикаға қайтаруына мүмкіндік беретін ашық цифрлы платформа құруды тапсырамын.

«Ұзақ мерзімге арналған қаражат» нақты секторға барынша қолжетімді болу үшін бірлескен және синдикатталған несие беру тәсілін кеңінен қолдану керек. Сондай-ақ өнеркәсіп өкілдері мен кәсіпкерлер несиенін бәрін жұтып қоймауы қажет. Олар экономикамызды іс жүзінде әртараптандыруды қамтамасыз ететін сапалы жобалар ұсынуға тиіс. Коммерциялық банктердің қызығушылығын арттыру үшін олар стратегиялық жобаларды қаржыландырған кезде даму институттарының кепілдігін беру мүмкіндігін қарастыру қажет.

Банк саласындағы тағы бір өзекті мәселе – барлығы бірнеше банктің қолында шоғырланған. Қазір Қазақстанда 21 банк бар. Бірақ корпоративті секторға несие берумен, яғни экономикалық жобаларды қаржыландырумен бірнеше ірі банк қана айналысады. Сондықтан осы саладағы бәсекені арттыру үшін елімізге шетелден сенімді үш банкті тартқан жөн.

Жалпы, нақты секторға берілетін несие көлемінің жыл сайын 20 пайыз және одан да жоғары деңгейде өсуін қамтамасыз ету – маңызды міндет.

Экономиканы қаржыландыру көздері жайлы сөз болғанда Ұлттық қордың қаражатын пайдалану қажеттігі туралы жиі айтылады. Сарапшилар Қордың жинақтау және дамыту рөлінің арақатынасы жөнінде дауласып жатады. Эрине, қаржыны жинақтап, сақтау негізгі міндет болуға тиіс. Ұлттық қордың қаражаты күтпеген сын-қатерлерге тап болған жағдайда қаржы тұрақтылығын қамтамасыз етуге едәуір кепілдік береді.

Дегенмен Қордағы қаражаттың белгілі бір бөлігін Қазақстанның болашағын айқындастырып стратегиялық жобаларды қаржыландыру үшін пайдалануға болады. Тіпті, қазірден бастап соған жұмсау керек.

Ұлттық қор әлден-ақ бірқатар ірі жобаны қаржыландырылып жатыр. Алайда сол жобаларды іріктеу ісінде жүйелілік жетіспейді. Сондықтан Ұлттық қордың әрбір теңгесі айтарлықтай пайда әкелуі үшін барлық ұсынысқа жан-жақты сараптама жасалуын қамтамасыз ету қажет.

Капиталды қайтару туралы заң аясында құрылып жатқан қор «ұзақ мерзімге арналған қаражаттың» тағы бір көзі бола алады. Түсken қаржының бәрі елдік мәселелерді шешу үшін барынша тиімді және ашық жұмсалуға тиіс.

Тағы бір маңызды мәселе – қор нарығын дамыту. Қазір Қазақстанда екі қор биржасы бар. Олар жұмыс барысында көбіне бірін-бірі қайталайды, тіпті өзара бәсекеге түсіп жатады. Еліміздің қаржы жүйесі үшін бұл тым артық. Ішкі нарықтың көлемін және тартымдылығын арттыру үшін осы биржалардың әлеуетін біріктіріп, бір жерден басқару мәселесін қарастыру қажет.

Төлем жүйелерінің тұрақтылығын сақтау да өте өзекті мәселенің бірі болып отыр. Былтыр Ұлттық банк ұлттық төлем жүйесінің

бірінші бөлігі – жылдам төлемдер жүйесін іске қосты. Қазіргі таңда бұл жүйе пилоттық режимде жұмыс істеп жатыр. Ұлттық банкке 2024 жылы Ұлттық төлем жүйесін толық енгізу жұмысын аяқтауды тапсырамын.

Енді тағы бір аса маңызды мәселелеге, яғни бюджет саясатына тоқталайық. Мен былтыр «бюджетті басқарудан» «нәтижені басқару» тәсіліне көшу арқылы бюджет жүйесін реформалауды тапсырдым. Бұл мәселе жаңа кодекс қабылданған соң шешімін табады. Бюджет ұдерісінің ашықтығы, оған қатысушылардың жауапкершілігі мен дербестігі арта түседі.

Сонымен бірге бюджет саясатының тиімділігін арттыру үшін әрдайым жаңа мүмкіндіктер мен тәсілдерді пайдалану қажет. Соңдықтан Үкіметке бірнеше министрлік пен аймақтар үшін пилоттық режимде толық бөлшектенген бюджет жобасын енгізуді тапсырамын.

Келесі. Аймақтарға қатысты саясатта маңызды реформалар жүргізілді. Соның нәтижесінде әкімдерді тікелей сайлау тәсілі енгізіліп, әкімшілік реформа қолға алынды. Бұл ретте бюджетаралық қатынастарды түбетейлі өзгерту де өте өзекті мәселе. Жаңа экономикалық ұлғіге көшкенде аймақтардың бюджет мәселесіндегі дербестігін арттыру керек.

Корпоративтік табыс салығынан және басқа төлем түрлерінен түсетін кірістің бір бөлігін өнірлерге беру он нәтиже көрсетті.

Былтыр аймақтар табысының өсімі 30 пайыздан асты. Соңдықтан реформаның келесі кезеңінде осы норманы өзге де салықтарға, оның ішінде қосымша құн салығына да қатысты қолдану қажет. Мұндағы міндет – бюджеттің екінші деңгейіне кем дегенде екі триллион теңге қосымша қарожат беру.

Кезең-кезеңімен жүргізілген фискалды орталықсыздандыру жұмысының нәтижесінде жергілікті бюджет кірісінің құрылымындағы респубикалық бюджеттен бөлінетін трансферттің үлесі орта есептен 25 пайызға дейін төмендеуге тиіс (қазір бұл көрсеткіш 50 пайызға жуық).

Сонымен қатар аудан әкімдеріне жергілікті бюджетті басқару құқығын берген жөн деп санаймын. Бұл, ең алдымен, сол жердегі мәселелерді жедел шешу үшін қажет.

Бұдан бөлек, жергілікті бюджетке жиналатын салыққа қатысты жеңілдіктерді анықтау құқығын аймақтардың өзіне беру мәселесін қарастыру керек. Бұл шара бизнестің дамуына үлкен серпіліс әкелмек. Ұсынылып отырған бастама өте маңызды. Келешекте аймақтардың табысты дамуына айрықша ықпал етеді. Сол себепті барлық әкім бюджетаралық қатынастардың жаңа ұлғисіне көшу кезінде оның біртұтас мемлекетімізге тигізетін пайдасы және тиімділігі туралы ойлауы керек.

Тағы бір маңызды мәселе бар. Мен бұдан бұрын экономиканың түрлі секторындағы салық мөлшерлемесін саралау туралы айтқан едім. Бұл шара салық жүктемесін өндірістің күрделілігіне қарай бөлуді қамтамасыз етеді.

Кәсіпкерлер қосымша құн салығын қайтару рәсімінің күрделі екені жөнінде орынды мәселе көтеріп, шағымданып жүр. Бұл жайт еліміздегі инвестициялық ахуалға кері әсерін тигізеді. Үкімет көптен

бері түйіні тарқамай келе жатқан осы мәселені шұғыл шешуге тиіс. Сондай-ақ салық женілдіктерін беру тәртібін реттеу қажет. Олар экономикалық ынталандыру шараларының нысаналы тәсілі болуы керек. Жиналмаған салық – салынбай қалған ауруханалар, мектептер мен жолдар деген сөз. Салық женілдігін сын қозбен зерделеп, оның көлемін кем дегенде 20 пайызға қысқарту қажет. Қалған женілдіктер жекелеген жобалар мен тұлғаларға байланбай, нақты ереже бойынша берілуі керек.

Салықтық әкімшілендіру мәселесіне келсек, фискалды органдар мен салық төлеушілердің қарым-қатынасын қызмет көрсету үлгісіне көшірген жөн. Басты мақсат жазалау емес, ескерту болуға тиіс.

Салықтық бақылау ісін толық цифрандырып, есептілік формаларын 30 пайызға қысқарту қажет. Салықтың және бюджетке төленетін басқа да міндettі төлемдердің санын кемінде 20 пайызға азайту керек. Айтарлықтай түсім әкелмейтін төлемдерді толығымен алдып тастап, қалғандарын біріктіруге болады.

Бөлшек салықты енгізу мәселесі қажетті бастама болғанына көзіміз жетті. Осыны ескере отырып, Үкімет оны қолдану аясын екі есе кеңейтеді. Сондай-ақ ұдемелі салық салуды енгізу жұмысын жеделдеткен жөн.

Салық саясатын қайта қарап, өзгерту үшін Үкімет пен Парламент батыл әрі жан-жақты ойластырылған шешімдер қабылдауы керек.

Тағы бір мәселені атап өту қажет. Азаматтардың мұддесі мен сұранысы – Қазақстанның экономикалық даму стратегиясының өзегі. Яғни, адамның қажеттілігі әрдайым басты назарда болады. Сол үшін біз шикізатқа тәуелді болудан біртіндеп арылуымыз қажет. Бұл жұмыс табанды түрде жүргізілуге тиіс.

Елімізде жыл сайын 400 мындан астам бала дүниеге келеді. Жыл соңына дейін халқымыздың саны 20 миллионға жетеді. Өмір сұру ұзақтығы да артып келе жатыр. Былтыр бұл көрсеткіш 74 жастан асты.

Қазақстан – әлемдегі ең жас мемлекеттің бірі. Азаматтарымыздың орташа жасы – 32 жас. Тұрғындардың үштен бірі – жастар.

Үкіметтің міндеті – қазіргі демографиялық ахуалды еліміздің бәсекеге қабілеттің арттыруға пайдалану.

Адал азамат және тұғырлы тұлға болудың негізі бала кезден қалыптасады. Сондықтан біз жас үрпақтың қауіпсіз әрі алаңсыз өмір сұруін қамтамасыз етуге тиіспіз.

Мен Мемлекет басшысы ретінде кәмелетке толмағандарға жасалған зорлық-зомбылықтың кез келген түріне қатысты жазаны күшеттіді талап етемін.

Жол, ғимарат, киім-кешек, азық-түлік, яғни барлығы балалар үшін қауіпсіз болуы керек. Сондай-ақ өскелен үрпақтың психикалық саулығы – өте маңызды мәселе.

Білім беру мекемелеріндегі психологиялық қолдау қызметін институционалды түрде күшетту қажет. Бірыңғай сенім телефонын үйымдастырған жөн. Зорлық-зомбылыққа және қысымға, яғни буллингке тап болғандарға көмек көрсетуге арналған бағдарлама әзірлеу керек.

Сапалы орта білім алу – әрбір баланың мызғымас құқығы. Мұндағы ең түйінді сөз – «сапа». Сондықтан білім сапасын жақсарту және мұғалімдердің біліктілігін арттыру аудай қажет.

Бәріне бірдей білім беру үшін интернет жылдамдығы жоғары және білім берудің цифрлы ресурстары тегін әрі қолжетімді болуы шарт. Білім беру жүйесі еңбек нарығының сұранысына қарай өзгеріп отыруы керек.

Ұлттық экономиканың бірқатар саласында кадр тапшылығы қатты сезілуде. Әсіресе, техникалық және жұмысшы мамандар жетіспейді. Сондықтан осы салаларға қатысты білім берумен мықтап айналысқан жөн.

Оқу орындары тұлектерге жұмыс бере алатын мекемелермен ұзақ мерзімге арналған әріптестік орнатуы қажет. Экономиканың басымдықтарына, аймақтың және саланың ерекшеліктеріне байланысты тиімді қаржыландыру тәсілдері керек.

Еліміздегі демографиялық өсім білімге деген сұранысты арттырады. Мемлекеттің білім саласына қатысты жұмысында тұтастық, яғни жүйе жоқ. Тіпті, өзара байланыс жоқ деуге болады. Сондықтан бес жастан асқан балаларға арналған «Келешек» атты бірынғай ерікті жинақтау жүйесін енгізуі тапсырамын.

Бұл бағдарламада мемлекет тарапынан ұсынылатын бастапқы білім беру капиталы, жыл сайынғы мемлекеттік сыйақы және инвестициялық табыс қарастырылуға тиіс. Осы жинақ пен «Ұлттық қор – балаларға» жобасының қарожаты қосылғанда жас ұрпақтың сапалы білім алуына мүмкіндік туады.

Қазір еңбек нарығында ауқымды өзгерістер болып жатыр. Онда цифрлы экономиканың рөлі арта түспек. Платформалық жұмыспен қамту жүйесіне қызығушылық артып келеді. Осы секторда қазірдің өзінде жарты миллионнан астам адам жұмыс істейді. Алайда олардың еңбек құқықтары толық қорғалмаған. Сондықтан осы санаттағы азаматтардың еңбек құқықтарын қорғаудың нақты тәсілдерін әзірлең, платформалық жұмыспен қамту мәселесін түгел реттеу қажет.

Өндірістік жарақат алушың жиілеуі өте өткір мәселе болып отыр. Үкімет 2030 жылға дейінгі қауіпсіз еңбек тұжырымдамасын осы жылдың соңына дейін қабылдауға тиіс. Бұл құжат жұмыс орнындағы кәсіби сын-қатерлердің алдын алуға және жоюға бағытталуы керек.

Менің тапсырмаммен Үкімет зиянды еңбек жағдайында ұзақ уақыт жұмыс істең жүрген адамдарды әлеуметтік қолдау тетіктерін әзірледі. Бұл бұрыннан талқыланып жүрген мәселе болатын, енді шешімі табылды. Оның мынадай өлшемдері бар. Жұмысшылардың осы саланы дамытуға сіңірген енбегі және денсаулығына зиян келгені ескеріле отырып, оларға зейнет жасына толғанға дейін, атап айтқанда, 55 жастан бастап арнаулы әлеуметтік төлем төленеді. Парламенттен Үкіметтің ұсыныстарын жедел қарауды сұраймын. Азаматтар осы мәселе шешімін табады деп күттіп отыр.

Келесі. Біз бұған дейін уәде бергеніміздей, Үкімет ең тәменгі жалақы мөлшерін біртіндең өсіре береді.

Азаматтардың табысын арттыру үшін 2024 жылдың 1 қаңтарынан бастап ең тәменгі жалақы мөлшерін 85 мың теңгеге

көтеруді тапсырамын. Осылайша, біз еңбекақының ең тәменгі мөлшерін үш жыл ішінде екі есе көбейттік. Бұл шара 1 миллион 800 мың адамның, оның ішінде бюджет саласында еңбек ететін 350 мың азаматтың әл-ауқатын арттыруға септігін тигізеді.

Жалпы, еңбек нарығын жан-жақты дамыту үшін Үкімет қысқа мерзімде 2030 жылға дейінгі кешенді жоспарды бекітуі керек.

Жаңа экономикалық саясаттың қағидалары мен басымдықтарын нақты айқындаумен қатар, алдағы реформаларды сапалы әрі толық жүзеге асыру өте маңызды. Оның табысты болуы мемлекеттік қызметшілердің біліктілігіне, жауапкершілігіне және саяси ерік-жігеріне тікелей байланысты.

Реформалардың іске асырылуына негізінен атқарушы билік жауап береді. Сондықтан, ең алдымен, оның өзін өзгерту қажет. Осы саладағы реформаның басты бағыттары мынадай.

Біріншіден, нақты салаларға қатысты шешімдерді әзірлеу және орындау міндеті, сондай-ақ түпкі нәтиже үшін жауапкершілік толығымен министрлерге жүктеледі. Өйткені олар өзінің бүйрығымен жедел шешім қабылданап отыруға тиіс. Бұл – әкімдерге де қатысты мәселе.

Екіншіден, экономикалық саясаттың іске асырылуына Үкімет толығымен жауап береді. Бюрократияға және сөзбүйідаға салынбай, Президент Әкімшілігіне жалтақтамай, экономиканы дербес басқарудың барлық әдіс-тәсілдерін қолында ұстаяуға тиіс.

Үшіншіден, Президент Әкімшілігі басты «саяси штаб» ретінде мемлекетті әлеуметтік-экономикалық дамытудың стратегиялық бағыттарына, ішкі және сыртқы саясат, қорғаныс және қауіпсіздік, құқық және кадр саясаты мәселелеріне барлық күш-жігерін жұмылдырады.

Мемлекеттік аппаратты бюрократиядан арылту жолындағы жүйелі жұмыс жалғаса береді. Мемлекеттік жоспарлау жүйесін түбебейлі өзгерту қажет. Бізге оның мейлінше шағын және қолайлы болғаны маңызды. Сондай-ақ тапсырмалардың орындалуын бақылау және бағалау жұмысын да қайта қарауымыз керек. Бұл – жүртшылықтың сұранысы. Басқаша айтқанда, қазір қоғамда жаңа әдіс-тәсілдерге, жаңа идеяларға, жаңа кадрларға деген сұраныс аса жоғары. Сондықтан саяси мемлекеттік қызметшілердің резерві құрылады, соның арқасында «қосымша кадрлар тобы» қалыптасады.

Қазір кадр тапшылығы өзекті мәселе болып тұрған кезде мұндай қадам өте маңызды. Жоғары лауазымға ие болғысы келетіндер көп, бірақ олардың біліктілігі тиісті талапқа сай келмейді. Демек, кадр мәселесін міндетті түрде қолға алуымыз керек, сапалы мамандар тәрбиелеу қажет. Бұл ретте саяси партиялардың кадрлық әлеуетін де пайдаланған жөн.

Аймақтағы атқарушы биліктің шешім қабылдау ісіне азаматтардың тікелей қатысу мүмкіндігін біртіндең арттыру да маңызды. Ауыл, кент және ауылдық округ әкімдерін тұрғындар өздері сайлай бастағанына екі жылдан асты. Содан бері ауылдық деңгейдегі әкімдердің төрттен үші сайланады. Енді аудан және облыстық деңгейдегі қала әкімдерін сайлап көреміз.

Қадірлі отандастар!

Еліміздің экономикасын дамытуға қатысты бүгін айтылған жоба-жоспардың бәрі нақты зерттеліп, есептеліп жасалды.

Бұкіл экономикалық жүйені шұғыл түрде түбегейлі қайта қарап, өзгерту арқылы елімізді өркендетеміз, халықтың әл-ауқатын арттырамыз.

Реформаның басты мақсаты – экономикамыздың тұрақты өсімін 6-7 пайызға жеткізу және 2029 жылға қарай ұлттық экономиканың көлемін 2 есеге ұлғайту, яғни 450 миллиард долларға жеткізу. Әрине, бұл – ауқымды әрі курделі міндет. Бірақ біз еліміздің байлығын, табысын азаматтарымыздың арасында әділ бөлуіміз қажет.

Бір сөзben айтқанда, экономикалық өсімнің игілігін әрбір азаматтымыз көруі керек. Бұл – принципті мәселе.

Еліміздің болашағы баянды болсын десек, бұл стратегиялық міндетті қалайда орындауға тиіспіз.

Мен еліміздің даму бағдары туралы пайымдарымды үнемі айтып жүрмін. Соны тағы да қайталағым келеді.

Біз болашақта қандай ел болатынымызды нақты білеміз.

Бәріне бірдей мүмкіндік беретін өркениетті ел – Әділетті Қазақстанды құрамыз. Заң және тәртіп, өзара түсіністік, тілекестестік пен жауапкершілік бәрінен биік тұратын тиімді мемлекет боламыз. Қоғамдық тәртіпті бұзатын кез келген арандатушылық әрекетке қатаң тосқауыл қою қажет. Өкінішке қарай, құқық қорғау мекемелері және аймақ басшылары осы жұмысты дұрыс атқармай отыр. Басқа сөзben айтқанда, заң үстемдігін қамтамасыз етпейді. Соның салдарынан қоғамымызда ұдайы келеңсіз оқиғалар болып жатады.

Мысалы, даладағы, көшедегі вандализм, кейбір азаматтарымыздың тәртіпсіздігі, мәдениетсіздігі, неше түрлі тұрмыстық жанжалдар еліміздің халықаралық аренадағыabyroйына нұқсан келтіретін болды.

Тағы да айтамын: біздің негізгі мақсатымыз – заңды қатаң сақтау, қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету.

Біз мәдениетті, білімді, ғылымды дамыту арқылы қазіргі ашық әлемнің бір бөлшегі болуға ұмтылуымыз керек. Алдымызға қойған биік мақсатқа жету оңай болмайды. Бірақ бұкіл ел болып кірссең, бұл – қолдан келетін шаруа. Халық, бизнес және билік өкілдері бар күш-жігерін жұмылдыруы керек. Соңда ғана мемлекетіміздің қазіргі даму үлгісін түбегейлі өзгерте аламыз, кедергінің бәрін жеңеміз.

Жалпы, әлемдегі ахуалдың курделі екенін көріп отырсыздар. Барша адамзат түрлі сын-қатермен бетпе-бет келуде. Көптеген ел табиғи апатты, әлектр қуаты мен азық-түлік тапшылығын бастан өткеруде. Мамандардың айтуынша, биылғы шілде әлем тарихындағы ең ыстық ай болды. Көптеген елде инфляция өршіп, қымбатшылық болып жатыр. Мемлекеттер арасында түрлі текетірес, қарулы қақтығыс белен алды. Босқындардың саны 110 миллионнан асты. Мұның бәрі Қазақстанға да салқынын

тигізеді. Бірақ біз жаһандық дүрбелен әлемде өз бағдарымыздан аласпаймыз.

Әрине, даму жолымыз әрдайым тег-тегіс, даңғыл болмайды. Ешкім де сырттан келіп, Қазақстанды көркейтіп жібермейді. Ол үшін еліміздің әрбір азаматы заман талабына сай болуға тиіс. Жалпы, халқымыз осындай дағдарыс кезінде біртұтас болуы керек. Басқа жол жоқ.

Әділетті Қазақстанды құрамыз десек, саяси-экономикалық реформа жасау жеткіліксіз. Ең бастысы, қоғамдық сана, азаматтардың ниеті өзгеруі керек. Онсыз басқа жұмыстың бәрі бекер. Мен бұл туралы Ұлттық құрылтайдың екінші отырысында нақты айттыйм.

Ұлттың жаңа сапасын қалыптастыру еліміз үшін айрықша маңызды. Әрбір азаматымыз, әсіресе, жастар ең жақсы қасиеттерді бойына сініруі қажет. Оның бәрі бірігіп, біртұтас қоғамдық қасиетке айналады.

Әркім отанышыл, білімпаз, еңбекқор, тәртіпті, адад, әділ, үнемшіл әрі жанашыр болса, алынбайтын асу жоқ. Абайдың «Толық адам» ілімінен бастау алатын «Адал азамат» тұжырымдамасының түпкі мәні – осы.

Тағы да қайталаймын: Әділетті Қазақстан және Адал азамат ұғымдары егіз құндылық ретінде әрдайым қатар жүргуте тиіс. Шын мәнінде, адалдық жоқ жерде ешқашан әділдік болмайды.

Әрбір адам ісі мен сөзі бір жерден шығатын Адал азамат болса, әділдік орнайды.

Қазақстан – біздің жалғыз ғана Отанымыз. Оның іргесі берік, керегесі кең, төрт құбыласы түгел болуы – өз қолымызда. Бабалардан мирас болған ұлан-ғайыр жерді қорғау, оны өркендету – біздің перзенттік парызымыз.

Мен еліміздің әрбір азаматын осы қасиетті парызға адад болуға шақырамын.

Берекелі бірлігімізді сақтап, табанды еңбек етсек, Отанымызды көркейтіп, ұрпаққа дамыған мемлекет ретінде табыстасақ, бабалар аманатына адалдық деген – осы!

I БӨЛІМ
ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНІҢ ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ
ЗАҢ ШЫГАРУ ҚЫЗМЕТИНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ ТУРАЛЫ
ЖИНАҚТАП ҚОРЫТЫЛҒАН ДЕРЕКТЕР

VIII сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің екінші сессиясы **2024 жылғы 1 қыркүйектен** басталды.

2023 жылғы 1 қыркүйектен 2024 жылғы 28 маусым аралығындағы кезеңде Парламент Палаташының 5 бірлескен отырысы, Палатаның 39 жалпы отырысы, 1 парламенттік тындау, 6 үкімет сағатты, тұрақты комитеттердің 355 отырысы, 20 комитеттердің кеңейтілген отырысы, 15 комитеттердің көшпелі отырысы, 41 тақырыптық комитеттердің отырысы, заң жобалары бойынша жұмыс топтарының 1012 отырысы, 24 дөңгелек үстел өткізілді.

Парламент Мәжілісі қызметінің қорыттындыларын Парламент Мәжілісі Аппаратының Сараптама-талдау бөлімі Парламент Мәжілісі Аппаратының құрылымдық бөлімшелерінің, саяси партиялар фракцияларының, «Инклюзивті Парламент» депутаттық тобы материалдарының және бір мандатты аумақтық сайлау округтері бойынша сайланған (саяси партиялардың фракцияларына кірмейтін) депутаттардың жұмысы туралы ақпараттың негізінде дайындалды.

1.1. VIII сайланымның екінші сессиясындағы заң жобаларының өтуі

Атауы	Сессия ішінде барлығы	оның ішінде бастамашы болған		
		Президент	Депутаттар	Үкімет
Мәжіліске енгізілген заң жобаларының саны	125		37	88
Алдыңғы сессиядан өткен заң жобаларының саны	48		20	28
Мәжіліс қабылдамаған және қайтарған				
Бастамашысы Мәжілістен қайтарып алған	6		2	4
Мәжіліс қаулысымен күші жойылған				
Конституциялық емес деп танылған				
Президент наразылық білдірген заңдар				

Конституциялық Кеңес қараған заңдар				
Палаталардың бірлескен отырысында қабылданды	1		1	
Мақұлданған және Сенатқа жіберілген	100		34	66
Сенат қайтарған	9		6	3
Сенат келісу рәсімдерінен кейін қабылдаған заңдар				
Қараста жатқан	66		20	46
Заң ретінде қол қойылған	68 + 6 (1 сессиядан жиберген)		21	47 + 6 (1 сессиядан жиберген)

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне екінші сессиясы барысында **125** заң жобасы (оның ішінде: 37 – депутаттар бастамашы, 88 - Үкімет бастамашы болған) келіп түсті. Бұдан басқа, Палатаның қарастына **48** заң жобасы (оның ішінде: 20 – депутаттар бастамашы, 28 - Үкімет бастамашы болған) алдыңғы сессиядан өтті.

Палата **100** заң қабылдап, Парламент Сенатының бекітуіне енгізді (оның ішінде: 34-і депутаттардың бастамасымен, 66-сы Үкіметтің бастамасымен). Сонымен қатар, **палаталардың бірлескен отырысында 1 конституциялық заң қабылданды**.

Сенат **9** заңды **қайтарды** (оның **6**-ы депутаттардың бастамасымен, **3**-үй Үкімет тарапынан).

Мәжілістен **6** заң жобасы **кері қайтарылып** алынды, оның **2**-іне депутаттар бастамашы болды.

Мәжілісте қарасты **эртүрлі** сатысында **66** заң жобасы бар (жұмыстағылардың **38,2%** пайызы), оның **20**-сы депутаттардың бастамасымен.

Осы кезеңде Мемлекет басшысы **74** заңға қол қойды, оның ішінде **6** заң бірінші сессияда Сенатқа жолданды.

1.2. Парламент екінші сессия барысында палаталардың бірлескен отырысында қабылдаған заңдар

Парламент қабылдағанға дейнгі атауы	Қабылдаған күні
«Қазақстан Республикасының Сот жүйесі және судьялардың мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	21.06.2024 Қазақстан Республикасының кейбір конституциялық заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

1.3. Парламент Мәжілісі қараған және қабылдаған және Парламент Сенатына мақұлдау үшін берілген, сондай-ақ екінші сессия барысында палаталардың бірлескен отырысында қабылданған заңдардың тақырыптық құрылымы

<i>Атауы</i>	<i>Сессия ішінде барлығы</i>	<i>Сенатқа жіберілген жалпы заң жобалары санындағы % үлесі</i>
Мемлекеттік құрылым мәселелері жөніндегі заңнама (конституциялық құрылым негіздері, мемлекеттік басқару, мемлекеттік қызмет, көші-қон және т. б.)	8	7,9%
Азаматтық заңнама. Азаматтық процестік заңнамасы	4	3,9%
Еңбек, әлеуметтік сақтаандыру және әлеуметтік қамсыздандыру туралы заңнама	2	1,9%
Қаржы, салық, кредит және кеден ісі туралы заңнама	16	15,8%
Шаруашылық қызметті мемлекеттік реттеу туралы заңнама (лицензиялау, статистика, сауда және т. б.)	13	12,9%
Кәсіпкерлік мәселелері жөніндегі заңнама. Жекелеген қызмет түрлері туралы заңнама	2	1,9%
Құрылым, ТКШ және сәулет мәселелері жөніндегі заңнама	1	0,9%
Ауыл шаруашылығы және агроенеркәсіптік кешен мәселелері жөніндегі заңнама	5	4,9%
Өнеркәсіп, көлік және байланыс мәселелері жөніндегі заңнама	13	12,9%
Білім, ғылым, мәдениет мәселелері жөніндегі заңнама. Ақпарат. Денсаулықты қорғау. Туризм	9	8,9%
Қоршаған ортаны, жануарлар дүниесін қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану туралы заңнама. Жер заңнамасы.	4	3,9%
Қорғаныс және әскери қызметшілерді әлеуметтік қорғау туралы заңнама. Төтенше жағдайлар	4	3,9%
Үлттық қауіпсіздік пен қоғамдық тәртіпті қорғау туралы заңнама. Сот. Әділет. Прокуратура.	19	18,8%
Сыртқы саясат пен халықаралық қатынастардың жалпы мәселелері жөніндегі заңнама	1	0,9%
БАРЛЫҒЫ	101	

1.4. Заңдарды бөлу (Мәжіліс қараган және қабылдаған және екінші сессия барысында Парламент Сенатына мақұлдау үшін берілген, сондай-ақ Палаталардың бірлескен отырысында қабылданған) әртүрлі тақырыптық ауқымдық реттеудің әртүрлі сипаты бар топтарға бөлу

Саланың атаяу	Барлығы	оның ішінде						
		Конституцияга өзг. мен тол. енгізу туралы	Конституциялық	Негізгі	Мерзімдік сипаттағы	Өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы	Халықаралық шарттарды ратификациялау және денонсациялау туралы	
1	2	3	4	5	6	7	8	
Мемлекеттік құрылыш мәселелері жөніндегі заңнама (конституциялық құрылыш негіздері, мемлекеттік басқару, мемлекеттік қызмет, көші-қон және т. б.)	8			Масс-медиа туралы		«Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградалары туралы» Қазақстан Республикасының Занына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне масс-медиа мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік бақылау мен статистика, халықтың корғау жүйесін жетілдіру, деректердің басқару, заңды тұлғаларды тіркеу және артық заңнамалық регламенттеуді болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)		Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Тараптар мемлекеттерінің азаматтарына қатысты ақпарат алмасу туралы келісімді ратификациялау туралы Бала құқықтары туралы конвенцияға хабарлар расіміне қатысты факультативтік хаттаманы ратификациялау туралы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Эстония Республикасының Үкіметі арасындағы Адамдардың реадмиссиясы туралы келісімді ратификациялау туралы 2000 жылғы 7 шілдедегі Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Әзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы Азаматтардың өзара сапарларының шарттары туралы келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
Азаматтық заңнама. Азаматтық процестік заңнамасы	4						1999 жылғы 4 маусымдағы Өнертабастардың құқықтық корғау саласында мемлекетаралық құпиялардың сақталуын өзара қамтамасыз ету туралы келісімнің колданысын тоқтату туралы	

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

						хаттаманы ратификациялау туралы
						1994 жылғы 9 тамыздағы Қазақстан Республикасы мен Литва Республикасының арасындағы Азаматтық, отбасылық және кылмыстық істер бойынша құқықтық көмек және құқықтық қатаинастар туралы шартқа өзтеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
Еңбек, әлеуметтік сақтаңдыру және әлеуметтік қамсыз- дандыру туралы заяннама. Неке және отбасы заяннамасы	2					Зияткерлік менишік құқықтарының сауда аспекттері жөніндегі кеleсімте толықтыру енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы

Қаржы, салық, кредит және кеден ісі туралы заңнама	16			Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2024 – 2026 жылдарға арналған кепілдендірілген трансферт туралы 2024 – 2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан балаларға арналған каражатты есептеу, төлеу және пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданыска енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Занына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданыска енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Занына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданыска енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Занына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданыска енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Занына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	Еуразиялық қайта сактандыру компаниясын құру туралы келісімді ратификациялау туралы
--	----	--	--	--	---	---	---	---	---	---

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТІНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

					<p>Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Занына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)</p> <p>«Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) өзгерістер енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)</p>	<p>Қазақстан Республикасының төртіншінде жанама салықтар алу тәртібін айқындау болғандың өзтерістір енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы</p> <p>Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы халықаралық кұрамдастырылған жұтасымалдары туралы келісімді ратификациялау туралы</p> <p>Түркі мемлекеттері үйімінше мемлекеттердің үкіметтері арасындағы оңайлатылған кеден дәлізін күрү туралы келісімді ратификациялау туралы</p>
Шаруашылық қызметті мемлекеттік реттеу туралы заңнама (лицензиялау, статистика, сауда және т. б.)	13		Мемлекеттік сатып алу туралы	<p>Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне экспорттық-кредиттік агенттік және шикізаттық емес тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) экспорттын ілгерілету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы</p> <p>Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы, «Астана Хаб» халықаралық технологиялық паркі және дактилоскопиялық тіркеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)</p> <p>Қазақстан Республикасының</p>	<p>Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы Қазақстан-Өзбекстан кедендейшкегіндең көлігімен және электр беру жөлдөрі бойынша энергия ресурстарын өткізу кезіндегі бірлескен кедендейшкегіндең бақылау туралы келісімді ратификациялау туралы</p> <p>Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде аудиторлар қызметті жүзеге асыру туралы келісімді ратификациялау туралы 2010 жылғы 9 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы Қазақстан</p>	

						<p>кейбір заннамалық актілеріне трансферттік бага белгілеу мәселелері бойын- ша өзгерістер мен толықтырулар енізу туралы (депутаттардың бастасымен)</p> <p>Қазақстан Республика- сының кейбір заннамалық актілеріне сатып алу және артық заннамалық регламенттеуді болғызыбау мәселелері бойын- ша өзгерістер мен толықтырулар енізу туралы</p> <p>2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа өзтерістер енізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы</p> <p>2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа өзтерістер енізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы</p> <p>2013 жылғы 24 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасының аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына ресейлік мұнайды тасымалдау саласындағы ынтымактастық туралы келісімге өзгерістер енізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы</p> <p>Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қырғыз Республикасының Министрлер Кабинеті арасындағы «Қарасу» және «Ақ-Тілек» автожол өткізу пункттері ауданында индустримальық сауда- логистикалық кешенді құру және оның қызметін реттеу туралы келісімді ратификациялау туралы</p>
--	--	--	--	--	--	---

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

							Қазақстан Республикасы мен Сингапур Республикасы арасындағы көрсетілетін қызметтер саудасы және инвестиациялар туралы келісімді ратификациялау туралы
Көсіпкерлік мәселелері жөніндегі заңнама	2				Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотерея қызметі, денсаулық сактау, мемлекеттік еңбек инспекциясы, мемлекеттік бақылау және артық заңнамалық регламенттеуді болғызыбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	
Құрылыс, ТКШ және сәулет мәселелері жөніндегі заңнама	1				Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне түрғын үй саясатын реформалау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы		
Ауыл шаруашылығы және агроДенеркәсіптік кешен мәселелері жөніндегі заңнама	5			Органикалық өнім өндірісі және айналымы туралы	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне жайылымдарды пайдадану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	Дүниежүзілік сауда үйімін күру туралы Марракеш келісіміне өзтерістер енгізу туралы хаттаманы (Балық аулау субсидиялары жөніндегі келісім) ратификациялау туралы	

Өнеркәсіп, көлік және байланыс мәселелері жөніндегі заңнама. Цифрландыру	13		Жылу әнергетикасы туралы	Қазақстан Республикасының кейібір заңнамалық актілеріне мініс және мініс-жегін жылқылардың отандық тұқымдарын сақтау және өсімін молайту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы (депутаттардың бастасымен)	Қазақстан Республикасының кейібір заңнамалық актілеріне ақпараттық қауіпсіздік, ақпараттандастыру және цифрлық активтер мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастасымен)	2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одак туралы шартқа Еуразиялық экономикалық одакқа мүше мемлекеттер өнеркәсіп салаларында бірлескен кооперациялық жобаларды іске асырган кезде қаржылай жәрдем көрсету белгінде өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

Білім, ғылым, мәдениет мәселеілері жөніндегі заңнама. Ақпарат. Денсаулықты қорғау. Туризм	9	Ғылым және технологиялық саясат туралы	«Жол жүрісі тұралы» Қазақстан Республикасының Заңына көлік күралдарының жекелеген түрлерінің қозғалысын үйімдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	«Жол жүрісі тұралы» Қазақстан Республикасының Заңына көлік күралдарының жекелеген түрлерінің қозғалысын үйімдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	«Жол жүрісі тұралы» Қазақстан Республикасының Заңына көлік күралдарының жекелеген түрлерінің қозғалысын үйімдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	«Жол жүрісі тұралы» Қазақстан Республикасының Заңына көлік күралдарының жекелеген түрлерінің қозғалысын үйімдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)

					Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне ғылым және технологиялық саясат, платформалық жұмыспен қамту және мемлекеттік бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	бірыңғай қағидаттары мен қағидалары туралы келісімге өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
Қоршаган ортасы, жаңуарлар дүниесін қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану туралы заңнама. Жер заңнамасы.	4				Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне жер қойнауын пайдалану және экология мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне ерекше қорғалатын табиғи аумақтар және электр энергетикасы саласы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Франциуз Республикасының Үкіметі арасындағы жаһандық жылынуға қарсы күрес саласындағы ынтымактастықты іске асыру туралы арнайы келісімде ратификациялау туралы Халықаралық су ағындарын көме жүрмелітін пайдалану түрлерінің құқығы туралы конвенцияны ратификациялау туралы
Қорғаныс және әскери қызметшілерді әлеуметтік қорғау туралы заңнама. Төтенше жағдайлар	4				Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне мемлекеттік наградалар, мемлекеттік авиация, қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	2002 жылғы 7 қазандығы Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт Ұйымының Жарысына өзгерістер енгізу туралы төртінші хаттаманы ратификациялау туралы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қыргыз Республикасының Министрлер Кабинеті арасындағы авиациялық іздестіру және құтқару саласындағы

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

						Ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы
						Тәуелсіз Мемлекеттер Достастының катысушы мемлекеттердің қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттагы төтеншінше жағдайлардың алдын алу және оларға ден кюо жөніндегі ынтымақ-тастығы туралы келісімді ратификациялау туралы
Ұлттық қауіпсіздік пен қоғамдық тәртіппі қорғау туралы заңнама. Сот. Әділет. Прокуратура.	19	Қазақстан Республикасының кейір конституциялық заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	Адам саудасына карсы іс-қимыл туралы	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік корғаныстық тапсырыс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасы арасындағы қылмыстық істер бойынша құқықтық қомек туралы шартты ратификациялау туралы	Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасы арасындағы ұстап беру туралы шартты ратификациялау туралы

						<p>Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқыктары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)</p> <p>Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)</p> <p>Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне масс-медиа мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы</p> <p>Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы</p> <p>Көлік күралдарының жекелеген түрлерінің қозғалысын үйімдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандайру мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)</p> <p>Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне адам саудасына, вандализм көрінісіне және бөтеннің мүлкін бұлдіруге қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы</p>	
--	--	--	--	--	--	--	--

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

					Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне адам саудасына, вандализм көрінісіне және бөтеннің мұлқін бұлдірге қарсы іс-кимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	
					Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	
					Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	
					Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне экономикалық құқық бұзушылықтардың жекелеген түрлерін қылмыстық сипаттан арылту және заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-кимыл туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	
					Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	
					Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	

Сыртқы саясат пен халықаралық катынастардың жалпы мәселелері жөніндегі заңнама. Фарыш	1						Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы одактастық катынастар туралы шартты ратификациялау туралы
	101		1	6	2	48	44

Мәжіліс 100 заңды қарады, қабылдады және мақұлдау үшін Сенатқа берді, оның ішінде Қазақстанның басқа мемлекеттермен және халықаралық ұйымдармен халықаралық шарттары мен келісімдерін ратификациялау туралы 44 заң. Парламент Палаталарының бірлескен отырысында 1 Конституциялық заң қабылданды.

1.5. Екінші сессияда Парламент Сенаты қайтарған заң жобалары туралы

Комитеттер	Сенат қайтарған заң жобалары	Қабылданған шешім	Тұзетулер саны
Қаржы және бюджет комитеті	<p>Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан балаларға арналған қаржатты есептеу, төлеу және пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы</p> <p>(Мәжіліс 20.09.2023 ж. қабылдағанға дейінгі атауы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан балаларға төленетін төлемдер мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (депутаттардың бастамасымен) 23.05.2023 ж. № 4-14-289 кіріс</p>	<p>2023 жылғы 13.10.2023 ж. Сенат қайтарған Сенаттың редакциясымен келісу 18.10.2023 ж.</p>	10
	2024-2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы 31.08.2023 ж. № 3381 кіріс	2023 жылғы 24.11.2023 ж. Сенат қайтарған	180

	Sенаттың редакциясы- мен келісу 30.11.2023 ж.	
Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен) 14.07.2023 ж. № 2912 кіріс	2023 жылғы 30.11.2023 ж. Сенат қайтарған Сенаттың редакциясы- мен келісу 30.11.2023 ж.	4
Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуіді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен) (Мәжіліс 20.03.2024 ж. қабылдағанға дейінгі атауы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту және қарыз алушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы») 20.12.2023 ж. № 4-14-1083 кіріс	2024 жылғы 27.05.2024 ж. Сенат қайтарған Сенаттың редакциясы- мен келісу 29.05.2024 ж.	35

Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасының арнаулы мемлекеттік органдарындағы қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен) 17.04.2023 ж. № 6-14-115 кіріс	Сенат қайтарған 14.12.2023 ж. Сенаттың редакциясымен келісу 29.05.2024 ж.	8
Экология мәселелері және табигат пайдалану комитеті	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне жер қойнауын пайдалану және экология мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен) (Мәжіліс 20.03.2024 ж. қабылдағанға дейінгі атауы «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне жер қойнауын пайдалану саласын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы) 17.11.2022ж. № 5921 кіріс	2024 жылғы 26.12.2023 ж. Сенат қайтарған Сенаттың редакциясымен келісу 27.12.2023 ж.	11
Экономикалық реформа және өнірлік даму комитеті	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы 30.03.2023ж. № 634 кіріс	2024 жылғы 01.03.2024 ж. Сенат қайтарған Сенаттың редакциясымен келісу 06.03.2024 ж.	21

Әлеуметтік-мәдени даму комитеті	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне денсаулық сақтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы 24.07.2022ж. № 3676 кіріс	2024 жылғы 14.03.2024 ж. Сенат қайтарған Сенаттың редакциясымен келісу 20.03.2024 ж.	3
Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен) (Мәжіліс 20.03.2024 ж. қабылданғанға дейінгі атауы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы») 09.11.2021ж. № 5-13-2416 кіріс	2024 жылғы 19.04.2024 ж. Сенат қайтарған Сенаттың редакциясымен келісу 22.04.2024 ж.	11
			283

Сенат Парламент Мәжілісінің қарauына екінші сессияда **9** заңдарды қайтарды, оның ішінде 6 заңдар депутаттардың бастамасымен.

1.6. Сенат қайтарған заң жобалары бойынша келісу рәсімдері

Сессия ішінде құрылған келісім комиссияларының саны	-
---	---

Сенат қайтарған заң жобалары бойынша келісім комиссиялары екінші сессия ішінде құрылмады.

1.7. Екінші сессиясы ішінде Парламент қабылдаған заңдардың саны

БАРЛЫҒЫ, оның ішінде	102
Конституцияга өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы заң	
Конституциялық заңдар	1
Негізгі заңдар	7
Мерзімдік сипаттағы заңдар (<i>әр жылы немесе өзге де белгіленген тұрақтылықпен қабылданатын</i>)	2
Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы заңдар	46
Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын ратификациялау және денонсациялау туралы заңдар	46

Президент 68+6 заңға қол қойды:

1	22.09.2023 I сессияда Сенатқа жолданды	26-VIII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы ақпарат алмасуды ұйымдастыру және кедендік бақылау рәсімдерін оқайлату туралы келісімді ратификациялау туралы
2	26.09.2023 I сессияда Сенатқа жолданды	27-VIII	Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымына мүше мемлекеттердің аумағында ұжымдық қауіпсіздік жүйесінің күштері мен құралдары құралымдарының уақытша болуына байланысты істер бойынша юрисдикция және құқықтық көмек көрсету мәселелері жөніндегі келісімді ратификациялау туралы
3	26.09.2023 I сессияда Сенатқа жолданды	28-VIII	2007 жылғы 6 қазандағы Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымының бітімгершілік қызметі туралы келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
4	26.09.2023 I сессияда Сенатқа жолданды	29-VIII	Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымының әскерлерін (Ұжымдық күштерін) бірлескен материалдық-техникалық және медициналық қамтамасыз ету туралы келісімді ратификациялау туралы
5	02.10.2023 I сессияда Сенатқа жолданды	30-VIII	Қоғамдық бақылау туралы
6	02.10.2023 I сессияда Сенатқа жолданды	31-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қоғамдық бақылау, әкімшілік рәсімдерді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТІНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

7	06.10.2023	32-VIII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Тараптар мемлекеттерінің азаматтарына қатысты ақпарат алмасу туралы келісімді ратификациялау туралы
8	16.10.2023	33-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік наградалар, мемлекеттік авиация, қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
9	16.10.2023	34-VIII	Түркі инвестициялық қорын құру туралы келісімді ратификациялау туралы
10	19.10.2023	35-VIII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы Қазақстан-Өзбекстан кедендік шекарасы арқылы құбыржол көлігімен және электр беру желілері бойынша энергия ресурстарын өткізу кезіндегі бірлескен кедендік бағылау туралы келісімді ратификациялау туралы
11	07.11.2023	36-VIII	Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасы арасындағы қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек туралы шартты ратификациялау туралы
12	07.11.2023	37-VIII	Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасы арасындағы ұстап беру туралы шартты ратификациялау туралы
13	07.11.2023	38-VIII	Еуразиялық қайта сақтандыру компаниясын құру туралы келісімді ратификациялау туралы
14	10.11.2023	39-VIII	Астанада (Қазақстан Республикасы) Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйымының Еуропалық өнірлік комитетінің жетпіс үшінші сессиясын үйімдастыру туралы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйімі арасындағы келісімді ратификациялау туралы
15	16.11.2023	40-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан балаларга арналған қаражатты есептеу, төлеу және пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
16	27.11.2023	41-VIII	Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде аудиторлық қызметті жүзеге асыру туралы келісімді ратификациялау туралы
17	05.12.2023	42-VIII	Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2024 – 2026 жылдарға арналған кепілдендірілген трансферт туралы

18	05.12.2023	43-VIII	2024 – 2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы
19	11.12.2023	44-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне ақпараттық қауіпсіздік, ақпараттандыру және цифрлық активтер мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
20	12.12.2023	45-VIII	Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Занына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
21	12.12.2023	46-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
22	19.12.2023	47-VIII	Бала құқықтары туралы конвенцияға хабарлар рәсіміне қатысты факультативтік хаттаманы ратификациялау туралы
23	19.12.2023	48-VIII	2010 жылғы 9 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасына мұнай және мұнай өнімдерін жеткізу саласындағы сауда-экономикалық ынтымақтастық туралы келісімге өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
24	21.12.2023	49-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне қоғамдық бірлестіктер және еңбек жағдайлары зиянды жұмыстарда істейтін адамдарды әлеуметтік қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
25	23.12.2023	50-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы, «Астана Хаб» халықаралық технологиялық паркі және дактилоскопиялық тіркеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
26	23.12.2023	51-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасының арнаулы мемлекеттік органдарындағы қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

27	28.12.2023	52-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жер қойнауын пайдалану және экология мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
28	05.01.2024	53-VIII	2002 жылғы 7 қазандағы Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт Ұйымының Жарғысына өзгерістер енгізу туралы төртінші хаттаманы ратификациялау туралы
29	23.01.2024 Передан Сенатом	54-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экспорттық-кредиттік агенттік және шикізаттық емес тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) экспортын ілгерілету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
30	29.01.2024 Передан Сенатом	55-VIII	1999 жылғы 4 маусымдағы Өнертабыстарды құқықтық қорғау саласында мемлекетаралық құпиялардың сақталуын өзара қамтамасыз ету туралы келісімнің қолданысын тоқтату туралы хаттаманы ратификациялау туралы
31	30.01.2024 Передан Сенатом	56-VIII	2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
32	02.02.2024	57-VIII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Француз Республикасының Үкіметі арасындағы жаһандық жылынуға қарсы күрес саласындағы ынтымақтастықты іске асыру туралы арнайы келісімді ратификациялау туралы
33	02.02.2024	58-VIII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қатар Мемлекетінің Үкіметі арасындағы инвестицияларды өзара көтермелеге және қорғау туралы келісімді ратификациялау туралы
34	06.02.2024	59-VIII	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің аумақтарын санитариялық қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы
35	07.02.2024	60-VIII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Сингапур Республикасының Үкіметі арасындағы инвестицияларды көтермелеге және өзара қорғау туралы келісімді ратификациялау туралы
36	19.02.2024	61-VIII	2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа Қырғыз Республикасының қосылуына байланысты Қырғыз Республикасының 2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартты, Еуразиялық экономикалық одақтың құқығына кіретін жекелеген

			халықаралық шарттарды және Еуразиялық экономикалық одақ органдарының актілерін қолдануы жөніндегі жағдайлар мен өтпелі ережелер туралы 2015 жылғы 8 мамырда қол қойылған хаттамаға өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
37	19.02.2024	62-VIII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Эстония Республикасының Үкіметі арасындағы Адамдардың реадмиссиясы туралы келісімді ратификациялау туралы
38	22.02.2024	63-VIII	2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа электрондық нысанда қызметтер көрсету кезінде жанама салықтар алу тәртібін айқындау бөлігінде өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау
39	23.02.2024	64-VIII	Қазақстан Республикасының кейір заннамалық актілеріне білім беру, тәлімгерлік және балалардың қауіпсіздігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
40	27.02.2024	65-VIII	Қазақстан Республикасының кейір заннамалық актілеріне жайылымдарды пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
41	18.03.2024	66-VIII	2014 жылғы 23 желтоқсандағы Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде медициналық бұйымдар (медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техника) айналысының бірыңғай қағидаттары мен қағидалары туралы келісімге өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
42	25.03.2024	67-VIII	Халықаралық су ағындарын кеме жүрмейтін пайдалану түрлерінің құқығы туралы конвенцияны ратификациялау туралы
43	25.03.2024	68-VIII	Қазақстан Республикасының кейір заннамалық актілеріне трансферттік баға белгілеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
44	01.04.2024	69-VIII	1994 жылғы 9 тамыздағы Қазақстан Республикасы мен Литва Республикасының арасындағы азаматтық, отбасылық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек және құқықтық қатынастар туралы шартқа өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

45	06.04.2024	70-VIII	2000 жылғы 7 шілдедегі Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы Азаматтардың өзара сапарларының шарттары туралы келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
46	06.04.2024	71-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
47	15.04.2024	72-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
48	15.04.2024	73-VIII	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
49	19.04.2024	74-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне денсаулық сақтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
50	19.04.2024	75-VIII	2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
51	23.04.2024	76-VIII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қыргыз Республикасының Министрлер Кабинеті арасындағы авиациялық іздестіру және құтқару саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы
52	23.04.2024	77-VIII	Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттерде ғылыми дәрежелер туралы құжаттардың өзара тану туралы келісімді ратификациялау туралы
53	26.04.2024	78-VIII	«Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградалары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
54	06.05.2024	79-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылым және білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)

55	06.05.2024	80-VIII	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларға ден қою жөніндегі ынтымақтастығы туралы келісімді ратификациялау туралы
56	06.05.2024	81-VIII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы халықаралық құрамдастырылған жүк тасымалдары туралы келісімді ратификациялау туралы
57	16.05.2024	82-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
58	20.05.2024	83-VIII	Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы одақтастық қатынастар туралы шартты ратификациялау туралы
59	20.05.2024	84-VIII	2013 жылғы 24 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасының аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына ресейлік мұнайды тасымалдау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
60	20.05.2024	85-VIII	Зияткерлік меншік құқықтарының сауда аспектілері жөніндегі келісімге толықтыру енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
61	21.05.2024	86-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне байланыс, цифрландыру, инвестициялық ахуалды жақсарту және артық заңнамалық регламенттеуді болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
62	27.05.2024	87-VIII	1993 жылғы 14 қаңтардағы Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы арасындағы Азаматтық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек көрсету туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

63	27.05.2024	88-VIII	2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа Еуразиялық экономикалық одаққа мүші мемлекеттер өнеркәсіп салаларында бірлескен кооперациялық жобаларды іске асырган кезде қаржылай жәрдем көрсету бөлігінде өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
64	10.06.2024	89-VIII	Органикалық өнім өндірісі және айналымы туралы
65	10.06.2024	90-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне органикалық өнім өндірісі және айналымы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
66	10.06.2024	91-VIII	Қазақстан Республикасының Экімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
67	19.06.2024	92-VIII	Дүниежүзілік сауда үйімін құру туралы Марракеш келісіміне өзгерістер енгізу туралы хаттаманы (Балық аулау субсидиялары жөніндегі келісім) ратификациялау туралы
68	19.06.2024	93-VIII	Масс-медиа туралы
69	19.06.2024	94-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне масс-медиа мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
70	19.06.2024	95-VIII	Қазақстан Республикасының Экімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне масс-медиа мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы
71	19.06.2024	96-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау және электр энергетикасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
72	19.06.2024	97-VIII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуіді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
73	27.06.2024	98-VIII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы мәдени орталықтарды өзара құру туралы келісімді ратификациялау туралы

74	27.06.2024	99-VIII	Түркі мемлекеттері үйымына мүше мемлекеттердің үкіметтері арасындағы халықаралық құрамдастырылған жүк тасымалдары туралы келісімді ратификациялау туралы
----	------------	---------	--

1.8. Мәжіліс екінші сессиясында қарауға қабылдаған заң жобаларын жауапты комитеттер арасында бөлу

Комитеттер	Қарау-ында болған	Сенат қайтарған	Кепі қайта рип алған	Сенаттың қарауында және Президенттің қол қоюында жатыр	Президент қол қойған	Жұмыста
Аграрлық мәселелер	12			1	6	5
Заңнама және сот-құқықтық реформа	31	1	3	6	9	13
Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік	18	1			8+3	10
Әлеуметтік-мәдени даму	32	1		5	17+2	10
Қаржы және бюджет	21	4		3	12+1	6
Экономикалық реформа және өнірлік даму	39	1	2	13	10	14
Экология мәселелері және табигат пайдалану	20	1	1	5	6	8
Барлығы	173	9	6	33	68+6	66

Комитеттердің жұмысында 173 заң жобасы болды.

Ең көп заң жоба экономикалық реформа және өнірлік даму комитетінде – 39 (22,5%), әлеуметтік-мәдени даму комитетінде – 32 (18,5%), заңнама және сот-құқықтық реформа комитеттерінің қарауында болды – 31 (17,9%).

33 заң жобасы Сенатта қаралуда және Президенттің қол қоюында.

74 заңға Президент қол қойылды, оның ішінде 6 заң бірінші сессияда мақұлданып Сенатқа жолданды.

Мәжілістің жұмысында қараудың түрлі сатысында **66** заң жобасы бар, олардың ең көбі экономикалық реформа және өнірлік даму комитетіне – 14, заңнама және сот-құқықтық реформа комитетіне – 13 тиесілі.

1.9. Президент бастамашы болған заң жобалары

P/с №	Заң жобасының атауы	күні	Ескерту
-------	---------------------	------	---------

1.10. Депутаттар бастамашы болған заң жобалары

№ р/с	Заң жобасының атауы	бастамашы	ескертү
Алдынғы сайланымнан өтті - 20			
1	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне сот-сараптама қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5-13-1783 03.12.2020 С. Бычкова, З. Аманжолова, Б. Кесебаева, С. Макежанов, В. Олейник	Сенат депутатының хатымен алғынып тасталды. 23.10.2023 № 4670 кіріс
2	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5-13-2416 09.11.2021 Е.В. Смайллов, Ж.А. Ахметбеков, Н.К.Бекназаров, Ф.К.Каменов, А.О.Конуров, Г.З. Кулажметов, А.А.Милютин, В.Г.Набиев, И.И.Панченко, А.М.Паяев, С.Н.Решетников, А.А.Скакова И.В.Смирнова, Ж.Т.Телекбаева	Президент қол қойды ҚРЗ № 82-VIII 16.05.2024 Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
3	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы /	Кріс № 6-14-69 10.02.2022 К.Ержан, М.Ерман, А.Құспан, Н.Нұрсипатов	Президент қол қойды ҚРЗ № 33-VIII 16.10.2024 Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне мемлекеттік наградалар, мемлекеттік авиация, қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныстық

			мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
4	Органикалық өнім өндірісі және айналымы туралы	Кріс № 1422 01.04.2022 А. Бектаев, А.Куришбаев, Д.Мусин, Ш.Осин, Б.Сартбаев	Президент қол қойды ҚРЗ № 89-VIII 10.06.2024
5	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне органикалық өнім өндірісі және айналымы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 1423 01.04.2022 А. Бектаев, А.Куришбаев, Д.Мусин, Ш.Осин, Б.Сартбаев	Президент қол қойды ҚРЗ № 90-VIII 10.06.2024
6	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 1423 01.04.2022 А. Бектаев, А.Куришбаев, Д.Мусин, Ш.Осин, Б.Сартбаев	Президент қол қойды ҚРЗ № 91-VIII 10.06.2024 Қазақстан Республика-сының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
7	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне есірткі, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5556 27.10.2022 А.Лукин С.Макежанов, Б.Бекжанов, С.Имашева	Бастамашы кері қайтарып алады Кріс № 5-13897 15.05.2024
8	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне есірткі, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5557 27.10.2022 А.Лукин С.Макежанов, Б.Бекжанов, С.Имашева	

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

9	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жайылымдарды пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5629 01.11.2022 С.Дүйсембінов, О.Булавкина, М.Жұмағазиев, Ә.Нұралиев, Қ.Абасов, Н.Ожаев	Президент қол қойды ҚРЗ № 65-VIII 27.02.2024
10	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әскери-патриоттық тәрбие мәселелері бойынша толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 6-14-1252 17.11.2022 П. Казанцев, А.Кожахметов, А.Құспан, Ю.Кучинская, Е.Смышляева Ж.Сулейменова, Л.Сулеймен	
11	«Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне жер қойнауын пайдалану саласын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5921 17.11.2022 Е.Султанов, Д.Адильбеков, Г.Амреев, С.Накпаев, К.Сафинов, Д.Турганов	Президент қол қойды ҚРЗ № 52-VIII 28.12.2023 Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жер қойнауын пайдалану және экология мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
12	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау, электр энергетикасы және табиғи монополиялар мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 9-13-989 17.11.2022 Д.Турганов, С.Алдашев	Президент қол қойды ҚРЗ № 96-VIII 19.06.2024 Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау және электр

			энергетикасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
13	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экологиялық таза көлікті танымал ету және электромобильдерге арналған инфрақұрылымды дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 9-13-1187 22.12.2022 Е.Абаканов, М.Ахметов Г.Елеуов, Жаңбыршин Е, А.Кожахметов, С.Мусабаев, А. Скакова	22.05.2024ж. Сенатқа жіберілді Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне көлік және электромобильдерге арналған инфрақұрылымды дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
14	«Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне толықтыру енгізу туралы	Кріс № 9-13-1188 22.12.2022 Е.Абаканов, М.Ахметов Г.Елеуов, Е.Жаңбыршин, А.Кожахметов, С.Мусабаев, А. Скакова	22.05.2024ж. Сенатқа жіберілді Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
15	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасының арнаулы мемлекеттік органдарындағы қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 6-14-115 17.04.2023 П.Казанцев, А.Құспан, К.Тастекеев, Г.Шиповских	Президент қол қойды ҚРЗ № 51-VIII 23.12.2023

16	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Мемлекеттік корпорация мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5-13-257 18.04.2023 С. Имашева, М.Магеррамов, Д.Исабеков, Е.Смышляева	Президент қол қойды ҚРЗ № 50-VIII 23.12.2023 Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы, «Астана Хаб» халықаралық технологиялық паркі және дактило- скопиялық тіркеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
17	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан балаларға төлем жасау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 4-14-289 23.05.2023 М.Такиев, Б. Бейсенғалиев Б. Орынбасаров, Б.Орынбеков Е.Стамбеков Ү.Шапақ	Президент қол қойды ҚРЗ № 40-VIII 16.11.2023 Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан балаларға арналған қаражатты есептеу, төлеу және пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

18	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпараттық қауіпсіздік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-13-413 02.06.2023 A.Pay, Н.Сабилянов, П.Казанцев, Е.Смышляева	Президент қол қойды ҚРЗ № 44-VIII 11.12.2023 Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпараттық қауіпсіздік, ақпараттандыру және цифрлық активтер мәселелері бойынша өзгерістер мен толық-тырулар енгізу туралы
19	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне орман шаруашылығы және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 2072 02.06.2023 С.М.Дүйсембінов, Г.Т.Сарыбаев 14.06.2023 жұмысқа алынды	
20	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне процестік заңнаманы жетілдіру, адвокаттық қызмет және зан көмегін көрсету, дауларды соттан тыс және сотқа дейінгі шешу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5-13-995 20.06.2023 М.Магеррамов, Н.Арсютин, Б.Базарбек, Балабиев Қ. Н.Дементьевна А.Құспан А.Лукин Д.Наумова К.Сейтжан И.Смирнова, И.Сұңқар, Г.Танашева, А.Толамисов, Д.Шүкіжанова	

Бірінші сесиядан келіп тұсті - 37

1	Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы»	Кріс № 2912 14.07.2023 С.Мәкежанов, Б. Орынбеков, М.Такиев-МП, М.Ергешбаев-МП	Президент қол қойды ҚРЗ № 45-VIII 12.12.2023
---	---	--	---

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

	Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Занына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	(Сенат депутаттары)	
2	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 2913 14.07.2023 С.Мекежанов, Б. Орынбеков, М.Такиев, М.Ергешбаев	Президент қол қойды ҚРЗ № 46-VIII 12.12.2023
3	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру, тәлімгерлік және балалардың қауіпсіздігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 7-5-1654 02.11.2023 А. Аймагамбетов, Н.Жұсіп, Ж.Сулейменова	Президент қол қойды ҚРЗ № 64-VIII 26.02.2024 «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру, тәлімгерлік және балалардың қауіпсіздігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
4	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне байланыс, цифрандандыру және ақпараттандыру саласының инвестициялық ахуалын арттыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-13-1368 02.11.2023 А.Ray, Н.Сабильянов, П.Казнцев, Е.Смышляева	Президент қол қойды ҚРЗ № 86-VIII 21.05.2024 Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне байланыс, цифрандандыру, инвестициялық ахуалды жақсарту және артық заңнамалық

			регламенттеуді болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
5	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне спорттық бағыттағы жылқылардың қазақы түқымын сақтау және өсімін молайту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5051 09.11.2023 С. Карплюк, С.Алдашев, Е.Әбіл, Б.Бейсенғалиев, Ш. Бұқтұғұтов, Б.Қаниев, А.Қожаназаров, Ә.Нәутиев, Д. Тұрғанов, Д. Шүкіжанова	22.05.2024ж. Сенатқа жіберілді Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мініс және мініс-жегін жылқылардың отандық түқымдарын сақтау және өсімін молайту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы
6	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құрылыш саласын жетілдіру және тұрғын үй құрылышында үлестік қатысу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 4-14-911 23.11.2023 С.Мусабаев, Е.Жаңбыршин	
7	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік статистика және деректерді басқару мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-13-1497 24.11.2023 Е.Смышляева, A.Pay, О.Перепечина, Н.Сабильянов, Е.Бейсенбаев, Ю.Кучинская	29.05.2024ж. Сенатқа жіберілді Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік бақылау мен статистика, халықты қорғау жүйесін жетілдіру, деректерді басқару, заңды тұлғаларды тіркеу

			және артық заңнамалық регламенттеуді болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
8	«Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) ғылым мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5410 28.11.2023 А.Нұхұлы, А.Әлназарова, А.Толамисов, А.Аймагамбетов	17.04.2024ж. Сенатқа жіберілді «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
9	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылым мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5409 28.11.2023 А.Нұхұлы, А.Әлназарова, А.Толамисов, А.Аймагамбетов	Президент қол қойды ҚРЗ № 79-VIII 06.05.2024 Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылым және білім беру мәселелері

			бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
10	«Кесіптік одақтар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5-13-1947 14.12.2023 М.Магеррамов, Е.Сатыбалдин, К.Сейтжан, И.Смирнова, И.Сұнқар Г. Танашева	
11	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту және қарыз алушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5-13-1947 14.12.2023 Д.М.Еспаева, М.Т.Такиев, Б.Т.Бейсенгалиев, Е.Д. Стамбеков, Е.С. Бейсенбаев, Ү.Шапақ С.А. Карплюк, Н.И. Ниязова	Президент қол қойды ҚРЗ № 97-VIII 19.06.2024 Қазақстан Республика- сының кейбір заннамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
12	«Қазақстан Республикасының Сот жүйесі және судьялардың мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 6043 28.12.2023 Н. Бекназаров, А.Лукин, С.Имашева, М.Магеррамов, А.Арғынбекова, Б.Базарбек, А.Құспан, Ү.Шапақ	21.06.2024ж. Палата- рының бірлескен отырысында қабылданды Қазақстан Республика- сының кейбір конститу- циялық

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

			заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
13	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілерге сот жүйесін реформалау және процестік заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 6045 28.12.2023 Н. Бекназаров, А.Лукин, С.Имашева, М.Магеррамов, А.Арғынбекова, Б.Базарбек, А.Құспан, Ү.Шапақ	
14	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мәдениет және білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 7-5-75 23.01.2023 А.Аймағамбетов А.Нухұлы, Ж.Д. Сулейменова	
15	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құзет қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5-13-38 26.01.2024 А.Аймағамбетов А.Нухұлы, Ж.Д. Сулейменова	
16	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 7-5-187 30.01.2024 А.Аймағамбетов Е.С. Бейсенбаев Д.М.Еспаева, Ж.Д. Сулейменова	Президент қол қойды ҚРЗ № 72-VIII 15.04.2024
17	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 7-5-188 30.01.2024 А.Аймағамбетов Е.С. Бейсенбаев Д.М.Еспаева, Ж.Д. Сулейменова	Президент қол қойды ҚРЗ № 73-VIII 15.04.2024
18	«Жануарларға жауапкершілікпен қарau туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 9-5-59 01.02.2024 Е.Жаңбыршин, С.Мусабаев, Н.Сәрсенғалиев	

19	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қауіпсіз еңбек жағдайларын жетілдіру және жұмыскерлердің еңбек құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 604 06.02.2024 Н.Жусіп, Л.Қалтаева, Р.Рустемов, Н.Бекназаров, С.Лұқпанов, А.Аймагамбетов Е.Смышляева, М.Ескендеров	
20	«Құқық қорғау қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5-5-238 15.02.2024 С.Имашева, М.Башимов, М.Магеррамов, Н.Бекназаров, Қ.Балабиев, А.Құспан, М.Қадырбек, К.Авершин, П.Казанцев, Е.Бапи, Д.Колода	
21	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне туристік саланы қолдау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-13-145 26.02.2024 Н.Сабилянов, Е. Смышляева, П.Казанцев, А.Баққожаев, Р.Қожасбаев, И. Смирнова	
22	«Жол жүрісі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына көлік құралдарының жекелеген түрлерінің қозғалысын үйымдастыру және жол қауіпсіздігін цифрландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-13-221 26.02.2024 Н.Сабилянов, Е. Смышляева, Е. Больгерт, Б.Аққожина Ю.Кучинская, Г.Нұрымова	15.05.2024ж. Сенатқа жіберілді Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жекелеген көлік құралдары түрлерінің жүруін үйымдастыру және жол қауіпсіздігін цифрландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

23	Көлік құралдарының жекелеген түрлерінің қозғалысын ұйымдастыру және жол қауіпсіздігін цифрландыру мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-13-222 26.02.2024 Н.Сабилянов, Е. Смышляева, Е. Больгерт, Б.Аққожина Ю.Кучинская, Г.Нұрымова	15.05.2024ж. Сенатқа жіберілді
24	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 7-13-515 19.03.2024 А.Аймағамбетов, Ж. Ашимжанов, А.Алтай, Б.Базарбек, А.Баққожаев, Е.Бейсенбаев, Р.Берденов, Е.Жаңбыршин, Ж.Жоргенбаев, Н.Жұсіп, Қ.Иса, Д.Мұқаев, С.Мұсабаев, А.Сарым, Н.Сарсенгалиев, И.Смирнова	05.06.2024ж. Сенатқа жіберілді Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотерея қызметі, денсаулық сактау, мемлекеттік еңбек инспекциясы, мемлекеттік бақылау және артық заңнамалық регламенттеуді болғызыбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
25	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 7-13-517 19.03.2024 А.Аймағамбетов, Ж. Ашимжанов, А.Алтай, Б.Базарбек, А.Баққожаев, Е.Бейсенбаев, Р.Берденов, Е.Жаңбыршин, Ж.Жоргенбаев, Н.Жұсіп, Қ.Иса, Д.Мұқаев, С.Мұсабаев, А.Сарым, Н.Сарсенгалиев, И.Смирнова	05.06.2024ж. Сенатқа жіберілді

26	«Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградалары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы	Кріс № 6-14-433 03.04.2024 А.Құспан, Е.Жаңбыршин, Б.Измұхамбетов, Н.Жұсіп, Г.Сарыбаев	Президент қол қойды ҚРЗ № 78-VIII 26.04.2024
27	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5-13-683 15.04.2024 А.Құспан, Ж.Амантай, Н.Арсютин, Ж.Асанова, Е.Больгерт, Д.Колода	29.05.2024ж. Сенатқа жіберілді
28	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экономикалық құқық бұзушылықтарды одан әрі декриминализациялау және заңсыз жолмен алғынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 5-13-684 15.04.2024 А.Құспан, Ж.Амантай, Н.Арсютин, Ж.Асанова, Е.Больгерт, Д.Колода	29.05.2024ж. Сенатқа жіберілді Қазақстан Республика-сының кейбір заңнамалық актілеріне экономикалық құқық бұзушылық-тардың жекелеген түрлерін қылмыстық сипаттан арылту және заңсыз жолмен алғынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржылан-дыруға қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республика-сының заңнамасын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

29	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тауарлардың шығарылған елін айқындау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 2424 15.04.2024 С.Алдашев, Ш.Бұқтұғұтов, Б.Қаниев, Ә.Нәутиев, Л.Рысбекова, Д.Тұрғанов, С.Шайдаров	
30	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне биржа саудасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-13-695 20.05.2024 А.Pay, Н.Сабилянов, П.Казанцев, Е.Смышляева	
31	«Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексіне) тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-11-761 22.05.2024 А.Pay, Н.Сабилянов, Е.Смышляева, Ю. Кучинская, Б.Орынбасаров	
32	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-13-762 22.05.2024 А.Pay, Н.Сабилянов, Е.Смышляева, Ю. Кучинская, Б.Орынбасаров	
33	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-13-763 22.05.2024 А.Pay, Н.Сабилянов, Е.Смышляева, Ю. Кучинская, Б.Орынбасаров	
34	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылым мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 7-5-926 27.05.2024 А.Аймагамбетов, Ж.Д. Сулейменова Е.Жаңбыршин, А.Нұхұлы	

35	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлем алу тәртібін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы	Кріс № 4-14-569 12.06.2024 Ұ.Сәдібеков, Е.Жаңбыршин, С.Мусабаев, Б.Орынбеков	19.06.2024ж. Сенатқа жіberілді Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау және электр энергетикасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
36	«Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлем алу тәртібін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы /	Кріс № 4-14-570 12.06.2024 Ұ.Сәдібеков, Е.Жаңбыршин, С.Мусабаев, Б.Орынбеков	19.06.2024ж. Сенатқа жіberілді «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) өзгерістер енгізу туралы
37	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне газбен жабдықтау және тауарлық газды үнемді тұтыну мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Кріс № 10-13-916 18.06.2024 Е.Жаңбыршин, Е. Смышляева, С.Мусабаев	

Екінші сессияда Парламент депутаттары 37 заң жобасына бастамашылық жасады.

Бұдан басқа, 20 заң жобасы алдыңғы шақырылымнан Палатаның қарауына өтті.

2 заң жобасы қайтарып алынды.

Парламент Сенатына 34 заң берілді. Палаталардың бірлескен отырысында 1 Конституциялық заң қабылданды. Сенаттан Мажіліске 6 заң қері қайтарылды.

Депутаттар бастамашылық еткен 20 заң жобасы қараудың әртүрлі кезеңдеріндегі жұмыста.

1.11. Мәжілістен қайтарып алынған заң жобалары – 6

Комитеттер	Заң жобаларының атауы	Күшін жою күні Мәжілістен
Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот-сараптама қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	23.10.2023
	Қазақстан Республикасының Экімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне есірткі, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)	13.05.2024
	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтық заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	23.11.2023
Экономикалық реформа және өнірлік даму комитеті	Қазақстан Республикасындағы жергілікті өзін-өзі басқару туралы	13.02.2024
	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жергілікті өзін-өзі басқару мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	13.02.2024
Экология мәселелері және табигат пайдалану комитеті	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Беларусь Республикасының Үкіметі арасындағы Беларусь Республикасына мұнай және мұнай өнімдерін беру саласындағы сауда-экономикалық ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы	15.03.2024

Екінші сессияда Мәжілістегі Парламент депутаттары 2 заң жобасын кері қайтарып алды.

Үкімет Мәжілістен 4 заң жобасын кері қайтарып алды.

1.12. Келесі сессияға қалған заң жобалары

Аграрлық мәселелер комитеті – 5

1. Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Туркия Республикасының Үкіметі арасындағы өсімдіктер карантині және оларды қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы
2. Қазақстан Республикасының Су кодексі

3.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне су ресурстарын қорғау және пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
4.	Биологиялық материалмен алмасу туралы келісімді ратификациялау туралы
5.	Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде ауыл шаруашылығы өніміне арналған қоймалық күеліктерді шығару (беру), олардың айналысы және өтелу қағидалары туралы келісімді ратификациялау туралы

Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті – 13

1.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне есірткі, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
2.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қылмыстық, Қылмыстық-процестік және Қылмыстық-атқару кодекстерін оңтайландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
3.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне процестік заңнаманы жетілдіру, адвокаттық қызмет және заң көмегін көрсету, дауларды сotttan тыс және сотқа дейінгі шешу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
4.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік әділет саласын жетілдіру және кеңейту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
5.	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
6.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне оларды Қазақстан Республикасы Конституциясының нормаларына сәйкес келтіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
7.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілерге сот жүйесін реформалау және процестік заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
8.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне күзет қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
9.	«Құқық қорғау қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
10.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне оларды Қазақстан Республикасы Конституциясының нормаларына сәйкес келтіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

11.	Қазақстан Республикасы мен Вьетнам Социалистік Республикасы арасындағы сотталған адамдарды беру туралы шартты ратификациялау туралы
12.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ішкі істер органдарының қызметі саласындағы нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламентtelуін болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
13.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне зияткерлік меншік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті - 10

1.	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Байқоңыр» гарыш айлағынан ұшыру кезінде тасымалдағыш зымырандардан бөлінетін бөліктердің құлау ауданы ретінде Қазақстан Республикасының аумағындағы жер участекін беру және пайдалану шарттары туралы келісімді ратификациялау туралы
2.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әскери-патриоттық тәрбие мәселелері бойынша толықтырулар енгізу туралы (<i>депутаттардың бастамасымен</i>)
3.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне резервтегі қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
4.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дипломатиялық қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
5.	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне сыйайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
6.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сыйайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
7.	Қазақстан Республикасының аумақтық қорғанысы туралы
8.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне аумақтық қорғаныс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
9.	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы «Орталық Азия» халықаралық өнеркәсіптік кооперация орталығының қызметін реттеу туралы келісімді ратификациялау туралы
10.	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қатар Мемлекетінің Үкіметі арасындағы әскери ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы

Әлеуметтік-мәдени даму комитеті – 10

1.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру және баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
2.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпаратқа қол жеткізу және қоғамдық қатысу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
3.	«Кәсіптік одақтар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
4.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дене шынықтыру және спорт мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу, сондай-ақ нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелуін болғызбау туралы
5.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мәдениет және білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
6.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қауіпсіз еңбек жағдайларын жетілдіру және жұмыскерлердің еңбек құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
7.	Нысаналы капитал қорлары (эндаумент-қорлар) туралы
8.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне нысаналы капитал қорларының (эндаумент-қорлардың) қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
9.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпарат, қоғамдық даму, мәдениет және архив ісі салаларындағы нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелуін болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
10.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылым мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)

Қаржы және бюджет комитеті – 6

1.	Қазақстан Республикасының Бюджет кодексі
2.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бюджет заңнамасын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы және «Концессиялар туралы» Қазақстан Республикасы Заңының күші жойылды деп тану туралы
3.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қаржы нарығын дамыту және қаржылық көрсетілетін қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

4.	Мемлекеттік (муниципалдық) сатып алушы жүзеге асыру кезінде банк кепілдіктерін өзара тану туралы келісімді ратификациялау туралы
5.	Еуропа Қайта Құру және Даму Банкін құру туралы келісімнің 1-бабына банк операцияларын географиялық қамтуды Сахараның оңтүстігіне қарай Африка елдері мен Иракқа шектеулі және біртіндеп таратуды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін түзетулерді ратификациялау туралы
6.	Еуропа Қайта Құру және Даму Банкін құру туралы келісімнің 12-бабының 1-тартмағына әдеттегі операцияларға жарғылық капиталдық шектеуді жою мақсатында түзетулерді ратификациялау туралы

Экономикалық реформа және өнірлік даму комитеті – 14

1.	Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы
2.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұтынушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
3.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жолаушыларды автомобилъмен тасымалдау саласындағы кейбір мемлекеттік функцияларды міндетті мүшелікке (қатысуға) негізделген өзін-өзі реттеуге беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
4.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құрылыш саласын жетілдіру және тұрғын үй құрылышында үлестік қатысу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
5.	Қазақстан Республикасының Құрылыш кодексі
6.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сөulet, қала құрылышы және құрылыш мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
7.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне туристік саланы қолдау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
8.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тауарлардың шығарылған елін айқындау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
9.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне биржа саудасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
10.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
11.	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)

12.	«Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексіне) тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
13.	Түркістан қаласының ерекше мәртебесі туралы
14.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Түркістан қаласына ерекше мәртебе беру мәселесі бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті – 8

1.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне орман шаруашылығы және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
2.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтық қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
3.	Акваөсіру туралы
4.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне акваөсіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
5.	«Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)
6.	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы экология және қоршаған ортаны қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы
7.	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының біртұтас энергетикалық жүйелерінің қатар жұмыс істеуін қамтамасыз ету жөніндегі шаралар туралы келісімді ратификациялау туралы
8.	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне газбен жабдықтау және тауарлық газды үнемді тұтыну мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттардың бастамасымен)

II БӨЛІМ

МӘЖІЛІСТІң ТҰРАҚТЫ КОМИТЕТТЕРІ ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ ТУРАЛЫ ЖИНАҚТАЛҒАН ДЕРЕКТЕР

2.1. АГРАРЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕР КОМИТЕТІ

2023 жылғы 1 қыркүйектен бастап 2024 жылғы 28 маусымға дейінгі кезеңде Комитет 12 заң жобасы бойынша жетекші болды, оның 5-негі Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары мен 7-негі Қазақстан Республикасының Үкіметі бастамашылық жасады.

- 1) Комитеттің 54 отырысы, оның ішінде 13 тақырыптық (кенейтілген), 2 көшпелі;
- 2) 6 дөңгелек үстел;
- 3) жұмыс топтарының 37 отырысы өткізілді.

1-3. «Органикалық өнім өндіру және оның айналымы туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне органикалық өнім өндіру және оның айналымы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» және «Қазақстан Республикасының Өкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Ә.Ә.Бектаев, А.Қ.Күрішбаев, Д.М.Мусин, Ш.А.Осин, Б.М.Сартбаев.

Жұмыс тобының жетекшісі: А.А. Қожаназаров.

Жұмыс тобының мүшелері: Қ.Қ.Әлішев, А.Қ.Назаров, Б.Б.Керімбек, А.Т.Зейнұллин, Е.Ж.Сатыбалдин, Р.А.Берденов, Н.Г.Арсютин, А.А.Қошмамбетов.

Заң жобалары табиғи ресурстарды ұтымды пайдалануды қамтамасыз етуге, органикалық өнімнің ішкі нарығын қалыптастыруға және дамытуға жәрдемдесуге, сыртқы нарықтарда отандық өндірушілердің органикалық өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға бағытталған.

Негізгі заң жобасында органикалық өнім өндіруге көшу шарттары, органикалық өнім өндіруге оны таңбалауға және импорттық органикалық өнімнің айналымына қойылатын талаптар көзделеді, органикалық өнімді есепке алу және қадағалау жүйесі енгізіледі.

Бұдан басқа, органикалық өнім өндірушілердің, органикалық өнім өндіру үшін пайдаланылатын ауыл шаруашылығы өсімдіктері мен ауыл шаруашылығы жануарларының тұқымдарының тізілімдерін жасау және жүргізу көзделеді.

Сонымен бірге, заң жобасы органикалық өндірісті сұраныстар мен өткізу нарығының сұранысына байланысты таңдалған стандарттың талаптарына сәйкестігін сертификаттауға мүмкіндік береді.

Бұл ретте, органикалық өнімді сертификаттау объектілерінің түпкілікті өнімдерінен алып тастау ұсынылады, өйткені халықаралық практикаға сәйкес сертификаттауға тек органикалық өнімді өндіру процесі ғана жатады.

Заң жобаларын қарау барысында депутаттар заң жобасын енгізу мақсаттарын күштейту үшін оның жекелеген ережелерінің мазмұнын нақтылауға бағытталған бірқатар түзетулер енгізді.

Атап айтқанда, органикалық өнім өндіру саласындағы халықаралық практикалар мен стандарттарға сәйкестендіру мақсатында, ерікті түрде қатысу, ішкі бақылау және өндірілген өнім сапасы үшін ұжымдық жауапкершілік қағидаттарына негізделген органикалық өнім өндірушілердің бірлескен кепілдіктер жүйесіне (PGS) және топтық сертификаттауды қалыптастыруға және оның жұмыс істеуіне қатысты ережелер қайта қаралды.

PGS жүйесі химиялық тыңайтқыштарды, пестицидтерді және өсу реттегіштерін алып тастауға немесе аз дәрежеде қолдануға мүмкіндік беретін өнім өндіруге кепілдік беретін дәстүрлі ауыл шаруашылығынан органикалық ауыл шаруашылығына қөшуге дайын шағын шаруашылықтарды біркітіру үшін қарастырылған.

PGS жүйесінің негізгі шарты – жергілікті нарықтың ауылшаруашылық өнімдеріне деген қажеттіліктерін қанағаттандыру. PGS жүйесінің қатысушылары өз өнімдеріне «PGS қатысушысы» белгісін қоя алады. Мұндай таңбалau органикалық өнімді өндіруге дайын өндірушілер ретінде одан әрі IFOAM-да халықаралық тануға ықпал етеді.

Сонымен қатар, топтық сертификаттау ауылшаруашылық тауар өндірушілеріне өздерінің қаржылық шығындарын (сертификаттау, тексеру) азайту үшін бір тұлға ретінде органикалық өнім өндірісінің сәйкестігін растау рәсімінен өту үшін бірігүте мүмкіндік беретін сертификаттаудың балама түрі ретінде қарастырылады.

Мұндай бірлестік кезінде органикалық өнімді өндірушілер өзара келісі бойынша басшылық етуді және ортақ істерді жүргізуі жай серіктестікке қатысушылардың біріне тапсыра алады.

Бұл ретте, бірлескен қызмет туралы шартпен байланысты жай серіктестікке қатысушылар органикалық өнім өндірісінің сәйкестік сертификатын бір-біріне тәуелсіз пайдалана алмайды.

Бұдан басқа, псевдоорганикалық өніммен күрресу мақсатында органикалық өнімді таңбалau қатысты өзгерістер көзделген. Сонымен, мұндай таңбалau сәйкестік сертификаты болған жағдайда ғана жүзеге асырылады және оны жарнамалau кезінде тек «органикалық» деген сөзді және одан туындастын сөздерді қолдануға болады.

Сондай-ақ, ұғымдық аппаратты, органикалық өнім өндірісі және айналымы шарттарын нақтылауға, уәкілетті органға органикалық өнім өндірісі және айналымы қағидаларын әзірлеу және бекіту функциясын беруге бағытталған түзетулер ұсынылады.

Заң жобасы органикалық өнім өндіруші органикалық өнім өндіруге қойылатын талаптарды орындаған кезде сәйкестік сертификатын тоқтата тұру немесе кері қайтарып алу жөніндегі нормалармен толықтырылды.

Агроенеркәсіп кешенінде сұранысқа ие бағыт ретінде органикалық ауыл шаруашылығын дамыту мақсатында заң жобасы органикалық өнім өндірісі және айналымы саласындағы ғылыми қамтамасыз етуді регламенттейтін баппен толықтырылды.

Ілеспе заң жобалары қолданыстағы заңнама нормаларын «Органикалық өнім өндірісі және айналымы туралы» Заң жобасының ережелеріне сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Мәселен, «**Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне органикалық өнім өндірісі және айналымы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы**» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы арқылы Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне, Қазақстан Республикасының Экология кодексіне және «АгроЛегеркәсіптік кешенді және ауылдық аумақтарды дамытуды мемлекеттік реттеу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына:

- органикалық өнім өндірісі және айналымы саласында бақылауды жүзеге асыруға;
- негізгі заң жобасында көзделмеген ауыл шаруашылығы өнімдерін экологиялық таңбалуа жөніндегі ережені алып тастауға;
- органикалық өнім өндірісін сертификаттауға жұмсалған шығыстарды өтеуге, сондай-ақ органикалық тыңайтқыштарды сатып алу құнын субсидиялауға қатысты түзетулер енгізіледі.

«**Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы**» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы арқылы жергілікті атқарушы органдардан бақылаудың тиісті функциялары алып тасталуына байланысты органикалық өнім өндіру саласындағы заңнаманы бұзғаны үшін жауаптылық алып тасталады.

Бұл ретте органикалық өнімдерді өндіру және айналымы жөніндегі қызмет мемлекеттік органдар тарапынан тиісті бақылаусыз қалмайды, өйткені сәйкестікті раставу жөніндегі органдар органикалық өнімдерді өндірушілердің қызметін азаматтық-құқықтық реттеу шеңберінде инспекциялық бақылауды жүзеге асырады, ал органикалық өнімді өткізу сатысында органикалық өнімдерді өндіру және олардың айналымы саласындағы құқықтық қатынастар мен мемлекеттік бақылауды және қадағалауды халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

Депутаттардың жоғарыда аталған түзетулері Қазақстан Республикасы Үкіметінің қорытындыларымен қолдау тапты.

Заң жобалары бойынша 13 жұмыс тобының отырысы өтті, 200-ден астам түзетулер қаралды, салыстырмалы кестеде негізгі заң жобасы бойынша 83 түзету, ілеспе заң жобасы бойынша 9 түзету, Әкімшілік кодеске өзгерістер мен толықтырулар енгізу бойынша 8 түзету бар.

Заңдар Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жайылымдарды пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы**»**

Бастамашылар: С.М. Дүйсембінов, О.А. Булавкина, М.С. Жұмағазиев, Ә.Т. Нұралiev, Қ.Б. Абасов Н.Ж. Ожаев.

Жұмыс тобының жетекшісі: Н.К. Әшімбетов.

Жұмыс тобының мүшелері: А.Д.Әлтай, Н.С.Әуесбаев, Ж.С.Әшімжанов, Қ.Ж. Иса, Е.Б. Саиров, А.А. Баққожаев,

Ұ.Ш. Тұмашинов, Ұ.Сәдібеков, А.Т. Зейнұллин, Б.Ж. Базарбек, Е.Б. Саурықов, А.Н. Рақымжанов, М. Н. Рожин.

Заң жобасында Жер және Орман кодекстеріне, «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» және «Жайылымдар туралы» Зандарға өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделеді.

Заң жобасының мақсаты жайылымдарды басқару және пайдалану саласындағы қолданыстағы заңнаманы жетілдіру болып табылады. Атап айтқанда, заң жобасында:

- ауыл шаруашылығы жануарларының санын жүктеме нормасының 20%-нан 50%-на дейін ұлғайту арқылы мал жаюға қажетті жайылымдарды пайдаланбау фактілерінің өлшемшарттарын қатаандату;

- халықтың мұқтажын қанағаттандыруға арналған жайылымдарды ауыл шаруашылығы алқаптарының басқа түрлеріне ауыстыруға тыйым салуды белгілеу;

- Жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспардың (бұдан әрі – Жоспар) мазмұны мен қолданылу мерзімдерін өзгерту;

- жергілікті атқарушы органдар үшін бағдар ретінде болатын ұлгілік Жоспарды әзірлеу және бекіту жөніндегі құзыретті уәкілетті органға беру;

- «көпшілік пайдаланатын жайылымдар» ұғымын енгізу;

- орман мекемелерін жыл сайын аудан әкімдіктеріне мемлекеттік орман қорының жайылымдық алқаптары туралы мәліметтер беруге міндеттеу;

- жайылымдарды түбекейлі және олардың беткі қабатын жақсартуды жүргізуге және оларды суландыру бойынша және т.б. шығындарды субсидиялау үсінілады.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар заң жобасының негізгі ережелерін нақтылап, толықтыруға және оны әзірлеу мақсаттарын күштейтуге бағытталған бірқатар түзетулер енгізді.

Мәселен, жайылымдарды беру және пайдалану бойынша кешенді тәсілді әзірлеу үшін:

- уәкілетті органдың және облыс әкімдіктерінің жайылымдардың тозуымен және шөлейттенуімен күрес, оларды суландыру, жайылымдық инфрақұрылым объектілерін дамыту және реконструкциялау жөніндегі іс-шаралар жоспарларын әзірлеп, қабылдауы көзделеді. Аталған іс-шараларды іске асыру төмен тұрған деңгейдегі жергілікті атқарушы органдарға бекітілетін болады;

- Жоспарға сәйкес жеке ауланың ауыл шаруашылығы жануарларын жаю бойынша халықтың мұқтажын қанағаттандыру мақсатында жайылымдарды, оның ішінде көпшілік пайдаланатын жайылымдарды резервке қою және беру көзделеді. Бұл ретте Жоспардың іске асырылуына тұрақты мониторинг жүзеге асырылатын болады, әкімдіктер жыл сайын жергілікті өзін-өзі басқару органдарына (жергілікті қоғамдастық жиынына) оның іске асырылу барысы туралы есеп беретін болады;

- шалғайдағы мал шаруашылығы үшін және халықтың малын жаю үшін 5 жылға дейінгі мерзімге уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығымен жер участекелерін алу жөніндегі норманы алғып тастау көзделеді. Қолданыстағы норма жеке тұлғалар мен үйымдастырылған шаруашылықтарға жайылымдарды конкурстан тыс беруге мүмкіндік берді, осылайша ауыл тұрғындары жайылымдарды көпшіліктің қажеттіліктеріне пайдалану мүмкіндігінен айырылды.

Бұдан басқа, ауыл шаруашылығы кооперациясын дамытуды ынталандыру үшін кооперативтердің ауыл шаруашылығы жерлерін, оның ішінде жайылымдарды алу үшін конкурстарға қатысуы кезінде олардың конкурстық ұсыныстарына қосымша балл беру түрінде артықшылық көздеу ұсынылды.

Сонымен қатар үгымдық аппаратты, жайылым пайдаланушыларды мемлекеттік қолдау шараларын, меншік иелері мен жер пайдаланушылардың жайылымдарды пайдалану жөніндегі міндеттерін нақтылауға бағытталған түзетулер ұсынылады.

Сонымен бірге концептуалды аппаратты, меншік иелері мен жер пайдаланушылардың жайылымдарды пайдаланудағы міндеттерін нақтылауға бағытталған түзетулер енгізілуде.

Депутаттардың жоғарыда көрсетілген тұжырымдамалық ұсыныстары Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 4 желтоқсандағы № 11-07/2706 зп қорытындысымен қолдау тапты.

Мұдделі уәкілетті органдар, қоғамдық үйымдар өкілдері, сарапшылар мен ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінің қатысуымен жұмыс тобының 20 отырысы және Комитеттің еki кеңейтілген отырысы өткізілді. Салыстырма кесте 71 позициядан тұрады.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 27 ақпанда қол қойды.

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне спорттық бағыттағы жылқылардың қазақы тұқымын сақтау және өсімін молайту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: С.А. Карплюк, С.Т. Алдашев, Е.А. Әбіл, Б.Т. Бейсенгалиев, Ш.С. Бұқтұғұтов, Б.Н. Қаниев, А.А. Қожаназаров, Ә.И. Нәутиев, Д.Н. Тұрғанов, Да.А. Шукіжанова.

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Д. Әлтай.

Жұмыс тобының мүшелері: Қ.Қ. Әлішев, Да.А. Қасқарауов, А.Қ. Назаров, Ж. Амантай, М.Н.Ергешбаев, О.Х. Құспеков, Да.Н. Тұрғанов, А.А. Баққожаев.

Заң жобасы арқылы «Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы» және «Селекциялық жетекшітерді қорғау туралы» Қазақстан Республикасының Зандарына түзетулер енгізіледі.

Заң жобасының негізгі мақсаты қостанайлық жылқы тұқымының тектік қорын сақтау, сондай-ақ оның асыл тұқымдық қасиеттерін жақсарту және мал басын ұлғайту үшін селекциялық және асылдандыру жұмысын жүргізу болып табылады.

Заң жобасында «асыл тұқымды жануар» және «тұқым стандарты» ұғымдарына өзгерістер енгізіледі, соған сәйкес асыл тұқымды малдардың фенотиптік және өнімділік көрсеткіштермен қатар, жылқылардың жұмысқа қабілеттілігіне, ептілігі, төзімділігі сияқты басқа да пайдалы қасиеттер тұқым стандартына жатқызылады.

Бұдан басқа, заңнамалық түзетулерде:

- асыл тұқымды орталықтардың шетелдік селекцияның спорттық бағытындағы асыл тұқымды айғырларды сатып алуға;
- асыл тұқымды аналық мал басымен селекциялық-асыл тұқымдық жұмыс жүргізуге;
- оларды ұстau бойынша шығындарды өтеуге бағытталған іс-шараларды субсидиялау көзделген.

«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабы 9-тармағының төртінші бөлігіне сәйкес заң жобасының тақырыбы өзгерді. Заң жобасының жаңа атауы – «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мініс және мініс-жегін бағыттарындағы жылқылардың отандық тұқымдарын сақтау және өсімін молайту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы».

Заң жобасы бойынша таныстырылым, жұмыс тобының 5 отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Заңды Палата 2024 жылғы 22 мамырда қабылдап, Парламент Сенатының қаруына жіберді.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

6-7. Қазақстан Республикасының Су кодексі, «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне су ресурстарын қорғау және пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: П.О. Казанцев.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әуесбаев, Н.К. Әшімбетов, Ж.С. Әшімжанов, Б.Ж. Базарбек, А.А. Баққожаев, Ж.М. Дайрабаев, М.Н. Ергешбаев, Е.Т. Жаңбыршин, Ә.О. Жұбанов, М.З. Ескендіров, А.Қ. Қалықов, Да. Қасқарауов, Да.В. Колода, Е.Н. Мәмбетов, С.Б. Мұсабаев, Г.А. Нұрымова, А.Б. Сагандықова, А.Б. Саурықов, Б.Ә. Смағұлов, Ұ.Ш. Тұмашинов, А.А. Қожаназаров.

Жаңа Су кодексінің жобасы Мемлекет басшысы Қ.К.Тоқаевтың 2022 жылғы 8 ақпандағы Үкіметтің кеңейтілген отырысында берген тапсырмасына сәйкес әзірленді және мемлекеттік саясатты іске асырудың құқықтық негіздері мен тетіктерін жетілдіруге, су қауіпсіздігін қамтамасыз ету және суды пайдаланудың экономикалық онтайлы және қауіпсіз деңгейін қолдауға, халықтың және қоршаған ортаның өмір сүру жағдайларын сақтау және жақсарту үшін тұрақты дамуға мүмкіндік беруге бағытталған.

Су кодексінің жобасында елдің су әлеуетін сақтауға және судың экономикалық құндылығын тануға баса назар аудара отырып, су ресурстарын басқару тәсілдері қайта қаралады, сондай-ақ сумен жабдықтау нарығының барлық қатысушыларының суды үнемдеу шараларын енгізуі, қызметі су объектісі аумағы шегінде су шаруашылығы проблемаларын шешу жөніндегі бірлескен

іс-қимылдарды әзірлеуге бағытталуы тиіс бассейндік кенестердің рөлін күшету, су саласын реттеуге қатысатын үәкілетті органның және өзге де мемлекеттік органдардың құзыретін бөлу көзделеді.

Су кодексінің жобасы шеңберінде:

- су қорын пайдаланудан қорғаудың басымдығы бекітілді;
- су ресурстарын басқару жүйесіндегі мемлекеттік органдардың міндеттері мен құзыреті қайта қаралды;
- су пайдаланушыларды су үнемдеу жөніндегі шараларды енгізуге ынталандыру көзделген;
- су ресурстарын басқаруда қоғам мен ғылымның рөлі күштілді;
- су ресурстарының Ұлттық ақпараттық жүйесі құрылуда;
- су қорын қорғау және пайдалану саласында мемлекеттік қадағалау енгізіледі.

Ілеспе заң жобасы қолданыстағы заңнама нормаларын Су кодексі жобасының ережелеріне сәйкес келтіру және су қатынастарын құқықтық реттеуді жетілдіру мақсатында заңнаманың әртүрлі салаларындағы олқылықтар мен қайшылықтарды жою мақсатында әзірленді.

Заң жобасы Азаматтық, Жер, Көсіпкерлік, «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы», Экологиялық кодекстеріне және «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы», «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылышы және құрылыш қызметі туралы», «Электр энергетикасы туралы», «Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы», «АгроОнеркәсіптік кешенді және ауылдық аумақтарды дамытуды мемлекеттік реттеу туралы», «Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы», «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы», «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» және «Ауыл шаруашылығы кооперативтері туралы» Қазақстан Республикасы Зандағына (5 Кодекс пен 9 Занға) түзетулер енгізуді көздейді.

Заң жобасының негізгі нормалары:

- жер үсті және жер асты суларын пайдалану құқығын кешенді экологиялық рұқсаттан алып тастау;
- су қорын қорғау және пайдалану саласында мемлекеттік қадағалауды енгізу;
- су режимі бөлігінде гидротехникалық құрылыштарды пайдалануға қойылатын талаптарды белгілеу функциясын (үәкілетті орган) және гидротехникалық құрылыштардың қауіпсіздігін бақылау функциясын (өнеркәсіптік қауіпсіздік) бөлу;
- экономика салаларында су қорын қорғау және пайдалану саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру мақсатында су қорын қорғау және пайдалану саласындағы үәкілетті органның, тиісті бассейннің бассейндік инспекцияларының және өзге де үәкілетті органдардың құзыретін нақтылау.

Заң жобаларын қарау барысында депутаттар 600-ден астам түзетулер енгізді, олар мүдделі мемлекеттік органдар, қоғамдық ұйымдар мен салалық қауымдастықтар өкілдерінің, сондай-ақ су саласының сарапшылары мен мамандарының қатысуымен жұмыс тобының отырыстарында жан-жақты қаралады және талқыланады.

Қазіргі уақытта таныстырылым, жұмыс тобының 14 отырысы және 3 сараптамалық кездесу өткізілді. Су кодексінің жобасы бойынша салыстырма кестеде 638 түзету, ілеспе заң жобасы бойынша кестеде 42 түзету бар.

Заң жобалары бойынша жұмыс жалғасуда.

8. «2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одак туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: И.Е. Сұнқар

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әуесбаев, А.А. Бақжоаев, В.А. Ким, Д.В. Колода, Н.С. Сайлаубай, А.Ә. Сарым.

Заң жобасында 2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одак туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау көзделеді.

Хаттамаға ЕАӘО мүше мемлекеттердің басшылары 2023 жылғы 25 мамырда Мәскеуде қол қойды. Хаттама 32 түзетуден тұрады. Бұл түзетулер:

- ЕАӘО карантиндік обьектілерінің бірынғай тізбесінде жоқ зиянды организмдердің пайда болуына келісілген жедел ден қою тәртібін белгілеуге;

- сәйкестікті міндетті бағалауды жүргізу рәсіміне қойылатын талаптарды бұзғаны үшін жауапкершілікті белгілеуге қатысты жалпы тәсілдерді айқындауға;

- тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласында мүше мемлекеттердің бірлескен іс-қимыл бағдарламасын әзірлеуге;

- құқық қолдану практикасы барысында анықталған құқықтық реттеудегі олқылықтарды жоюға;

- көрсетілген Шартта қолданылатын терминологияның біркелкілігіне келтіруге бағытталған. Заң жобасы бойынша жұмыс тобының отырысы мен Комитеттің кеңейтілген отырысы мұдделі мемлекеттік органдар және «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы өкілдерінің қатысуымен өткізілді.

Келісімді ратификациялау экономикалық интеграцияны жан-жақты дамыту мен нығайтуды қамтамасыз етуге және ЕАӘО-ның қолданыстағы құқығындағы бар олқылықтарды жоюға мүмкіндік береді.

Заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдар мен «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының бір отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 19 сәуірде қол қойды.

9. «Дүниежүзілік сауда үйымын құру туралы Марракеш келісіміне (Балық аулау субсидиялары жөніндегі келісім) өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Д.А. Қасқарауов.

Жұмыс тобының мүшелері: А.А. Бақжоаев, Қ.Р. Балабиев, Б.Т. Бейсенғалиев, А.Т. Зейнуллин, А.Қ. Назаров, А.Ә. Сарым.

Хаттама 2022 жылғы 17 маусымда Женева қаласында қабылданды.

Хаттамада жоғарыда аталған Марракеш келісіміне Әлемдік мұхитқа шығатын теңіздер мен су айдындарындағы балық

аулауды және онымен байланысты қызметті қамтитын тарихтағы алғашқы көпжакты сауда келісімі болып табылатын балық аулау субсидиялары жөніндегі келісімді қосу арқылы өзгеріс енгізіледі.

Келісімнің негізгі мақсаты – заңсыз, хабарланбайтын және реттелмейтін кәсіпшілікке ықпал ететін субсидиялар беруді шектеу арқылы балық ресурстарының сақталуын қамтамасыз ету.

Келісім:

- балық кәсіпшілігі саласындағы негізгі үғымдарды;
- апарттар кезінде көмек көрсетуге арналған басқа да субсидиялардың түрлерін;
- кемені заңсыз кәсіпшілікпен айналысады деп құдіктену түрғысынан анықтау және уақытша ұстау туралы хабарлау тәртібін, Балық аулау субсидиялары жөніндегі комитеттің ережесін және т.б. көздейтін 12 баптан тұрады.

Хаттаманы қабылдау ДСҰ-ның барлық мүшелері үшін, оның ішінде Қазақстан үшін де міндетті болып табылады, бұл оның көпжакты сауда байланысы бар ел ретіндегі имиджіне он әсерін тигізеді.

Заң жобасын қарау барысында заң жобасының нормаларын Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және заң техникасы қағидаларына сәйкес келтіруге байланысты редакциялық-нақтылау сипатындағы бірқатар түзетулер енгізілді.

Мұдделі уәкілетті органдар мен салалық қоғамдық бірлестіктер өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының бір отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өтті. Салыстырма кесте 3 позициядан тұрады.

Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

10. «Биологиялық материалмен алмасу туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Қ.Қ. Әлішев.

Жұмыс тобының мүшелері: А.Қ. Назаров, А.А. Садықов, Е.А. Бейсенбаев, С.Р. Нұртаза, А.Т. Зейнуллин және А.А. Қошмамбетов.

Заң жобасында 2022 жылғы 20 мамырда Минскіде ТМД-ға қатысушы мемлекеттер қол қойған Биологиялық материалмен алмасу туралы келісімді ратификациялау көзделеді.

Келісімді ратификациялау ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің жануарлардың жүқпалы ауруларының таралуын болдырмау, жануарлардың аса қауіпті ауруларының зертханалық диагностикасын жетілдіру, микроорганизмдердің (штаммдардың) ұлттық коллекцияларын толықтыру және Келісімге қатысушы мемлекеттердің аумақтарын әпизоотиядан қорғау жөніндегі күш-жігерін біріктіруге мүмкіндік береді.

2024 жылғы 16 мамырда жұмыс тобы өткізілді.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

11. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы өсімдіктер карантині және оларды қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Н. Мәмбетов.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әуесбаев, А.А. Бақжоғаев, М.Н. Ергешбаев, А.Т. Құспан, С.М. Нұртаза, Е.Ж. Сатыбалдин.

Заң жобасында 2022 жылғы 10 мамырда Анкарада қол қойылған Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы Өсімдіктер карантині және оларды қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау көзделеді.

Келісімнің мақсаты карантинге жатқызылған өнімді әкелу және өткізу кезінде мемлекеттер аумағында фитосанитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері бойынша екіжақты ынтымақтастықты дамыту болып табылады.

Келісімде:

- карантиндік зиянды обьектілерді бақылау және оларға қарсы күрес жөнінде келісілген шаралар қабылдау арқылы Келісімге қатысушы мемлекеттердің аумағында өсімдіктерді қорғау және карантин мәселелері бойынша өзара іс-қимылды нығайту;
- мемлекеттердің аумақтарында фитосанитариялық және карантиндік зиянды организмдердің таралуы жағдайлары туралы жедел хабардар ету;
- карантин және өсімдіктерді қорғау саласындағы ғылыми бағдарламалар мен жобалар бойынша ғылыми ынтымақтастықты дамыту көзделеді.

Келісімді ратификациялау мемлекеттер аумағында фитосанитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге және карантинге жатқызылған зиянды организмдерді әкелу мен тасымалдау кезінде карантиндік зиянды организмдердің әкеліну қаупін азайтуға ықпал ететін болады.

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасы арасында ноталар алмасу күтілуде, содан кейін заң жобасымен жұмыс жалғасатын болады.

12. «Еуразиялық экономикалық одақ шенберінде ауыл шаруашылығы өніміне арналған қоймалық күәліктерді шығару (берау), олардың айналысы және өтелу қағидалары туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.М. Дайрабаев.

Заң жобасында 2023 жылғы 31 шілдеде Мәскеуде ЕАӘО Үкіметтерінің басшылары қол қойған Еуразиялық экономикалық одақ шенберінде ауыл шаруашылығы өніміне арналған қоймалық күәліктерді шығару (берау), олардың айналысы және өтелу қағидалары туралы келісімді ратификациялау көзделеді.

Келісімде ауыл шаруашылығы өнімдеріне қоймалық күәліктерді пайдалану, олардың тұрақты айналас қабілеттілігін, соңдай-ақ қоймалық күәліктерді ұсташылар үшін қаржы ресурстарының қолжетімділігін қамтамасыз ету, ауыл шаруашылығы өнімдерінің электрондық саудасын дамыту үшін ЕАӘО шенберінде жағдайлар жасау көзделеді.

Мәжіліс Регламентіне сәйкес Заң жобасы бойынша жұмыс құрылған жұмыс тобы шенберінде жалғасатын болады.

Комитет өкізген іс-шаралар

Көшпелі отырыстар

2023 жылғы 6 қарашада С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университетінің ветеринария және мал шаруашылығы технологиясы факультетінің базасында ветеринариялық және фитосанитариялық қауіпсіздік мәселелері бойынша көшпелі отырыс өткізілді.

Жиынга Ауыл шаруашылығы, Денсаулық сақтау, Ғылым және жоғары білім, Сауда және интеграция министрліктері, облыстардың әкімдіктері, ветеринария, өсімдіктерді қорғау және карантин саласындағы ғылыми-зерттеу үйымдары, аграрлық университеттер, Орта Азия бойынша Дүниежүзілік жануарлар саулығы үйімінің өкілдері, сарапшылар мен ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер қатысты.

Жиынды бастамас бұрын депутаттар биогиялық қауіпсіздік жөніндегі Қазақстан-Қытай зертханасының жұмысымен танысты, бұл зертхана екі елдің мұддесін білдіретін жануарлардың жүқпалы ауруларын зерттеу және диагностикалау мақсатында құрылған. Қауіпсіздікті сақтау бойынша қытайлық стандарттар әлемдегі жоғары стандарттардың бірі болып табылады. Мәселен, тамақ өнімдерінде генетикалық түрлендірілген ағзалардың барын анықтау жүзден аса көрсеткіш бойынша жүзеге асырылады, ал біздегі тексеру небары 15 көрсеткіш бойынша жүргізіледі (Ресейде 2019 ж. – 18 көрсеткіш). Осындағы деңгейдегі зертханалар фермерлердің уақытын және қаржылық шығындарын қысқартуға мүмкіндік береді және отандық тауарлар экспорттың ұлғайтуға ықпал етеді.

Сонымен бірге, іс-шараны өткізуға жаңашылдықтың бірі – жасанды интеллект технологиясын қолдану болды, оның көмегімен алдын ала жария етуге мәлімделген баяндамаларды бір баяндамаға жинақтады, оны депутат А.А. Қожаназаров баяндады. Нәтижесінде, 7 баяндаманы тыңдауға бөлінген 1,5 сағат уақыт сұрақ-жауап пен жарыссөзде сөйлеу үшін тиімді пайдаланды. Оттырыс барысында ветеринариялық және фитосанитариялық қызметтерді реформалау, жүйелерді цифрандыру және мамандар үшін мобильдік қосымшаларды енгізу, отандық вакциналар мен дәрілік препараттарды әзірлеу және пайдалану, материалдық-техникалық жарақтандыру, жеке ветеринариялық практиканы, ғылымды дамыту және сала үшін маман дайындау, тамақ өнімдері, оның ішінде импортталатын өнімдердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету, ветеринариялық және фитосанитариялық бақылау мәселелері талқыланды. Жиын қорытындысы бойынша Үкіметке тиісті ұсынымдар жіберілетін болады.

2023 жылғы 7-8 желтоқсанда Шығыс Қазақстан облысында сүтті мал шаруашылығын дамыту мәселесі бойынша көшпелі оттырыс өтті. Іс-шараға Ауыл шаруашылығы, Сауда және интеграция, Су ресурстары және ирригация, Ғылым және жоғары білім министрліктерінің, Шығыс Қазақстан әкімдігінің және басқа

да облыстық әкімдіктердің, С. Сейфуллин атындағы ҚазАТУ-дын, салалық қоғамдық үйымдардың өкілдері, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер және халықаралық сарапшылар қатысты.

Іссапар басырында депутаттар бірқатар ауыл шаруашылық нысандарында – «Восток-Молоко» корпорациясы» ЖШС, «Бобровка+» ЖШС және «Майлы дақылдардың тәжірибелік шаруашылығы» ЖШС болып, сүт-тауар фермаларының және сыр өндіретін жаңғыртылған цехтың жұмысымен танысты. Отырыс барысында Ауыл шаруашылығы вице-министрі Е.Қ. Тасжүреков, халықаралық эксперт А.Л. Валебный, Республикалық сүт палатасының атқарушы директоры А.Қ. Сағынбаев, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер Ф.Қ. Әбітаев және А.С. Уатаев сүт өндіру саласының дамуына қатысты мәселелер бойынша өз көзқарастарын білдірді.

Сүтті мал шаруашылығындағы өндіру және қайта өңдеу, шикізаттың сапасы, мемлекеттік қолдау, жемшөп өндіру, ветеринария, селекциялық-асыл тұқымдандыру жұмыстары, кадрлар даярлау және т.б. өзекті мәселелер қаралды. Атап айтқанда, отырысқа қатысушылар сүт өнімдерін қайта өңдеу сегментінің дамымағанын және сүт өнімдері бойынша нарықтың импортқа тәуелділігін; жаңа технологияларды менгерген және олармен жұмыс істеу дағдысы бар мамандардың тапшылығын және малдардың асыл тұқымдық сапасын бағалаудың халықаралық жүйелерімен интеграциялану деңгейінің төмендігін атап өтті. Отырыс қорыттындысы бойынша Үкіметке тиісті ұсынымдар жіберілетін болады, онда сүт өндіру саласының проблемаларын шешу жолдары көрсетілетін болады.

Кеңейтілген (тақырыптық) отырыстар

2023 жылғы 19 қыркүйекте ауыл шаруашылығында қолайсыз табиғи-климаттық жағдайлар салдарынан қалыптасқан ағымдағы жағдайды талқылау бойынша кеңейтілген отырыс өтті. Іс-шараға мұдделі мемлекеттік органдардың, Ақмола, Қостанай, Павлодар, Жамбыл және Солтүстік Қазақстан облыстары әкімдіктерінің, сондай-ақ квазимемлекеттік үйымдар мен салалық қоғамдық бірлестіктердің өкілдері, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер қатысты.

Депутаттар тарапынан уәкілетті органдардың өкілдеріне: Азық-түлік корпорациясының астықты сатып алу бағасы мен көлемін анықтау; субсидиялар бойынша шаруалар алдындағы берешекті өтеу; фермерлердің кредит міндеттемелерін, оның ішінде лизинг бойынша қосымша айыппұл санкцияларын қолданбай ұзарту, кредит бойынша өтеуді кейінге қалдыру мен каникул беру; негізгі астық еgetін өнірлерде төтенше жағдай режимін жариялау қажеттілігі; алдағы егіс науқаны үшін тұқым қорын қалыптастыру; астықты тасымалдау үшін астық тасымалдауға арналған көліктерді уақтылы жеткізу туралы және т.б. нақты сұрақтар қойылып, ұсыныстар айттылды. Жалпы алғанда, отырыстың барлық қатысушысы ауыл шаруашылығы тауарының өндірушілерді қолдау бойынша жедел және жүйелі шаралар қабылдау қажеттігін атап

өтті, сондай-ақ жауапты мемлекеттік органдар мен үйымдарға аталған барлық мәселелі ерекше бақылауға алу жөнінде ұсыныс берді. Отырыс қорытындысы бойынша Үкіметке тиісті ұсынымдар жіберілетін болады.

2023 жылғы 26 қыркүйекте «Ауыл халқының тұрғын үй жағдайларын жақсарту бойынша «Отбасы банк» қызметі туралы» тақырыптық отырыс өтті. Іс-шараны өткізудің мақсаты «Отбасы банкі» қызметін қайта қарастыру, оның бағытын облыс орталықтарынан аудандарға, монодалаларға, ауылдарға қайта бағдарлау қажеттілігі туралы Мемлекет басшысының тапсырмасын іске асқызу жөніндегі уәкілетті органдар мен үйымдардың жоспарларын талқылау болып табылады.

Осыған байланысты отырысқа Өнеркәсіп және құрылыш, Қаржы, Ауыл шаруашылығы және Ұлттық экономика министрліктерінің, сондай-ақ «Отбасы банк» Тұрғын үй құрылыш жинақ банкі» АҚ-ның, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-ның, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасының, Президент жанындағы Әйелдер істері және демографиялық саясат жөніндегі ұлттық комиссияның өкілдері, салалық қауымдастықтар мен ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер шақырылды. Өнеркәсіп және құрылыш министрлігінің және «Отбасы банк» АҚ-ның басшылары монодалаларда, аудандарда және ауылдық жерлерде үйлер мен шағын пәтерлі тұрғын үйлер құрылышын несиелеу жөніндегі бағдарламаның тұжырымдамасын ұсынды. Бұған қоса, «Дипломмен – ауылға» бағдарламасы талқыланды, оны 2023 жылдан бастап «Отбасы банк» АҚ жүзеге асқырумен айналысады. Қатысушылар ауылдық жерлерде тұрғын үйді жаңғырту және салу мәселелерін жүйелі түрде шешу үшін өз ұсыныстарын білдірді. Сонымен қатар, ауыл шаруашылығы құрылымдарының басшылары отырысқа қатысушыларды кәсіпорын қызметкерлері мен әлеуметтік қызметкерлер үшін ауылда тұрғын үй салу жөніндегі жобаларды іске асқызу тәжірибесімен таныстыруды. Отырыс қорытындысы бойынша уәкілетті органдардың атына ауылдық жерлерде тұрғын үй құрылышына кредит беру бағдарламасын жетілдіру жөнінде тиісті ұсынымдар жіберілетін болады.

2023 жылғы 28 қыркүйекте ауыл шаруашылығындағы машина-трактор паркін жаңғырту және жаңарту туралы тақырыптық отырыс өткізілді. Бұл іс-шара Мемлекет басшысының отандық техника өндірушілер мен шаруалардың мүдделерін ескере отырып, машина-трактор паркін жылына 8-10 пайызға жаңарту туралы тапсырмасын жүзеге асқыру аясында өтті. Осыған орай, Палатаның басқа Комитеттерінің депутаттары, Ауыл шаруашылығы, Экология және табиғи ресурстар, Өнеркәсіп және құрылыш министрліктерінің, «ҚазАгроКаржы» мен «Жасыл Даму» АҚ-ның, «Атамекен» ҰКП-ның, салалық бірлестіктердің, сондай-ақ ауыл шаруашылығы техникасын өндірушілердің өкілдері шақырылды. Іс-шара барысында ауыл шаруашылығы техникасы паркінің ағымдағы жай-қүйі, оны жаңарту қарқыны, агрономикалық кешен субъектілерінің ауыл шаруашылығы техникасын алуға қолжетімділігі, сондай-ақ ауыл шаруашылығы техникасын лизингке сатып алуды жөнелдетілген несиелеу

бағдарламалары бойынша қаржыландыру көлемін ұлғайту қажеттілігі талқыланды. Отырыстың қорытындысы бойынша ауыл шаруашылығы техникасының барлық түрінің, құралдар мен жабдықтардың жаңартылу және істен шығу қарқынына жыл сайын нақты талдау жасау үшін оларды электрондық тіркеу мен есепке алуды көздейтін тиісті ұсынымдар әзірленіп, уәкілетті мемлекеттік органдарға жіберілетін болады. Жалпы алғанда, машина-трактор паркін жаңғырту және жаңарту мәселелері Аграрлық мәселелер комитетінің тұрақты бақылауында болады.

2023 жылғы 10 қазанды қолайсыз ауа-райының салдарынан зардал шеккен фермерлерді қолдауға байланысты кеңейтілген отырыс өтті. Іс-шара белгілентен тақырып бойынша бұрын өткізілген отырыстың жалғасы болып табылады. Отырысқа Премьер-Министрдің орынбасары С.М. Жұманғарин, Ауыл шаруашылығы министрлігінің бірінші басшылары, квазимемлекеттік сектор өкілдері қатысты. Депутаттарды ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді қолдау және аграрлық саладағы ахуалды тұрақтандыру бойынша жүргізіліп жатқан жұмыстармен таныстырды. Бұған қоса, 2024 жылғы көктемгі дала жұмыстары үшін ауыл шаруашылығы дақылдары мен тұқым қорының балансын қалыптастыру; ағымдағы жылғы астықты сатып алу; субсидиялар бойынша берешекті төлеу; фермерлердің қаржылық міндеттемелерінің мерзімін ұзарту мәселелері қаралды. Отырыс қорытындысы бойынша депутаттар айтылған шешімдердің іске асырылуын тұрақты бақылауда ұстауға және алдағы егіс жұмыстарына ерекше назар аударуға кеңес берді.

2023 жылғы 16 қарашада «Қант қызылшасы өндірісін ұлғайту мәселелерін қоса алғанда, жеміс-көкөніс өнімдері импортын алмастыру, оларды өңдеу және сақтау мәселелері» тақырыбындағы Үкімет сағатының ұсынымдарын іске асыру барысы туралы тақырыптық отырыс өтті. Іс-шараға мұдделі мемлекеттік органдардың, Астана қ., Түркістан, Ақмола, Ақтөбе, Қостанай және Солтүстік Қазақстан облыстары әкімдіктерінің, соңдай-ақ квазимемлекеттік ұйымдар мен салалық қоғамдық бірлестіктердің өкілдері, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер қатысты. Отырыс барысында жылыжай шаруашылықтарын шұбаркөл көмірімен қамтамасыз етуге, мамандандырылған ұсақ габаритті ауыл шаруашылығы техникасы өндірісін дамытуға және тауар өткізу жүйесін енгізу жөніндегі пилоттық жобаны іске асыруғе қатысты ұсынымдардың жекелеген бөліктегі талқыланды. Саударату жүйесін құру кезінде мемлекеттік органдардың өзара іс-қимылын күшетту және салалық қауымдастықтардың өкілдерін кеңінен тарту ұсынылды. Сонымен қатар субсидиялар бойынша шаруалар алдындағы берешекті өтеу жөніндегі мәселе қаралды. Отырысқа қатысушылар Үкіметтің және Ауыл шаруашылығы министрлігінің берген уәделеріне қарамастан, тауар өндірушілер әлі күнге дейін қаражатты алмағанын атап өтті. Осы орай, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді қолдау үшін бөлінген қаражаттың түсүіне, бөлінуіне және игерілуіне күнделікті мониторинг жасау ұсынылды.

2023 жылғы 29 қарашада «Азық-түлік келісім-шарт корпорациясы» Ұлттық компаниясы акционерлік қоғамының қызметі және еліміздің ағымдағы астық балансы бойынша тақырыптық отырыс өткізді. Отырысқа Ауыл шаруашылығы, Қаржы, Ұлттық экономика, Сауда және интеграция, Көлік министрліктерінің, «Азық-түлік несие корпорациясы» ұлттық компаниясы акционерлік қоғамының, сондай-ақ салалық одақтар мен қауымдастықтардың өкілдері, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерге ресурс жеткізушилер мен фермерлер қатысты. Отырыс барысында мынадай мәселелер талқыланды: класқа жатпайтын бидайды сату жөніндегі шаралар; отандық диқандардың 2024 жылғы егіс жұмыстарына дайындығы, әсіреле түқым қорының мәселелері; Президенттің Азық-түлік корпорациясының құзыretін кеңейту жөніндегі тапсырмасын іске асыру барысы. Депутаттар мен отырысқа қатысушылар жогарыда аталған түйткілді мәселелерді шешуге бағытталған бірқатар шараны ұсынды, осы ретте Үкіметке тиісті ұсынымдар жіберілетін болады.

2023 жылғы 26 желтоқсанда 2023 жылдың сәуір айында өткізілген Комитеттің «Ауыл шаруашылығы өндірісін субсидиялау жүйесінің проблемалық мәселелері» (оның ішінде СБМАЖ жұмыс істеу мәселелері) және «Ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді қолдау тетіктері» (лизинг, женілдікпен кредиттеу, оның ішінде көктемгі егіс жұмыстары) атты тақырыптық отырыстарының ұсынымдарын орындауды іске асыру мәселелері жөніндегі Комитеттің отырысы өтті. Іс-шараға Ауыл шаруашылығы және Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрліктерінің өкілдері, облыстар әкімдіктерінің ауыл шаруашылығы басқармаларының басшылары, «Бәйтерек» Холдингі мен салалық қауымдастықтардың өкілдері қатысты. Отырыс барысында ұсынымдарды орындалу барысы қорытындыланып, олардың кейбіріне берілген жауаптар жан-жақты талқыланды. Ауыл шаруашылығы вице-министрі А.С. Сұлтанов баяндама жасады. Депутаттар Ауыл шаруашылығы министрлігіне агробизнес және қоғам өкілдерімен АӘК проблемаларының сындарлы шешімдерін талқылау үшін тұракты кездесулер өткізуді қайта ұсынды. Сондай-ақ, Бірынғай мемлекеттік ақпараттық субсидиялау жүйесінің (СБМАЖ) жұмыс істеуінің проблемалық мәселелеріне қатысты жекелеген ұсынымдар талқыланды, атап айтқанда: анықтамалық деректерді автоматты түрде толтырудың болмауы, өтінім бергеннен кейін ауыспалы егістер туралы бастапқы деректерді өзгерту мүмкіндігі, енгізілген параметрлердің дұрыстығын бақылаудың болмауы және т.б. Ауыл шаруашылығы министрлігіне 2024 жылдың 1 ақпанына дейін ақпараттық жүйеде орын алған барлық техникалық ақауларды жою бойынша жұмыс жүргізу ұсынлады.

2024 жылғы 13 наурызда еліміздің онтүстік өнірлерінде ағымдағы суару маусымына дайындық барысы туралы тақырыптық отырыс өткізілді. Отырысқа Су ресурстары және ирригация, Ауыл шаруашылығы министрліктерінің, Алматы, Жамбыл, Жетісу, Қызылорда және Түркістан облыстары әкімдіктерінің өкілдері қатысты. Іс-шара барысында суаруға қажетті су лимиттері бойынша

мәселелер, Ауыл шаруашылығы министрлігінің аталған өнірлерде су тапшылығы жағдайында ауыл шаруашылығы дақылдарын егу жөніндегі ұсынымдары талқыланды. Оттырыс қорыттындысы бойынша уәкілдік органдар мен облыс әкімдіктеріне ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді бүкіл вегетациялық кезеңге суармалы сумен қамтамасыз етуге бағытталған уақтылы шаралар қабылдау жөнінде тиісті ұсынымдар берілді.

2024 жылғы 28 мамырда «Суармалы егіншілік үшін инфрақұрылымды дамытудың өзекті мәселелері» тақырыбында тақырыптық оттырыс өткізілді. Оттырысқа Су ресурстары және ирригация, Ауыл шаруашылығы, Экология және табиғи ресурстар, Ұлттық экономика, Қаржы, Энергетика, Өнеркәсіп және құрылыш, Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрліктерінің, облыс әкімдіктерінің, «Атамекен» ҰКП-ның өкілдері, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер, халықаралық сарапшылар қатысты. Іс-шара барысында су ресурстарын ұтымды пайдалану, жаңа гидротехникалық құрылыштар салу, қолданыстағы арналарды жаңғыру, суды үнемдеу технологияларын енгізу, жауапты су тұтыну мәдениетін құру және т.б. мәселелер талқыланды. Депутаттар стратегиялық құжаттарда көрсетілген іс-шараларды орындауға жауапкершілікпен қарау, оларды орындау мерзімдерінің бұзылуына жол бермеу және нысаналы индикаторларға қол жеткізу қажеттігін атап өтті. Оттырыс қорыттындысы бойынша уәкілдік органдарға тиісті ұсыныстар берілді.

Дөңгелек үстелдер

2023 жылғы 19 қазанды С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университетінің алаңында «Аграрлық ғылым – ауыл шаруашылығы өндірісі үшін» деген тақырыпта дөңгелек үстел өткізілді. Іс-шарасы Парламент Ауыл шаруашылығы, Ғылым және жоғары білім министрліктерінің, жергілікті атқарушы органдардың, ауыл шаруашылығы саласындағы жетекші университеттер мен ғылыми-зерттеу институттарының өкілдері, фермерлік шаруашылықтар мен салалық қоғамдық бірлестіктердің басшылары, халықаралық сарапшылар мен студенттер қатысты.

Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2023 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында көзделген тапсырманы іске асыру мақсатында ғылым мен бизнестің өзара байланысын арттыру, аграрлық ғылымды қаржыландыру, ғылымға бағдарланған ауыл шаруашылығы кәсіпорындарын қалыптастыру және Ұлттық аграрлық ғылыми-білім беру орталығын зерттеу ісінің барлық сатысын қамтитын агротехнология хыбина айналдыру арқылы саланы реформалау мәселелері басты назарда болды. Оттырысқа қатысушылар отандық аграрлық ғылымның әлеуетін пайдалану тиімділігінің және ғылыми қызмет пен ғылыми әзірлемелер нәтижелерін ауыл шаруашылығы өндірісінде пайдалану үшін оларға сұраныстың төмендігіне алаңдаушылық білдірді. Дөңгелек үстел жұмысының қорыттындысы бойынша Үкіметке тиісті ұсынымдар жіберілетін болады.

2023 жылғы 7 қарашада Комитет «QazSpirits» алкоголь және никотині бар өнімдерді өндірушілер мен импорттаушылар қауымдастырымен бірлесіп «Бидайды өндеу және өсімдік дақылдарының жаңа түрлерін өсіру мәселелері» тақырыбында дөңгелек үстел өткізді. Іс-шараға мұдделі мемлекеттік органдар мен ұйымдардың өкілдері, сондай-ақ қоғамдық және салалық қауымдастықтар қатысты.

Отырыс барысында Мемлекет басшысының агроОнеркәсіптік кешенінде қайта өнделген өнімінің үлесін 70%-ға дейін ұлғайту жөніндегі тапсырмасын орындау шеңберінде бидайды терең өндеуді дамыту перспективалары талқыланды. Атап айтқанда, мынадай мәселелер қаралды: бидай өндеу өнімдерінің сауда қызметін реттеу және оны техникалық реттеу; дайын өнімді тасымалдау және сақтау; салық салу тетіктерін қайта қарастыру; нарықта контрафактілік өнімнің көп мөлшерде болуы және т.б. Жалпы, осы мәселелердің оң шешімі отандық шикізатты қайта өндеуді ұлғайтуға, бюджеттің кіріс бөлігін толықтыруға, импортты азайтуға және акцизделетін өнімнің экспортын ұлғайтуға мүмкіндік береді. Бұған қоса, спиртті өндіру кезінде мал шаруашылығына арналған жем болып табылатын бірқатар өнімдер, мысалы қалдықтар пайда болады. Өз кезегінде депутаттар спиртті өндіруде экспорттық нарықтарда және тамақ өнеркәсібінде ең аз сұранысқа ие болып табылатын төмен сыныпты бидайды терең өндеу мәселелерінің өзектілігін атап өтті. Дөңгелек үстелді өткізу қорытындысы бойынша айтылған барлық ұсыныс Укіметке және бейінді мемлекеттік органдарға қарастыру үшін жіберілетін болады.

2023 жылғы 14 желтоқсанда «АгроОнеркәсіптік кешені қаржыландыру жүйесін, оның ішінде екінші деңгейдегі жеке банк (Агробанк) құру жолымен жетілдіру туралы» тақырыбы бойынша дөңгелек үстел отырысы өткізілді. Іс-шараға екі Палатаның депутаттары, Ауыл шаруашылығы, Қаржы, Сауда және интеграция министрліктерінің, Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің, Ұлттық банктің, квазимемлекеттік сектордың басшылары, облыс әкімдіктерінің, қоғамдық бірлестіктердің өкілдері, сарапшылар мен ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер қатысты. Отырыс барысында шағын және орта фермерлер үшін несие ресурстарының қолжетімділігін арттыру мәселелері; ауыл шаруашылығы саласын қаржыландыру үшін екінші деңгейдегі банктерді, лизингтік компанияларды, несие серіктестіктерін және микроқаржы ұйымдарын тарту; АӨК тәуекелдерін сақтандыру нарығын және ауыл шаруашылық несиелік коопeração жүйесін дамыту және т.б. мәселелер талқыланды. Бұған қоса, дөңгелек үстелге қатысуышыларға «Талап» қолданбалы зерттеулер орталығының директоры Р.С. Ошакбаев және қаржы секторының сарапшысы К.С. Жауымбаев мамандандырылған Аграрлық банктің қаржылық моделін ұсынды, оның құрылуына ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер мен депутаттар қолдау көрсетті. Отырыс қорытындысы бойынша мемлекеттік органдардың өкілдері саланы сапалы және уақтылы қаржыландыруды қамтамасыз ету мақсатында мамандандырылған ауыл шаруашылығы банкін құру туралы ұсынысты қолдады.

2024 жылғы 15 ақпанда «АгроОнеркәсіптік кешен үшін техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін дамыту мәселелері» деген тақырыпта дөңгелек үстел өткізілді. Іс-шараға Оқу-ағарту, Ауыл шаруашылығы, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрліктерінің, облыстық әкімдіктердің, білім және ғылым саласының, «Атамекен» ҰКП-ның мен қоғамдық бірлестіктердің өкілдері және ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер қатысты. Дөңгелек үстел аясында Оқу-ағарту бірінші вице-министрі Н.В. Жұмаділдаева, Ауыл шаруашылығы вице-министрі Е.Қ. Тасжүреков, Қарағанды облысы әкімінің орынбасары Б.Қ. Асанов, Ақтөбе жоғарғы аграрлық-техникалық колледжінің Республикалық оқу-әдістемелік бірлестігі төрағасының орынбасары Н.Т. Құлшаров, Қазақстан Республикасы колледждер қауымдастырының президенті М.Е. Омаров және «Майлы дақылдардың тәжірибелік шаруашылығы» ЖШС-нің бас директоры Ф.Қ. Әбітаев талқыланған мәселенің түрлі аспекттері бойынша сөз сөйлемді. Талқылау барысында отырысқа қатысуышылар оқыту мекемелері мен ауыл шаруашылығы кәсіпорындары арасында тығыз байланыстың жоқтығын, техникалық және кәсіптік білім беретін мекемелердің басым көпшілігінің материалдық-техникалық базасының шектен тыс тозғанын, ауыл шаруашылығы мамандықтары беделінің төмендігін және білім мазмұнының жұмыс берушілер тарапынан бітірушілердің кәсіби біліктілік деңгейіне қойылатын талаптарға толықтай сәйкес келмейтінін айтып өтті. Дөңгелек үстел жұмысының қорытындысы бойынша Үкіметке техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінің өзекті мәселелерін шешудің ықтимал жолдары көрсетілген тиісті ұсынымдар жіберілетін болады.

2024 жылғы 22 ақпанда «Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердегі агроформан-мелиорациялық іс-шаралар» тақырыбында дөңгелек үстел өткізілді. Отырысқа Ауыл шаруашылығы, Экология және табиғи ресурстар, Қаржы, Ұлттық экономика, Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрліктерінің, барлық облыстық әкімдіктердің, ғылыми үйімдердің, «Атамекен» ҰКП-ның, сондай-ақ, салалық қауымдастықтардың өкілдері мен ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер қатысты. Дөңгелек үстел барысында агроформан-мелиорациялық іс-шараларды ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерге қолданудың орындылығы, олардың орны мен мағынасы, олардың ғылыми негізdemeleri талқыланды. Депутаттар мен отырысқа қатысуышылар жоғарыда аталған мәселелерді реттеуге бағытталған бірқатар шараны ұсынды, осыған орай Үкіметке тиісті ұсынымдар жіберілетін болады.

2024 жылғы 19 наурызда «Бал ара шаруашылығын дамытудың өзекті мәселелері» тақырыбында дөңгелек үстел өткізілді. Дөңгелек үстел жұмысына Ауыл шаруашылығы, Сауда және интеграция, Денсаулық сақтау, Ғылым және жоғары білім, Оқу-ағарту, Экология және табиғи ресурстар министрліктерінің, облыс әкімдіктерінің, үкіметтік емес сектордың, ғылым саласының өкілдері, сарапшылар мен ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер қатысты. Бал ара шаруашылығы саласын дамыту; араларды қорғау, пайдалану және өсімін молайту; мемлекеттік

қолдау, селекциялық және асыл түкымдық жұмыстар; араның ауруларын анықтау мен алдын-алудың заманауи әдістерін қолдану; кадрларды даярлау мен ғылымды дамыту және т.б. мәселелер талқыланды. Отырысқа қатысушылар уәкілетті органның аталған саланы дамыту бойынша нақты көзқарасының болмауына, отандық омарташыларға жеткілікті мөлшерде қолдаудың көрсетілмеуіне алаңдаушылық білдірді. Елімізде басқа елдерден белгісіз жерден шыққан бал мен ара шаруашылығы өнімдерінің, оның ішінде жалған өнімдердің бақылаусыз әкелінуі отандық өндірушілердің бәсекеге қабілетсіздігіне алып келеді. Осыған байланысты депутаттар, Ауыл шаруашылығы министрлігі жанынан саланы дамыту жөнінде нақты ұсыныстар әзірлеу және тиімді шешімдерді, оның ішінде заңнамалық сипаттағы шешімдерді іздеу мақсатында барлық мұдделі тараптардың қатысуымен жұмыс тобын құруды ұсынды. Дөңгелек үстел жұмысының қорытындысы бойынша Үкіметке тиісті ұсынымдар жолданатын болады.

2.2. ЗАҢНАМА ЖӘНЕ СОТ-ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕФОРМА КОМИТЕТИ

2023 жылғы 1 қыркүйек пен 2024 жылғы 28 маусым аралығындағы кезеңде Комитет 31 заң жобасы бойынша бас комитет болды, оның 11 Парламент депутаттары бастамашылық етті, 20 - Үкімет енгізді.

Барлық 31 заң жобасының ішінде: 9 – Мемлекет басшысы қол қойды, 6 – Мемлекет басшысы қол қою үстінде, 3 – бастамашылар кері қайтарып алды және 13 – Комитеттің қарауында.

270 отырыс өткізілді, оның ішінде Комитет отырыстары – 42, жұмыс топтарының отырыстары – 201, Үкімет сағаты – 1, дөңгелек үстелдер – 3, сараптамалық кездесулер – 8, таныстырылым – 2, Комитеттің көшпелі отырысы – 2, Комитеттің тақырыптық отырысы – 3, Парламент Палаталарының бірлескен комиссиясы – 4, жұмыс топтарының көшпелі отырыстары – 3.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Регламентіне сәйкес Комитетте 14 заң жобасымен жұмыс жалғасуда:

1. «**Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне есірткі, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»**

Бастамашылар: Лукин А.И., Макежанов С.А., Бекжанов Б.А., Имашева С.В.

Жұмыс тобының жетекшісі: Колода Д.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Авершин К.В., Әлішев Қ.Қ., Эшімжанов Ж.С., Бейсенбаев Е.С., Бейсенбаев Е.А., Ескендіров М.З., Зайытов Р.Р., Наумова Д.Р., Нұрымова Г.А., Пономарев С.М., Сайлаубай Н.С., Сәрсенғалиев Н.А., Тұрлыханов Д. Б.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 14 отырыс.

Бұл заң жобасы есірткі, психотроптық заттар мен олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл жөніндегі заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірленді.

Жалпы, бүгінде Қазақстандағы есірткі ахуалы күрделі күйінде қалып отыр. Бірқатар проблемалық мәселелер де бар, олардың негізгісі нашақорлықтың жүйелі түрде алдын алууды ұйымдастыру тетігінің болмауы болып табылады.

Соңғы 6 жылда полицейлер есірткіні медициналық емес тұтыну мен сақтаудың 51 мыңдан астам фактін анықтады, ал сottардың қарауына тек 30 мыңға жуық материал, яғни 44%-ы жіберілді. Оңалту негіздері бойынша бас тарту материалдарының үлесі 56% немесе 21 мыңдан астам фактіні құрады, бұл есірткінің заңсыз айналымына байланысты құқық бұзушылықтардың алдын алу тиімділігін төмендетеді және кінәлілерге жазадан құтылуға мүмкіндік береді.

Заң жобасында Қылмыстық, Қылмыстық процестік кодекстеріне және «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР-ның Кодексіне, сондай-ақ «Есірткі, психотроптық заттар, олардың аналогтары мен прекурсорлары және олардың заңсыз айналымы мен теріс пайдаланылуына қарсы іс-қимыл шаралары туралы» және «Құқық бұзушылықтардың алдын алу туралы» ҚР-ның заңдарына түзетулер енгізіледі.

Бүгінде елімізде заңсыз есірткі өндірісінің әлеуеті белсенді түрде артып келеді. Осыған байланысты, ел ішінде күшті әсер ететін заттардың заңсыз айналымы мен өндірісі үшін жауатылықты белгілеу көзделеді (қолданыстағы ҚК-де олардың контрабандасы ғана күдаланады), бұл ЕАӘО кеңістігінде осы саладағы заңнаманы үйлестіруге ықпал етеді.

Жалпы, заң жобасы Қазақстан Республикасында нашақорлық пен есірткі бизнесіне мемлекеттік және қоғамдық қарсы іс-қимыл жүйесін жетілдіруге бағытталған.

Заң жобасы теріс әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға алып келмейді және мемлекеттік бюджеттен қосымша қаржылық шығындарды талап етпейді.

2024 жылғы 2 мамырда Заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды.

Мәжіліс Регламентіне сәйкес заң жобасы жұмыс тобы шенберінде қаралуда.

2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қылмыстық, Қылмыстық-процестік және Қылмыстық-атқару кодекстерін оңтайландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Құспан А.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбенов М.А., Әлішев К.К., Балабиев Қ.Р., Бәшімов М.М., Колода Д.В., Нұртаза С.Р., Нұрымова Г.А., Сағандықова А.Б., Сайлаубай Н. С., Сұнқар И.Е., Шаталов Н. С.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 31 отырыс.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қылмыстық, Қылмыстық-процестік және Қылмыстық-атқару кодекстерін оңтайландыру мәселелері бойынша өзгерістер

мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы (бұдан әрі – заң жобасы) Мемлекет басшысының Қылмыстық және Қылмыстық процестік кодекстерге ревизия жүргізу туралы 2022 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында берілген тапсырмасына сәйкес және Қазақстан Республикасы Президентінің «Әділ Қазақстан – барлығы үшін және әрқайсысы үшін» атты Сайлауалды бағдарламасының 17-тармағын орындау, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 29 сәуірдегі № 264 қауалысымен бекітілген Қазақстан Республикасының құқықтық саясатының 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын іске асыру жөніндегі іс-қимыл жоспарын орындау мақсатында әзірленді.

Заң жобасы қылмыстық жауаптылықты белгілеуге, жаза тағайындауға және қылмыстық-құқықтық ықпал етудің өзге де шараларына, үкімнің орындалуына байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді.

Заң жобасының мақсаты қазақстандық қоғамның конституциялық құндылықтарын қылмыстық-құқықтық қорғауды қүшетту болып табылады, олардың ішіндегі ең жоғарғысы әрі бастысы – адам, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары, қоғамдық келісім мен саяси тұрақтылық, бүкіл халықтың игілігі үшін экономикалық даму, қазақстандық патриотизм.

Жалпы, заң жобасын қабылдау қазақстандық қоғамның жоғары конституциялық құндылықтарын қоғамдық қауіпті қол сүғушылықтардан қорғауды қүшеттүге, қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысуышылардың өздерінің іс жүргізу құқықтары мен міндеттерін тиімді іске асыруын қамтамасыз етуге, пенитенциарлық жүйеде адам құқықтарының сақталуын арттыруға мүмкіндік береді.

Атап айтқанда, заң жобасында азаматтарды қылмыстық құдалау аясына негізсіз тартуды болғызбайтын нормалар көзделген. Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімінде салықтық немесе азаматтық-құқықтық дауы бар, сондай-ақ салықтық тексеру актісі, маманның қорытындысы қоса берілмей және оларға сотқа дейін не сотқа шағым жасалмай, салық заңнамасы саласындағы бұзушылықтар туралы өтініштер мен хабарламаларды тіркеуге тыйым салу арқылы қылмыстық істерді негізсіз тіркеу алып тасталады.

Адвокаттарға айыптау актісіне қарсы құжатты – қорғау актісін сотқа енгізу құқығы беріледі.

Сонымен қатар, тергеу әрекеттерін жария етпеу туралы жазбаша міндеттемелерді қабылдай отырып, қорғаушының тергеу әрекеттеріне қатысу мүмкіндігін енгізу ұсынылып отыр, адвокаттарға барлық обьектілер бойынша сот сараптамасын тағайындау құқығы беріледі.

Бұдан басқа, заң жобасында сотқа дейінгі тергеп-тексеру деректерін жария етпей, қорғаушыға қорғауындағы адамның келісімімен оған қатысты қылмыстық құдалау органдарының жарияланымын теріске шығаруды бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау құқығын беру туралы нормалар қамтылған.

Заң жобасы бағыттарының бірі қылмыстық заңның санкцияларын қоғамға қауіп төндіретін іс-әрекеттерге мөлшерлес болатында жаңарту және жауаптылықтың құқыққа қайши іс-әрекетке мөлшерлес болуын қамтамасыз ету мақсатында қылмыстық құқық бұзушылықтар жасағаны үшін бірнеше еселенген айыппұл салуды енгізу болып табылады.

Жекелеген түзетулер блогында қылмыстық жазаларды тағайындау, олардан босату және оларды орындау тәртібін оңтайландыру көзделген.

Заң жобасы қылмыстық процеске қатысуышылардың барлығының мүдделерін сақтауды ескере отырып әзірленді. Онда сұрақтар тенденстірліген түрде пысықталды:

- 1) азаматтардың құқықтарын қорғауды күшейту;
- 2) қылмыстық процестің бәсекелестігін нығайту;
- 3) қылмыстық процесті оңтайландыру және «бюрократиядан арылту».

2024 жылғы 13 наурызда заң жобасы Мәжіліспен бірінші оқылымда мақұлданды.

Мәжіліс Регламентіне сәйкес заң жобасы жұмыс тобы шенберінде қаралуда.

3. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне процестік заңнаманы жетілдіру, адвокаттық қызмет және заң көмегін көрсету, дауларды соттан тыс және сотқа дейінгі шешу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: М. Магеррамов, Н. Арсютин, Б. Базарбек, К. Балабиев, Н. Дементьевна, А. Құспан, А. Лукин, Д. Наумова, К. Сейітжан, И. Смирнова, И. Сұңқар, Г. Танашева, А. Толамисов, Д. Шекижанова.

Жұмыс тобының жетекшісі: М.М. Магеррамов.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбенов М.А., Арсютин Н.Г., Базарбек Б.Ж., Балабиев К.Р., Бәшімов М.С., Бейсенғалиев Б.Т., Дайрабаев Ж.М., Дементьевна Н.Г., Құспан А.Т., Кучинская Ю.В., Наумова Д.Р., Сағандықова А.Б., Серіков Т.Ә., Сұңқар И.Е.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 15 отырыс.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы қолданыстағы заңнамасын және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерін жетілдіру, сондай-ақ адвокаттар мен заң консультанттары қызметінің рөлін арттыру, қазақстандық қоғамның құқықтық қорғалуының сапалы жаңа жай-күйін құру мақсатында әзірленді.

Бірқатар кодекстер мен заңдарға енгізілетін өзгерістер мен толықтырулар заңның үстемдігі қағидатын сақтауды және азаматтардың құқықтарын қорғауды күшейтеді.

Заң жобасы адвокаттар мен заң консультанттары қызметінің тәуелсіздігіне тиісті кепілдіктер жасайды, адам құқықтары мен бостандықтарын толыққанды қорғау, азаматтарға сапалы заң көмегін көрсету үшін заңнамалық мүмкіндіктерді қамтамасыз етеді, сондай-ақ сот процестерінде қорғау мен айыпптау тараптарының нақты бәсекелестігі мен теңдігін қалыптастырады.

Адвокаттар заң көмегін көрсету үшін мәліметтер мен құжаттарды (жеке тұлғалар, дара кәсіпкерлер, нотариустар, ЖСО, сақтандыру компаниялары, екінші деңгейдегі банктер) сұратуға құқылы субъектілер шенберін кеңейту үсынылады.

Мысалы:

- адвокаттық қызмет кепілдіктерін және олардың іс жүргізу өкілеттіктерін кеңейту, ерікті сақтандыруды белгілеу, алқабилердің ауыр және аса ауыр қылмыстар туралы істерді қарастыру жүктеу, заң консультанттарының қызметін реттейтін түзетулер (заң консультанттары палатасында аттестаттаудан өту және заң мамандығы бойынша өтіл мерзімін қысқарту);

- заң консультанттының соттардың, прокуратураның, қылмыстық процесті жүргізетін органдардың әкімшілік ғимараттарына еркін кіру құқығы;

- адвокатқа қатысты тінту, тексеру және алу жүргізудің оқшауланған тәртібін енгізу;

- мемлекеттік құпияларға рұқсат беру рәсімін өткізбестен, құпиялышық белгісі берілген қылмыстық істер бойынша қорғаушы ретінде адвокаттардың қатысуы;

- адвокаттың құжаттарды өз қолымен, оның ішінде электрондық және мөрмен растауы;

- пенитенциарлық жүйе мекемелерінде қорғаушылармен кездесken кезде адвокаттардың электрондық құрылыштарды пайдалану мүмкіндігі және басқалар қарастырылған.

«Әкімшілік құқық бұзушылық туралы», «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Кодекстерге, Азаматтық, Жер, Қылмыстық, Қылмыстық-процестік, Азаматтық іс жүргізу, Салық кодекстеріне және Қазақстан Республикасының 11 заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі.

Мәжіліс Регламентіне сәйкес заң жобасымен жұмыс жалғасуда.

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік әділет саласын жетілдіру және кеңейту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М. С. Бәшімов.

Жұмыс тобының мүшелері: Әлішев Қ.Қ., Базарбек Б.Ж., Бақжоаев Ә.А., Дайрабаев Ж.М., Жұбанов Ә.О., Имашева С.В., Исабеков Д.Е., Магеррамов М. М., Рожин М.Н., Сағандыкова А.Б., Серіков Т.Ғ.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 10 отырыс.

Заң жобасында негізгі 4 бағыт қарастырылған:

Біріншіден, жария-құқықтық даулардың жекелеген санаттарын Азаматтық процестік кодекsten (бұдан әрі – АПК) Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекске (бұдан әрі – ӘРПК) ауыстыру.

Екінші, АПК-нің «Нормативтік құқықтық актінің заңдылығына дау айту туралы істер бойынша іс жүргізу» деген 30-тарауын әкімшілік әділет жазықтығына ауыстыру үсынылады.

Бұл ауыстыру Қазақстан Республикасы Конституциялық Соты қызметінің ерекшеліктерін, сондай-ақ Конституциялық сот ісін жүргізуі және заңға тәуелді нормативтік құқықтық актінің заңдылығына дау айту туралы істер бойынша іс жүргізуі нақты ажырату қажеттілігін ескере отырып жүзеге асырылады.

Үшіншіден, мемлекеттік органдар, мемлекеттік органдар мен мемлекеттік ұйымдар арасындағы заңнамалық нормаларды түсіндіру жөніндегі дауларды шешу жөніндегі құзыретті Қазақстан Республикасының Үкіметіне бекіту.

Төртіншіден, әкімшілік рәсімдер туралы заңнаманың жекелеген нормаларын одан әрі түзету, онын ішінде: дауларға шағымданудың сотқа дейінгі тәртібін жетілдіру, әкімшілік рәсімнің мерзімдерін және оларды есептеу тәртібін нақтылау, тыңдау өткізілетін әкімшілік рәсімді өткізу мерзімдерін ұлғайту (үш күннен бес күнге дейін), өйткені тыңдау рәсімін рәсім мерзімі аяқталғанға дейін үш күн бұрын өткізу болігінде келіспеушілік бар.

Заң жобасын қабылдау қолайлы құқықтық және экономикалық салдарға алып келеді, атап айтқанда:

Біріншіден, жария-құқықтық даулардың жекелеген санаттарын Азаматтық процестік кодекстең (бұдан әрі – АПК) Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекске (бұдан әрі – ӘРПК) көшіру;

Екінші, АПК-нің «Нормативтік құқықтық актінің заңдылығына дау айту туралы істер бойынша іс жүргізу» деген 30-тарауын әкімшілік әділет жазықтығына көшіру;

Үшіншіден, мемлекеттік органдар, мемлекеттік органдар мен мемлекеттік ұйымдар арасындағы заңнамалық нормаларды түсіндіру жөніндегі дауларды шешу жөніндегі өкілеттіктерді Үкіметке бекіту;

Төртінші, соңғы бағыт – әкімшілік рәсімдер туралы заңнаманың жекелеген нормаларын одан әрі түзету.

2024 жылғы 13 наурызда Заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды.

Мәжіліс Регламентіне сәйкес заң жобасы жұмыс тобы шенберінде қаралуда.

5. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Шапак Ү.

Жұмыс тобының мүшелері: Сарым А.Ә., Смышляева Е.В., Амантай Ж., Әлішев Қ.Қ., Жұбанов Ә.О., Исабеков Д.Е., Құспан А.Т., Пономарев С.М., Сайыров Е.Б.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 20 отырыс.

«Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы (бұдан әрі – заң жобасы) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылға арналған заң жобалау жұмыстарының жоспарына сәйкес әзірленді.

Заң жобасы негізгі 6 бағытты көздейді.

Бірінші – Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабына сәйкес мәжбүрлі енбекке қылмыстық немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп тану туралы сот актісі негізінде не төтенше немесе соғыс жағдайы жағдайында ғана жол беріледі.

Осыған байланысты қолданыстағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске (бұдан әрі – ӘҚБТК) қоғамдық жұмыстарға тарту түрінде әкімшілік жаза енгізу, оны орындау тетігін және жазаның

осы түрі қолданылатын ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінде құрамдарын айқындау көзделеді.

Екіншісі – әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізде күшпен әкелуді қолдану мәселелерін занамалық регламенттеу (Конституциялық Кеңестің 2018, 2019 және 2020 жж. Жолдауларын іске асыру).

Үшіншіден, іс жүргізу қысқартылған тәртіппен жүзеге асырылатын жағдайларда жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша істерді қайта қарau тәртібін құқықтық реттеудегі олқылықтарды жою (Конституциялық Соттың 2023 жылғы 28 сәуірдегі № 12 нормативтік қаулысы).

Төртіншіден, Президент жанындағы Құқық қорғау және сот жүйелерін реформалау жөніндегі комиссия әзірлеген және Мемлекет басшысы мақұлдаған түзетулерді іске асыру (2021 жылғы 2 қарашадағы № 21-52-13.181 қарар).

Бесіншіден, ӘҚБтК нормаларын талдау онда әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді жүргізудің ерекше тәртібі және соттың (лауазымды адамдардың) төтенше жағдай режимі жағдайында істерді қарau мерзімдерін тоқтата тұру құқығы көзделмегенін көрсетті.

Осы кезеңдегі істер жалпы тәртіппен және ӘҚБтК-де белгілеген мерзімдерде қаралды.

Осыланысты төтенше жағдай жағдайында істерді жүргізу бойынша құқық қолдану практикасындағы бар проблемалар негізінде (ескіру мерзімдерін, істерді қашықтықтан жүргізуді және т.б. ескере отырып) оларды жою жөнінде занамалық шаралар қабылдау қажеттігі туындаиды.

Алтыншы, әкімшілік-деліктілік занаманы одан әрі жетілдіру, оның ішінде санкцияларымен тек сот тәртібімен қолданылатын жазалар көзделмеген жекелеген құрамдарды соттардан мемлекеттік органдардың ведомствосына беру.

2024 жылғы 17 сәуірде заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды.

Мәжіліс Регламентіне сәйкес заң жобасы жұмыс тобы шенберінде қаралуда.

6. «Қазақстан Республикасының кейбір занамалық актілеріне оларды Қазақстан Республикасы Конституациясының нормаларына сәйкес келтіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Имашева С.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбдиев Е.Т., Әбіл Е.А., Базарбек Б.Ж., Колода Д.В., Қалықов А.К., Қожаназаров А.А., Нұртаза С.Р., Сайыров Е.Б., Шапақ Ү.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 9 отырыс.

Заң жобасының негізгі мақсаты мемлекеттік қызмет саласындағы занаманы конституциялық нормаларға сәйкестендіру болып табылады.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Конституциялық Сотының «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызмет туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 16-бабы 3-тармағының 6) тармақшасының Қазақстан Республикасының Конституациясына

сәйкестігін қарau туралы» 2023 жылғы 6 наурыздағы № 4 және «Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» 2000 жылғы 25 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 34-бабы 5-тармағының жекелеген ережелерінің Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкестігін қарau туралы» 2023 жылғы 14 шілдедегі № 22-НП нормативтік қаулыларын іске асыруға бағытталған.

2023 жылғы 6 наурыздағы № 4 Нормативтік қаулемен мемлекеттік қызмет және мемлекеттік басқару мұдделеріне қары құқық бұзушылық үшін тәртіптік, әкімшілік және қылмыстық жауаптылық шараларынан туындастын құқықтық шектеулер мөлшерлестігінің болмауына байланысты, мемлекеттік қызметке кір келтіретін тәртіптік теріс қылықтар жасағаны үшін қызметтен шығарылған азаматтардың мемлекеттік қызметке кіруіне мерзімсіз тыйым салуды белгілеу бөлігінде «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 16-бабы 3-тармағының 6) тармақшасы Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабының 1-тармағына, 33-бабының 2 және 4-тармақтарына және 39-бабының 1-тармағына сәйкес емес деп танылды.

2023 жылғы 14 шілдедегі № 22-НП нормативтік қаулемен «Қазақстан Республикасының сот жүйесі және судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 34-бабының 5-тармағы Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкес деп танылды. Бұл ретте, Конституциялық Сот кәсіби жарамсыздығына байланысты атқаратын лауазымына сәйкес келмейді деген теріс себеппен өкілеттігін тоқтатқан судья өзге де салаларда, оның ішінде мемлекеттік қызметте енбек ету бостандығына конституциялық құқығын іске асыра алады деп есептейді.

Осыған байланысты заң жобасында мемлекеттік қызмет саласындағы заңнаманы мемлекеттік қызмет және мемлекеттік басқару мұдделеріне қары құқық бұзушылық үшін тәртіптік, әкімшілік және қылмыстық жауаптылық шараларынан туындастын құқықтық шектеулердің мөлшерлестігі бөлігінде конституциялық нормаларға сәйкес келтіруге бағытталған түзетулер қамтылған.

2024 жылғы 28 ақпанда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды.

Заң жобасымен жұмыс істеу Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шеңберінде жалғасуда.

7. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот жүйесін реформалау және процестік заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Аргынбекова А.С., Бекназаров Н.К., Лукин А.И., Имашева С.В., Магеррамов М.М., Базарбек Б.Ж., Құспан А.Т., Шапак Ү.

Жұмыс тобының жетекшісі: Имашева С.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Магеррамов М.М., Әлішев Қ.Қ., Сүлейменова Ж.Д., Әбден Қ.Ж., Құспан А.С., Әбдиев Е.Т., Сағандыкова А.Б.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 13 отырыс.

Бұл заң жобасы Мемлекет басшысының сот жүйесін реформалау жөніндегі тапсырмаларын іске асыруға бағытталған.

Заң жобасында Қылмыстық-процестік кодекске, Азаматтық процестік кодекске (бұдан әрі – АПК), Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекске (бұдан әрі – ӘРПК), сондай-ақ бірқатар басқа да зандарға түзетулер енгізу көзделген.

Атап айтқанда, кодекстерге қылмыстық, азаматтық және әкімшілік істер бойынша кассациялық өтінішхаттарды қараудың қолданыстағы тәртібін қайта қарауға бағытталған түзетулер ұсынылады.

ӘРПК-ге сот орындаушыларының әрекеттеріне шағым жасау туралы және мемлекеттік сатып алу саласындағы істер бойынша олар апелляциялық қаралғаннан кейін шешімдердің занды қүшіне енуін көздеу ұсынылады. Бірінші сатыдағы соттардың жекелеген үйғарымдарына апелляциялық сатыда шағым жасау құқығын шектей отырып, оларды кассациялық сатыда қайта қарауды алыш тастау ұсынылады.

«Жоғары Сот Кеңесі туралы» Заңға түзетулер Қазақстан Республикасының қолданыстағы заннамасын «Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының жобасына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

«Мемлекеттік аппараттың қызметін бюрократиядан арылту жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 13 сәуірдегі № 872 Жарлығын іске асыру жөніндегі іс-қимыл жоспарының 32-тармағын орындау үшін «Сот приставтары туралы» Заңға өзгерістер енгізіледі.

«Жедел-іздестіру қызметі туралы» Занда судьяларға немесе басқа да лауазымды адамдарға қатысты олардың құқықтарын, бостандықтары мен занды мүдделерін шектеуге жол бермеу мақсатында тәртіптік іс жүргізуде жедел-іздестіру қызметінің нәтижелерін пайдалануға тікелей тыйым салуды көздеу ұсынылады.

Жалпы алғанда, Заң жобасын қабылдау қылмыстық, азаматтық және әкімшілік істер бойынша кассациялық сатының қызметін жетілдіруге, азаматтарға сот орындаушыларының әрекеттеріне шағымдар бойынша бізге жүгінуге мүмкіндік беру арқылы жеке сот орындаушыларының өнірлік палаталары басшыларының өкілеттіктерін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Заң жобасы 2024 жылғы 19 маусымда бірінші оқылымда мақұлданды.

Заң жобасымен жұмыс істеу Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенберінде жалғасуда.

8. «Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне күзет қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Магеррамов М.М., Амантай Ж.,
Исабеков Д.Е., Колода Д.В., Сейітжан К.С., Смирнова И.В.,
Сұнқар И.Е., Танашева Г.Ш.

Жұмыс тобының жетекшісі: Магеррамов М.М.

Жұмыс тобының мүшелері: Қасқарауов Д.А., Тау Н., Сайлаубай Н.С., Авершин К.В., Сейітжан К.С., Баққожаев А.А.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 4 отырыс.

Заң жобасы қызметтік қару және патрондарды қолданатын субъектілерге мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру үшін құқықтық негіздер мақсатында әзірленді.

Заң жобасында сондай-ақ қузет ұйымдарына қатысты арнайы тексеру іс-шараларын жүргізу процесін құқықтық реттеуге бағытталған қолданыстағы заңнамаға өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделеді.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне, «Қузет қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына, «Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына, «Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына, «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер енгізу көзделеді.

Заң жобасы бойынша жұмыс Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенбериnde жалғасуда.

9. «Құқық қорғау қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Имашева С.В., Бәшімов М.С., Магеррамов М.М., Бекназаров Н.Қ., Балабиев Қ.Р., Құспан А.Т., Қадырбек М.Б., Авершин К.В., Казанцев П.О., Бәпі Е.С., Колода Д.В.

Жұмыс тобының жетекшісі: Исабеков Д.Е.

Жұмыс тобының мүшелері: Авершин К.В., Амантай Ж., Балабиев Қ.Р., Әбіл Е.А., Бейсенбаев Е.А., Ескендеров М.З., Қасқарауов Да.А., Нұримова Г.А., Тұрғанов Да.Н.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 2 отырыс.

Заң жобасы кадр резервіне іріктеу және жогары түрған лауазымдарға тағайындау тәртібін жетілдіруге бағытталған.

Қазақстанның тәуелсіздік жылдарында демократиялық және құқықтық мемлекеттің қажеттіліктеріне жауап беретін құқық қорғау жүйесі қалыптасып, тұтастай жұмыс істеп тұр.

Сонымен бірге мемлекеттің құқық қорғау қызметі өзінің одан әрі дамуы мен жетілдірілуін талап етеді.

Ол үшін құқық қорғау органдарын нығайтып, олардың жұмыс нысандары мен әдістерін жетілдіріп қана қоймай, олардың жеке құрамының сапасын арттыру қажет.

ГРЕКО-ның (Жемқорлыққа қарсы мемлекеттер тобы) ұсынымдарында кадрлық шешімдердің негіздерін көрсете отырып, құқық қорғау органдарының басшылығын тағайындау мен жұмыстан шығарудың ашық рәсімдерін белгілеу қажеттігі кездейсоқ емес.

Заңнаманы талдау көрсеткендей, бұл мәселенің негізгі себебі құқықтық сипатқа ие.

«Құқық қорғау қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына (33-бап) сәйкес қызметкерлерді басшы лауазымдарға ұсыну

кадр резервінде тұрған қызметкерлер қатарынан немесе конкурстық негізде жүргізіледі («конкурстық» лауазымдардың тізбесін құқық қорғау органының басшысы айқындаиды).

Өз кезегінде кадр резерві аттестаттау қорытындысы бойынша басшы лауазымдарға немесе неғұрлым ұлken қолемдегі жұмысқа ұсынылатын қызметкерлерден, сондай-ақ қызметтік міндеттерін орындау кезінде немесе арнаулы тапсырмаларды орындау кезінде ұйымдастыруышылық қабілеттерін көрсеткен қызметкерлерден қалыптастырылады.

Аттестаттауға қатысты сұрақтар туындалмайды, өйткені бұл қызметкерлердің кәсіби және жеке қасиеттерін бағалаудың уақытпен тексерілген және әлемде кең таралған тәжірибесі. Алайда, «ұйымдастыруышылық қабілеттерін көрсеткендер» ұғымы дербес критерий ретінде сұрақтар туғызады, өйткені бұл негіз бойынша қызметкерлердің негізгі үлесі кадр резервіне қойылады.

Осылайша, неғұрлым «ұздік» және сыйайлас жемқорлыққа осал басшылық лауазымдарға үміткерлер үшін іріктеу рәсімі бірінші басшының пікіріне тәуелді болып қалды.

Салыстырмалы түрде, арнаулы мемлекеттік органдарда кадр резерві аттестаттау қорытындысы бойынша жоғары тұрған лауазымға ұсынылатын қызметкерлер қатарынан ғана қалыптастырылады. 20 жылдық тәжірибесі бар қызметкерлер тек аттестациялық тестілеуден босатылады. Әскери қызметшілер де қызмет ету мерзіміне қарамастан аттестаттауға жатады.

Заң жобасын қабылдау келесі міндеттерді шешуге мүмкіндік береді:

1) меритократия қағидатына негізделген кадр резервіне іріктеу сапасын арттырады;

2) резервшілерді кадр резервінен тағайындау кезінде ашық рәсімдерді қамтамасыз етеді;

3) жоғары тұрған басшы лауазымдарға тағайындау кезінде субъективті және жеке-дара шешім қабылдауды болдырмайды.

Жоғарыда аталған міндеттерді іске асыру құқық қорғау органдарын одан әрі жетілдіруді қамтамасыз етеді және олардың қызметтінің тиімділігін арттырады.

Заң жобасымен жұмыс істей Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенберінде жалғасуда.

10. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне оларды Қазақстан Республикасы Конституциясының нормаларына сәйкес келтіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Балабиев Қ.Р.

Жұмыс тобының мүшелері: Қожаназаров А.А., Зайытов Р.Р., Колода Д.В., Ерешбаев М.Н., Рақымжанов А.Н., Тұрғанов Д.Н., Ескендеров М.З.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 2 отырыс.

Заң жобасы сыйайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы Қазақстан Республикасы Конституциясының нормаларына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Конституциялық Соттың қаулысына сәйкес «Сыйайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасы

Заңының 13-бабы мемлекеттік функцияларды орындауға үәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың кәсіпкерлік қызмет еркіндігі құқығына шектеуді белгілеу бөлігінде Конституцияның 26-бабының 4-тармағына және 39-бабының 1-тармағына сәйкес емес дег танылды.

«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес конституциялық емес дег танылған, оның ішінде Конституцияда бекітілген адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарына қысым жасайтын заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілердің нормалары жойылады және қолдануға жатпайды.

Осыған байланысты тиісті түзетулер «Құқық қорғау қызметі туралы», «Арнаулы мемлекеттік органдар туралы», «Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы», «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» және «Мемлекеттік қызмет туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына енгізіледі.

Заң жобасың қабылдаудың негізгі құқықтық салдары мемлекеттік функцияларды орындауға үәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдарға кәсіпкерлік және өзге де ақы төленетін қызметпен айналысу құқығын беру болып табылады.

Заң жобасы бойынша жұмыс Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенберінде жалғасуда.

11. «Қазақстан Республикасы мен Вьетнам Социалистік Республикасы арасындағы сотталған адамдарды беру туралы шартты ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Байтілесов Н.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: К.В. Авершин, Д.А. Қасқарауов, Қ.Ж. Иса, Б. Нәжметдинұлы, М.Ж. Жайымбетов, Б.Ә. Смағұлов .

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 1 отырыс.

Қазақстан Республикасы мен Вьетнам Социалистік Республикасы арасындағы сотталған адамдарды беру туралы шартқа (бұдан әрі – Шарт) 2023 жылғы 21 тамызда Ханойда қол қойылды.

Шарт Қазақстан Республикасы мен Вьетнам Социалистік Республикасының құзыретті органдары арасындағы бас бостандығынан айыруға сотталған адамдарды өздері азаматы болып табылатын мемлекетте жазаларын өтеу үшін беру мәселелері бойынша қарым-қатынасты реттеуге бағытталған.

Шарт тиісті жылдардың республикалық бюджетінде Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына көзделген қаражат есебінен және оның шенберінде жүзеге асырылатын болады.

Аталған Заң жобасын қабылдау теріс әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға алып келмейді, сондай-ақ республикалық бюджеттен қосымша қаржы шығындарын талап етпейді.

Шарт «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабы 1) тармақшасына сәйкес ратификациялауға жатады.

Заң жобасы бойынша жұмыс Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенберінде жалғасуда.

12. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ішкі істер органдарының қызметі саласындағы нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелуін болдырмау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Амантай Ж.

Жұмыс тобының мүшелері: Сұнқар И.Е., Серіков Т.Ф., Арсютин Н.Г., Балабиев Қ.Р., Байтілесов Н.Т., Бәшімов М.С., Дементьев Н.Г., Исадеков Д.Е., Колода Д.В., Бейсенбаев Е.А., Құспеков О.Х., Тұрғанов Д.Н., Қошмамбетов А.А.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 2 отырыс.

Заң жобасы «Мемлекеттік аппараттың қызметін бюрократиядан арылту жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 13 сәуірдегі № 872 Жарлығын іске асыру мақсатында өзірленді және оған сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметіне заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерде Үкімет немесе мемлекеттік органдар айқындауға тиіс нормалардың шамадан тыс заңнамалық регламенттелуін болғызбау тұрғысынан заңнамалық актілерге ревизия жүргізу тапсырылды.

Осыған байланысты, осы заң жобасы ішкі істер органдарының қызметі саласындағы 7 заңға және қолданыстағы 16 заңға тәуелді актіге өзгерістер мен толықтырулар енгізуді көздейді және жүргізілген тексеруді ескере отырып, оларды жетілдіруге бағытталған.

Бұдан басқа, бірқатар заң нормативтік құқықтық актідегі тиісті саланы реттеудің негізгі мақсатының, міндеттерінің, қағидаттарының, құзыреттері мен өкілеттіктерінің мазмұнына қойылатын талаптарды сақтау бөлігінде «Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес келтіріледі.

Заң жобасы бойынша жұмыс Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шеңберінде жалғасуда.

13. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне зияткерлік менишік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Колода Д.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Даирбаев Ж.М., Сүлейменова Ж.Д., Зайытов Р.Р., Бейсенғалиев Б.Т., Ким В.А., Сарым А.Ә., Шаталов Н.С.

Жұмыс тобы өткізген отырыстардың саны: 1 отырыс.

Осы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне зияткерлік менишік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы (бұдан әрі – заң жобасы) Қазақстан Республикасы Президентінің 2023 жылғы 16 қыркүйектегі № 353 Жарлығымен бекітілген Мемлекет басшысының 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру жөніндегі жалпыұлттық іс-шаралар жоспарының 55-тармағын және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылға

арналған заң жобалау жұмыстарының жоспарын орындау үшін әзірленді.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне (Ерекше бөлім), «Қазақстан Республикасындағы кедендейк реттеу туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне, Қазақстан Республикасының «Авторлық құқық және сабактас құқықтар туралы», «Селекциялық жетістіктерді қорғау туралы», «Қазақстан Республикасының Патент Заңы», «Тауар белгілері, қызмет көрсету белгілері, географиялық нұсқамалар және тауар шығарылған жерлердің атаулары туралы», «Интегралдық микросхемалар топологияларын құқықтық қорғау туралы» заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделген.

Заң жобасының негізгі мақсаттары:

авторлардың және өзге де құқық иеленушілердің құқықтарын (ретрансляция бойынша) нақтылау;

көру қабілеті бұзылған адамдардың жарияланған туындыларға қол жеткізу мүмкіндігін қамтамасыз ету (тарату, жалпы жүргіттың назарына жеткізу, жария түрде орындау);

тауар белгілерін көрсетілетін қызметті алушылардың өтінімдері бойынша жедел тіркеуді енгізу;

белгілемен тауар белгісі ретінде тіркеуге қарсы қарсылық беру мерзімін ұзарту;

патенттік сенім білдірілген өкілдерді дараландыру құралдары және өнеркәсіптік меншік объектілері бойынша мамандандыруды енгізу;

тауар белгілерін тіркеуден бас тарту негіздерін нақтылау;

формальды сараптама сатысында өнертабысқа патент беруден бас тарту мүмкіндігін белгілеу.

Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенберінде заң жобасымен жұмыс жалғасуда.

6 заң Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді:

14. «Қазақстан Республикасында адам саудасына қарсы іс-қимыл туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М.С. Бәшімов.

Жұмыс тобының мүшелері: Елеуов Ф.А., Казанцев П.О., Бейсенбаев Е.С., Пономарев С.М., Бәпі Е.С., Савельева Т.М.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 23 отырыс.

«Адам саудасына қарсы іс-қимыл туралы» Заң жобасында адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғау мақсатында адам саудасына қарсы іс-қимылдың ұйымдық-құқықтық, негіздерін айқындау, оның ішінде адам саудасына қарсы іс-қимыл саласындағы уәкілетті органдарды, олардың құқықтары мен міндеттерін белгілеу, ұйғарымдарды халықаралық стандарттарға сәйкес келтіру, жаңа ұйымдарды енгізу, Заңның ережелері қолданылатын адамдар тобын, адам саудасына қарсы іс-қимыл субъектілері және олардың құзыреттері айқындау, адам саудасының тәуекелдерін бағалауды енгізу көзделеді.

«Адам саудасына қарсы іс-қимыл туралы» Заңның негізгі жобасы мыналарды көздейді:

- жаңа үғымдарды енгізу және кейбір анықтамаларды халықаралық стандарттарға сәйкестендіру;
- Заңның ережелері қолданылатын адамдар тобын анықтау;
- уәкілетті мемлекеттік органдарды белгілеу;
- адам саудасына қарсы іс-қимыл субъектілерін анықтау және олардың құзыреттері;
- халықаралық ынтымақтастық негіздері;
- үкіметтік емес үйымдардың рөлін анықтау;
- адам саудасының тәуекелдерін бағалауды және құрбандарды қайта бағыттау тетігін енгізу;
- адам саудасы құрбандарының құқықтары мен міндеттері;
- кәмелетке толмаған адамдардың құқықтарын қорғау.

Адам саудасына қарсы іс-қимылда халықаралық тәсіл-
4 ПИ тұжырымдамасы (Серіктестік, ескерту, қудалау, жәберленушілерге көмек) енгізілуде:

- Серіктестік.

Мұнда алғаш рет заң деңгейінде ПМ және Еңбек министрлігі атынан уәкілетті органдар айқындалады. Басқа мемлекеттік органдардың, ҮЕҰ-ның, мемлекеттік емес коммерциялық заңды тұлғалардың (туристік қызмет субъектілері, жұмыспен қамту агенттіктері) функциялары бекітіледі.

- Ескерту.

Адам саудасының тәуекелдерін бағалауды қоса алғанда, алдын алуға баса назар аудару. Мұнда әдіснаманы әзірлеу, құқық бұзушылыққа ықпал ететін себептерді іздеу бойынша зерттеулер жүргізу, оларды жою көзделеді.

- Қудалау.

Адам саудасының барлық нысандары, соның ішінде мәжбүрлі енбек, жыныстық қанау және органдарды алу үшін жауаптылықты қөздейтін қылмыстық заңнамаға сілтеме нормасы енгізіледі.

- Жәберленушілерге көмек.

Мұнда қылмыстық іс қозғауға және құрбандардың құқықтарына қарамастан «адам саудасының құрбаны» үғымы Заңды түрде анықталған (бұрын Еңбек министрлігінің бұйрығымен қарастырылған).

Осылайша, кешенді әлеуметтік көмек алу үшін құқықтық негіздер құрылады (уақытша түрү, бірінші кезекте қажетті заттармен қамтамасыз ету, медициналық қарап-тексеру жүргізу, үйіне қайтаруға жәрдемдесу, психологиялық кеңес беру және басқалар).

2024 жылғы 20 наурызда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды.

2024 жылғы 22 мамырда заң екінші оқылымда қабылданды және Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

Парламент Мәжілісінің салыстырмалы кестесі 89 түзетуден тұрады.

2024 жылғы 27 маусымда ЗАҢДЫ Сенат мақұлдаپ, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

15. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне адам саудасына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М. С. Бәшімов.

Жұмыс тобының мүшелері: Елеуов Ғ.А., Казанцев П.О.,
Бейсенбаев Е.С., Пономарев С.М., Бәпі Е.С., Савельева Т.М.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 23 отырыс.

Заң жобасында «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы»
Кодекске, Қылмыстық, Қылмыстық-процестік кодекстерге, сондай-
ақ «Жәбірленушілерге өтемақы қоры туралы» Заңға жетім
балалар мен ата-аналарының қамқорынсыз қалған балаларға
арналған үйымдардың балалардың келіп түскен фактілері туралы
қорғанышың әлемесе қамқоршылық жөніндегі органдарға және
прокуратураға хабарлауы туралы міндеттерді енгізуге бағытталған
өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделеді. Сондай-ақ,
адам саудасына байланысты қылмыстардың тізбесін белгілеу,
жәбірленушілерді Қазақстан Республикасының адам саудасына
қарсы іс-қимыл туралы заңнамасына сәйкес арнаулы әлеуметтік
қызметтер алу құқығы туралы хабардар ету, адам саудасына
байланысты жекелеген қылмыстарды қосу көзделеді.

«Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы»
Кодекске:

1) жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған
балаларға арналған үйымдардың лауазымды адамдарының жаңа
туған нәрестелерді тастап кету, жетім балалар мен ата-анасының
қамқорлығынсыз қалған балалардың келіп түсіү және жеткізілуі
туралы прокуратураға хабарлау міндеттерін бекіту;

2) жетім балаларды, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған
балаларды бастапқы есептен орталықтандырылған есепке
автоматты түрде ауыстыру.

Қылмыстық кодекске:

1) Қылмыстық кодекске қылмыстардың жаңа санатын – адам
саудасына байланысты қылмыстарды енгізу;

2) мәжбүрлеу тәсілдерін кеңейту бөлігінде «адамды пайдалану»
ұғымын халықаралық конвенцияларға сәйкес келтіру.

Қылмыстық процестік кодекске жәбірленушінің арнаулы
әлеуметтік қызметтер алу құқығымен толықтыру.

Адам саудасына байланысты жекелеген қылмыстарды
«Жәбірленушілерге өтемақы қоры туралы» Заңға енгізу.

2024 жылғы 20 наурызда заң жобасы бірінші оқылымда
мақұлданы.

2024 жылғы 22 мамырда Заң екінші оқылымда қабылданы
және Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

Парламент Мәжілісінің салыстырмалы кестесі 31 түзетуден
түрады.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдап, ол Мемлекет
басшысына қол қоюға жіберілді.

**16. «Қазақстан Республикасының адам саудасына қарсы
іс-қимыл мәселелері бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық
туралы кодексіне толықтырулар енгізу туралы»**

Жұмыс тобының жетекшісі: М.С. Бәшімов.

Жұмыс тобының мүшелері: Елеуов Ғ.А., Казанцев П.О.,
Бейсенбаев Е.С., Пономарев С.М., Бәпі Е.С., Савельева Т.М.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 23 отырыс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске толықтырулар
енгізу туралы заң жобасында медициналық үйымдардың және
жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға

арналған ұйымдардың лауазымды адамдарының жаңа тұған нәрестені тастап кету фактісі туралы хабарламағаны үшін әкімшілік жауаптылықты енгізу және бала құқықтарын қорғау саласындағы үәкілетті органның құзыретін айқындау көзделеді.

2024 жылғы 20 наурызда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды.

2024 жылғы 22 мамырда Заң екінші оқылымда қабылданды және Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

Парламент Мәжілісінің салыстырмалы кестесі 12 түзетуден тұрады.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдалап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

17. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экономикалық құқық бұзушылықтарды одан әрі қылмыстық сипаттан арылту және заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстаратуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Т. Құспан.

Жұмыс тобының мүшелері: Ү. Шапақ, Н.Г. Арсютин, Б.Ж. Базарбек, Н.Г. Дементьев, Н.Т. Байтілесов, Е.С. Бәпі, Ж.М. Даирбаев, Ж.С. Әшімжанов, Е.Б. Сайыров, Б. Нәжметдинұлы, Ү. Сәдібеков, К.С. Сейітжан.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 5 отырыс.

Заң жобасы Мемлекет басшысының 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауын орындау мақсатында әзірленді, онда экономикалық сипаттағы құқық бұзушылықтарды қылмыс санатынан алып тастау жұмысын жалғастыру және кәсіпкерлерді салық қылмыстары бойынша қылмыстық жауаптылыққа тарту нормаларының шегін айқындайтын әділ механизм енгізу тапсырылған болатын.

Осы мақсатта Қазақстан Республикасының Қылмыстық, Қылмыстық-процестік кодекстеріне, соңдай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне түзетулер енгізуге бастама жасалды.

Бизнес-қоғамдастықтың қылмыстық қудалауга ұшырауын болғызбау мақсатында заң жобасында:

мыналарды:

Қылмыстық кодекстің 219-бабын (Кредитті заңсыз алу немесе бюджеттік кредитті мақсатсыз пайдалану);

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 239-бабының алтыншы бөлігіне отырып, Қылмыстық кодекстің 241-бабын (Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасын бұзу) қылмыстық сипаттан арылту;

мыналарды:

Қылмыстық кодекстің 234-бабын (Экономикалық контрабанда);

Қылмыстық кодекстің 236-бабын (Кедендей баждарды, кедендей алымдарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын төлеуден жалтару) ішінара қылмыстық сипаттан арылту ұсынылады.

Қылмыстық кодекстің 234-бабы бойынша ірі мөлшерде құқық бұзушылық жасаудың саралау белгісін қылмыстық сипаттан арылту үсынылады.

Осы орайда, егер бұл әрекетте қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаса, онда ол бойынша жауаптылық Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің тауарларды декларацияламау немесе анық емес кедендік декларациялау, кедендік құжаттарда мәліметтерді анық емес мәлімдеу жөніндегі 551-бабы бойынша басталатын болады.

Қылмыстық кодекстің 236-бабы бойынша аса ірі мөлшердегі қылмыстық жауаптылықтың басталу шегі 5 000 АЕК-тен 10 000 АЕК-ке дейін көтеріледі. Жауаптылықтың басталу шегін ұлғайтумен қатар құқыққа қайши әрекеттер жасағаны үшін жауаптылық та қатаңдатылды. Айыппұл мүлкі тәркіленіп немесе онсыз 2 мың АЕК-ке дейін 2 есеге ұлғаяды.

Қылмыстық кодекстің 234 және 236-баптары бойынша ФАТФ (Ақшаны жылыстатуға қарсы курестің қаржылық шараларын әзірлеу тобы) үсінімдары ескерілді және мүлікті тәркілеу көзделді, ол соттың қарауына қалдырылды (мүлкі тәркіленіп не онсыз).

Салық қылмыстары саласындағы Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімінде істерді тіркеу үшін бірқатар ерекшелік көзделді. Енгізілген өзгерістер бизнес үшін оң нәтиже береді, кәсіпкерлерге негізсіз қысым жасалмайды.

Мынадай:

1) тиісті акт не қорытындыларында қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуын көрсететін жеткілікті деректер бар қорытынды қоса берілмеген;

2) жоғары тұрған органға не сотқа шағым жасау туралы актілер болмаған;

3) есепке жазылған салық сомалары ерікті түрде толық өтелген (жұмыстар нақты орындалмай, қызметтер көрсетілмей, тауарлар тиеп-жөнелтілмей не декларация үсінілмай мәмілелер бойынша есепке жазу жүргізілген жағдайларды қоспағанда) жағдайларда өтініштерді тіркеуге жол бермеу көзделеді.

Сондай-ақ, «Мемлекеттік аппараттың қызметін бюрократиядан арылту жөніндегі шаралар туралы» Мемлекет басшысының Жарлығын (КР Президентінің 2022 жылғы 13 сәуірдегі № 872 Жарлығы) орындау үшін Қылмыстық жолмен алғынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнаманың мақсаттары мен міндеттерін, қағидаттарын көздейтін жаңа баптар енгізіледі.

Қылмыстық жолмен алғынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнаманың мақсаттары мен міндеттерін, қағидаттарын көздейтін жаңа баптар енгізіледі.

2024 жылғы 22 маусымда заң жобасын Парламент Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2024 жылғы 29 маусымда Заңды Мәжіліс қабылдап, ол Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

Парламент Мәжілісінің салыстырмалы кестесі 32 позициядан тұрады.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

18. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: А.Т. Құспан, Н.Г. Арсютин, Ж. Амантай, Д.В. Колода, Ж.Б. Асанова, Е.А. Болыгерт.

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Т. Құспан.

Жұмыс тобының мүшелері: Ү. Шапақ, Н.Г. Арсютин, Б.Ж. Базарбек, Н.Г. Дементьев, Н.Т. Байтілесов, Е.С. Бәпи, Ж.М. Дайрабаев, Ж.С. Әшімжанов, Е.Б. Сайыров, Б. Нәжметдинұлы, Ү. Сәдібеков, К.С. Сейітжан.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 5 отырыс.

Заң жобасы Мемлекет басшысының 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауын орындау мақсатында әзіrlenді, онда экономикалық сипаттағы құқық бұзушылықтарды қылмыс сипатынан арылту және кәсіпкерлерді салық қылмыстары бойынша қылмыстық жауаптылыққа тарту нормаларының шегін айқындаитын әділ механизм енгізу тапсырылған болатын.

Заң жобасын қабылдау Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің кейбір баптарын Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне көшіре отырып, оларды қылмыстық сипаттан арылтуға мүмкіндік береді.

Заң жобасында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 551-бабына өзгеріс енгізіп, айыппұл сомасын декларацияланбаған немесе анық декларацияланбаған тауарлар бойынша төленуге жататын кедендік төлем мен салық сомасының пайызыдық қатынасында есептеу ұсынылады, бұл сыртқы экономикалық қызметке қатысушылардың бизнес санатына қатыстылығына байланысты, сондай-ақ жеке тұлғаларға қатысты әділ әрі шамалас болады.

Қылмыстық және әкімшілік жауаптылықтың аражігін ажырату мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 233, 545, 549 және 550-баптарындағы «егер бұл іс-әрекеттер ірі залал келтірмесе» деген сөздерді «егер бұл әрекеттерде қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаса» деген сөздермен ауыстыру ұсынылады.

2024 жылғы 22 маусымда заң жобасын Парламент Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2024 жылғы 29 маусымда Заңды Мәжіліс қабылдап, ол Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

Парламент Мәжілісінің салыстырмалы кестесі 10 позициядан тұрады.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіberілді.

19. «Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының жобасы

Бастамашылар: Арғынбекова А.С., Бекназаров Н.К., Лукин А.И., Имашева С.В., Магеррамов М.М., Базарбек Б.Ж., Құспан А.Т., Шапақ Ү.

Парламент Палаталарының бірлескен комиссиясының төрағасы: Имашева С.В.

Парламент Палаталарының бірлескен комиссиясының мүшелері: Мәжілістен – С.В. Имашеваның, А.Т. Құспаның, Ү. Шапақтың, Сенаттан А.С. Арғынбекованың, Н.К. Бекназаровтың, А.И. Лукинның кандидаттары ұсынылды.

Парламент Палаталарының бірлескен комиссиясының өткізілген отырыстарының саны: 10 отырыс.

Конституциялық заң жобасы Мемлекет басшысының 2022 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» атты Қазақстан халқына Жолдауында айтылған және Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 13 қыркүйектегі № 1008 Жарлығымен бекітілген Жолдауды іске асыру жөніндегі жалпыұлттық іс-шаралар жоспарының (бұдан әрі – ЖҰЖ) 88, 91 және 92-тармақтарында көрсетілген тапсырмаларын іске асыруға бағытталған.

ЖҰЖ-ның 88-тармағында сот жүйесіне мықты зангерлерді тарту үшін тиісті ынталандыру және жағдайлар жасау көзделген.

ЖҰЖ-ның 91 және 92-тармақтарында судья заңдылықты өрескел бұзып сот актісін шығарған кезде күшін жойған әрбір сот актісін Сот жюриінің тексеруі тетігін енгізу және «сот төрелігін жүзеге асыру сапасы» өлшемшарты бойынша судьяларды бағалау және жауапқа тарту институтын қайта қарau тапсырылған.

Осылайша, заңнамалық өзгерістер судьялар корпусының кәсібілігін арттыруға және олардың тәуелсіздігіне бағытталған түзетулерді көздейді.

Бұдан басқа, «Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» 2000 жылғы 25 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 44-бабы 4-тармағының, 44-1-бабы 3-тармағының және «Қазақстан Республикасының Жоғары Сот Кеңесі туралы» 2015 жылғы 4 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Заңының 24-бабы 1-тармағының Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкестігін қарau туралы» Конституциялық Соттың 2023 жылғы 21 сәуірдегі № 10 нормативтік қаулысына сәйкес Жоғарғы Сотқа және Жоғары Сот Кеңесіне судьялардың құқықтарын неғұрлым толық қамтамасыз ету мақсатында Конституциялық Соттың осы нормативтік қаулыда қамтылатын құқықтық ұстанымдарына сәйкес сот жүйесі мен судьялардың мәртебесі туралы заңнамасын одан әрі жетілдіру мәселесін қарau ұсынылды.

Осыған орай, Конституциялық заңда тәртіптік іс жүргізуге өкілдердің қатысу мүмкіндігін қарастыру ұсынылады.

Сонымен бірге судьялардың өмір бойғы қамтылымын алатын отставкадағы судьялардың материалдық кепілдіктерін жақсартуға бағытталған түзетулер ұсынылады.

Конституциялық заң жобасының мақсаты сот жүйесін жетілдіру, сондай-ақ судьялардың тәуелсіздігін қүшейту болып табылады.

Заң жобасын қабылдау судьялар корпусын жаңартуға, сондай-ақ сот төрелігін жүзеге асыру сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

Конституциялық заң жобасын іске асыру судьяларды өмір бойғы қамтудың шекті мөлшерін 109 дан 120 АЕК-ке дейін арттыру үшін республикалық бюджеттен келесі мөлшерлерде қосымша қаржы қаражатын бөлуді талап етеді: 2024 жылы – 370 381 млн. тг, 2025 жылы – 420 158 млн. тг, 2026 жылы – 452 377 млн. тг.

2024 жылғы 14 маусымда Конституциялық заң жобасы Парламент Палаталарының бірлескен отырысында бірінші оқылымда мақұлданды.

2024 жылғы 21 маусымда Конституциялық заң Парламент Палаталарының бірлескен отырысында екінші оқылымда қабылданып, Мемлекет басшысына қол қоюға жолданды.

9 заңға Мемлекет басшысы қол қойды:

20. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Тараптар мемлекеттерінің азаматтарына қатысты ақпарат алмасу туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Амантай Ж.

Жұмыс тобының мүшелері: Сайлаубай Н.С., Мәмбетов Е.Н., Бейсенбаев Е.С., Нұртаза С.Р., Бақжоқаев Ә.А., Сейітжан К.С.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 1 отырыс.

Келісімге Сиань қаласында 2023 жылдың 17 мамырында қол қойылды. Мемлекеттердің атынан оған екі жақтың Сыртқы істер министрлері қол қойды.

Келісім Тараптар мемлекеттерінің азаматтарына қатысты көші-қон саласында ақпарат алмасу бойынша өзара іс-қимылды көздейді.

Келісімде бірнеше бағыт бойынша өзара ақпарат алмасу бойынша ынтымақтастық нысандары айқындалған, бұл сома:

- кірген азаматтар;
- берілген визалар;
- азаматтыққа қабылданған адамдарға;
- сондай-ақ кіру және болу ережелерін бұзы.

Бұл мәліметтер қос азаматтықпен күресу және заңсыз көші-қон арналарын анықтау үшін қолданылатын болады.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 10-бабының 3-тармағына сәйкес «Қазақстан Республикасының азаматы басқа мемлекеттің азаматтығын мойындаамайды».

Қытай Халық Республикасында қос азаматтыққа да жол берілмейді.

Бұл ретте, Келісімге сәйкес Тарап егер бұл егемендікке, қауіпсіздікке, қоғамдық тәртіпке нұқсан келтіруі мүмкін болса, сондай-ақ заңнамаға және халықаралық міндеттемелерге қайшы келсе, сұрау салуды орындаудан бас тарта алады.

Келісімді ратификациялау Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасының көші-қон және қос азаматтыққа

қарсы іс-қимыл саласындағы құзыретті органдары арасындағы ынтымақтастық үшін құқықтық негіз құруға мүмкіндік береді.

Келісімді ратификациялау біздің елдеріміз арасындағы екіжақты ынтымақтастықты одан әрі дамытуға және нығайтуға ықпал ететін болады.

2023 жылғы 20 қыркүйекте Заң Мәжілістің жалпы отырысында қабылданып, Сенаттың қарауына жолданды.

2023 жылғы 5 қазанда Занда Сенат мақұлданап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2023 жылғы 6 қазанда Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

21. «Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасы арасындағы ұстап беру туралы шартты ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Н.Г. Дементьев.

Жұмыс тобының мүшелері: Авершин К.В., Әлішев Қ.Қ., Иса Қ.Ж., Сабилянов Н.С., Тұрғанов Д.Н.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 1.

Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасы арасындағы Ұстап беру туралы шартқа 2022 жылғы 20 қазанда Никосияда қол қойылды.

Шарт Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасының құзыретті органдары арасындағы Адамдарды ұстап беру мәселелері бойынша қарым-қатынастарды реттеуге бағытталған.

Шартқа сәйкес Тараптар қылмыстық құдалауды жүзеге асыру немесе ұстап беруге алып келетін қылмыстар үшін сот үкімін орындау үшін өз аумақтарындағы іздестірілетін адамдарды бір-біріне беруге міндеттенеді.

Шартты іске асыру тиісті жылдарға арналған республикалық бюджетте Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасында көзделген қараждат есебінен және шегінде жүзеге асырылатын болады.

Заң жобасын қабылдау теріс әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға алып келмейді, сондай-ақ республикалық бюджеттен қосымша қаржылық шығындарды талап етпейді.

«Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабының 1) тармақшасына сәйкес Шарт ратификациялауға жатады.

Шартты ратификациялау екі елдің қылмысқа қарсы күрестегі ынтымақтастығының тиімділігін арттырады.

Заң 2023 жылғы 27 қыркүйекте Мәжілістің жалпы отырысында қабылданып, Сенаттың қарауына жолданды.

Занда 2023 жылғы 26 қазанда Сенат мақұлданап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіberілді.

2023 жылғы 7 қарашада Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

22. «Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасы арасындағы қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек туралы шартты ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Базарбек Б.Ж.

Жұмыс тобының мүшелері: Авершин К.В., Әлішев Қ.Қ., Иса Қ.Ж., Сабилянов Н.С., Тұрғанов Д.Н.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 1.

Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасы арасындағы қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек туралы шартқа (бұдан әрі – Шарт) 2022 жылғы 20 қазандан Никосияда қол қойылды.

Шарт қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек алу және көрсету мәселелері бойынша Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасының құзыретті органдары арасындағы қарым-қатынастарды реттеуге бағытталған.

Шартқа сәйкес Тараптар өзара негізде және онда көрсетілген талаптар сақталған кезде бір-біріне қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек көрсетуге міндеттенеді.

Шартты іске асыру тиісті жылдарға арналған республикалық бюджетте Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасында көзделген қаражат есебінен және шегінде жүзеге асырылатын болады.

Заң жобасын қабылдау теріс әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға алып келмейді, сондай-ақ республикалық бюджеттен қосымша қаржылық шығындарды талап етпейді.

«Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабының 1) тармақшасына сәйкес Шарт ратификациялауға жатады.

Заң 2023 жылғы 27 қыркүйекте Мәжілістің жалпы отырысында қабылданып, Сенаттың қаруына жолданды.

Заңды 2023 жылғы 26 қазандан Сенат мақұлдалап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2023 жылғы 7 қарашада Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

23. «1999 жылғы 4 маусымдағы Өнертабыстарды құқықтық қорғау саласында мемлекетаралық құпиялардың сақталуын өзара қамтамасыз ету туралы келісімнің қолданылуын тоқтату туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Амантай Ж.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбіл Е.А., Әлтай А.Д., Зайытов Р.Р., Керімбек Б.Б., Қырықбаев Т.Б., Сәрсенғалиев Н. А., Смағұлов Б. Ә.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 1 отырыс.

Өнертабыстарды құқықтық қорғау саласында мемлекетаралық құпиялардың сақталуын өзара қамтамасыз ету туралы келісімге (бұдан әрі – Келісім) ТМД-ның Үкімет басшылары 1999 жылғы 4 маусымда Минск қаласында қол қойды және Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 7 мамырдағы № 190 Заңымен ратификацияланды.

Келісім КСРО-ның ыдырауына және оның негізінде тәуелсіз мемлекеттердің құрылуына байланысты ТМД-ға қатысушы мемлекеттерде құпия өнертабыстар туралы бар мәліметтерге қатысты құпиялыштық режимін қамтамасыз ету, бұрынғы КСРО-да жасалған құпия өнертабыстарды құқықтық қорғау мен құпиясыздандыру тәртібін белгілеу мақсатында әзірленді.

Келісімнің барлық қолданысы уақытында ТМД-ға қатысушы мемлекеттерде КСРО-да іс жүргізу аяқталмаған және қорғау құжатының қолданылу мерзімі аяқталмаған құпия өнертабыстарға қорғау құжаттарын беру туралы бірде-бір өтініш берілген жоқ. Сондай-ақ құпия өнертабыстарды құпиясыздандыру бойынша бірде-бір жағдай тіркелген жоқ.

Келісімнің өзекті болмауына байланысты ТМД-ның Сыртқы істер министрлері кеңесінің 2018 жылғы 27 қыркүйектегі ТМД шенберінде жасалған көпжақты шарттардың қолданылуын тоқтату туралы құжаттардың жобалары туралы шешімі, Мемлекет басшылары кеңесінің және ТМД-ның Үкімет Басшылары Кеңесінің шешімдері негізінде ТМД-ның Атқарушы комитеті Келісімнің қолданылуын тоқтату туралы шешім қабылдады.

2021 жылғы 4 наурызда Өнертабыстарды құқықтық қорғау саласында мемлекетаралық құпиялардың сақталуын өзара қамтамасыз ету туралы келісімнің қолданылуын тоқтату туралы хаттамаға қол қойылды.

Салыстырмалы кестеге 1 түзету енгізілген (*мемлекеттік тілдегі редакциялық түзету*).

2023 жылғы 6 желтоқсанда Заңды Парламент Мәжілісі қыбылдап, ол Сенатқа жіберілді.

2024 жылғы 29 қаңтарда Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

24. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Эстония Республикасының Үкіметі арасындағы Адамдардың реадмиссиясы туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Наумова Д.Р.

Жұмыс тобының мүшелері: Барлыбаев Е.Х., Бейсенғалиев Б.Т., Қасқарауов Да.А., Рақымжанов А.Н., Тау Н., Шаталов Н.С.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 1 отырыс.

Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Эстония Республикасының Үкіметі арасындағы Адамдардың реадмиссиясы туралы келісім 2022 жылғы 15 желтоқсанда Астана қаласында жасалды.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 9 шілдедегі № 517 қаулысымен бекітілген «Қазақстан Республикасы мен Еуропалық Одақ арасындағы визалық режимді жөніндегі іс-шаралар жоспары» заң жобасын әзірлеу үшін негіз болып табылады.

Келісім Тараптардың құзыретті органдары арасында ұлттық заңнаманы бұза отырып жүрген, Қазақстан мен Эстония аумақтарындағы адамдарды қабылдау, беру және транзиттеу мәселелері бойынша ынтымақтастық үшін құқықтық негіз жасайды, сондай-ақ заңсyz көші-қонға қарсы күрестің тиімділігін арттырады.

Келісімді іске асыру үшін Тараптардың құзыретті органдары Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі және Эстония Республикасының Полиция және шекара күзеті департаменті болып табылады.

2023 жылғы 20 желтоқсанда Заң Мәжілістің жалпы отырысында қабылданып, Сенаттың қаруына жіберілді.

2024 жылғы 8 ақпанда Заңды Сенат мақұлдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2024 жылғы 19 ақпанда Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

25. «1994 жылғы 9 тамыздағы Қазақстан Республикасы мен Литва Республикасы арасындағы Азаматтық, отбасылық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек және

құқықтық қатынастар туралы шартқа өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.А. Садыков.

Жұмыс тобының мүшелері: Құспан А.С., Толықбаев М.М., Барлыбаев Е.Х., Әбден Қ.Ж., Мәмбетов Е.Н., Танашева Г.Ш.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 1 отырыс.

Қазақстан Республикасы мен Литва Республикасы арасындағы Азаматтық, отбасылық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек және құқықтық қатынастар туралы 1994 жылғы 9 тамыздағы шарт (бұдан әрі – Шарт) Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 9 қарашадағы Занымен ратификацияланды және азаматтық, отбасылық және қылмыстық істер бойынша өзара құқықтық көмек көрсетудің тәртібі мен шарттарын айқындайды, сондай-ақ азаматтық, отбасылық және қылмыстық істер бойынша Тараптардың әрқайсысының аумағында құрылған жеке және занды тұлғалардың құқықтарын қорғауға бағытталған.

Шарттың 4-бабына сәйкес құқықтық көмек көрсету кезінде Уағдаласуышы Тараптардың мекемелері бір-бірімен Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі мен Бас прокуратурасы және Литва Республикасының Әділет министрлігі мен Бас прокуратурасы арқылы қарым-қатынас жасайды.

Осылан байланысты, Қазақстан Республикасының аумағында шетелдік соттардың шешімдері мен өтініштерін орындау саласында құқықтық көмек көрсету жөніндегі сот органдарының функцияларын нақтылау мақсатында, сондай-ақ екі Тараптың құзыретті мекемелерін өзгерту бөлігінде 2022 жылғы 31 тамызда Шартқа өзгеріс енгізу туралы хаттама (бұдан әрі – Хаттама) қол қойылды.

Заңның 27-бабының 4-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарындағы өзгерістер халықаралық шарттардың өздері күшіне ену талаптарына сәйкес және осылан байланысты Хаттама ратификациялауға жататын тәртіппен күшіне енеді.

Хаттаманы ратификациялау кезінде оны іске асыру теріс әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға алып келмейді, сондай-ақ мемлекеттік бюджеттен қосымша қаржы қаржатын талап етпейді.

2024 жылғы 24 қаңтарда Заң Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында қабылданды және Сенаттың қарауына жіберілді.

2024 жылғы 14 наурызда Заңды Сенат мақұлдаپ, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2024 жылғы 1 сәуірде Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

26. «2000 жылғы 7 шілдедегі Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы азаматтардың өзара сапарларының шарттары туралы келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Н.Г. Дементьева

Жұмыс тобының мүшелері: Әуесбаев Н.С., Колода Д.В., Қасқарауов Д.А., Қырықбаев Т.Б., Назаров А.К., Саурықов Е.Б., Сатыбалдин Е.Ж., Сәдібеков Ұ.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 1 отырыс.

2000 жылғы 7 шілдедегі Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы Азаматтардың өзара сапарларының шарттары туралы келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттама (бұдан әрі – Хаттама) 2022 жылғы 22 желтоқсанда Ташкент қаласында жасалды.

Хаттаманы ратификациялау бір Тарап мемлекетінің азаматтарының тіркеусіз екінші Тарап мемлекетінің аумағында болуы үшін мемлекеттік шекараны кесіп өткен кезден бастап күнтізбелік 30 күнге дейін қолайлы жағдайлар жасауға мүмкіндік береді.

«Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабының 1) және 2) тармақшаларына сәйкес Хаттама ратификациялауға жатады.

2024 жылғы 31 қаңтарда Заң Мәжілістің жалпы отырысында қабылданды және Сенаттың қарауына жіберілді.

2024 жылғы 28 наурызда Заңды Сенат мақұлдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2024 жылғы 6 сәуірде Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

27. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Смайилов Е.В., Ахметбеков Ж.Ә., Бекназаров Н.Қ., Кәменов Ф.К., Қоңыров А.О., Құлахметов Ә.З., Милютин А.А., Нәбиев У.Г., Панченко И.И., Паяев А.М., Решетников С. Н., Сқақова А.А., Смирнова И.В., Телпекбаева Ж.Т.

Жұмыс тобының жетекшісі: Магеррамов М.М.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбден Қ.Ж., Амантай Ж., Әлтай А.Д., Иса Қ.Ж., Керімбек Б.Б., Колода Д.В., Пономарев С.М., Сарым А.Ә., Толықбаев М.М.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 41 отырыс.

Заң жобасы халықтың көші-қоны саласындағы қатынастарды құқықтық реттеуді жетілдіру мақсатында әзірленді және көші-қоны саласындағы заңнаманың сақталуын мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру тәртібін айқындау; қамелетке толмағандардың жыныстық тиіспеушілігіне қарсы қылмыстары үшін сотталған шетелдіктердің елге кіруін және елдің азаматтығын алуын шектеу; экстремистік немесе террористік әрекеттерге қатысы бар шетелдіктердің елге кіруіне тыйым салу; қолданылу мерзімі өткен құжаттарды төтенше жағдайларда пайдалану мәселелерін реттеу сияқты міндеттерді шешуді көздейді.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар «қандас» мәртебесін беру, сондай-ақ Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау және азаматтығын қалпына келтіру рәсімін жетілдіруге; тұру мерзіміне қарамастан, Қазақстан Республикасының аумағында заңды негіздерде тұрақты тұратын Қазақстан Республикасы азаматтарының жесірлерін оңайлатылған (тіркеу) тәртіппен Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдауға; этностық қазақтар отбасыларының жекелеген мүшелерін, қандастардың жесірлерін және олардың

ортак балаларын қандастарды қабылдаудың өнірлік квотасына енгізуге; қабылдаушы өнірлерде қоныс аударушылар үшін ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер участкерін иеліктен шығару құқығынсыз және заңнамада белгіленген ең төмен мөлшерден аспайтын мөлшерде конкурстан тыс тәртіппен алуда қолайлыша жағдайлар жасауға; жұмыс күші көп өнірлерден жұмыс күші тапшы өнірлерге ерікті қоныс аударуға қатысушыларға көшуге, банктер мен қаржы ұйымдары алдындағы кредиттік міндеттемелер бойынша өндіріп алулардан тұрғын үйді жалға алу мен коммуналдық қызметтерге ақы төлеу жөніндегі шығыстарды өтеуге төленетін мемлекеттік субсидияларды қорғауды қамтамасыз етуге; еңбек мигранттарына бір айдан он екі айға дейінгі мерзімге еңбек рұқсатын алуға мүмкіндік беруге бағытталған түзетулерді енгізді.

Бұдан басқа, заң жобасымен қылмыстық-түзеу жүйесі мекемелерінде бейнебақылау жүйелерін қасақана жойғаны үшін қылмыстық жауаптылықты енгізуге бағытталған түзетулер енгізілді.

Осыған байланысты Заңның атауы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» болып өзгертилді.

2022 жылдың 13 сәуірінде Заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды.

2024 жылғы 14 ақпанда Мәжіліс екінші оқылымда Заңды қабылдады және Парламент Сенатына жолдады.

Парламент Мәжілісінің салыстырмалы кестесі 150 позициядан тұрады.

2024 жылғы 18 сәуірде Сенат Заңды түзетулермен Мәжіліске қайтарды.

2024 жылғы 22 сәуірде Заңды Парламент қабылдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2024 жылғы 16 мамырда Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

28. «1993 жылғы 14 қантардағы Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы арасындағы Азаматтық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек көрсету туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Арсютин Н.Г.

Жұмыс тобының мүшелері: О.Х. Құспеков, Қ.Қ. Әлішев, Н. Тау, Т.Б. Қырықбаев, Р.А. Берденов, А.Б. Сагандықова

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 1 отырыс.

1993 жылғы 14 қантардағы Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы арасындағы Азаматтық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек көрсету туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы 2023 жылғы 17 мамырда Сианда қол қойылды.

Хаттаманың мақсаты Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы азаматтарының құқықтары мен мұдделерін қорғаудың тиімділігін арттыру, сондай-ақ азаматтық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек көрсету мәселелері бойынша ынтымақтастықты дамыту болып табылады.

Хаттамада Қазақстан Республикасының аумағында шетелдік соттардың шешімдері мен өтініштерін орындау саласында құқықтық көмек көрсету жөніндегі сот органдарының функцияларын нақтылау, сондай-ақ еki Тараптың құзыретті мекемелерін өзектендіру көзделеді.

2024 жылғы 20 наурызда Заң Мәжіліспен қабылданып, Сенатқа жолданды.

2024 жылғы 16 мамырда Заң Сенатпен мақұлданып, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2024 жылғы 28 мамырда Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

3 заң жобасын бастамашылар кері қайтарып алды:

29. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот-сараптама қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: С.Ф. Бычкова, З.Ж. Аманжолова, Б.Т. Кесебаева, С.А. Макежанов, В.И. Олейник.

Жұмыс тобының жетекшісі: Имашева С. В.

Жұмыс тобының мүшелері: Базарбек Б.Ж., Балабиев К. Р., Зейнуллин А.Т., Қожаназаров А.А., Қожасбаев Р.С., Құспан А.Т., Мұсабаев С.Б., Нұрымова Г.А., Рожин М.Н.

Жұмыс тобы өткізген отырыстардың саны: 27 отырыс.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот-сараптама қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамызағы № 858 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының құқықтық саясатының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған тұжырымдамасын іске асыру мақсатында әзірленді, сондай-ақ Сот төрелігі секторын институционалдық нығайту жобасы (Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Халықаралық Қайта Құру және Даму Банкі мен Халықаралық Қаржы Корпорациясы мен Қазақстан Республикасының орнықты дамуы мен өсуіне жәрдемдесу мақсатында инвестицияларға кепілдік беру жөніндегі көпжақты агенттік арасындағы әріптестік туралы негізdemelik келісім).

Заң жобасы кәсіби сот-сараптама қызметтерінің бәсекелестік нарығын дамыту үшін жағдай жасауға бағытталған, ол зерттеудің жаңа технологиялық құралдары мен әдістерін дамытуды және қолдануды ынталандырады, сот ісін жүргізуде сот сараптамасының мүмкіндіктерін пайдаланудың бәсекелес сипатын қамтамасыз етеді.

Осы мақсатта заң жобасы мыналарды көздейді:

1. Жаңа үйымдық нысанды енгізу – «мемлекеттік емес сот-сараптама үйымы», бұл жеке сот сарапшыларының сот-сараптама қызметі үшін материалдық-техникалық, зертханалық және ғылыми база құру жөніндегі күш-жігерін шоғырландыруға мүмкіндік береді.

2. Аттесттатау рәсімін сот сарапшыларын сертификаттау рәсімімен ауыстыру, бұл олардың кәсіби, оның ішінде халықаралық стандарттарға және сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу сапасының қазіргі деңгейіне сәйкестігін тиімдірек бақылауға

мүмкіндік береді. Сот-сараптама қызметін стандарттау рәсімін енгізу Қазақстан Республикасында сот сараптамаларын жүргізуіді жүзеге асыруға бірыңғай ғылыми-әдістемелік тәсілді қалыптастыруға және жүргізілетін сараптамалық зерттеулер қорытындыларының объективтілігін, нәтижелілігін және негізділігін арттыруға негіз болады.

3. Қазақстан Республикасының сот сарапшылар палатасы және оның өнірлік бөлімшелері арқылы сапа стандарттарына сәйкес келетін сот-сараптама қызметтерін берушілердің реттеліп қол жеткізуін ескере отырып, сот-сараптама қызметінің жаңа моделін кезең-кезеңімен енгізу үшін жағдайлар жасау.

Осылайша, заң жобасы сот-сараптама қызметтерінің реттелмейтін нарығын құру және сот-сараптама қызметін бақылаусыз коммерцияландыру тәуекелдерін болдырмауға мүмкіндік бере отырып, жеке сот сараптамасының жаңа моделін енгізу кезінде сот-сараптама қызметтері нарығында бәсекелестікті қалыптастыру міндеті мен мемлекеттік бақылау арасындағы тенгерімді қамтамасыз етуді көздейді.

Ол сондай-ақ іс жүргізу негіздерін жетілдіруге және сот ісін жүргізуде сот сараптамасын тағайындау, ұйымдастыру және жүргізу мәселелеріндегі құқықтық олқылықтарды жоюға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының іс жүргізу заңдарында сот сараптамасы институтын құқықтық реттеуді біріздендіруге бағытталған бірқатар нормаларды қамтиды.

2021 жылғы 23 маусымда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды.

Заң жобасын бастамашы 2023 жылғы 23 қазандығы хатымен кері қайтарып алды.

30. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтық заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Шапақ У.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбіл Е.А., Керімбек Б.Б., Қожасбаев Р.С., Мамбетов Е.Н., Мұсралимова А.Е., Смағұлов Б.А.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 7 отырыс.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 31 желтоқсандағы қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығымен бекітілген «Сыбайлас жемқорлықсыз құқықтық мемлекет» реформасын көздейтін Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарын іске асыру, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 31 желтоқсандағы № 991 қаулысымен бекітілген 2022 жылға арналған Үкіметтің заң жобалau жұмыстарының жоспарын орындау мақсатында өзірленді.

Заң жобасының мақсаты азаматтық айналым субъектілеріне көбірек еркіндік беру, қоғамдық және жеке мүдделер тенгерімін қамтамасыз ету, қоғам үшін де, бизнес үшін де онтайлы және тиімді ортаны қалыптастыру болып табылады.

Жалпы, заң жобасы азаматтық заңнаманы жетілдіруге, ұлттық құқықтық жүйенің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға және бизнесті жүзеге асыру үшін негұрлым қолайлы жағдайлар жасауға бағытталған:

азаматтық заңнамада бар олқылықтардың орнын толтыру, халықаралық және отандық практикада талап етілетін және пайдаланылатын шарттық құқықтың жаңа өзекті құралдарын енгізу және оларды құқықтық реттеу;

диспозитивтілік қағидатын кеңейту және шарт еркіндігі қағидатын күшету;

шарттық тәртіпті арттыру және адалдық қағидатын күшету;

жеке құқықты перспективалық дамыту үшін іргелі негіздерді құру.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 22 қарашадағы №1021 қаулысымен кері қайтарып алынды.

31. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне есірткі, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Лукин А.И., Мәкежанов С.А., Бекжанов Б.А., Имашева С.В.

Жұмыс тобының жетекшісі: Колода Д.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Авершин К.В., Әлішев Қ.Қ., Әшімжанов Ж.С., Бейсенбаев Е.С., Бейсенбаев Е.А., Ескендеров М.З., Зайытов Р.Р., Наумова Д.Р., Нұрымова Г.А., Пономарев С.М., Сайлаубай Н.С., Сәрсенғалиев Н.А., Тұрлыханов Д.Б.,

Жұмыс тобы өткізген отырыстардың саны: 10 отырыс.

Бұл заң жобасы Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің нормаларын «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне есірткі, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңы жобасының нормаларына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Есірткі заттардың заңсыз айналымына қарсы құресте тиімділікті арттыру мақсатында ҚК-нің «Есірткі, психотроптық заттармен, сол текстстермен өткізу мақсатынсыз заңсыз жұмыс істеу» деген 296-бабының 1-бөлігін әкімшілік юрисдикцияға ауыстыру үсынылады. Бұл ретте есірткі заттарды медициналық емес тұтыну кезінде «қоғамдық орындарда» белгісін алғып тастау (ӘҚБтК-нің жаңа 440-1-бабы) есірткіні медициналық емес тұтынуға сөзсіз тыйым салуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Аталған заң жобасы есірткі, психотроптық заттар мен олардың прекурсорларының заңсыз айналымына тиімді қарсы іс-қимылды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Бастамашылар заң жобасын 2024 жылғы 13 мамырдағы № 5-13-897 хатымен кері қайтарып алды.

Комитет өткізген іс-шаралар

1. Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің іс-шаралар жоспарына сәйкес 2023 жылғы 26 қыркүйекте «Тұрмыстық зорлық-

зомбылыққа қарсы іс-қимыл мәселелері туралы» тақырыбында Комитеттің тақырыптық отырысын өткізді.

Отырыс жұмысына Парламент депутаттары, мемлекеттік органдардың, үкіметтік емес үйымдардың, БАҚ өкілдері, сондай-ақ сарапшылар мен заңгерлер қатысты.

Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрайымы С.В. Имашева тұрмыстық зорлық-зомбылық проблемасы – тек біздің еліміз үшін ғана емес, барлық елдер үшін проблема екенін, бірақ әр ел онымен өзінше күресетінін және әркімнің өз әдістері бар екенін атап өтті.

Ел Президенті өзінің сөйлеген сөздерінде осы мәселеге бірнеше рет назар аударып, тұрмыстық және жыныстық зорлық-зомбылық үшін жазаны қатаңдату туралы бірқатар тапсырмалар берді. 2019 жылы бірқатар түзетулер қабылданды. Өткен жылдың қыркүйегінде ол өзінің Жолдауында тұрмыстық зорлық-зомбылық үшін жазаны қатаңдату бойынша пәрменді шаралар қабылдауды тапсырды.

Отырыста отбасылық-тұрмыстық саладағы құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік және қылмыстық жауапкершілікті қатаңдатуға бағытталған соңғы заңнамалық жаңалықтардың тиімділігі туралы мәселелер талқыланды.

Баяндамашы ретінде Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің орынбасары И.В. Лепеха сөз сөйлемеді.

Ол, егер ағымдағы жылдың мамыр және маусым айларында 5,3 мың адам әкімшілік жауапкершілікке тартылса, онда шілде және тамыз айларында олардың саны тиісінше 16 мыңдан асты, қамауга алынған «дебоширлер» саны 2 есеге өскенін (1 шілдеге дейін – 1 392, кейін – 2 389) атап өтті.

Баяндамашының пікірінше, жалпы қоғамда отбасыдағы зорлық-зомбылыққа тәзбеушілік процесі, ал мемлекет тарапынан жазаның бұлтартпаушылығы қалыптасады. Қазір қабылданған шаралардың нәтижесінде отбасылық-тұрмыстық қатынастар саласында жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтарды (10,2%-ға, 668-ден 600-ге дейін), бұл ретте кісі өлтіруді 6%-ға (83-тен 78-ге дейін) және денсаулыққа ауыр зиян келтіруді 19,3%-ға (264-тен 213-ке дейін) төмендету үрдісі байқалады.

Депутат Н.Г. Дементьева Мемлекет басшысы өз сөзінде «дебоширлермен» жүйелі әлеуметтік-оңалту және тәрбие жұмыстарын жүргізуі бірнеше рет ұсынғанын атап өтті. Депутат отбасылық-тұрмыстық жанжалды «шешпеудің» тағы бір жағы бар екенін атап өтті: «ұят» – «ұйдегі ұрыс-керісті жария етіп айтуға болмайды!» деген ұғым. Әйел отбасында жүйелі түрде физикалық және психологиялық зорлық-зомбылыққа ұшырағанын мойындаудан қорқады. Балалар аналарымен бірге ұрып-согуға және қорқытуға шыдайды, ал агрессор еркектер өзінің жазаланбайтынына сеніп, әділ соттан да, мемлекеттік органдардан да қорықпайды.

Осының салдарынан біз әйелдің жұбайының қолынан қалай өлгені немесе өзі кісі өлтіргені туралы БАҚ сюжеттерін оқып, көреміз. Сондықтан агрессорларды отбасылардан оқшаулау үшін уақтылы шаралар қажет, олармен психологтар жұмыс істей

қажет, егер қажет болса олармен психотерапевтер, әлеуметтік қызметкерлер жұмыс жасасын.

Сондай-ақ, отырыста дағдарыс орталықтары және дағдарыс орталықтарында зорлық-зомбылық құрбандарымен емес, «дебоширлермен» жұмыс істеу қажеттілігі туралы мәселе көтерілді.

Бұдан әрі тақырыптық пікірталаста адам құқықтары жөніндегі ұлттық орталықтың, үкіметтік емес құқық қорғау ұйымдарының өкілдері, сарапшылар мен заңгер ғалымдар, практик заңгерлер мен адвокаттар сез сөйледі.

Отырыс тақырыбы бойынша тақырыптық талқылаудан кейін тиісті құрылымдардың өкілдері депутаттардың сұрақтарына жауап берді.

2. 2023 жылғы 31 қазанды Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң жобасының таныстырылымын өткізді.

Әділет вице-министрі А.Қ. Мұқанова баяндама жасады. Заң жобасы екі негізгі бағытты қамтиды.

Біріншісі – «қоғамдық жұмыстар» әкімшілік жазасының жаңа түрін реттеу және оны орындау механизмін анықтау.

Қазіргі уақытта қоғамдық жұмыстар түріндегі жазаны қолдану қылмыстық заңнама шенберінде бар. Оны пробация қызметі қылмыстық құқық бұзушылықтар шенберінде жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп іске асырады. Заң жобасында қоғамдық жұмыстарға тарту түрінде әкімшілік жазаны қолдануды іске асырудың ұқсас тетігі ұсынылады, ал оның орындалуын жергілікті атқарушы органдарға бекіту ұсынылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер шенберінде жазаның осы түрін қолдану 11 бап және 19 құрам бойынша мүмкін болады. Бұл ретте әкімшілік жаза құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігінің сипатымен және дәрежесімен, оның салдарымен, жасалу мән-жайларымен және кінәлінің жеке ерекшеліктерімен салыстырылатын болады.

Қоғамдық жұмыстардың түрлерін және оларды орындауға тиісті ұйымдардың тізбесін әкімдіктер айқындастын болады.

Сот қаулысы келіп түскен сәттен бастап әкімдіктер құқық бұзушыны шақыруға, оған құқықтары мен міндеттерін, қоғамдық жұмыстарды орындау тәртібін түсіндіруге, олардың орындалу кестесі мен кезеңділігін жасауға және одан әрі жазаның орындалуын бақылауды жүзеге асыруға міндетті болады.

Оз кезетінде ұйымдар орындалған жұмыстардың актілерін жасайды, жұмыс істеген сағаттардың табельдерін жүргізеді, әкімдіктерге қоғамдық жұмыстардың орындалуы туралы есептерді тоқсан сайын ұсынады.

Заң жобасында әкімшілік-шетін заңнаманы жетілдіру бойынша ӘҚБтК-ға бірқатар түзетулер де көзделген. Мысалы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуде күштеп әкелуді қолдану мәселелерін заңнамалық реттеу қажет. Басқа да құқықтық олқылықтар мен коллизиялар заңнамалық түрғыдан реттеуді талап етеді.

Таныстырылымға депутаттармен қатар мемлекеттік органдар мен үкіметтік емес үйімдардың өкілдері, сарапшылар мен құқықтанушы ғалымдар қатысты. Таныстырылым соңында заң жобасының жекелеген нормалары талқыланды, депутаттар жақсарту бойынша өз сұрақтары мен ұсыныстарын айтты. Атап айтқанда, депутаттар үшінші топтағы мүгедектерді қоғамдық жұмыстарға тартудан босатуды ұсынды, тіл саясатын сақтауға жауапты үәкілдті органды бекіту, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық фактілерін қарau мерзімдерін қайта қарau қажет.

Барлық айтылған ұсыныстар жұмыс тобының отырыстары шенберінде қаралатын болады.

3. «Есірткі қылмысина қарсы іс-қимыл жөніндегі шаралар туралы» тақырыбындағы Үкімет сағатына дайындық мақсатында 2023 жылғы 20 қарашада Ақмола облысының Аршалы кентінде және Қарағанды қаласында Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің көшпелі отырысы өткізілді.

Парламент Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті мүшелері депутаттарының делегациясы Аршалы кентінде есірткі қылмыс үшін сотталғандар жазасын өтеп жатқан Астана қаласы бойынша ПМ ҚАЗД-нің «2-мекемесіне» барды.

Депутаттар сотталғандармен кездесті, сондай-ақ олар мекемеде ұстau жағдайымен танысты.

Қарағанды қаласында депутаттарға «CADCA» әдіснамасы бойынша (облыстық мәслихаттың диалог алаңында) нашақорлықтың алғашқы профилактикасы жобасын іске асыру тәжірибесі ұсынылды.

CADCA мемлекеттік басқару органдарының, үкіметтік емес сектордың және жүртшылықтың күштері мен ресурстарын біріктіруге бағытталған аймақтық профилактикалық бағдарламаларды жүзеге асырады. CADCA ішкі бағалауы бойынша бұл тәсіл мынадай нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді:

- өнірдің нақты қажеттіліктеріне сүйене отырып, қаржы қараждатын тиімді бөлу;

- басқару органдары мен халық арасында тығыз ынтымақтастық орнату, бұл халықтың мемлекет бастамаларын қолайлы қабылдауына ықпал етеді;

- есірткінің заңсыз айналымына байланысты, сондай-ақ есірткіге мас күйінде жасалған ЖКО, үрлық, зорлық-зомбылық қылмыстары және жасөспірімдер қылмыстарының азаюы;

- оқушылар мен студенттердің академиялық үлгерімін жақсарту;

- есірткіні қолданумен байланысты аурулардың төмендеуі (нашақорлық, АИТВ/ЖИТС, гепатит).

Қазақстанда 2018 жылы Қарағанды және Өскемен қалаларында CADCA жобасы іске асырылды.

«Үміт» ҚҚ (Қарағанды) және «ҚУАТ» ҚҚ (Өскемен) қалалардағы ағымдағы есірткі ахуалына (қолданылатын есірткінің түрлері мен сипаты, қолжетімділіктің болуы, сатып алу және өткізу мүмкіндіктері және т.б.) бағалау жүргізді, оның негізінде жергілікті басқару органдарын, қоғамдық институттарды, БАҚ және т.б. тарта отырып іс-қимыл жоспары қалыптастырылды.

Қарағанды қаласында іске асырылған жоба сәтті деп танылып, қала әкімдігінің қолдауына ие болды.

Іс-шаралардың орындалуына Қарағанды облысының Жастар ресурстық орталығы, УПН және ПД ЖПК, наркологиялық диспансер, ЖИТС-орталық, Қарағанды қаласының білім бөлімі, жергілікті БАҚ тартылды.

Жобаны іс жүзінде іске асырган сәттен бастап (2018 жылғы қараша) келесі іс-шаралар өткізілді:

- психоактивті заттарды қолдану мен таратуға байланысты мәселелер бойынша жедел желі құрылды;

- жасөспірімдер мен жастарға арналған ақпараттық-білім беру материалы әзірленіп, шығарылды;

- тұрғын үйлер мен өзге де құрылыштардағы жарнамалық жазуларды бірлесіп жою үйымдастырылды;

- сауда үйлерінің иелерімен және әкімшілігімен интернет-ресурстар туралы жарнамалық жазулар орналастырылатын төлем терминалдарын бақылауды үйымдастыру туралы, сондай-ақ ПИК өкілдерімен кездесулер өткізілді;

- профилактикалық жобаны іске асыру үшін қоғамдастықтың (аудандық әкімдіктер, ПИК, құқық қорғау органдары, жастар, бизнес-құрылымдар, жұртшылық) қатысуы үйымдастырылды;

- жалпы білім беретін мектептердің, колледждердің, жоғары оқу орындарының директорларымен және педагогтарымен жасөспірімдер мен жастардың ББЗ пайдалануына байланысты қауіптер туралы хабарлау үшін кездесулер өткізілді;

- колледждер мен ЖОО студенттерімен кездесулер, семинарлар, тренингтер өткізілді;

- Қарағанды қаласында ББЗ тарату проблемаларын БАҚ-та жариялау (Қарағанды қаласы әкімдігінің сайты, «Индустриальная Караганда» газеті, «5 канал» телеарнасы, интернет-порталдар, әлеуметтік жөлілер).

2019 жылы жоба бойынша жұмыс Қарағанды қаласында жалғасуда.

Сапар барысында депутаттардың Сот сараптамалары институтында, Қарағанды облысының Полиция департаментінде және кинологиялық қызметте кездесулері өтті.

Депутаттар Ішкі істер министрлігінің өкілдерімен бірлесіп Қазақстан Республикасында нашақорлыққа және есірткі бизнесіне қарсы күрестің 2023-2025 жылдарға арналған кешенде жоспарын тиімді іске асыру жөніндегі мәселелерді егжей-тегжейлі талқылады.

Кездесуде есірткі заттардың жаңа түрлерін анықтау және есірткі заттарына сот сараптамаларын жүргізу мерзімдерін қысқарту мақсатында сот сараптамасы органдарын толыққанды материалдық-техникалық қамтамасыз ету мәселелері талқыланды.

Сондай-ақ, халық арасында психоактивті заттарды медициналық емес қолданудың таралуы туралы ұлттық эпидемиологиялық зерттеу жүргізу қажеттілігі туралы мәселе көтерілді.

Бұдан басқа, синтетикалық есірткілердің таралуына қарсы іс-қимыл жөніндегі жұмысты, оның ішінде «занды» химиялық заттар мен оларды өндіру үшін пайдаланылатын

жабдықтардың заңсыз айналымының жолын кесу арқылы күшейту қажет.

Сапар барысында әзірленген барлық ұсныстар Үкімет сағатына дайындық кезінде пайдаланылды.

4. Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті 2023 жылғы 11 желтоқсанда «Есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл жөніндегі шаралар туралы» тақырыбында Үкімет сағатын өткізді, онда Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрі Е.С. Сәденовтің баяндамасы тыңдалып, талқыланды.

Үкімет сағат барысында Ішкі істер министрлігі Ұлттық ұланның «Бүркіт» арнайы бөлімшесін қолдана отырып, есірткі және психотроптық заттарды анықтау бойынша кинологиялық қызметтің асыранды жануарларының жұмысын көрсете отырып, Қазақстан Республикасында есірткі қылмысына қарсы күрес әдістері мен жабдықтары туралы демонстрациялық көрме ұсынды.

Жалпы бүгінде Қазақстандағы есірткі ахуалы күрделі күйінде қалып отыр. Бірқатар проблемалық мәселелер де бар, олардың негізгі нашақорлықтың жүйелі алдын алуды ұйымдастыру тетігінің болмауы болып табылады.

Елдегі есірткі жағдайының асқынуының негізгі себептерін шартты түрде үш кезеңге бөлуге болады:

1-кезең. 1990 жылдары отандық есірткі нарығында «марихуана», «гашиш», «апиын – шикі» (Ханка) басым болды, сонымен қатар ауғандық «героиннің» алғашқы партияларының пайда болуымен сипатталады.

2-кезең. 2000 жылдардың басында героин есірткісінің өршүі байқалды. Инъекциялық есірткілер сол кездің нағыз «қасіретіне» айналды. Оларды асыра пайдалану АИТВ-ның таралуымен және басқа да қауіпті салдарлармен қатар жүрді.

Кейінірек Қытайда жасалған «Джи-Ви-Аш» (GWH) негізіндегі синтетикалық каннабиноидтар пайда болды.

3-кезең. Осы кезенде Қазақстан БҮҰ-ның барлық үш есірткіге қарсы конвенциясын ратификациялады (1998 жылы) және сол арқылы есірткіні бақылаудың халықаралық жүйесіне қосылды.

Барлық уәкілетті органдардың қатысуымен нашақорлықтың алдын алудың нақты жүйесі қажет. Өткейні ұлттың генофондқа, балаларымыздың болашағына қауіп төніп тұр.

Қазіргі уақытта Нашақорлыққа және есірткі бизнесіне қарсы құрестің кешенді жоспары бекітілді (2023-2025 жылдарға). Бұл 2015 жылдан бері осы саладағы алғашқы бағдарламалық құжат.

Кешенді жоспардың негізгі міндеттері:

- есірткінің қауіпті түрлерінің, әсіресе синтетикалық түрлерінің таралуының жолын кесу;

- есірткіге қол жетімділік деңгейін азайту;
- нашақорлықты ерте анықтау жүйесін енгізу;
- есірткі тұтынушылардың сенімді есебі;
- уәкілетті органдардың құзыреті мен мәртебесін арттыру;
- материалдық-техникалық базаны нығайту.

Кешенді жоспарды іске асыруға мемлекеттік және қоғамдық институттардың барынша көп саны тартылды.

ІІМ «синтетика» өндірісіне байланысты тәуекелдерді ескере отырып, есірткі зертханаларын үйымдастыруға жауапкершілікті күшету бойынша түзетулер әзірледі. Ұсынылып отырган түзетулерде осы әрекеттер ҚҚ-нің 297-бабының 4-бөлігі бойынша сараланатын болады, онда санкция 15 жылдан 20 жылға дейін немесе қастандықтың болуына және тәркіленген есірткінің мөлшеріне қарамастан өмір бойы көзделеді.

«Шу алқабының» плантацияларын анықтау, сондай-ақ елдің орталық және оңтүстік өнірлерінде қарасораны ұйымдастықан өсіру мақсатында өткен жылдан бастап жер бетін ғарыштан зондтау жүзеге асырылуда. Жыл сайын осы іс-шара аясында 15 тоннадан 20 тоннаға дейін есірткі алып қойылады. Өсірілген қарасораның өсу аймағын ғарыштан мониторингтеу арқылы 265 есірткі плантациясы анықталды.

«Кибернадзор» жүйесі енгізілді, ол арқылы анықталған есірткі сайттары бұғатталады (а.ж. басынан бастап 3 мыңнан астам интернет-ресурс бұғатталды).

Сондай-ақ тыйым салынған контентті автоматтандырылған іздеу «Аймас» арнайы бағдарламасымен қамтамасыз етіледі. Есірткі сатушылар арасында ең танымал «Телеграм» мессенджері болып табылатыны белгілі.

Есірткі сатушылар бір-бірін білмейді, өйткені барлық байланыстар «боттардың» көмегімен жүреді. Осы мәселелерді пысықтау үшін ІІМ Есірткіге қарсы штабының құрамына IT-мамандар кіреді.

Есірткі, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы қырес жөніндегі Орталық Азия өнірлік ақпараттық үйлестіру орталығының (ОАӘAYO) директоры А.О. Язлыев баяндама жасады.

Қосымша баяндамашы ретінде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрайымы С. В. Имашева сөз сөйлемеді.

Отырысқа Жоғарғы Соттың, Бас прокуратуралының, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің, Қазақстан Республикасы Қаржы мониторингі агенттігінің, министрліктердің, ведомстволардың және жергілікті атқарушы органдардың, халықаралық және үкіметтік емес үйымдардың өкілдері қатысты.

Үкімет сағатының қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметіне, мұдделі мемлекеттік органдар мен ведомстволарға Қазақстан Республикасында есірткі қылмысына қарсы қырес бойынша бірқатар нақты ұсыныстар қамтылған ұсынымдар әзірленді.

5. Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің **2023 жылғы 25 желтоқсандағы** сегізінші шақырылымның екінші сессиясына арналған іс-шаралар жоспарына сәйкес Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті «Азаматтардың құқықтарын, заңды мұдделерін іске асыру мен қорғаудың және билік органдарымен өзара қарым-қатынас жасаудың құқықтық тетігі ретінде Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің нормаларын жетілдіру» тақырыбында дөңгелек үстел өткізді.

Әкімшілік әділет саласын жетілдіру және кеңейту мәселелері жөніндегі тиісті Үкімет қазіргі уақытта Парламент Мәжілісінің

қарауындағы заң жобасын Мемлекет басшысының Жолдауын іске асыру үшін әзірледі.

Дөңгелек үстелдің талқылауында мемлекеттік органдардың, «Атамекен» ҰКП, Парламентаризм институты, Республикалық нотариаттық палата, Адвокаттар алқасы, Жеке сот орындаушылары палатасы, Қаржыгерлер қауымдастыры, «Kazenergy», Қазақстанның Азаматтық альянсы, Қазақстандық заңгерлер одағы өкілдері мен ғалымдары қатысты.

Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекс (ӘРПК) 2021 жылғы 1 шілдеде қолданысқа енгізілді және мемлекеттік органдар мен жеке тұлғалардың өзара іс-қимылындағы тәсілдерді түбебейлі өзгертуге арналған. Сонымен қатар, құқық қолдану практикасы ӘРПК нормаларын және жекелеген әкімшілік рәсімдерді одан әрі жетілдіру қажеттігін көрсетti.

Заңнамалық жаңалықтарды Әділет вице-министрі А.Қ.Мұқанова таныстырып, төрт негізгі бағытты атап өтті.

Бірінші – «азаматтық хал актілері жазбаларының дұрыс еместігін анықтау туралы істер бойынша іс жүргізу» 44-тaraуын АПК-ден ӘРПК-ге көшіру.

Екінші – «нормативтік құқықтық актінің заңдылығына дау айту туралы істер бойынша іс жүргізу» 30-тaraуын АПК-ден әкімшілік әділет саласына көшіру.

Үшінші – мемлекеттік органдар, мемлекеттік органдар мен мемлекеттік ұйымдар арасындағы заңнамалық нормаларды түсіндіру жөніндегі дауларды шешу жөніндегі өкілеттіктерді Үкіметке бекіту.

Төртінші – әкімшілік рәсімдер туралы заңнаманың жекелеген нормаларын одан әрі түзету, сондай-ақ ӘРПК-ге тиісті өзгерістер мен толықтырулар енгізу.

Озекті мәселелердің бірі әкімшілік актілерді орындау институтын енгізудің орындылығы болып табылады. Тәжірибе көрсеткендегі, қазақстандық құқықтық жүйеде көптеген жеке қолдану актілері бар, олардың тиімді орындалуы заңнамалық түрфыдан қамтамасыз етілмеген. Мұндай шешімдерді орындау негізінен әкімшілік жауапкершілік институты арқылы жүзеге асырылады.

Қазіргі уақытта уәкілетті органның нұсқамасы орындалмаған кезде субъект ӘҚБтК-нің 462-бабының үшінші бөлігі бойынша тартылуы мүмкін. Мәселен, ӘҚБтК-нің 462-бабының үшінші бөлігі мемлекеттік бақылау және қадағалау органдары (лауазымды адамдар), мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары өз құзыреті шегінде берген заңды талаптарды немесе нұсқамаларды, ұсынымдарды, қаулыларды орындағаны немесе тиісінше орындағаны үшін әкімшілік жауаптылықты көздейді.

Мәжбүрлеп орындауға, әдетте, бақылау (қадағалау) шенберінде қабылданған ауыр әкімшілік актілер жатады. Егер ӘҚБтК-нің 804-бабын талдайтын болсақ, онда осы құрам бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды 50 әкімшілік орган жасауға құқығы бар.

ӘҚБтК-де белгілі бір салада мемлекеттік органдардың шешімдерін орындағаны немесе тиісінше орындағаны үшін

көптеген құрамдар бар. Мұндай құқық бұзушылықтар үшін жазаның негізгі түрі әкімшілік айыппұл болып табылады. Алайда жекелеген жағдайларда адамдарды әкімшілік жауапкершілікке тарту басты мақсатқа – актіні орындауға қол жеткізуге ықпал етпейді.

Пандемия кезінде уәкілетті мемлекеттік органдардың бірнеше мәрте үйіншіліктерге қарасты, оның-сауық мекемелерінің меншік иелерінің карантиндік шараларға байланысты заңды талаптарды орындауда айрықша мысал болды.

Сонымен қатар, әкімшілік жауапкершілік жеке-дара қолданылатын құқықтық актіні қамтамасыз етуінді тиімді шарасы бола алмайды, өйткені ӘҚБтК бірнеше рет қолданылуы мүмкін мәжбүрлеп орындау шараларына (әкімшілік жаза түріндегі мәжбүрлеу шаралары) тән болып табылмайтын бір құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа қайта тартуға жол бермейді.

Осыған байланысты әкімшілік құқық бұзушылықтардың кейбір түрлерін ӘҚБтК-ден салалық заңдарға көшіру арқылы әкімшілік әділетті кеңейтудің жоғарыда аталған аспектілерін пысықтаумен бірге әкімшілік актілерді орындау институтын енгізу мәселесін қарастыру қажет.

Сонымен қатар әкімшілік рәсімдер туралы заңнаманың жекелеген нормаларын түзетуге бағытталған басқа да түзетулер енгізіледі.

6. 2024 жылғы 23 ақпанда Астана қаласының ауданараптық сотында «Қазақстан Республикасындағы сот реформасы: шешілмеген проблемалар» тақырыбында Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің көшпелі отырысы өтті.

Отырыс барысында депутаттар кеңсе фронт-офисінің, медиаторлар мен адвокаттардың жұмысымен, Сот әкімшілігі енгізген жаңа IT-өнімдермен, сондай-ақ соттардың материалдық-техникалық базасын нығайту жөніндегі шаралармен танысты.

Отырысты аша отырып, Комитет тәрайымы С.В. Имашева әділетті, әділ және тәуелсіз сот төрелігін көргісі келетін адамдар үшін сот жүйесіндегі өзгерістердің, қазақстандық сот төрелігін халықаралық стандарттарға жақыннату үшін жаңа тәсілдерді әзірлеудің маңыздылығын атап өтті.

Жоғарғы Сот Төрағасы А. Мерғалиевтің айтудынша, даулар мен істердің көпшілігі бірінші сатыдағы соттарда шешіледі, апелляцияға дейін 10%-дан аз (2022ж. – 9,4%, 2023ж. – 7,8%), ӘК-де 3%-га жетеді. Сотқа келушілерге, судьяларға және сот қызметкерлеріне жағдай жасалады: сот төрелігін жүзеге асыру стандарттарын ескере отырып, елде жаңа сот ғимараттары салынуда.

Кассациялық соттарды құра отырып, Жоғарғы Сот сот практикасының біркелкілігін қамтамасыз етуге назар аударады. Сот актілерін Жоғарғы Соттың судьясының бастамасы бойынша қайта қарau, егер олар сот практикасына қайшы немесе құқықты дамыту мүддесінде қабылданса, айрықша жағдайларда мүмкін болады. Механизм Жоғарғы Сот Төрағасының өкілдік институтын

ауыртпалықсыз жояды. Қазіргі уақытта 300-ден астам судьялық бос орын болған жағдайда кассациялық соттарды ішкі резервтер есебінен құру ұсынылады. Реформаны іске қосу 2025 жылдан бастап ұсынылады.

Қорыттындылай келе, депутаттар заңнаманы одан әрі жетілдіру қажеттілігіне сенім білдірді. Отырысқа Сот әкімшілігінің өкілдері, Жоғарғы Соттың басшылығы және Комитет депутаттары қатысты.

7. Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің сегізінші шақырылымның екінші сессиясына арналған іс-шаралар жоспарына сәйкес, **2024 жылғы 1 наурызда** Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті «**Экономикалық қылмыстарды қылмыстық сипаттан арылтудың өзекті мәселелері**» тақырыбында дөңгелек үстел өткізді.

Мемлекет басшысы 2023 жылғы 13 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында отандық кәсіпкерлікті қолдау мақсатында екі негізгі міндетті белгіледі – бұл экономикалық құқық бұзушылықтарды қылмыстық сипаттан арылту жөніндегі жұмысты жалғастыру және салық қылмыстары бойынша кәсіпкерлерді қылмыстық жауапкершілікке тарту нормаларының шегін айқындаудың әділ тетігін енгізу.

Дөңгелек үстелдің негізгі күн тәртібі депутаттар бастамашылық ететін заң жобасы шенберінде ұсынылған экономикалық құқық бұзушылықтарды қылмыстық сипаттан арылтуға қатысты жаңа түзетулерді талқылау болды.

Бұдан басқа, депутаттар қолданыстағы заңнаманың қайшылықтарын талқылап, Қылмыстық кодекстің жекелеген нормаларын құқықтық қолданудың проблемалық мәселелерін көтерді.

Отырыс барысында күн тәртібіндегі барлық мәселелер бойынша әртүрлі пікірлер айтылып, мемлекеттік органдардың ұстанымы айтылды, олар жұмыс тобының отырыстары шенберінде заң жобасы бойынша жұмыстарда ескерілетін болады.

8. Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті **2024 жылғы 4 наурызда «Киберқылмыспен күресудің өзекті мәселелері»** тақырыбында тақырыптық отырыс өткізді, онда Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің орынбасары А.Қ. Рысбаевтың баяндамасы тыңдалып, талқыланды.

Қосымша баяндамашы ретінде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты У. Шапақ сез сөйлемеді.

Ішкі істер министрінің орынбасары А.Қ. Рысбаев цифрлық қызметтерді дамыту жағдайында жыл сайын киберқылмыстардың саны артып келе жатқанын, олардың негізгі үлесін интернет-алақтықтар құрайтынын атап өтті.

«Интернет-алақтықпен» құресу үшін ПМ алақтық белгілері бар қонырауларды тану және бұғаттау, заңсыз контентті анықтау үшін интернет-кеңістіктің мониторингі, халық арасында түсіндіру жұмыстары, халықаралық ынтымақтастықты нығайту және т.б. сияқты жаңа әдістер мен тәсілдерді енгізе отырып, шаралар қабылдауды жалғастыруда. Сондай-ақ 2023 жылғы шілдеден бастап пилоттық жоба астанада апробациядан өткеннен кейін барлық өнірлерде құрамында жедел қызметкерлер, тергеушілер мен

криминалистер бар «CyberPol» деп аталатын мамандандырылған топтар құрылды.

Отырыс барысында депутаттар халықты киберқылмыстан қорғауға, интернет-алақыттық қарсылар кешенін әзірлеуге, олардың қылмыстық әрекеттерінің жолын кесуге бағытталған алдын алу шараларын жүргізуге қатысты мәселелерді талқылады.

Отырысқа Бас прокуратуралық, Сот әкімшілігінің, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің, Адам құқықтары жөніндегі ұлттық орталықтың, Сыбайлар жемқорлықта қарсылар іс-қимыл агенттігінің, Қаржы мониторингі агенттігінің, Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің, Стратегиялық жоспарлау агенттігінің, министрліктердің, ведомстволардың және үкіметтік емес ұйымдардың өкілдері қатысты.

Отырыс қорытындысы бойынша мұдделі мемлекеттік органдар мен ведомстволар киберқылмысқа қарсылар іс-қимыл саласында бірқатар нақты ұсыныстарды қамтитын ұсынымдар әзірледі.

9. 2024 жылғы 29 наурызда Қазақстандағы босқындардың құқықтық жағдайы тақырыбында Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің тақырыптық отырысы өтті.

Отырысқа Комитет депутаттары, Парламент Мәжілісінің Халықаралық істер және қорғаныс комитетінің төрайымы А.С. Құспан, Қазақстандағы БҮҮ Тұрақты Үйлестірушісі Фриберг-Стори Микаэла, БҮҮ БЖКБ Орталық Азия бойынша өкілі Шоддер Ханс Фридрих, Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі үәкіл А. Ластаев, министрліктер мен ведомстволардың өкілдері, сондай-ақ коммерциялық емес ұйымдардың өкілдері және ғылыми-сараптамалық қоғамдастық қатысты.

Іс-шараның мақсаты – Қазақстанның осы Конвенцияға қатысушы мемлекет ретінде міндеттемелерін орындау шенберінде 1951 жылғы Конвенцияның ережелеріне сәйкес босқындарды қорғау мен оларды интеграциялаудың аса өзекті мәселелерін талқылау болды.

1992 жылғы 2 наурызда Біріккен Ұйымы Бас Ассамблеясының 46-шы сессиясының пленарлық отырысында Қазақстан Республикасы халықаралық қатынастардың толыққанды субъектісіне айнала отырып, БҮҮ-га ресми түрде кірді. БҮҮ-ның Қазақстандағы өкілдігінің бірінші кеңесі 1993 жылы 16 ақпанда Алматы қаласында ашылды. Содан бері Қазақстан БҮҮ-ның жаһандық халықаралық мәселелерді шешудегі қызметі мен күш-жігерін толық қолдай отырып, өзінің көпвекторлы, тенденстірліген сыртқы саясатын жалғастырып келеді, оның халықаралық қатынастар архитектурасындағы маңызды рөлін жоғары бағалайды.

1999 жылы Қазақстан 1951 жылғы босқындар мәртебесі туралы конвенцияға («1951 жылғы Конвенция») және 1967 жылғы босқындар мәртебесіне қатысты хаттамаға қосылды. Қазақстан сондай-ақ азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактіні, азаптауға қарсылар конвенцияны, Бала құқықтары туралы конвенцияны, Әйелдерге қатысты кемсітүшіліктің барлық нысандарын жою туралы конвенцияны қоса алғанда, адам

құқықтары туралы халықаралық құжаттардың көпишілігін қабылдайды.

Комитет Үкіметтің заң шығарушы тармағын білдіретін палатаның жұмыс органы ретінде адам құқықтары мен көші-қон саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруды заңнамалық түрғыдан қамтамасыз етуге бағытталған.

Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл – Ластаев А.Е., Парламент Мәжілісінің Халықаралық істер және қорғаныс комитетінің төраїймы Күспан А.С., Қазақстандағы БҰҰ Тұрақты үйлестірушісі Микаэла Фриберг-Стори, БҰҰ БЖКБ Орталық Азия бойынша өкілі Шоддер Ханс Фридрих, Адам құқықтары және заңдылықты сақтау жөніндегі Қазақстандық Халықаралық бюроның директоры Жовтис Е.А., ҚР СІМ Көпжақты ынтымақтастық департаментінің директоры Д.Т. Теменов сөз сөйлемеді.

Барлық сөз сөйлеудерден кейін пікірталас болып, отырыстың қорытындысы жасалды.

10. Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің сегізінші шақырылымның екінші сессиясына арналған іс-шаралар жоспарына сәйкес, 2024 жылғы 6 маусымда Заннама және сот-құқықтық реформа комитеті «Заңсыз алынған активтерді мемлекетке қайтару туралы» Қазақстан Республикасы Заңының іске асырылу барысы туралы» тақырыбында дөңгелек үстел өткізді.

Дөңгелек үстелді талқылау 2023 жылы қабылданған «Заңсыз алынған активтерді мемлекетке қайтару туралы» Заңға негізделген.

Баяндамашы ретінде Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының активтерді қайтару комитеті төрағасының орынбасары Н.М. Суніндиков және Қазақстан Республикасының Қаржы Вице-министрі Д.О. Темірбеков сөз сөйлемеді.

Парламентшілер мен дөңгелек үстелге қатысушылар алдында сөз сөйлей отырып, заңның мақсаты активтерді қайтару және оларды Қазақстан Республикасындағы заңды экономикалық айналымға тарту, оларды заңсыз сатып алу мен шығаруға ықпал еткен себептер мен жағдайларды жою, сондай-ақ қоғамдағы әлеуметтік әділеттілікті қалпына келтіру болып табылатынын атап өтті.

Активтерді қайтару жөніндегі жұмыс бұл Мемлекет басшысының әлеуметтік әділеттілікті қалпына келтіру жөніндегі саясатын тікелей іске асыру болып табылады.

Отырысқа Мәжіліс депутаттары мен мемлекеттік органдардың өкілдері қатысты.

2.3. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ИСТЕР, ҚОРҒАНЫС ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК КОМИТЕТИ

2023 жылғы 1 қыркүйек – 2024 жылғы 28 маусым аралығындағы кезеңде Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті (бұдан әрі – Комитет) 17 заң жобасы бойынша Бас комитет болды / болып табылады (1-еуі VI шақырылымның

екінші сессиясынан ауысты; 1-еүi VII шақырылымның екінші сессиясынан ауысты, 2-еүi - VII шақырылымның үшінші сессиясынан ауысты.

Барлық 17 заң жобасының ішінен: 8-іне Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды, 9 заң жобалары – жұмыста жатыр.

134 отырыс өткізілді, оның ішінде:

- Комитет отырыстары – 55, оның ішінде көшпелі – 3, тақырыптық – 7;
- дөнгелек үстел – 3,
- заң жобалары бойынша жұмыс тобының отырыстары – 76.

1. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Байқоңыр» ғарыш айлағынан ұшыру кезінде тасымалдағыш зымырандардан бөлінетін бөліктердің құлау ауданы ретінде Қазақстан Республикасының аумағындағы жер участесін беру және пайдалану шарттары туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ізмұхамбетов Б.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Әшімбетов Н.К., Әшімжанов Ж.С., Амантай Ж., Мусабаев С.Б., Сатыбалдин Е.Ж., Қожасбаев Р.С.

Келісімге сәйкес Қазақстан Республикасы Ресей Федерациясына «Байқоңыр» ғарыш айлағынан ұшыру кезінде «Союз» типіндегі тасымалдағыш зымырандардан бөлінетін бөліктердің құлау ауданы ретінде пайдалану үшін ауданы 63,2 мың га жер участесін береді.

Қазақстан Республикасының екі облысы – Ақтөбе (22,52 мың га) және Қостанай (40,68 мың га) облыстарының шекараларында орналасқан жерлер беріледі.

Құлау ауданын пайдаланғаны үшін төлем «Союз» типіндегі тасымалдағыш зымырандарын ұшыру санына қарамастан жылына 460 (төрт жүз алпыс) мың АҚШ доллары мөлшерінде белгіленеді және Қазақстан Республикасының Ақтөбе мен Қостанай облыстарының әкімдіктері арасында тиісінше 103 мың АҚШ доллары және 357 мың АҚШ доллары мөлшерінде бөлінуге тиіс.

Жұмыс тобының 7 отырысы өткізілді, 1-еү – осы сессияда.

Заң жобасымен жұмыс жүргізілуде.

2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Құспан А.С., Ержан К.Т., Ерман М.Т., Нұрсипатов Н.Н.

Жұмыс тобының жетекшісі: Кучинская Ю.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Қасқарауов Да.А., Құспеков О.Х., Нұртаза С.Р., Тұрлыханов Да.Б., Арсютин Н.Г., Иса Қ.Ж., Әбіл Е.А., Барлыбаев Е.Х., Адамбеков Т.С.

Жобада «Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы» және «Қорғаныс өнеркәсібі

және мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына түзетулер көзделеді.

Жобада мемлекеттік авиацияда ұшу жұмысының бірынғай тәртібін белгілеу, Қазақстан Республикасының әлеуетті құрылымдарының ерекшелігін (өзгешеліктерін) және мақсатын ескере отырып, Қазақстан Республикасының мемлекеттік авиациясы саласындағы әртүрлі нормативтік құқықтық актілерінің талаптарын үндестіру ұсынылады.

Практикада іске асырылмауына байланысты жобада мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс шенберінде сатып алынатын әскери мақсаттағы тауарларды (өнімдерді), қосарланған мақсаттағы (қосарланып қолданылатын) тауарларды (өнімдерді), әскери мақсаттағы жұмыстарды және әскери мақсаттағы көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік мекемелерге бөлу және беру тәртібін белгілейтін норма алып тасталады.

Жобада қосалқы бөлшектерді сатып алу рәсімін оңайлатуға және әскери мақсаттағы тауарлардағы (өнімдердегі), қосарланған мақсаттағы (қосарланып қолданылатын) тауарлардағы (өнімдердегі), әскери мақсаттағы жұмыстарда мен әскери мақсаттағы көрсетілетін қызметтердегі ақаудың себептерін анықтау жөніндегі комиссияның құрамынан уәкілді органды алып тастауға бағытталған нормалар ұсынылады.

Жұмыс тобының 22 отырысы өткізілді, 2-еуі осы сессияда.

Заңға Президент қол қойды.

3. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әскери-патриоттық тәрбие мәселелері бойынша толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Казанцев П.О., Қожахметов А., Құспан А.С., Кучинская Ю.В., Смышляева Е.В., Сүлейменова Ж.Д., Сүлеймен Л.

Жұмыс тобының жетекшісі: Кучинская Ю.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Дайрабаев Ж.М., Казанцев П.О., Сүлейменова Ж.Д., Тау Н., Колода Д.В., Сайлаубай Н.С., Бәпі Е.С., Керімбек Б.Б., Құспеков О.Х., Нұртаза С.Р., Понамарев С.М., Адамбеков Т.С., Смышляева Е.В., Құспан А.С.

Заң жобасы әскери-патриоттық ұйымдарды тарта отырып, азаматтарды, оның ішінде мектеп оқушылары мен жастарды әскери-патриоттық тәрбиелу жөніндегі жүйелі жұмысты жүзеге асыру үшін құқықтық ая құру мақсатында әзірленген.

Заң жобасын қабылдау:

- құқықтық олқылықтарды болғызбау үшін ұғымдық аппаратты толықтырып, кеңейтуге;
- азаматтық және патриоттық тәрбие бойынша ведомствоаралық өзара іс-қимыл жасау тетіктерінің тиімділігін арттыруға;
- әскери-патриоттық тәрбие мәселелерінде мемлекеттік органдар мен азаматтық қоғамдастықтың өзара іс-қимылын нығайту үшін жағдай жасауға;
- азаматтар арасында әскери, саяси және құқықтық мәдениет деңгейін арттыруға;
- азаматтардың патриоттық санасын нығайтуға және әскери қызметтің беделін арттыруға;

- жастар ортасында жағымсыз көріністерді, қылмыстылықты азайтудың қосымша құралдарын жасауға, қоғамдық қауіпсіздік пен құқықтық тәртіп деңгейін арттыруға;

- елімізде бейбітшілік пен келісімді сақтауға, ұлттық қауіпсіздікті нығайтуға ықпал етуге мүмкіндік береді.

Жұмыс тобының 20 отырысы өткізілді, 14-ті осы сессияда.

Заң жобасымен жұмыс жүргізілуде.

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасының арнаулы мемлекеттік органдарындағы қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Казанцев П.О., Құспан А.С., Тастекеев Қ.Қ., Шиповских Г.Г.

Жұмыс тобының жетекшісі: Авершин К.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Сарым А.Ә., Бәпи Е.С., Кучинская Ю.В., Тұрлыханов Д.Б., Магеррамов М.М., Бәшімов М.С., Құспан А.Т., Әбіл Е.А., Нұрымова Г.А., Сатыбалдин Е.Ж., Толықбаев М.М.

Заң жобасының мақсаты ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы заңнаманы одан әрі жетілдіру болып табылады.

Айталық, қорғаныс-өнеркәсіп кешені үйымдарын стратегиялық объектілерге жатқызу және қорғаныс пен қауіпсіздік мұқтажы үшін тауарлар мен қызметтерді сатып алу кезінде сыйбайлар жемқорлық тәуекелдеріне жол бермеуге ықпал ететін нормаларды енгізу көзделеді.

Бұдан басқа, ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерлерін Мемлекеттік шекара объектілерін салу, жайластыру және олардың жұмыс істеуі үшін және қорғаныс мұқтажы үшін босалқы жерлерге ауыстыру мүмкіндігі беріледі.

Заң жобасына сәйкес ұлттық қауіпсіздік органдарына кадр құрамын патриоттық, адамгершілік және рухани тұрғыдан тәрбиелеуге және ұлттық қауіпсіздік органдарында құқық бұзушылықтардың алдын алуға бағытталған жұмысты жүзеге асыру жөніндегі міндеттер жүктеледі. Шекаралық бақылау жүргізу кезінде Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің әскери қызметшісінің мінезд-құлық стандартын енгізу ұсынылады.

Заң жобасында қылмыстық құдалау органдарына сотқа дейінгі тергеу басталғанға дейін мемлекеттік органдардың қызметін тексеру үшін аудиторларды тарту құқығын беру ұсынылады.

Бұған қоса, арнаулы мемлекеттік органдарда қызмет өткери тәртібін жетілдіруге және қолданыстағы заңнамадағы олқылықтарды жоюға бағытталған нормалар көзделеді.

Жұмыс тобының 10 отырысы өткізілді, осы сессияда жұмыс тобының отырысы өткізілген жоқ.

Заңға Президент қол қойды.

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне резервтегі қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Бәпи Е.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Рақымжанов А.Н., Тұрлыханов Д.Б., Әлтай А.Д., Әуесбаев Н.С., Бәшімов М.С., Стамбеков Е.Д., Барлыбаев Е.Х., Адамбеков Т.С., Керімбек Б.Б.

Заң жобасы әскери бөлімдерді адам ресурстарымен кепілдендірілген түрде қамтамасыз етуге және резервте жауынгерлік түрғыдан әзір күшті құруға бағытталған.

Заң жобасында ұсынылған өзгерістер мен толықтырулар әскери қызметті резервте өткерумен байланысты.

«Резервтегі» ұғымын енгізу, резервтегі әскери қызметке кіру тәртібін және оны өту тәртібін, резервтегінің құқықтары мен міндеттерін белгілеу, оларды әлеуметтік қамтамасыз ету тұжырымдамалық толықтырулар болып табылады.

Заң жобасын қабылдау толық немесе ішінara жұмылдыру жүргізілгенге дейін соғыс уақытының немесе соғыс жағдайының не табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайдың бастапқы кезеңінде міндеттерді орындауға кәсіби түрғыдан дайын әскери міндеттілерді даярлауға, олардың әскери білімдерін, іскерліктері мен дағыларын жетілдіруге мүмкіндік береді.

Заң жобасында резервтегі әскери қызметке кірген азаматтың – жұмыс орны, атқаратын лауазымы және жалақысы сақталатыны, ал жұмыс істемейтін адамға жалақының ең төмен мөлшері сақталатыны көзделеді.

Жұмыс тобының 12 отырысы өткізілді, 7-еуі осы сессияда.

Заң жобасымен жұмыс жүргізілуде.

6. «2002 жылғы 7 қазандағы Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт Ұйымының Жарғысына өзгерістер енгізу туралы Төртінші хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Керімбек Б.Б.

Жұмыс тобының мүшелері: Даирбаев Ж.М., Сайыров Е.Б., Бәшімов М.С., Мусабаев С.Б., Барлыбаев Е.Х.

Заң жобасы 2002 жылғы 7 қазандағы Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт Ұйымының Жарғысына өзгерістер енгізу туралы Төртінші хаттаманы ратификациялауға бағытталған (2022 жылғы 26 тамызда қол қойылған).

Хаттамада ҰҚШҰ-ға мүше мемлекеттердің биологиялық қауіпсіздік саласындағы өзара іс-қимылына, сондай-ақ ҰҚШҰ Бас хатшысының өкілеттігін мерзімінен бўрын тоқтату мүмкіндігіне қатысты түзетулермен ҰҚШҰ-ның Жарғысына толықтыру енгізу көзделеді.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Заңға Президент қол қойды.

7. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қатар Мемлекетінің Үкіметі арасындағы инвестицияларды өзара көтермелеген және қорғау туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ізмұхамбетов Б.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Сарым А.Ә., Даирбаев Ж.М., Бейсенбаев Е.С., Балабиев Қ.Р., Колода Д.В., Бейсенғалиев Б.Т., Сейтжан К.С., Толықбаев М.М.

Инвестициялық қызметі үшін қолайлар жасау, тікелей шетелдік инвестициялардың ағынын ынталандыру және

уағдаласуши елдердің ұлттық заңнамасына сәйкес олардың экономикалық әл-ауқатын жақсарту Келісімнің мақсаты болып табылады.

Қазақстан келісімді ратификациялай отырып, инвестициялар ағынын әртараптандырып, жаңа өткізу нарықтарына қол жеткізе отырып, артықшылықтарға ие болады.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Заңға Президент қол қойды.

8. «Түркі инвестициялық қорын құру туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Құспан А.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Әлтай А.Д., Құспан А.Т., Тау Н., Сүлейменова Ж.Д., Нұрымова Г.А., Иса Қ.Ж., Әбіл Е.А., Сатыбалдин Е.Ж., Баққожаев А.А.

Келісімнің мақсаты өнірішлік сауданы кеңейту және экономикалық қызметті қолдау арқылы Түркі мемлекеттері үйымына қатысушы мемлекеттердің экономикалық дамуына жәрдемдесу үшін Түркі инвестициялық қорын құру болып табылады.

Келісім Түркі инвестициялық қорының мақсаттарын, функцияларын, өкілдіктері мен құрылымын белгілейді.

Көр өз мақсатына жету үшін инвестициялық қызмет арқылы мынадай функциялар мен өкілдіктерді орындайды:

өнірішлік сауданы дамытуға көмек көрсету;

жобаларды, атап айтқанда микро-, шағын және орта кәсіпорындардың жобаларын қаржыландыру;

халықаралық және ұлттық қаржы институттарымен және даму институттарымен, сондай-ақ сауда палаталарымен және жеке үйымдармен ынтымақтасу және бірлесіп қаржыландыру;

көліктік және логистикалық тізбектерді, қойма және өндірістік қуаттарды кеңейтуді қолдау;

мемлекеттік-жекешелік әріптестікті қоса алғанда, физикалық және цифровық инфрақұрылым жасауды және оны жаңғыртуды қолдау;

өнеркәсіп өндірісін, инфрақұрылымды, көлікті, ауыл шаруашылығын, әқпараттық-коммуникациялық технологияларды және туризмді қоса алғанда, өзара мүдделі салаларда даму жобаларын қолдау;

энергия тиімділігіне, жаңартылатын энергия көздеріне және қоршаған ортаны қорғауға инвестиция салу арқылы «жасыл экономиканы» дамытуға ықпал ететін жобаларды қаржыландыру;

егер бұл қажет деп табылса, инвестициялық жобаларды дайындауға көмек пен қаржылай қолдау көрсету;

Қордың мақсатына қол жеткізуге ықпал ете алатын басқа да қызмет түрлерін жүзеге асыру және басқа да көрсетілетін қызметтерді ұсыну.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Заңға Президент қол қойды.

9. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Сингапур Республикасының Үкіметі арасындағы Инвестицияларды

көтермелеу және өзара қорғау туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Сарым А.Ә.

Жұмыс тобының мүшелері: Мәмбетов Е.Н., Иса Қ.Ж., Исабеков Д.Е., Мусабаев С.Б., Ким В.А., Бақжоаев А.А.

Келісімнің мақсаты неғұрлым тығыз екіжақты экономикалық ынтымақтастық үшін қолайлы жағдайлар жасау, сондай-ақ кәсіпкерлік бастамаларды ынталандыру және екі мемлекеттің де әл-ауқатын арттыру болып табылады.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Занға Президент қол қойды.

10. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дипломатиялық қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Рақымжанов А.Н.

Жұмыс тобының мүшелері: Әлтай А.Д., Башимов М.С., Сүлейменова Ж.Д., Ергешбаев М.Н., Сатыбалдин Е.Ж., Адамбеков Т.С.

Заң жобасының негізгі ережесі қажетсіз егжей-тегжейлі нормаларды алып тастау, құқықтық олқылықтарды жою, сондай-ақ заңнамалық актілерде тиісті салалардың негізгі мақсаттарын, міндеттері мен қағидаттарын белгілеу болып табылады.

Жұмыс тобының 7 отырысы өткізілді.

Заң жобасымен жұмыс жүргізілуде.

11. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Сарым А.Ә.

Жұмыс тобының мүшелері: Құспан А.С., Абден Қ.Ж., Адамбеков Т.С., Әлтай А.Д., Әшімжанов Ж.С., Базарбек Б.Ж., Башимов М.С., Исабеков Д.Е., Колода Д.В., Құспан А.Т., Сәдібеков Ұ. Тау Н., Тұрғанов Д.Н., Шапақ Ү.

Заң жобасының негізгі мақсаты Қазақстан Республикасының сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы заңнамасын одан әрі жетілдіру болып табылады және құқықтық реттеудің жаңа құралдарын енгізу, құқық қолдану практикасында туындаған құқықтық олқылықтарды жою жолымен сыйбайлас жемқорлық көріністерінің жүйелі түрде алдын алу жөніндегі нормаларды көздейді.

Сондай-ақ заң жобасында ұлттық заңнаманы халықаралық шарттардың ережелеріне сәйкес келтіру жөніндегі нормалар көзделген.

Жұмыс тобының 14 отырысы өткізілді.

Заң жобасымен жұмыс жүргізілуде.

12. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Сарым А.Ә.

Жұмыс тобының мүшелері: Құспан А.С., Абден Қ.Ж., Адамбеков Т.С., Әлтай А.Д., Әшімжанов Ж.С., Базарбек Б.Ж.,

Башимов М.С., Исабеков Д.Е., Колода Д.В., Құспан А.Т., Сәдібеков Ұ., Тау Н., Тұрғанов Д.Н., Шапақ Ү.

Заң жобасының негізгі мақсаты Қазақстан Республикасының сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс қимыл саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасын одан әрі жетілдіру болып табылады.

Сондай-ақ заң жобасында ұлттық заңнаманы халықаралық шарттардың ережелеріне сәйкес келтіру жөніндегі нормалар көзделген.

Жұмыс тобының 2 отырысы өткізілді.

Заң жобасымен жұмыс жүргізілуде.

13. «Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы одақтастық қатынастар туралы шартты ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Құспан А.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Әлтاي А.Д., Танашева Г.Ш., Наумова Д.Р., Сәдібеков Ұ., Сатыбалдин Е.Ж., Қырықбаев Т.Б.

Шарттың мақсаты қазақ-өзбек қатынастарын өзара іс-қимыл мен екіжақты ынтымақтастықтың жаңа деңгейіне көтеру, сондай-ақ екі мемлекеттің тәуелсіздігін, егемендігін, аумақтық тұластығын және тұрақты экономикалық дамуын одан әрі нығайтуға жәрдемдесу болып табылады.

Шарт достық, тату көршілік және өзара сыйластықтың мызығымас қағидаттарына негізделген екі ел халықтарының ғасырлар бойы тарихи, рухани және мәдени қауымдастығынан туындаиды.

Осы шартты ратификациялау Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы саяси, әскери, экономикалық, инвестициялық, ғылыми-техникалық мәдени-гуманитарлық салалардағы өзара тиімді ынтымақтастықты одан әрі тереңдету және екіжақты өзара іс-қимылды кешенді дамыту үшін берік негіз болады.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Заңға Президент қол қойды.

14. «Қазақстан Республикасының аумақтық қорғанысы туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Рожин М.Н.

Жұмыс тобының мүшелері: Құспан А.С., Бапи Е.С., Құспеков О.Х., Авершин К.В., Керімбек Б.Б., Казанцев П.О., Қожаназаров А.А., Башимов М.С., Амантай Ж., Назаров А.Қ., Сайлаубай Н.С., Сейтжан К.С., Адамбеков Т.С.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының аумақтық қорғанысының құқықтық негіздері, оның мақсаттары, міндеттері мен қағидаттары айқындалады, Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарының, үйымдары мен азаматтарының өкіллелтіктері, сондай-ақ олардың жауапкершілігі бекітіледі.

Заң жобасының мақсаты Қазақстан Республикасының қорғаныс қабілетін арттыру, халықтың, аумақтық қорғаныс обьектілерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету және жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында Қазақстан Республикасының аумағын қорғау болып табылады.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының қорғаныс жүйесі үшін «ерікті адам» және «өзін-өзі қорғау құралымы» деген жаңа үғымдар енгізіледі.

Мәселен, Қазақстан Республикасы азаматтарының жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында өзін-өзі қорғау құралымдарына ерікті адам ретінде кіру мүмкіндігі көзделеді.

Заң жобасында Қазақстан Республикасы аумақтық қорғаныс құштерінің жалпы құрамы айқындалады, оған құқық қорғау органдарының құштері мен құралдары, Қарулы Құштер, басқа да әскерлер мен әскери құралымдар бөлгөн құштер мен құралдар, аумақтық әскерлер, арнаулы құралымдар мен өзін-өзі қорғау құралымдары кіретін болады.

Жұмыс тобының 15 отырысы өткізілді.

Заң жобасымен жұмыс жүргізілуде.

15. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне аумақтық қорғаныс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Рожин М.Н.

Жұмыс тобының мүшелері: Құспан А.С., Бапи Е.С., Құспеков О.Х., Авершин К.В., Керімбек Б.Б., Казанцев П.О., Қожаназаров А.А., Башимов М.С., Амантай Ж., Назаров А.К., Сайлаубай Н.С., Сейтжан К.С., Адамбеков Т.С.

Заң жобасының мақсаты Қазақстан Республикасы заңнамалық актілерінің нормаларын «Қазақстан Республикасының аумақтық қорғанысы туралы» Қазақстан Республикасы Заңы жобасының ережелерімен сәйкестендіру, сондай-ақ құқықтық олқылықтар мен қайшылықтарды жою болып табылады.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне, «Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдары туралы», «Қазақстан Республикасындағы жергілікте мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы», «Төтенше жағдай туралы», «Қазақстан Республикасының қорғанысы және Қарулы Құштері туралы», «Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына түзетулер енгізіледі.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Заң жобасымен жұмыс жүргізілуде.

16. «Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградалары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы»

Бастамашылар: Жанбыршин Е.Т., Жұсіп Н.Б., Құспан А.С., Сарыбаев Ф.Т., Ізмұхамбетов Б.С.

Жұмыс тобының жетекшісі: Тұрлыханов Д.Б.

Жұмыс тобының мүшелері: Даирабаев Ж.М., Әуесбаев Н.С., Дементьев Н.Г., Садықов А.А., Савельева Т.М., Ким В.А., Тұмашинов Ұ.Ш.

Заң жобасында жауынгерлерімізді мәңгі есте сақтау мақсатында «Айбын» орденінің әртүрлі дәрежелеріне Сағадат Нұрмамбетов, Бауыржан Момышұлы және Рахымжан Қошқарбаев есімдерін беру бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізіледі.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Занға Президент қол қойды.

17. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы «Орталық Азия» халықаралық өнеркәсіптік коопeração орталығының қызметін реттеу туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ізмұхамбетов Б.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Сұнқар И.Е., Нұрымова Г.А., Балабиев Қ.Р., Сайлаубай Н.С., Барлыбаев Е.Х., Қырықбаев Т.Б.

Келісімді ратификациялау екіжақты экономикалық қатынастардың дамуына, оның ішінде өнеркәсіптік коопeração, тауар айналымының өсуіне, Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы инвестициялар көлемінің ұлғаюына жаңа серпін береді, екі елдің өндірушілері мен қасіпкерлері арасындағы іскерлік байланыстарды жандандырады.

Жұмыс тобының 2 отырысы өткізілді.

Зан жобасымен жұмыс жүргізілуде.

Комитет өткізген іс-шаралар

1) 2023 жылғы 28-29 қыркүйекте Солтүстік Қазақстан облысына «Мемлекеттік шекара инфрақұрылымының жай-күйі» тақырыбы бойынша Комитеттің көшпелі отырысы өткізілді.

2) 2023 жылғы 19 қазанда «Қазақстан Республикасының визалық саясаты және Қазақстанның мемлекетішілік және халықаралық іс-шараларына шетелдік БАҚ-тарды аккредиттеу мәселелері туралы» тақырыбында дөңгелек үстел өтті.

3) 2023 жылғы 2 қарашада Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігіне «Аумақтық қорғаныс және әскери инфрақұрылым жүйесіндегі жергілікті атқарушы органдар қызметінің өзекті мәселелері» тақырыбында Комитеттің көшпелі отырысы өтті.

4) 2023 жылғы 23 қарашада ҚР ҰҚҚ Шекара қызметінде «Қазақстан Республикасының шекаралық қауіпсіздігі: шекаралық белдеуде орналасқан жер участекерін сатып алу мәселелері» тақырыбында Комитеттің кеңейтілген тақырыптық отырысы өткізілді.

5) 2023 жылғы 27 қарашада «Әскери қызметшілерді зейнетакымен қамсыздандырудың, сондай-ақ әскери қызметшілердің бала күтімі бойынша жалақысы сақталмайтын демалысқа шығуының проблемалық мәселелері» атты Комитеттің кеңейтілген тақырыптық отырысы өткізілді.

6) 2023 жылғы 28 қарашада «Қазақстан Республикасының жұмылдыру резервінің материалдық құндылықтарының қорларын толтыру және сақтау мәселелері» тақырыбында дөңгелек үстел өтті.

7) 2024 жылғы 30 қаңтарда «Әскери қызметшілерді әлеуметтік қамсыздандыру» атты Комитеттің кеңейтілген тақырыптық отырысы өткізілді.

8) 2024 жылғы 15 ақпанда «Төтенше жағдайлар министрлігінің азаматтық қорғаныс әскери бөлімдері қызметінің өзекті мәселелері» тақырыбында дөңгелек үстел өтті.

9) 2024 жылғы 14 наурызда «Қазақстан Республикасының экономикасына шетелдік инвестицияларды тартудың өзекті мәселелері» тақырыбы бойынша Комитеттің кеңейтілген тақырыптық отырысы өткізілді.

10) 2024 жылғы 28 наурызда «Қорғаныс шығыстарын бюджеттеу басымдығы» тақырыбы бойынша Комитеттің кеңейтілген тақырыптық отырысы өткізілді.

11) 2024 жылғы 9 сәуірде «Қоғам мен армияның деструктивті ақпараттан қорғалуын арттыру» тақырыбы бойынша Комитеттің кеңейтілген тақырыптық отырысы өткізілді.

12) 2024 жылғы 22 сәуірде Кеңес Одағының Батыры, Халық Қаһарманы, армия генералы Сағадат Нұрмамбетов атындағы әскери колледжіне «Әскери білім беру инфрақұрылымымен және жүйесімен танысу» тақырыбы бойынша Комитеттің көшпелі отырысы өткізілді.

13) 2024 жылғы 13 мамырда «Өзіндік ерекшелігі бар тауарларды бақылау туралы» Қазақстан Республикасының Заңын іске асырудың өзекті мәселелері: проблемалар мен шешімдер» тақырыбы бойынша Комитеттің кеңейтілген тақырыптық отырысы өткізілді.

14) 2024 жылғы 13 маусымда «Қатынас жолдарын техникалық бүркемелеу мәселелері» тақырыбы бойынша Комитеттің кеңейтілген тақырыптық отырысы өткізілді.

15) 2024 жылғы 20 маусымда «Әскерге шақыру бойынша әскери қызмет: медициналық комиссиялардың қызметі» тақырыбында дөңгелек үстел өтті.

2.4. ӘЛЕУМЕТТИК-МӘДЕНИ ДАМУ КОМИТЕТИ

Есепті кезеңде 2023 жылғы 1 қыркүйектен бастап 2024 жылғы 28 маусым аралығында Комитет 32 заң жобасы бойынша бас комитет болып табылды, оның ішінде:

- 11-і депутаттардың бастамасымен;
- 21-ін Үкімет енгізді.

Есепті кезеңде Комитет қараған басты заң жобаларының ішінен: Қазақстан Республикасының Президенті қол қойғаны – 17 (оның ішінде: 13-і Үкімет енгізген және 4-іне депутаттар бастамашылық жасаған); Мемлекет басшысына қол қоюға жолданғаны – 7, Комитеттің қарауында – 10.

285 отырыс өткізілді, оның ішінде: Комитет отырыстары – 51, жұмыс топтарының отырыстары – 234.

I. Комитет бас комитет болған немесе болып табылатын заң жобалары туралы ақпарат

Мемлекет басшысы қол қойғаны:

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне деңсаулық сақтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Г.А. Нұрымова.

Жұмыс тобының мүшелері: Н. Тау, А.Е. Мысырәлімова, Ж.Д. Сүлейменова, Г.Ш. Танашева, И.Е. Сұнқар, Н.Г. Дементьевна, Д.Р. Наумова, О.Х. Құспеков, К.С. Сейтжан, Е.В. Смышляева, М.А. Эбенов.

Заң жобасы медицина қызметкерлерінің кәсіби жауапкершілігін сақтандыруды енгізуді көздейді, Қылмыстық кодекске медицина қызметкерінің кәсіптік міндеттерін тиісінше орындағаны үшін айыппұл санкцияларын және жаза мерзімдерін төмендеду бөлігінде өзгерістер енгізіледі. Бұдан басқа, «Қазақстанның еңбек сінірген дәрігері» құрметті атағын беру, «Өз мамандығының үздігі» республикалық конкурсын өткізу көзделуде.

Жұмыс барысында заң жобасын жақсартатын нормалар енгізілді. Мәселен, заң жобасында 13 заңнамалық актіге: 4 кодекс пен 9 заңға өзгерістер енгізу ұсынылады, олар мыналарға бағытталған:

1) Медицина қызметкерлерінің кәсіби жауапкершілігін міндетті сақтандыруды енгізу:

- әрбір медициналық үйім сақтандыру компаниясымен шарт жасасады. Сақтандыру сыйлықақыларының мөлшері тәуекел дәрежесіне және медицина қызметкерлерінің штат санына байланысты, медициналық көрсетілетін қызметтерге тарифтерді ұлғайту есебінен есептелетін болады. Сақтандырудың тәртібі мен шарттары Үлтілік шартта көзделетін болады;

- дауларды сотқа дейін реттеу тетігі енгізіледі. Мәселен, пациент жүгінген кезде, «дәрігер қателігі» салдарынан пациенттің өмірі мен денсаулығына зиян келтірілген жағдайда, пациенттің шағымын бейінді мамандардың, сақтандыру үйімінің және пациенттің өкілдері қатарынан тәуелсіз сараптама комиссиясында (ТСК) қару ұсынылады (медициналық үйімнің өкілдері ТСК құрамына кірмейді). ТСК-ті құру медициналық үйімнің базасында жүзеге асырылатын болады. Өнірлік денсаулық сақтау басқармалары ТСК-тің жұмысына тартылатын бейінді мамандардың тізілімін құруды көздейді. Бас дәрігер бейінді маманды тартудың мүмкіндігі жоқтығы туралы өтінішін білдіргенде, денсаулық сақтау басқармасы оларға осындағы маман жіберуге міндетті болады;

- өмірі мен денсаулығына зиян келтірілген пациентке сақтандыру жағдайы пайда болған кезде, ТСК қорытындысы сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін айрықша негіз болып табылады. Оның мөлшері келтірілген зиянның дәрежесіне байланысты болады (өлім – 3000 АЕК; - мүгедектікті белгілеу (бірінши топ – 800 АЕК; екінши топ – 600 АЕК; үшінши топ – 500 АЕК; мүгедектігі бар бала – 500 АЕК;), мүгедектікті белгілемей – 300 АЕК). Бұл ретте, пациенттің ҚР ДСМ МФБК-ға да, сотқа да жүгіну құқығы сақталады.

2) Медицина қызметкерлерінің әлеуметтік кепілдіктері бойынша бірқатар шаралар қабылдау:

1) 1000 АЕК мөлшерінде біржолғы төлем ұсыныла отырып, «Қазақстанның еңбек сінірген дәрігері» құрметті атағы белгіленеді;

2) жеңімпаздарға 500 АЕК мөлшерінде біржолғы төлем ұсыныла отырып, «Өз мамандығының үздігі» республикалық конкурсы енгізіледі;

3) мыналар:

- балабақшаларға орналастыру кезінде медицина қызметкерлерінің балалары үшін басым құқық беру;
- қызметтік міндеттерін орындау нәтижесінде қаза тапқан немесе мүгедектігі белгіленген медицина қызметкерлерінің балаларын ЖОО-ларға конкурстан тыс қабылдау;
- медициналық мамандық бойынша әскери қызмет өткери құқығын беру немесе әскери қызметке шақыруды кейінге қалдыру;
- ауылға жұмысқа келетін медицина қызметкерлері үшін 100 ЕТЖ мөлшерінде біржолғы ақшалай төлемді жүзеге асыру бойынша нормалар көзделген.

3) Медицина қызметкерлерін құқықтық қорғауды қүшейту.

- ҚР ҚК 317-бабына медицина қызметкерінің кәсіптік міндеттерін тиісінше орындамағаны үшін аійппұлдар мен жаза мерзімдерін азайту бөлігінде өзгерістер енгізілуде (медициналық немесе фармацевтикалық қызметкердің кәсіби міндеттерін тиісінше орындамағаны үшін бас бостандығынан айыру мерзімі зиян дәрежесіне немесе адам өліміне байланысты 3-7 жылдан 2-6 жылга дейін төмендетілді, сол мерзімге бас бостандығын шектеу түріндегі жаза шарасын қолдану мүмкіндігі енгізілді, аійппұлдар 200-3000 АЕК-тен 100-2000 АЕК-ке дейін азайтылады);

- Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 317-бабының 1-бөлігін (медициналық немесе фармацевтикалық қызметкердің касіби міндеттерін тиісінше орындамауы) жеке-жария айыптау істерінің санатына жатқызу көзделген, бұл медицина қызметкери жасаған қылмыстық құқық бұзушылықты жазбаша өтінішінсіз тіркемеуге мүмкіндік береді.

Бұдан басқа, заң жобасының тұжырымдамасынан тыс:

1) темекі өнімдерін тұтынуды шектеу:

- электрондық тұтыну жүйелерін (вейптерді) әкелуге, өндіруге, сатуға және таратуға тыйым салу белгіленеді;

- вейптердің айналымы үшін қылмыстық жауаптылық енгізіледі (сату – 200 АЕК дейін аійппұл, 200 сагатқа дейін қогамдық жұмыстар, 50 таулікке дейін қамауга алу, әкелу және тарату – 2000 АЕК дейін аійппұл, 600 сагатқа дейін қогамдық жұмыстар, 2 жылга дейін шектеу не бас бостандығынан айыру; сол әрекеттерді қылмыстық топ немесе аса ірі мөлшерде немесе бірнеше рет жасау – 5000 АЕК аійппұл, қогамдық жұмыстар 1200 сагатқа дейін, 5 жылга дейін бас бостандығынан айыру немесе шектеу);

- 2) медицина қызметкерлеріне пациенттің жеке ерекшеліктеріне қарай емдеудің ең жақсы тәсілдерін таңдауға мүмкіндік беру мақсатында, медициналық көмек көрсету кезінде клиникалық хаттамаларды міндетті қолдануды болдырмау жөніндегі нормалар көзделген.

Қорытынды салыстырма кесте қабылданған 72 позициядан тұрады.

Комитет жұмыс тобының 35 отырысын және Комитеттің 2 кеңейтілген отырысын өткізді.

Заң жобасын Мәжіліс 2022 жылғы 12 желтоқсанда бірінші оқылымда макұлдады, 2024 жылғы 13 қаңтарда қабылдады, Парламент Сенатына 2024 жылғы 29 қаңтарда жолдады. Парламент Сенаты 2024 жылғы 14 наурызда заң жобасын өзгертулер мен

толықтырулармен қайтарды, олармен Мәжіліс 2024 жылғы 20 наурызда келісті.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 19 сәуірде қол қойды.

2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қоғамдық бірлестіктер мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Н.А. Сәрсенғалиев

Жұмыс тобының мүшелері: Н. Тау, К. Бексултанов, Р.Р. Зайтов, Г.Ш. Танашева, Ж.Д. Сүлейменова, Д.А. Қасқарауов, И.Е. Сұнқар, Д.Е. Исабеков, М.М. Магеррамов, Д.Р. Наумова, М.Н. Рожин, Ю.В. Кучинская, Е.А. Әбіл, А.Б. Сағандықова, К.С. Сейтжан, В.А. Ким, Е.Т. Әбдиев, Н.С. Шаталов.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылға арналған заң жобалау жұмыстарының жоспарына сәйкес әзірленді, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 29 маусымдағы № 510 қаулысымен Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің қаруына енгізілді.

Заң жобасы азаматтық қоғамды одан әрі дамыту және жаңа қоғамдық бірлестіктер құру тәртібін оңайлату мақсатында әзірленді.

Заң жобасы халықаралық стандарттарға сәйкес азаматтардың бірлестіктер бостандығына құқықтарын қорғауды қамтамасыз етуге бағытталған.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне (Жалпы бөлім), сондай-ақ «Қоғамдық бірлестіктер туралы», «Коммерциялық емес ұйымдар туралы» Қазақстан Республикасының Заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделеді.

Заң жобасында мыналарға:

азаматтарға кемінде үш адамнан тұратын топтың қоғамдық бірлестік құруына мүмкіндік беруге;

қолданыстағы заңнаманың нормаларына сәйкес келтіруге, атап айтқанда республикалық маңызы бар қалалардың қоғамдық бірлестігінің мәртебесін айқындауға;

қоғамдық бірлестіктер құру мәселелерін құқықтық реттеу және басқаларға бағытталған нормалар ұсынылады.

Мемлекет басшысының 2023 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауын орындау үшін Үкімет Аппараты 2023 жылғы 30 қазандағы №16-01/Б1460 хатпен Парламент Мәжілісіне түзетулер енгізді.

Азаматтық, Еңбек, Әлеуметтік кодекстерге, «Қызметкер енбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру туралы» Заңға (бұдан әрі – Сақтандыру туралы зан) енгізілген түзетулер қызметкердің енбек міндеттерін орындау кезінде жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру жүйесін жетілдіруге бағытталған.

Зиянды енбек жағдайларында жұмыс істейтін адамдарға 55 жасқа толған, кемінде 7 жыл міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын төлеген, енбек жағдайлары зиянды жұмыстарда енбек қызметі тоқтатылған жағдайда, зейнеткерлік жасқа толғанға дейін арнаулы әлеуметтік төлемдер (бұдан әрі -АӘТ) төленетін болады.

Сонымен қатар, Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорынан (бұдан әрі – БЖЗК) міндепті зейнетақы жарналары (бұдан әрі – МЗЖ), міндепті кәсіптік зейнетақы жарналары (бұдан әрі – МКЗЖ) есебінен төлемдер зейнетақы жасына жеткеніне қарамастан зейнетақы жинақтары таусылғанға дейін жүзеге асырылатын болады.

АӘТ мынадан тұрады:

- республикалық көзден арнаулы кәсіптік мемлекеттік жәрдемақы (ең төмен құнқөріс деңгейінің 2 еселенген шамасы (бұдан әрі – ЕТКД) шамамен 81 мың теңге);
- БЖЗК-дан МКЗЖ, МЗЖ есебінен қалыптастырылған зейнетақы төлемдері (зейнетақы жинақтарын ескере отырып);
- сақтандыру үйымдарынан зейнетақы алдындағы аннуитет шарты бойынша сақтандыру төлемі (1 ЕТКД, шамамен 40 мың теңге);
- жұмыс берушінің қарожаты есебінен кәсіби төлем (1 ЕТКД, шамамен 40 мың теңге).

Арнаулы мемлекеттік жәрдемақы «Жерасты және ашық кен жұмыстарында, еңбек жағдайлары ерекше зиянды және ерекше ауыр жұмыстарда немесе еңбек жағдайлары зиянды және ауыр жұмыстарда істеген адамдарға берілетін мемлекеттік арнайы жәрдемақы туралы» Заңға сәйкес мемлекеттік арнаулы жәрдемақы алатын, сондай-ақ мемлекеттік базалық зейнетақы төлемін, жасына байланысты зейнетақы төлемін, еңбек сінірген жылдары үшін зейнетақы төлемін алатын адамдарға төленбейді.

Бұдан басқа, еңбек міндеттерін орындау кезінде қызметкерді жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру жүйесін жетілдіру жөніндегі түзетулер көзделеді:

- сақтандыру үйымдарының алдын алу шараларына жұмыс берушінің шығындарын төленген сақтандыру сыйлықақысының 6%-на дейін өтеуі;
- сақтандыру үйымдарының төленген сақтандыру сыйлықақысының 6%- на дейінгі шегінде жұмыс берушінің оңалту шараларына жұмсаған шығыстарын өтеуі;
- сақтандыру үйымдарының зардап шеккен қызметкерді санаторий-курорттық емдеуді 100 АЕК-ке дейінгі мөлшерде өтеуі;
- 2015 жылғы мамырға дейін жарақат алған, бірақ еңбек ету қабілетінен айрылу фактісі 30-100% және (немесе) кәсіптік еңбек ету қабілетінен айрылу фактісі 2015 жылғы мамырдан кейін тіркелген адамдарға сақтандыру үйымдары есебінен өмір бойы зиянды өтеу;
- жазатайым оқиға салдарынан келтірілген зиянды өтеу (сақтандыру төлемі) мөлшерін айқындау кезінде жұмыскердің кінәсін болдырмау.

Сондай-ақ, заң жобасының тақырыбын «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қоғамдық бірлестіктер және еңбек жағдайлары зиянды жұмыстарда істейтін адамдарды әлеуметтік қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» деп өзгерту бойынша түзету енгізілді.

Қорытынды салыстырма кесте қабылданған 49 позициядан тұрады.

Комитет жұмыс тобының 7 отырысын және Комитеттің 2 кеңейтілген отырысын өткізді.

Заң жобасын Мәжіліс 2023 жылғы 8 қарашада бірінші оқылымда мақұлдады, 2023 жылғы 15 қарашада қабылдады. Сенат 2023 жылдың 14 желтоқсанында екі оқылымда қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2023 жылғы 21 желтоқсанда қол қойды.

3. «Бала құқықтары туралы конвенцияға хабарлар рәсіміне қатысты факультативтік хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Р.Р. Заитов.

Жұмыс тобының мүшелері: Н. Тау, А.Е. Мысырәлімова, Г.Ш. Танашева, А.Д. Әлтай, Е.Т. Әбдиев, А.Қ. Қалыков, Д.Р. Наумова, М.Н. Рожин, И.В. Смирнова.

Заңының жобасы «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес әзірленді.

Заң жобасының мақсаты Бала құқықтары туралы конвенцияға 2011 жылғы 19 желтоқсанда БҰҰ-ның Бас Ассамблеясы қабылдаған Факультативтік хаттаманы ратификациялау болып табылады.

Факультативтік хаттама (бұдан әрі – Хаттама) Қазақстан 1994 жылғы 8 маусымда ратификациялаған БҰҰ-ның Бала құқықтары туралы конвенциясына қосымша келісім болып табылады.

Хаттамаға сәйкес балалар не олардың өкілдері БҰҰ-ның Бала құқықтары жөніндегі комитеттіне өз құқықтарының бұзылуы туралы тікелей шағым берे алады. Өз кезегінде Комитет әрбір істі қарайды және қатысушы мемлекеттерге нақты ұсынымдарды қамтитын шешімдер қабылдайды.

Осы құжатқа қол қою Қазақстанның бала құқықтарын қамтамасыз етуге және балаларды құқықтық қорғаудың тетіктерін нығайтуға бейілділігін тағы да растайды.

Ратификацияланатын Хаттамада адамның және азаматтың Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарында кепілдік берілген құқықтары мен бостандықтарын шектейтін нормалар қамтылмайды.

Қазақстан Республикасының Хаттамаға қосылуы бала құқықтарын қорғау деңгейін арттыруға ықпал ететін болады.

«Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабының 2) тармақшасына және 13-бабының 2-тармағына сәйкес Хаттама ратификациялануға жатады.

Комитет жұмыс тобының 1 отырысын және Комитеттің кеңейтілген отырысын өткізді.

Заңды Мәжіліс 2023 жылғы 15 қарашада қабылдады. Сенат 2023 жылғы 7 желтоқсанда қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2023 жылғы 19 желтоқсанда қол қойды.

4. «Астанада (Қазақстан Республикасы) Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйымының Еуропалық өнірлік комитетінің жетпіс үшінші сессиясын үйымдастыру туралы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйымы арасындағы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.Д. Сүлейменова.

Жұмыс тобының мүшелері: А.Е. Мысырәлімова, Т.Ф. Серіков, Е.Т. Сұңқар, Н.Г. Дементьева, Е.А. Әбіл, А.Ә. Сарым, В.А. Ким, Ұ.Ш. Тұмашинов.

Заң жобасы Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйымымен халықаралық қатынастарды нығайтуға бағытталған және Астанада (Қазақстан Республикасы) Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйымының Еуропалық өнірлік комитетінің жетпіс үшінші сессиясын үйымдастыру туралы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйымы арасындағы келісімді (бұдан әрі – Келісім) ратификациялауды көздейді.

Келісім Қазақстан Республикасында Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйымы Еуропалық өнірлік комитетінің жетпіс үшінші сессиясын (бұдан әрі – ДДҰ ББК сессиясы) өткізуге бағытталған. Келісімге сәйкес Қазақстан тарапының міндеттемесі 2023 жылғы 24 – 26 қазан аралығында Астана қаласында ДДҰ ББК жетпіс үшінші сессиясын өткізуі үйымдастыру болып табылады.

Келісімге Женевада 2023 жылғы 23 мамырда қол қойылды.

Комитет жұмыс тобының 1 отырысын және Комитеттің 1 кеңейтілген отырысын өткізді.

Заң жобасын Мәжіліс 2023 жылғы 18 қазандың қабылдады. Сенат 2023 жылғы 2 қарашада қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2023 жылғы 10 қарашада қол қойды.

5. «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің аумақтарын санитариялық қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Н.С. Әуесбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: А.Е. Мысырәлімова, Г.А. Нұрымова, К.В. Авершин, Е.Т. Әбдиев, Е.А. Бейсенбаев, Н.Г. Дементьева, Е.Ж. Сатыбалдин, И.Е. Сұңқар.

Заң жобасы «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес әзірленді.

Заң жобасының мақсаты 2021 жылғы 28 мамырда Минск қаласында қол қойылған Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің аумақтарын санитариялық қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау болып табылады.

Келісім Тараптарға ұлттық заңнамаға және де нормативтік құқықтық актілерге сәйкес айқындалатын тізбеге сәйкес төтенше жағдайлармен, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық бақылауға жататын тауарлармен байланысты ауруларға немесе төтенше жағдайлардың туындау мүмкіндігіне қатысты ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің аумақтарын санитариялық

қорғау жөніндегі қажетті іс-шараларды жүргізуге мүмкіндік беретін жағдайлар жасауды көздейді.

Комитет жұмыс тобының 1 отырысын және Комитеттің 1 кеңейтілген отырысын өткізді.

Заң жобасын Мәжіліс 2023 жылғы 30 Қарашада қабылдады. Сенат 2024 жылғы 18 қаңтарда қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 6 ақпанда қол қойды.

6. «2014 жылғы 23 желтоқсандағы Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде медициналық бүйымдар (медициналық мақсаттағы бүйымдар мен медициналық техника) айналысының бірыңғай қағидаттары мен қағидалары туралы келісімге өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Г.Ш. Танашева.

Жұмыс тобының мүшелері: Н. Тау, Н.С. Өусебаев, Р.Р. Заитов, Г.А. Нұрымова, Т.Ғ. Серіков, Е.Н. Мәмбетов, Д.Р. Наумова, И.В. Смирнова, С.Р. Нұртаза, А.Б. Сағандықова, М.А. Эбенов.

Заң жобасы «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Заңға сәйкес әзірленді.

Заң жобасының мақсаты 2022 жылғы 19 тамызда Еуразиялық экономикалық комиссия кеңесінің отырысында мақұлданған және 2023 жылғы 13 ақпанда Мәскеу қаласында қол қойылған 2014 жылғы 23 желтоқсандағы Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде медициналық бүйымдардың (медициналық мақсаттағы бүйымдар мен медициналық техниканың) айналысының бірыңғай қағидаттары мен қағидалары туралы келісімге өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау болып табылады.

Хаттамаға Одаққа мүше-мемлекеттерде тіркелген медициналық бүйымдардың олардың айналымға шығарылуын тоқтатуға, оның ішінде олардың импортын тоқтатуға байланысты тапшылығының туындау қаупін болдырмау мақсатында қол қойылды.

Хаттамаға сәйкес қатысушы-мемлекеттің ұлттық заңнамасының талаптары бойынша Медициналық бүйымдарды тіркеу құқығын беру 2025 жылғы 31 желтоқсанға дейін ұзартылады.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарымен кепілдік берілген адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын шектейтін нормалар жоқ.

«Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабының 2) тармақшасына сәйкес хаттама ратификациялануға жатады.

Комитет жұмыс тобының 2 отырысын және Комитеттің кеңейтілген 1 отырысын өткізді. Заң жобасымен жұмыс барысында жұмыс тобына қазақ тіліндегі мәтінге редакциялық сипаттағы бір түзету келіп түсті. Қорытынды салыстыру кестесінде қабылданған 1 позиция бар.

Заңды Мәжіліс 2024 жылғы 17 қаңтарда қабылдады. Сенат 2024 жылғы 29 ақпанда қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 18 наурызда қол қойды.

7. «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің қоғамдық деңсаулық сақтау саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтеншे

жағдайлардың алдын алу және оларға ден қою жөніндегі ынтымақтастығы туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Қ.Ж. Иса.

Жұмыс тобының мүшелері: Қ.Б. Бексултанов, А.Қ. Назаров, П.О. Казанцев, А.А. Садықов, И.В. Смирнова, К.В. Авершин, Б.А. Смағұлов, М.З. Ескендіров.

Заң жобасы «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Заңға сәйкес әзірленді.

Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларға ден қою жөніндегі ынтымақтастығы туралы келісімге Астанада 2022 жылғы 28 қазанды қол қойылды.

Келісімге Тараптарға Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің аумақтарында санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу мен жоюда, оның ішінде мамандандырылған эпидемияға қарсы бригадалардың көмегімен Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы-мемлекеттің аумағын санитариялық қорғау жөніндегі іс-шараларды жүргізуі талап ететін ынтымақтастықта болуга мүмкіндік беретін жағдайлар жасау мақсатында қол қойылды.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарымен кепілдік берілген адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын шектейтін нормалар жоқ.

«Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабының 2) және 7) тармақшаларына сәйкес Келісім ратификациялануға жатады.

Комитет жұмыс тобының 1 отырысын және Комитеттің кеңейтілген отырысын өткізді.

Заңды Мәжіліс 2024 жылғы 28 ақпанда қабылдады. Сенат 2024 жылғы 25 сәуірде қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 6 мамырда қол қойды.

8. «Зияткерлік меншік құқықтарының сауда аспектілері жөніндегі келісімге толықтыру енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Н. Tay.

Жұмыс тобының мүшелері: Г.А. Нұримова, Г.Ш. Танашева, К.В. Авершин, Р.А. Берденов, Д.А. Қасқарауов, Р.С. Қожасбаев, Б.А. Смағұлов, Ү.Шапақ.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 3 қарашадағы № 967 қаулысымен Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің қарауына енгізілді.

Келісім патенттелген дәрілік заттарды өндіру бөлігіндегі үғымдар мен шарттарды түсіндіретін bis 31-бабымен (31bis-баптың ажырамас бөлігі болып табылатын қосымшалармен және толықтырулармен) толықтырылады. Атап айтқанда, патентпен қорғалатын дәрілік заттарды басқа елге экспорттау кезінде оларды өндіруге мәжбүрлеп лицензия беру шарттары нақтыланады.

Ратификацияланатын хаттамаға сәйкес ДСҰ-ға мүше кез келген ел мәжбүрлі лицензиялар бойынша өндірілген өнімді экспорттай алады. Хаттамада дәрілік заттардың мұндай өндірісі Қоғамдық денсаулық сақтау мақсатында (яғни коммерциялық мақсатта емес) жүзеге асырылатыны жеке көрсетіледі.

Хаттама 2005 жылғы 6 желтоқсанда Женевада ДСҰ мүшелерінің үштен екісі қабылдады. Хаттама 2017 жылғы 23 қаңтарда күшіне енді.

Корытынды салыстыру кестесі қабылданған 1 позициядан тұрады.

Комитет жұмыс тобының 2 отырысын және Комитеттің кеңейтілген 1 отырысын өткізді.

Заңды Мәжіліс 2024 жылғы 28 ақпанда қабылдады. Сенат 2024 жылдың 25 сәуірінде қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 20 мамырда қол қойды.

9. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: А.Қ. Аймагамбетов, Е.С. Бейсенбаев, Д.М. Еспаева, Ж.Д. Сүлейменова.

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.Д. Сүлейменова.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.С. Бейсенбаев, Д.Т. Мұқаев, А.Е. Мысырәлімова, Н.А. Сәрсенғалиев, Е.Н. Мәмбетов, М.С. Башимов, Ү. Шапақ, А.Ә. Сарым, Т.М. Савельева, Қ.Ж. Абден, Б.А. Смағұлов, А.Б. Сағандықова, М.А. Әбенов, Н.С. Шаталов.

Заң жобасы Мемлекет басшысының зорлық-зомбылықтың кез келген нысаны үшін жазаны қатаңдату бөлігіндегі тапсырмасын орындау үшін әзірленді.

Заң жобасы балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша мемлекеттік саясаттың құқықтық, экономикалық, әлеуметтік және ұйымдастырушылық негіздерін жетілдіруге, әйелдер мен балаларға қатысты қылмыстардың алдын алуға және жолын кесуге бағытталған.

Заң жобасында отбасы институтын нығайтуға, балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге, оның ішінде барлық ұлғидегі және нысандағы балаларға арналған интернаттық ұйымдарды мемлекеттік бақылаудың ерекше тетіктерін енгізу арқылы, балаларға арнаулы әлеуметтік қызметтер және білім беру-сауықтыру қызметтерін көрсететін мекемелерді лицензиялаудың міндеттілігіне бағытталған құқықтық нормалар көзделеді.

Заң жобасында кәмелетке толмағандарға қарсы жекелеген қылмыстардың сараланған құрамы үшін жауаптылық дәрежесін арттыру бөлігінде қолданыстағы заңнамаға өзгерістер мен толықтырулар енгізу, сондай-ақ әйелдер мен балалардың құқықтарын қорғауды қамтамасыз ету тетіктері күштейтілген.

Атап айтқанда, заң жобасында денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіруге, ұрып-соғуға, он алты жасқа толмаған тұлғаларға жыныстық сипаттағы қысым көрсетуге, сондай-ақ өз-өзіне қол жұмсауды насихаттауға бағытталған әрекеттерді криминализациялау көзделеді.

Кәмелетке толмаған адамды өлтіруге, зорлауға, сондай-ақ жыныстық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттерге, денсаулыққа қасақана ауырлығы орташа зиян келтірге, азаптауға бағытталған қылмыстардың құрамы бойынша қылмыстық жауаптылықты қүшешту көзделеді.

Сондай-ақ, заң жобасында аудандарда отбасын қолдау орталықтарын ашу көзделеді, олардың функционалы айқындалады. 111 байланыс орталығының жұмыс істеуі бойынша нормалар енгізіледі, оның мақсаты отбасы, әйелдер мен балалардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша жан-жақты көмек көрсету болып табылады.

Заң жобасында жергілікті атқарушы және өкілді органдардың отбасы институтын нығайту, өмірлік қызын жағдайдағы отбасыларға әлеуметтік және өзге де қолдау көрсету жөніндегі негізгі нысаналы индикаторларды бекіту жөніндегі құзыреті айқындалады.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар:

- уақытша тұруға мүмкіндік бере отырып, тұрмыстық зорлық-зомбылық белгілері бар адамдарға қолдау көрсету бөлігінде отбасын қолдау орталықтарының құзыреттерін нақтылауға;

- жеңіл зиян келтіргені және үрғаны үшін қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамдарды ұстau тәртібін реттеуге;

- қоғамдық көліктен мәжбүрлеп түсірге тыйым салынған балалардың (он алты жасқа толмаған адамдардың) жасын анықтауға;

- 16 жасқа толмаған адамдарға жыныстық сипаттағы қысым көрсеткені үшін қылмыстық жауаптылықты қүшештуге;

- татуласуға байланысты сотталған немесе қылмыстық жауаптылықтан босатылған адамдарға сот белгілеген ерекше талаптарды қолдану шараларын нақтылауға бағытталған бірқатар түзетулер енгізді.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасы Үкіметінің ұсынысы бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың Бала құқықтары жөніндегі уәкілдерінің қызметін регламенттейтін түзетулер енгізілді.

Қорытынды салыстыру кестесі қабылданған 51 позициядан тұрады.

Комитет жұмыс тобының 14 отырысын және Комитеттің кеңейтілген 2 отырысын өткізді.

Заң жобасын Мәжіліс 2024 жылғы 21 ақпанда бірінші оқылымда макұлладады, 2024 жылғы 28 ақпанда қабылданды. Сенат 2024 жылғы 11 сәуірде екі оқылымда қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 15 сәуірде қол қойды.

10. «Қазақстан Республикасының Өкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: А.Қ. Аймағамбетов, Е.С. Бейсенбаев, Д.М. Еспаева, Ж.Д. Сүлейменова.

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.Д. Сүлейменова.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.С. Бейсенбаев, Д.Т. Мұқаев, А.Е. Мысырәлімова, Н.А. Сәрсенғалиев, Е.Н. Мәмбетов, М.С. Башимов, Ү. Шапак, А.Ә. Сарым, Т.М. Савельева,

Қ.Ж. Абден, Б.А. Смағұлов, А.Б. Сағандықова, М.А. Әбенов,
Н.С. Шаталов.

Заң жобасы балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша мемлекеттік саясаттың құқықтық негіздерін жетілдіруте, әйелдер мен балаларға қатысты құқық бұзушылықтардың алдын алуға және жолын кесуге бағытталған.

Атап айтқанда, заң жобасында кәмелетке толмаған адамды қорқытқаны (буллинг, кибербуллинг), сондай-ақ ата-анасының немесе заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз он алты жасқа толмаған адамдарды қоғамдық көліктен мәжбүрлеп түсіргені үшін әкімшілік жауапкершілік енгізу көзделеді.

Денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіруге және ұрып-соғуға бағытталған әрекеттерді криминализациялауға байланысты заң жобасында мұндай құқық бұзушылардың құрамын әкімшілік заңнамадан алып тастау, оларды қылмыстық заңнама саласына ауыстыру ұсынылады.

Заң жобасында санкцияны тиісті түрде ұлғайта отырып, ішкі істер органы шығарған қорғау нұсқамасын қайта бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті қүшетту, сондай-ақ құқық бұзушылардың отбасы мүшелерін қорғау және қорғау мақсатында олардың мінез-құлқына белгіленген талаптарды қүшетту көзделеді.

Заң жобасымен жұмыс барысында денсаулыққа жеңіл зиян келтіруге және ұрып-соғуға байланысты құқық бұзушылықтарды Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне ауыстыруға байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстен осындай әрекеттерге байланысты барлық нормалар алып тасталды.

Қорытынды салыстыру кестесі қабылданған 8 позициядан тұрады.

Комитет жұмыс тобының 5 отырысын және Комитеттің кеңейтілген 2 отырысын өткізді.

Заң жобасын Мәжіліс 2024 жылғы 21 ақпанда бірінші оқылымда мақұлдады, 2024 жылғы 28 ақпанда қабылдады. Сенат 2024 жылдың 11 сәуірінде екі оқылымда қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 15 сәуірде қол қойды.

11. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру және тәлімгерлік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: А.Қ. Аймагамбетов, Н.Б. Жүсіп, Ж.Д. Сүлейменова.

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Қ. Аймагамбетов.

Жұмыс тобының мүшелері: депутаттар К. Бексултанов, Ж.Д. Сүлейменова, Қ.Ж. Абден, Е.Т. Әбдиев, Н.Г. Дементьева, О.Х. Құспеков, А.Б. Сағандықова және И.Е. Сұнқар.

Заң жобасында білім беру сапасын қамтамасыз ету, сондай-ақ тиісті аумақта білім беруді дамыту жоспарын әзірлеу және мәслихатқа енгізу, білім беру ұйымдарын материалдық-техникалық қамтамасыз ету бойынша шаралар қабылдау, оларды әрбір 5 жыл сайын апаттылық мәніне зерттеу бойынша әкімдіктерге жаңа функциялар беру көзделген.

Сондай-ақ заң жобасында: сабак кезінде ұялы телефондарды пайдалануға тыйым салуды енгізу; ата-аналардың бағалар

мен үй тапсырмаларына тегін қол жеткізуін қамтамасыз ету; тестілеусіз бірінші сыныпқа қабылдау; балабақшаларға орын беру бойынша бірыңғай кезектілікті қамтамасыз ету; білім беру ұйымдарында зорлық-зомбылықты насихаттайтын, өзінен-өзі қол жұмсауға итермелейтін, діни сипаттағы және т.б. ақпараттың таралуына жол бермеу жөнінде шаралар қабылдау; бекітілген штат кестесінің лимиті шеңберінде әкімшілік-басқару және қосалқы персоналдың штат санын өзгертуге білім беру ұйымдары басшыларының құқығын айқындау көзделген.

Заң жобасында техникалық және кәсіптік білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың қызметін лицензиялау тәртібіне өзгерістер енгізіледі. Колледждерге ақылы қызметтен алғынған кірістерді дербес басқару құқығын беру жөніндегі нормалар көзделген. Білім алушыларды өндірістік оқудан және кәсіптік практиканан өту кезеңінде жазатайым оқығалардан ерікті сақтандыру құқығы беріледі.

Сондай-ақ заң жобасында тәлімгерлік институтын реттеу бойынша нормалар енгізіледі. Бұл институт кәмелетке толған ҚР азаматтары балалар үйіндегі жетім балаларға тегін тәлімгер болуға құқылы екенін көздейді.

Балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында терезе ойықтарын құлыптармен және (немесе) қауіпсіздік тетіктерімен міндетті қамтамасыз ету жөніндегі заңнамалық талаптар белгіленеді. Денсаулық сақтау және білім беру объектілерін орналастыруды есептемегендеге көп пәтерлі тұрғын үйлер салуға тыйым салу енгізіледі.

Сондай-ақ заң жобасының тақырыбын «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру, тәлімгерлік және балалардың қауіпсіздігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» деп өзгерту бойынша түзету енгізілді.

Корытынды салыстырмалы кесте қабылданған 46 позициядан тұрады.

Комитет жұмыс тобының 3 отырысын және Комитеттің 1 кеңейтілген отырысын өткізді.

Заңды Мәжіліс 2023 жылғы 30 қарашада қабылдады. Сенат 2024 жылғы 1 ақпанда қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 23 ақпанда қол қойды.

12. «Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттерде ғылыми дәрежелер туралы құжаттарды өзара тану туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Д.Т. Мұқаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Т.Ф. Серіков, Н. Тау, Н.Г. Дементьева, Ү. Шапақ, Е.А. Әбіл, М.З. Ескендеров, Е.Б. Саурықов, Д.Н. Тұрғанов және И.Е. Сұнқар.

Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттерде ғылыми дәрежелер туралы құжаттарды өзара тану туралы келісімге 2023 жылғы 8 маусымда Сочи қаласында (Армения Республикасы, Беларусь Республикасы, Қазақстан Республикасы, Қырғыз Республикасы және Ресей Федерациясы) қол қойылды.

Келісімде:

1) ЕАӘО-ға қатысушы елдердің аумағында еңбек қызметін жүзеге асырған жағдайда ғылыми дәрежелерді (философия докторы (PhD), бейіні бойынша доктор, ғылым кандидаты және ғылым докторы) растаусыз тану;

2) ЕАӘО-ға қатысушы елдердің азаматтары жұмысқа орналасу мемлекетінде белгіленген ғылыми дәрежесі үшін ұстемеақыға үміткер болған жағдайда, ғылыми дәрежелер туралы құжаттарды танудың ұлттық рәсімдері қолданылатын болады;

3) ғылыми дәрежелер туралы құжаттардың түпнұсқалығын тексеру және қатысушы елдер арасында ақпарат алмасу үшін объективті тетіктер жасау көзделеді;

4) түпнұсқалығын тексеру мақсатында мұдделі ұйымдар басқа мүше мемлекеттердің құзыретті органдарына сұрау салулар жіберуге құқылы.

Комитет жұмыс тобының 1 отырысын және Комитеттің кенейтілген 1 отырысын өткізді.

Заңды Мажіліс 2024 жылғы 14 ақпанда қабылдады. Сенат 2024 жылғы 3 сәуірде қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 23 сәуірде қол қойды.

13. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылым мәселелері бойынша өзгерістер мен тоłyқтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары А.Н. Нухұлы, А.Ш. Әлназарова, А.Ғ. Толамисов, А.Қ. Аймагамбетов.

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Қ. Аймагамбетов.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж.Д. Сүлейменова, Т.Ғ. Серіков, А.Е. Мысырәлімова, Е.А. Әбіл, Б.Т. Бейсенғалиев, И.В. Смирнова, М.А. Әбенов, Е.В. Смышляева, Да.А. Шүкіжанова, Н.Г. Дементьева, Ү. Шапақ, Е.Б. Саурықов, Ю.В. Кучинская, В.А. Ким, А.Қ. Қалықов, И.Е. Сұнқар.

Заң жобасында мыналар көзделеді:

1) әкімдіктерге

- жергілікті атқарушы органдарға ғылым және ғылыми-техникалық қызмет саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруға құқық беру бойынша ғылыми қызметті жүзеге асыру құқығы беріледі;

- атап айтқанда, өнірдің басым бағыттары бойынша ғылыми және ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламаларды үйімдастыру және іске асыру жөніндегі құзырет енгізіледі;

2) ғалымдар үшін әлеуметтік кепілдіктерді кенеиту:

- жоғары оқу орындарында ғылыми-педагогикалық қызметпен айналысадын педагогтарға, сондай-ақ ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізетін ғылыми қызметкерлерге негізгі жалақыға қосымша ақы белгілеу;

- ғылыми, ғылыми-педагогикалық және ғылыми-техникалық сипаттағы жұмыстарды аяқтау үшін жоғары оқу орындары мен ғылыми үйімдарда жұмыс істейтін ғалымдар үшін шығармашылық демалыс беру;

3) ғылыми этиканы сақтау тәртібін реттеу

- «ғылыми этика» үғымы енгізіледі - бұл ғылыми және ғылыми-техникалық қызмет субъектілері ұстанатын этика қафидаттарының, ережелері мен нормаларының жиынтығы;

- ғылыми этиканың ұлгілік қағидаларын әзірлеу және бекіту жөніндегі ҒЖБМ құзыяреті айқындалады;

4) ғылым саласындағы жер қойнауын пайдаланушылар субъектілерінің қызметтін реттеу

- жер қойнауын пайдаланушылар субъектілерінің қаражаты есебінен іске асырылатын ғылыми және ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар бойынша міндеттемелер енгізіледі;

5) азаматтың әскери қызмет міндеттерін орындау кезінде женілдіктер беру

- мерзімді әскери қызмет өткөрген азаматтарға жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі оқу орындарына түсү кезінде женілдіктер беру, сондай-ақ жатақханадан орын алуға басым құқық беру.

Сондай-ақ, заң жобасының тақырыбын «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылым және білім мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» деп өзгерту бойынша түзету енгізілді.

Корытынды салыстырма кесте қабылданған 34 позициядан тұрады.

Комитет жұмыс тобының 5 отырысын және Комитеттің кеңейтілген 1 отырысын өткізді.

Заңды Мәжіліс 2024 жылғы 28 ақпанда қабылдады. Сенат 2024 жылғы 18 сәуірде қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 6 мамырда қол қойды.

14. «Масс-медиа туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.С. Эшімжанов.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Өтесбаев, Е.С. Бейсенбаев, Р.Р. Заитов, Қ.Ж. Иса, Н.А. Сәрсенғалиев, Ж.Д. Сүлейменова, Қ.Ж. Абден, Ж. Амантай, А.Д. Алтай, А.А. Баққожаев, Б.Ж. Базарбек, Е.С. Бапи, М.С. Башимов, Н.Г. Дементьева, Д.Р. Наумова, М.М. Толықбаев, С.М. Пономарев, М.Н. Рожин, А.Ә. Сарым, Н.С. Шаталов.

Аталған заң жобасы мемлекеттің мұдделерін, қоғамның сұраныстарын және медиа-саланың даму үрдістерін ескере отырып, масс-медиа саласындағы заңнаманы жетілдіруге бағытталған.

Сондай-ақ заң жобасында журналистердің мәртебесін арттыру, журналистердің құқықтарын нығайту және міндеттерін қайта қарау, сондай-ақ журналистердің артықшылықтарын кеңейту бойынша жағдайлар жасау көзделген.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар:

- «баспасөз картасы»; «бұқаралық ақпарат»; «діни телебағдарлама»; «Журналистердің құқықтары мен бостандықтарын сақтау туралы ұлттық баяндама»; «теле-, радиоарнаны есепке қою туралы куәлік» үғымдарын алып тастауға;

- «журналистиң ерекше мәртебесі» және «аккредиттеудің оңайлатылған тәртібі» үғымдарын енгізу; «журналистерді (бұқаралық ақпарат қуралдары өкілдерін) аккредиттеу» және «масс-

медиа мониторингі» ұғымдарын нақтылауға, сондай-ақ масс-медиа мониторингін жүзеге асыру жөніндегі құзыретті бекітуге;

- БАҚ түрлерінің бірі болып табылатын желілік басылымдар мен ақпараттық агенттіктерді «интернет-басылым» бірыңғай ұғымына біріктіруге;

- масс-медиа қызметінің негізгі міндеттерін нақтылауға;

- Қазақстан Республикасы Үкіметінің мемлекеттік ақпараттық саясаттың негізгі бағыттарын әзірлеу және оларды іске асыруды үйімдастыру жөніндегі құзыреттік толықтыруға;

- облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдарына қоғамдық көліктік мемлекеттік теле-, радиоарналардың өнімін трансляциялауды қамтамасыз ету және бақылау бойынша қосымша құзырет беруге;

- журналистің (бұқаралық ақпарат құралдары өкілінің) кәсіби қызметінің құқықтық кепілдіктерін белгілеуге;

- теле-, радиобағдарламаларды мемлекеттік тілде тарату және отандық контент көлемі жөніндегі талаптарды 2025 жылдан бастап

- 55 пайызға, 2027 жылдан бастап - теле-, радиобағдарламалардың жалпы көлемінен 60 пайызға ұлғайтуға;

- құқықтардың бұзылуына байланысты БАҚ-қа қойылатын талаптар бойынша талап қою мерзімін осындай мәліметтер БАҚ-та жарияланған күннен бастап үш жылдан бір жылға дейін қысқартуға;

- БАҚ қызметін өзін-өзі реттеу мәселелері жөніндегі қоғамдық-кәсіптік кеңестердің негізгі функциясы ретінде Журналистердің әдеп кодексін әзірлеуді айқындауға;

- мемлекеттік органдардың қоғамдық-кәсіптік кеңестердің ұсыныстарын міндетті түрде қарауы және оларға ден қоюы жөніндегі талаптарды бекітуге;

- отандық теле-, радиоарналардың апта сайынғы хабар тарату көлеміндегі шетелдік теле-, радиоарналардың теле-, радиобағдарламаларын ретрансляциялауды жиырмадан он пайызға дейін қысқартуға;

- «Онлайн-платформалар және онлайн-жарнама туралы» Қазақстан Республикасының Заңымен реттелетін онлайн-платформаларда ақпаратты орналастыру, тарату жөніндегі қатынастарды реттеу ерекшеліктері туралы норманы енгізуге бағытталған түзетулер енгізді.

Бұдан басқа, жекелеген нормалар нақтыланып, заң жобасының мазмұнын жақсартатын редакциялық түзетулер енгізілді.

Заң жобасында «Бұқаралық ақпарат құралдары туралы» және «Телерадио хабарларын тарату туралы» заңдардың күші жойылды деп тану көзделген.

2023 жылғы 19 маусымда «Масс-медиа туралы» Қазақстан Республикасы Заңы жобасының призмасы арқылы медиасаланың даму үрдістері туралы» тақырыбында дөңгелек үстел өткізілді. Дөңгелек үстел заң жобасының тұжырымдамалық негіздерінің таныстырылымына арналды.

2024 жылғы 28 наурызда Әлеуметтік-мәдени даму комитеті «Мемлекеттік ақпараттық саясатты жетілдіру және өнірлік бұқаралық ақпарат құралдарын, оның ішінде баспасөз басылымдарын мемлекеттік қолдау» тақырыбында кеңейтілген тақырыптық отырыс өткізді.

Жұмыс топтарының 34 отырысы және Комитеттің екі кеңейтілген отырысы өткізілді.

Қорытынды салыстырма кесте қабылданған 200 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мажіліс 2023 жылғы 30 қарашада бірінші оқылымда мақұлдады, 2024 жылғы 17 сәуірде қабылданды және Сенатқа жіберілді. Сенат 2024 жылғы 6 маусымда екі оқылымда қарады.

Мемлекет басшысы 2024 жылғы 19 маусымда қол қойды.

15. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне масс-медиа мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.С. Эшімжанов.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әүесбаев, Е.С. Бейсенбаев, Р.Р. Заитов, Қ.Ж. Isa, Н.А. Сәрсенғалиев, Ж.Д. Сүлейменова, Қ.Ж. Абден, Ж. Амантай, А.Д. Әлтай, А.А. Бақжоқаев, Б.Ж. Базарбек, Е.С. Бапи, М.С. Башимов, Н.Г. Дементьева, Д.Р. Наумова, М.М. Толықбаев, С.М. Пономарев, М.Н. Рожин, А.Ә. Сарым, Н.С. Шаталов.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының жекелеген заңнамалық актілерінің нормаларын негізгі заң жобасының ережелеріне сәйкес келтіруге бағытталған.

Заң жобасында «Байланыс туралы» Заңға мемлекеттік үйымдар арасында радиожиіліктерді конкурс өткізбей беру бөлігінде өзгерістер енгізіледі. Сондай-ақ заң жобасында «масс-медиа» жаңа терминінің енгізілуіне байланысты редакциялық өзгерістер енгізіледі.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының Қылмыстық, Кәсіпкерлік кодекстеріне және 12 заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу ұсынылды.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар мынадай түзетулер енгізді:

- лицензиялауға жататын қызмет түрлерін нақтылау;
- Кодекстің 1-бабының 2-1-бөлігін сақтау мақсатында Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне түзетулерді алып тастау;

- «Балаларды олардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы» Заңға телеарналардың трансляцияланатын контентті жасына қарай таңбалау туралы талапты сақтауы туралы норманы толықтыру.

Бұдан басқа, жекелеген нормалар нақтыланып, заң жобасының мазмұнын жақсартатын редакциялық түзетулер енгізілді.

2023 жылғы 19 маусымда «Масс-медиа туралы» Қазақстан Республикасы Заңы жобасының призмасы арқылы медиасаланың даму үрдістері туралы» тақырыбында дөңгелек үстел өткізілді.

Дөңгелек үстел заң жобасының тұжырымдамалық негіздерінің таныстырылымына арналды.

2024 жылғы 28 наурызда Әлеуметтік-мәдени даму комитеті «Мемлекеттік ақпараттық саясатты жетілдіру және өнірлік бұқаралық ақпарат құралдарын, оның ішінде баспасөз басылымдарын мемлекеттік қолдау» тақырыбында кеңейтілген тақырыптық отырыс өткізді.

Жұмыс топтарының 34 отырысы және Комитеттің екі кеңейтілген отырысы өткізілді.

Қорытынды салыстырма кесте қабылданған 43 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мәжіліс 2023 жылғы 30 қарашада бірінші оқылымда мақұлдады, 2024 жылғы 17 сәуірде қабылданды және Сенатқа жіберілді. Сенат 2024 жылғы 6 маусымда екі оқылымда қарады.

Мемлекет басшысы 2024 жылғы 19 маусымда қол қойды.

16. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне масс-медиа мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.С. Әшімжанов.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әуесбаев, Е.С. Бейсенбаев, Р.Р. Заитов, Қ.Ж. Иса, Н.А. Сәрсенғалиев, Ж.Д. Сүлейменова, Қ.Ж. Абден, Ж. Амантай, А.Д. Әлтай, А.А. Бақжоқаев, Б.Ж. Базарбек, Е.С. Бапи, М.С. Башимов, Н.Г. Дементьев, Д.Р. Наумова, М.М. Толықбаев, С.М. Пономарев, М.Н. Рожин, А.Ә. Сарым, Н.С. Шаталов.

Заң жобасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодектің баптарын «Масс-медиа туралы» заң жобасының негізгі нормаларымен үйлестіруге, сондай-ақ масс-медиа саласындағы бірқатар құқықтық қатынастарды өзгертуге бағытталған.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар масс-медиа түсінігін нақтылауға және оны Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес келтіруге бағытталған түзетулер енгізілді.

Сонымен қатар, заң жобасының мазмұнын жақсарту мақсатында редакциялық түзетулер енгізілді.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобының отырысы және Комитеттің екі кеңейтілген отырысы өтті.

5 позициядан тұратын салыстырмалы қорытынды кестесі қабылданған.

Заң жобасын Мәжіліс 2024 жылғы 22 сәуірде екі оқылымда қабылдалап, Сенатқа жолданған. Сенатта 2024 жылғы 6 маусымда екі оқылымда қаралды.

Заңға Мемлекет басшысы 2024 жылғы 19 маусымда қол қойды.

Мемлекет басшысының қол қоюына жіберілгені:

17. «Ғылыми-техникалық саясат туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Т.Ғ. Серіков.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж.Д. Сүлейменова, А.Е. Мысырәлімова, Е.А. Әбіл, Б.Т. Бейсенғалиев, И.В. Смирнова, М.А. Әбенов, Е.В. Смышляева, И.Е. Сұнқар, Н.Г. Дементьев, Ү.Ш. Шапак, Е.Б. Саурықов, Ю.В. Кучинская, В.А. Ким, А.Қ. Қалықов.

Заң жобасы ғылыми-техникалық саясат мәселелері бойынша мемлекеттік саясаттың құқықтық, экономикалық, әлеуметтік және үйымдастырушылық негіздерін жетілдіруге бағытталған.

Атап айтқанда, заң жобасы Қазақстан Республикасының ұлттық ғылыми жүйесін дамыту тетіктерін қарастырады, ғылыми қызмет субъектілерін, олардың құқықтарын айқындайды, Ұлттық ғылым академиясының құқықтық мәртебесін, ғылым Қорының қызметі мен ғылыми қызметті қаржыландыруға арналған тетіктерді бекітеді.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар мыналарға бағытталған бірқатар түзетулер енгізdi:

- зерттеу университеті мәртебесін беру тәртібін реттеу және оның даму бағдарламасын бекіту;

- ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері болып табылатын занды тұлғаларға тәжірибелік-өндірістік объектілерді, технологиялар трансферті орталықтарын, жобалау және конструкторлық үйымдарды, ғылыми және білім беру консорциумдарын, сондай-ақ өндірістік және ғылыми-технологиялық консорциумдарды құру құқығын беру;

- облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың жергілікті атқарушы органдарының мемлекеттік тапсырысы шенберінде қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар бойынша есептерді қаржыландыру және бекіту тәртібін айқындау;

- ғылым саласындағы уәкілетті органға салықтық преференциялар беруге негіз болып табылатын ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу жөніндегі шығыстар туралы хабарламалар беру құзыретін беру;

- ғылым саласындағы уәкілетті органның құзыретін, оның ішінде ғылыми тағылымдамаларды үйимдастыру, ғылыми диссертацияларды мемлекеттік тіркеу тәртібін айқындау, ғылыми салалардың жіктеушісін бекіту бөлігіндегі құзыреттерін нақтылау, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің, ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар, ғылыми нәтижелерді және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті коммерцияландыру жобалары жүзеге асырылу мониторингін жүзеге асыру тәртібін айқындау;

- мемлекеттік бюджеттен және (немесе) жер қойнауы қаражатынан қаржыландыратын ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалардың, ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыру жобаларының мемлекеттік есебін үйимдастыру және жүргізу тәртібін айқындауды.

Сонымен қатар, ғылыми дәрежесі бар қызметкерлердің ғылыми қызметін ынталандыру мақсатында депутаттар оларға ай сайынғы қосымша төлемдерді белгілеуді, сондай-ақ жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру үйимдарында жұмыс істейтін жетекші ғалымдарды тағайындау шарттарын реттейтін және ғылыми үйимдарға шығармашылық еңбек демалыстарын беру туралы түзетулер енгізdi.

Жұмыс тобының 15 отырысы, сондай-ақ Комитеттің екі кеңейтілген отырысы өткізілді. Заң жобасымен жұмыс барысында жұмыс тобына 100-ге жуық түзету келіп түсті.

Корытынды салыстырма кесте қабылданған 103 тармақтан тұрады.

Заң жобасын Мәжіліс 2024 жылғы 6 наурызда бірінші оқылымда мақұлдап, 2024 жылғы 17 сәуірде қабылданған, Сенатқа жолдады. Сенатта 2024 жылғы 30 мамырда бірінші оқылымда, 2024 жылғы 20 маусымда екінші оқылымда қаралды.

Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

18. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылыми-техникалық саясат мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Т.Ф. Серіков.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж.Д. Сүлейменова, А.Е. Мысырәлімова, Е.А. Әбіл, Б.Т. Бейсенғалиев, И.В. Смирнова, М.А. Әбенов, Е.В. Смышляева, И.Е. Сұнқар, Н.Г. Дементьева, Ү.Ш. Шапак, Е.Б. Саурықов, Ю.В. Кучинская, В.А. Ким, А.Қ. Қалықов.

Заң жобасы ғылыми-техникалық саясат мәселелері бойынша мемлекеттік саясаттың құқықтық, экономикалық, әлеуметтік және үйімдастырушылық негіздерін жетілдіргуте бағытталған.

Атап айтқанда, заң жобасында жас ғалымдарды докторантурадан кейінгі бағдарламаларды жүзеге асыруда ынталандыру қарастырылған, инновациялар процесінде толық ғылыми цикле арналған жоба айқындалған, инновацияларды мемлекеттік қолдаудың мақсаттары, міндеттері мен негіздері нақтыланған, қалыптастыру құралдары нақтыланған, мемлекеттік технология саясатын және ғылымды дамытуды жүзеге асыру, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының ұйымдық-құқықтық нысанын айқындауды және оның жарғылық құжаттарының нысанасы мен мазмұнын реттейді.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар төменде көрсетілген бірқатар түзетулер енгізді:

- Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының құқықтық нормаларын «Ғылыми-техникалық саясат туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасының ережелеріне сәйкес келтіру;

- заң жобасы ережелерінің «Техникалық реттеу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының нормаларына сәйкестігін қамтамасыз ету;

- заң жобасының құқықтық нормаларының күшіне ену мерзімін анықтау.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Үкіметінің ұсынысымен заң жобасында платформалық жұмыспен қамту арқылы қызмет көрсететін өзін-өзі жұмыспен қамтыған тұлғаларды әлеуметтік қамсыздандыру жүйесіне ресімдеуге және тартуға бағытталған бірқатар түзетулер қарастырылған.

Сондай-ақ заң жобасы облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) білім беру органдарына қатысты мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру тәртібін нақтылайды.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар заң жобасы аясында қаралатын мәселелердің аясын көнектіруді ескере отырып, заң жобасының тақырыбын «Қазақстан Республикасының

кейбір заңнамалық актілеріне ғылыми-техникалық саясат, платформалық жұмыспен қамту және мемлекеттік бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» деп өзгертуге ұсыныс жасады.

Заң жобасымен жұмыс барысында қолданылу аясының кеңеюін ескере отырып, жұмыс топтарының 15 отырысы, сондай-ақ Комитеттің екі кеңейтілген отырысы өткізілді. Заң жобасымен жұмыс барысында жұмыс тобына 60-қа жуық түзету келіп түсken.

Қорытынды салыстырma кесте қабылданған 33 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мәжіліс 2024 жылғы 6 наурызда бірінші оқылымда мақұлдалап, 2024 жылғы 17 сәуірде қабылдалап, Сенатқа жолданды. Сенатта 2024 жылғы 30 мамырда бірінші оқылымда, 2024 жылғы 20 маусымда екінші оқылымда қаралды.

Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

19. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексі) ғылыми мәселелер бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: А. Нұхұлы А., А.Ш. Әлназарова, А.Ф. Толамисов, А.Қ. Аймагамбетов.

Жұмыс тобының жетекшісі: Т.Ф. Сериков.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж.Д. Сүлейменова, А.Е. Мысырәлімова, Е.А. Әбіл, Б.Т. Бейсенғалиев, И.В. Смирнова, М.А. Әбенов, Е.В. Смышляева, И.Е. Сұңқар, Н.Г. Дементьева, Ү.Ш. Шапақ, Е.Б. Саурықов, Ю.В. Кучинская, В.А. Ким, А.Қ. Қалықов.

Заң жобасында кәсіпкерлерді ғылыми жетістіктерді коммерциялық пайдалануға енгізуге ынталандыру шаралары, оның ішінде тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарға байланысты шығыстар үшін салық салынатын табысты азайту, сондай-ақ ғылыми-зерттеу университеттері жанынан ғылыми орталықтар құруға салықтық преференциялар беру жолымен қарастырылған.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар бірқатар түзетулер енгізді.

Осылайша, Қазақстан Республикасы Үкіметінің ұсынысы бойынша төмендегілерге бағытталған түзетулер енгізілді:

- интернет-платформа операторларын салық агенті деп тану және олар үшін арнаулы салық режимін белгілеу арқылы платформалық жұмысқа орналастыру арқылы қызмет көрсететін өзін-өзі жұмыспен қамтыған тұлғаларды әлеуметтік қамсыздандыру жүйесіне ресімдеу және тарту;

- Қазақстан Республикасының аумағында халықаралық мамандандырылған көрмені үйымдастыру және өткізу және халықаралық мамандандырылған көрме аумағын көрмеден кейінгі пайдалану үшін мүлік салығы ставкасының қолданылу мерзімін ұзарту;

- пайдалы қазбаларды өндіргуға салық ставкаларын кезең-кезеңмен арттыру.

Сонымен қатар, заң жобасында тіркеу алымының мөлшерлемелерін «Масс-медиа

туралы» заң

жобасымен салыстыруға бағытталған құқықтық норма қарастырылған.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар заң жобасы аясында қаралатын мәселелер аясының кеңеюін ескере отырып, заң жобасының тақырыбын «Қазақстан Республикасының «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» (Салық кодексі), «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» және Қазақстан Республикасының Кодексін қолданысқа енгізу туралы Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» деп өзгерту туралы ұсыныс жасады.

Жұмыс тобының 16 отырысы өткізілді. Заң жобасымен жұмыс барысында жұмыс тобына 60-қа жуық түзету келіп түскен.

Қорытынды салыстырма кесте қабылданған 17 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мәжіліс 2024 жылғы 6 наурызда бірінші оқылымда мақұлдап, 2024 жылғы 17 сәуірде қабылданған, Сенатқа жолдады. Сенатта 2024 жылғы 30 мамырда бірінші оқылымда, 2024 жылғы 20 маусымда екінші оқылымда қаралды.

Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

20. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Мәдени орталықтарды өзара құру туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.С. Әшімжанов.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әуесбаев, Н. Тау, А.Қ. Назаров, Н.Г. Дементьев, М.М. Толықбаев, С.М. Пономарев, Е.А. Әбіл, Ж.М. Даирбаев, А.Ә. Сарым.

Заң жобасының мақсаты – Астана қаласында 2023 жылғы 27 қарашада аяқталған Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Мәдени орталықтарды өзара құру туралы келісімді ратификациялау.

Бұл Келісім екі мемлекет басшылары арасындағы Қытай мен Қазақстанда паритеттік негізде мәдени орталықтар құру туралы келісім аясында әзірленді.

Келісім сондай-ақ мәдени-гуманитарлық саладағы достық қарым-қатынасты, алмасу мен ынтымақтастықты дамытуға бағытталған.

«Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабының 2) тармақшасына сәйкес Шарт ратификациялануға жатады.

Комитет жұмыс тобының отырысын және Комитеттің кеңейтілген отырысын өткізді.

Заңды Мәжіліс 2024 жылғы 5 маусымда қабылдады. Сенат 2024 жылғы 20 маусымда қарады.

Мемлекет басшысы қол қойды.

21. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: А.Қ. Аймағамбетов, Ж.С. Әшімжанов, А.Д. Әлтай, Б.Ж. Базарбек, А.А. Бақжоғаев, Е.С. Бейсенбаев, Р.А. Берденов, Е.Т. Жаңбыршин, Ж.Ә. Жөргенбаев, Н.Б. Жүсіп, Қ.Ж. Иса, Д.Т. Мұқаев, С.Б. Мұсабаев, А.Н. Рақымжанов, А.Ә. Сарым, Н.А. Сәрсенғалиев, И.В. Смирнова.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.С. Бейсенбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.С. Бейсенбаев, Ж.С. Әшімжанов, Р.Р. Заитов, Д.Т. Мұқаев, А.Қ. Назаров, Г.А. Нұрымова, Н.А. Сәрсенғалиев, Г.Ш. Танашева, А.Д. Әлтай, Н.Т. Байтілесов, Д.Е. Исадеков, Д.Р. Наумова, Қ.Ж. Абден, Р.А. Берденов, Ә.О. Жұбанов, И.В. Смирнова, Б.Б. Керімбек, Д.Б. Тұрлыханов, Е.Х. Барлыбаев, Т.Б. Қырықбаев, М.М. Толықбаев, Н.С. Шаталов.

Заң жобасы Мемлекет басшысының халық арасында ойынға тәуелділікке қарсы құресті күшейту жөніндегі тапсырмасын іске асыру аясында әзірленді.

Заң жобасы азаматтарды құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге қатысу кезінде ойынға тәуелділікті (лудоманияны) қалыптастырудан қорғау бөлігінде заңнаманы жетілдіруге бағытталған.

Атап айтқанда, заң жобасында мынадай нормаларды енгізу көзделеді:

- борышкерлердің бірыңғай тізіліміндегі адамдарға құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге тыйым салуды белгілеу;
- ғимараттардағы, құрылышжайлардағы және көлік құралдарындағы букмекерлік кеңселердің және (немесе) тотализаторлардың сыртқы жарнамасына, сондай-ақ бұқаралық медиа, кино, видео және анықтамалық қызмет көрсетудегі жарнамаға тыйым салу.

Бұл ретте, букмекерлік кеңсенің және (немесе) тотализатордың орналасқан жерінде, спорт ғимараттарының ішінде және спортық теле-, радиоарналарда, спортық жараптарды жарықтандыруға мамандандырылған интернет-ресурстарда, спортық жабдықтарда жарнама жасауға рұқсат етілген болып қалады;

- букмекерлік кеңселердің және (немесе) тотализаторлардың аппараттық-бағдарламалық кешендерін Мемлекеттік кірістер комитетінің ақпараттық жүйелерімен интеграциялауды қамтамасыз ету;

- лицензиясы жоқ шетелдік букмекерлік кеңселердің, тотализаторлардың интернет-ресурстарының Қазақстан Республикасының аумағында қызметін жүзеге асыруға тыйым салуды белгілеу;

- электрондық казино мен интернет-казино қызметін үйімдастырғаны үшін қылмыстық жауапкершілікті енгізу;

- лотерея билеттерін (электрондық лотерея билеттерін), атап айтқанда, лотерея терминалдары, стационарлық емес сауда объектілері, Ұлттық пошта операторының пошта байланысы бөлімшелері және лотерея операторының бөлімшелері арқылы тарату (өткізу) орындарын реттеу;

- лотерея билеттерін таратуға және түрғын үйлер мен жатақханаларда, мәдениет үйімдары орналасқан жекелеген

ғимараттар мен құрылыштарда, білім беру, денсаулық сақтау ұйымдарында, діни ғимараттар мен құрылыштарда терминалдар орнатуға тыйым салуды белгілеу.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар мынадай бірқатар түзетулер енгізді:

- құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге қатысуға тыйым салынған азаматтардың санаттарын нақтылау (21 жасқа дейінгі жеке тұлғалар, сыйбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулер қабылдаған тұлғалар, мұліктік өндіріп алулар туралы атқарушылық құжаттар бойынша қатысуы шектелген және орындалмаған міндеттемелері бар және Борышкерлердің бірынғай тізіліміне енгізілген тұлғалар);

- құмар ойындардан өзін-өзі шектеудің ең ұзақ мерзімін 1 жылдан 10 жылға дейін арттыру;

- құмар ойындарға тәуелді адамдарды медициналық оңалтуды қамтамасыз ету және оларға консультациялық медициналық бақылауды енгізу;

- байланыс операторларына электрондық казино, интернет-казино жарнамасы, сондай-ақ құмар ойындар және (немесе) бәс тігү жарнамасы бар мәтіндік хабарламаларды тарату бойынша қызмет көрсетуге тыйым салу;

- «Ойын бизнесі туралы» және «Лотереялар және лотерея қызметі туралы» Қазақстан Республикасы заңдарының мақсаттары мен міндеттерін айқындау.

Сонымен қатар, Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау үшін заң жобасына Қазақстан Республикасы Үкіметінің ұсынысы бойынша жергілікті атқарушы органдардан еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органға мемлекеттік еңбек инспекциясын беруге қатысты түзетулер енгізілді.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасы Үкіметінің ұсынысы бойынша заң жобасы шенберінде құмар ойындарға қатысуышылар туралы ақпаратты тіркеуден, қабылдаудан, есепке алудан және сақтаудан өту тәртібін регламенттейтін түзетулер көзделген.

Сондай-ақ Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау үшін сауда автоматтары, өзге де электрондық немесе механикалық құрылғылар арқылы сатушының тікелей қатысуынсыз 21 жасқа дейінгі адамдарға энергетикалық сусындарды сатуға тыйым салуды енгізу жөніндегі норма қабылданды.

Сонымен қатар, депутаттар редакциялық сипаттағы түзетулер мен нормаларды заң техникасына сәйкес келтіруге бағытталған, заң жобасының мазмұнын сапалы жақсартқан түзетулер енгізді.

Заң жобасы шенберінде қаралатын мәселелер саласының кеңеюін ескере отырып, депутаттар заң жобасының тақырыбын «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотерея қызметі, денсаулық сақтау, мемлекеттік еңбек инспекциясы, мемлекеттік бақылау және артық заңнамалық регламенттеуді болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» деп өзгерту жөнінде ұсыныс енгізді.

Комитет жұмыс тобының 8 отырысын және Комитеттің екі кеңейтілген отырысын өткізді. Заң жобасымен жұмыс барысында жұмыс тобына 150-ге жуық түзету келіп түсті. Қорытынды салыстыру кестесінде қабылданған 87 позиция бар.

Мәжіліс заң жобасын 2024 жылғы 22 сәуірде бірінші оқылымда мақұлдады, 2024 жылғы 5 маусымда қабылданды және Сенатқа жолданды.

2024 жылғы 27 маусымда Занда Сенат мақұлдалап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

22. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: А.Қ. Аймагамбетов, Ж.С. Әшімжанов, А.Д. Әлтай, Б.Ж. Базарбек, А.А. Бақжоев, Е.С. Бейсенбаев, Р.А. Берденов, Е.Т. Жаңбыршин, Ж.Ә. Жөргенбаев, Н.Б. Жүсіп, Қ.Ж. Иса, Д.Т. Мұқаев, С.Б. Мұсабаев, А.Н. Рақымжанов, А.Ә. Сарым, Н.А. Сәрсенғалиев, И.В. Смирнова.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.С. Бейсенбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.С. Бейсенбаев, Ж.С. Әшімжанов, Р.Р. Заитов, Д.Т. Мұқаев, А.Қ. Назаров, Г.А. Нұрымова, Н.А. Сәрсенғалиев, Г.Ш. Танашева, А.Д. Әлтай, Н.Т. Байтілесов, Д.Е. Исадеков, Д.Р. Наумова, Қ.Ж. Абден, Р.А. Берденов, Ә.О. Жұбанов, И.В. Смирнова, Б.Б. Керімбек, Д.Б. Тұрлыханов, Е.Х. Барлыбаев, Т.Б. Қырықбаев, М.М. Толықбаев, Н.С. Шаталов.

Заң жобасы занаманы «Қазақстан Республикасының кейбір занамалық актілеріне ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң жобасына сәйкес келтіру мақсатында өзірленді.

Заң жобасы ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі мәселелері бойынша занаманы бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті қүшетуге бағытталған. Атап айтқанда:

- 21 жасқа дейінгі адамдарды, сондай-ақ құмар ойындар мен бәс тігуге қатысуға шектелген және Борышкерлердің бірынғай тізілімінде тұрған адамдарды қатысуға жібергені;

- Қазақстан Республикасының ойын бизнесі туралы занамасының ережелеріне сәйкес келмейтін жарнаманы тотализатордың, букмекерлік кеңсенің таратқаны немесе орналастырғаны;

- ойын бизнесін үйімдастырушының ойын мекемелерінде, букмекерлік кеңсе және тотализатор үй-жайларында, казино кассаларында және ойын автоматтары залдарында, букмекерлік кеңсе мен тотализатордың кассалары мен электрондық кассаларында, құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге қатысуың қауіппері мен зияны туралы ескертудің жеке интернет-ресурсстарында орналастыру жөніндегі талаптарды сақтамағаны үшін ойын бизнесін үйімдастырушылардың әкімшілік жауапкершілігі көзделген.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Үкіметінің ұсынысы бойынша телерадио хабарларын тарату операторларының қызметтеріне шартты қол жеткізу карталарын таратушылардың әкімшілік жауапкершілігін белгілеуді көздейтін түзетулер қабылданды.

Сонымен қатар, депутаттар редакциялық сипаттағы түзетулер мен нормаларды заң техникасына сәйкес келтіруге бағытталған, заң жобасының мазмұнын сапалы жақсартқан түзетулер енгізді.

Комитет жұмыс тобының 8 отырысын және Комитеттің екі кеңейтілген отырысын өткізді. Заң жобасымен жұмыс барысында жұмыс тобына 30-та жуық түзету келіп түсті. Қорытынды салыстырма кестеде қабылданған 9 позиция бар.

Мәжіліс заң жобасын 2024 жылғы 22 сәуірде бірінші оқылымда мақұллады, 2024 жылғы 5 маусымда қабылданды және Сенатқа жолданды.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдалап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

Жұмыстагы заң жобалары:

23. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру және баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Е. Мысырәлімова.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.Т. Тау, Г.Ш. Танашева, А.Д. Әлтай, Қ.Ж. Абден, Н.Г. Дементьева, В.А. Ким, Ю.В. Кучинская, Т.Б. Қырықбаев, И.В. Смирнова.

Заң жобасында:

- техникалық және кәсіптік білім беру үйымдарында студенттер мен педагогтердің онлайн-оқыту және академиялық ұтқырлық нысанын енгізу;

- балаларға арналған қосымша білім беру үйымдарының қызметін бастау және тоқтату үшін хабарлама жасау тәртібін енгізу;

- меншік нысанына қарамастан білім беру үйымдарында білім алу кезеңінде балалардың жекелеген санаттарының қолдау алу құқықтарын (тамақтану, сондай-ақ мектеп формасына, кеңсе тауарларына ақшалай төлем түрінде) қамтамасыз ету көзделген.

Бұдан басқа, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды қолдау мақсатында кәсіби асырап алушы отбасы институтын енгізу көзделеді.

Заң жобасында «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» Кодекске, Азаматтық процестік кодексіне, сондай-ақ «Білім туралы», «Отбасы үлгісіндегі балалар ауылдары және жасөспірімдер үйлері туралы», «Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы», «Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың профилактикасы мен балалардың қадағалаусыз және панасыз қалуының алдын алу туралы», «Педагог мәртебесі туралы» және «Рұқсаттар мен хабарламалар туралы» заңдарға өзгерістер мен толықтырулар ұсынылады.

Жұмыс тобының 18 отырысы өткізілді. Заң жобасымен жұмыс барысында жұмыс тобына 50-те жуық түзету келіп түсті.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

24. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпаратқа қол жеткізу және қоғамдық қатысу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әүесбаев, Е.С. Бейсенбаев, Д.Т. Мұқаев, Н.А. Сәрсенғалиев, Е.Н. Мәмбетов, Ж.М. Дайрабаев,

Ж. Амантай, Б.Б. Керімбек, М.Ж. Жайымбетов, К.С. Сейтжан, Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Б. Саиров.

Заң жобасы ақпаратқа қол жеткізу саласындағы заңнаманы жетілдіруге, сондай-ақ жүртшылықтың мемлекеттік шешімдерді өзірлеуге кеңінен қатысуын қамтамасыз етуге бағытталған.

Заң жобасында 7 заңнамалық актіге: 4 кодекске және 3 заңға өзгерістер енгізу ұсынылады, олар мүгедектігі бар адамдарға ақпаратқа қол жеткізу үшін қажетті жағдайлар жасауға бағытталған.

Ақпарат иелері – мемлекеттік органдар мен квазимемлекеттік сектор субъектілері мүгедектігі бар адамдарға ақпаратқа қолжетімділікті қамтамасыз етуге келесідей міндетті:

- мүгедектігі бар адамдар үшін мерзімді, ғылыми, оқу-әдістемелік, анықтамалық-ақпараттық және көркем әдебиеттер шығару;

- сурдоаударма немесе субтитрлер түріндегі аударма, жаңалықтар сипатындағы кемінде бір телебағдарлама;

- интернет-ресурстардың мүгедектігі бар адамдар үшін ұлттық стандартқа сәйкестігі;

- көру және (немесе) есту қабілеті бұзылған мүгедектігі бар адамдардың пайдалануы үшін интернет-ресурстардың бейімделуі;

- ақпарат иеленушілердің қызметі туралы ақпаратпен бірге ақпараттық стенділерге және (немесе) ұқсас мақсаттағы басқа да техникалық құралдарға еркін қол жеткізу;

- Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің ресми интернет-ресурсында мүгедектігі бар адамдар үшін әлеуметтік қорғау шаралары туралызекті және толық ақпаратты орналастыру.

Ақпаратқа қол жеткізу саласында мемлекеттік бақылауды енгізу.

Заң жобасымен ақпаратқа қол жеткізу саласында мемлекеттік бақылау енгізіледі, оны Мәдениет және ақпарат министрлігі Бақылау субъектісіне бармай және жоспардан тыс тексерусіз профилактикалық бақылау нысанында жүзеге асырады.

Ұлттық банкті, соттарды және сот әкімшілігін қоспағанда, ақпарат иелері бақылау субъектілері болады.

Мемлекеттік бақылау обьектілері:

- ақпараттық стендер және (немесе) басқа да техникалық құралдар;

- ресми интернет-ресурстар, «электрондық үкімет» веб-порталының компоненттері;

- ашық отырыстардың онлайн-трансляциялары, жалпыға қолжетімді интернет-ресурста сақталған ашық отырыстың жазбаларына жазбалар және (немесе) сілтемелер.

Заң жобасында депутаттардың заң жобалау қызметінің тәртібін өзгерту жөніндегі нормалар көзделген, олар жұмыс тобының отырысында талқылау барысында алынып тасталды.

Комитет жұмыс тобының 8 отырысын және Комитеттің кеңейтілген отырысын өткізді.

Мәжіліс заң жобасын 2024 жылғы 21 ақпан күні бірінші оқылымда мақұлдады.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

25. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дene шынықтыру және спорт, сондай-ақ нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламентtelуін болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Н.А. Сәрсенғалиев

Жұмыс тобының мүшелері: Н.Тау, Н.С. Әуесбаев, К. Бексултанов, Т.Г. Серіков, Ж.Д. Сүлейменова, Да. Қасқарауов, И.Е. Сұңқар, М.М. Магеррамов, Ж. Амантай, Н.Г. Дементьева, Да.Е. Исабеков, Да.Р. Наумова, Б.Б. Керімбек, О.Х. Құспеков, С.Р. Нұртаза, Да.Б. Тұрлыханов, Р.А. Берденов, В.А. Ким, К.С. Сейтжан, Р.С. Қожасбаев.

Заң жобасы Мемлекет басшысының Азия ойындарының қорытындылары бойынша, сондай-ақ Үкіметтің 2023 жылға арналған заң жобалау жұмыстарының жоспарына сәйкес айтылған тапсырмасын орындау үшін әзірленді.

Заң жобасы спорттың басым түрлерін айқындауға және оларды қаржыландыруға; спорт түрлерін саралау жүйесін алғып тастауға; дene шынықтыру және спорт субъектілерімен өзара іс-қимылға бағытталған.

Заң жобасында өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі:

«Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Кодексі «спортың медицина» дефинициясын нақтылау бөлігінде;

заңдар:

Облыс, респубикалық маңызы бар қала, астана, аудандық (облыстық маңызы бар қала) әкімдігінің құзыретін нақтылау бөлігінде «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы»;

Уәкілетті органның құзыретінің туристік қызметті мемлекеттік реттеудің негізгі қағидаттарын, мақсаттары мен міндеттерін нақтылау жөніндегі «Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет туралы»;

Сақтандырулышының мүліктік мүдделері мен құқықтарын қорғауды қамтамасыз ету бойынша туристі міндетті сақтандыру қағидатын толықтыру бөлігінде «Туристі міндетті сақтандыру туралы»;

Уәкілетті органның құзыретін нақтылау бойынша «Ойын бизнесі туралы»;

Осы саладағы заңнаманың мақсаттары мен міндеттерін толықтыру; уәкілетті органның құзыретін нақтылау бөлігінде «Лотереялар және лотерея қызметі туралы».

Сондай-ақ, заң жобасында «спорт медицинасы», «дene шынықтыру-спорт қоғамы», «спорт даярлығының ұлттық стандарттары» ұғымдарын енгізуге қатысты «Дене шынықтыру және спорт туралы» Заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі; «жоғары жетістіктер спорты», «спортың басым түрлері», «Паралимпиада ойындары», «Қазақстан Республикасының командалары спорт түрлері бойынша», «облыстардың, респубикалық маңызы бар қалалардың және астананың командалары», «спорт түрі бойынша Қазақстан Республикасы

Ұлттық командастының бас жаттықтырушысы» терминдерін нақтылау.

Атап айтқанда, заң жобасында мыналарға бағытталған нормалар ұсынылады:

спортық медицинаны дамыту; спортшыларды даярлау стандарттарын әзірлеу және бекіту;

дene шынықтыру және спортпен шүғылдану үшін ең төменгі жасты белгілеу;

сондай-ақ нормалардың шамадан тыс (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелуін болдырмау үшін.

Заң жобасында «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне және 6 заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізу ұсынылады.

2024 жылғы 1 ақпанда заң жобасының таныстырылымы өтті. Жұмыс тобы 140-тан астам түзетулерді қарады.

Жұмыс тобының 8 отырысы өткізілді.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

26. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қауіпсіз еңбек жағдайларын жетілдіру және қызметкерлердің еңбек құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Н.Б. Жұсіп, Л.М. Қалтаева, Р.Р. Рұстемов, Н.К. Бекназаров, С.Е. Лұқпанов, А.Қ. Аймағамбетов, Е.В. Смышляева, М.З. Ескендерів.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Б. Саиров.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әуесбаев, К. Бексултанов, А.Қ. Назаров, И.Е. Сұңқар, Н.Г. Арсютин, С.Б. Мұсабаев, А.О. Жұбанов, Б.С. Измұхамбетов, Е.Ж. Сатыбалдин, А.Қ. Қалыков, Е.В. Смышляева, Амантай Ж.

Заң жобасы қызметкерлердің қауіпсіз еңбек жағдайларына құқықтарын іске асыруды қамтамасыз етуге бағытталған.

Заң жобасында мемлекеттік еңбек инспекциясының рөлін күшетту, еңбек жанжалдарын реттеу рәсімдерін оңайлату және қызметкерлер мен жұмыс берушілер арасындағы келіссөздер процестерін үйымдастыру көзделеді. Қызметкерлердің еңбек құқықтарын қорғауға бағытталған нормалар қарастырылған.

Жұмыс тобының 6 отырысы өткізілді.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

27. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мәдениет және білім мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: А.Қ. Аймағамбетов, А. Нуҳұлы, Ж.Д. Сүлейменова.

Жұмыс тобының жетекшісі: Р.Р. Заитов.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж.Д. Сүлейменова, Н.С. Әуесбаев, Ж.С. Әшімжанов, К. Бексултанов, Қ.Ж. Иса, Г.Ш. Танашева, Н.А. Сәрсенғалиев, И.В. Смирнова, М.М. Толықбаев, Н.Г. Дементьева, С.Р. Нұртаза, В.А. Ким, Е.Н. Мәмбетов.

Заң жобасы бар құқықтық олқылықтарды жою арқылы білім беру және кітапхана саласын нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіруге бағытталған.

Оқушыларға театр қойылымдарына тегін қатысуға мүмкіндік беретін «Абай аборнементі» ұғымы енгізіледі, бұл балалардың мәдени деңгейін арттыруға ықпал етеді.

Сондай-ақ, заң жобасында жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру үйымдарын ғылыми, білім беру қызметінің нәтижелері, елдің, өнірдің және (немесе) саланың экономикасына қосқан үлесі негізінде топтар бойынша жіктеу ұсынылады.

Жұмыс тобының 4 отырысы өткізді.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

28. «Нысаналы капитал қорлары (эндаумент-қорлар) туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.Д. Сүлейменова.

Жұмыс тобының мүшелері: К. Бексултанов, Н. Тау, Т.Ф. Серіков, Н.С. Әуесбаев, А.Е. Мысырәлімова, Е.А. Әбіл, Е.Т. Әбдиев, Н.Г. Арсютин, Н.Т. Байтілесов, А.Н. Рақымжанов, В.А. Ким, И.Е. Сұнқар.

Заң жобасының негізгі мақсаттары эндаумент-қорлар мен нысаналы капитал қорларын қалыптастыру, құру, толықтыру және тарату, нысаналы капитал қорлары мен эндаумент-қорлардың активтерін сенімгерлік басқару кезінде туындастын қатынастарды реттеу, сондай-ақ нысаналы капитал қорлары мен эндаумент-қорлардың қызметін мемлекеттік реттеу тәртібін айқындау болып табылады.

Заң жобасында мыналарды айқындау көзделеді:

қорлардың үйымдық-құқықтық нысанының жаңа түрі (нысаналы капитал қорлары);

нысаналы капитал қорларын құру, басқару және тарату тәртібі;

нысаналы капитал қорларының және эндаument-қорлардың активтерін сенімгерлік басқару жөніндегі талаптар;

нысаналы капитал қорлары мен эндаумент-қорлардың қызметін мемлекеттік реттеу тәртібі;

эндаумент-қорларды қалыптастыру, толықтыру, тарату және олардың инвестициялық табысын пайдалану кезінде туындастын қатынастарды реттеу;

нысаналы капиталды тартуға байланысты қатынастарды реттеу;

активтерді басқару тетігі, қайырымдылық мақсаттар үшін инвестициялық кіріс алу;

сенімгерлік міндеттемелер қаражатты тиімді пайдалануды қамтамасыз ету және қаржылық тәуекелдерді азайту үшін мақсатты капитал қорларындағы активтер мен тәуекелдерді басқару тәртібі ретінде.

Жұмыс тобының 1 отырысы өтті.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

29. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне нысаналы капитал қорларының (эндаумент-қорлардың) қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.Д. Сүлейменова.

Жұмыс тобының мүшелері: К. Бексултанов, Н. Тау, Т.Ф. Серіков, Н.С. Әуесбаев, А.Е. Мысырәлімова, Е.А. Әбіл,

Е.Т. Әбдиев, Н.Г. Арсютин, Н.Т. Байтілесов, А.Н. Рақымжанов,
В.А. Ким, И.Е. Сұңқар.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне, «Білім туралы», «Ғылым туралы», «Қайырымдылық туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделеді.

Заң жобасының негізгі мақсаттары:

нысаналы капитал қорларының қызметін жүзеге асыру кезінде мұлікті сенімгерлік басқару ерекшеліктерін бекіту;

нысаналы капиталды мен эндаумент-қорларды құру және олардың қызметі кезінде жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру үйымдарының қатынастарын сәйкестендіру және реттеу;

нысаналы капиталды айқындайтын негізгі үфымдар мен терминдерді сәйкестендіру, эндаумент-қорлардан көмек қолданылатын меценаттық қызмет объектілерін нақтылау, сондай-ақ нысаналы капиталды қалыптастыру, пайдалану және тарату тәртібін негізгі заң жобасына сәйкес келтіру.

Жұмыс тобының 1 отырысы өтті.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

30. «Кәсіптік одақтар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: М.М. Магеррамов, Е.Ж. Сатыбалдин, К.С. Сейтжан, И.В. Смирнова, И.Е. Сұңқар, Г.Ш. Танашева.

Жұмыс тобының жетекшісі: Д.Т. Мұқаев

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әуесбаев, Г.Ш. Танашева, Н.К. Әшімбетов, Н.Г. Дементьева, А.Т. Құспан, М.Ж. Жайымбетов, И.В. Смирнова, Ю.В. Кучинская, Е.Ж. Сатыбалдин, А.А. Баққожаев.

Заң жобасында мыналар көзделеді:

- кәсіподактардың жаңа түрін енгізу - «кәсіподактардың өніраралық бірлестігі», өз функциялары бар және бірнеше облыстардың аумағында жұмыс істейтін;

- кәсіподак құру үшін қажетті адамдар санын оннан үшке дейін қысқарту;

- кәсіподактарға, олардың бірлестіктеріне және бастауыш үйымдарға заңды тұлға ретінде тіркелеме құқығын беру;

- барлық кәсіподактардың міндетті бухгалтерлік есепті енгізуі.

Жұмыс топтарының отырыстары өткізілген жоқ.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

31. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпарат, қоғамдық даму, мәдениет және архив ісі салаларындағы нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелуін болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: К. Бексултанов.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әуесбаев, Ж.С. Әшімжанов, А.Е. Мысырәлімова, А.Д. Әлтай, Ж. Амантай, Н.Г. Дементьева, Құспан А.Т., С.Р. Нұртаза, И.В. Смирнова, А.Б. Сағандықова, Шаталов Н.С.

Қазіргі уақытта заң жобасы бойынша жұмыс тобы құрылуда.

Заң жобасы «Мемлекеттік аппарат қызметін бюрократиядан арылту жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 13 сәуірдегі Жарлығын орындау үшін әзірленді.

Заң жобасы акпарат, қоғамдық даму, мәдениет және мұрағат дела салаларындағы нормалардың шамадан тыс (шамадан тыс) заңнамалық регламентtelуін болдырмауға бағытталған. Заң жобасында 19 заңға түзетулер енгізіледі.

Жұмыс тобының 2 отырысы өтті..

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

32. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылым мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: А.Қ. Аймағамбетов, Ж.Д. Сүлейменова, Е. Т.Жаңбыршин, А.Нұхұлы.

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Қ. Аймағамбетов.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж.Д. Сүлейменова, Т.Ф. Серіков, А.Е. Мысырлімова, Е.А. Әбіл, Б.Т. Бейсенғалиев, И.В. Смирнова, Ескендеров М.З., М.С. Башимов, Н.Г. Дементьевна, Сауриқов Е.Б., Ю.Б. Кучинская, А.Қ. Қалықов, Е.Ж. Сатыбалдин, И.Е. Сұңқар.

Заң жобасы ғылым, ғылыми-техникалық қызмет және оның нәтижелерін коммерцияландыру саласындағы қоғамдық қатынастарды реттеудің құқықтық тетікті жетілдіру, сондай-ақ кадрлық әлеуеттің сапасын жақсарту және ғылым ұйымдарын технологиялық жабдықтармен жарактандыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобы өткізілген жоқ.

Комитет өткізген іс-шаралар

VIII сайланымның 2 сессиясында Комитет барлығы **14** іс-шара өткізді, оның ішінде:

1 «үкімет сағаты», 1 көшпелі отырыс өткізілді, комитеттің 8 тақырыптық отырысы, 4 «дөңгелек үстел».

1) «Үкімет сағаты» шеңберінде Қазақстан Республикасының орталық мемлекеттік органдары басшыларының сөз сөйлеуі

2023 жылғы 9 қазанда «Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесін дамытудың проблемалары мен перспективалары» тақырыбында үкіметтік сағат өтті.

Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрі А. Финият баяндама жасады.

Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің тәрағасы А.Қ. Аймағамбетов қосымша баяндама жасады.

Үкімет сағатына қаржы, экономика, еңбек және халықты әлеуметтік қорғау, цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрліктерінің өкілдері, «Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры» КЕАҚ басшылығы келді. Бейне-конференцияға облыс, республикалық маңызы бар қалалар, астана әкімдерінің орынбасарлары, өңірлік денсаулық сақтау басқармаларының және «Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры» КЕАҚ филиалдарының басшылары қатысты.

Үкімет сағатында сақтандырылған азаматтардың медициналық қызметтерді уақтылы алмауының, 3 млн. адамнан астам сақтандырылмаған халықтың медициналық қызметтерді алмауының, медициналық ұйымдардың 82 млн. теңгеден астам кредиторлық берешегінің болуы мәселелері, қор сатып алатын қызметтер көлемінің халықтың нақты қажеттілігіне сәйкес келмеуі, цифрандыру аяқталмауы, ТМККК, МӘМС қаржылық ағындарының ашықтығы, медициналық қызметтердің екі пакетін бөлудің нақты өлшемдерінің болмауы, ауылдағы кадрлардың тапшылығы және МӘМС жүйесінің басқа да проблемалық мәселелері талқыланды.

Үкімет сағатының қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасы Үкіметіне ұсыныстар әзірленді.

Іс-шараны дайындауға Мәжіліс депутаттары Г.А. Нұрымова, Г.Ш. Танашева, А.А. Аймагамбетов жауапты болды.

2) *Комитеттің көшпелі, кеңейтілген тақырыптық отырыстары*

1. 2023 жылғы 29 қыркүйекте арнайы әлеуметтік қызметтерді көрсетудің өзекті мәселелерін және оларды шешу жолдарын зерделеу және талқылау мақсатында Парламент Мәжілісінің депутаттары – Әлеуметтік-мәдени даму комитеттің мүшелері Қарағанды облысына жұмыс сапарымен барды.

Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің көшпелі отырысы «Қазақстанда мүгедектігі бар адамдар үшін арнаулы әлеуметтік қызметтердің сапасын арттыру және қолжетімділігін кеңейту арқылы әлеуметтік қызмет көрсету жүйесін трансформациялау» тақырыбында өтті.

Комитет отырысына Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары – Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің мүшелері, Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрі, денсаулық сақтау және оқу-ағарту вице-министрлері, орталық және жергілікті атқарушы органдардың, облыстардың жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламаларды үйлестіру басқармаларының өкілдері, ғылым, қоғам өкілдері және тәуелсіз сарапшылар қатысты.

Негізгі проблемалардың қатарында қатысуышылар саланы жеткіліксіз қаржыландыруды, материалдық-техникалық базаның әлсіздігін және қаржы құралдарының ашық еместігін атап өтті.

Комитет тәрағасы А.К. Аймагамбетов депутаттар әлеуметтік қызметтер жүйесін жетілдіруге бағытталған заң жобасына бастамашылық жасағанын атап өтті. Оның басты мақсаты – арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсетудің бірыншай стандарттарын құру және білікті кадрлар тапшылығы проблемасын шешу.

«Қазақстанның әлеуметтік қызметкерлер қауымдастығы» ҚБ құрылтайшысы Л. Нұрқатова өз сөзінде әлеуметтік қызметкерлердің мәртебесін көтеру және біліктілікті арттырудың кәсіби жүйесін енгізу қажеттігін атап өтті.

Отырыс аясында «Үміт сөүлесі» балалар мен мүгедектерге көмек көрсету орталығы қоғамдық бірлестігінің басшысы Т. Кравченко өз ұсыныстарын білдірді.

Отырыс барысында Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрі С.К. Жақыпова, Денсаулық сақтау вице-министрі В.Ю. Дудник және ағарту вице-министрі Е. Оспан сөз сөйлемді.

Депутаттар жаңа әлеуметтік кодекс шеңберінде 2025 жылдан бастап Арнаулы әлеуметтік қызметтердің жан басына шаққандағы нормативін енгізу жоспарланып отырғанын, бұл олардың қолжетімділігін арттыруға мүмкіндік беретінін атап өтті.

Көшпелі отырыс шеңберінде депутаттар Қарағанды облысының әлеуметтік инфрақұрылым объектілеріне, оның ішінде халықта арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсететін ұйымдарға барып, қамқоршылардың түрү жағдайларымен танысты.

Іс-шараны дайындауга Мәжіліс депутаттары К. Бексултанов, А.Е. Мысырәлімова жауапты болды.

2. 2023 жылғы 19 желтоқсанда Комитеттің «Кітап нарығын реттеу, қазақ тіліндегі көркем әдебиеттің баспа индустриясын дамыту, кітапхана жұмысының жаңа мазмұны. Қазір тәуелсіз негізде қазақ тілінде балалар және көркем әдебиетті басып шығарумен айналысатын баспалардың жұмысына қолдау таныту туралы» кеңейтілген тақырыптық отырысы өтті.

Отырыска мәдениет және ақпарат, ағарту вице-министрлері, ҚР Қаржы министрлігінің, ҚР сауда және интеграция министрлігінің, «Қазпошта» АҚ және Жазушылар одағының өкілдері, тәуелсіз баспа ісіне үлес қосатын баспалардың басшылары қатысты. Сондай-ақ, «Қазақ тілі» халықаралық қоғамының президенті, Ш.Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» республикалық ғылыми-практикалық орталығының бас директоры және жас жазушылар қатысты.

Отырыста баспа индустриясын дамытуды заңнамалық қолдау тетіктері талқыланды. Кітап оқу, кітап шығару және кітаптарды шалғай аудандар мен ауылдарға жеткізу ұлттық операторын бекітүге қатысты пікірлер айтылды. Ішкі қағаз нарығында қағаз бағасының негізсіз өсуіне жол бермеу жөнінде мониторинг жүргізу және жедел шешімдер қабылдау, кітап баспагерлеріне ғылыми, оқу, әдеби, балалар және жасөспірімдер әдебиеті сегментіне субсидиялар бөлу арқылы қағаз бағасын тұрақтандыру жөнінде шаралар ұсынылды. Әлеуметтік маңызы бар әдебиеттер мен оларды дамытатын баспалар үшін субсидиялар мен жеңілдетілген несиелер желісін ұйымдастырудың заңнамалық тетіктері талқыланды.

Жас жазушыларды қолдау, ең көп оқылатын жас жазушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін жетекші кітап конкурстары мен әдеби сыйлықтар өткізу туралы ұсыныстар тыңдалды. Мемлекеттік тапсырыс арқылы басым бағыттар бойынша шығармалар жасауда осы жазушыларды қолдау тетіктері және әдеби қызмет жөніндегі сараптамалық кеңес пен кітап индустриясын дамыту жөніндегі сараптамалық кеңес құруға байланысты ұсыныстар талқыланды.

Іс-шараны дайындауга Мәжіліс депутаты Ж.Д. Сүлейменова жауапты болды.

3. 2024 жылғы 8 ақпанда сегізінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілдептіктерін іске асыру

жөніндегі негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес екінші сессияға «Әлеуметтік саладағы сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша» тақырыбы бойынша Комитеттің тақырыптық отырысы өткізілді.

Отырысқа Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау бірінші вице-министрі, денсаулық сақтау, ғылым және жоғары білім, туризм және спорт, оқу ағарту, мәдениет және ақпарат вице-министрлері қатысты.

Отырыста Қазақстан Республикасы Сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Превенция қызметінің басшысы С.Қ. Ахметжанов, Парламент Мәжілісінің депутаты Н.С. Әуесбаев, Денсаулық сақтау вице-министрі В.Ю. Дудник, Ғылым және жоғары білім вице-министрі Т.І. Ешенқұлов, Туризм және спорт вице-министрі М.Қ. Төлебаев, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау бірінші вице-министрі А.Ә. Сарбасов баяндама жасады.

Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А.Қ. Аймағамбетов отырыста Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың Қазақстан халқына жыл сайынғы Жолдауында еліміздің стратегиялық дамуының басты басымдықтарының бірі ретінде сыйбайлас жемқорлыққа қарсы күрес мәселесіне бірнеше рет ерекше назар аударғанына атап өтті.

Қазақстан Республикасы Сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Превенция қызметінің басшысы С.Қ. Ахметжанов әлеуметтік-экономикалық саладағы сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелерінде қабылданатын негізгі бағыттар туралы баяндады. Ол атап өткендей, 2023 жылы әлеуметтік салада 311, оның ішінде білім беру – 155, денсаулық сақтау – 64, зейнетақымен қамсыздандыру – 7, әлеуметтік қорғау – 29, медициналық-әлеуметтік сараптама (мүгедектікті анықтау) – 56 сыйбайлас жемқорлық қылмыс тіркелді. 92 адам сottалды.

Оның айтуынша, жүргізілген талдау қылмыстық құқық бұзушылықтарды жасауға ықпал еткен негізгі себептер қызметтің ашықтығы, қызметтік міндеттерін орындау кезінде өзімшілдік мүдделілік болып табылатынын көрсетті. Сонымен қатар, әлеуметтік қызметтердің көпшілігінің онлайн форматта ұсынылуына қарамастан, азаматтардың өздері тарапынан белгілі бір қызметтерді «алуды жеделдетудегі ұсыныстар» немесе «зансыз қорыттындылар» беру фактілері жоққа шығарылмайды.

Сондай-ақ, С.Қ. Ахметжанов сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың және алдын алу жұмысының призмасы арқылы басшылардың тиімділігін бағалаудың өсіп келе жатқан рөлін атап өтті. Заның бұзушылына жол бермеу мақсатында сыйбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға жол бермеу бөлігінде ведомстволық бақылауды күшетту, сыйбайлас жемқорлыққа төзбеушілік және сыйбайлас жемқорлық тәуекелдерінің көрінуіне жол бермеу мәселелері бойынша профилактикалық және түсіндіру жұмыстарын тұрақты негізде жүргізу ұсынылды.

Талқылау барысында депутат Н.С. Әуесбаев сыйбайлас жемқорлық халықтың мемлекет жүргізіп жатқан реформаларға, оның ішінде әлеуметтік салада, сенім деңгейінің төмендеуіне әкеліп соқтыратынын атап өтті. Сыйбайлас жемқорлық мемлекет мүддесінен

орасан зор, орны толмас зиян келтіреді. Оның салдарымен күресіп қана қоймай, сыйбайлас жемқорлықты тудыратын жағдайлар мен себептерді азайту қажет.

Осы дөңгелек үстелді қорыттындылай келе, Әлеуметтік-мәдени даму комитеті заңнамалық бастамалар шенберінде қаралатын нақты ұсныстар әзірледі.

Іс-шараны дайындауға Мәжіліс депутаты Н.С. Әуесбаев жауапты болды.

4. 2024 жылғы 28 наурызда сегізінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес «**Мемлекеттік ақпараттық саясатты жетілдіру және өнірлік бүқаралық ақпарат құралдарын, оның ішінде баспа басылымдарын мемлекеттік қолдау туралы**» тақырыбында Комитеттің тақырыптық отырысы өтті.

Отырысқа мәдениет және ақпарат вице-министрі, облысқала әкімдерінің орынбасарлары, ішкі саясат басқармаларының басшылары, бүқаралық ақпарат құралдарының, үкіметтік емес ұйымдардың өкілдері, сарапшылар, журналистер қатысты.

Отырысты Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А.Қ. Аймағамбетов ашып жүргізіп, Мемлекет басшысы бүқаралық ақпарат құралдарының қоғамдық сананы жаңартудағы және Ұлттың жаңа сапасын қалыптастырудадағы шешуші рөлін бірнеше рет атап өткенін тілге тиек етті. Бұл тұрғыда Мәжіліс жұмысында бүқаралық ақпарат құралдары саласындағы заңнаманы жетілдіруге бағытталған заң жобасы қарастырылып жатқандығына тоқталды.

Ақпараттық саясатты жетілдіру мәселелері бойынша ҚР Мәдениет және ақпарат вице-министрі Қ.Ж. Ысқақов баяндамасында: «1991 жылмен салыстырғанда елімізде БАҚ саны 350 есе өсті. 33 жыл бұрын тек 10 респубикалық мемлекеттік газеттер мен журналдар шығарылса, қазір олардың саны 3985-ке жетті. Басылымдардың әрқайсысында қағаз ғана емес, электронды нұсқасы да бар» екендігін айттып өтті.

«Хабар» Агенттігі» АҚ Басқарма Төрағасы Кемелбек Ойшыбаев отандық телеарналардағы ақпараттық жағдай туралы айттып өтсе, респубикалық «Ақжелкен» журналының бас редакторы Есей Жеңісұлы пошталық жеткізу қызметінің салғырттығынан балалар басылымының ауыл, аймақтарға, шалғай елді мекендерге жетпей жатқандығын тілге тиек етті. Ал, шетелдік тәжірибемен сапалы контент жасап келе жатқан «OYLA» журналының қазақ тілді баспасының ғылыми редакторы Жазира Жөндербек балалар басылымын мемлекеттік қолдау бойынша ұсныстарын айтты. «Jasyn» ақпараттық порталының директор-бас редакторы Оралхан Дауіт, респубикалық «Уақыт» газетінің құрылтайшысы Талғат Балтабаев өнірлік басылымдарға берілетін мемлекеттік тапсырыс, жазылым мәселесіне кеңінен тоқталып өтті. Бүгінде өнірлерде жекеменшікке сатылып жатқан аудандық газеттердің мүшкіл жағдайы жөнінде Ордабасы аудандық «Ордабасы оттары» газетінің директоры Ғалымжан Зиябек өз ой-пікірімен бөлісті. Соңдай-ақ онлайн режимде медиа сарапшылар мен министрлік өкілдері өз көзқарастарымен бөлісті.

Отырысты Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А.Қ. Аймағамбетов қорытындылады.

Іс-шараны дайындауға Мәжіліс депутаты Ж.С. Әшімжанов жауапты болды.

5. 2024 жылғы 16 мамырда сегізінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес екінші сессияға «Мемлекеттік тілдің ғылым тілі және цифрлық платформа ретіндегі рөлін күшейту» тақырыбында Комитеттің тақырыптық кеңейтілген отырысы өткізілді.

Комитет жұмысына білім беру бірінші вице-министрі, ғылым және жоғары білім, цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі вице-министрлері, Жоғарғы Соттың, Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің өкілдері қатысты. Бейнеконференция арқылы қоғам қайраткерлері, коммерциялық емес үйымдар мен жоғары оқу орындарының өкілдері де қатысты.

Отырыста Ғылым және жоғары білім вице-министрі Д.Ж. Ахмед-Заки, Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі вице-министрі А.С. Жамбакин; Оқу-ағарту бірінші вице-министрі Н. В. Жұмаділдаева; Мәжіліс депутаты Қ.Ж. Иса осы мәселе бойынша өз көзқарастарын отырысқа қатысуышылар да бөлісті.

Іс-шараны дайындауға Мәжіліс депутаты Қ.Ж. Иса жауапты болды.

6. 2024 жылғы 13 маусымда сегізінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралардың екінші сессияға арналған жоспарына сәйкес Комитеттің «Әлеуметтік сала қызметкерлеріне (кітапханашылар, әлеуметтік қызметкерлер және т.б.) еңбекақы төлеу жүйесі және әлеуметтік кепілдіктер беру» тақырыбында тақырыптық отырысы өтеді.

Отырыста еңбек және халықты әлеуметтік қорғау, мәдениет және ақпарат, туризм және спорт вице-министрлері сез сөйлейді.

Комитетте азаматтық қызметшілерге, мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен ұсталатын үйымдар қызметкерлеріне, қазыналық кәсіпорындар қызметкерлеріне еңбекақы төлеу жүйесі туралы ұсыныстарды талқылау жоспарлануда.

Іс-шараны дайындауға Мәжіліс депутаты Ж.Д. Сүлейменова жауапты.

7. 2024 жылғы 10 маусымда Астана қаласындағы Ұлттық ғылыми онкологиялық орталықта (ҰФО) «Онкологиялық қызметті дамытудың проблемалары мен перспективалары» тақырыбында әлеуметтік-мәдени даму комитетінің көшпелі тақырыптық отырысы өтті.

Дөңгелек үстел отырысына Денсаулық сақтау министрлігінің, Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорының, Ұлттық ғылыми онкологиялық орталықтың, Қазақ онкология және радиология ғылыми-зерттеу институтының өкілдері, өңірлік онкологиялық орталықтардың басшылары қатысты.

Отырыста денсаулық сақтау министрі А.Ш. Әлназарова, Қазақ онкология және радиология ғылыми-зерттеу институтының

директоры Д.Р. Қайдарова, «Ұлттық ғылыми онкологиялық орталық» ЖШС Басқарма төрағасы С. Б. Шалекенов, Астана қаласының «Онкологиялық орталық» ШЖҚ МҚҚ бас дәрігері М. Е. Төлеутаев сөз сөйлемеді.

Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің отырысын әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А. Қ. Аймағамбетов жүргізді.

Іс-шараны дайындауға Мәжіліс депутаттары Т.Ә. Серіков, А.Е. Мысырәлімова жауапты болды.

8. Сонымен қатар, Комитет шеңберінде келесі тақырыптық отырыстар өткізілді:

2024 жылғы 28 мамырда «Семей ядролық сынақ полигонындағы ядролық сынақтардың салдарынан зардап шеккен азаматтарды әлеуметтік қорғау. Берілетін жеңілдіктер мен өтемақыларды тұрақтандыру мәселелері».

Отырысқа Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау, денсаулық сақтау вице-министрлері, сондай-ақ ғылым және жоғары білім, туризм және спорт, мәдениет және ақпарат министрліктерінің өкілдері қатысты.

Отырыста депутат Р.Р. Заитов сөз сөйлемеді, ол Семей ядролық сынақ полигонында ядролық сынақтар нәтижесінде зардап шеккен азаматтарды әлеуметтік қорғаудың маңыздылығы туралы айтты; Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау вице-министрі Н.Е. Сагындықова 1949 жылдан бастап 1990 ж. дейін радиациялық тәуекел аймақтарында зардап шеккен азаматтардың тұру фактісін растайтын мұрағаттық құжаттарды цифрандыру жөніндегі жұмысты атап өтті; ҚР Денсаулық сақтау вице-министрі Е.Д. Оспанов мемлекеттік ғылыми автоматтандырылған медициналық тіркелімнің толықанды қызметін қамтамасыз ету үшін зардап шеккен азаматтардың жүгіну тәртібін айқындастын құқықтық актілерді әзірлеу туралы мүмкіндігінше қысқа мерзімде зардап шеккен азаматтың сәулелену дозасын белгілеу тәсілін айқындау жөнінде сөз сөйлемеді.

Отырыс қорытындысын Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А. Қ. Аймағамбетов қорытындылады.

Іс-шараны дайындауға Мәжіліс депутаты Р. Р. Заитов жауапты болды.

2024 жылғы 25 маусым – «Балалар мен жасөспірімдер спорт мектептеріне жаттықтырушылар құрамын дайындау», оған туризм және спорт, білім, ғылым және жоғары білім министрліктерінің өкілдері және басқалар қатысады.

Мәжіліс депутаты А.Қ. Назаров іс-шараны дайындауға жауапты.

«Мемлекеттік ақпараттық саясатты жетілдіру» (2023 жылғы желтоқсан) және «Өнірлік бүқаралық ақпарат құралдарын, оның ішінде баспа басылымдарын мемлекеттік қолдау» (2024 жылғы ақпан) комитетінің жоспарланған тақырыптық отырыстары бір Комитетке біріктіріліп, 2024 жылғы 28 наурызда өткізілді.

Сегізінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес Әлеуметтік-мәдени даму комитеті 2023 жылғы 31 қазанда екінші сессияға «Лудоманияға қарсы іс-қимыл және

оның алдын алу» тақырыбында Комитеттің тақырыптық отырысын ұйымдастыруды көзdedі.

Бұл ретте 2023 жылғы 31 қазанда Комитет отырысында депутат Е.С. Бейсенбаев Парламент Мәжілісінің депутаттары әзірлеген «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотерея және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралыл заң жобасын таныстыруды, сондай-ақ енгізілетін түзетулердің негізгі жаңашылдықтары талқыланды.

Сонымен қатар, 9 қазанда Парламент Мәжілісінің қабыргасында мемлекеттік органдардың (ҰӘМ, ТСМ, ҮҚҚ, ПМ, БП) және қоғамдық бірлестіктердің қатысуымен «AMANAT» саяси партиясы фракциясының отырысында қазақстандықтар арасында лудоманияға қарсы іс-қимылдың проблемалық мәселелері, сондай-ақ оларды шешу жолдары талқыланды.

Баяндалғанды ескере отырып, іс-шара Жоспардан алынып тасталды (Мәжіліс Төрағасының орынбасары Д.М. Еспаевамен келісілді).

8 (7). Сегізінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес Әлеуметтік мәдени даму комитеті екінші сессияға 2024 жылғы 29 ақпанда «Халықтың әлеуметтік осал топтарын қолдау мақсатында тараптардың пікірлері мен халықаралық тәжірибелі ескере отырып, заңнамалық актілерге өзгерістер енгізу перспективасымен Қазақстан Республикасының заңнамасын жетілдіру, отбасы мен бала құқықтары, жетімдіктің алдын алу туралы қолданыстағы нормаларды қарau» тақырыбында Комитеттің тақырыптық отырысын ұйымдастыруды көзdedі. (Бастапқыда Комитеттің «Халықтың әлеуметтік осал топтарын қолдау мақсатында Қазақстан Республикасының заңнамасын жетілдіру» (2023 жылғы желтоқсан) және «Тараптардың пікірлері мен халықаралық тәжірибелі ескере отырып, заңнамалық актілерге өзгерістер енгізу перспективасымен отбасы және бала құқықтары, жетімдіктің алдын алу туралы қолданыстағы нормаларды қарau» (2024 жылғы ақпан) атты тақырыптық отырыстары жоспарланған болатын, олар бір Комитетке біріктірілді).

Бұл ретте, 2023 жылғы 12 қазанда Оқу-ағарту министрлігі әзірлеген «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру және бала құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасы таныстырылды, ол бойынша қазіргі уақытта жұмыс топтарында отбасы мен баланың мәселелерін реттейтін барлық қолданыстағы нормалар қаралуда.

Сонымен бірге, 2024 жылғы 5 ақпанда Мәжіліс депутаттары «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдер құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасын таныстыруды, оның шенберінде халықтың әлеуметтік осал топтарының мәселелері де реттелетін болады.

Баяндалғанды ескере отырып, іс-шара Жоспардан алынып тасталды (Мәжіліс Төрағасының орынбасары Д.М. Еспаевамен келісілді).

Сондай-ақ сегізінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралар жоспарында мыналар екінші сессияға көзделген:

«Ауылдық денсаулық сақтауды жаңғырту» және «Жайлы мектеп» үлттық жобаларының іске асырылу барысы туралы» мәселе бойынша Комитеттің Алматы облысына көшпелі отырысы (2024 жылғы 14-15 наурыз);

«Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін дамытудың өзекті мәселелері: білім беру процесін жаңғырту және колледждерді техникалық жарактандыру» тақырыбындағы тақырыптық Комитет (2023 ж. желтоқсан).

Аталған іс-шаралар Комитеттің заң шығару қызметінің негізгі бағыттары бойынша жұмыс жүктемесінің көптігіне байланысты (Мәжіліс Төрағасының орынбасары Д.М. Еспаевамен келісілген) неғұрлым кеш мерзімге ауыстырылды.

3) «Дөңгелек үстелдер»

1. 2023 жылғы 31 қазанды Парламент Мәжілісінің ғимаратында «Халықтың әлеуметтік осал топтарының тұрғын үй қатынастарындағы өзекті мәселелерді шешу жолдарын талдау» тақырыбы бойынша дөңгелек үстел өткізілді. (Сегізінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралар жоспарында осы іс-шара Комитеттің тақырыптық отырысы ретінде көзделген).

Дөңгелек үстел отырысына өнеркәсіп және құрылыш, қаржы, еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің, «Парламентаризм институты» ШЖҚ РМК, «Қазақстандағы Парламентаризмді дамыту қоры» ҚҚ өкілдері қатысты.

Отырыста Мәжілістің Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің төрағасы, депутат Е.Т. Жаңбыршин халықтың әлеуметтік осал топтарының тұрғын үй қатынастарындағы проблемалар туралы сөз сөйледі. Сондай-ақ, ол бұл мәселені жүйелі түрде, оның ішінде заңнама призмасы арқылы шешу қажеттігі туралы айтты; Мәжілістің Элеуметтік-мәдени даму комитетінің мүшесі, депутат Ж.Д. Сүлейменова қолданыстағы тұрғын үй саясатын қайта қарau туралы, оған шынымен мұқтаж азаматтарды барынша тұrғын үймен қамтамасыз ету жолымен; Мәжілістің Элеуметтік-мәдени даму комитетінің мүшесі, депутат Д.Т. Мұқаев «Отбасы банк» АҚ-да кредит беру шарттарының өзгеруі туралы; Құрылыш және өнеркәсіп министрлігі Құрылыш және тұrғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитеті төрағасының орынбасары Б.Ж. Қабдол халықтың әлеуметтік осал топтарын тұrғын үймен қамтамасыз ету бойынша мемлекеттік қолдау шаралары және тұrғын үймен қамтамасыз етудің жаңа тәсілдері туралы «Қазақстандағы Парламентаризмді дамыту қоры» ҚҚ президенті З.К. Батталова қолданыстағы тұrғын үй саясатына өзгерістер енгізу туралы; Батыс Қазақстан облыстық мәслихатының депутаты, «Қазақстандағы Парламентаризмді дамыту қоры» ҚҚ сарапшысы, заң ғылымдарының кандидаты М.Т. Фабдуалиев

тұрғын үй қатынастары саласын реттеудің тиімді тетіктері туралы; «Отбасы банкі» АҚ тұрғын үймен қамтамасыз ету орталығының директоры Р.А. Талгусов халықтың әлеуметтік осал топтарына кредит берудің, сондай-ақ Отбасы Банкін қайта құрудың қолданыстағы өнімдері мен бағдарламалары туралы the ұлттық даму институты, оның негізгі міндеті республика бойынша азаматтарды тұрғын үймен қамтамасыз ету бойынша тұрғын үй қатынастарын дамыту болады.

Отырыс барысында өзекті мәселелер мен оларды шешу жолдары талқыланды.

Дөңгелек үстел отырысын Мәжілістің Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің мүшесі, депутат Ж.Д. Сүлейменова жүргізді.

Іс-шараны дайындауға Мәжіліс депутаты Ж.Д. Сүлейменова жауапты болды.

2. 2023 жылғы 5 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Әлеуметтік-мәдени даму комитеті «Локомотив құрастыру зауыты» АҚ базасында «2030 жылға дейінгі қауіпсіз еңбек тұжырымдамасының жобасын және еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауды жетілдіру жөніндегі заңнамалық өзгерістерді талқылау» тақырыбында дөңгелек үстел өткізді.

Отырысқа Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрі, Төтенше жағдайлар жөніндегі вице-министр, өнеркәсіп және құрылыш министрлігінің, «Локомотив құрастыру зауыты» АҚ, «Қазақстан Республикасы Кәсіподақтар федерациясы» ӨКМ, «Тау-кен өндіру және тау-кен металлургия кәсіпорындарының республикалық қауымдастыры» ЗТБ, «АрселорМиттал Теміртау» АҚ өкілдері, сондай-ақ жергілікті тұрғындар мемлекеттік еңбек инспекторлары және тәуелсіз сарапшылар қатысты.

Отырыс аясында еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы өзекті мәселелер талқыланды.

Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А.Қ. Аймағамбетов өзінің алғы сезінде бүгін «doing business» рейтингтері мен басқа да көрсеткіштерге ұмтылу барысында еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша бақылауды қамтамасыз етудің тұтас жүйесі жоғалғанын атап өтті.

Осыған байланысты, нормативтік құқықтық базаны жетілдіру мақсатында Сенат пен Мәжіліс депутаттары еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселесі бойынша заңнамаға тиісті түзетулер дайындауды.

Депутаттар еңбек инспекцияларын Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің қарауына беруді, сондай-ақ мемлекеттік органдардың еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз етуді бақылау мәселелерінде ғана емес, сонымен қатар өнеркәсіптік, экологиялық, энергетикалық және өзге де қадағалау бойынша тексерулер жүргізу мүмкіндігін қамтамасыз етуге бағытталған Кәсіпкерлік кодексіне және өзге де заңдарға өзгерістер енгізуі үсынады.

Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрі С.К. Жақыпова еңбекті қорғау саласындағы ағымдағы ахуал туралы баяндады. Министрдің айтуынша, бүгінде 500 мыңға жуық адам өндеу, тау-кен

өнеркәсібінде және карьерлерді қазуда зиянды және қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейді. Қесіптік сырқаттанушылықтың негізгі себептері еңбек жағдайларының қанағаттанарлықсыз жай-күйі және өндірістік факторлардың ағзаға ұзак уақыт етуі болып табылады.

Төтенше жағдайлар вице-министрі М.К. Пішембаев сондай-ақ өнеркәсіптік қауіпсіздік және кәсіпорындардың қызметіне мемлекеттік бақылау саласындағы төтенше жағдайлар қызметтерінің өкілеттіктерін кеңейту қажеттігіне назар аударды.

Дөңгелек үстелде «Қазақстан Республикасы Кәсіподактар федерациясы», «Тау-кен өндіру және тау-кен metallurgia кәсіпорындарының республикалық қауымдастыры», «Қазақстан құрылышшылар одағы» кәсіптік бірлестіктерінің өкілдері қауіпсіз еңбек тұжырымдамасының жобасы туралы сөз сөйлеп, пікірмен бөлісті.

Отырысты қорытындылай келе, Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А.К. Аймағамбетов өнеркәсіптің барлық объектілеріне, әсіресе жеке үйымдарға, азаматтарымыздың қауіпсіз еңбек жағдайларын қамтамасыз ету бөлігінде нақты заңнамалық талаптарды айқындаудың маңыздылығын және қызметкерлердің құқықтарын қорғау мен бизнесті дамыту арасындағы тепе-теңдікті табу қажеттігін атап өтті.

Іс-шараны дайындауға Мәжіліс депутаты Е.С. Бейсенбаев жауапты болды.

3. 2023 жылғы 25 желтоқсанда сегізінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес екінші сессияға Мәжіліс ғимаратында «Елдегі бүқаралық және балалар-жасөспірімдер спортын дамытудың мәселелері мен перспективалары» тақырыбында дөңгелек үстел өткізілді.

Дөңгелек үстел отырысына туризм және спорт, қаржы, ғылым және жоғары білім, денсаулық сақтау, өнеркәсіп және құрылыш министрліктерінің, Кәсіподактар федерациясының, «Самұрық-Қазына» АҚ және өнірлік спорт және білім басқармаларының өкілдері, сондай-ақ сарапшылар қатысты.

Отырыста Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А.К. Аймағамбетов Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев бүқаралық және балалар спортымен айналысу үшін жағдай жасау проблемаларына тұрақты негізде ерекше назар аударатынын атап өтті. Оларға жүйелі шаралар қабылдау және оларды заңнамалық деңгейде де, практикалық жазықтықта да шешу бойынша бірнеше рет міндеттер қойылды.

Туризм және спорт вице-министрі С.М. Жарасбаев Министрліктің бүқаралық спортты дамыту үшін қабылдаған негізгі шаралары туралы баяндаады. Ол елімізде бүқаралық спортқа тартылған азаматтардың халық санының 38,5% (7,5 млн-нан астам адам) құрайтынын атап өтті. Ағымдағы жылы жергілікті атқарушы органдар осы мақсаттарға 8,2 млрд. теңге бөлді.

Оның айтуынша, бүқаралық спортты дамыту үшін жағдайды жақсарту үшін министрлік қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу бойынша жұмыс жүргізуде.

Сондай-ақ, талқылау барысында депутат Р.Р. Заитов дене шынықтыруды нақты айқындау және оны жоғары жетістіктердің спортпен аражітін ажырату қажеттігі туралы атап өтті.

Отырыс қорытындысын Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А.Қ. Аймағамбетов қорытындылады.

Мәжіліс депутаттары Р.Р.Заитов пен Н.С. Әүесбаев іс-шараны дайындауға жауапты болды.

4. 2023 жылғы 26 желтоқсанда Парламент Мәжілісінің ғимаратында «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне денсаулық сақтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заң жобасының нормаларын талқылау бойынша дөңгелек үстел өткізілді.

Отырысқа Денсаулық сақтау министрлігінің, медициналық үйымдардың, білім және ғылым үйымдарының өкілдері, өнірлік денсаулық сақтау басқармаларының басшылары, қоғамдық үйымдардың өкілдері, сарапшылар қатысты.

Дөңгелек үстелде Денсаулық сақтау министрі А.Ғ. Финият, транспланттау жөніндегі республикалық үйлестіру орталығының басшысы Ж.А. Досқалиев, «№ 10 қалалық емхана» ШЖҚ МҚК директоры А.К. Қасымова, «University Medical Center» корпоративтік қорының аға ординаторы-кеңесшісі Т.М. Уқыбасова, «MLC» медициналық лазерлік орталығының басшысы Дұйсенов Р.С. сөз сөйлемеді

Отырыс барысында «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне денсаулық сақтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» ҚР Заңының жобасында ұсынылатын медицина қызметкерлерінің кәсіби жауапкершілігін сақтандыру тетігі талқыланды.

Дөңгелек үстел отырысын Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А.Қ. Аймағамбетов жүргізді.

Іс-шараны дайындауға Мәжіліс депутаты Г.А. Нұрмолова жауапты болды.

2.5. ҚАРЖЫ ЖӘНЕ БЮДЖЕТ КОМИТЕТИ

Есепті кезеңде **2024 жылғы 1 қыркүйектен бастап 2024 жылғы 28 маусымға** дейін Комитет **21** заң жобасы бойынша бас комитет болып табылады.

Есептік кезеңде Комитет қараған бас заң жобаларының **11-не** Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды, **1-і** Парламент Сенатына жіберілді, **3-і** Қазақстан Республикасының Президентіне қол қоюға жіберілді, қазіргі уақытта **6** заң жобасы Комитеттің қарапайында жатыр.

Парламент Палаталарының бірлескен отырысында Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қазақстан Республикасының Жоғары аудиторлық палатасының 2023 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы жыл сайынғы есептері бекітілді.

195 отырыс өткізілді, оның ішінде: Комитеттің отырыстары - **51**, жұмыс топтарының отырыстары - **144**.

Көрсетілген кезеңде Комитетте:

1. «2024 – 2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Жайымбетов М.Ж.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбіл Е.А., Казанцев П.О., Мұқаев Д.Т., Садықов А.А., Шапақ Ү., Кучинская.В., Саурықов Е.Б., Смағұлов Б.А., Тұрганов Д.Н., Смышляева Е.В., Ескендеров М.З., Нажметдинұлы Б., Шүкіжанова Д.А., Адамбеков Т.С.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Қаржы және бюджет комитеті Үкіметтің 2023 жылғы 31 тамыздағы № 745 қаулысымен енгізілген «2024 – 2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын (бұдан әрі – заң жобасы) қарап шығып, мыналарды атап өтеді.

«2024 – 2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы Қазақстан Республикасының Бюджет кодексіне сәйкес Қазақстан Республикасының 2024 – 2026 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму болжамы, бюджеттік параметрлері және Қазақстан Республикасы Президентінің тапсырмалары негізінде әзірленді.

2024 – 2026 жылдарға арналған республикалық бюджет жобасын қалыптастыру кезінде базалық сценарий негізге алынды, ол әлемдік экономиканың қалыпты өсу қарқынын, іскерлік белсенділікті арттыруды, сыртқы биржалық тауар нарықтарындағы құбылмалылығы аз жағдайды және экономикалық саясатты жаһандық дамудың жаңа шындықтарына бейімдеуді көздейді.

ЖІӨ-нің нақты өсүі 2024 жылы 5,3% деңгейінде, кейіннен 2026 – 2028 жылдары 6%-ға дейін өседі деп болжануда. Алдағы орта мерзімді кезеңге ЖІӨ-нің орташа жылдық өсу қарқыны 5,8%-ды құрайды.

Болжамдар бойынша номиналды ЖІӨ 2024 жылғы 135 трлн. теңгеден 2028 жылы 218,5 трлн. теңгеге дейін өседі.

Базалық сценарийде мұнайдың бағасы бір барреліне 80 АҚШ доллары деңгейінде айқындалды.

Жылдық инфляцияның нысаналы дәлізі 2024 жылы 6-8% шегінде, 2025 жылы – 5,5-7,5 %, кейіннен 2026 – 2028 жылдары 5 %-ға дейін төмендейді деп айқындалған.

Kірістер

2024 жылға арналған республикалық бюджеттің кірістер болжамы (трансфертер түсімін есепке алмағанда) 16 124 020 288 мың теңге сомасында айқындалған немесе 2 700 060 632 мың теңгеге аса отырып, ағымдағы жылғы бағалауға қатысты 120,1%-ды құрайды.

2024 жылы республикалық бюджеттің кірістері 2023 жылғы бағалауға қарағанда 3 213 086 559 мың теңгеге ұлғаяды.

2025 жылға арналған республикалық бюджеттің кірістер болжамы (трансфертер түсімін есепке алмағанда) 2024 жылғы болжамға қарағанда 1 248 178 286 мың теңгеге немесе 7,7%-ға өсе отырып, 17 372 198 574 мың теңге сомасында, 2026 жылға – 18 404 488 148 мың теңге немесе

2025 жылға қарағанда 1 032 289 574 мың теңгеге немесе 5,9 %-ға өсүмен айқындалды.

2024 жылғы респубикалық бюджеттің кірістерінде ең көп үлес салмақ (97,7 %) салық тұсімдеріне тиесілі.

2024 жылғы салық тұсімдерінде елеулі үлес қосылған құн салығының (46,6 %), корпоративтік табыс салығының (30,5%) тұсімдеріне тиесілі.

Салықтық емес тұсімдер бойынша 2024 жылға арналған болжам 2023 жылғы бағалауға қарағанда 45 131 557 мың теңгеге азая отырып, 361 446 610 мың теңге сомасында айқындалды.

2024 жылғы болжамның салықтық емес тұсімдер құрылымындағы ең үлкен үлес салмақ:

- мемлекеттік менишкітегі акциялардың мемлекеттік пакеттеріне дивидендер – 52,1 %;

- «Байқоңыр» кешенін пайдаланғаны үшін жалдау ақысының тұсімдері – 14,6 %;

- мұнай секторы үйымдарынан тұсетін тұсімдерді қоспағанда, респубикалық бюджетке тұсетін басқа да салықтық емес тұсімдер – 11,2 %.

Трансфертер тұсімдері

Трансфертер тұсімдері бойынша болжам 2024 жылы 3 600 000 000 мың теңге, 2025 жылы – 2 000 000 000 мың теңге, 2026 жылы – 2 000 000 000 мың теңге сомасында болжануда.

«Респубикалық және облыстық бюджеттер, респубикалық маңызы бар қалалар, астана бюджеттері арасындағы 2023 – 2025 жылдарға арналған жалпы сипаттағы трансфертердің көлемі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына сәйкес бюджеттік алып қоюлар 2024 жылы 469 501 019 мың теңгені, 2025 жылы – 504 192 231 мың теңгені, 2026 жылы алдын ала деректерге сәйкес – 504 192 231 мың теңгені құрайды.

«Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2024 – 2026 жылдарға арналған кепілдендірілген трансфер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына сәйкес кепілдендірілген трансферттің көлемі жыл сайын 2 000 000 000 мың теңгені құрайды.

Ұлттық ауқымдағы әлеуметтік маңызы бар жобаларды, стратегиялық маңызы бар инфрақұрылымдық жобаларды қаржыландыру мақсатында 2024 жылы Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 1 600 000 000 мың теңге сомасында нысаналы трансферт тарту көзделген.

Бюджеттік кредиттерді өтеу

Бюджеттік кредиттерді өтеу бойынша үш жылдық кезеңге арналған болжам 804 057 525,0 мың теңгені құрайды, оның ішінде:

2024 жылға – 254 326 922 мың теңге;

2025 жылға – 256 695 428 мың теңге;

2026 жылға – 293 035 175 мың теңге.

Шығыстар

2024 – 2026 жылдарға арналған респубикалық бюджет шығыстарының басымдықтары Қазақстан Республикасының жалпы ұлттық басымдықтарына сәйкес келеді және Қазақстан Республикасы Президентінің тапсырмалары мен жаңа бастамалары ескеріле отырып айқындалатын болады.

Республикалық бюджет шығыстарының жалпы көлемі 2024 жылы – 23 983 892 678 мың теңге, 2025 жылы – 23 807 227 269 мың теңге, 2026 жылы – 25 171 303 294 мың теңге көлемінде жоспарланып отыр.

Шығындар жалпы сомасы 71 708 754 392 мың теңге (2024 жыл – 23 318 458 487 мың теңге, 2025 жыл – 23 513 109 940 мың теңге, 2026 жыл – 24 877 185 965 мың теңге) көлемінде жоспарлануда.

Бюджеттік кредиттер жалпы сомасы 1 205 764 497 мың теңге (2024 жылы – 617 804 497 мың теңге, 2025 – 2026 жылдары – 293 980 000 мың теңгеден) көлемінде жоспарланып отыр.

Республикалық бюджет тапшылығы

2024 жылға арналған республикалық бюджеттің тапшылығы 3 534 767 762 мың теңгені, 2025 жылға – 3 672 837 633 мың теңгені, 2026 жылға – 3 969 587 740 мың теңгені құрайды.

Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінде қарau барысында депутаттар 2024 жылы мыналарға бағытталған келесі түзетулерді заң жобасына енгізуі ұсынды:

- өнірлерді дамытуға – 37,6 млрд теңге;
- «Ауыл - Ел бесігі» бағдарламасына – 15 млрд теңге;
- жекелеген іс-шараларды іске асыруға – 14,3 млрд. теңге.

Қаржыландыру көздері Президенттің бастамаларына арналған резерв пен Үкімет резерві болып табылады.

Бұдан басқа, Президенттің Индустрія және инфрақұрылымдық даму, Экология және табиғи ресурстар, Мәдениет және спорт, Ақпарат және қоғамдық даму министрліктерін қайта ұйымдастыру туралы Жарлығын іске асыру мақсатында шығыстарды ұлғайтпай, шығыстарды жаңа министрліктерге қайта бөлуді көздейтін түзетулер енгізілді.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің комитеттері заң жобасы бойынша оң қорытындыларын берді.

Жұмыс тобының 9 отырысы өткізілді.

2023 жылғы 1 қарашада Заң Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісімен қабылданып, Сенаттың қарауына жіберілді. 2023 жылғы 23 қарашада Сенат заңды қарап, Мәжіліске өзгерістер мен толықтырулар жіберді. 2023 жылғы 30 қарашада Парламент Мәжілісі Сенаттың өзгерістерімен және толықтыруларымен келісіп, Қазақстан Республикасының Президентіне қол қоюға жолдады. 2023 жылғы 5 желтоқсанда Заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

2. «Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2024-2026 жылдарға арналған кепілдендірілген трансферт туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Жайымбетов М.Ж.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбіл Е.А., Казанцев П.О., Мұқаев Д.Т., Садықов А.А., Шапақ Ү., Кучинская В., Саурықов Е.Б., Смағұлов Б.А., Тұрганов Д.Н., Смышляева Е.В., Ескендеріров М.З., Нажметдинұлы Б., Шукіжанова Да.А., Адамбеков Т.С.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2024 – 2026 жылдарға арналған республикалық бюджетке

кепілдендірілген трансферттің мөлшерін жыл сайын 2 000 млрд. теңгеден бекітеді.

Сондай-ақ, мұнайдың кесімді бағасын 2024 жылы бір барреліне 43,4 АҚШ доллары, 2025 жылы бір барреліне 40,2 АҚШ доллары, 2026 жылы бір барреліне 41,8 АҚШ доллары мөлшерінде айқындалаттырып.

Қазақстан Республикасының Ұлттық қорына мұнай секторы үйымдарынан түсетін түсімдер белгілі бір кесімді баға ескеріле отырып, 2024 жылы – 2 246,7 млрд. теңге, сондай-ақ 2025 және 2026 жылдары 2 257,5 млрд. теңгеден болжануда.

Заң жобасын қарауға дайындау барысында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің комитеттері оң қорытындыларын берді.

Жұмыс тобының 9 отырысы өткізілді. 2023 жылғы 1 қарашада Заң Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісімен қабылданып, Сенаттың қарауына жіберілді. 2023 жылғы 23 қарашада заң Сенатпен мақұлданып, Қазақстан Республикасының Президентіне қол қоюға жіберілді. 2023 жылғы 5 желтоқсанда Заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

3. «Еуразиялық экономикалық одақ шенберінде аудиторлық қызметті жүзеге асыру туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Савельева Т.М.

Жұмыс тобының мүшелері: Қожаназаров А.А., Танашева Г.Ш., Балабиев Қ.Р., Сарым А.Ә., Зейнуллин А.Т., Ескендіров М.З.

Заң жобасы «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабы 1-тармағының 2) тармақшасына сәйкес Еуразиялық экономикалық одақ шенберінде аудиторлық қызметті жүзеге асыру туралы келісімді ратификациялау мақсатында әзірленді.

Жоғарыда көрсетілген Келісімді ратификациялау Еуразиялық экономикалық одақ аумағында аудиторлық көрсетілетін қызметтердің бірынғай нарығын қалыптастыруға, сондай-ақ мүшебекеттерде аудиторлық қызметті жүзеге асыру мен реттеудің бірынғай тәсілін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Осы Келісімге 2022 жылғы 19 сәуірде Мәскеу қаласында қол қойылды, Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңес 2016 жылғы 26 желтоқсандағы № 22 бекіткен Ырықтандыру жоспарына сәйкес әзірленді.

Осы заң жобасы бойынша Парламент Мәжілісінің барлық комитеттері оң қорытындыларын берді.

Жұмыс тобының 2 отырысы өткізілді. 2023 жылғы 4 қазанды Заң Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісімен қабылданып, Сенаттың қарауына жіберілді. 2023 жылғы 9 қарашада заң Сенатпен мақұлданып, Қазақстан Республикасының Президентіне қол қоюға жіберілді. 2023 жылғы 27 қарашада Заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

4. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы Қазақстан-Өзбекстан кедендейк шекарасы арқылы құбыржол көлігімен және

электр беру желілері бойынша энергия ресурстарын өткізу кезіндегі бірлескен кедендей бақылау туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Смирнова И.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж. Амантай, Е.Н. Мәмбетов, Б. Нажметдинұлы, М.Н. Рожин, Б.Ә. Смағұлов, Н. Тау.

Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы Қазақстан-Өзбекстан кедендей шекарасы арқылы құбыржол көлігімен және электр беру желілері бойынша энергия ресурстарын өткізу кезіндегі бірлескен кедендей бақылау туралы келісімге (бұдан әрі – Келісім) 2021 жылғы 6 желтоқсанда Нұр-Сұлтанда Өзбекстан Республикасы Президентінің реңми сапары барысында қол қойылды.

Келісімді ратификациялау Қазақстан-Өзбекстан кедендей шекарасы арқылы құбыржол көлігімен және электр беру желілері бойынша өткізілетін энергия ресурстарына бақылаудың тиімділігін артыру мақсатында жүргізіледі.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобының бір отырысы және мұдделі мемлекеттік органдар өкілдерінің қатысуымен комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2023 жылғы 6 қыркүйекте Заң Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында қабылданды және Парламент Сенатының қарауына енгізілді.

Қазақстан Республикасының Президенті Заңға 2023 жылғы 19 қазанда қол қойды.

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне балаларға Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан төленетін төлемдер мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: М.Т. Такиев, Б.Т. Бейсенғалиев, Б.Т. Орынбасаров, Б.С. Орынбеков, Е.Д. Станбеков, Ү.Шапак.

Жұмыс тобының жетекшісі: Бейсенғалиев Б.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.Г. Дементьева, И.Е. Сұңқар, М.З. Ескендіров, М.Н. Рожин, Е.Ж. Сатыбалдин, Г.Ш. Танаева.

Заң жобасы Мемлекет басшысының 2024 жылғы 1 қаңтардан бастап Ұлттық қордың жыл сайынғы инвестициялық кірісінің 50%-ын балалар 18 жасқа толғанға дейін мерзімінен бұрын алу құқығынсыз олардың арнайы жинақтау шоттарына аударуды көздейтін «Ұлттық қор – балаларға» жобасын іске қосу қажеттілігі туралы тапсырмасын жүзеге асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасының негізгі мақсаттары кәмелетке толған кезде жиналған қаражат есебінен тұрғын үй жағдайларын жақсартуға немесе білім алуға мүмкіндік жасау мақсатында Қазақстан Республикасы азаматтарының өскелең үрпағын қолдау болып табылады.

Заң жобасының негізгі мақсаттары кәмелетке толған кезде жиналған қаражат есебінен тұрғын үй жағдайларын жақсартуға немесе білім алуға мүмкіндік жасау мақсатында Қазақстан Республикасы азаматтарының өскелең үрпағын қолдау болып табылады.

Жыл сайынғы аударымдарды есептеу үшін Ұлттық қордың есепті жылға дейінгі 18 жылдағы орташа жылдық кірістілігі пайдаланылатын болады. Ол қысқа мерзімді құбылмалылықтың ұзақ мерзімді кірістілікке әсерін азайтады. Бала 18 жасқа толғанға дейін есепке жазылған қаражат Ұлттық қорда болады және Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі қаржы құралдарына инвестициялауды жалғастырады. Бұл қаражат 18 жасқа толған кездеғана баланың төлемдерді талап ету құқығын білдіреді.

Ұлттық қордан қаражатты алу бала 18 жасқа толған кезде аудару мен пайдалануға қажетті сомада және жинақталған қаражат шегінде жүргізілетін болады.

Нысаналы активтер мен нысаналы талаптарды есепке алуды, нысаналы жинақтарды нысаналы жинақтау шоттарына есепке алуды және есепке жатқызуды, нысаналы жинақтарды төлеуді Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры (бұдан әрі – «БЖЗҚ» АҚ) жүзеге асыратын болады.

Заң жобасын қарау барысында жұмыс тобының отырыстарында жекелеген нормаларды жетілдіру мақсатында бірқатар түзетулер қабылданды, оның ішінде:

- Қазақстан Республикасының Үкіметі мен мемлекеттік органдарының құзыреті, сондай-ақ квазимемлекеттік үйымдар мен нысаналы жинақтарды есепке жазуды, есепке алуды, төлеуді және қайтаруды жүзеге асыратын үйымдардың құзыреті нақтыланды;

- нысаналы жинақтар мен олардың төлемдерін тоқтата тұру, тыйым салу, тәркілеу мүмкіндігін шектеу жөніндегі шаралар нақтыланды;

- Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының нысаналы талаптарды есепке алуды жүргізу тәртібін бақылауды жүзеге асыру бойынша Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің құзыреті нақтыланды;

- кәмелетке толмағандар мен кәмелетке толғандардың нысаналы жинақтарға қатысып, кейіннен төлемдерді алу, сондай-ақ осы төлемдерді алу құқығын тоқтату құқықтары нақтыланды;

- нысаналы жинақтарға қатысуыш немесе алушы қайтыс болған немесе сottтың шешімі бойынша қайтыс болды деп танылған жағдайда мұрагерлердің нысаналы жинақ төлемдерін алу құқықтары нақтыланды.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобының 9 отырысы және мұдделі министрліктер мен ведомстволар, сондай-ақ бірқатар үкіметтік емес үйымдар өкілдерінің қатысуымен Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Заң жобасы 2023 жылғы 14 маусымда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында бірінші оқылымда мақұлданды.

2023 жылғы 20 қыркүйекте Заң Парламент Мәжілісінде екінші оқылымда қабылданып, Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

2023 жылғы 13 қазанда Сенат түзетулермен Мәжіліске қайтарды.

2023 жылғы 18 қазанда Мәжіліс Сенаттың түзетулерімен келісті.

2023 жылғы 16 қарашада заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

6. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы Қазақстан Республикасының Кодексіне

(Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы «Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ергешбаев М.Н.

Жұмыс тобының мүшелері: Ұ. Сәдібеков, А.А. Қожаназаров, Н.К. Әшімбетов, А.Е. Мысырәлімова, Т.Ф. Серіков, Н.Н. Тау, Н.Г. Арсютин, К.Р. Балабиев, Е.С. Бапи, М.Н. Рожин, Зейнұллин А.Т., Шүкіжанова Д.А.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне 2023 жылғы 29 маусымда енгізілді.

Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары әзірледі және тұтастай алғанда Мемлекет басшысының жекелеген тапсырмаларын, оның ішінде 2022 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауы шеңберінде айтылған тапсырмаларды орындауды заңнамалық қамтамасыз етуге және салық заңнамасының кейбір нормаларын жақсартуға және нақтылауға бағытталған.

Аталған заң жобасы шеңберінде:

- Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан жіберілетін балалардың нысаналы жинақтарын кіріс ретінде қарамауға;

- коллекторлық агенттік, микроқаржы үйімі берешекті есептен шығарған (кешірген) кезде табысты жеке тұлғаның табысы ретінде қарамауға;

- бұрын жүзеге асырылған сатып алу немесе алынған жұмыстар, қызметтер үшін есептелеғен сома есебінен тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алу кезінде олардың құнын үнемдеуден түсетең материалдық пайданы жеке тұлғаның кірісі ретінде қарамауға;

- меншік құқығы тіркелген күннен бастап бір жылдан астам уақыт Қазақстан Республикасының аумағындағы меншік құқығындағы тұрақ орнын сату кезінде құн өсімінен түсетең табысты жеке тұлғаның табысы ретінде қарамауға;

- Еуразиялық экономикалық одаққа мүше болып табылмайтын мемлекеттің аумағынан әкелінген механикалық көлік құралын және (немесе) тіркемені сатып алу бағасына (құнына), оның ішінде оны өткізген жағдайда жеке тұлғаның құн өсімінен түсетең кірісін айқындау кезінде кедендей жараду төлемдерін енгізу;

- жеке тұлғалардың микрокредиттері бойынша берешекті есептен шығаруға (кешіруге) байланысты микроқаржы үйімдарының кірістерін салық салудан уақытша (үш жылға) босатуға;

- тиісті мемлекеттік уәкілдегі органның осындағы тізбелерді айқындауына байланысты арнайы экономикалық аймақтарда рұқсат етілген қызметтің басым түрлерінің жекелеген тізбелерін салық мақсатында айқындау Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыретінен алып тасталсын;

- арнайы экономикалық және индустримальық аймақтардың қатысушылары мен басқарушы компанияларына санаттар бойынша белгілі мерзімдерге (А санаты - 7 жыл бойы, В санаты - 15 жыл

бойы, С санаты - 25 жыл бойы) салық жеңілдіктерін беру;

- шыны ыдысты жинау және қабылдау жөніндегі қызметпен айналысатын шағын бизнес субъектілеріне арнаулы салық режимін қолдануға рұқсат беруге;

- сыра қайнату өнімдеріне акциз ставкасын бір литріне 79 теңгеден 90 теңгеге дейін көтеру;

- еңбек сінірген жылдары бойынша немесе сақтандыру үйимынан зейнетақы төлемдерін алушы болып табылатын адамдар үшін бір жолғы зейнетақы төлемінен бюджетке ЖТС біржолғы ұстауды және аударуды қолдану.

Салықтық әкімшілендіру бөлігінде, оның ішінде:

- салықтық зерттеу жөніндегі (Кодекстің 70-бабы), камералдық бақылау нәтижелері туралы (Кодекстің 96-бабы), салық төлеушінің (салық агентінің) банк шоттары бойынша шығыс операцияларын тоқтата тұру жөніндегі (Кодекстің 118-бабы), салық төлеушіге электрондық шот-фактуралардың көшірмелерін шектеу туралы шешімді жіберу тәсілдері туралы (Кодекстің 120-1-бабы) нормаларды нақтылау), шағым бойынша шешімдер туралы (Кодекстің 182-бабы), салық органына шағым беру тәсілдері туралы (Кодекстің 178-бабы);

- салық органы «Астана» халықаралық қаржы орталығының цифрлық активтердің құнын және олардың түрлерінің тізбесін айқындау, жариялау тәртібін бекітсін (Кодекстің 227-1-бабы);

- уақытша өтеулі жер пайдалануға (жалға) берілген, сондай-ақ тиісті мақсаттарда пайдаланылмайтын немесе бұзылып пайдаланылатын жер участекелері бойынша есептеу және төлеу тәртібін нақтылауға;

- Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес қатты пайдалы қазбаларды барлауға немесе өндіруге арналған лицензия негізінде жер қойнауы участекелерін есептеу мен төлеудің жеке тәртібін белгілеу (Кодекстің 564-1-бабы);

- ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган тоқсан сайын салық органына төлемақы төлеушілер, салық салынатын объектілер, олардың орналасқан жері және электр энергиясының көлемі туралы мәліметтер беретін норманы алыш тастау;

- активтер мен міндеттемелер туралы, кірістер мен мұлік туралы декларацияны ұсыну мерзімін және оны жасау ерекшеліктерін нақтылау.

Заң жобасымен жұмыс істеу аясында депутаттар мыналарға қатысты түзетулер енгізdi:

- Қазақстан Республикасының Конституциялық Сотына азаматтар жүтінген кезде нөлдік мөлшерлеме мөлшерінде мемлекеттік баж белгілеу;

- салық төлеушінің деректерді тіркеу және (немесе) беру функциясы бар бақылау-касса машинасын қолданған кезде ауысымдық есептерді, қолма-қол ақшаны есепке алу кітаптарын және тауар чектерін, сондай-ақ басқа да чектерді басып шыгарған немесе толық толтырған күннен бастап бес жыл бойы сақтау жөніндегі міндеттін алыш тастау;

- ірі кәсіпкерлік субъектілерін қоспағанда, жеке және заңды тұлғаларға соттарда мемлекеттік баж төлеу бойынша кейінге қалдыру тәртібін және шарттарын айқындау;

- Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноталары бойынша салық салынатын табысты азайтуға екінші деңгейдегі банктердің ғана емес, сондай-ақ заңды тұлғалардың, оның ішінде резидент еместердің сыйақылар түріндегі табыстары мен барлық мемлекеттік бағалы қағаздар бойынша құнының өсуі бойынша салық салынатын табысты азайтуға қолданылып жүрген құқығын алып тастау;

- оффшорларда тіркелген үлестес резидент еместермен операциялар бойынша ғана материалдық емес қызметтер бойынша шегерімдерді шектеу (3%);

- белгіленген шарттарға сәйкес Қазақстан биржаларында орналастырылған бағалы қағаздар бойынша дивидендтер салуды көздейтін норманы алып тастау;

- белгіленген шарттарға сәйкес Қазақстан биржаларында орналастырылған бағалы қағаздар бойынша дивидендтер түріндегі табысты төлем көзінен салық салынатын табыс деп тануды көздейтін норманы алып тастау;

- мүгедек болып табылатын адамдарға, оларға теңестірілген адамдарға, ата-аналарға, қамқоршыларға, мүгедек баланың немесе бала кезінен мүгедек адамның қамқоршыларына, сондай-ақ бала асырап алушылардың біріне, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды қабылдайтын отбасына қабылдаған асырап алушы ата-аналардың біріне аталған тұлғалар салық агентіне салық шегерімдерін қолдану туралы өтініш берген кезде біржолғы зейнетақы төлемдері түріндегі салық салынатын табысты айқындау кезінде жеке табыс салығы бойынша табысты түзетуді қолдану мүмкіндігін көздейтін өзгерістер мен толықтырулар енгізу;

- біржолғы зейнетақы төлемдері түріндегі салық салынатын табысты айқындау;

- уақытша теңгерімдеуші төлемге байланысты және магистральдық теміржол желісінің қызметтері бойынша тарифке 0 мөлшерінде уақытша төмендету коэффициентін пайдалана отырып, Салық кодексі нормаларының қолданылу мерзімін шектеуді алып тастау;

- мемлекет атынан алушы немесе мемлекет атынан алушы осындағы өткізуді жүзеге асыруға уәкілеттік берген тұлға жер қойнауын пайдаланушыдан салық міндеттемесін орындау есебіне заттай нысанда алған пайдалы қазбаларды өткізуге байланысты пайда болған мемлекет атынан алушының міндеттемелерін есептен шығарудан түсетін табысты корпоративтік табыс салығын есептеу мақсатында табыс деп танымау;

- мемлекеттік кіріс органдарының салық төлеушінің жазбаша рұқсатын алмай салық төлеуші туралы мәліметтерді ақпараттандыру саласындағы орталық мемлекеттік органға беруі, сондай-ақ ақпараттандыру саласындағы орталық мемлекеттік органның мемлекеттік бақылау және қадағалау жүргізу

мақсатында тәуекелдерді бағалау жүйесін қалыптастыру үшін алынған мәліметтерді «электрондық ұқіметтің» ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым операторына беру;

- бөлшек салықтың арнаулы салық режимін және бөлшек салықтың арнаулы салық режимін қолданатын салық төлеушінің салық салу обьектісін қолдану шарттарын нақтылау;

- 2024 жылға арналған бөлшек салықтың арнайы салық режимін қолдану кезінде ЖТС/КТС бойынша мөлшерлемелерді қайта қарau бойынша мәслихаттар қабылдаған шешімдерді тіркеу мүмкіндігін ұсыну;

- заңсыз баю фактілерін анықтауды қамтамасыз ету мақсатында «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» ҚР Заңының талаптары қолданылатын тұлғалардың осындай мүлікті сатып алу шығыстарын жабу көздерін көрсете отырып, дербес кірістер туралы, мүлікті сатып алу туралы мәліметтерді декларациялау бойынша міндеттемелерді сақтауы;

- консулдық алым мөлшерлемелерін және оны алу тәртібін бекіту жөніндегі уәкілетті органдарды нақтылау;

- банктердің қызметі құмар ойындарын ұйымдастыру және (немесе) бәс тігу қорытындысы болып табылатын заңды тұлғаға қатысты банк шоттарының болуы және олардың нөмірлері туралы, осы шоттардағы ақшаның қалдықтары мен қозғалысы туралы мәліметтерді салық органының сұрау салуын алған күннен бастап он жұмыс күні ішінде табыс ету міндеттерін енгізу;

- букмекер кеңесінің және (немесе) тотализатордың қызметін жүзеге асыратын ойын бизнесін ұйымдастырушылардың мәліметтерді беру бойынша автоматтандырылған өзара іс-қимылды қамтамасыз ету мақсатында аппараттық-бағдарламалық кешендердің салық органының ақпараттық жүйелерімен интеграциясын қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерін жүргізу;

- Салық кодексінің және Салық кодексін қолданысқа енгізу туралы заңының нормаларын Қазақстан Республикасының Элеуметтік кодексіне сәйкес келтіру;

- зиянды өндірісте жұмыс істеген кезде алатын табысының бір бөлігін өтеу арқылы қызметкерлерге зиянды еңбек жағдайларында жұмыс өтілін қысқарту мүмкіндігін беруге бағытталған арнаулы әлеуметтік төлемдердің ЖТС төлеуден босату;

- есепті кезеңде тұтынылған электр энергиясының 1 киловатт-сағатына 2 теңге мөлшерінде цифрлық майнинг үшін бірынғай мөлшерлемені белгілеу;

- цифрлық активтерді өткізу бойынша айналымды қосылған құн салығынан босату;

- «Астана» халықаралық қаржы орталығының аумағында тіркелген, биржадан тыс өткізілген цифрлық активтерді алуға (сатып алуға) және (немесе) алуға байланысты шығыстарды КТС бойынша шегерімге жатқызу;

- салықтық әкімшілендірудің кейбір нормаларын ырықтандыру.

Заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдардың, «Атамекен» Қазақстан Ұлттық кәсіпкерлер палатасының және салалық қауымдастықтардың қатысуымен жұмыс тобының 11 отырысы және Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырыстары өткізілді.

Заң Парламент Мәжілісінің пленарлық отырысында 2023 жылғы 15 қарашада қабылданып, Парламент Сенатының қарууына жіберілді.

Заңды Парламент Сенаты 2023 жылғы 30 қарашада қайтарған.

Сенат ұсынған түзетулер тұтастай алғанда заның тұжырымдамалық ережелерін өзгертпейді.

Бағалы қағаздар бойынша, оның ішінде мемлекеттік әмиссиялық бағалы қағаздар бойынша сыйақыларға салық салуға байланысты Заң нормаларын қолданысқа енгізу мерзімдерін нақтылау бойынша барлығы 4 түзету енгізілді.

Атап айтқанда, Сенат:

- мемлекеттік бағалы қағаздар нарығын дамытуды ынталандыру мақсатында занды тұлғалар - резиденттер мен бейрезиденттер және бейрезидент-жеке тұлғалар үшін 2030 жылғы 1 қаңтардан бастап мемлекеттік бағалы қағаздарды өткізу кезінде сыйақыға және құн өсіміне байланысты кірістерге қатысты салық салынатын кірісті азайту бөлігінде КТС бойынша қолданыстағы жеңілдіктерді алғып тастау жөніндегі нормаларды қолданысқа енгізу мерзімін белгілеу;

- 2024 жылғы 1 наурыздан бастап Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі шығарған мемлекеттік әмиссиялық бағалы қағаздар бойынша екінші деңгейдегі банктер алған табыстарға қатысты салық салынатын табыстың азаюын болдырмау жөніндегі нормалар қолданысқа енгізілсін.

2023 жылғы 30 қарашада Парламент Мәжілісі Парламент Сенатының Заң бойынша өзгерістерімен және толықтыруларымен келісті.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2023 жылғы 12 желтоқсанда қол қойды.

7. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ергешбаев М.Н.

Жұмыс тобының мүшелері: Ұ.Сәдібеков, А.А. Қожаназаров, Н.К. Әшімбетов, А.Е. Мысырәлімова, Т.Ғ. Серіков, Н.Н. Тау, Н.Г. Арсютин, Қ.Р. Балабиев, Е.С. Бапи, М.Н. Рожин, З.А. Зейнуллин, Шекижанова Да.А.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне 2023 жылғы 29 маусымда енгізілді.

Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары әзірледі және тұтастай алғанда Мемлекет басшысының 2022 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауы шенберінде айтылған тапсырмаларының орындалуын заңнамалық қамтамасыз етуге және Конституциялық Соттың 2023 жылғы 22 ақпандағы № 3 нормативтік қаулысын іске ассыруға бағытталған.

Заң жобасымен Азаматтық процестік, Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекстеріне және «Арнайы экономикалық және индустриялық аймақтар туралы» Заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізілді.

Біріншіден, мемлекеттік бажды төлеу мүмкін болмаған жағдайда, талап арыз берілген кезде әркімнің өз құқықтары мен бостандықтарын сотта қорғауға конституциялық құқығын іске

асыруды қамтамасыз ету мақсатында оны төлеу бойынша кейінге қалдыру ұсынылады. Бұл үшін талап қоюшы талап қоюға төлеудің мүмкін еместігінің негіздемелерін көрсете отырып, мемлекеттік бажды төлеуді кейінге қалдыру туралы өтінішхатты қоса беруі қажет.

Екіншіден, арнайы экономикалық және индустриялық аймақтардың қатысуышылары мен басқарушы компаниялары үшін олардың жобаларының құнына байланысты (жобаның құнына және жеңілдіктердің қолданылу мерзіміне байланысты АӘА қатысуышыларын мынадай санаттарға бөлуді енгізу жолымен ұсынылады: А санаты - республикалық бюджет туралы заңда белгіленген және тиісті қаржы жылының 1 қантарында қолданыста болған айлық есептік көрсеткіштің (бұдан әрі - АЕК) 3 млн. еселенген мөлшеріне дейін (7 жыл); В санаты - 3 млн.-еселік мөлшерден 14,5 млн.-еселік мөлшерге дейін АЕК (15 жыл); С санаты - 14,5 млн.-еселік АЕК мөлшерінен бастап (25 жас).

Бұл ретте тاماқ өнімдерін, тоқыма бұйымдарын, киімді, былғары және оған жататын өнімдерді өндіру, компьютерлер, электрондық және оптикалық жабдықтар өндіру, электр жабдықтарын өндіру салаларында қызметін жүзеге асыратын арнайы экономикалық аймақтардың қатысуышыларына жобаның құны АЕК-тің 1 млн. еселенген мөлшерінен 14,5 млн. еселенген мөлшеріне дейін болған кезде В санаты берілетін болады.

Заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдардың, «Атамекен» Қазақстан Ұлттық кәсіпкерлер палатасының және салалық қауымдастықтардың қатысуымен жұмыс тобының отырыстары және Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырыстары өткізілді.

Заң Парламент Мәжілісінің пленарлық отырысында 2023 жылғы 15 қарашада қабылданып, Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2023 жылғы 12 желтоқсанда қол қойды.

8. «2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Сәдібеков Ұ.

Жұмыс тобының мүшелері: Даирбаев Ж.М., Мысырәлімова А.Е., Наумова Д.Р., Нұртаза С.Р., Қалықов А.Қ., Шукіжанова Д.А.

2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы хаттамаға 2022 жылғы 31 наурызда Мәскеуде қол қойылды.

Бұл Хаттамада Кеден одағының жұмыс істеуі, сыртқы сауда және техникалық реттеу, мемлекеттік сатып алу, бәсекелестік, табиғи монополиялар, көлік, санитариялық, ветеринариялық-санитариялық және карантиндік фитосанитариялық шаралар, макроэкономика, еңбек көші-қоны, демпингке қарсы шаралар, жанама салықтар алу тәртібі және басқа да мәселелер бойынша түзетулер қамтылып отыр.

Жалпы алғанда, Хаттама құқық қолдану практикасы барысында Еуразиялық экономикалық одақтың (ЕАӘО) қолданыстағы

құқығындағы анықталған қазіргі олқылықтарды жоюға, сондай-ақ ЕАӘО туралы шартта пайдаланылатын терминологияны біркелкі қолдануға бағытталған.

Хаттаманы қараша шеңберінде мүдделі мемлекеттік органдар мен «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының отырысы және Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2023 жылғы 22 қарашада заңды Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдап, Парламент Сенатына жолданды.

2023 жылғы 11 қаңтарда заңды Сенат мақұлдап, Қазақстан Республикасы Президентінің қол қоюына жіберді.

2024 жылғы 30 қаңтарда заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

9. «2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа Қырғыз Республикасының қосылуына байланысты Қырғыз Республикасының 2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартты, Еуразиялық экономикалық одақтың құқығына кіретін жекелеген халықаралық шарттарды және Еуразиялық экономикалық одақ органдарының актілерін қолдануы жөніндегі жағдайлар мен өтпелі ережелер туралы 2015 жылғы 8 мамырда қол қойылған хаттамаға өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Д. Стамбеков.

Жұмыс тобының мүшелері: Қасқарауов Д.А., Заитов Р.Р., Арсютин Н.Г., Ізмұхамбетов Б.С., Тұрғанов Д.Н., Тұмашинов Л.Ш.

Осы Хаттамамен Қырғыз Республикасы үшін кедендей құқықтық қатынастарды реттейтін халықаралық шарттар мен Еуразиялық экономикалық одақтың құқығын құрайтын актілердің талаптарына сәйкес Еуразиялық экономикалық одақтың кедендей шекарасындағы өткізу пункттерін жаңғыртуды жүргізу мерзімін 96 айдан 108 айға дейін ұзарту ұсынылады.

Хаттаманы қараша шеңберінде мүдделі мемлекеттік органдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының отырысы және Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2023 жылғы 13 желтоқсанда заңды Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдап, Парламент Сенатына жіберілді.

2024 жылғы 1 ақпанда заң Сенат тарапынан мақұлданып, Қазақстан Республикасының Президентіне қол қоюға жіберілді.

2024 жылғы 19 ақпанда заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

10. «2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа электрондық нысанда қызметтер көрсету кезінде жанама салықтар алу тәртібін айқындау бөлігінде өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Берденов Р.А.

Жұмыс тобының мүшелері: Қожаназаров А.А., Сәрсенғалиев Н.А., Құспан А.Т., Құспеков О.Х., Қалықов А.Қ., Қырықбаев Т.Б.

«2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа электрондық нысанда қызметтер көрсету кезінде жанама салықтар алу тәртібін айқындау бөлігінде өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы (бұдан әрі - Заң жобасы) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 6 қазандағы № 884 қаулысымен Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне енгізілді.

2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа электрондық нысанда қызметтер көрсету кезінде жанама салықтарды өндіріп алу тәртібін айқындау бөлігінде өзгерістер енгізу туралы хаттама 2022 жылғы 9 желтоқсанда Бішкекте жасалды.

Қаралып отырған Хаттамада қызметті тұтыну орны бойынша электрондық қызметтерге қосылған құн салығын (бұдан әрі - ҚҚС) оңайлатылған есепке қою және төлеу бөлігінде ұлттықтан жоғары тетік енгізіледі.

Хаттамамен мынағай өзгерістер енгізіледі:

- 2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шарттың (бұдан әрі - Шарт) 72-бабы 2-тармағының бірінші абзацына;

- Тауарлардың экспорты мен импорты, жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету кезінде жанама салықтар алу тәртібі мен олардың төленуін бақылау тетігі туралы хаттаманың 2, 28, 29 және 30-тармақтарына (Шартқа № 18 қосымша) «электрондық нысандағы қызметтер» үғымын енгізу, электрондық нысанда қызметтер көрсету кезінде Еуразиялық экономикалық одақ аумағында салық төлеушілердің ҚҚС төлеуге байланысты салық міндеттемелерін орындау ерекшеліктерін айқындау бөлігінде. Бұдан басқа, осы Хаттама Электрондық нысанда қызметтер көрсету кезінде қосылған құн салығын өндіріп алу тәртібі туралы қосымшамен (бұдан әрі - Тәртіп) толықтырылады.

Тәртіп мыналарды көздейді:

- Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттер (бұдан әрі - мүше мемлекеттер) Еуразиялық экономикалық одақтың Комиссия Кенесі бекітетін электрондық нысандағы көрсетілетін қызметтер тізбесін қалыптастырады;

- осы Тәртіппен айқындалған шарттардың бірі орындалатын мүше мемлекеттің аумағы электрондық нысандағы қызметтерді сатып алушының (жеке тұлға, дара кәсіпкер, ұйым) қызметін жүзеге асыру орны болып танылады;

- бір мүше мемлекеттің электрондық нысандағы қызметтерін салық төлеуші-сатушысы (бұдан әрі - салық төлеуші-сатушы), қызметтерді өткізу делдалдық кезінде болатын жағдайларды қоспағанда, аумағы электрондық нысандағы қызметтерді өткізу орны болып танылған мүше мемлекеттің салық органында есепке қоюға (оның ішінде егер бұл осы мүше мемлекеттің заңнамасында көзделсе, шартты тіркеуге) жатады осы басқа мүше мемлекеттің салық органдарында есепте тұрган салық төлеушінің. Егер салық төлеуші-сатушыны аумағы электрондық нысанда көрсетілетін қызметтерді өткізу орны болып табылатын мүше мемлекеттің

салық органында есепке қою жөніндегі міндет осындей мүше мемлекеттің заңнамасында көзделмесе, сондай-ақ егер салық төлеуші-сатушылар осындей мүше мемлекеттің салық органында есепке қоюды жүзеге асырмаса (есепке қою жөніндегі міндет мүше мемлекеттің заңнамасында көзделген жағдайда) ҚҚС-ны есептеу және төлеу (ұстап қалу) бойынша міндеттерді ұйымдар және (немесе) өз мемлекеттің заңнамасында көзделген тәртіппен электрондық нысанда көрсетілетін қызметтерді сатып алатын дара кәсіпкерлер;

- электрондық нысанда қызмет көрсететін ұйымдардың тізімі Интернет желісінде мүше мемлекеттердің салық органдарының ресми сайttарында орналастырылатын болады;

- салық төлеуші-сатушы, егер мұнданың міндеттеме осы мүше мемлекеттің салық органының ақпараттық ресурсы арқылы осы мүше мемлекеттің заңнамасында көзделсе, аумағы қызметтерді өткізу орны болып танылған мүше мемлекеттің салық органына электрондық нысанда салық декларациясын ұсынады;

- салық төлеуші-сатушы аумағы осы басқа мүше мемлекеттің заңнамасына сәйкес белгіленген мерзімге қызметтерді өткізу орны болып танылған мүше мемлекеттің бюджетіне ҚҚС есептеуді және төлеуді жүргізеді;

- бақылау іс-шараларын жүргізу шеңберінде аумағы электрондық нысандағы қызметтерді өткізу орны болып танылатын мүше мемлекеттің салық органы осындей қызметтерді көрсететін сатушы салық төлеушіден қызметтерді өткізу орнын, ҚҚС-ның толық және уақтылы төленуін растау үшін қажетті мәліметтерді және ҚҚС-ның белгіленген мерзімге төленгенін растайтын төлем құжатын (құжаттарын) талап етуге құқылы, немесе оның көшірмесі;

- салық төлеуші-сатушы өткізу орны басқа мүше мемлекеттің аумағы болып танылатын жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді өткізу бойынша қызметтер көрсету және өзге операцияларды жүзеге асыру кезінде. (күні) тоқсанның немесе айдың соңғы күні болып табылады. (егер мүше мемлекеттің заңнамасына сәйкес салық кезеңі ай болып табылса) көрсетілетін қызметтер (орындалған жұмыстар) үшін (ішінәра ақы төлеу) немесе алдағы көрсетілетін қызметтер (жұмыстарды орындау) есебіне ақы төлеу (ішінәра ақы төлеу);

- салық базасын айқындау кезінде көрсетілген қызметтердің (жұмыстардың) құны, егер аумағы осындей қызметтерді (жұмыстарды) өткізу орны болып танылатын мүше мемлекеттің заңнамасында өзгеше белгіленбесе, мүше мемлекеттің ұлттық (орталық) банкінің салық базасын айқындау сәтіне (күніне) сәйкес келетін қунгі бағамы бойынша ұлттық валютаға қайта есептеледі;

- электрондық нысанда қызмет көрсететін ұйымдарда немесе осындей қызмет көрсетуді жүзеге асыратын ұйымдарда ақпараттық ресурстар құрылғанға дейін ҚҚС есептеу және төлеу (ұстап қалу) бойынша міндеттер туындарайды. Мұнданың міндет, егер бұл міндет аумағы электрондық нысанда көрсетілетін қызметтерді өткізу орны болып табылатын мүше мемлекеттің заңнамасында көзделсе, электрондық нысанда көрсетілетін қызметтерді сатып алатын

ұйымға (дара кәсіпкерге) тиісінше жүктеледі. Бұл ережелер аумағы электрондық нысанда көрсетілетін қызметтерді өткізу орны болып табылатын мүшес мемлекеттің салық органында шартты тіркеуді жүзеге асырған сатушы салық төлеушиге қолданылмайды.

Қаралатын Хаттама оның күшіне енуі үшін қажетті мемлекетішілік рәсімдерді мүшес мемлекеттердің орындағаны туралы соңғы жазбаша хабарламаны депозитарий дипломатиялық арналар арқылы алған күнінен бастап күшіне енеді.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің ақпараты бойынша осы Заң жобасын қабылдау келенсіз әлеуметтік-экономикалық, құқықтық салдарға әкеп соқпайды және оны іске асыру республикалық бюджеттен қаржылық шығындарды талап етпейді.

Заң жобасы бойынша мүдделі мемлекеттік органдар мен «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы өкілдерінің қатысуымен Жұмыс тобының отырысы және Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Заң Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында 2023 жылғы 27 желтоқсанда қабылданып, Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2024 жылғы 22 ақпанда қол қойды.

11. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне трансферттік баға белгілеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ә.О. Жұбанов.

Жұмыс тобының мүшелері: К.К. Әлішев, Н.Г. Арсютин, М.З. Ескендеров, А.Қ. Назаров, С.Р. Нұртаза, Д.Н. Тұрғанов, Ү. Шапақ.

Заң жобасы Мемлекет басшысының 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты Қазақстан халқына арнаған Жолдауын іске асыру жөніндегі жалпыұлттық іс-шаралар жоспарының 37-тармағының орындалуын заңнамалық тұрғыдан қамтамасыз етуге бағытталған. Оны әзірлеудің мақсаты Қазақстан Республикасының трансферттік баға белгілеу саласындағы заңнамасын жетілдіру және трансферттік баға белгілеу мен капиталды елден шығаруды бақылау шараларын күшейту болып табылады.

Өзгерістер мен толықтырулар Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне, сондай-ақ «Трансферттік баға белгілеу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына енгізіледі.

Заң жобасында трансферттік бағаны бақылауды күшейту жөніндегі мынаңай тұжырымдамалық шаралар қамтылады:

1) BEPS 13 қадамы бойынша Экономикалық ынтымақтастық және даму үйымының ұсынымдарына сәйкес үш деңгейлі есептілікке қойылатын талаптарды жетілдіру;

2) тауар биржаларында жасалған мәмілелерге трансферттік баға белгілеу бойынша бақылауды қайтару;

3) өзара байланысты тарараптарды айқындауды кеңейту;

4) интерквартильдік диапазонды қолдану;

5) нарықтық бағаны айқындау әдістерін қолдануды жетілдіру.

Атап айтқанда, биржалық тауарлармен тауар биржасында жасалған мәмілелер бойынша бақылауды енгізу; жергілікті есептілікті ұсынатын салық төлеушілердің санын кеңейту; өзара байланысты тараптармен жасалатын мәмілелер бойынша салықтық тексеру қорыттындыларына сәйкес медиана бойынша түзету жүргізуді көздеу; өзара байланысты тараптар мен үшінші тұлғалар арасында өткізілетін бағалар бойынша ақпаратты талап ету арқылы бағалардың ауытқуын төмендету мақсатында өзара байланысты тараптардың анықтамасын кеңейту; баға диапазонын және рентабельділік (маржа) диапазонын айқындау тәртібіне, рентабельділікті анықтау тәртібіне қатысты жаңа баптарды енгізу; сондай-ақ өзге де өзгерістер мен толықтырулар енгізу.

Заң жобасын іске асыру халықаралық іскерлік операцияларда және халықаралық іскерлік операциялармен байланысты мәмілелерде мемлекеттік кірістің жоғалуын болдырмауға оң әсер етеді.

Заң жобасын жұмыс тобының отырыстарында қарau барысында жекелеген нормаларды жетілдіру мақсатында бірқатар түзету қабылданды, оның ішінде мәмілелер мониторингіне жататын мәмілелер мен мәмілелер мониторингі бойынша есептілік ұсынылатын мәмілелер арасындағы аражікті көздейтін, негізгі есептілікті ұсыну жөніндегі талаптарға қатысты норманы нақтылайтын түзетулер қабылданды.

Бұған қоса, жұмыс тобы заң жобасын заң техникасының қағидаларына сәйкес келтіру мақсатында депутаттар, сондай-ақ Қаржы және бюджет комитеті енгізген өзгерістер мен толықтыруларды қабылдады.

Заң жобасы бойынша мүдделі мемлекеттік органдар, «Атамекен» Қазақстан Республикасы Ұлттық кәсіпкерлер палатасы, салалық қауымдастықтар, сондай-ақ коммерциялық ұйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының төрт отырысы мен Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген екі отырысы өткізілді.

2024 жылғы 31 қаңтарда Заң Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында қабылданды және Парламент Сенатының қарауына енгізілді.

Қазақстан Республикасының Президенті Заңға 2024 жылғы 25 наурызда қол қойды.

12. «Түркі мемлекеттері ұйымына мүше мемлекеттердің үкіметтері арасындағы оңайлатылған кеден дәлізін құру туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.А. Әбіл.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж. М. Дайрабаев, Н. Тау, М. М. Магеррамов, А. Ә. Сарым, К. С. Сейтжан, Н. С. Сабильтянов.

«Түркі мемлекеттері ұйымына мүше мемлекеттердің үкіметтері арасындағы оңайлатылған кеден дәлізін құру туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы (бұдан әрі – заң жобасы) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 9 қазандағы № 888 қаулысымен Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне енгізілді.

Тұркі мемлекеттері үйіміна мүше мемлекеттердің үкіметтері арасындағы оңайлатылған кеден дәлізін құру туралы келісім (бұдан әрі – Келісім) Самарқандта 2022 жылғы 11 қарашада жасалды.

Қаралып отырған Келісімнің негізгі мақсаты оңайлатылған кеден дәлізін дамытуды қамтамасыз ету арқылы Тұркі мемлекеттері үйіміна мүше мемлекеттер (бұдан әрі – Тараптар) арасында өткізілетін тауарлар мен көлік құралдарын кедендейк бақылаудың тиімділігін арттыру болып табылады.

Келісім шеңберінде «оңайлатылған кеден дәлізі» және «сауда операторлары» секілді ұғымдар енгізіледі.

Оңайлатылған кеден дәлізі (бұдан әрі – ОҚД) – аталған мемлекеттер арасындағы саудада тасымалданатын тауарлар туралы алдын ала ақпарат алмасуға бағытталған, ерікті негізде пайдалану үшін ашық және көліктің барлық түрінде пайдалануға болатын электрондық жүйе.

Сауда операторлары – оңайлатылған кеден дәлізіне қатысатын, тауарлар мен көлік құралдары туралы анық ақпарат беретін және Келісімнің ережелеріне сәйкес кедендейк ресімдерді аяқтайтын тұлғалар.

Тараптар өздерінің кеден органдарына Келісімді жүзеге асыруға уәкілеттік береді.

Ақпарат алмасу оңайлатылған кеден дәлізін пайдаланатын сауда операторлары жүзеге асыратын жүктөр бойынша және ерікті негізде жүргізілетін болады.

Сауда операторларына ОҚД аясында:

- өткізу пункттерінде кедендейк ресімдеудің басым тәртібі;
- ресімдеу уақытын қысқартуға мүмкіндік беретін жекелеген қозғалыс жолақтарын қоса алғанда, мүмкін болатында оңайлатылған кедендейк формальдылықтар;
- Тараптар мемлекеттерінің кеден заннамасын бұзы тәуекелі анықталған жағдайларды қоспағанда, өткізу (межелі) пункттерінде кедендейк жете тексеруді қолданба секілді жеңілдіктер беріледі.

Тараптардың кеден органдары Келісім күшіне енгеннен кейін ұзақтығы 6 ай болатын пилоттық жобаны ұйымдастырады және жүзеге асырады.

Келісім белгіленбеген мерзімге жасалады және Тараптардың кез келгені Келісімнің қолданысын тоқтату ниеті туралы дипломатиялық арналар арқылы жазбаша хабарлама жібере отырып, осы Келісімге қатысуын тоқтата алады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің ақпараты бойынша осы заң жобасын қабылдау теріс әлеуметтік-экономикалық, құқықтық салдарға алып келмейді және оны іске асыру республикалық бюджеттен қаржы шығындарын талаап етпейді.

Заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдар мен «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының бір отырысы, сондай-ақ Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Заң 2024 жылғы 22 мамырда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында қабылданды және Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

13. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту және қарыз алушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Д.М. Еспаева, Б.Т. Бейсенғалиев, Е.С. Бейсенбаев, Е.Д. Стамбеков, Ү. Шапақ, С.А. Карплюк, Н.И. Ниязова бастамашылық жасады.

Жұмыс тобының жетекшісі: Бейсенғалиев Б.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: Савельева Т.М., Сәдібеков Ұ., Стамбеков Е.Д., Қожаназаров А.А., Н. Тау, Мұқаев Д.Т., Нұрымова Г.А., Танашева Г.Ш., Мысырәлімова А.Е., Балабиев Қ.Р., Исабеков Д.Е., Шапақ Ү.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Парламенті депутаттарының бастамасымен 2023 жылғы 20 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне енгізілді және 2024 жылғы 6 наурызда бірінші оқылымда мақұлданды.

Заң жобасы Мемлекет басшысы Қ.К.Тоқаевтың 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауын және «Экономиканың нақты секторына кредит беруді кеңейту және халықтың шамадан тыс кредит алуын азайту жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2023 жылғы 10 наурыздағы № 140 Жарлығын іске асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасының негізгі мақсаттары азаматтардың шамадан тыс кредит алу тәуекелдерін азайту және олардың проблемалық берешегін реттеу жөнінде шаралар қабылдау, сондай-ақ қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау болып табылады.

Осы мақсатта тоқсан күннен астам мерзімі өткен берешегі болған кезде азаматтарға кепілсіз тұтынушылық кредиттер беруге, сондай-ақ тоқсан күннен астам мерзімі өткен қазіргі кредиттеріне сыйақы есептеуге тыйым салынады.

Мерзімі өткен берешекті реттеу бойынша қарыз алушылардың құқықтарын қорғау үшін төлем мерзімін өткізіп алған кезден бастап 24 айға дейін жеке тұлғалардың талап ету құқықтарын коллекторлық агенттіктерге беруге шектеу енгізіледі және берешекті реттеудің кемінде бір рәсімін міндетті түрде жүргізгеннен кейін ғана беруге рұқсат етіледі.

Бұл ретте, қарыздары бұрын коллекторлық агенттіктерге берілген қарыз алушылардың құқықтарын қорғау мақсатында жеке тұлғалардың сатып алынған кредиттері бойынша берешекті реттеу рәсімдерін жүргізу жөніндегі коллекторлардың тікелей міндеті енгізіледі.

Берешекті реттеу және оның өсуін болғызбау үшін тұтынушылық кредит ұғымы және оның шекті мәнін уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісі деңгейінде белгілеу енгізіледі.

Проблемалық кредиттерді реттеу бойынша азаматтардың құқықтарын қорғауды күшейту үшін барлық банктік қарыз және микрокредит беру шарттары, оның ішінде коллекторларға берілген шарттар бойынша қарыз алушы -

жеке тұлғалардың дауларын шешу жөніндегі өкілеттіктер көнестіледі.

Сонымен қатар, кәмелетке толмаған балаларды бар отбасыларды жылыту маусымында жалғыз түрғын үйінен шығаруға тыйым салынады.

Бұдан басқа, заң жобасында кредиттер бойынша берешекті өндіріп алу процесінде қарыз алушының банктік шотында сақталатын ақша сомасы ең төмен күнкөріс деңгейінің бір еселенген мөлшерінен еki еселенген мөлшеріне дейін үлгаяды.

Сондай-ақ, заң жобасында берешекті реттеу және өндіріп алу рәсімін жүргізу мерзімдерін 18 айдан 12 айға дейін қысқарту көзделген.

Заң жобасымен жұмыс шеңберінде депутаттар мына мәселелерге қатысты түзетулер енгізді:

- Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің бірлескен нормативтік құқықтық актісімен банктік қарыздар мен микрокредиттер бойынша жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің шекті мөлшерін айқындау;

- жеке тұлғаның кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға байланысты емес банктік қарыз және микрокредит шарттары бойынша құқықтарды (талаптарды) коллекторлық агенттікке беруге 2026 жылға дейін мораторий енгізу;

Мораторий аяқталғаннан кейін екінші деңгейдегі банктер мен микроқаржы үйімдары үшін қарыз алушыға қатысты берешекті реттеу жөніндегі рәсімдерді жүргізіп, қарыз алушы өзінің қарызы бойынша берешегін өтей алатын, тараптар үшін өзара қолайлыш жағдайларды қамтамасыз ету шартымен мерзімі өткен берешек туындаған сәттен бастап 24 ай ішінде жеке тұлғалардың кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға байланысты емес кредиттерін коллекторлық агенттіктерге сатуға шектеулер енгізілетін болады.

- «Микроқаржылық қызмет туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабының 3-1-тармағында көзделген қысқа мерзімді микрокредиттер беруді реттеудің ерекше режимін алғып тастау;

- банк омбудсманына тек банктік қарыздар бойынша дауларды қарau жөніндегі өкілеттіктерді бекіту және жеке тұлғалардың микрокредиттері бойынша дауларды қарau бойынша құзырет бере отырып, микроқаржы омбудсманы институтын енгізу;

- жылу беру маусымында жалғыз түрғын үйінен шығарып тастауға жол берілмейтін адамдардың тізбесіне бірінші немесе екінші топтағы мүтедектігі бар адамдар тұратын отбасыларды қосу;

- клиентті биометриялық сәйкестендірусіз банктік қарыздар мен микрокредиттер беруге тыйым салу;

- әскери қызметшілерге мерзімді әскери қызметті өткерудің барлық мерзіміне банктік қарыз немесе микрокредит бойынша төлемдерді кейінге қалдыру процесін автоматтандыру;

- бланкілік қалдықтарды есептен шығару үшін сот тәртібімен өндіріп алынған күнге ипотекалық түрғын үй қарызы бойынша міндеттемені ипотекамен жабу туралы шартты алғып тастау, бұл ретте мұндаидай қалдықтарды есептен шығару борышкер - жеке

тұлғада кепілге салынған мүлікті сот тәртібімен сату қүніне өндіріп алынуы мүмкін өзге мүлік немесе кірістер болмаған жағдайда жүргізілетін болады;

- республикалық бюджет туралы заңда тиісті қаржы жылына белгіленген жетпіс бес айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде төлем картасы бойынша кредиттік лимит пайдаланылған жағдайларда, 90 қүннен астам мерзімі өткен берешегі болған кезде тұтынушылық кредит алуға тыйым салуды қолданбау;

- қарыз алушы-жеке тұлғаның банктік қарыз шарты мен микрокредит шартының талаптарына өзгерістер енгізу туралы өтінішін қарастау кезеңінде банктің (банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын үйымның) банктік қарызды және микрокредитті мерзімінен бұрын өтеуді талап ету құқықтарын шектеу;

- микроқаржы үйымдары мен коллекторлық агенттіктерге үлестес жеке сот орындаушыларымен және нотариустармен өзара іс-қимыл жасауға тыйым салуды енгізу;

- банктік қарыз немесе салым бойынша сыйақы шамалары туралы ақпаратты қамтитын жарнаманы тарату және (немесе) орналастыру кезінде банктар мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын үйымдар үшін сыйақы мөлшерлемесін анық, жылдық, тиімді, салыстырмалы есептеуде көрсету міндетін енгізу;

- қатысуышыларының 2/3-сінен астамы бейрезидент болып табылатын синдиқатталған қарыз шарты үшін халықаралық стандартты пайдалану, бейрезидент - қаржы үйымының ұлттық басқарушы холдингтен банк акцияларын сатып алу талаптарын жұмсарту бөлігінде синдиқатталған қаржыландыру;

- жеке тұлғалардың банкроттық рәсімдерінде кредиторлар, оның ішінде таратылу сатысындағы және уәкілетті органның қаржы қызметтерін ұсынуға лицензиясы (рұқсаты) жоқ кредиторлар тізбесін көнегітуді қоса алғанда, жеке тұлғалардың банкроттық рәсімдерін оңайлату;

- жеке сот орындаушысының қатысуынсыз жеке тұлғадан жиырма айлық есептік көрсеткішке дейін әкімшілік айыппұлдар мен салық берешегін өндіріп алу бойынша атқарушылық іс жүргізу рәсімін цифрандыру;

- банкте басшылық қызметке орналасу үшін экономика және қаржы салаларындағы мемлекеттік саясатты қамтамасыз етуге жауапты мемлекеттік саяси қызметшілердің жұмыс өтілін және тікелей инвестициялар нарығын дамытуды жүзеге асыратын ұлттық басқарушы холдингтің еншілес үйымындағы жұмыс өтілін есепке алу.

Сонымен қатар, заң жобасының тақырыбын «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуі жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» деп өзгерту ұсынылады.

Мұдделі мемлекеттік органдар мен қоғамдық үйымдар өкілдерінің қатысуымен заң жобасы бойынша таныстырылым,

жұмыс тобының он тоғыз отырысы, Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырыстары өткізілді.

2024 жылғы 20 наурызда Заңды Парламент Мәжілісі екінші оқылымда қабылдап, Парламент Сенатының қарауына жіберді.

2024 жылғы 23 мамырда оны Сенат түзетулермен Мәжіліске қайтарды.

2024 жылғы 29 мамырда Мәжіліс Сенаттың түзетулерімен келісті.

Мемлекет басшысы қол қойды.

14. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлем алу тәртібін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы»

Бастамашылар: Ұ. Сәдібеков, Жаңбыршин Е.Т., Мусабаев С.Б., Орынбеков Б. С.

Жұмыс тобының жетекшісі: М.Н. Ергешбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.К. Әшімбетов, А.Е. Мысырәлімова, Б.Ж. Базарбек, А.Ә. Сарым, В.А. Ким, М.З. Ескендеров.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлем алу тәртібін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы (бұдан әрі – заң жобасы) 2024 жылғы 11 маусымда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне енгізілді.

Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары (Ұ. Сәдібеков Ұ, Жаңбыршин Е.Т., Мусабаев С.Б. және Орынбеков Б.С.) әзірледі және ол жалпы ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдалану саласындағы заңнаманы одан әрі жетілдіруге бағытталған.

Заң жобасы шеңберінде Қазақстан Республикасының Бюджет кодексіне өзгерістер және «Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтыру енгізіледі.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін бюджетке түсетін төлемақыны есептеу және төлеу тәртібін регламенттеуді алып тастайтын нормалар ұсынылады, сондай-ақ қарауында ерекше қорғалатын табиғи аумақтар бар мемлекеттік органдардың құзыреті айқындалады.

Депутаттар заң жобасымен жұмыс істеу шеңберінде:

- «Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңына акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) жүз пайызы мемлекетке тиесілі, коммуналдық меншіктегі және бір мезгілде су (дистиллят), электр және жылу энергиясын өндіру жөніндегі қызметті жүзеге асыратын энергия өндіруші ұйымдардың залалдарын (борыштарын) 2026 жылғы 1 қантарға дейін жылыту маусымын іркіліссіз өткізу үшін энергия өндіруші ұйымдарға отын сатып алуға субсидия беру қағидаларында айқындалған тәртіппен субсидиялауды жүзеге асыру үшін жергілікті атқарушы органдардың құзыретін белгілеу бойынша;

- Қазақстан Республикасының Орман кодексіне, «Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы» және «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына оларды енгізілген заң жобаларының нормаларына сәйкес келтіру мақсатында өзгерістер мен толықтырулар енгізді.

Бұған қоса, заң жобасының тақырыбы мен жекелеген нормалары «Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының нормаларына сәйкес келтірілді.

Заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдар мен «Атамекен» Қазақстан Ұлттық қасіпкерлер палатасының қатысуымен жұмыс тобының 2 отырысы және Қаржы және бюджет комитетінің қеңейтілген отырысы өткізілді.

Заң 2024 жылғы 19 маусымда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында қабылданды және Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

2024 жылғы 27 маусымда Занда Сенат мақұлданап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

15. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлем алу тәртібін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы»

Бастамашылар: Ұ. Сәдібеков, Жаңбыршин Е.Т., Мусабаев С.Б., Орынбеков Б. С.

Жұмыс тобының жетекшісі: М.Н. Ергешбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.К. Әшімбетов, А.Е. Мысырәлімова, Б.Ж. Базарбек, А.Ә. Сарым, В.А. Ким, М.З. Ескендеріров.

«Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлем алу тәртібін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы (бұдан әрі – заң жобасы) 2024 жылғы 11 маусымда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісіне енгізілді.

Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары (Ұ. Сәдібеков Ұ, Жаңбыршин Е. Т., Мусабаев С. Б. және Орынбеков Б. С.) әзірледі және ол жалпы ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнаманы одан әрі жетілдіруге бағытталған.

Заң жобасы шеңберінде «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасы Кодексінің (Салық кодексі) (бұдан әрі – Салық кодексі) ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін бюджетке түсетін төлемақыны есептеу және төлеу тәртібін регламенттейтін нормаларын алып тастау ұсынылады.

Заң жобасымен жұмыс істей шеңберінде депутаттар:

- «Лотереялар және лотерея қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына «электрондық лотерея билеті»

ұғымының енгізілуіне байланысты Салық Кодексінің 381-бабының редакциясын нақтылауға;

- тұрмыстық аспаптарды және (немесе) тұрмыстық электр техникасы аспаптарын, сондай-ақ олардың құрамдастарын өткізетін өзге де тұлғаларды (дистрибуторларды) қосымша құн салығын төлеуден босату бөлігінде Салық кодексінің 394-бабының 48) және 53) тармақшаларының редакциясын нақтылауға қатысты өзгерістер енгізді. Қолданыстағы Салық кодексіне сәйкес аталған тауарларды өндірушілерге және олардың уәкілетті өкілдеріне осындағы жеңілдік берілген.

Салық кодексіне депутаттар енгізген қосымша түзетулер ескеріле отырып, заң жобасының тақырыбына өзгерістер енгізілді.

Заң жобасы бойынша мүдделі мемлекеттік органдар мен «Атамекен» Қазақстан Ұлттық кәсіпкерлер палатасының қатысуымен жұмыс тобының 2 отырысы және Қаржы және бюджет комитетінің қеңейтілген отырысы өткізілді.

Заң 2024 жылғы 19 маусымда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында қабылданды және Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

2024 жылғы 27 маусымда Занда Сенат макұлдалап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің және Қазақстан Республикасы Жоғары аудиторлық палатасының 2023 жылғы респубикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептері.

Жұмыс тобының жетекшісі: Савельева Т. М.

Жұмыс тобының мүшелері: Әшімбетов Н.К., Шапақ Ү., Құспеков О.Х., Сүлейменова Ж.Д., Смағұлов Б.Ә., Бақкожаев А.А., Адамбеков Т.С., Нәжіметденұлы Б.

Респубикалық бюджет түсімдерінің атқарылуы

2023 жылы респубикалық бюджетке түсken түсімдер 19 296 574 086,5 мың теңгені немесе 1 19 308 483 167,0 мың теңге сомасында бір жылға арналған жоспардың 99,9%-ын құрады.

2023 жылғы респубикалық бюджеттің **кірістері** 19 063 995 118,0 мың теңге көлемінде жоспарланып, 19 037 979 030,0 мың теңгені құрады немесе 99,9%-ға атқарылды.

Оның ішінде кірістер (трансфертерді есептемегендеге) 99,3%-ға атқарылды немесе атқарылмау 101 310 831,7 мың теңгені құрады, 14 632 084 868,0 мың теңге көлемінде жоспарланып, 14 530 774 036,3 мың теңгесі тұсті.

«Салық түсімдері» санаты бойынша атқарылмау

2023 жылғы респубикалық бюджетке түсken салық түсімдері бойынша 14 279 036 264,0 мың теңге көлемінде жоспарланып, 12 912 428 256,7 мың теңгесі тұсті, жоспар 1 366 608 007,3 мың теңгеге атқарылмады немесе атқарылмау 90,4%-ды құрады.

2024 жылғы 1 қантарға респубикалық бюджетке бересі 344 639 127,7 мың теңгені құрады.

2023 жылмен салыстырғанда бересі 86 278 043,5 мың теңгеге немесе 20,0%-ға төмендеді (2023 жылғы 1 қантардағы жағдай бойынша – 450 921 282,4 мың теңге).

«Салықтық емес түсімдер» санаты бойынша атқарылмау

Салықтық емес түсімдер бойынша есепті кезеңге 351 800 230,0 мың теңге көлемінде жоспарланып, іс жүзінде 1 617 610 083,3 мың теңге түсті, жоспардың атқарылуы 459,8%-ды құрады немесе жоспар 1 265 809 853,3 мың теңгеге асыра орындалды.

«Негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдер» санаты бойынша жоспардың атқарылуы

2023 жылы 58,9 %-ды құрады немесе 1 248 374 мың теңге көлемінде жоспарланып, бюджетке 735 696,3 мың теңгесі түсті.

«Трансфертер түсімдері» санаты бойынша атқарылу

Трансфертер түсімдері бойынша 2023 жылға 4 431 910 250,0 мың теңге көлемінде жоспарланып, 4 507 204 993,7 мың теңгесі түсті немесе жылдық жоспардың 101,7%-ы орындалды, асыра орындау сомасы 75 294 743,7 мың теңгені құрады.

«Бюджеттік кредиттерді өтеу» санаты бойынша атқарылу

Бюджеттік кредиттерді өтеу бойынша есепті кезеңге 244 488 049,0 мың теңге сомасы көлемінде жоспарланып, атқарылу 258 595 056,5 мың теңгені немесе 105,8%-ды құрады.

Шығыстар бойынша респубикалық бюджеттің атқарылуы

Бюджеттік бағдарламаларды іске асыруға бекітілген бюджетте 20 996 697 279,0 мың теңге сомасында шығыстар (қарыздарды есептемегенде) көзделген болатын, оған Қазақстан Республикасының 2023 жылғы 28 наурыздағы № 218-VII ҚРЗ Заңымен енгізілген өзгерістер мен толықтыруларды ескере отырып, нақтыланған бюджет 1 520 378 725,0 мың теңге сомаға ұлғайып, 22 517 076 004,0 мың теңге сомасында көзделді.

Түзетілген бюджетте шығыстар (қарыздарды есептемегенде) 22 517 076 004,0 мың теңге сомасында көзделген болатын, атқарылу 22 417 424 372,0 мың теңгені немесе бір жылға арналған жоспардың 99,6%-ын құрады.

Атқарылмау 99 651 632,0 мың теңгені құрады, оның ішінде Қазақстан Республикасы Үкіметі резервінің бөлінбекен сомасы 23 043 536,3 мың теңгені, бюджет қаржатының үнемделген сомасы – 3 317 883,4 мың теңгені, респубикалық бюджеттік бағдарламалар бойынша итерілмеу сомасы 73 290 212,2 мың теңгені құрады.

«Респубикалық бюджеттің тапшылығы (профициті)» бөлімі бойынша атқарылу

2023 жылдың қорытындысы бойынша респубикалық бюджет тапшылығы 3 208 592 837 мың теңге көлемінде жоспарланып, 3 120 850 285,5 мың теңге сомасында немесе ЖІӨ-нің 2,6%-ы көлемінде қалыптасты.

«Респубикалық бюджет тапшылығын қаржыландыру (профицитті пайдалану)» бөлімі бойынша атқарылу

2023 жылы қарыз алу есебінен бюджет тапшылығын жабу көлемі 2 898 520 229,4 мың теңгені құрады, оның ішінде қарыздар

түсімі – 5 348 150 179,9 мың теңге, қарыздарды өтеу – 2 449 629 950,5 мың теңге.

Қарыздардың түсі

Республикалық бюджет тапшылығын қаржыландыруға 2023 жылы 5 476 711 591,0 мың теңге мөлшерінде қарыздар түсімі көзделген болатын, оның ішінде:

- ішкі мемлекеттік қарыздар – 5 198 298 673,0 мың теңге;
- сыртқы мемлекеттік қарыздар – 278 412 918,0 мың теңге.

Қарыздар түсімдерінің атқарылуы 5 348 150 179,9 мың теңгені құрады (жоспардың 97,7%-ы).

Ішкі қарыздардың (мемлекеттік эмиссиялық бағалы қағаздар) түсімі 5 096 278 021,6 мың теңгені немесе жоспардың 98,0%-ын құрады.

Сыртқы қарыздар түсімі 251 872 158,3 мың теңгені немесе жоспардың 90,5%-ын құрады.

Қарыздарды өтеу

Осы бағдарлама бойынша атқарылу 2 449 629 950,5 мың теңгені (96,0%) құрады, оның ішінде ішкі борышты өтеу – 1 788 908 561,8 мың теңге (100,0 %), сыртқы борышты өтеу – 660 721 388,7 мың теңге (86,6%).

Бюджет қаражатының пайдаланылатын қалдықтары

2022 жылғы республикалық бюджеттің атқарылу қорытындысы бойынша бюджет қаражатының пайдаланылмаған қалдықтары 283 637 422,5 мың теңге сомасында қалыптасты. 2024 қаржы жылының басындағы бюджет қаражатының қалдықтары 61 307 366,4 мың теңгені құрады.

Аудит қорытындысы

2023 жылы Ішкі мемлекеттік аудит комитеті 454 аудиторлық іс-шара өткізді.

Анықталған қаржылық бұзушылықтардың жалпы сомасы 72 263 634,8 мың теңгені құрады.

Қаржылық бұзушылықтардың ең көп көлемі республикалық бағынystағы квазимемлекеттік сектор субъектілеріндегі бұзушылықтарға тиесілі – 55 003 470,3 мың теңге немесе 76,1 %, республикалық бюджеттен бөлінген нысаналы трансфертерді пайдалану кезінде жергілікті атқарушы органдар – 14 912 159,8 мың теңге (20,6%) және республикалық бюджеттен қаржыландырылатын мемлекеттік мекемелердегі ең аз үлес – 2 348 004,8 мың теңге (3,2 %).

Анықталған бұзушылықтардың 2 348 004,8 мың теңгесі мемлекеттік мекемелерге тиесілі, негізгі үлесі Сыртқы істер министрлігіне – 28,5 % (670 169,3 мың теңге сомасына), Денсаулық сақтау министрлігіне – 20,6 % (484 127,6 мың теңге сомасына), Ішкі істер министрлігіне – 18,1 % (425 173,1 мың теңге сомасына), сондай-ақ Экология және табиғи ресурстар министрлігіне 13,4 % (315 352,6 мың теңге сомасына) тиесілі.

2023 жылды Жоғары аудиторлық палата анықтаған бұзушылықтардың жалпы сомасы 208 обьектіде 19,5 трлн теңге бюджет қаражатын қамтитын 20 аудиттің нәтижелері бойынша 522,9 млрд теңгені құрады.

3 033 рәсімдік бұзушылық анықталды.

Есепті кезеңде іс жүзінде 27,8 млрд теңге немесе мерзімдері басталған, қалпына келтірілуге (өтелуге) жататын қаражаттың 100%-ы немесе қалпына келтіруге (өтелуге) жататын қаражаттың жалпы қөлемінің 39,4%-ы (70,4 млрд теңге) қалпына келтірілді (өтелді).

Үкімет пен мемлекеттік органдарға 84 ұсыным, 456 тапсырма (нұсқама), жолданды.

123 лауазымды адам тәртіптік жауаптылыққа, 32 жеке және заңды тұлға әкімшілік жауаптылыққа тартылды.

Құқық қорғау органдарына 23 аудит материалы берілді.

Үкімет есебінің деректері бойынша тиімсіз пайдаланылған бюджет қаражатының сомасы 489 млрд теңгені құрап, 2022 жылмен салыстырғанда 68 млрд теңгеге (421 млрд теңге) ұлғайды.

Үкіметтің және Жоғары аудиторлық палатының 2023 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептерін қарау нәтижелері бойынша Мәжілістің барлық комитеттері оң қорытышындарын берді. Сонымен қатар, бірқатар комитеттер бюджеттік процесті одан әрі жетілдіру бойынша ұсыныстар енгізді.

Әлеуметтік-мәдени даму комитеті Үкіметке мыналарды ұсынады:

- халықтың тұрақты дамуы мен өмір сүру сапасын арттыруға қол жеткізу үшін әлеуметтік саланы дамытуға бағытталған жалпы ішкі өнім үлесінің едәуір ұлғаюын қамтамасыз ете отырып, ағымдағы бюджеттік басымдықтарды қайта қарау;

- индикаторлардың неғұрлым дәл болжануын ескере отырып, әлеуметтік саланың шығыстарын жоспарлау әдістемесін жетілдіру;

- Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының, Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорының және Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорының инвестициялық стратегиясын қайта қарау, бұл ретте олардың активтерінің барынша кірістілігін, қаражаттың сақталуын, инвестициялардың ашықтығы мен тиімділігін қамтамасыз ету;

- ғылыми зерттеулер мен білім беру саласында бөлінген қаражатты пайдаланудың ашықтығы мен тиімділігін қамтамасыз ету;

- жұмыспен қамтылғандарды есептеудің қолданыстағы әдіснамасын қайта қарау, бұл еңбек нарығының динамикасы туралы дәлірек түсінік алуға және шығыстарды оңтайландыруға, жұмыспен қамту бағдарламалары тиімділігінің артуына ықпал етуге мүмкіндік береді;

- шығыстарды оңтайландыру және оңалту орталықтары жұмысының нәтижелілігін арттыру мақсатында жан басына шаққандағы қаржыландыру қағидаты бойынша әлеуметтік қызметтер көрсетуге арналған шығыстарды жоспарлауды енгізуі жеделдету.

Сонымен қатар, Комитет мемлекеттік органдар мен қоғам арасында үйлесімді өзара іс-қимыл жасау жолға қойылмағанын атап өтті. Бюджеттік бағдарламаларды басқару мен жоспарлауды үйлестірудегі жылдан жылға қайталанатын жүйелі кемшіліктер үлттық жобалардың нәтижелілігін тиімді түрде өлшеп бағалауды

қындар туда. Нақты бағалау өлшемшарттарының болмауы бұл проблеманы күрделендіріп, олардың мемлекеттік мақсаттарға қол жеткізуге қосқан үлесін объективті әрі дәл бағалауға мүмкіндік бермей отыр.

Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті республикалық бюджет қаражаты есебінен жүргізілетін зерттеулер нәтижелерінің басқарушылық шешімдерге имплементациялануын бақылауды қамтамасыз етуді ұсынады.

Қаржы және бюджет комитеті Үкімет мыналай жүйелі сипаттағы проблемаларды шешуі қажет деп есептейді:

- бақыланбайтын экономика мен бейресми жұмыспен қамту көлемін азайту, еңбекақы төлеу қорын көленкеден шығару арқылы бюджеттің кіріс бөлігін ұлғайту үшін қабылданатын шаралардың жеткіліксіздігіне байланысты республикалық бюджеттің Ұлттық қор қаражатына қатысты сақталып отырған жоғары тәуелділігі;

- республикалық бюджет кірістерінің сыртқы факторлар әсеріне және экономиканың құбылмалылығына тәуелділігінің жоғары болуы, нәтижесінде әлеуметтік сала айтарлықтай үлесіне ие бюджет шығыстары осалдылығының орын алуы, өнірлерге трансфертер бөлү және борышқа қызмет көрсету;

- инфляцияны тежеу жөніндегі шаралар экономиканың нақты секторын дамытпай тұрақты әсер етпейді;

- жан басына шаққандағы ЖІӨ-нің жоғары көрсеткішін корреляциялаудың әлсіздігі (13,136 АҚШ доллары), бұл халықтың нақты өмір сүру деңгейінің көрсеткіштері бар, кірісі орташа деңгейден жоғары (ДБ сыныптамасына сәйкес) елдер санатына сәйкес келеді;

- бөлінген қаражат пен нәтижелер көрсеткіштері арасында өзара байланыстың болмауы, сондай-ақ макроиндикаторлардың 50% орындалуы туралы ақпараттың болмауы (177-ден 86);

- дивидендер түріндегі қайтарым тәмен болған жағдайда, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің оларға бөлінетін бюджет қаражатынан тәуелділігінің жоғары болуы.

Қаржы және бюджет комитеті

Үкіметке мыналарды ұсынады:

- жаңа Салық кодексінде бюджет кірістерінің өсу резервтерін тарту жөніндегі шаралар көзделсін;

- салықтық женілдіктерге толық ревизия, мониторинг және олардың тиімділігіне талдау жүргізуі ұсынады. Салықтық женілдіктерді беру, ұзарту және жою бойынша жүйелі тәсілдерді енгізу;

- «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ мен «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-ның қоса алғанда, квазимемлекеттік сектордың барлық субъектісінен бюджетке төленуге жататын дивидендер мөлшерінің нақты көрсеткіштерін заңнамалық деңгейде және таза кірістің **кемінде 50%** көлемінде белгілеу;

- мемлекеттік сатып алудың бірынғай жүйесін құру, квазимемлекеттік сектордың сатып алуларын «Мемлекеттік сатып

алу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының қолданылу аясына көшіру;

- Ұлттық статистика бюросымен бірлесіп макроиндикаторлардың орындалуын бағалауға байланысты деректерді дайында мерзімдерін қайта қарau;

- мемлекеттік аппарат жұмысының тиімділігін арттыру бойынша мемлекеттік органдарға бөгде үйымдарды тартпай-ақ өздерінің функционалдық міндеттерін орындауға мүмкіндік беретін жаңа тәсілдерді әзірлеу және енгізу;

- Үкіметтің Парламенттегі есебін қарau мерзімдері бойынша жаңа Бюджет кодексіне ұсыныстар енгізу;

- макроиндикаторларды орындау жөніндегі деректерді дайында мерзімдерін қайта қарau;

- қарыздар есебінен іске асырылатын жобалар бойынша тиімділікті арттыру және мерзімдерді кешіктіруге жол бермеу жөнінде шаралар қабылдау;

- бюджеттің өз кірістеріне бағдарлана отырып, борышқа қызмет көрсетуге арналған шығыстардың шекті мәндерін белгілеу жөніндегі тәсілдерді қайта қарau.

Жұмыс тобының 7 отырысы өткізілді.

2024 жылғы 5 маусымда есептерді Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі талқылап, Сенатқа жолдады.

2024 жылғы 21 Маусымда есептер Қазақстан Республикасы Парламенті Палаталарының бірлескен отырысында бекітілді.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Регламентіне сәйкес Комитетте заң жобаларымен жұмыс жалғасуда:

1. Қазақстан Республикасы Бюджет кодексі

Жұмыс тобының жетекшісі: Савельева Т.М.

Жұмыс тобының мүшелері: Адамбаев Т.С., Әбіл Е.А., Барлыбаев Е.Х., Бейсенбаев Е.С., Бейсенғалиев Б.Т., Зейнуллин АТ., Қырықбаев Т.Б., Мәмбетов Е.Н., Мысырәлімова А.Е., Нұрымова Г.Н., А.А. Сарым, Ж.Д. Сүлейменова, Н.Tay, Ү.Шапақ.

Қазақстан Республикасы Бюджет кодексінің жобасы Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 13 қыркүйектегі № 1008 Жарлығымен бекітілген Мемлекет басшысының 2022 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру жөніндегі жалпыұлттық іс-шаралар жоспарының 12-тармағын іске асыру мақсатында әзірленді.

Жаңа Бюджет кодексі жобасының негізгі бағыттары:

- 1) мазмұнды оңтайландыру;
- 2) нәтижеге бағдарланған бюджет (бұдан әрі – НББ) қағидатын күшейту;
- 3) мемлекеттік қаржыны шоғырландыруды қамтамасыз ету және оларды басқару;

4) бюджет процесін түбекейлі оңайлату, мерзімдерді қысқарта отырып, бюджет процесінің реинжирингі бюджет жобасына және жылдық есепке қоса берілетін бюджеттік ақпаратты кеңейту;

5) бюджеттің атқарылу элементтерін жетілдіру.

Бюджет кодексінің жобасында бюджет процесімен байланысты Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттары негізінде

шығыстарды жоспарлауға, нәтижелерді басқаруға, бюджеттің барлық шығыстарын есепке алуға және шоғырландыруға мүмкіндік беретін тұтас жүйе құрылған.

Халықаралық практикаға сәйкес бюджетті жоспарлау кезінде бюджеттік құжаттарды бағалау қорытындыларын міндетті түрде қолдану НББ-ның шешуші шарттарының бірі болып табылады.

Бюджет кодексін реттеу исанасына және бюджет жүйесінің қағидаттарына мемлекеттік қаржыны басқарудың мынадай құралдары енгізілді:

мемлекеттік органдардың мемлекеттік қаржыны басқарудағы қызметін регламенттеу;

бюджет, бюджеттен тыс қорлар (Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қоры, Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры), мемлекеттік басқару секторының борыштық міндеттемелері бойынша ақпарат жинау жолымен мемлекеттік қаржыны шоғырландыруды;

бюджетпен өзара қарым-қатынаста квазимемлекеттік сектор субъектілерінің қызметін регламенттеуді;

мемлекеттік қаржының тұрақтылығын қамтамасыз ететін жаңа құралдарды енгізу (бюджеттік қафидалар жүйесі, бюджеттік тәуекелдер, салықтық шығыстар туралы талдамалық есептер);

Үлттық қордың қаражатын пайдалануды дағдарысты инфракүрылым мен жалпы елдік маңызы бар объектілерге ғана шектеуді белгілеу.

Әлеуметтік-экономикалық даму болжамын дайындауды оңайлату, бюджеттік бағдарламалар әкімшісінің шығыстар лимитінің құрамында шығыстардың жекелеген блоктарын қалыптастыру, бюджеттік өтінім мен бюджеттік бағдарламаларды бюджеттік жоспарлаудың бірыңғай құжатына - бюджеттік сұрау салуға біріктіру және бюджеттік бағдарламаларды бекітуді алыш тастау жолымен бюджет процесінің мерзімдері мен кезеңдерін қысқарту ұсынылады.

Мемлекеттік органдардың дербестігі мен жауапкершілігін қүшейту бөлігінде бюджеттік бағдарламаны орындау процесіне бюджеттік бағдарлама басшысының өкілеттігін кеңейте отырып, оның рөлін нақты айқындау ұсынылады.

Жарияланатын құжаттардың тізбесін кеңейту арқылы транспаренттілік пен есептілікті қамтамасыз ету жөніндегі нормалар ұсынылады, бұл жауапкершілікті қүшейтуге ықпал етеді.

Бюджет жобасының және бюджеттің атқарылуы туралы жылдық есептің мазмұны кеңейтілуде.

Бұдан басқа, жаңа жылдың алғашқы күндерінен бастап бюджетті түзетусіз келесі қаржы жылында бюджет қаражатын толық пайдаланудың жаңа тетігі көзделеді. Сондай-ақ бюджеттік процесті цифрандыру және автоматтандыру қажеттілігін заңнамалық бекіту, жергілікті атқарушы органның резерв қөлемін түсімдер қөлемінің кемінде 2% мөлшеріне дейін өзгерту, салықтық түсімдер мен шығыстардың қосымша түрлерін республикалық бюджеттен жергілікті бюджет деңгейіне беру жолымен фискалдық орталықсыздандыруды қүшейту ұсынылады.

Кодекс жобасы бойынша мұдделі министрліктер мен ведомстволар, сондай-ақ бірқатар үкіметтік емес үйымдар

өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының 29 отырысы және Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Қазақстан Республикасы Бюджет кодексінің жобасы 2023 жылғы 27 желтоқсанда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында бірінші оқылымда мақұлданды.

Қазіргі уақытта заң жобасымен жұмыс жалғасуда.

2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бюджет заңнамасын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу және «Концессиялар туралы» Қазақстан Республикасы Заңының күші жойылды деп тану туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Савельева Т.М..

Жұмыс тобының мүшелері: Адамбаев Т.С., Әбіл Е.А., Барлыбаев Е.Х., Бейсенбаев Е.С., Бейсенғалиев Б.Т., Зейнұллин АТ., Қырықбаев Т.Б., Мәмбетов Е.Н., Мысырәлімова А.Е., Нұримова Г.Н., А.А. Сарым, Ж.Д. Сүлейменова, Н.Тау, Ү.Шапақ.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының жаңа Бюджет кодексінің жобасын іске асыру үшін әзірленді.

Заң жобасының негізгі мақсаттары Қазақстан Республикасының Бюджет кодексін қабылдауға байланысты заңнамалық актілерді сәйкестендіру болып табылады.

Заң жобасымен енгізілетін түзетулер негізінен жаңа Бюджет кодексінде нысаналы салым және нысаналы аударым сияқты қаржыландауры тетіктерін алып тастауға, қайталауды алып тастауға және қоғамдық кеңестердің талқылауына мәселелерді реттеу үшін бір құжатты айқындауға, жаңа өкілеттіктер беру арқылы сыртқы аудиттің мемлекеттік органдарының қызметін кеңейтуге, мемлекеттік-жекешелік әріптестік саласындағы заңнаманы біріздендіруге байланысты.

Заң жобасы бойынша мұдделі министрліктер мен ведомстволар, сондай-ақ бірқатар үкіметтік емес үйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының 15 отырысы және Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Заң жобасы 2023 жылғы 27 желтоқсанда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында бірінші оқылымда мақұлданды.

Қазіргі уақытта заң жобасымен жұмыс жалғасуда.

3. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуі жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Стамбеков Е.Д.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбден Қ.Ж., Ергешбаев М.Н., Бейсенғалиев Б.Т., Қожаназаров А.А., Мұқаев Д.Т., Садықов А.А., Нұртаза С.Р., Барлыбаев Е.Х., Шаталов Н.С.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Қ.Тоқаевтың тапсырмаларын іске асыру мақсатында әзірленді. 2023 жылғы 4 қантардағы № 22-6493.

Заң жобасында:

- қаржы үйымының басшы лауазымына кандидатты бекіту кезінде өздеріндегі жұмыс өтілі ескерілетін үйымдардың тізімін кеңейту;

- жанама банк холдингтерінің өздерінің басшы қызметкерлерін қаржы нарығын және қаржы үйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органмен келісу жөніндегі міндеттерін жою;

- уақытша болмаған басшы қызметкердің міндеттерін орындаудың ықтимал мерзімін реттеу;

- уәкілетті органның рұқсат беру рәсімдерін іске асыру шенберінде цифрандыруды дамытуға байланысты өзектілігін жоғалтқан талаптарды оңтайландыру.

Заң жобасы бойынша 8 жұмыс тобы өткізілді.

Заң жобасы бойынша одан әрі жұмыс жалғасуда.

4. «Мемлекеттік (муниципалдық) сатып алуды жүзеге асыру кезінде банк кепілдіктерін өзара тану туралы келісімді ратификациялау туралы».

Мемлекеттік (муниципалдық) сатып алуды жүзеге асыру кезінде банк кепілдіктерін өзара тану туралы келісімге (бұдан әрі – Келісім) Еуразиялық экономикалық одаққа (бұдан әрі – ЕАӘО) мүше мемлекеттердің үкімет басшыларының орынбасарлары 2023 жылғы 29 тамызда Мәскеу қаласында қол қойды.

Келісімнің нысанасы мемлекеттік (муниципалдық) сатып алу мақсаттары үшін ЕАӘО-ға мүше мемлекеттер беретін банк кепілдіктерін өзара тану болып табылады.

Келісімде ЕАӘО-ға мүше басқа мемлекеттерде мемлекеттік (муниципалдық) сатып алу кезінде кепілдіктері танылатын банктерге қойылатын бірынғай талаптар, осындаи банктердің тізбесін қалыптастыру бойынша тәсілдер, сондай-ақ берілген банк кепілдіктерінің тізлімін жүргізу тәртібі айқындалады.

Келісім мемлекеттік (муниципалдық) сатып алу саласындағы ынтымақтастықты ұзақ мерзімді және тұрақты негізде нығайтуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ЕАӘО-ға мүше бір мемлекеттің аумағында тіркелген әлеуетті өнім берушілер мен өнім берушілердің басқа мүше мемлекетте өткізілетін мемлекеттік (муниципалдық) сатып алуға қатысуға кедергісіз қол жеткізуі қамтамасыз етеді.

Қазіргі уақытта заң жобасын жұмыс тобы мен Комитеттің отырыстарында қарau үшін үйымдастыру жұмыстары жүргізілуде.

5. «Еуропа Қайта Құру және Даму Банкін құру туралы келісімнің 1-бабына банк операцияларын географиялық қамтуды Сахараның оңтүстігіне қарай Африка елдеріне және Иракқа шектеулі және біртінде таратуды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін түзетулерді ратификациялау туралы»

Еуропа Қайта Құру және Даму Банкін құру туралы келісімнің 1-бабына банк операцияларын географиялық қамтуды Сахараның оңтүстігіне қарай Африка елдері мен Иракқа шектеулі және біртінде таратуды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін түзетулер Еуропа Қайта Құру және Даму Банкінің (бұдан әрі – ЕҚДБ немесе Банк) Басқарушылар Кеңесінің 2023 жылғы 18 мамырдағы № 259 қаулысымен қабылданды (бұдан әрі – Келісімнің 1-бабына түзетулер).

Келісімнің 1-бабына түзетулер нарыққа бағдарланған ашық экономикаға көшуге, сондай-ақ Сахараның оңтүстігіне қарай

Африкадағы және Ирактағы Банкке мүше елдердің шектеулі санында жеке және кәсіпкерлік бастаманы дамытуға одан әрі жәрдемдесу мақсатын қояды. Банктің Келісімнің 1-бабына түзетулерді қабылдауы Банкке мүше мемлекеттердің, сондай-ақ алушы елдердің экономикалық саладағы халықаралық ынтымақтастығын көңейтүге арналған.

Операциялардың жаңа елдеріне Банк қызметінің шектеулі және біртіндеп таралуы Банктің өзінің қазіргі бар операциялар елдерін қолдау қабілетін бәсендегітті; Банктің ААА деңгейіндегі кредиттік рейтингіне қауіп төндірмейді; капиталға қосымша жарналарды талап етпейді; немесе Банктің өтпелі процесті және оны толықтырудың қағидаттары мен салауатты банк қызметін операциялық қолдау жөніндегі мандатын орындаудан ауытқуға әкеп соқпайды.

Қазақстанның сыртқы саясатының негізгі мақсаттары мен міндеттері ретінде екіжақты, сол сияқты көпжақты форматтарда шет мемлекеттермен достық, болжамды және өзара тиімді қатынастарды қолдау, мемлекетаралық бірлестіктермен және халықаралық ұйымдармен кешенді өзара іс-қимылды дамыту айқындалды. Келісімнің 1-бабына түзетулер енгізуге келісім Қазақстан Республикасы мен ЕҚДБ арасындағы, сондай-ақ Қазақстан мен түзетулерде көрсетілген мемлекеттер арасындағы ынтымақтастықты нығайтуға ықпал ететін болады. Қаралатын түзетулер ЕҚДБ-ның мәлімделген мақсаттарына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының экономикалық дамуының басым мүдделеріне толық сәйкес келеді.

Келісімнің 1-бабына түзетулерді іске асыру республикалық бюджеттен қаражат бөлуді талап етпейді. Заң жобасын қабылдау теріс саяси, құқықтық, қаржы-экономикалық және өзге де салдарға әкеп соқпайды

2024 жылғы 12 маусымда заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі жұмысқа қабылдады.

Қазіргі уақытта ұйымдастыру шаралары жүргізілуде.

6. «Еуропа Қайта Құру және Даму Банкін құру туралы келісімнің 12-бабының 1-тармағына әдettегі операцияларға жарғылық капиталдық шектеуді жою мақсатында түзетулерді ратификациялау туралы»

Еуропа Қайта Құру және Даму Банкін құру туралы келісімнің 12-бабының 1-тармағына әдettегі операцияларға жарғылық капиталдық шектеуді жою мақсатында түзетулер (бұдан әрі – Келісімнің 12-бабына түзетулер) Еуропа Қайта Құру және Даму Банкі (бұдан әрі – ЕҚДБ немесе Банк) Басқарушылар Кеңесінің 2023 жылғы 18 мамырдағы № 260 қаулысымен қабылданды.

ЕҚДБ-ны құру туралы Келісімнің 12-бабының 1-тармағында Банк өзінің жарғылық капиталына жатқыза отырып қабылдай алатын әдettегі міндеттемелердің номиналды құнына шектеу белгіленген.

Банк құрылған кезден бастап капиталды басқару және оны есепке алу практикасы түбекейлі өзгергенін атап өту қажет. Банк ісін реттеудің қазіргі жүйесінде тәуекелге түзетілген капитал

мөлшерінің көрсеткіші негізгі болып табылады. Номиналды капитал коэффициенттері тек бағалау құралы болып қалды.

Жарғылық шектеудің күшін жою және Директорлар кеңесіне капиталдың жеткіліктілік нормативтерінің тиісінше деңгейлерін белгілеу мүмкіндігін беру Банкке шешімдерді жедел қабылдауға және өзінің кредиттік қызметін жоспарлауға мүмкіндік береді. Директорлар кеңесі деңгейінде реттелетін капиталдың жеткіліктілік нормативтері Банк капиталын пайдаланудың тиімділігі мен икемділігін арттырады.

Осылайша, қаралатын түзетулер ЕҚДБ-ның мәлімдеген мақсаттарына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының экономикалық дамуының басым мұдделеріне толық сәйкес келеді.

Келісімнің 12-бабына түзетулерді іске асыру респубикалық бюджеттен қаржат бөлуді талап етпейді. Заң жобасын қабылдау теріс саяси, құқықтық, қаржы-экономикалық және өзге де салдарға әкеп соқпайды.

2024 жылғы 12 маусымда заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі жұмысқа қабылдады. Қазіргі уақытта ұйымдастыру шаралары жүргізілуде.

Қазіргі уақытта ұйымдастыру жұмыстары жүргізіліп жатыр.

Комитет өткізген іс-шаралар

Сегізінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес екінші сессияда мынадай іс-шаралар өтті:

1. 2023 жылғы 6 қыркүйекте Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісінде депутат Т.М.Савельеваның төрағалығымен «Респубикалық бюджетті дайындау және орындау әдіснамасы туралы» тақырыбында Қаржы және бюджет комитетінің тақырыптық отырысы өтті. Тақырыптық отырыстың жұмысына Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары, Жоғары аудиторлық палатаның мүшесі Энгель Ю.Ф., сондай-ақ парламентаризм институтының өкілдері.

Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуын болжау әдістемесі туралы Макроэкономикалық зерттеулер және болжамдау орталығының директоры Е.И.Тәутенов баяндама жасады, Сондай-ақ, Парламентаризм институтының Ақпараттық-талдау жұмысы басқармасының атқарушы директоры Д.З.Әділбеков жана Бюджеттік кодекстің пайымдауымен сөз сөйлемді.

Тақырыптық отырысқа қатысушылар Кодекстің негізгі нормалары бойынша өз пікірлерін білдіріп, бірқатар мәселелер бойынша пікір алмасты. Бюджеттік заңнамаға қатысты неғұрлым өзекті мәселелер бірлесіп жемісті талқыланды.

2. 2023 жылғы 20 қазанды Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісінде «Халықтың қарыз алуын төмендету және қаржылық сауаттылығын арттыру туралы» тақырыбында Парламенттік тыңдау өтті.

Тыңдау барысында халықтың несиелендіру және қаржылық сауаттылығын арттыру, жеке тұлғалардың банкроттығы, сондай-ақ киберқылмыстың, оның ішінде интернет-

алаяқтықтың азаматтардың несиелендіруіне әсері мәселелері талқыланды.

Премьер-Министрдің орынбасары - Қаржы министрі Е.Қ.Жамаубаев, Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің төрайымы М.Е.Әбілқасымова, Ішкі істер министрінің орынбасары И.В.Лепеха, Парламент Мәжілісінің депутаттары Б.Т.Бейсенғалиев, Р.А.Берденов баяндама жасады

Сондай-ақ, Парламенттік тыңдау барысында «АМАНАТ» партиясының хатшысы Э.Т.Жұмағазиев, сондай-ақ «Қарызыз қоғам» жобасының Қазақстан қаржыгерлер қауымдастығының және басқа да қоғамдық үйымдардың қатысушилары сөз сөйлемеді.

Тыңдау барысында баяндамашылар мен сөз сөйлеушілер депутаттардың сұрақтарына жауап берді.

Парламенттік тыңдаулардың қорытындысы бойынша ұсыныстар қабылданды.

3. 2023 жылғы 7 қарашада Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісінде депутат Т.М.Савельеваның төрағалығымен Қазақстан Республикасының Бюджет кодексі жобасының негізгі ережелерін талқылауға арналған дөңгелек үстел өтті. Дөңгелек үстел жұмысына Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары, мұдделі министрліктер мен ведомстволардың, сондай-ақ бірқатар үкіметтік емес үйымдардың өкілдері қатысты.

Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика бірінші вице-министрі Т.М. Жақсылықов баяндама жасап, Бюджет кодексінің жекелеген нормаларын енгізу кезеңдері туралы кодектің негізгі ережелеріне тоқталды. Қазақстан Республикасының Қаржы вице-министрі Д.О. Темірбеков жаңа Бюджет кодексінің нормаларына сәйкес есепке алу мен есептілікті жетілдіру туралы баяндама жасады. Жоғары аудиторлық палатасының мүшесі Ю.Ф. Энгель аудитке көзқарастағы өзгерістер туралы баяндама жасады.

Ұсынылып отырған өзгерістер берік іргетас құрумен байланысты негізгі міндеттерді шешуге бағытталған.

4. 2024 жылғы 21 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінде Т.М.Савельеваның төрағалығымен «Салық заңнамасын жетілдірудің өзекті мәселелері» атты кеңейтілген тақырыптық отырыс өтті. Аталған іс-шараның мақсаты жаңа Салық кодексінің жобасын әзірлеу барысымен, Үкіметтің, «Атамекен» Қазақстан Республикасы Ұлттық кәсіпкерлер палатасының негізгі ұсыныстарымен танысу, сондай-ақ қолданыстағы салық заңнамасының проблемалық мәселелерін талқылау болып табылады.

5. 2024 жылғы 22 мамыр мен 3 маусымда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінде Т.М. Савельеваның төрағалығымен «Мемлекеттік қарызды басқару: проблемалар мен мүмкіндіктер» тақырыптық отырыс өтті. Баяндамаларымен: Қазақстан Республикасының Ұлттық вице-министрі - Амир Азамат Кеменгерұлы, Қазақстан Республикасының Қаржы вице-министрі - Кенбейіл Дәурен Маратұлы, Қазақстан

Республикасының жоғары аудиторлық палатасының мүшесі Энгель Юлия Федоровна сөз сөйледі.

6. 2024 жылғы 24-25 маусым аралығында Павлодар облысының әкімдігінде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Қаржы және бюджет комитетінің «Бюджеттік қамтамасыз етуді тенестіру және өнірдің салық әлеуетінің өсуін ынталандыру» тақырыбында көшпелі отырысы өтті.

Кеңейтілген отырыс барысында жергілікті атқарушы органдардың, қоғамдық үйымдардың, бизнестің өкілдерімен бюджетаралық қатынастардың өзекті мәселелері, оның ішінде бюджеттік қамтамасыз етуді тенестіру және өнірдің салық әлеуетінің өсуін ынталандыру мәселелері талқыланды, сондай-ақ алдағы жұмыс үшін депутаттар назарға алған бюджет және салық заңнамасына өзгерістер енгізу жөнінде ұсыныстар айтылды.

Павлодар облысы әкімінің орынбасары Даурен Қаленұлы Жамбайбек, (лттық экономика вице-министрі Азамат Кеменгерұлы Әмрин, Павлодар облысы мемлекеттік кірістер департаментінің басшысы Ержан Қалымбекұлы Тоқтарханов баяндама жасады.

2.6. ЭКОЛОГИЯ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ТАБИҒАТ ПАЙДАЛАНУ КОМИТЕТИ

2023 жылғы 1 қыркүйек - 2024 жылғы 28 маусым аралығындағы кезеңде Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті (бұдан әрі-Комитет) 20 заң жобасы бойынша бас комитет болды, оның ішінде:

- 13 - Қазақстан Республикасының Үкіметі енгізген;
- 7 - Парламент депутаттарының бастамасымен;
- 8 - жетінші сайланымнан өтті.

Комитет қараган заң жобалары бойынша:

- 6 - Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды,
- 13 - Мәжіліс пен Сенаттың қарауында.

Есепті кезеңде барлығы Комитеттің 48 отырысы, сондай-ақ Комитеттің 20 кеңейтілген отырысы өткізілді. Есепті кезеңде Комитеттің 4 дөңгелек үстел отырысы, 4 кеңейтілген тақырыптық отырыс, 5 көшпелі отырыс өткізілді.

Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті жауапты болып табылатын Заң жобалары

1. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Беларусь Республикасының Үкіметі арасындағы Беларусь Республикасына мұнай және мұнай өнімдерін беру саласындағы сауда-экономикалық ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Б.А. Смағұлов.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Шаталов, А.С. Құспан, Д.Е.Исабеков, Н.А. Сәрсенғалиев, А.О. Жұбанов, Қ.Қ. Әлішев.

Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Беларусь Республикасының Үкіметі арасындағы Беларусь Республикасына

мұнай және мұнай өнімдерін жеткізу саласындағы сауда-экономикалық ынтымақтастық туралы келісім Нұр-Сұлтанда 2021 жылғы 28 маусымда жасалды.

Келісім Қазақстан Республикасы шыққан елі болып табылатын электр энергиясын, газды және қомірді қоспағанда, Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасының 27-тобында сыныпталатын тауарларды Қазақстан Республикасынан Беларусь Республикасына жеткізу жөніндегі Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Беларусь Республикасының Үкіметі арасындағы сауда-экономикалық ынтымақтастықтың шарттарын айқындаиды.

Келісімді ратификациялау:

- Қазақстанда шығарылған мұнай мен мұнай өнімдерін жеткізу, әкету көлемін реттеу және ішкі нарықты мұнай мен мұнай өнімдерінін, оның ішінде ЕАӘО елінің бақылаусыз ағындарынан қорғау;

- қазақстандық кәсіпкерлерге сауданы Қазақстанның ішкі нарығына қарағанда неғұрлым тиімді бағамен жүзеге асыру.

Ратификациялау мұнай және мұнай өнімдерін жеткізу саласындағы өзара тиімді халықаралық ынтымақтастықты қүштейтуге және сауда-экономикалық байланыстарды дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасауға да бағытталған.

Заң жобасын Қазақстан Республикасының Үкіметі 2024 жылғы 12 наурызда кері қайтарып алды.

2. «**2010 жылғы 9 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасына мұнай және мұнай өнімдерін жеткізу саласындағы сауда-экономикалық ынтымақтастық туралы келісімге өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»**

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Б. Сагандықова.

Жұмыс тобының мүшелері: Б.С. Ізмұхамбетов, М.З. Ескендіров, Ж.Д. Сүлейменова, Ә.О. Жұбанов, Н.Г. Арсютин, Д.А. Қасқарауов.

Хаттама:

Қазақстан Республикасына ресейлік мұнай өнімдерін жеткізу кезінде уақытша мерзімді кедендей декларациялауды;

Ресей гудронын Қазақстанға жеткізу жөніндегі монополияларды алып тастауға бағытталған.

Заң жобасы баға белгілеу және жеткізу мерзімдері бөлігінде өз мүдделерін ескере отырып, мұнай өнімдерін еркін сатып ала алатын қазақстандық кәсіпкерлерді қолдауға бағытталған.

Жұмыс тобының 1 отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Заң Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында қабылданды және 2023 жылғы 8 қарашада Парламент Сенатына мақұлдауға жіберілді.

Заңға Президент 2023 жылдың 19 желтоқсанында қол қойды.

3. «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне жер қойнауын пайдалану саласын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Д.Н. Тұрғанов, Сұлтанов Е.Х., Әділбеков Д.З., Әміреев Г.М., Нақпаев С.Ж., Сафинов К.Б.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Т. Жаңбыршин.

Жұмыс тобының мүшелері: Д.Н. Тұрғанов, Е.Х. Барлыбаев, А.Қ. Қалықов, А.Т. Зейнуллин, Е.Т. Әбдиев, Перуашев А.Т., Б.С. Ізмұхамбетов, Е.Б. Саурықов, Ж.Д. Сұлейменова, К. Бексултанов, Н.К. Әшімбетов, Б.Ж. Базарбек, Ә.О. Жұбанов.

Заң жобасында көмірсүтектер саласындағы жобалау құжаттарын мемлекеттік сараптау рәсімін оңтайландыру, көмірсүтектерді барлау мен өндіруге арналған келісімшарттарды ұзарту тәртібін, келісімшарттарға өзгерістер мен толықтырулар енгізу рәсімін жетілдіру ұсынылады.

Бұдан басқа, жер қойнауын пайдаланушыға жер қойнауы участкесінде сейсмикалық барлау жұмыстарының берілген көлемі орындалған жағдайда барлауға және өндіруге арналған келісімшарттың қолданылу мерзімі үш жыл өткенге дейін міндетті ұнғыманы бұрғылаудан бас тарту құқығын беру жөніндегі норманы енгізу көзделеді.

Сондай-ақ көмірсүтектерді барлау және өндіру кезінде артық әкімшілік кедергілерді болдырмауға бағытталған өзге де түзетулер көзделген.

Ескі кен орындарын тиімді пайдалануды қолдау мақсатында «сарқылып жатқан кен орны» деген өлшемшарт және «жер қойнауын пайдаланушының инвестициялық міндеттемесі» деген жаңа келісімшарттық міндеттеме енгізуі көздейтін түзетулер енгізілді.

Бір жер қойнауын пайдаланушының пайдалануындағы жер қойнауының аралас участкелерінде орналасқан кенжатындарды жеделдетіп тарту үшін жер қойнауының басқа участкесінің шекарасы шегіндегі жер қойнауы участкесін ұлғайту мүмкіндігіне бағытталған түзетулер көзделген.

Заң жобасын қабылдау көмірсүтектерді геологиялық барлаудың инвестициялық тартымдылығын арттыруға ықпал ететін болады.

Таныстырылымы, жұмыс тобының 5 отырысы, Комитеттің 2 кеңейтілген отырысы өткізілді.

2023 жылғы 13 қыркүйекте заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды, 2023 жылғы 15 қарашада Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында екінші оқылымда қабылданды және Парламент Сенатына мақұлдауға жіберілді.

2023 жылғы 26 желтоқсанда Парламент Сенаты Мәжіліске қайтарылды.

2023 жылғы 27 желтоқсанда жалпы отырыста Мәжіліс Сенат ұсынған заңының жекелеген баптарының редакциясымен келісті.

Заңға Президент 2023 жылғы 28 желтоқсанда қол қойды.

4. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Франция Республикасының Үкіметі арасындағы жаһандық жылынуға қарсы құрес саласындағы ынтымақтастықты

іске асыру туралы арнайы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Т. Жаңбыршин.

Жұмыс тобының мүшілери: А.С. Құспан, Б.Ә. Смағұлов, А.Қ. Қалықов, Т.Б. Қырықбаев, Г.Ш. Танашева, Д.А. Қасқарауов, Д.Р. Наумова, Е.А. Бейсенбаев.

Жұмыс тобының 1 отырысы, Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Франция Республикасының Үкіметі (бұдан әрі – Тараптар) арасындағы жаһандық жылынуға қарсы құрес саласындағы ынтымақтастықты іске асыру туралы арнайы келісім (бұдан әрі – Арнайы келісім) Парижде 2022 жылғы 30 қарашада жасалды.

Арнайы келісімнің негізгі мақсаты жаңартылатын энергия көздері (бұдан әрі – ЖЭК) саласындағы ірі жобаларды ілгерілету, әзірлеу және іске асыру, Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты дамыту арқылы жаһандық жылынуға қарсы құресте ынтымақтастықты жүзеге асыру болып табылады.

Арнайы келісім экологиялық таза технологияларға көшуге және шығарындыларды қысқартуға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының бірыңғай электр энергетикасы жүйесіндегі тұрақтылығына ықпал ететін жобаларды ілгерілетуге бағытталған.

Арнайы келісім шенберінде Iрі жобаларды іске асыру жоспарлануда. Арнайы келісімге 1-қосымшаға сәйкес Тараптар Жамбыл облысы Мирный кентінің маңында жел энергиясын пайдаланатын жалпы қуаты 1 ГВт гибридті электр станциясын іске асыруды, әзірлеуді, салуды және пайдалануды көздейтін Мирный жобасын іске асыратын болады.

Энергия жүйесінің қауіпсіз және тұрақты жұмысын қамтамасыз ету үшін электр энергиясын сақтау және тенгерімсіздіктерді реттеу жөніндегі тетік іске асырылатын болады.

Жобаны іске асыру ЖЭК секторын дамытуды жалғастыруға, 2030 жылға қарай 15%-ға қол жеткізуді көздейтін ЖЭК-ны дамытудың қабылданған нақты нысаналы индикаторларына қол жеткізуғе, сондай-ақ жыл сайынғы көмірқышқыл газының шығарындыларын кемінде 2 млн тоннаға қысқартуға мүмкіндік береді.

2023 жылғы 22 қарашада заң Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында қабылданды және Парламент Сенатына макұлдауға жіберілді.

Заңға Президент 2024 жылғы 2 ақпанда қол қойды.

5. «Халықаралық су ағындарын кеме қатынасынан басқаша пайдалану түрлерінің құқығы туралы конвенцияны ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Т.Зейнуллин.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж. Амантай, Н.К. Әшімбетов, Қ.Ж. Иса, С.Б. Мусабаев, С.Р. Нұртаза, Н.С. Сабильянов.

Халықаралық су ағындарын кеме жүрмейтін пайдалану түрлерінің құқығы туралы конвенция (бұдан әрі – Конвенция)

1997 жылғы 21 мамырда Нью-Йоркте жасалған және халықаралық су ағындары мен олардың сularын кеме қатынасынан өзге мақсаттарда пайдалануға және осы су ағындары мен олардың сularын осындаи пайдалану кезінде қорғау, сақтау және басқару шараларына қолданылады.

Конвенцияға сәйкес «су ағыны» біртұтас тұтастықты құрайтын және жалпы аяқталуы бар жер үсті және жер асты сularының жүйесін білдіреді, осылайша ол кеме қатынасы жоқ трансшекаралық өзендерді бірлесіп пайдалану құқығын реттейді. Қазақстан аумағында Ертіс өзенінен басқа барлық халықаралық су ағындары (трансшекаралық өзендер) кеме жүзбейтін болып табылады.

Осы Конвенция шенберінде су ресурстарын әділ және орынды пайдалану қағидаттары айқындалды. Конвенция Тараптары өздеріне міндеттемелер алады:

- басқа Тараптарға айтартықтай зиян келтірмеу;
- трансшекаралық өзендерді басқару бойынша ынтымақтастық;
- су ағынының жай-күйі және суды пайдалану бойынша деректер мен ақпарат алмасуды жүзеге асыру.

Аталған шаралар трансшекаралық су ағындары бойынша тиімді ынтымақтастықтың кепілі болып табылады.

Сондай-ақ, Конвенцияда су ағындарының экожүйелерін қорғау және сақтау және төтенше жағдайларға ден қою жөніндегі нормалар реттеледі.

Сонымен қатар, Конвенцияда гидротехникалық құрылыштар салу бойынша жоспарланған іс-шараларды іске асыру кезінде Тараптардың өзара іс-қимылы бойынша нақты шаралар айқындалған. Осылайша, Конвенцияда Тарап жоспарланған шараларды жүзеге асырмайды және оларды басқа Тараптардың келісімінсіз жүзеге асыруға санкция бермейді деп жазылған. Бұл норма Өзбекстанмен бірлескен жоспарланған су шаруашылығы шараларын жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Осы Конвенцияға сәйкес су ағыны мемлекеттері олардың кез келгенінің өтініші бойынша, бірлескен тетік құруды қамтуы мүмкін халықаралық су ағынын басқаруға қатысты консультациялар жүргізеді.

Қазіргі уақытта Конвенцияның тараптары 37 ел болып табылады.

Жұмыс тобының 1 отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 17 қаңтарда заң Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында қабылданды және Парламент Сенатына мақұлдауға жіберілді.

Занға Президент 2024 жылдың 25 наурызында қол қойды.

6. «**2013 жылғы 24 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасының аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына ресейлік мұнайды тасымалдау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»**

Жұмыс тобының жетекшісі: В.А. Ким.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж.М. Дайрабаев, Е.С. Бейсенбаев, А.А. Садықов, Е.Д. Стамбеков, Б.С. Ізмұхамбетов, М.З. Ескендеров.

2013 жылғы 24 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасының аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына ресейлік мұнайды тасымалдау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімге (бұдан әрі – Келісім) өзгерістер енгізу туралы хаттама (бұдан әрі – Хаттама) 2023 жылғы 16 маусымда Санкт-Петербургте жасалды.

Хаттамада мыналар айқындалды:

- Қазақстан тарапынан келісімді іске асыру үшін құзыретті орган – Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі, Ресей тарапынан Үәкілетті ұйым – «Роснефть» мұнай компаниясы акционерлік қоғамы;

- Хаттамаға сәйкес жылына 10 миллион тонна мөлшерінде Ресей мұнайын ұзақ мерзімді тасымалдау «Ресей Федерациясының шекарасы - Қазақстан Республикасының шекарасы («Туймазы - Омск - Новосибирск - 2» магистральдық мұнай құбыры) - Қазақстан Республикасының шекарасы - Ресей Федерациясының шекарасы («Туймазы - Омск Новосибирск - 2» магистральдық мұнай құбыры) - Ресей Федерациясының шекарасы - Қазақстан Республикасының шекарасы (Ертіс) - Атасу (Қазақстан Республикасы) - Алашанькоу (Қытай Халық Республикасы) бағыты жүйесі бойынша жүзеге асырылатын болады;

- хаттамаға сәйкес келісім 2034 жылғы 1 қаңтарға дейін қолданылады.

Жұмыс тобының 1 отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 27 наурызда заң Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында қабылданды және Парламент Сенатына мақұлдауға жіберілді.

Заңға Президент 2024 жылдың 20 мамырында қол қойды.

7. «**Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау және электр энергетикасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы**

Бастамашылар: Д.Н. Тұрғанов, С.Т. Алдашев.

Жұмыс тобының жетекшісі: Б.Ә. Смағұлов.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.Т. Жаңбыршин, Д.Н. Тұрғанов, Б.Ж. Базарбек, Е.Х. Барлыбаев, К. Бексултанов, А.Т. Зейнұллин, П.О. Казанцев, Б.Б. Керімбек, О.Х. Құспеков, М.Н. Рожин, Е.Д. Стамбеков, Е.В. Смышляева, Н.С. Шatalов.

Заң жобасының мақсаты электр энергетикасы саласын дамыту мәселелері жөніндегі кеңесте КР Президентінің 2021 жылғы 26 мамырдағы бағдарламалық құжаттары мен тапсырмаларын орындау үшін жаңартылатын энергия көздерін дамыту саласындағы проблемалық мәселелерді шешу болып табылады.

Заң жобасы энергетика саласын, оның ішінде жаңартылатын энергия көздерін дамытуды, жаңартылатын энергия көздерін

пайдалану жөніндегі шағын ауқымды объектілерді дамытуды қолдауға бағытталған.

Таныстырылым, жұмыс тобының 10 отырысы және Комитеттің 2 кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 13 наурызда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды, 2024 жылғы 22 сәуірде Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында екінші оқылымда қабылданды және Парламент Сенатына мақұлдауға жіберілді.

2024 жылғы 6 маусымда Заңды Парламент Сенаты мақұлдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

Заңға Президент 2024 жылдың 19 маусымда қол қойды.

8. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экологиялық таза көлікті танымал ету және электромобильдерге арналған инфрақұрылымды дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Е.Т. Жаңбыршин, Мусабаев С. Б., Баканов Е. Н., Ахметов М. А., Елеуов Г. А., Қожахметов А. Т., Скакова А. А.

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Қ. Қалықов

Жұмыс тобының мүшелері: Е.Т. Жаңбыршин, Қ.Қ. Әлішев, Ж. Амантай, А.О. Жұбанов, О.Х. Құспеков, А.Т. Құспан, Г.А. Нұрымова, Н.А. Сәрсенғалиев, Т.Г. Серіков, Д.Н. Тұрғанов, А.А. Қошмамбетов.

Заң жобасының мақсаты экологиялық таза көлікті насиҳаттау болып табылады.

Заң жобасы электромобиЛЬдер үшін инфрақұрылымды дамытуға бағытталған. Ұсынылып отырған түзетулер тұрғын үйлерді, бизнес-орталықтарды, сауда-ойын-сауық орталықтарын, қонақ үйлерді, қоғамдық тамақтану орындарын және басқа да объектілерді салу кезінде, жол бойында, қоғамдық орындарда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда электромобиЛЬдерді зарядтау құрылғылары үшін жекелеген орындарды белгілеу мәселелерін қозғайды.

Таныстырылым, жұмыс тобының 16 отырысы және Комитеттің 2 кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 17 қаңтарда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды, 2024 жылғы 22 мамырда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында екінші оқылымда қабылданды және Парламент Сенатына мақұлдауға жіberілді.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіberілді.

9. «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне толықтыру енгізу туралы»

Бастамашылар: Е.Т. Жаңбыршин, Мусабаев С.Б., Абаканов Е.Н., Ахметов М.А., Елеуов Г.А., Қожахметов А.Т., Скакова А.А..

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Қ. Қалықов

Жұмыс тобының мүшелері: Е.Т. Жаңбыршин, Қ.Қ. Әлішев, Ж. Амантай, А.О. Жұбанов, О.Х. Құспеков, А.Т. Құспан, Г.А. Нұрымова, Н.А. Сәрсенғалиев, Т.Г. Серіков, Д.Н. Тұрғанов, А.А. Қошмамбетов.

Заң жобасының мақсаты электромобиЛЬдерге арналған орындарда көлік құралдарын тоқтату немесе тұраққа қою

ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті енгізу болып табылады.

Таныстырылым, жұмыс тобының 7 отырысы және Комитеттің 2 кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 17 қаңтарда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды, 2024 жылғы 22 мамырда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында екінші оқылымда қабылданды және Парламент Сенатына мақұлдауға жіберілді.

2024 жылғы 27 маусымда Занда Сенат мақұлдалап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

10. «Жылу энергетикасы туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Т. Жаңбыршин.

Жұмыс тобының мүшелері: Б.Ә. Смағұлов, А.Д. Әлтай, Қ.Р. Балабиев, Қ. Бексұлтанов, М.Ж.Жайымбетов, П.О.Казанцев, А.Қ. Қалықов, А.Т. Құспан, А.Н. Рахимжанов, Л.Ш. Тұмашинов, С.Б. Мусабаев.

Заң жобасы жылу энергетикасы саласын реттеу және оның сенімді әрі үздіксіз жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін экономикалық және құқықтық негіздерді белгілеу мақсатында әзірленді.

Заң жобасында жылу энергетикасы саласын заңнамалық тұрғыдан және мемлекеттік реттеу қағидаттары белгіленеді, олардың бірі – жоспарлы және бағдарламалық құжаттар негізінде жылу энергетикасының озық әрі орнықты дамуын қамтамасыз ету.

Сондай-ақ, заң жобасында Укіметтің, уәкілетті органның, мемлекеттік және жергілікті атқарушы және өкілді органдардың жылу энергетикасы саласындағы құзыреті, жылумен жабдықтау субъектілері мен жылу энергиясын тұтынушылардың құқықтары мен міндеттері бекітіледі.

Таныстырылым, жұмыс тобының 14 отырысы және Комитеттің 2 кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 3 сәуірде Заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды, 2024 жылғы 29 мамырда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында екінші оқылымда қабылданды және Парламент Сенатына мақұлдауға жіberілді.

2024 жылғы 27 маусымда Занда Сенат мақұлдалап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіberілді.

11. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жылу энергетикасы және электр энергетикасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Т. Жаңбыршин.

Жұмыс тобының мүшелері: Б.Ә. Смағұлов, А.Д. Әлтай, Қ.Р. Балабиев, Қ. Бексұлтанов, М.Ж.Жайымбетов, П.О.Казанцев, А.Қ. Қалықов, А.Т. Құспан, А.Н. Рахимжанов, Л.Ш. Тұмашинов, С.Б. Мусабаев.

Заң жобасының негізгі мақсаты Қазақстан Республикасының заңнамасын «Жылу энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасы Заңы жобасының ережелеріне сәйкес келтіру, жылу энергетикасы мен жылумен жабдықтау саласындағы қатынастардың барлық

жиынтығын реттеу үшін толыққанды құқықтық негіз белгілеу болып табылады.

Заң жобасымен Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне, сондай-ақ «Электр энергетикасы туралы», «Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы», «Табиғи монополиялар туралы», «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі.

Депутаттар заң жобасымен жұмыс істеу барысында энергетика саласындағы мемлекеттік бақылауды күшейтуге бағытталған және энергия өндіруші үйымдардың (жаңартылатын энергия көздерін қоспағанда), энергия беруші үйымдар мен жүйелік оператордың энергетикалық жабдықтарын пайдалану және олардың техникалық жай-күйі бөлігінде электр энергетикасы саласындағы және жылу өндіруші және жылу тасымалдаушы субъектілердің жылу энергетикасы объектілерін пайдалану және олардың техникалық жай-күйі бөлігінде жылу энергетикасы саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру тәртібін Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің қолданылу аясынан шығаруға бағытталған түзетулер енгізді.

Депутаттар энергиямен жабдықтау саласындағы өнімсіз дедалдарды болғызбау мақсатында энергиямен жабдықтаушы үйымдарды электр энергиясы нарығының құрылымынан шығаруды және олардың функцияларын өнірлік электр желілік компанияларға беруді ұсынды. Реттелетін бағаларға қайта оралу энергиямен жабдықтаушы үйымдардың тариф белгілеуінің ашықтығын қамтамасыз етуге, электр энергетикасы нарығындағы алыпсатарлықты жоюға, сараланған тарифтерден жоспарлы түрде бас тартуға және әлеуметтік шиеленіске жол бермеуге мүмкіндік береді.

Жүктеменің ең жоғары сағаттарында электр қуаты тапшылығы мәселесін шешу үшін базалық қуатты салуға арналған тендерлік рәсімді өткізу тәртібін жетілдіруге бағытталған ұсыныстар қабылданды, бұл мемлекеттің электр энергетикасы нарығының инвестициялық тартымдылығын жеткілікті түрде қамтамасыз ететін болады.

Жаңа генерациялайтын қуаттарды салу тетіктерін енгізу мақсатында әлеуетті инвесторларды іріктеу бойынша тендерлерді өткізу рәсімдерін жетілдіруге бағытталған түзетулер енгізілді.

Сонымен қатар, депутаттар гибридті топ тетігін енгізуге бағытталған түзетулер ұсынды, оның құрамына жаңартылатын энергия көздерінің, газ турбиналы электр станцияларының генерациялау объектілері және тұтынушылар кіреді. Бұл жобалар ЖЭК көздерінің тұрақсыз генерациясын резервтеу үшін маневрлік қуаты бар жасыл энергетиканы дамытуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Депутаттар мемлекеттің энергия жүйесін басқаруда нақты үйлестіруді қамтамасыз ету мақсатында, құрамынан желілік операторды бөлмей жүйелік оператор институтын сақтауға бағытталған түзетулерге бастама жасады.

Таныстырылым, жұмыс тобының 22 отырысы және Комитеттің 2 кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 3 сәуірде Заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды, 2024 жылғы 29 мамырда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында екінші оқылымда қабылданды және Парламент Сенатына мақұлдауға жіберілді.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдалап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

12. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Т. Жаңбыршин.

Жұмыс тобының мүшелері: Б.Ә. Смағұлов, А.Д. Әлтай, Қ.Р. Балабиев, Қ. Бексұлтанов, М.Ж.Жайымбетов, П.О.Казанцев, А.Қ. Қалықов, А.Т. Құспан, А.Н. Рахимжанов, Л.Ш. Тұмашинов, С.Б. Мусабаев.

Заң жобасының негізгі мақсаты жылу энергетикасы және энергия тиімділігі саласындағы талаптарды бұзғаны үшін әкімшілік жаупкершілікті белгілеу болып табылады.

Заң жобасы әкімшілік жауптылыққа тарту жөніндегі функцияларды жергілікті атқарушы органдардан жылу энергетикасы саласындағы бақылау бойынша уәкілетті органға беруді көздейді.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар:

- энергия өндіруші немесе энергия беруші, сол сияқты бекітілген инвестициялық бағдарламаның іс-шараларын орындағаны немесе тиісінше орындағаны үшін;

- электр қондырғыларын, электр қондырғыларын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік техникасын, тұтынушылардың электр қондырғыларын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік техникасын орнатудың бекітілген қағидаларын бұзғаны үшін әкімшілік жауптылықты енгізуге бағытталған түзетулер енгізді.

Сонымен бірге, электр станцияларының, жылу және электр желілерінің жабдықтарына, гимараттары мен құрылыштарына техникалық қызмет көрсетуді және жөндеуді үйімдастыру қағидаларын бұзғаны үшін лауазымды адамдардың немесе энергия өндіруші және энергия беруші үйімнің бірінші басшыларының жаупкершілігін елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл түрінде, ал қайталаң әрекет жасаған кезде - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде жаупкершілікті күшейту ұсынылады.

Таныстырылым, жұмыс тобының 4 отырысы және Комитеттің 2 кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 3 сәуірде Заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды, 2024 жылғы 29 мамырда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында екінші оқылымда қабылданды және Парламент Сенатына мақұлдауға жіberілді.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдалап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіberілді.

13. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне орман шаруашылығы және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: О.А. Булавкина, С.М. Дүйсембінов, Е.Т. Сарыбаев.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Ж. Сатыбалдин.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.К. Әшімбетов, Ж.С. Әшімжанов, Б.Ж. Базарбек, А.Т. Құспан, Е.А. Бейсенбаев, Е.Б. Саурықов, М.З. Ескендеров.

Заң жобасы орман шаруашылығы және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнаманы одан әрі жетілдіру және құқықтық реттеудегі олқылықтарды жою мақсатында әзірленді.

Таныстырылым, жұмыс тобының 4 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Комитет қарауында.

14. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтық қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Т. Зейнуллин.

Жұмыс тобының мүшелері: Амантай Ж., Бексұлтанов Қ., Исабеков Д.Е., Казанцев П.О., Қалыков А.Қ., Керімбек Б.Б., Ким В.А., Мұсабаев С.Б., Сағандыкова А.Б., Сарым А.Ә., Сатыбалдин Е.Ж., Смағұлов Б. Ә., Шаталов Н.С.

Заң жобасында 21 заңнамалық актіге: 4 кодекске және 17 заңға өзгерістер енгізу ұсынылады, бұл өзгерістер:

- азаматтық қорғау органдары қызметкерлерінің әлеуметтік жағдайына;
- өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін жетілдіруге;
- мемлекеттік материалдық резерв мәселелеріне;
- өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз етуге;
- төтенше жағдайдың салдарын жоюға;
- оқиғалар туралы ақпаратты қабылдау және өндірілген әндеу және шұғыл қызметтерді басқару органдарының өзара іс-қимылы бойынша бірыңғай тәсілді қамтамасыз етуге;
- азаматтық қорғанысқа;
- ТЖ алдын алуға бағытталған.

Жұмыс тобының 6 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Комитеттің қарауында.

15. «Акваөсіру туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: С.М. Пономарев.

Жұмыс тобының мүшілері: Б.Ә. Смағұлов, Д.Н. Тұрғанов, Е.Х. Барлыбаев, А.Т. Зейнуллин, А.А. Қожаназаров, Қ.Ж. Иса, Ә.О. Жұбанов, Е.Б. Саурықов, Т.Б. Қырықбаев, А.А. Садықов, Б.Ж. Базарбек.

Заң жобасы аквамәдениетті дамыту саласындағы қатынастарды реттейтін тиімді құқықтық тетіктерді құру, сондай-ақ инвестициялық тартымдылықты құруға және экономиканың осы секторына шағын және орта бизнес субъектілерін тартуға ықпал ететін қажетті жағдайлар жасау мақсатында әзірленді.

Заң жобасын қабылдау аквамәдениетті жүргізу кезінде туындастын қатынастарды реттеуге, сондай-ақ аквамәдениет объектілерін өсіру және балық ресурстарын қорғауды, өсімін молайтуды және пайдалануды жүзеге асуру жөніндегі қызметті заң жүзінде бөлуге мүмкіндік береді.

Таныстырым, жұмыс тобының 10 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Комитеттің қарауында.

16. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне акваөсіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: С.М. Пономарев.

Жұмыс тобының мүшілері: Б.Ә. Смағұлов, Д.Н. Тұрғанов, Е.Х. Барлыбаев, Зейнұллин А.Т., А.А. Қожаназаров, Қ.Ж. Иса, Ә.О. Жұбанов, Е.Б. Саурықов, Т.Б. Қырықбаев, А.А. Садықов, Б.Ж. Базарбек.

Заң жобасы «Акваөсіру туралы» Заң жобасын Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Заң жобасы Комитеттің қарауында.

17. «Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Е.Т.Жаңбыршин, С.Б. Мусабаев, Н.А. Сәрсенгалиев.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Ж. Сатыбалдин.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.Т. Жаңбыршин, Ж. Амантай, Қ.Қ. Әлішев, А.А. Бақжоғаев, Е.А. Бейсенбаев, Қ. Бексұлтанов, Н.Г. Дементьев, Д.Е. Исабеков, С.Б. Мусабаев, А.Е. Мысырәлімова, С.Р. Нұртаза, Г.А. Нұрымова, Н.А. Сәрсенгалиев, Ж.Д. Сүлейменова.

Заң жобасы жануарларға жауапкершілікпен қарауды және қанғыбас жануарлардың санын реттеудің тиімділігін арттыру мақсатында әзірленді.

Таныстырылым, жұмыс тобының 4 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Комитеттің қарауында.

18. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы экология және қоршаған ортаны қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Т. Зейнұллин.

Жұмыс тобының мүшілері: Б.С. Ізмұхамбетов, Б. Нажметдинұлы, А.Е. Мысырәлімова, Да.А. Қасқарауов, Н.Т. Байтілесов, Ә.О. Жұбанов.

Келісім Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы экология және қоршаған ортаны қорғау саласындағы ынтымақтастықты жүзеге асыруға бағытталған.

Інтымақтастық мынадай негізгі бағыттар бойынша жүзеге асырылады: атмосфералық ауа мен судың ластануының алдын алу және бақылау, қатты тұрмыстық және қауіпті қалдықтарды басқару, биологиялық әртүрлілікті сақтау, Арал бассейніндегі экологиялық жағдайларды жақсарту жөніндегі бірлескен іс-шараларды әзірлеу.

Сондай-ақ, Тараптар қоршаған ортаға зиян келтіретін төтенше жағдайлардың алдын алу үшін қажетті шараларды қабылдайтын болады.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Комитеттің қарауында.

19. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының біртұтас энергетикалық жүйелерінің қатар жұмыс істеуін қамтамасыз ету жөніндегі шаралар туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Тұрғанов Д.Н.

Жұмыс тобының құрамы жасақталуда.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының энергия жүйесінің тенгерімсіздігін жабу үшін импорттық электр энергиясын сатып алу шарттарын регламенттеуге байланысты қатаинастарды реттеу мақсатында әзірленді.

Заң жобасы Комитетте қарауында.

20. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне газбен жабдықтау және тауарлық газды үнемді тұтыну мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Е.Т. Жаңбыршин, С.Б. Мусабаев және Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының құрамы жасақталуда.

Заң жобасында газ саласының мынадай мәселелері бойынша түзетулер қарастырылған:

- газды ұқыпты тұтынуды ынталандыру;
- газды ішкі нарықта сату кезінде оны есепке алудың ашықтығын қамтамасыз ету және автоматтандыру;
- жеке газ тарату ұйымдарының қызметін мемлекеттік реттеу;
- тариф қалыптастырудың жаңа әдістерін енгізу.

Заң жобасы Комитетте қарауында.

Комитет өткізген іс-шаралары

2023 жылғы 26 қыркүйекте Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті «Азаматтық қорғау туралы» кеңейтілген тақырыптық отырыс өткізді.

Отырысқа Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетіне мүше депутаттары және Төтенше жағдайлар министрлігінің басшылығы қатысты. Депутаттар министрліктің қызметімен, «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтық қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын әзірлеу барысымен танысты, сондай-ақ халықты, объектілер мен аумақты табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау, елдің азаматтық қорғаныс жүйесін дамыту саласындағы мемлекеттік басқару және реттеу мәселелерін қарастырды.

Министр «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтық қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасындағы маңызды түзетулер туралы, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылға арналған заң жобалау жұмыстарының жоспарында жоспарланған сейсмикалық қауіпсіздікті қамтамасыз

ету мәселелері бойынша бірқатар түзетулерді енгізу туралы хабардар етті. Сонымен қатар, Абай, Қостанай, Шығыс Қазақстан облыстарындағы табиғи өрттермен байланысты соңғы резонанстық төтенше жағдайлар бойынша қабылданып жатқан шаралар туралы айтты.

Отырыс барысында елдің оңтүстік және орталық өңірлерінде сейсмикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, сондай-ақ елдің батыс өңірлерінде техногендік жер сілкіністері, кен орындарында өртке қарсы қызметтер құру, өнеркәсіптік қауіпсіздік қызметін жетілдіру, төтенше жағдайлардың салдарын жою және төтенше жағдайлардың алдын алу жөніндегі қызметті жетілдіру, құтқарушыларды әлеуметтік қолдау мәселелері қозғалып, депутаттардың қозғаған сұрақтарына жауаптар алынды.

Комитет депутаттарын Министрліктің ғимараттар мен құрылыстарды жобалау кезінде министрліктің заңнамалық деңгейде қатысуын бекіту және төтенше жағдайлар министрлігінің жүйесіндегі өнеркәсіптік қауіпсіздік комитетінің мәртебесі туралы, сондай-ақ мүгедектігі бар адамдарға арналған төтенше жағдайлар жаттығуларын өткізу жөніндегі ұстанымы ерекше қызықтырды.

Комитеттің тақырыптық отырысын қорытындылай келе, Комитет төрағасы Е.Жаңбыршин депутаттар барлық өзекті мәселелерді бірлесіп талқылауға, оларды шешу бойынша өз ұстанымдарын ұсынуға дайын екенін атап өтті.

2023 жылғы 27 қыркүйекте Экология және табиғи ресурстар комитеті Экономикалық реформа және өңірлік даму комитетімен бірлесіп «Қазпошта» АҚ қызметі мен даму жоспарлары туралы» тақырыптық отырыс өткізді.

Отырысқа Парламент Мәжілісінің депутаттары, Қазақстан Республикасы Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі вице-министрі А.Тұрысов, сондай-ақ «Қазпошта» АҚ өкілдері қатысты.

«Қазпошта» АҚ басқарма төрағасы А.Жанасова өз сезінде «Қазпошта» АҚ қызметінің негізгі бағыттары мен даму перспективаларын атап өтті.

Отырыс барысында депутаттар тарапынан қойылған сұрақтарға жауаптар алынды. Қызметкерлердің жалақысын арттыру, көрсетілетін қызмет түрлерін көбейту және жақсарту, жеткізу мерзімдерін қысқарту мәселелері ерекше қызығушылық тудырды.

Отырысты қорытындылаған Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің төрағасы Е.Жаңбыршин Ұлттық пошта операторына қолдау көрсетіп, сервис пен олар көрсететін қызметтер тізімін кеңейту үшін қолайлы жағдай жасау қажеттігін атап өтті.

1-3 қазан аралығында Мәжілістің Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті Е.Жаңбыршиннің төрағалығымен Атырау облысында «Атырау облысындағы экологиялық ахуалдың жай-күйі» тақырыбында көшпелі отырысын өткізді.

Көшпелі отырыс аясында депутаттар Атырау облысындағы «Орал-Атырау бекіре балық өсіру зауыты», «Атырау Су арнасы» кәсіпорнының қызметімен танысты. Сондай-ақ, депутаттар Доссор және Құлсары кенттерінің тұрғындарымен кездесіп, «Эко-текник»

жауапкершілігі шектеулі серіктестігінде, «Тухлая балка» және «Квадрат» булану алқаптарына және басқа да бірқатар нысандарға барды. З қазан күні Атырау облысы әкімдігінің, Экология және табиғи ресурстар, Төтенше жағдайлар, Энергетика, Су ресурстары және ирригация министрліктерінің, Атырау мұнай өндеу зауытының, облыстың ірі жер қойнауын пайдаланушылары мен қайта өндеу кәсіпорындарының, мәслихаттардың, Қоғамдық кеңес мүшелерінің, облыстың белсенділері мен экологтарының қатысуымен кеңейтілген көшпелі отырысы өтті.

Отырысты ашқан Е.Жаңбыршин жалпы Атырау өнірінің экологиялық жағдайы депутаттарды толғандырып отырғанын атап өтті. Қоршаған ортаны қорғауға жыл сайын қомақты қаражат жұмсалуда. Соған қарамастан биыл ахуалдың жақсарғанын көрмей отырмыз. Облыста табиғат пайдаланушылар тазарту құрылғыларымен жабдықталмаған, ірі кәсіпорындар әлі күнге шейін автоматтандырылған бақылау жүйесін енгізбеген. Ірі өндірістік кәсіпорындар тазартылған көріз сұларын технологиялық процесстеріне пайдаланудың орнына, өнірдегі ауызсудың бірден-бір ғана көзі болып табылатын Жайық өзенінен суды шамадан тыс көп тұтынуда. Мұндай жағдай Жайық өзеніне кері әсер ететіні түсінікті, қазірдің өзінде кеүіп жатыр.

Атырау облысы әкімінің орынбасары Ж.Бисембиеев өз баяндамасында Жайық өзені мен Каспий теңізінің жағдайына тоқталды. Облыс көлемінде Жайықты оңалту бойынша түп тереңдету және жағалау бекіту жұмыстары жүріп жатыр. Алайда Жайық өзенінің соңғы үш жылда арналары тартылып, экологиялық зардап шегу алдында түр. Өзеннің орташа көпжылдық ағынының қалыпты көлемі 9,46-дан 2022 жылы орташа жылдық ағыны 4,93 текше километрге, яғни 2 есе төмендеді. Осыған орай бірінші кезекте өзеннің су ағынын ұлғайту қажет. Ол үшін Жайық өзенінің жоғары жағында орналасқан су қоймаларынан төмен қарай су жіберу көлемін арттыру, оның ағысын үйлестіру мәселелеріне және өзеннің ғылыми-зертделеу жұмыстарын үйымдастыруды, Экология, табиғи ресурстар министрлігі мен Су ресурстары және ирригация министрлігі ерекше назар аударуы қажет деп есептеймін, – деді Ж.Бисембиеев.

Өз кезегінде Экология және табиғи ресурстар вице-министрі М.Ошурбаев өнірдегі ауа бассейнінің ластануының негізгі үлесі (85%-дан астамы) мұнай-газ өндірү және мұнай өндеу шаруашылығымен айналысадын кәсіпорындарға тиесілі екенін мәлімдеді. Десе де, 2022 жылғы деректерді салыстырғанда әмиссиялардың көлемі 52,8 мың тоннаға азайғаны байқалған. Оның себебі – жанатын отын көлемінің азаюы, алау болып жағылатын газдың азаюы, жылыту пештерін жөндеу және газ беруді шектеу. Сонымен қатар Атырау қаласында орналасқан сорғы станцияларын қалпына келтіру, Құрманғазы, Махамбет және Жылдың аудандарында ағынды суларды алдын ала тазартуды қамтамасыз ету үшін көріз-тазарту қондырғысын салу сынды өзге де мәселелер бар, – деді ӘТРМ басшысының орынбасары.

Депутаттардың айтудың жағдайы, егер облыстың мұнай-газ компаниялары қоршаған ортаны ластауды тоқтатпаса және келісілген міндеттемелерді орындауда, онда олармен

келісімшарттар бұзылады. Депутаттар облыстағы мұнай-газ итеруші компаниялар қоршаған ортанды ластау жұмыстарын тоқтатпай, келісілген міндеттемелерді орындамаса келісім-шарт аяқталатынын айтты. Соңдай-ақ олар Каспий теңізі мен Жайық өзенінің деңгейінің түсіп кетуі, өнірдің атмосфералық ауасын қорғау, ластанған жерлерді рекультивациялау, суды үнемдеу және көріз суларын тазалау, өнір халқының денсаулығы мәселелеріне ерекше назар аударды.

Іс-шараны қорытындылаған Е.Жаңбыршин Каспий теңізі, Еділ мен Жайық өзендеріндегі экологиялық ахуалды Біріккен Ұлттар Ұйымының деңгейінде көтеру қажеттігіне мән берді. Отырыс барысында айтылған ұсыныстар тиісті министрліктер мен Мәжіліс комитетінің алдағы жұмысында ескерілетін болады. Депутаттар экологиялық ахуалды жақсарту туралы шұғыл шаралар қабылдау қажеттігін айттып, осы саладағы заңнаманы жетілдіру бойынша тиісті жұмысты жалғастыратынын атап өтті. Отырыстың қорытындысы бойынша ҚР Үкіметіне ұсынымдар даярланды.

2023 жылғы 20 қарашада «Электр энергиясын бірыңғай сатып алушының және тенгерімдеуші нарықтың жұмысы туралы», «KEGOC» АҚ-ның электр энергиясы нарығының жаңа моделі жағдайында ұлттық электр желісін одан әрі дамыту жөніндегі жоспарлары туралы» тақырыптық отырысқа дайындық шенберінде «KEGOC» АҚ-да экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің көшпелі отырысы өтті.

Тұсаукесерге Парламент Мәжілісінің депутаттары, энергетика вице-министрі Ж.Нұрмамбетов, «KEGOC» АҚ басшылығы, «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы есеп-айырысу орталығы» ЖШС, «Электр энергиясы мен қуат нарығының қазақстандық операторы» АҚ қатысты. Көшпелі отырыс шенберінде Парламент Мәжілісі төрағасының орынбасары А.Рау бастаған депутаттар Қазақстан Республикасының бірыңғай энергия жүйесіндегі ағымдағы жағдаймен және Қазақстанның жүйелік операторының («KEGOC» АҚ) жұмысымен танысты, соңдай-ақ жүйелік оператордың ҰДО бас қалқанына барды. Өз баяндағасында «KEGOC» АҚ Басқарма Төрағасы Н.Айтжанов ұлттық электр желісін одан әрі дамыту жоспарларымен бөлісті. Соңдай-ақ, депутаттар бірыңғай сатып алушының және тенгерімдеуші нарықтың жұмысы және нарықтың жаңа моделі шенберінде ұлттық электр желісін пайдалану бойынша қызметтер көрсету туралы ақпаратты тыңдады. Отырыс барысында депутаттар электр энергиясын бірыңғай сатып алушы мен тенгерімдеуші нарық жұмысының проблемалық мәселелерін талқылады, оларды шешу бойынша бірқатар ұстанымдарды ұсынды.

Қазақстан Республикасының Энергетика вице-министрі Ж.Нұрмамбетов депутаттарға электр энергиясы нарығының жаңа моделі жағдайында ұлттық электр желісін одан әрі дамыту туралы айттып берді.

2023 жылғы 21 қарашада Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің «Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның

экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру шенберінде электр энергиясын бірыңғай сатып алушы тетігін енгізу жөніндегі ағымдағы жағдай туралы» тақырыптық отырысы өтті.

Комитеттің тақырыптық отырысына Парламент Мәжілісінің депутаттары, Энергетика министрі А.Сәтқалиев, «KEGOC» АҚ басшылығы, «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» ЖШК, «Электр энергиясы мен қуаты рыногының қазақстандық операторы» АҚ, мұдделі мемлекеттік органдардың, жергілікті атқарушы органдардың, қоғамдық бірлестіктердің өкілдері және сарапшылары қатысты. Өз баяндамасында А. Сәтқалиев электр энергетикасын бірыңғай сатып алушы институтын енгізу жағдайындағы электр энергетикасы нарығындағы ағымдағы ахуал туралы ақпаратпен бөлісті, сондай-ақ жүргізілген реформа елдің энергия қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін дереу реттеуді талап ететін бірқатар ағымдағы мәселелерді шешуге бағытталғанын атап өтті.

Сондай-ақ, «KEGOC» АҚ Басқарма Төрағасы Н.Айтжанов, «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» ЖШС Бас директоры Г.Нәлібаева, «Электр энергиясы мен қуаты рыногының қазақстандық операторы» АҚ Басқарма Төрағасы К.Рахимов баяндама жасады. Баяндамашылар енгізілген реформаның оң нәтижелерімен бөлісті және еліміздің энергетикалық нарығын одан әрі дамыту перспективалары туралы айтып берді.

Отырыс барысында депутаттар қазақстандық электр энергетикасындағы бірқатар шешімін таптай жүрген мәселелер туралы айтты. Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеттің төрағасы Е.Жаңбыршин, заңда ЖЭО-дан электр энергиясын сатып алу басымдығы көзделгенін, соның салдарынан нарық сыйымдылығы төмендейтінін, тұнгі уақытта газ турбиналық станциялар, ірі ГРЭС-тер жете жүктелмейтін атап өтті.

Энергетика министрі А.Сәтқалиев ЖЭО-ны қолдау керек екенін түсіндірді, өйткені олар жылу беру режиміне ие, алайда бұл электр энергиясының барлық көлеміне емес, ол технологиялық минимумға қатысты. Қазіргі уақытта Комитет жылу энергетикасы туралы заң жобасы мен жылу және электр энергетикасы мәселелері бойынша түзетулер, сондай-ақ жаңартылатын энергия көздері бойынша жұмыстар жалғасуда. Айтылған мәселелер мен проблемалардың заңнамалық шешімін табу үшін Мәжілістегі жұмыс топтары шенберінде жалғасады.

2024 жылғы 18 қаңтарда Парламенті Мәжілісінде Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті Парламент Мәжілісі депутаттарының, мұдделі мемлекеттік органдар, қауымдастық, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы өкілдерініңжәне сарапшылардың қатысуымен «Акваөсіру туралы» және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне акваөсіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңжобаларының таныстырылымы өтті.

Отырысты ашқан Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің хатшысы Б.А.Смағұлов акваөсіруді дамыту су биологиялық ресурстарының генетикалық әртүрлілігінің сақталуын қамтамасыз етуге, оларды шамадан тыс пайдалану нәтижесінде табиғи су қоймаларынан антропогендік жүктемені алып тастауға мүмкіндік беретінін, сондай-ақ орта және шағын бизнестің дамуына оң әсер ететіндігін атап көрсетті.

Экология және табиғи ресурстар вице-министрі Н.Шәрбиев өз баяндамасында заң жобаларының негізгі мақсаттары мен міндеттерін, акваөсіру саласындағы мемлекеттік саясатты қалыптастыру мен іске асыру құралдарын, акваөсіру объектілерін өсірумен және күтіп-бағумен, көбейтумен байланысты қызметтіжүргізу жағдайларын, мемлекеттік қолдау шараларын атап өтті.

Заң жобаларын таныстыру барысында вице-министр депутаттар мен сарапшылардың сұрақтарына жауап берді. Айтылған мәселелер мен ұсыныстар жұмыс тобының отырыстарында қаралатын болады.

2024 жылғы 12 ақпан күні Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жалпы отырыс залында «Орман өрттерінің алдын алу және оларға қарсы күрес туралы» тақырыбында үкіметтік сағат өтті.

Ағымдағы жылдың 12 ақпанында Парламент Мәжілісінде Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің ұйымдастырумен Қазақстан Республикасының Экология және табиғи ресурстар министрі Е.Н.Нысанбаев пен Қазақстан Республикасының Төтенше жағдайлар вице-министрі Б.М.Сыздықовтың қатысуымен «Орман өрттерінің алдын алу және оларға қарсы күрес туралы» тақырыбында Үкіметтік сағат өтті.

Іс-шараға Парламент Мәжілісінің депутаттары, Жоғары аудиторлық палатаның, Бас прокуратуралың, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің, Төтенше жағдайлар, Ұлттық экономика, Қаржы, Фылым және жоғары білім, Ауыл шаруашылығы, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау, Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыштық даму министрліктерінің және жергілікті атқарушы органдардың басшылығы бейне-конференциялық байланыс арқылы қатысты.

Іс-шараны ашқан Парламент Мәжілісі төрағасының орынбасары Альберт Рау орман өрттерінің алдын алу және оларға қарсы күрес бойынша жаңа әдістер мен құралдарды жетілдіру, әзірлеу және қабылдау жөніндегі қойылған міндеттерді ескере отырып, өткізілетін іс-шараның маңыздылығын атап өтті.

Қазақстан Республикасының Экология және табиғи ресурстар министрі Е.Нысанбаев ағымдағы жай-күйі, орман алқаптарында туындастын ден қоюдың қолданыстағы схемалары, елдің орман саласы жүйелерінің проблемалары мен шешімдері, сондай-ақ жұмыскерлердің еңбек жағдайларын жақсарту және табиғат қорғау мекемелерінің МТО-ны нығайту туралы егжей-тегжейлі айтып берді.

Қазақстан Республикасының Төтенше жағдайлар вице-министрі Б.Сыздықов өрт жағдайы мен ормандардың алдын алу көрсеткіштері, алдын алу шаралары, өрттің ықтимал көздері және

атқарушы органдардың проблемалық мәселелері туралы айтып берді.

Қосымша баяндама жасаған Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің төрағасы Е.Жаңбыршин аталған салалардағы міндеттерді іске асыру бойынша бірқатар маңызды аспектілерді атап өтті.

Корытыйндылай келе, депутат бүтінгі таңда Қазақстанда орман шаруашылығын дамыту және сақтау мәселелерін қамтитын мемлекеттік стратегиялық құжат жоқ екенін атап өтті. Ұзақ мерзімді перспективаға арналған стратегиялық құжат түріндегі мемлекеттік орман саясаты әзірленбекен және бекітілмеген. Осылайша, елде орман шаруашылығын дамытуда бірынғай көзқарас жоқ.

Депутаттар баяндамашыларға және мемлекеттік органдардың шақырылған басшыларының алдына бірқатар өзекті мәселелерді көтерді.

Үкімет сағатының қорытыйндысы бойынша мемлекеттік органдарға орман өрттерінің алдын алу және оларға қарсы құрес жөніндегі жаңа әдістер мен құралдарды жетілдіру, әзірлеу және қабылдау жөніндегі міндеттердің одан әрі жұмысын дамыту бойынша ұсынымдар әзірленді, және олар Үкіметке жіберілді.

2024 жылғы 15 ақпан күні Е.Жаңбыршинның төрағалығымен Экология мәселелері және табиғат пайдалану комиесеті «Республикадағы сарқынды суларды қайта пайдаланудың проблемалары мен перспективалары» тақырыбында дөңгелек үстел өтті.

Іс-шараға Мәжіліс депутаттары, Қазақстан Республикасы Су ресурстары және ирригация, Өнеркәсіп және құрылыш, Экология және табиғи ресурстар, Қаржы, Ұлттық экономика, Денсаулық сақтау, Энергетика, Ауыл шаруашылығы министрліктерінің, ZOOM арқылы су саласына қатысты түрлі ұйымдар мен мекемелерінің, Алматы қаласы, Ұлытау, Жамбыл, Маңғыстау облысы әкімдіктерінің өкілдері қатысты.

Аталған іс-шарада Су ресурстары және ирригация министрі Н.Нұржігітов баяндама жасап, онда еліміздегі Су ресурстарын басқару жүйесін дамытудың 2024-2030 жылдарға арналған тұжырымдамасының жобасында қайталама сумен жабдықтауды, оның ішінде тазартылған ағынды суларды пайдалануды ұлғайту ұсынылатындығын, сонымен қатар министрлік тарапынан ауыл шаруашылығы дақылдарын суару үшін ағынды суларды алуға қарсы еместігін, ағынды суларды суаруға пайдалану белгіленген экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкес жүргізілетіндігін атап өтті.

Іс-шара барысында Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің төрағасы Е.Жаңбыршин 2023 жылғы Мемлекет басшысы Қ.Тоқаевың Қазақстан халқына Жолдауында, су ресурстары басым бағыттарының бірі болды және Үкіметке елдің суды үнемдейтін озық технологияларды енгізуі қамтамасыз ету керектігі туралы нақты міндеті жаңадан құрылған министрлікке жүктелген болатындығын айта келе, 2022 жылы Парламентте «Қазақстанның су саласын дамыту перспективалары» атты

тақырыбындағы Парламенттік тыңдау өткізіліп, іс-шара аясында Үкіметке және орталық атқарушы органдарға су саясатына байланысты нақты ұсынымдар берілгендігін ескертті.

Дөңгелек үстел барысында сарқынды суларды қайта пайдалану үшін нормативтік құқықтық базаны және институционалдық құрылымды жетілдіру, оларды қайта пайдалану стратегиясын әзірлеуге жүйелі тәсіл қолдану, әлемдік тәжірибе мен оны Қазақстанға енгізу қажеттілігі туралы және т.б. тақырып аясында баяндамалар жасалды.

Баяндамалар жасалғаннан соң пікір-талас пен сұрақ-жауап кезінде депутаттар тарапынан қойылған сұрақтарға уәкілетті орган мен сарапшылар толыққанды жауап берді. Дөңгелек үстел нәтижесі бойынша арнайы шешімдер қабылданып, олар тиісті мемлекеттік органдарға жолданатын болады.

2024 жылғы 21 ақпан күні «Қатты тұрмыстық қалдықтармен тиімді жұмыс істеу туралы» атты тақырыптық отырысқа дайындық шенберінде «Қазақстан Farыш Сапары «Ұлттық компаниясы» АҚ-да Қазақстан Республикасының Парламенті Мәжілісі Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің көшпелі отырысы өтті.

Іс-шараға Комитет мүшелері, Цифрлық даму, инновациялар және аэрогарыш өнеркәсібі, Экология және табиғи ресурстар министрліктерінің өкілдері, «Қазақстан Farыш Сапары «Ұлттық компаниясы» АҚ басшылығы қатысты.

Көшпелі отырыс шенберінде депутаттар арнайы әзірленген цифрлық платформалармен танысты, сондай-ақ құрастырусынау кешеніне барды. Цифрлық даму, инновациялар және аэрогарыш өнеркәсібі вице-министрі М.С. Олжабеков Ұлттық ғарыш орталығының жұмысы және республикалық маңызы бар қалалар, облыстық маңызы бар қалалар мен ірі елді мекендер аумағында өндіріс және тұтыну қалдықтарының ғарыштық мониторингінің нәтижелері туралы баяндап берді.

2024 жылғы 21 ақпан күні Парламент Мәжілісінде «Акваөсіру туралы» және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне акваөсіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы заңдарының жобаларын талқылау бойынша дөңгелек үстел болып өтті.

Дөңгелек үстел отырысында Парламент Мәжілісінің депутаттары, Ауыл шаруашылығы министрлігінің, мұдделі мемлекеттік органдардың, жергілікті атқарушы органдардың, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасының, қауымдастықтардың өкілдері мен сарапшылар қатысты.

Отырысты Экология және табиғатты пайдалану мәселелері комитетінің төрағасы Еділ Жаңбыршин ашып, өзінің кіріспе сезінде Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты Қазақстан халқына Жолдауында балық өсіру саласына ерекше мән беру туралы айтқанын атап өтті.

Балық шаруашылығын дамытудың айтарлықтай әлеуеті бар, ол үшін заңнаманы жетілдіру, қосымша мемлекеттік қолдау

шараларын көздеу, өсірілетін балық пен экспорт көлемін арттыруды қамтамасыз ету, сондай-ақ жеке инвестицияларды тарту қажет.

Аудыл шаруашылығы министрлігі Балық шаруашылығы комитетінің төрағасы Н.Т. Жұнісов өз баяндамасында Үкімет тараپынан қабылданған аквашаруашылықты дамытудың кейбір тұстарын, өзекті мәселелерді шешуге, экономикалық ынталандыру шараларын енгізуге, әкімшілік кедергілерді жоюға және заңнаманы жетілдіруге бағытталған шаралар туралы атап өтті. Артынша ол қаралып жатқан заң жобаларының негізгі нормаларына тоқталды. Сонымен қатар, балық шаруашылығы ғылыминың және ақваөсіру бизнесінің өкілдері де сөз сөйледі.

Дөңгелек үстел барысында Балық шаруашылығы комитетінің төрағасы депутаттар мен жұртшылықтың сұрақтарына жауап берді. Өз кезегінде, депутаттар мен басқа да дөңгелек үстелге қатысушылар азық пен пайдаланылатын су қоймаларының сапасы, отандық өндеушілерді қолдау, құртшабақтардың есебін жүргізі, аквашаруашылық субъектілерін сақтандыру, субсидияларды қайтару мәселелерін және басқа да түйткілді мәселелерді көтерді.

Заң жобалары бойынша жұмыс тобының жетекшісі депутат С.М. Пономарев дөңгелек үстелге қатысушылар талқылаған мәселелердің маңыздылығын атап өтіп, қаралып жатқан заң жобалары аясында шешімін табуды қажет ететін бірқатар мәселелерді тізіп өтті.

Пікір алмасудан кейін Комитет төрағасы Еділ Жанбыршин отырысты қорытындылай отырып, мазмұнды да жан-жақты талқылау болғанын атап өтіп, заң жобаларының сапасын арттыру мақсатында депутаттарды жұмыс тобының мүшелерін заң жобаларын қарau кезінде осы жиналыста көтерілген мәселелерге назар аударуға шақырды. Барлық көтерілген мәселелер жұмыс тобы отырыстары аясында егжей-тегжейлі қаралатын болады.

2024 жылғы 29 ақпанда Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті «Тұрмыстық қатты қалдықтарды тиімді өндеу туралы» тақырыбында кеңейтілген тақырыптық отырыс өткізді.

Отырысқа Парламент Мәжілісінің депутаттары, Экология және табиғи ресурстар министрлігінің басшылығы, сонымен қатар қаржы, ұлттық экономика, денсаулық сақтау, өнеркәсіп және құрылым, цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрліктерінің, бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігінің, жергілікті атқарушы органдардың, Парламентаризм Институтының, «Атамекен» ҰКП, «Қазақстан Фарыш Сапары» Ұлттық компаниясының, қоғамдастық өкілдері және сарапшылар қатысты.

Отырысты аша отырып, Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің төрағасы Е.Жанбыршин республикада жыл сайын 4,5 – 5 млн.тонна қатты тұрмыстық қалдықтар түзілетінін, олардың тек 15% - ы ғана сұрыпталып, қайта өнделетінін атап өтті. Сонымен қатар, «Қазақстан Республикасының «жасыл» экономикаға көшуі» жөніндегі тұжырымдамада қалдықтарды қайта өндеу үлесін 2030 жылға қарай 40% - ға және 2050 жылға қарай 50% - ға дейін жеткізу мақсаты қойылғандығын айтты. Қайта өндеу

динамикасын сақтау Тұжырымдаманың маңатты индикаторына қол жеткізу мүмкіндігіне күмән келтіреді. Сондай-ақ, Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев еліміздегі экологиялық жағдайды жақсарту, оның ішінде қалдықтарды кәдеге жарату жөніндегі жұмысты қүшетті бірнеше рет тапсырғанын атап өтті. Сонымен қатар, экологиялық заңнамада тиісті нормалардың болмауына байланысты көптеген полигондарда мемлекеттік экологиялық сараптама, санитарлық-эпидемиологиялық қорытышылар және қоршаған ортаға шығарындыларға рұқсаттар жоқ.

Экология және табиғи ресурстар министрі Е.Нысанбаев коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы ағымдағы жағдайды, құрылған полигондардың, қалдықтарды санкцияланбаған орналастыру орындардың, анықталған және әкімшілік жауапкершілікке тартылғандардың статистикасын айтып берді. Сондай-ақ, осы саланы дамыту үшін Үкімет қабылдап жатқан стратегиялық құжаттар туралы таныстыруды.

Сондай-ақ, «Жасыл даму» АҚ Басқарма төрағасы Е.Н.Сәрсенбай, ҚР Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі Аэроғарыш комитетінің төрағасы Б.Ж.Оралмағамбетов, «KazWaste» қалдықтарды басқару жөніндегі қазақстандық қауымдастықтың басқарма төрағасы Ш. А. Байқұлов баяндама жасады.

Отырыс барысында депутаттардың тарифтерді есептеу, қалдықтарды қайта өңдеу, қоқыстарды бөлек жинау, электрондық қалдықтарды кәдеге жарату, медициналық қалдықтарды кәдеге жарату және айналым мәселелері ерекше қызығушылық тудырғандығы туралы сұрақтарына жан-жақты жауаптар алынды. Сонымен қатар отырыс барысында Экология және табиғат пайдалану комитетінің мүшесі А.Сағандықова, сарапшылар Н.Хайруллаев, А.Құлмағамбетов, А.Темірәлі, Л.Маликов және С.Әубекір сөз сөйлемеді.

Отырысты қорытышылай келе, Парламент Мәжілісі төрағасының орынбасары А.Рау коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасында нысаналы индикаторлардың жоқтығы, тарифті есептеу әдістемесін қайта қарау, тұрғылықты жері бойынша тіркелген азаматтардың саны туралы мәліметтерді уақтылы беру және бюджеттік бағдарламаларды қайта қарау туралы атап өтті.

Комитет төрағасы Е.Жаңбыршин қалдықтармен жұмыс атқару саласындағы мемлекеттік саясаттың идеологиясын айқындау, халықты бөлек жинау жүйесі туралы ақпараттандыру бойынша жұмыс жүргізу, қалдықтармен жұмыс істеу саласында кадрлар даярлау мәселелерін шешу, полигондар салу индикаторларын қайта қарау, сондай-ақ қатты тұрмыстық қалдықтармен жұмыс істеу жүйесіне талдау жүргізу қажеттігін атап өтті.

Экология және табиғатты пайдалану мәселелері комитет 2024 жылғы 28 наурызда Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру аясында «Парниктік газдар шығарындыларына квоталар

саудасын дамыту перспективалары туралы» тақырыбында дөңгелек үстел өткізді.

Отырысқа Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетіне мұше депутаттары, Экология және табиғи ресурстар министрі Е.Нысанбаев, Ұлттық экономика, Сауда және интеграция, энергетика, Өнеркәсіп және құрылым, Ауыл шаруашылығы министрліктерінің, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы, Дүниежүзілік банк, Еуропалық Қайта Құру және Даму банкі, Азия Даму Банкі, «Қазақстан Шетелдік инвесторлар кеңесі» қауымдастыры (АКСИИ), «ECOJER» қауымдастыры, «Жасыл даму» АҚ, «ҚазМұнайГаз» АҚ, «Самұрық-Энерго» АҚ компаниялары, сарапшылар мен жұртшылық өкілдері қатысты.

Дөңгелек үстелді аша отырып, Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің төрағасы Е.Жаңбыршин бүтінгі таңда Қазақстанда көміртегі нарығы жұмыс істемейтінін атап өтті. Бастапқы парниктік газдар шығарындыларына квоталар саудасы биржаларда жүзеге асырылмайды, оффсеттік жобалар тиімсіз, кәсіпорындар СО₂ шығарындыларын есептеуде қолайлыша жағдайларға ие, ал кәсіпорындардағы есептерді тексеру ашықтық пен сенімділік түрғысынан күшеттігінде талап етеді. Соңдай-ақ, Е.Жаңбыршин квоталар саудасын 1990 жылғы деңгейден парниктік газдар шығарындыларын азайту жөніндегі міндеттемелерге байланыстыру қажеттілігі туралы айтты, ондай болмаған жағдайда бұл шығарындылардың ұлғаюы және экологияның нашарлауына әкелетіндігін баса айтты.

Экология және табиғи ресурстар министрі шығарындыларға арналған квоталар саудасы жүйесінің ағымдағы жай-күйі, көміртегі квоталарының 4 ұлттық жоспарын және шығарындыларға арналған квоталар саудасы жүйесін реттеудің қолданыстағы тетіктерін іске асыру, бастапқы көміртегі нарығында аукциондық тетікті іске қосу, орындалатын қызметтің сапасы мен ашықтығын арттыру үшін валидация және верификация жөніндегі органдардың қызметін күшетту бойынша жүргізілген жұмыс туралы баяндады. Сонымен қатар, министр КР экология және биржя заңнамасына түзетулер енгізу қажеттігін атап өтті

Отырыс барысында депутаттар верификаторлар мен валидаторлардың дұрыс емес ақпарат бергені үшін жауапкершілікке тартылуы туралы, кәсіпорындарды шығарындыларды азайтуға ынталандыру, парниктік газдардың барлық түрлерін кеңейту және оған қосу арқылы квоталық сауда жүйесінің әлеуетін іске асыру, реттелмелейтін салалар есебінен парниктік газдарға квоталардың сауда жүйесін кеңейту үшін жауапкершілік туралы мәселелер көтерді.

2024 жылғы 29 наурыз күні Экология мәселелері және табиғатты пайдалану комитеті Парламент Мәжілісі депутаттарының, Экология және табиғи ресурстар, Ішкі істер, Денсаулық сақтау, Ауыл шаруашылығы, Ұлттық экономика, Жоғары білім және ғалым министрліктері және қауымдастықтар өкілдерінің, соңдай-ақ сарапшылардың қатысуымен «Жануарларға жауапты қарау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер

мен толықтырулар енгізу туралы» Заң жобасының таныстырылымы өтті

Отырысты ашқан Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің төрағасы Е.Жаңбыршин 2023 жылғы 19 сәуірдегі Мемлекет басшысы еліміздің әлеуметтік-экономикалық даму мәселелері жөніндегі кеңейтілген кеңесте «Маған барлық аймақтардан қаңғыбас иттер туралы шағымдар үнемі келіп тұрады, оларды жергілікті билік өкілдерінің ешқайсысы тиісті заңға сілтеме жасай отырып жасамайды. Бірақ осы жолмен жүргү арқылы біз жағдайды бақылауды жоғалтуымыз мүмкін. Кейде бұралқы иттердің адамдар мен балаларға шабуыл жасады деген хабарламалар пайда болады»-деп атап өтті.

Өз баяндамасында заң жобасы бастамашыларының бірі, депутат С.Мусабаев соңғы жылдары адамдарға, оның ішінде балаларға бұралқы және қараусыз қалған иттердің шабуыл жасау жағдайлары жиілеп кеткенін, сонымен қатар олардың саны бақылаусыз артып келе жатқанын түсіндірді. Осылан орай депутаттар бұралқы және қараусыз қалған иттердің санын реттеуге, сондай-ақ олардан бас тартқан жағдайда жануарлар иелеріне жауапкершілікті арттыруға бағытталған нормаларды ұсынып отыр.

Осы Заң жобасы бойынша депутаттар мен сарапшылардың сұрақтарына заң жобасының бастамашыларының бірі – Е.Жаңбыршин жауап берді. Талқылау барысында «KazBar» Animal Law комитетінің басшысы – О.Ченцова, сарапшы – С.Нақупова, Павлодар облысы мәслихатының депутаты - М.Амангелдіұлы және Ұлытау облысы мәслихатының депутаты – Е.Бодықов сез сөйлемді. Отырыста айтылған мәселелер мен ұсыныстар жұмыс тобының алдағы отырыстарында ескеріліп, қаралатын болады.

28-30 сәуір Мәжілістің Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті Е. Жаңбыршиннің төрағалығымен Ұлытау облысында «Ұлытау облысының экологиялық және энергетикалық мәселелері, оларды шешу жолдары» тақырыбында көшпелі отырысын өткізді.

Көшпелі отырыс аясында депутаттар Жезқазған қаласының ЖЭО және Жезқазған мыс балқыту зауытының қызметімен танысты, Сәтбаев қаласының тұрғындарымен кездесті. Сонымен қатар, депутаттар Қара-Кеңір өзеніне төгілетін көріз іркінділерін тастау орнына, «ТехноГруппСервис» ЖШС «Жез-Солар» күн электр станциясына және басқа да бірқатар объектілерге орынға барды..

Отырыска депутаттармен қатар бірқатар министрліктердің жауапты адамдары, оның ішінде Экология және табиғи ресурстар, Энергетика, Су ресурстары және ирригация, Ұлытау облысының әкімшілігі, облыстық және қалалық мәслихаттардың депутаттары, сондай-ақ ірі кәсіпорындардың сарапшылары мен басшылары қатысты.

Отырысты ашқан Е.Жаңбыршин Мәжіліс депутаттары Ұлытау облысындағы экологиялық ахуал мен энергетика саласындағы проблемаларға алаңдаулы екенін атап өтті. Олардың пікірінше, экологиялық проблемаларды, атап айтқанда, атмосфералық ауа мен су ресурстарының ластануын шешу бойынша тиімді шараларды әзірлеу шұғыл міндет болып табылады. Оларды шешу

үшін шығарындылар санын азайту және бақылау жүргізу, ауаны тазартудың қазіргі заманғы технологияларын енгізу, Ағынды суларды сапалы тазарту қажет.

Экология және табиғи ресурстар вице-министрі Жомарт Әлиев Ұлытау облысындағы атмосфералық ауаның ластануы өнірдің ірі табиғат пайдаланушыларының тазарту қондырғыларының тиімсіз жұмысының нәтижесі болып табылатынын мәлімдеді.

- «Kazakhmys Smelting» ЖШС, «Жезқазғанцветмет» ОБ «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС, «Kazakhmys Energy» ЖШС және «Kazakhmys Distribution» ЖШС кәсіпорындары 50 жылдан астам уақыт бойы пайдаланылып келеді. Нәтижесінде технологиялық жабдық моральдық және физикалық түрғыдан тозған, түтін газдарының барлық көлемін толық тазартуды қамтамасыз етпейді, - деп түсіндірді Жомарт Әлиев.

Вице-министр көріз тазарту құрылышжайларының жай-күйіне қанағаттанарлықсыз баға берді. Оның айтуынша, жабдық айтарлықтай тозған және өзінің пайдалану ресурсын сарқыған. Бұл ретте «ПТВС» АҚ тазарту құрылышжайларында Қара-Кеңір өзеніне төгілетін төгінділерде белгіленген нормативтерден асып кетуге жүйелі түрде жол беріледі.

Оз кезегінде Ұлытау облысы әкімінің орынбасары Ұлантай Усенов Жезқазған және Сәтбаев қалаларында атмосфераға ластаушы заттардың шығарылуын бақылау мақсатында 2023 жылы 4 датчик орнатылғанын, биыл тағы 4 датчик орнатылатынын хабарлады. Бұдан басқа, «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС 2025-2026 жылдары ауаға зиянды шығарындыларды азайту мақсатында Жезқазған мыс балқыту зауытының құқырт қышқылы цехын қайта жаңацартуды жоспарлап отыр.

Талқылауды қорытЫндылай келе, Е. Жаңғыршин Экология және табиғатты пайдалану мәселелері комитет Ұлытау облысының экологиялық қауіпсіздігі мен орнықты дамуына жәрдемдесу жөніндегі шараларды әзірлеу және енгізу үшін өнірдің мемлекеттік органдарымен, қоғамдық ұйымдарымен және кәсіпорындарымен ынтымақтасуға дайын екенін атап өтті. Депутаттар экологиялық ахуалды жақсарту жөнінде шұғыл шаралар қабылдау қажеттігін мәлімдеп, осы саладағы заңнаманы жетілдіру жөніндегі жұмысты жалғастыратынын атап өтті. Оттырыс барысында айтылған ұсыныстар бейінді министрліктер мен Мәжіліс комитетінің одан әрі жұмысында ескерілетін болады.

2024 жылғы 22 мамырда «Қазатомөнеркәсіп» Ұлттық атом компаниясының ғимаратында «Уран саласын дамыту мәселелері мен перспективалары» тақырыбында Экология және табиғатты пайдалану мәселелері жөніндегі комитеттің көшпелі отырысы өтті.

Отырысқа Парламент Мәжілісінің депутаттары, Энергетика министрлігінің және «Қазатомөнеркәсіп» Ұлттық атом компаниясының басшылығы, экология және табиғи ресурстар, өнеркәсіп және құрылыш, қаржы, денсаулық сактау, ұлттық экономика министрліктерінің және Самұрық-Қазына өкілдері, сондай-ақ онлайн режимде Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігінің, Түркістан, Ақмола және Қызылорда облыс әкімдіктерінің өкілдері қатысты.

Отырысты аша отырып, Экология және табиғатты пайдалану мәселелері комитетінің төрағасы Е.Жаңбыршин Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың шикізатты терең өндеу, уранды конверсиялау және байыту, минералды-шикізат базасын толықтыру туралы Қазақстан халқына Жолдауларында айтылған негізгі тапсырмаларын атап өтті. Энергетика вице-министрі Е.Ақкенженов уран саласын дамыту перспективаларын, Өнеркәсіп және құрылыш министрлігі Геология комитетінің төрағасы Е.Ақбаров уран минералды-шикізат базасының жағдайы туралы, «Қазатомөнеркәсіп» Ұлттық атом компаниясының Басқарма төрағасы М.Юсупов «Қазатомөнеркәсіп» Ұлттық атом компаниясының 2023 жылғы қызметінің қорытындылары және 2024 жылға арналған жоспарлары туралы баяндама жасады.

Талқылау аясында Парламент Мәжілісінің депутаттары уран саласын дамыту саласындағы өзекті мәселелерді көтерді.

2.7. ЭКОНОМИКАЛЫҚ РЕФОРМА ЖӘНЕ ӨҢІРЛІК ДАМУ КОМИТЕТИ

2023 жылғы 1 қыркүйек - 2024 жылғы 28 маусым аралығындағы кезеңде Комитет **39** заң жобасы бойынша бас комитет болды, олардың **13** – депутаттар бастамасымен енгізілді, **26** – Қазақстан Республикасының Үкіметі енгізді.

Барлық заң жобаларынан: **10**-на – Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды, **7** – Қазақстан Республикасы Президентінің қол қоюына жіберілді, **6** – қабылданды және Сенатқа жолданды, **2-i** Парламент Мәжілісінен кері қайтарып алынды және **14** заң жобасы Комитеттің қарауында.

264 отырыс өткізілді, оның ішінде Комитет отырыстары - **54**, жұмыс топтарының отырыстары – **210**.

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне түрғын үй саясатын реформалау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Тұмашинов Л.Ш.

Жұмыс тобының мүшелері: Нажметдинұлы Б., Мәмбетов Е.Н., Дементьевна Н.Г., Бейсенбаев Е.С., Жайымбетов М.Ж., Кучинская Ю.В., Рақымжанов А.Н., Рожин М.Н., Қалықов А.Қ., Сейтжан К.С., Исабеков Д.Е., Сұңқар И.Е., Наумова Д.Р.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне түрғын үй саясатын реформалау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы түрғын үй қатынастары саласындағы заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірленді.

Заң жобасында:

- «Отбасы Банкі» АҚ-ты ұлттық даму институтына айналдыру және оған жергілікті атқарушы органдардың түрғын үй қорын құру, есепке алу және бөлү жөніндегі функцияларын беру;

- түрғын үйге мұқтаж азаматтар туралы ақпаратты қамтитын «Түрғын үймен қамтамасыз ету орталығы» электрондық базасын қалыптастыру, жүргізу, мониторингілеу және жаңартып отыру;

- тұрғын үй жағдайын жақсартуға бағытталған мемлекеттік қолдау шараларының тізбесін айқындау, тұрғын үйге мұқтаждар үшін басымдық тәртібін сақтау механизмін жетілдіру;

- мемлекеттік міндеттерді, әскери қызметті және құқық қорғау органдарын атқару кезінде қаза тапқан адамдардың отбасыларына бір жылдан кешіктірмей тұрғын үй беру нормасын енгізу көзделген.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында:

- халықтың әлеуметтік жағынан осал топтарының төрт санатының (Ұлы Отан соғысының ардагерлері, жетім балалар және ата-анасының қамқорлығының қалған балалар, «Алтын алқа», «Күміс алқа» алқаларымен наградталған көпбалалы аналар, көпбалалы отбасылар) мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үй алуға бірінші кезектегі құқығын сақтауға, сондай-ақ осы тізбеге мүгедектігі бар балалары бар немесе оларды тәрбиелеп отырған отбасыларды, бірінші, екінші топтағы мүгедектігі бар адамдарды қосымша қосуға бағытталған түзетулер енгізді. Бұл ретте бірінші кезектегі құқық беруді «бөлінетін жыл шенберінде» көздеу ұсынылады;

- «Тұрғын үй қатынастары туралы» Заңының 13-бабының 8-тармағына сәйкес мемлекеттік тұрғын үй қорынан өздері тұратын тұрғын үйлерді меншігіне тегін алуға қолданыстағы құқықты сақтауға;

- азаматтарға бұрын сатып алу құқығының жалға берілген тұрғын үйді жекешелендіру құқығын беруге;

- жалғыз тұрғын үйі авариялық деп танылған азаматтарға берілген тұрғын үйді жекешелендіру құқығын беруге;

- тұрғын үй жағдайларын жақсартуға бағытталған мемлекеттік қолдау шараларын ұсыну кезінде жергілікті атқарушы органдар мен Отбасы банкі арасындағы өкілеттіктердің аражігін ажыратуға;

- жергілікті атқарушы органдардың тұрғын үйге мұқтаж азаматтардың тізімдерін мониторингтеу жөніндегі құзыретін енгізуға;

- тұрғын үйге мұқтаж азаматтардың жалдау төлемдері бойынша субсидияларды өндіріп алудан және олардың өкімімен шектеуден қорғауды заңнамалық бекіту;

- Отбасы банкінің екінші деңгейдегі банктер жүйесінде және депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесінде сақталуына;

- Отбасы банкінің қызметін лицензиялаудың сақталуына бағытталған түзетулер енгізілді.

Жұмыс тобына 527 ұсыныс келіп тұсті, олар мұдделі мемлекеттік органдар, қоғамдық және сараптамалық ұйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының 32 отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында қаралды. Салыстырма кесте 245 позициядан тұрады.

2023 жылғы 22 қарашада Заң жобасын Қазақстан Республикасының Парламенті Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2024 жылғы 12 маусымда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі Заңды қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жіберді.

2. «Қазақстан Республикасындағы жергілікті өзін-өзі басқару туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Әбенов М.А.

Жұмыс тобының мүшелері: Рау А.П., Шаталов Н.С., Сарым А.Ә., Рақымжанов А.Н., Тұрлыханов Д.Б., Әшімбетов Н.К., Мұқаев Д.Т., Саиров Е.Б., Әуесбаев Н.С., Шапақ Ү., Базарбек Б.Ж., Ергешбаев М.Н., Сағандықова А.Б.

Заң жобасы:

- жергілікті мемлекеттік басқару және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының өкілеттіктерінің аражігін ажыратуға, сондай-ақ функцияларды мемлекеттік басқару деңгейлері арасында қайта бөлуге;

- жергілікті өзін-өзі басқару органдарының дербестігін арттыруға;

- жергілікті маңызы бар мәселелерді шешу үшін бюджеттік ресімдерді жеңілдетуге бағытталған.

Заң жобасында халықтың қалауын білдіретін жергілікті өзін-өзі басқарудың дербес органы ретінде ауылдық және қалалық деңгейлерде кеңес құру, сондай-ақ кеңестің құрылу тәртібі мен өкілеттіктерін айқындау көзделеді. Бұл ретте IV деңгейдегі бюджетті бекіту жөніндегі өкілеттіктерді аудандық мәслихаттан – аудандық маңызы бар қаланың, ауылдың, кенттің, ауылдық округтің кеңестеріне беру ұсынылады.

Сондай-ақ, заң жобасында кеңестің мынадай міндеттері айқындалған:

жергілікті қоғамдастықты дамыту бағдарламаларын қарau және бекіту;

мәслихат алдында аудандық маңызы бар қала, ауыл, кент, ауылдық округ әкімін қызметтен босату туралы мәселеге бастамашылық жасау;

аудандық маңызы бар қалалар мен елді мекендердің аумақтарын абаттандыру қағидаларын бекіту.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобына комитеттер мен депутаттардан 31 ұсыныс келіп түсті. Мұдделі министрліктер мен ведомстволар, жергілікті өкілді және атқарушы органдар өкілдерінің, қоғамдық және сараптамалық үйымдар өкілдерінің қатысуымен заң жобасы бойынша таныстырылым мен жұмыс тобының отырыстары өткізілді.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 13 ақпандағы №84 қаулысымен заң жобасы Парламент Мәжілісінен көрі қайтарып алынды.

3. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жергілікті өзін-өзі басқару мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Әбенов М.А.

Жұмыс тобының мүшелері: Рау А.П., Шаталов Н.С., Сарым А.Ә., Рақымжанов А.Н., Тұрлыханов Д.Б., Әшімбетов Н.К., Мұқаев Д.Т., Саиров Е.Б., Әуесбаев Н.С., Шапақ Ү., Базарбек Б.Ж., Ергешбаев М.Н., Сағандықова А.Б.

Заң жобасы «Қазақстан Республикасындағы жергілікті өзін-өзі басқару туралы» заң жобасына ілеспе болып табылады және

Мемлекет басшысының тапсырмаларын іске асыру мақсатында әзірленген.

Заң жобасы аудандық маңызы бар қалалар, ауылдар, кенттер, ауылдық округтер бюджеттерінің кіріс базасын кеңейтуге және шығыс бөлігін кеңейтуге, мемлекеттік басқару және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының өкілеттіктері мен функцияларын кеңейтуге бағытталған.

Заң жобасында:

- аудандық маңызы бар қалалар, ауылдар, кенттер, ауылдық округтер деңгейінде бюджеттік ресімдер бойынша жекелеген функциялар мен өкілеттіктерді кеңеске беру;

- облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың даму жоспарларын Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарына сәйкес келтіру;

- Жоғары аудиторлық палатаның құзыретін кеңейту және тексеру комиссияларының құрамын қалыптастыру есебінен тексеру комиссияларын құшайту қараптырылады.

Жұмыс тобына комитеттер мен депутаттардан 49 ұсыныс келіп түсті. Мұдделі министрліктер мен ведомстволар, жергілікті өкілді және атқарушы органдар өкілдерінің, қоғамдық және сараптамалық ұйымдар өкілдерінің қатысуымен заң жобасы бойынша таныстырылым мен жұмыс тобының отырыстары өткізілді.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 13 ақпандағы №84 қаулысымен заң жобасы Парламент Мәжілісінен көрі қайтарып алынды.

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы.

Жұмыс тобының жетекшісі: Нажметдинұлы Б.

Жұмыс тобының мүшелері: Мәмбетов Е.М., Адамбеков Т.С., Базарбек Б.Ж., Бексултанов К., Берденов Р.А., Зейнуллин А.Т., Құспан А.Т., Садықов А.А., Саурықов Е.Б., Стамбеков Е.Д., Шаталов Н.С.

Заң жобасында бақылау мен қадағалау нысандарын ретке келтіруге, қадағалау салаларындағы жедел ден қою шараларын заңнамалық деңгейде регламенттеуге бағытталған түзетулер ұсынылады, атап айтқанда:

- қадағалаудың 10 саласында жедел ден қою шараларын жүзеге асыруды регламенттеу;

- бақылаудың 10 саласында мемлекеттік органдарға қатысты мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру тәртібін бекіту;

- Кәсіпкерлік кодекстің қолданылу аясынан шығарылған 7 салада бақылауды жүзеге асыру тәртібін регламенттеу;

- бақылау мен қадағалаудың 4 саласында тергеп-тексеруді жүзеге асыру тәртібін регламенттеу;

- халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласында бақылау мақсатында сатып алуды жүзеге асыру тәртібін регламенттеу көзделеді.

Жұмыс тобының заң жобасымен жұмыс істеуі барысында депутаттар кәсіпкерлік қызметті жүргізу жағдайларын жақсартуға,

мемлекеттік бақылау жүйесін ретке келтіруге, оларды жүргізудің ашықтығын арттыруға бағытталған түзетулер енгізді, оның ішінде:

- өндеші өнеркәсіп кәсіпорындарын отандық шикізатпен қамтамасыз ету;
- әлеуметтік маңызы бар азық-тұлік тауарларына шекті сауда үстемеақысы мөлшерінің сақталуын мемлекеттік бақылауды күшейту;
- сауда базарларын жаңғырту мерзімдерін ұзарту қарастырылған, яғни оның мерзімін 2023 жылғы 1 қаңтардан 2026 жылғы 1 қаңтарға ауыстыру ұсынылады;
- «электрондық үкімет» ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым обьектісінде тексерулер жүргізілетін жылдың алдындағы жылдың 10 желтоқсанына дейінгі мерзімде талаптарға сәйкестігіне тексерулер жүргізу графиктерін жариялау;
- «электрондық үкімет» ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым обьектісінде бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылауды талдау нәтижелерін міндетті түрде орналастыру;
- бақылау және қадағалау органдары тарапынан заңсыз араласудан бизнесті қорғау, сыйбайлас жемқорлық тәуекелдерін барынша азайту мақсатында тергеп-тексеру жүргізу рәсімін регламенттеу, сондай-ақ бақылау және қадағалау субъектілерінің тергеп-тексеру нәтижелеріне жоғары түрған органға не сотқа шағым жасау мүмкіндігі;
- тексеру парақтарында белгіленген талаптарды бұзушылықтарға қатысты ғана жедел ден қою шараларын қолдану;
- қалаларда атмосфералық ауаны қорғауды мемлекеттік реттеудің қосымша құралдарын енгізу;
- өнірлерде қалдықтарды басқару жөніндегі қызметті реттеу және ұйымдастыру көзделеді.

Бұдан басқа, Мемлекет басшысының 2022 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» атты Қазақстан халқына Жолдауында айтылған тапсырмаларын іске асыру шенберінде кәсіпкерлік қызметті жаңадан реттеуді енгізуге бағытталған түзетулер қарастырылды, онда әкімшілік кедергілер мен артық талаптарды қысқарту көзделеді, нақты айтар болсақ:

халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласында көпшілікті тамақтандыру обьектісінің (мейрамхана, кафе, бар, асхана) мамандануын халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы уәкілетті органдың келісу алып тасталады, өйткені көпшілікті тамақтандыру обьектісінің Қазақстан Республикасының заннамасында белгіленген талаптарға сәйкес келуі жеткілікті, сондықтан бұл келісу рәсімі артық;

бақылау субъектісін тексеруге іріктеуді автоматтандыру бөлігінде Кәсіпкерлік кодекске жартыжылдық графиктер мен тізімдерді адамның қатысуының автоматты режимде қалыптастыру бойынша өзгерістер енгізу ұсынылады. Ұсынылып отырган түзетулер бизнес субъектілеріне қатысты бақылау және қадағалау органдарының негізсіз тексерулерін, бақылау субъектісін тексеруге іріктеу кезіндегі сыйбайлас жемқорлық тәуекелдерін болғызбаға,

кәсіпкерлік субъектілеріне әкімшілік қысымды төмендетуге және ретке келтіруге мүмкіндік береді;

тауар белгісін, қызмет көрсету белгісін, тауар шыгарылған жердің атауын немесе фирмалық атауды пайдалану саласында заңды тұлға қызметінің тоқтатылуын мемлекеттік тіркеу кезінде құжаттар топтамасынан заңды тұлғаның мөрін жою туралы құжатты ұсыну түріндегі талап алыш тасталады. Өйткені тіркеуші органның құзыретіне мөрді жою туралы ұсынылған анықтаманың дүрыстығын тексеру кірмейді.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және заң техникасының талаптарына сәйкес келтіру бойынша, сондай-ақ жекелеген нормаларды нақтылайтын және заң жобасының мазмұнын жақсартатын түзетулер енгізілді.

Жұмыс тобына 1680 түзету келіп түсті, олар мұдделі министрліктер, ведомстволар, қоғамдық бірлестіктер мен сараптама үйымдары өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының қырық бес отырысында, сондай-ақ Комитеттің кеңейтілген 5 отырысында қаралды. Салыстырма кесте 1124 позициядан тұрады.

Заң жобасы 2023 жылғы 8 қарашада Қазақстан Республикасының Парламенті Мәжілісі бірінші оқылымда макұлладады.

2023 жылғы 27 желтоқсанда Қазақстан Республикасының Заңы қабылданып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолданды.

2024 жылғы 29 ақпанда Сенат заңға түзетулер енгізді.

2024 жылғы 6 наурызда Мәжіліс Сенат ұсынған Заңның жекелеген баптарының редакциясымен келісті.

2024 жылғы 6 сәуірде Заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экспорттық-кредиттік агенттік және шикізаттық емес тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) экспорттың ілгерілету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Р.С. Қожасбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: М.М. Толықбаев, Н.С. Шаталов, Е.А. Бейсенбаев, Е.Х. Барлыбаев, Г.Ш. Танашева, И.Е. Сұңқар, Е.С. Бапи, Н.Г. Арсютин.

Осы Заң жобасы Мемлекет басшысының экспортты қаржылайық қолдаудың бірыңғай операторы «KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ үшін реттеуешлік режимді қалыптастыру бөлігіндегі тапсырмасын орындау мақсатында әзірленді.

10 заңнамалық актіге, оның ішінде 2 кодекс пен 8 заңға:

- экспорттық-кредиттік агенттіктің арналы құқықтық мәртебесін құру («KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ базасында);

- шикізаттық емес экспортты қаржылық қолдау және дамытудың негізгі шараларын біріктіру;

- қазақстандық экспорттаушыларды мемлекеттік қолдаудың тиімділігін арттыру бөлігінде өзгерістер мен толықтырулар енгізілді.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және заң техникасының талаптарына сәйкес келтіру, соңдай-ақ жекелеген нормаларды нақтылайтын және заң жобасының мазмұнын жақсартатын түзетулер енгізілді.

Жұмыс тобына депутаттар мен комитеттердің 61 ұсынысы келіп түсті, олар жұмыс тобының бес отырысында және мұдделі министрліктердің, «KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы АҚ, «Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасы, қоғамдық бірлестіктер мен сараптама үйымдары өкілдерінің қатысуымен отken Комитеттің кеңейтілген отырыстарында талқыланды. Қорытынды салыстырма кестесі қабылданған 36 позициядан тұрады.

2023 жылғы 13 қыркүйекте Заң жобасын Қазақстан Республикасының Парламенті Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2023 жылғы 8 қарашада Қазақстан Республикасының Заңы қабылданып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолданды.

2024 жылғы 23 қаңтарда Занға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

6. «Еуразиялық қайта сақтандыру компаниясын құру туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Т.Б. Қырықбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж. Амантай, Ә.О. Жұбанов, А.Қ. Назаров, С.Р. Нұртаза, Е.Ж. Сатыбалдин, И.Е. Сұнқар.

Заң жобасы 2022 жылғы 20 қазанда Ереванда жасалған Еуразиялық қайта сақтандыру компаниясын құру туралы келісімді ратификациялауға бағытталған.

Келісімнің мақсаты халықаралық қаржы үйимы ретінде Еуразиялық қайта сақтандыру компаниясын құру болып табылады.

Еуразиялық экономикалық одақ елдерінің қатысуымен Еуразиялық қайта сақтандыру компаниясын құру қатысушы елдердің экспорттық-импорттық қарым-қатынастарын дамытуға, инвестициялар көлемін ұлғайтуға, экспорттық кредиттерді қайта сақтандыру саласындағы қызметті жүзеге асыру арқылы Тараптардың үшінші елдермен сауда-экономикалық байланыстарын кеңейтүге қолайлы ықпал ететін болады.

Осы заң жобасы бойынша жұмыс тобының отырыстары және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2023 жылғы 13 қыркүйекте Қазақстан Республикасының Заңы қабылданып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолданды.

2023 жылғы 7 қарашада Занға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

7. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Мемлекеттік корпорация мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: С.В. Имашева, М.М. Магеррамов, Д.Е. Исабеков, Е.В. Смышляева

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: М.М. Магеррамов, Б.Ж. Базарбек, Д.Е. Исадеков, А.Т. Зейнуллин, О.Х. Құспеков, Д.Т. Мұқаев, М.Н. Рожин, Т.Ф. Серіков, Е.Д. Стамбеков, А.А. Қожаназаров.

Заң жобасы көрсетілетін мемлекеттік қызметтерді алушылардың мүддесі үшін заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірленді.

Заң жобасында:

- мемлекеттік қызметтерді тікелей көрсететін және қолжетімділігі шектеулі дербес деректерге қол жеткізе алатын «Азаматтарға арналған ұқімет» мемлекеттік корпорациясы» коммерциялық емес акционерлік қоғамының (бұдан әрі – Мемлекеттік корпорация) қызметкерлерін мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген тұлғаларға теңестірілген адамдарға жатқызу;

- Мемлекеттік корпорациясы ұғымын одан қызмет бағыттарына нұсқауларды алып тастау жолымен онтайландыру және әмбебаптандыру;

- «Е-өтініш» ақпараттық жүйесі шенберінде өтініштерді қабылдауды ұйымдастыру бойынша құзыret беру көзделген.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар:

- мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілетін Мемлекеттік корпорациясы қызметкерлерінің санаттарын нақтылауға;

- серіктестік келісімдер негізінде кәсіпкерлік субъектілері арқылы өтініштерді қабылдау және мемлекеттік қызмет көрсетудің дайын нәтижелерін беру бойынша қызметтер көрсету мүмкіндігін ұсынуға;

- Мемлекеттік корпорацияның көрсетілетін қызметті алушының қалауы бойынша жеке ақыға қосымша сервистік қызметтер көрсету мүмкіндігін ұсынуға;

- «Астана Хаб» халықаралық технологиялық паркіне қатысушылардың оларды орналастыру үшін қажетті инфрақұрылымы жоқ осы технологиялық парктің тіркелген орны бойынша міндетті түрде болуы жөніндегі талапты алып тастауға;

- Қазақстан Республикасы азаматтарының жеке куәлігін және (немесе) Қазақстан Республикасы азаматының паспортын алған кезде дактилоскопиялық тіркеуден өту міндеттілігін алып тастауға бағытталған түзетулер енгізді.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және заң техникасының талаптарына сәйкес келтіру, сондай-ақ жекелеген нормаларды нақтылайтын және заң жобасының мазмұнын жақсартатын түзетулер енгізілді.

Жұмыс тобына 111 түзету келіп тұсті, олар жұмыс тобының он алты отырысында, мүдделі министрліктер, ведомстволар, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы, қоғамдық және сараптамалық ұйымдар өкілдерінің қатысуымен Комитеттің кеңейтілген отырыстарында қаралды. Қорытынды салыстыру кестесі 61 позициядан тұрады.

2023 жылғы 4 қазанда Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2023 жылғы 30 қарашада Қазақстан Республикасының Заңы қабылданып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолданды.

2023 жылғы 23 желтоқсанда Заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

8. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпараттық қауіпсіздік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: А.П. Рай, Н.С. Сабильянов, П.О. Казанцев, Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: М.Н. Ергешбаев, А.Т. Зейнуллин, С.М. Пономарев, Д.Т. Мұқаев, Қ.Ж. Иса, П.О. Казанцев, Е.Б. Саурықов, Ю.В. Кучинская, Ж. Амантай.

Заң жобасы ақпараттық жүйелердің, азаматтардың дербес деректерінің және «электрондық үкімет» жүйесінде пайдаланылатын бағдарламалық қамтамасыз етудің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған.

Заң жобасында:

- тікелей заңнамада көзделген жағдайларды қоспағанда, жеке басын қуәландыратын құжаттардың қағаз көшірмелерін жинауға және өндeуге тыйым салу;

- ақпараттандыру объектісінің «осалдығы», сондай-ақ «электрондық үкіметтің» бірынғай репозиторийі» үғымдарын нақтылау;

- қарыз алушыларға «электрондық үкімет» веб-порталы арқылы банктік қарыздар мен микрокредиттер алудан ерікті түрде бастартуды орнату құқығын беру;

- Бірынғай жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы шоттарын ашуға, зейнетақы жинақтарының сомасы туралы, сондай-ақ шартты зейнетақы шоттары туралы ақпаратты субъектінің келісімінсіз ұсынуға байланысты қызметті жүзеге асыру;

- дербес деректерді қамтитын базалардың меншік иелері мен операторларының дербес деректердің қауіпсіздігін бұзушылық туралы уәкілетті органды бір жұмыс құні ішінде хабардар ету міндетін енгізу;

- мемлекеттік органдарға қатысты Қазақстан Республикасының дербес деректер және оларды қорғау туралы заңнамасының сақталуына мемлекеттік бақылау жүргізуі регламенттеу;

- цифрлық майнинг бойынша лицензияның қолданылуын тоқтата тұруды регламенттеу көзделген.

«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабына сәйкес келтіру үшін заң жобасының тақырыбы жаңа редакцияда жазылды: «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпараттық қауіпсіздік, ақпараттандыру және цифрлық активтер мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Бұдан басқа, депутаттар жекелеген нормаларды нақтылайтын және заң жобасының мазмұнын жақсартатын түзетулер енгізді.

Заң жобасы бойынша 97 ұсыныс келіп түсті, олар жұмыс тобының сегіз отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында

талқыланды. ҚорытЫнды салыстырma кесте 46 позициядан тұрады.

2023 жылғы 27 қыркүйекте Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2023 жылғы 1 қарашада Қазақстан Республикасының Заңы қабылданып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолданды.

2023 жылғы 11 желтоқсанда Заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

9. «Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М.А. Әбенов.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әуесбаев, Е.С. Бейсенбаев, Н.А. Сәрсенғалиев, Н.К. Әшімбетов, М.С. Башимов, А.Т. Құспан, Р.А. Берденов, Е.Д. Стамбеков, А.Қ. Қалыков, К.С. Сейтжан, М.Н. Рожин, Д.Б. Тұрлыханов.

Заң жобасының негізгі мақсаты тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың қолданыстағы тәсілдерін жетілдіру болып табылады.

Заң жобасы тұтынушылардың құқықтарын жан-жақты әрі тиімді қорғауды қамтамасыз етуге, сондай-ақ халық үшін тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың тұтас және түсінікті жүйесін қалыптастыруға бағытталған.

Заң жобасында:

- тұтынушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша омбудсман институтын енгізу;
- шарттарда тұтынушылардың құқықтарын бұзатын немесе осындағы бұзушылықтарға алып келуі мүмкін талаптарға жол бермеу;
- онлайн-саудада тұтынушылардың құқықтарын қорғауды күшейту;
- тұтынушының пайдасына сот айыппұл түрінде салатын кәсіпкердің азаматтық құқықтық жауаптылығын енгізу;
- тұтынушының мүддесі үшін талап-арыз жұмысының шарттарын оңайлату көзделеді.

Аталған заң жобасы бойынша қорытЫнды өзірлеу мерзімі 2024 жылғы 6 қарашага дейін белгіленген.

10. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұтынушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М.А. Әбенов.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.С. Әуесбаев, Е.С. Бейсенбаев, Н.А. Сәрсенғалиев, Н.К. Әшімбетов, М.С. Башимов, А.Т. Құспан, Р.А. Берденов, Е.Д. Стамбеков, А.Қ. Қалыков, К.С. Сейтжан, М.Н. Рожин, Д.Б. Тұрлыханов.

Заң жобасының негізгі мақсаты тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың қолданыстағы тәсілдерін жетілдіру болып табылады.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының Азаматтық және Азаматтық процестік кодекстеріне, «Қазақстан Республикасындағы көлік туралы», «Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет

туралы», «Сауда қызметін реттеу туралы», «Ақпаратқа қол жеткізу туралы» және «Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына «Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы» Қазақстан Республикасы Заңы жобасының негізгі ережелеріне сәйкес көлтірге қатысты өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделеді.

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне (Жалпы бөлім) ұсынылған өзгеріске сәйкес тұтынушының құқықтары мен заңды мүдделерін бұзу салдарынан оның азаматтық құқықтарын қорғауды енді тұтынушылық дауларды соттан тыс реттеу субъектілері жүзеге асыра алады.

Аталған заң жобасы бойынша қорыттынды әзірлеу мерзімі 2024 жылғы 6 қарашаға дейін белгіленген.

11. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жолаушыларды автомобильмен тасымалдау саласындағы кейбір мемлекеттік функцияларды міндетті мүшелікке (қатысуға) негізделген өзін-өзі реттеуге беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Н.С. Сабильянов.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.В. Смышляева, Е.Н. Мәмбетов, А.А. Қошмамбетов, Т.Б. Қырықбаев, Р.А. Берденов, А.Қ. Қалықов, Н.А. Сәрсенғалиев, Д.В. Колода, Д.Б. Тұрлыханов.

Заң жобасы жолаушыларды автомобильмен тасымалдау саласындағы кейбір мемлекеттік функцияларды міндетті мүшелікке (қатысуға) негізделген өзін-өзі реттеуге беру мақсатында әзірленді. Атап айтқанда:

- жолаушылардың тұрақты халықаралық тасымалдарын ұйымдастыру бойынша;
- жолаушылардың тұрақты облысаралық тасымалдарын ұйымдастыру бойынша;
- жолаушылардың тұрақты емес тасымалдарын ұйымдастыру бойынша;
- такси тасымалдарын ұйымдастыру бойынша.

Автомобиль көлігімен жолаушылар тасымалы саласында өзін-өзі реттеуді енгізу:

- кәсепкерлік субъектілердің қызметін реттеу мен ұйымдастыруға мемлекеттің қатысуын барынша азайтуға;
- тасымалдау процесіне қатысушылардың ұйымдастырушылық шешімдерді қабылдау барысына қатысуы мүмкіндігін көнектіруге;
- заман талаптарын ескере отырып, қажетті стандарттар мен қағидаларды жедел қабылдауға;
- өзін-өзі реттейтін ұйымның тасымалдау процесіне қатысушыларды тиімді бақылау нысанын енгізуге бағытталған.

Заң жобасында «Қазақстан Республикасындағы көлік туралы», «Автомобиль көлігі туралы», «Қазақстан Республикасы астанасының мәртебесі туралы», «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әлеуметтік қамсыздандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңдарға өзгерістер мен толықтырулар енгізу ұсынылады.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобына комитеттер мен депутаттардан 151 түзету келіп тұсті. Заң жобасы бойынша мұдделі министрліктер мен ведомстволар, жергілікті өкілетті және атқарушы органдардың, қоғамдық және сараптамалық үйымдар өкілдерінің қатысуымен жобаны таныстыру мен жұмыс тобының отырыстары өткізілді.

Атап айтқанда, заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар жалдамалы жұмыскерлері жоқ жеке тұлғалар мен дара кәсіпкерлерге қатысты такси тасымалдарын үйымдастыру жөніндегі қолданыстағы нормаларды сақтауға бағытталған түзетулер енгізді.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды дайындау мерзімі 2024 жылғы 25 желтоқсанға дейін айқындалған.

12. «Мемлекеттік сатып алу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Р.С. Қожасбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: М.З. Ескендеров, Е.В. Смышляева, А.А. Бақжоев, Л.Ш. Тұмашинов, Б. Нажметдинұлы, М.М. Толықбаев, А.А. Қошмамбетов, Ю.В. Кучинская, Е.Б. Саурықов, Н.К. Әшімбетов, А.А. Қожаназаров, М.Ж. Жайымбетов, А.О. Жұбанов, С.Б. Мұсабаев, Р.А. Берденов, Е.Д. Стамбеков, Т.Ф. Серіков, Е.С. Бейсенбаев, Д.Е. Исабеков, Н.Г. Арсютин, А.Т. Құспан, Ж. Амантай, Б.Ж. Базарбек, А.Б. Сагандықова, К.С. Сейтжан.

«Мемлекеттік сатып алу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы Президенттің 2022 жылғы 26 қарашадағы Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасы Президентінің «Әділетті Қазақстан: бәріміз және әрқайсымыз үшін. Қазір және әрдайым» сайлауды бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-қимыл жоспарының 43-тармағын іске асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасы сатып алынатын тауарлардың, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыруға, мемлекеттік сатып алу рәсімдерін оңайлатуға және одан әрі автоматтандыруға, сатып алудың бірыншай платформасын құруға бағытталған.

Заң жобасында мыналар көзделеді:

«мемлекеттік сатып алудың қоғамдық мониторингі» ұғымын енгізу және ол бойынша нормаларды регламенттеу;

әлеуметтік, экономикалық және экологиялық аспектілерді ескере отырып, тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуға негізделген «тұрақты мемлекеттік сатып алу» институтын енгізу;

әлеуетті өнім берушілердің рейтингін енгізу;

мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру тәсілдерін, мемлекеттік сатып алудың негізгі қағидаттарын және әлеуетті өнім берушіге қойылатын біліктілік талаптарын регламенттеу.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар Мемлекет басшысының тапсырмаларын іске асыру бойынша түзетулер енгізді және мыналар ұсынылады:

- ЕРС-келісімшарттарын енгізу. Бұл объектіні салу және оны пайдалануға беру бойынша құрылышты толық аяқтау кешенді жұмыстары;

- мемлекеттік сатып алуда офтейк-келісімшарттар арқылы отандық өндірушілерді қолдау;

- мерзімдерді бұзғаны және жұмыстарды тиісті сапада жасамағаны үшін өнім берушілердің жауаптылығын күшейту (өнім берушіден тұрақсыздық айыбын өндіріп алу, өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысуышылар тізіліміне енгізу).

Сонымен қатар:

- қосалқы мердігерлікке берілетін жұмыстардың шекті көлемін азайтуға (50 %-дан 30 %-ға дейін), сондай-ақ конкурста мәлімделмеген қосалқы мердігерлерді тартуға тыйым салуға;

- мемлекеттік сатып алу қорытындыларына шағым жасау тәртібін нақтылауға бағытталған түзетулер енгізілді.

Жеделдік және ауылдық әкімдіктердің дербестігін арттыру үшін бір көзден алу тәсілімен сатып алудың шекті мәнін ұлғайту ұсынылады (3000-нан 4000 айлық есептік көрсеткішке дейін).

Бұдан басқа, жекелеген нормаларды нақтылайтын және заң жобасының мазмұнын жақсартатын, сондай-ақ заң техникасының талаптарына сәйкес келтіру жөнінде түзетулер енгізілді.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобына 345 түзету келіп түсті, олар жұмыс тобының 33 отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында мүдделі министрліктер мен ведомстволар, қоғамдық бірлестіктер мен сараптама үйымдары өкілдерінің қатысуымен қаралды.

Заң жобасын қарau шеңберінде 2024 жылғы 8 ақпанда мемлекеттік сатып алудың өзекті мәселелерін талқылау жөнінде дөңгелек үстел өткізілді.

Қорытынды салыстырмалы кесте 145 позициядан тұрады.

Заң жобасын 2024 жылғы 3 сәуірде Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлладады.

2024 жылғы 15 мамырда Қазақстан Республикасының Заңы қабылданып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолданды.

2024 жылғы 20 маусымда Заңды Парламент Сенаты мақұлдалап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберді.

13. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қырғыз Республикасының Министрлер Кабинеті арасындағы авиациялық іздестіру және құтқару саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Н.С. Шаталов.

Жұмыс тобының мүшелері: В.А. Ким, Б.С. Ізмұхамбетов, Д.А. Қасқарауов, Н.С. Сайлаубай, Р.Р. Зайытов және Д.Е. Исадеков.

Заң жобасы 2022 жылғы 26 мамырда Бишкек қаласында жасалған Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қырғыз Республикасының Министрлер Кабинеті арасындағы авиациялық іздестіру және құтқару саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялауға бағытталған.

Келісімнің мақсаты Халықаралық азаматтық авиация үйімінің (ИКАО) стандарттары мен ұсынылатын практикасына сәйкес апарттық жағдайдағы не апатқа ұшыраған әуе кемелерінің жолаушылары мен әкипаждарын іздестіру және құтқару үшін

мемлекеттердің іздестіру-құтқару қызметтері арасындағы ынтымақтастық болып табылады.

2024 жылғы 21 ақпанда Заңды Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 23 сәуірде Заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

14. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қыргыз Республикасының Министрлер кабинеті арасындағы «Қарасу» және «Ақ-тілек» автожол өткізу пункттері ауданындағы индустриялық сауда-логистикалық кешенниң қызметін құру және реттеу туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М.М. Толықбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Қ.Р. Балабиев, Д.А. Қасқарауов, Г.А. Нұрымова, А.Ә. Сарым, Е.Ж. Сатыбалдин, Е.Д. Стамбеков.

Заң жобасы 2023 жылғы 9 маусымда Астанада жасалған Келісімді ратификациялауға бағытталған.

Келісімнің мақсаты индустриялық сауда-логистикалық кешенде құру болып табылады.

Келісімді іске асыру Қазақстан Республикасы мен Қыргыз Республикасы арасындағы сауда-логистикалық салада бизнесті жүргізу жағдайларын жақсартуға мүмкіндік береді және екіжақты қатынастарды дамытуға ықпал ететін болады.

Осы заң жобасы бойынша жұмыс тобының отырыстары және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді. Қорытынды салыстыру кестесі қабылданған 2 позициядан тұрады.

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі 2024 жылғы 15 мамырда Заңды қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

15. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы халықаралық құрамдастырылған жүк тасымалдары туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.А. Бақжохаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Б.С. Ізмұхамбетов, Г.А. Нұрымова, Қ.Ж. Абден, Д.А. Қасқарауов, Н.Г. Арсютин, Е.Ж. Сатыбалдин.

Заң жобасы 2022 жылғы 10 мамырда Анкарада жасалған Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы халықаралық құрамдастырылған жүк тасымалдары туралы келісімді ратификациялауға бағытталған.

Келісімнің мақсаты автокөлік, теміржол және су көлігі жүйелерін дамытуға одан әрі жәрдемдесу болып табылады.

Осы Келісімді ратификациялау Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасы арасындағы транзиттік-көлік әлеуеті мен сауда-экономикалық қатынастарды одан әрі дамытуға жақсы серпін береді, сондай-ақ автомобиль, теміржол және теңіз көлігімен жүк тасымалдарының легін арттыруға мүмкіндік береді.

«Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабының 2) тармақшасына сәйкес Келісім ратификациялауға жатады.

Заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдар мен қоғамдық үйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы еткізілді.

2024 жылғы 21 ақпанда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі Заңды қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 6 мамырда Заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

16. «2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттер өнеркәсіп салаларында бірлескен коопeraçãoлық жобаларды іске асырған кезде қаржылай жәрдем көрсету бөлігінде өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Н.С. Шаталов.

Жұмыс тобының мүшелері: Т.М. Савельева, Б.Ә. Смағұлов, Е.С. Бапи, А.А. Қожаназаров, Р.Р. Зайытов, Н.Г. Арсютин.

Мүше мемлекеттердің басшылары заң жобасына 2023 жылғы 25 мамырда Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің отырысында қол қойды, ол өнеркәсіп салаларындағы бірлескен коопeraçãoлық жобаларды қолдау үшін қаржылық көмек көрсетуге бағытталған.

Бұл Келісім Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің толық форматты интеграциялық бірлестігі ретінде жан-жақты даму мен нығайтуды, олардың кәсіпорындары арасындағы коопeraçãoлық байланыстарды кеңейтуді қамтамасыз етеді, бірлесіп өндірілген өнім шығаруды ұлғайта отырып, өзара инвестициялардың көбеюіне ынталандырады.

2024 жылғы 27 наурызда Заңды Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 28 мамырда Заңға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

17. Қазақстан Республикасының Құрылыш кодексі

Жұмыс тобының жетекшісі: М.А. Әбенов.

Жұмыс тобының мүшелері: Тау Н., Әшімбетов Н.К., Адамбеков Т.С., Базарбек Б.Ж., Башимов М.С., Бапи Е.С., Бексултанов К., Берденов Р.А., Жайымбетов М.Ж., Жұбанов Ә.О., Исабеков Д.Е., Кучинская Ю.В., Мусабаев С.Б., Нажметдинұлы Б., Наумова Д.Р., Рақымжанов А.Н., Тұрғанов Д.Н., Тұрлыханов Д.Б., Тұмашинов Ұ.Ш., Шапақ Ү., Шаталов Н.С.

Құрылыш кодексінің жобасы Мемлекет басшысының 2022 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» Жолдауын іске асыру мақсатында әзірленді.

Құрылыш кодексінің жобасы:

- сәулет, қала құрылышы және құрылыш саласында жүйелі тетіктерді белгілеуге;
- құрылыш процесінің барлық кезеңдерін онлайн-режимде бақылауға мүмкіндік беретін Е-Құрылыш ақпараттық жүйесін енгізуге;

- құрылыс саласындағы рұқсаттардың бірыңғай тізілімін бекітуге;
- сәулет-құрылыс қызметінде қоғамдық бақылауды енгізуге бағытталған.

Құрылыс кодексінің жобасы **205** баптан тұрады.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобына комитеттер мен депутаттардан 473 ұсыныс келіп тұсті. Заң жобасы бойынша мүдделі мемлекеттік органдардың және қоғамдық және сараптама үйымдары өкілдерінің қатысуымен жобаны таныстыру және жұмыс тобының отырыстары өткізілді.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды дайындау мерзімі 2025 жылғы 15 қазанға дейін айқындалған.

18. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сәулет, қала құрылышы және құрылыс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М.А. Әбенов.

Жұмыс тобының мүшелері: Тау Н., Әшімбетов Н.К., Адамбеков Т.С., Базарбек Б.Ж., Башимов М.С., Бапи Е.С., Бексултанов К., Берденов Р.А., Жайымбетов М.Ж., Жұбанов Ә.О., Исабеков Д.Е., Кучинская Ю.В., Мусабаев С.Б., Нажметдинұлы Б., Наумова Д.Р., Рақымжанов А.Н., Тұрғанов Д.Н., Тұрлыханов Д.Б., Тұмашинов Ұ.Ш., Шапақ Ү., Шаталов Н.С.

Заң жобасы Құрылыс кодексінің жобасына ілеспе болып табылады және Қазақстан Республикасының Құрылыс кодексі жобасының нормаларымен коллизияны болдырмау мақсатында сәулет, қала құрылышы және құрылыс саласындағы тиісті заңнамалық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу, кейбір нормативтік құқықтық актілердің заңды күші жойылды деп тану мақсатында әзірленді.

Заң жобасында **4** кодекске және **13** заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделеді.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобына комитеттер мен депутаттардан 45 ұсыныс келіп тұсті. Заң жобасы бойынша мүдделі министрліктер мен ведомстволар, жергілікті өкілетті және атқарушы органдардың, қоғамдық және сараптамалық үйымдар өкілдерінің қатысуымен жобаны таныстыру мен жұмыс тобының отырыстары өткізілді.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды дайындау мерзімі 2025 жылғы 15 қазанға дейін айқындалған.

19. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Р.С. Қожасбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Ескендеров М.З., Смышляева Е.В., Баққожаев А.А., Тұмашинов Л.Ш., Нажметдинұлы Б., Толықбаев М.М., Кошмамбетов А.А., Кучинская Ю.В., Саурықов Е.Б., Әшімбетов Н.К., Қожаназаров А.А., Жайымбетов М.Ж., Жұбанов А.О., Мұсабаев С.Б., Берденов Р.А., Стамбеков Е.Д., Серіков Т.Г., Бейсенбаев Е.С., Исабеков Д.Е., Арсютин Н.Г., Құспан А.Т., Амантай Ж., Базарбек Б.Ж., Сағандықова А.Б., Сейтжан К.С.

«Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасы

Заңының жобасы «Мемлекеттік сатып алу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын іске асыру үшін әзірленді.

Заң жобасын қарау шеңберінде жұмыс тобы:

- анық ақпарат берілмеген жағдайда өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп тану туралы талап қоюмен сотқа жүгінбегені немесе уақтылы жүгінбегені үшін сатып алушы үйымдастырушының әкімшілік жауаптылығын белгілеу;

- шарттың орындалуын қамтамасыз етуді енгізбеу арқылы өнім берушінің шарт жасасудан жалтарғаны туралы мәліметтерді ұсынбағаны немесе уақтылы ұсынбағаны үшін тапсырыс берушінің лауазымды адамдарын әкімшілік жауаптылықта тарту негіздерін толықтыру бөлігінде заң жобасының жекелеген нормаларын нақтылайтын түзетулер енгізді.

Бұған қоса, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және заң техникасының талаптарына сәйкес келтіру бойынша түзетулер енгізілді.

«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабына сәйкес келтіру үшін заң жобасының тақырыбы «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» деген редакцияда жазылды.

Заң жобасы бойынша мұдделі министрліктер мен ведомстволар, қоғамдық бірлестіктер мен сарапшы үйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының төрт отырысы, Комитеттің кеңейтілген отырыстары өткізілді. Салыстырме кесте 4 позициядан тұрады.

2024 жылғы 3 сәуірде Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2024 жылғы 15 мамырда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі Заңды қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 20 маусымда Заңды Парламент Сенаты мақұлдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберді.

20. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сатып алу және заңнамалық актілерді нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелуі түрғысынан ревизиялау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Р.С. Қожасбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Ескендеров М.З., Смышляева Е.В., Баққожаев А.А., Тұмашинов Л.Ш., Нажметдинұлы Б., Толықбаев М.М., Қошмамбетов А.А., Кучинская Ю.В., Саурықов Е.Б., Әшімбетов Н.К., Қожаназаров А.А., Жайымбетов М.Ж., Жұбанов А.О., Мұсабаев С.Б., Берденов Р.А., Стамбеков Е.Д., Серіков Т.Г., Бейсенбаев Е.С., Исабеков Д.Е., Арсютин Н.Г., Құспан А.Т., Амантай Ж., Базарбек Б.Ж., Сағандықова А.Б., Сейтжан К.С.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сатып алу және заңнамалық актілерді нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелуі түрғысынан ревизиялау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Қазақстан Республикасы Заңының жобасы Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 26 қарашадағы Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасы Президентінің «Әділетті Қазақстан: бәріміз және әрқайсымыз үшін. Қазір және әрдайым» сайлауалды бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-кимыл жоспарының 43-тармағын орындау шенберінде және «Мемлекеттік аппараттың қызметін бюрократиядан арылту жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 13 сәуірдегі № 872 Жарлығының 13-тармағын іске асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасының мақсаты мемлекеттік сатып алу және квазимемлекеттік сектордың жекелеген субъектілерінің сатып алуы саласындағы заңнаманы одан әрі жетілдіру, сондай-ақ нормалардың артық заңнамалық регламенттелуін болғызыбау болып табылады.

Заң жобасында «Аудиторлық қызмет туралы», «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы», «Экономиканың стратегиялық маңызы бар салаларындағы меншіктің мемлекеттік мониторингі туралы», «Тауар биржалары туралы», «Квазимемлекеттік сектордың жекелеген субъектілерінің сатып алуы туралы» және басқа да Қазақстан Республикасының заңдарына өзгерістер енгізу ұсынылады.

Жұмыс тобының заң жобасымен жұмысы барысында депутаттар **Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекске** мемлекеттік сатып алу қорытындыларын қарau және оларға шағым жасау мерзімдерін қысқартуға бағытталған түзетулер енгізді.

«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабына сәйкес келтіру үшін заң жобасының тақырыбы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сатып алу және артық заңнамалық регламенттеуді болғызыбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» деген редакцияда жазылды.

Бұған қоса, жекелеген нормаларды нақтылайтын және заң жобасының мазмұнын жақсартатын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және заң техникасының талаптарына сәйкес келтіру бойынша түзетулер енгізілді.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобына 77 түзету келіп түсті, олар жұмыс тобының тоғыз отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында мүдделі министрліктер мен ведомстволар, қоғамдық бірлестіктер мен сараптау ұйымдары өкілдерінің қатысуымен қаралды.

Салыстырма кесте 65 позициядан тұрады.

2024 жылғы 3 сәуірде Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2024 жылғы 15 мамырда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі Заңды қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 20 маусымда Заңды Парламент Сенаты мақұлдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберді.

21. «Түркі мемлекеттері үйіміна мүше мемлекеттердің үкіметтері арасындағы халықаралық құрамдастырылған жүк тасымалдары туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.А. Бақжоаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Ергешбаев М.Н., Мәмбетов Е.Н., Магеррамов М.М., Тау Н., Авершин К.В., Зейнуллин А.Т.

Заң жобасы 2022 жылғы 11 қарашада Самарқандта жасалған Түркі мемлекеттері үйіміна мүше мемлекеттердің үкіметтері арасындағы халықаралық аралас жүк тасымалы туралы келісімді ратификациялауға арналған.

Келісімнің мақсаты Түркі мемлекеттері үйіміна мүше мемлекеттер арасындағы транзиттік көлік әлеуетін және сауда-экономикалық қатынастарды одан әрі дамыту болып табылады.

Осы Келісім түркі мемлекеттерінің елдері арасында теміржол, су және автомобиль көлігімен жүзеге асырылатын жүктерді тасымалдау көлемін ұлғайтуға мүмкіндік береді.

Осы Заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдар мен қоғамдық үйімдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 29 мамырда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі Заңды қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 20 маусымда Заңды Парламент Сенаты мақұлдап, Мемлекет басшысы қол қойды.

22. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы халықаралық автомобиль тасымалдары туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М.З. Ескендеров.

Жұмыс тобының мүшелері: Бейсенбаев Е.С., Қасқарауов Д.А., Мусабаев С.Б., Пономарев С.М., Садықов А.А., Ізмұхамбетов Б.С.

Заң жобасы 2023 жылғы 17 мамырда Сианда жасалған Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы халықаралық автомобиль тасымалдары туралы келісімді ратификациялауға бағытталған.

Келісімнің мақсаты Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы арасындағы транзит-көлік әлеуетін және сауда-экономикалық қатынастарды одан әрі дамыту болып табылады.

Аталған Келісім екі ел арасында автокөлікпен жүктерді тасымалдау көлемін ұлғайтуға, сондай-ақ Қазақстан мен Қытай арасында жүктерді тасымалдауды және олардың аумақтары арқылы үшінші елдерге (елдерден) транзитті реттеуге мүмкіндік береді.

Осы заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдар мен қоғамдық үйімдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 29 мамырда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі Заңды қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 20 маусымда Заңды Парламент Сенаты мақұлдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберді.

23. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Трансқаспий халықаралық көлік бағытын дамыту жөніндегі келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М.З. Ескендіров.

Жұмыс тобының мүшелері: Ергешбаев М.Н., Тау Н., Қасқарауов Д.А., Пономарев С.М., Садықов А.А., Ізмұхамбетов Б.С.

Заң жобасы 2023 жылғы 17 қазанда Бейжінде жасалған Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Трансқаспий халықаралық көлік бағытын дамыту жөніндегі келісімді ратификациялауға бағытталған.

Келісімнің мақсаты Трансқаспий халықаралық көлік бағыты бойынша мультимодальды тасымалдарды дамыту болып табылады.

Ол үшін автомобиль, теніз және теміржол көлігі түрлерінің артықшылықтарын пайдалану үсінілады, бұл Қазақстан мен Қытай аумақтары арқылы жүктөрді тасымалдау үшін қолайлыш жағдайлар жасауға мүмкіндік береді.

Бұл Келісім Трансқаспий халықаралық көлік бағыты бойынша жүктөрді тасымалдау көлемін ұлғайтуға және Қазақстан мен Қытай арасындағы сауда-экономикалық қатынастарды одан әрі дамытуды жақсартуға ықпал ететін болады.

Осы Заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдар мен қоғамдық ұйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 29 мамырда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі Заңды қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 20 маусымда Заңды Парламент Сенаты мақұлдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберді.

24. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Трансқаспий халықаралық көлік бағытын, оның ішінде Қытай – Еуропа қатынасындағы контейнерлік пойыздар үшін дамыту жөніндегі келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М.З. Ескендіров.

Жұмыс тобының мүшелері: Ергешбаев М.Н., Қасқарауов Д.А., Пономарев С.М., Садықов А.А., Ізмұхамбетов Б.С., Танашева Г.Ш.

Заң жобасы 2023 жылғы 17 қазанда Бейжінде қаласында жасалған Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Трансқаспий халықаралық көлік бағытын, оның ішінде Қытай – Еуропа қатынасындағы контейнерлік пойыздар үшін дамыту жөніндегі келісімді ратификациялауға бағытталған.

Келісімнің мақсаты Трансқаспий халықаралық көлік бағытын, оның ішінде Қытай – Еуропа қатынасындағы контейнерлік пойыздар үшін дамыту болып табылады.

Осы Келісім екі елдің аумағы бойынша контейнерлік поездар үшін экспорттық-импорттық, транзиттік тасымалдарды ұлғайту жөнінде ынтымақтастықты одан әрі дамытуға бағытталған.

Осы Заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдар мен қоғамдық үйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 29 мамырда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі Заңды қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 20 маусымда Заңды Парламент Сенаты мақұлдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберді.

25. «Түркістан қаласының ерекше мәртебесі турағы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Т.Б. Қырықбаев.

Қазақстан Республикасы Заңының жобасы Мемлекет басшысының 2022 жылғы 27 қыркүйекте Түркістан облысына жұмыс сапары барысында берген тапсырмасын іске асыру үшін әзірленді.

2021 жылы Түркітілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесінің бейресми саммитінің қорытындысы бойынша Түркістан қаласын түркі әлемінің рухани астанасы деп тану турағы шешім қабылданды.

Заң жобасының негізгі мақсаты Түркістан қаласын дамыту үшін тиімді институционалдық ортаны құру болып табылады және мыналарды көздейді:

Түркістан қаласының Қазақстан Республикасының рухани және тарихи орталығы ретінде қызмет етуі саласындағы қоғамдық қатынастарды реттеуді;

қаланың тарихи келбеті мен тарихи-мәдени мұра объектілерін сақтауды;

Түркістан қаласының қалыптасуы мен қызмет етуі үшін құқықтық және үйымдастыруышылық жағдайлар мен тетіктер жасауды.

Аталған заң жобасы бойынша қорытынды әзірлеу мерзімі 2025 жылғы 18 маусымға дейін белгіленген.

26. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілерінегі Түркістан қаласына ерекше мәртебе беру мәселесі бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу турағы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Т.Б. Қырықбаев.

Заң жобасы Түркістан қаласының Қазақстан Республикасының рухани-мәдени және тарихи орталығы ретінде дамуын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін тиімді институционалдық орта құру үшін уәкілетті органдардың, сондай-ақ жергілікті өкілді және атқарушы органдардың құзыреттерін кеңейтуге бағытталған.

Заң жобасында жер пайдалану құқығын беру, туристік қызметті жүзеге асыру, Түркістан қаласының археология ескерткіштерінің резерватын қалыптастыру және басқа да мәселелер бойынша қосымша құзыреттер беру үсінілады.

Аталған заң жобасы бойынша қорытынды әзірлеу мерзімі 2025 жылғы 18 маусымға дейін белгіленген.

27. «Қазақстан Республикасы мен Сингапур Республикасы арасындағы көрсетілетін қызметтер саудасы және инвестициялар туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.А. Қошмамбетов.

Жұмыс тобының мүшелері: Магеррамов М.М., Керімбек Б.Б., Сәрсенғалиев Н.А., Тұрғанов Д.Н., Әлішев Қ.Қ., Абден Қ.Ж., Бейсенбаев Е.А.

Заң жобасы 2023 жылғы 22 мамырда Астанада жасалған Қазақстан Республикасы мен Сингапур Республикасы арасындағы көрсетілетін қызметтер саудасы және инвестициялар туралы келісімді ратификациялауға арналған.

Келісімнің мақсаты сауда-экономикалық ынтымақтастықты кеңейту, қазақстандық көрсетілетін қызметтерді экспорттаушылар үшін серіктестің нарығына қолжетімділік ашу, қазақстандық капиталдың қатысуымен кәсіпорындар құру мүмкіндігін қалыптастыру және өзара инвестиацияларды тарту мен қорғау үшін қосымша жағдайлар жасау болып табылады.

Осы Заң жобасы бойынша жұмыс тобының отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2024 жылғы 12 маусымда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі Заңды қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 27 маусымда Зәңды Сенат мақұлдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

28. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне байланыс, цифрландыру және ақпараттандыру саласының инвестиациялық ахуалын арттыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Рай А.П., Сабилянов Н.С., Казанцев П.О., Смышляева Е.В.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: Авершин К.В., Башимов М.С., Казанцев П.О., Сәдібеков Ұ., Серіков Т.Ғ.

Заң жобасы телекоммуникациялық инфрақұрылымды дамытуға, қалалар мен ауылдық елді мекендерде байланыстың қолжетімділігін қамтамасыз ету және сапасын жақсарту үшін жағдайлар жасауға, цифрландыруды дамытуға және спутниктік технологияларды қолдану аясын кеңейтуге, сондай-ақ инновациялық қызметті ынталандыру және инновациялық жобаларды қолдау арқылы инновацияларды дамытуға бағытталған.

Заң жобасы 36 заңнамалық актіге, оның ішінде 8 кодекске және 28 заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізуді қөздейді, атап айтқанда:

- байланыс операторларының байланыс инфрақұрылымына тен қолжетімділігін қамтамасыз ету;

- елді мекендердің бас жоспарлары мен егжей-тегжейлі жоспарлау жобалары шенберінде байланыс желілерін орналастыру орындарын айқындау;

- Қазақстанның автожолдарында телекоммуникация желілерінің жұмыс істеуі үшін инфрақұрылым құру;

- цифрландыру кезіндегі шығыстардың бөлігін өтеу бойынша ауыл шаруашылығы және өнеркәсіп объектілерінде байланыс қызметтерін субсидиялау;

- жаңа туған баланың дербес деректерін жоғалту қауіп-қатерін болдырмау мақсатында бала туғаннан кейін бірден жеке сәйкестендіру нөмірлерін (ЖСН) беру;

- мүгедектігі бар адамдарға жеңілдікпен тарифтер беру бойынша байланыс операторларының қосымша міндеттемелерін белгілеу;

- алайқтық белгілері бар төлем транзакциялары бойынша деректер алмасу орталығының (бұдан әрі – антифрод-орталық) құқықтық мәртебесі мен функцияларын заңнамалық түрде бекіту;

- орман қорын күзетуді, қорғауды, пайдалануды, ормандарды молықтыруды және орман өсіруді қамтамасыз ету саласында, сондай-ақ жер қойнауын пайдаланушылардың жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт (лицензия) бойынша міндеттемелерді орындауын мониторингілеу кезінде тексеру жүргізу үшін негіз болып табылатын ғарыштық мониторингілеу деректерін пайдалану бөлігінде.

«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабына сәйкес келтіру үшін заң жобасының тақырыбы жаңа редакцияда жазылды: «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне байланыс, цифрландыру, инвестициялық ахуалды жақсарту және артық заңнамалық регламенттеуді болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және заң техникасының талаптарына сәйкес келтіру, сондай-ақ жекелеген нормаларды нақтылайтын және заң жобасының мазмұнын жақсартатын түзетулер енгізілді.

Жұмыс тобына 176 түзету келіп түсті, олар жұмыс тобының он тоғыз отырысында, сондай-ақ мұдделі министрліктер, ведомстволар, қоғамдық бірлестіктер мен сараптама үйімдары өкілдерінің қатысуымен өткен Комитеттің екі кеңейтілген отырысында қаралды. Салыстырма кесте қабылданған 126 позициядан тұрады.

Заң жобасын 2024 жылғы 24 қаңтарда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлладады.

2024 жылғы 28 ақпанда Қазақстан Республикасының Заңы қабылданып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолданды.

2024 жылғы 21 мамырда Занға Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

29. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құрылыс саласын және тұрғын үй құрылышында үлестік қатысады жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Е.Т. Жаңбыршин, С.Б. Мұсабаев.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Т. Әбдиев.

Жұмыс тобының мүшелері: Жаңбыршин Е.Т., Тау Н., Базарбек Б.Ж., Жайымбетов М.Ж., Қожаназаров А.А., Құспан А.Т., Мұсабаев С.Б., Мұқаев Д.Т., Наумова Д.Р., Нурумова Г.А.,

Сатыбалдин Е.Ж., Сулейменова Ж.Д., Танашева Г.Ш.,
Тұрлыханов Д.Б.

Заң жобасы құрылыш жобаларын сараптау саласында өзін-өзі реттеуді енгізу, құрылыш объектілерін ақпараттық модельдеу технологиясын қолдану және тұргын үй құрылышында үlestік қатысу бөлігінде сәulet, қала құрылышы және құрылыш қызметі саласындағы қолданыстағы заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірленді.

Атапған заң жобасы бойынша қорытынды әзірлеу мерзімі 2024 жылғы 27 қарашаға дейін белгіленген.

30. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік статистика және деректерді басқару мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Рай А.П., Перепечина О.В., Сабильянов Н.С., Бейсенбаев Е.С., Кучинская Ю.В., Смышляева Е.В.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: Магеррамов М.М., Әбден Қ.Ж., Барлыбаев Е.Х., Сәрсенғалиев Н.А., Даирбаев Ж.М., Кучинская Ю.В., Рожин М.Н.

Заң жобасы мемлекеттік статистика жүйесін және ұлттық деректерді басқаруды реформалау үшін құқықтық жағдай жасауға бағытталған.

Заң жобасы 5 кодекс пен 35 заңға:

- Қазақстан Республикасы Ұлттық статистика бюросы мен Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігінің деректерді басқару саясаты саласындағы өкілеттіктері мен құзыреттерін бөлу;

- деректерді цифрандыру және мемлекеттік органдардың базаларымен интеграциялау арқылы Ұлттық статистика бюросының қызметін цифрандыру;

- Ұлттық статистика бюросына сапалы деректерді қалыптастыру бойынша қосымша өкілеттіктер беру;

- деректерді жинау әдістемесін біріздендіру, есептілік нысандарын қысқарту және әкімшілік және балама көздерден деректерді алу арқылы деректерді жинау әдістерін жетілдіру бөлігінде өзгерістер мен толықтырулар енгізуді көздейді.

Бұдан басқа, цифрандыру саласында:

- «Электрондық үкімет» ақпараттық-коммуникациялық платформасының жұмысын;

- «Деректерді өндеу орталықтарын»;

- ҚР аумағында бұлттық технологияларды қолдану тәртібін реттеу енгізіледі.

«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабына сәйкес келтіру үшін заң жобасының тақырыбы жаңа редакцияда жазылды: «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік бақылау мен статистика, халықты қорғау жүйесін жетілдіру деректерді басқару, заңды тұлғаларды тіркеу және артық заңнамалық регламенттеуді болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобына 166 түзету келіп тұсті, олар жұмыс тобының он үш отырысында, сондай-ақ мұдделі мемлекеттік органдар, қоғамдық бірлестіктер мен сараптама үйымдары өкілдерінің қатысуымен Комитеттің кеңейтілген екі отырысында қаралды. Салыстырма кесте 135 қабылданған позициядан тұрады.

Заң жобасы 2024 жылғы 2 мамырда Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2024 жылғы 29 мамырда Қазақстан Республикасының Заңы қабылданып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолданды.

2024 жылғы 27 маусымда Заңды Сенат мақұлдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

31. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне туристік саланы қолдау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Сабильянов Н.С., Смышляева Е.В., Казанцев П.О., Баққожаев А.А., Қожасбаев Р.С., Смирнова И.В.

Жұмыс тобының жетекшісі: Н.С. Шаталов.

Жұмыс тобының мүшелері: Берденов Р.А., Сағандықова А.Б., Сейтжан К.С., Өуесбаев Н.С., Казанцев П.О., Нұртаза С.Р., Базарбек Б.Ж. и Балабиев К.Р.

Туризм саласындағы заңнаманы жетілдіру мақсатында Заң жобасына бастамашылық жасалды.

Заң жобасы:

туристік салаға мемлекеттік қолдау көрсету процесстерін реттеуді жетілдіруге;

ішкі туризмді, сондай-ақ санаториялық-курорттық үйымдардың жұмысын мемлекеттік қолдау шараларымен қамтамасыз етуге бағытталған.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды дайындау мерзімі 2025 жылғы 26 ақпанға дейін белгіленген.

32. «Жол жүрісі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына жекелеген көлік құралдары түрлерінің жүруін үйимдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Сабильянов Н.С., Смышляева Е.В., Болыгерт Е.А., Аққожина Б.Б., Кучинская Ю.В., Нұрымова Г.А.).

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: Қошмамбетов А.А., Бейсенбаев Е.А., Тау Н., Тұрганов Д.Н., Сәрсенғалиев Н.А., Нұрымова Г.А., Казанцев П.О., Керімбек Б.Б., Наумова Д.Р., Колода Д.В., Шапақ Ү.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне, «Жол жүрісі туралы» және «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізуді көздейді.

Заң жобасы шағын электр және көлік құралдарының жекелеген түрлерін пайдалануды құқықтық реттеуді қамтамасыз етуге, жол қауіпсіздігін цифрандыруға бағытталған. Заң жобасының негізгі

мақсаты жол қозғалысын үйімдастыру мәселелері бойынша заңнаманы одан әрі жетілдіру болып табылады.

Заң жобасында:

- көлік құралдарының жекелеген түрлеріне (мопедтерге) бақылауды жүзеге асыру;
- мопедтерді (қозғалтқыш көлемі 50 текшे см-ден аз) мемлекеттік тіркеу;
- тіркеудің оңайлатылған рәсімін қарau және оны ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізу;
- «В» санатындағы жүргізуші куәлігі болған жағдайда «A1» (мопедтерді басқару) санатын автоматты түрде беру мәселелері көзделеді.

«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабына сәйкес келтіру үшін заң жобасының тақырыбы жаңа редакцияда жазылды: «Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне жекелеген көлік құралдары түрлерінің жүруін үйімдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және заң техникасының талаптарына сәйкес келтіру, сондай-ақ жекелеген нормаларды нақтылайтын және заң жобасының мазмұнын жақсартатын түзетулер енгізілді.

Жұмыс тобына 100 түзету келіп түсті, олар жұмыс тобының он екі отырысында, сондай-ақ мүдделі министрліктер, ведомстволар, қоғамдық бірлестіктер мен сараптама үйімдары өкілдерінің қатысуымен өткен Комитеттің екі кеңейтілген отырысында қаралды. Салыстырма кесте қабылданған 45 ұстанымнан тұрады.

Заң жобасын 2024 жылғы 17 сәуірде Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2024 жылғы 15 мамырда Қазақстан Республикасының Заңы қабылданып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолданды.

33. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне жекелеген көлік құралдары түрлерінің жүруін үйімдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Н.С. Сабилянов, Е.В. Смышляева, Е.А. Болыгерт, Б.Б. Аққожина, Ю.В. Кучинская, Г.А. Нұрымова.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: А.А. Қошмамбетов, Е.А. Бейсенбаев, Н. Тау, Д.Н. Тұрғанов, Н.А. Сәрсенғалиев, Г.А. Нұрымова, П.О. Казанцев, Б.Б. Керімбек, Д.Р. Наумова, Д.В. Колода, Ү. Шапақ.

Заң жобасы «Жол жүрісі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына жекелеген көлік құралдары түрлерінің жүруін үйімдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына ілеспе болып табылады.

Заң жобасының аясында:

- мопед жүргізушілерінің жауаптылығын механикалық көлік құралдарын жүргізушілермен теңестіру;

- алғаш рет жасалған жарық спаптары мен дыбыстық сигналдарды пайдалану қағидаларын бұзушылықтар үшін айыппұлды алып тастау;

- рұқсат етілген жылдамдықтан 60 км/сағ және одан жоғары шамаға асыратын адамдардың жауапкершілігін;

- жолдарды және жол құрылышжайларын күтіп-ұстауға байланысты құқық бұзушылықтарды қайта жасағаны үшін лауазымды адамдардың жауаптылығын енгізу көзделіп отыр.

Жұмыс тобына 34 түзету келіп түсті, олар жұмыс тобының он екі отырысында, Комитеттің екі кеңейтілген отырысында қаралды. Қорытынды салыстырма кесте қабылданған 17 ұстанымнан тұрады.

Заң жобасын 2024 жылғы 17 сәуірде Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2024 жылғы 15 мамырда Қазақстан Республикасының Заңы қабылданып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолданды.

34. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тауарлардың шығарылған елін айқындау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Алдашев С.Т., Бұқтұғұтов Ш.С., Қаниев Б.Н., Нәутиев Э.И., Рысбекова Л.Т., Тұрғанов Д.Н. және Шайдаров С.Ж.

Жұмыс тобының жетекшісі: М.З. Ескендеріров.

Жұмыс тобының мүшелері: Смышляева Е.В., Баққожаев А.А., Қожасбаев Р.С., Қошмамбетов А.А., Мұқаев Д.Т., Стамбеков Е.Д., Бапи Е.С., Наумова Д.Р., Әшімбетов Н.К., Тұрғанов Д.Н.

Заң жобасы:

- импорттық жеткізілімдерге, қазіргі заманғы технологиялар (жергілікті жерде өндіру үлесін ұлгайту бойынша қарсы талаптарды белгілеу) трансфертіне тәуелділікті азайтуға мүмкіндік беретін жергіліктендеру үлесі жоғары өндірістер үшін жағдай жасауға;

- отандық өндірушілерді қолдау шараларын көрсетуге (отандық өндірушілерді қолдау шараларын көрсетуге бағытталған мемлекеттік бюджет қаржатының тиімді жұмысалуын қамтамасыз ету), қазақстандық тауар үлесін арттыруға;

- өндірушілердің белгіленген талаптарды орындаудың тиімді мониторинг және мемлекеттік бақылау жасауға (сараптаманы цифрандыру, толыққанды ақпараттық жүйені құру – Қазақстанда шыгарылған тауарлар тізілімі, тауарлардың шыгарылған елін анықтау сараптасы бойынша қызметке лицензиялауды енгізу) бағытталған.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды дайындау мерзімі 2025 жылғы 23 сәуірге дейін айқындалған.

35. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне биржа саудасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Рай А.П., Сабильянов Н.С., Смышляева Е.В., Казанцев П.О.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: Стамбеков Е.Д., Зейнуллин А.Т., Мұқаев Д.Т., Казанцев П.О., Нұртаза С.А., Балабиев К.Р.

Заң жобасының мақсаты заңнамалық базаны жетілдіру, биржада саудасының ашықтығы мен тиімділігін арттыру, сондай-ақ Қазақстанда бәсекелестік нарықты дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасау болып табылады.

Заң жобасында:

- тауар биржасын реттеудің негізгі мақсаттары мен қағидаттарын айқындау;
- тауар биржаларындағы қызметті реттеу;
- биржалық сауда-саттықтағы жосықсыз қатысуышылардың тізілімін енгізу;
- тауар биржасы мүшелерінің қызметті жүзеге асыру тәртібін жетілдіру көзделеді.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды дайындау мерзімі 2025 жылғы 21 мамырға дейін белгіленген.

36. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Рай А.П., Сабилянов Н.С., Смышляева Е.В., Кучинская Ю.В., Орынбасаров Б.Т.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: Жайымбетов М.Ж., Смағұлов Б.А., Бексұлтанов К., Мамбетов Е.Н., Кучинская Ю.В., Наумова Д.Р., Колода Д.В., Арсютин Н.Г.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының тұрғын үй қатынастары және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласындағы қолданыстағы заңнамасын жетілдіру мақсатында әзірленеді.

Заң жобасы:

- кондоминиум объектісі тіркелгеннен кейін әрбір үйде автоматты түрде құрылатын пәтер иелерінің бірлестігі түріндегі заңды тұлғаның ерекше нысанын енгізу;
- мешіттік иелері бірлестігінің, пәтер иелері кооперативтерінің қызметін және оларға қойылатын талаптарды жетілдіру;
- тұрғын үй инспекциясының басқару органдарында сертификаттардың болуы тұрғысынан басқару нысандарын тексеру жөніндегі өкілеттіктері мен функцияларын кеңейту;
- кондоминиум объектісін басқару және кондоминиум объектісінің ортақ мүлкін күтіп-ұстасу функцияларын біріктіру;
- тұтыну кооперативтерінің көппәтерлі тұрғын үйлерді басқаруына жол бермеу;
- көппәтерлі тұрғын үйдің қарапайым серікtestтігі ретінде кондоминиум объектісін басқару нысанын алғып тастау бөлігіндегі түзетулерді көздейді.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды дайындау мерзімі 2025 жылғы 21 мамырға дейін белгіленген.

37. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Рай А.П., Сабилянов Н.С., Смышляева Е.В., Кучинская Ю.В., Орынбасаров Б.Т.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: Жайымбетов М.Ж., Смағұлов Б.А., Бексұлтанов К., Мамбетов Е.Н., Кучинская Ю.В., Наумова Д.Р., Колода Д.В., Арсютин Н.Г.

Заң жобасы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне түрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына ілеспе болып табылады және:

– екінші деңгейдегі банктерде кондоминиум объектісіне ағымдағы және (немесе) жинақ шоттарын ашу мерзімдерін бұзғаны үшін, сондай-ақ ай сайынғы және жылдық есептерді беру мерзімдерін бұзғаны үшін кондоминиум объектісін басқару функцияларын жүзеге асыратын заңды тұлғаларға қатысты әкімшілік жазаны қатаандату;

– көппәтерлі түрғын үйдің құрылышын немесе реконструкциясын жүзеге асыратын тапсырыс берушінің (құрылыш салушының) және кондоминиум объектісін басқару функцияларын жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалардың кондоминиум иелері бірлестігінің кеңесіне түрғын үй заңнамасында көзделген құжаттарды ұсынбағаны үшін жауапкершілікті белгілеу бөлігінде түзетулерді көздейді.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды дайындау мерзімі 2025 жылғы 21 мамырға дейін белгіленген.

38. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексіне) түрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Рай А.П., Сабильянов Н.С., Смышляева Е.В., Кучинская Ю.В., Орынбасаров Б.Т.

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: Жайымбетов М.Ж., Смағұлов Б.А., Бексұлтанов К., Мамбетов Е.Н., Кучинская Ю.В., Наумова Д.Р., Колода Д.В., Арсютин Н.Г.

Заң жобасы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне түрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына ілеспе болып табылады және Мемлекет басшысының тапсырмаларын іске асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасында үй-жайлардың (пәтерлердің) меншік иелері кооперативтеріне салық салу тәртібі, атап айтқанда оларды корпоративтік табыс салығын төлеуден, оның ішінде кондоминиум объектісінің ортақ мұлкін жалға алудан алынған табыстан алынатын салықтан босату көзделген.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды дайындау мерзімі 2025 жылғы 21 мамырға дейін белгіленген.

39. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Біріккен Ұлттар Ұйымы арасындағы цифрлық инклюзия және трансформация жөніндегі Азия-Тынық мұхиты министрлік

конференциясын үйімдастыру туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбдиев Е.Т., Казанцев П.О., Нұрымова Г.А., Сулейменова Ж.Д., Бейсенбаев Е.А., Керімбек Б.Б., Наумова Д.Р., Сейтжан К.С.

Келісім Азия-Тынық мұхиты өнірі экономикасының негізгі секторларында цифрандыруды дамытуға; Қазақстан IT-экспорттың үлғайтуға; цифрандыру саласындағы аса маңызды бастамалар мен жобаларды іске асыруды үйлестіруге, сондай-ақ Қазақстанның өнірлік деңгейде ықпал ету саласын көңейтуге бағытталған.

Аталған заң жобасы бойынша қорытынды әзірлеу мерзімі 2024 жылғы 4 қыркүйекке дейін белгіленген.

Аталған заң жобасы бойынша жұмыс тобының отырыстары мен Комитеттің көңейтілген отырысы өтті.

2024 жылғы 19 маусымда Зандағы Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жолдады.

2024 жылғы 27 маусымда Зандағы Сенат мақұлдап, ол Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

Комитет өткізген іс-шаралар

2023 жылғы 1 қыркүйектен 2024 жылғы 28 маусымға дейінгі кезеңде Комитет 5 тақырыптық отырыс, 1 дөңгелек үстел, 2 Үкіметтік сағат және Қазақстан Республикасы Жоғары аудиторлық палатасы төрағасының есеп беруін өткізді.

1) VIII шақырылған Парламент Мәжілісінің екінші сессияға арналған негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес **2023 жылғы 26 қыркүйекте Экономикалық реформа және өнірлік даму комитетінің «Экспортты ынталандыру және «Kazakhexport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ компаниясының базасында Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру мақсатында барлық қажетті құралдарды шоғырландыра отырып, экспортты ілгерілетудің толыққанды институтын құру мәселелері және «KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ қызметі туралы» тақырыптық отырысы өткізілді.**

Отырысты Комитет төрағасы Нұртай Салихұлы Сабильтянов жүргізді.

«KazakhExport» экспорттық сақтандыру компаниясы» АҚ Басқармасының төрағасы Аслан Ермекұлы Калигазин депутаттар алдында баяндама жасады.

Отырысқа Қазақстан Республикасының Сауда және интеграция вице-министрі Қайрат Қалмұқаметұлы Төребаев және «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ Басқарма төрағасының орынбасары Усен Асқарұлы Фалым қатысты.

Тақырыптық отырыс барысында депутаттар экспорттаушы кәсіпорындарға сыртқы сауда операциялары кезінде төлем жасамау тәуекелінен сақтандырып қорғауды, экспорттық циклдің

барлық кезеңдерінде қауіпсіздік кепілдіктерін, шикізаттық емес экспортты дамыту мен ілгерілетуді, компания қызметінің негізгі көрсеткіштерін және басқаларды ұсынуға қатысты өзекті мәселелерді көтерді;

2) VIII шақырылған Парламент Мәжілісінің екінші сессияға арналған негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес **2023 жылғы 24 қазанды** Экономикалық реформа және өндірлік даму комитетінің « Жолаушылар тасымалы» АҚ мен «ҚТЖ-Жұк тасымалы» ЖШС жолаушылар және жүк тасымалдарының проблемалық мәселелері мен ағымдағы жай-күйі. Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Жолдауын іске асыру шенберінде «Қазақстан темір жолы» Ұлттық компаниясы» АҚ-ны толыққанды көліктік-логистикалық компанияға айналдыру» атты тақырыптық отырысы өткізді.

Отырысты Комитет төрағасы Сабилянов Нұртай Салихұлы жүргізді.

Депутаттар алдында Қазақстан Республикасының Көлік вице-министрі Мақсат Қайыржанұлы Қалиақпаров және «Қазақстан темір жолы» Ұлттық компаниясы» АҚ басқарма төрағасының орынбасары Әнуар Мұратұлы Ахметжанов баяндама жасады.

Отырысқа «Қазтеміртранс» АҚ, «ҚТЖ-Жұк тасымалы» ЖШС, «Жолаушылар тасымалы» АҚ, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасының өкілдері және т.б. қатысты.

Тақырыптық отырыс барысында депутаттар «Жолаушылар тасымалы» АҚ және «ҚТЖ-Жұк тасымалы» ЖШС жолаушылар және жүк тасымалының проблемалық мәселелерін талқылады;

3) VIII шақырылған Парламент Мәжілісінің екінші сессияға арналған негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес **2023 жылғы 28 қарашада** Экономикалық реформа және өндірлік даму комитетінде «Мемлекет басшысы Қ. К. Тоқаевтың 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауында белгіленген «Дарбаза-Мақтаарал», «Аягөз-Бақты», «Достық-Мойынты» ірі теміржол жобаларын іске асыру барысы туралы» тақырыбында тақырыптық отырыс өтті. Отырысты Комитеттің төрағасы Нұртай Салихұлы Сабилянов жүргізді.

Отырыста Қазақстан Республикасының Көлік вице-министрі Сатжан Әйтенұлы Аблалиев баяндама жасады. Бұл жобаны талқылауға «Қазақстан темір жолы» ҰК» АҚ басқармасы төрағасының орынбасары Қанат Есмұханұлы Әлмағамбетов те қатысты.

Отырыс барысында Комитет депутаттары ірі теміржол жобаларын іске асыру бойынша өзекті мәселелерді көтерді;

4) VIII шақырылған Парламент Мәжілісінің екінші сессияға арналған негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес **2023 жылғы 5 желтоқсанда** Экономикалық реформа және өндірлік даму комитетінің «Мүгедектігі бар адамдар үшін көлік инфрақұрылымының барлық түрлерінің қолжетімділігі» тақырыбында тақырыптық отырысы өтті. Отырысты Комитет төрағасы Сабилянов Нұртай Салихұлы жүргізді.

Депутаттар алдында Көлік вице-министрі М.Қ. Қалиақпаров, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау вице-министрі Е.Д. Оспанов, сондай-ақ «ҚТЖ» ҰК» АҚ Басқарма төрағасының орынбасары Әлмағамбетов Қанат Есмұханұлы баяндама жасады.

Көлік министрлігінің өкілі өз баяндамасында мүгедектігі бар адамдардың толыққанды және белсенді өмір сүруін қамтамасыз ету мақсатында нормативтік базаны жетілдіру бойынша жұмыс жалғасып жатқанын атап өтті. Мүгедектігі бар адамдарды қолдау және оларды қоғамға тарту жөніндегі шаралар жан-жақты болып табылатыны және олармен барлық мемлекеттік органдар айналысатыны туралы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау вице-министрі өз баяндамасында айттып өтті. Вокзалдарда, жолаушылар тасымалында мүгедектігі бар адамдар үшін кедергісіз орта құру, сондай-ақ осы саладағы басым міндеттер туралы «ҚТЖ» ҰК» АҚ өкілі баяндағы.

Отырыс барысында Комитет депутаттары мүгедектігі бар адамдар үшін көлік инфрақұрылымының барлық түрлерінің қолжетімділігі туралы өзекті мәселелерін және көтеріліп жатқан мәселені одан әрі дамыту мәселелерін көтерді;

5) **2024 жылғы 8 ақпанда** Экономикалық реформа және өнірлік даму комитеті «Мемлекеттік сатып алу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын талқылау бойынша дөңгелек үстел өткізді. Отырысты Комитет төрағасы Сабилянов Нұртай Салихұлы жүргізді.

Отырыс барысында Дөңгелек үстелде Қаржы вице-министрі Д.М. Кенбеил, «Атамекен» Қазақстан Республикасы Ұлттық кәсіпкерлер палатасы Өңдеу өнеркәсібі комитетінің төрағасы Т.У. Нағуманова сез сойладеі.

Отырыс барысында дөңгелек үстелге қатысушылар өзекті мәселелер бойынша, атап айтқанда, мемлекеттік сатып алу қорыттындыларына шағымдануға, конкурстық рәсімдердің ұзақтығына, сондай-ақ бір көзден сатып алуға қатысты пікір алмасты. Дөңгелек үстел отырысына барлық орталық мемлекеттік органдардың, сондай-ақ облыстардың, республикалық манызы бар қалалардың және астананың жергілікті атқарушы органдарының өкілдері де қатысты;

6) VIII шақырылған Парламент Мәжілісінің екінші сессияға арналған негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес **2024 жылғы 4 сәуірде** «Әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациялар қызметінің өзекті мәселелері» тақырыбында Экономикалық реформа және өнірлік даму комитетінің тақырыптық отырысы өтті. Отырысты Комитет төрағасы Нұртай Салихұлы Сабилянов жүргізді.

Депутаттар алдында «Ауыл» партиясы фракциясының мүшесі А.А. Бақжоаев, Ұлттық экономика вице-министрі Б.А.Құдайбергенов, сондай-ақ «Astana» ӘҚК» АҚ Басқарма төрағасы Б.С. Баймұқаш және «Kokshe» ӘҚК» АҚ Басқармасының төрағасы С.Т. Сыздықов баяндама жасады. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің өкілі өз баяндамасында Мемлекет басшысы Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің 2021 жылғы 25 ақпандағы бесінші отырысында Әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациялардың (бұдан әрі - ӘҚК) жұмысын толыққанды

институттарға айналдыра отырып, оларды қайта форматтауға тапсырма бергенін айтып өтті.

Талқылау барысында депутаттар мен ӘҚҚ өкілдері тарапынан әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациялар қызметінің тиімділігі, орындалатын функциялардың шашыраңқылығы, ашықтығы және олар бойынша есептілік мәселелері көтерілді.

Талқылау нәтижелері бойынша Экономикалық реформа және өнірлік даму комитеті ӘҚҚ қызметін реттейтін, олардың функциялары, міндеттері, жұмыс істеу тетіктері нақты айқындалған, толыққанды өнірлік институтқа айналдыру мақсатында заң әзірлеу қажеттілігі туралы шешім қабылдады.

7) 2023 жылғы 25 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жалпы отырыстар залында «Сауда саясатын дамыту мәселелері» тақырыбында «Үкімет сағаты» өтті. Қазақстан Республикасының Сауда және интеграция министрі А.А. Шакқалиев баяндама жасап, Экономикалық реформа және өнірлік даму комитетінің төрағасы Н.С. Сабильянов қосымша баяндама жасады. «Үкімет сағатының» қорытындысы бойынша ұсынымдар жобасы әзірленді.

8) 2024 жылғы 29 сәуірде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жалпы отырыстар залында «Жаңа өнеркәсіптік саясат – өндеу өнеркәсібін дамытудың сапалы жаңа моделі» тақырыбында «Үкімет сағаты» өтті. Қазақстан Республикасының Өнеркәсіп және құрылыш министрі К.Б. Шарлапаев баяндама жасап, Экономикалық реформа және өнірлік даму комитетінің төрағасы Н.С. Сабильянов қосымша баяндама жасады. «Үкімет сағатының» қорытындысы бойынша ұсынымдар жобасы әзірленді.

9) 2024 жылғы 12 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жалпы отырыстар залында «Көлікті дамытуға және көлік саласындағы мемлекеттік бақылауды қамтамасыз етуге бөлінген бюджет қаражатын пайдаланудың тиімділігі туралы» тақырыбында Қазақстан Республикасы Жоғары аудиторлық палатасы төрағасының есебі өтті. Қазақстан Республикасы Жоғары аудиторлық палатасының төрағасы А.А. Смайилов баяндама жасап, Экономикалық реформа және өнірлік даму комитетінің төрағасы Н.С. Сабильянов қосымша баяндама жасады. Қорытындысы бойынша ұсынымдар жобасы әзірленді.

2023 жылғы 1 қыркүйектен 2024 жылғы 28 маусымға дейінгі кезеңде Комитет келіп түскен заң жобалары бойынша **134**-ден астам қорытынды дайындалап, қарады. Комитет депутаттары Мәжілістің жұмыс топтарының құрамында және Мәжілістің бейінді комитеттерінің қызметі шенберіндегі жұмыс кездесулеріне белсенді қатысты. Мемлекеттің лауазымды тұлғаларына **64** депутаттық сауал жолданды. Азаматтардың өтініштері бойынша **3145** астам хат қаралып, партиялардың қоғамдық қабылдауларына азаматтарды қабылдау жүзеге асырылды.

ІІІ БӨЛІМ

ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНДЕГІ САЯСИ ПАРТИЯЛАР ФРАКЦИЯЛАРЫНЫң ЖӘНЕ «ИНКЛЮЗИВТІ ПАРЛАМЕНТ» ДЕПУТАТТАР ТОБЫНЫң ЖҰМЫСЫ ТУРАЛЫ

3.1. «AMANAT» ПАРТИЯСЫНЫң ФРАКЦИЯСЫ

ҚР Парламенті Мәжілісі депутаттарының кезектен тыс сайлауының қорытындысы бойынша партия **62** депутаттық мандат алды, оның ішінде **40-ы партиялық тізімдер бойынша** (*дауыс беруге қатысқан сайлауыштардың 53,9% - ы*), 22-сі бір мандатты аумақтық сайлау округтері бойынша, бұл ҚР Парламенті Мәжілісі депутаттарының жалпы санының **63,2% -ын** құрайды. **Фракция құрамы 64,5% -ға жаңартылды.**

2024 жылдың 01.06. жағдай бойынша Фракция құрамында **11 әйел** (*Фракция мүшелерінің жалпы санының 17,7%*), 35 жасқа дейін 5 депутат (8,1%) бар.

Партия төрағасы Е.Ж. Қошанов **Парламент Мәжілісінің Төрағасы**, А.П. Рай –**Төрағаның орынбасары** болып сайланды.

Мәжілістің 7 тұрақты Комитетінің 6-уында Фракция мүшелері төраға (А.К. Аймагамбетов, Е.Т. Жаңбыршин, С.В. Имашева, А.С. Құспан, Н.С. Сабильянов, Т.М. Савельева) болып табылады, 7 комитет хатшысының **5-еуі** (М.Н. Ергешбаев, Е.Н. Мамбетов, А.Ә. Сарым, Б.Ә. Смагұлов, Е.В. Смышляева) осы Фракцияның мүшелері.

Фракция Жетекшісі – ҚР Парламенті Мәжілісінің Әлеуметтік мәдени даму комитетінің мүшесі Е.С. Бейсенбаев.

Фракция Жетекшісінің орынбасарлары – П.О. Казанцев, Е.Б. Саиров, Ж.Д. Сүлейменова.

Фракция Төралқасының мүшелері – Е.С. Бейсенбаев, П.О. Казанцев, Е.Б. Саиров, Ж.Д. Сүлейменова, Ж.С. Әшімжанов, Ю.В. Кучинская, А.Ә. Сарым, Е.В. Смышляева, Д.Н. Тұрғанов.

Фракцияның заң жобалау қызметі

Фракцияның заң жобалау қызметі ҚР Президенті Қ.К. Тоқаевтың Жолдауларын; ҚР Президенті Қ.К. Тоқаевтың «Әділетті Қазақстан: бәріміз және әрқасымыз үшін. Қазір және әрдайым» сайлауды тұғырнамасын іске асыру жөніндегі Жол картасын, саяси жаңғыртудың ауқымды бағдарламасы, «Күшті Президент – ықпалды Парламент – есеп беретін Үкімет» формуласына негізделген конституциялық реформаны; «AMANAT» партиясының 2023-2027 жылдарға арналған «ХАЛЫҚПЕН БІРГЕ!» Сайлауды бағдарламасын орындау бойынша Жол картасын (бұдан әрі – Жол картасы) **заңнамалық қамтамасыз етуге бағытталған.**

Фракция мүшелері **37 заң жобасының 33-іне бастамашылық етті**, оның ішінде: «Онлайн платформалар және онлайн – жарнама туралы», «Заңсыз иемденілген активтерді мемлекетке қайтару туралы», «Ұлттық қор – балаларға» бастамасын іске асыру, әйелдер құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері

бойынша; кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша, ойын бизнесі, лотерея және лотерея қызметі мәселелері бойынша, сондай-ақ: жол қозғалысын үйімдастыру; сұйытылған газ айналымын реттеу процестерінің реинжинириングі; Мемлекеттік корпорация; салық салу; салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер; ақпараттық қауіпсіздік; байланыс, цифрландыру және ақпараттандыру саласының инвестициялық ахуалын арттыру; білім беру және тәлімгерлік; КР арнаулы мемлекеттік органдарында Ұлттық қауіпсіздік пен қызметті қамтамасыз ету; жер қойнауын пайдалану саласын жетілдіру; ғылым; мемлекеттік статистика және деректерді басқару, мемлекеттік наградалар туралы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін ақы алу тәртібін жетілдіру бойынша; тұрғын үй саясатын реформалау бойынша және т. б. мәселелер.

Фракция мүшелері КР Парламенті Сенатына жолданған 100 заң жобасының 45-не барлығы 2 030 түзету енгізді.

Фракция атынан депутаттық сауалдары

Фракция мүшелері Үкімет мүшелерінің атына 268 депутаттық сауал жариялады. Бұл барлық жарияланған сауалдардың 51 % құрайды.

Депутаттық сауалдарда ерекше назар аударуды және оларды жедел шешуді талап ететін өзекті мәселелер жарияланды, соның ішінде әйелдерге қатысты зорлық-зомбылыққа қарсы шаралар қабылдау туралы Ж.Д. Сүлейменова; лотореялық терминалдардың қызметіне және вакцинациялауға қатысты Е.С. Бейсенбаев; ауыл шаруашылығында ылғал үнемдейтін технологияларды пайдалануды кеңейту туралы С.М. Пономарев; елдің барлық базарларының қызметін прокурорлық қадағалауға қатысты Н.А. Сәрсенғалиев; Шымкент МӘЗ жұмысының экологиялық жағдайына қатысты Д.Е. Исабеков; салық саясатын жетілдіру туралы Ә.О. Жұбанов; сирек кездесетін металдарды өндіру және қайта өндеу туралы М.Ж. Жайымбетов; Павлодар облысының фермерлері үшін алыс шетелден асыл тұқымды малды жеткізу кезіндегі құқық бұзушылықтарға қатысты Н.К. Әшімбетов, елдегі проблемалық ЖЭО бойынша Н.С. Шаталов; бала туған әйелдерге ана капиталын беру туралы Е.Б. Саиров; кәмелетке толмағандар арасында насыбайды таратуға тыйым салу туралы Ж. Амантай; отандық жоғары оқу орындары жанындағы Директорлар кеңестерінің рөлі туралы М.С. Башимов; үлестік құрылыш туралы Д.Б. Тұрлыханов; Құрылыш кодексінің жобасын әзірлеуге қатысты, балалардың жазғы демалысы мен бос уақытын үйімдастыру туралы Е.С. Бейсенбаев, экономиканы ырықтандыру жөніндегі шаралар туралы Н.С. Шаталов, отандық санитария мәселелері туралы Сәрсенғалиев Н.А., жаңа жылыту маусымына дайындық туралы Д.Н. Тұрганов, бұқаралық іс-шараларды өткізу кезінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету туралы Н.А. Сәрсенғалиев, елді мекендердің өрт қауіпті кезеңіне дайындығы туралы П.О. Қазанцев, ұлттық мәдениет пен киімге немісіз қарау туралы

С.Б. Мұсабаев, туристік саланы дамыту туралы Е.Т. Жаңбыршин көтерді.

Ел өнірлеріндегі су тасқыны жағдайына байланысты: елдегі су тасқыны жағдайына қатысты, су тасқынының салдарын жою және алдын алу шаралары туралы, елдегі гидротехникалық құрылыштардың жай-күйі туралы, су тасқынына қарсы жұмыстардың тиімділігін арттыру туралы, табиғи апат салдарынан зардал шеккендерге әлеуметтік көмек алуға кедергі келтіретін құқықтық олқылықтар туралы бірқатар депутаттық сауалдар жарияланды (М.М. Толықбаев, Н.А. Сәрсенғалиев, М.З. Ескендеров, Е.Т. Жаңбыршин, Е.Б. Саиров, Р.Р. Заитов, А.Қ. Қалықов, Ә.О. Жұбанов, Е.В. Смышляева, Б.Т. Бейсенгалиев, Д.В. Колода).

Жалпы, Фракция мүшелері жариялаған депутаттық сауалдар қоғам өмірінің және қоғамдық қатынастардың маңызды салаларын қамтыды.

Фракции іс-шаралары

9 Фракция жиналышы өткізілді, оның ішінде ҚР Үкімет мүшелерінің қатысуымен – 8.

2023 жылғы 31 тамызда Фракцияның кеңейтілген Жиналышында ҚР Премьер-Министрі **Ә.А. Смайлов** **Фракцияға** Мемлекет басшысының 2019-2023 жылдардағы Жолдауларының және Президенттің 2023-2029 жылдарға арналған сайлауалды бағдарламасын іске асыру жөніндегі Жол картасының орындалу барысы туралы **хабарлады**. Жиналыш қорытындысы бойынша Парламенттің кезекті сессиясының ашылуы қарсаңында Фракция мүшелерін Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К. Тоқаевтың Жолдаулары мен бағдарламалық құжаттарының іске асырылуы туралы тұрақты негізде хабардар ету туралы шешім қабылданды.

2023 жылғы 14 қыркүйекте Фракцияның кеңейтілген Жиналышында балалардың құқықтары мен занды мұddeлерін қорғауды қамтамасыз ету мәселелері талқыланды. Бала құқықтары жөніндегі уәкіл Д.Б. Зәкиеваның, Оқу-агарту министрі ғ.Б. Бейсембаевтың, ҮЕҮ өкілдерінің, «АМАНАТ» партиясының хатшысы Ш.Т. Каринованың баяндамалары тыңдалды.

2023 жылғы 30 қазанда Фракцияның кеңейтілген жиналышында ҚР Премьер-Министрінің орынбасары – Қаржы министрі **Е.К. Жамаубаевтың**, ҚР Ұлттық экономика министрі **Ә.С. Қуантыровтың** баяндамалары тыңдалды, 2024-2026 жылдарға арналған республикалық бюджетте бағдарламалық құжаттар мен «АМАНАТ» партиясының 2023-2027 жылдарға арналған «ХАЛЫҚПЕН БІРГЕ!» сайлауалды бағдарламасы Жол картасының іс-шараларын қаржылық қамтамасыз ету мәселелері талқыланды.

2023 жылғы 9 қарашада Фракцияның кеңейтілген жиналышында лудомания және букмекерлік кеңселерді реттеу мәселелері талқыланды. ҚР Туризм және спорт министрі **Е.Б. Маржықпаевтың** баяндамасы тыңдалды. Талқылау қорытындысы бойынша ойын бизнесі, лотерея және лотерея

қызметі мәселелері бойынша заң жобасын әзірлеу бойынша ұсыныстар енгізілді.

Ағымдағы жылғы 6 ақпанда Фракция жиналысында талқыланғаннан кейін Мемлекет басшысына ҚР Премьер-Министрі лауазымына О.А. Бектеновтің кандидатурасы ұсынылды.

Ағымдағы жылғы 8 ақпанда ҚР Президенті Қ.К. Тоқаевтың 2024 жылғы 7 ақпандығы ҚР Үкіметінің кеңейтілген отырысында қойған міндеттерін іске асыруды талқылау бойынша Фракция жиналысы өткізілді.

Ағымдағы жылғы 29 ақпанда Фракцияның кеңейтілген жиналысында «Ауыл аманаты» бағдарламасын іске асыру мәселелері талқыланды. Премьер-Министрдің орынбасары Т.Қ. Дүйсенованаң және Ауыл шаруашылығы министрі А.С. Сапаровтың баяндамалары тыңдалды.

Ағымдағы жылғы 7 маусымда Фракцияның кеңейтілген Жиналысында ҚР Премьер-Министрінің орынбасары – Ұлттық экономика министрі Н.С. Байбазаровтың, Қаржы министрі М.Т. Такиевтің салық салу жүйесін жетілдіру жөніндегі баяндамалары тыңдалды.

Ағымдағы жылғы 27 маусымда Фракцияның кеңейтілген жиналысында ҚР Премьер-Министрінің орынбасары – Ұлттық экономика министрі Н.С. Байбазаровтың АМАНАТ» партиясының 2023-2027 жылдарға арналған «ХАЛЫҚПЕН БІРГЕ!» Сайлауалды бағдарламасының 2023 жылы және 2024 жылғы бес айында іске асырылу қорытындылары туралы есебі тыңдалды.

Фракция мүшелерінің Партияның қоғамдық қабылдаудын азаматтарды қабылдау

Депутаттар – Фракция мүшелерінің Партияның респубикалық қоғамдық қабылдау бөлмесінде азаматтарды қабылдаудың бекітілген кестесіне сәйкес 2023 жылғы 1 қыркүйектен бастап 2024 жылғы 26 маусымға дейін депутаттар – Фракция мүшелері 73 қабылдау өткізіп, 571 адам қабылдады.

Өнірлерге екі рет шығу барысында депутаттар – Фракция мүшелері партия филиалдарының қоғамдық қабылдау бөлмелерінде азаматтарды қабылдады. Жеке мәселелер бойынша барлығы 300 қабылдау өткізілді, 2064 адам қабылданды, 237 мәселе сол жерде оң шешілді.

Өнірлердегі қызмет

Ағымдағы жылғы шілде-тамыз айларында Фракция мүшелері өнірлерде жұмыс атқарды. Депутаттар Жеке жұмыс кестесіне сәйкес тек бекітілген өнірлерге барды.

Жазғы сапар нәтижесінде 578 елді мекенге барып, 30 мыңға жуық адамды қамтитын 1 206 кездесу өткізілді, оның барысында 1 692 сұрақ пен азаматтардың

ұсыныстары түсті. Оларды жүйелендіргеннен кейін 1 135 проблемалық мәселе анықталды, оның ішінде 362 елдік, 107 өнірлік және 666 жергілікті маңызы бар мәселелер.

2024 жылғы 3-12 қаңтар аралығында депутаттар – партия Фракциясының мүшелері еліміздің барлық өнірлеріне кезекті сапарымен шықты.

Өнірдегі жұмыс қорытындысы бойынша депутаттар 414 елді мекенге барды, 23,5 мыңнан астам адамды қамтумен 870 кездесу өткізdi.

Сапар барысында Фракция депутаттары 1234 сұрақ пен азаматтардың ұсыныстарын алды. Оларды жүйелендіргеннен кейін 1 023 проблемалық мәселе анықталды, оның ішінде 401 елдік, 73 өнірлік және 549 жергілікті маңызы бар.

Мәжіліс депутаттары – «AMANAT» партиясы Фракциясының мүшелері су тасқынына қарсы іс-шараларға жедел турде қосылды. **Ағымдағы жылғы 29 наурыз** бен **18 мамыр аралығында** депутаттардың өнірлерге мерзімді сапарлары болды.

28 Мәжіліс депутаты – «AMANAT» партиясы Фракциясының мүшелері су тасқындан зардап шеккен 11 өнірге барды. Қын жағдайға байланысты бірқатар өнірлерге депутаттар екі рет (Ақмола, Ақтөбе, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Павлодар, Қостанай, Солтүстік Қазақстан облыстарына) және Атырау облысына үш рет барды.

Фракция мүшелерінің қатысуымен өзге де іс-шаралары

2023 жылғы 1 желтоқсанда Астана қаласында «AMANAT» партиясының қолдауымен Қазақстандық мүгедектер конфедерациясы үйимдастырыған «Жан Шуақ» қоғамдық сыйлығының лауреаттарын марапаттаудың XVI салтанатты рәсімі өтті. Салтанатты рәсімге «Инклюзивті Парламент» депутаттық тобының мүшелері қатысты, оның құрамына Парламент Мәжілісінің 19 депутаты кіреді. Топты депутат – Фракция мүшесі Е.Т. Әбдиев басқарады.

Қазіргі заманғы қоғамдағы әйелдердің рөлін арттыру, сондай-ақ олардың саяси өмірге қатысуын көнегіту мақсатында **«AMANAT» партиясының Әйелдер қанаты** құрылды. Парламент Мәжілісіндегі партия фракциясының әйел мүшелері партияның Әйелдер қанатын қалыптастыруға белсенді қатысты: депутаттар партияның өнірлік филиалдары жанынан Әйелдер қанатын құру үшін өнірлерге барды, 2023 жылғы 7-9 желтоқсанда Әйелдер қанатының бірінші отырысына қатысты.

Сондай-ақ, депутаттар «Кітап-AMANAT», «Алтын домбыра» Республикалық айтысы және т.б. партиялық жобаларды іске асыруға белсенді қатысты.

10-16 маусым аралығында депутаттар «Астана-Алматы» трассасының жол бойындағы аумағын тазарту бойынша **ROAD – эстафетаға** белсенді қатысты.

Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың бастамасымен «Таза Қазақстан» жалпыұлттық жобасы аясында депутаттар – партия

Фракциясының мүшелері а.ж. маусым айы бойы «Таза бейсенбі» экологиялық акциясына қатысты.

Медицина саласының қызметкерлерін қолдау, сондай-ақ «AMANAT» партиясының әйелдер қанатының бастамаларын іске асыру шеңберінде дәрігер кәсібінің құндылығын дәріптеу мақсатында **Ағымдағы жылғы 18 маусымда** Астана қаласында медицина қызметкерлері күнінің кәсіби мерекесі қарсаңында депутаттар – партия Фракциясының мүшелері өнірлерден медицина саласының 320 өкілінің қатысуымен «Доктор-Talks» кейс-платформасының белсенді қатысуышылары болды.

Ағымдағы жылғы 20 маусымында Фракция депутаттары ҚР Парламенті Мәжілісі Төрағасының, «AMANAT» партиясы төрағасының Е.Ж. Қошановтың қатысуымен Қазақстан Республикасының ШЫҰ Жастар кеңесіне төрағалық етуі шеңберінде ШЫҰ Жастар кеңесінің XVII отырысына қатысты.

Ақпараттық-түсіндіру жұмысы

Facebook-те Фракцияның жеке парақшасы бар, онда - 3 502 оқырман және 1 772 келуші. Парақшада 283,6 мың адам қамтылған 1 028 жарияланым орналастырылды (2023 жылғы 1 қыркүйектен бастап ағымдағы жылғы 10 маусымга дейін – 14 589 лайк, 1 246 пікір).

Telegram-арнада және **TikTok-та** тиісінше 570 жарияланым және 32 жарияланым орналастырылды, 275 мың адам қамтылды.

Фракция мүшелерінің көпшілігінде Facebook (61), Instagram (59), Tik Tok (19), Telegram-арна (5) әлеуметтік желілерінде аккаунттары бар.

3.2. «АУЫЛ» ПАРТИЯСЫНЫҢ ФРАКЦИЯСЫ

Фракция жетекшісі – ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты С. Р. Егізбаев.

Фракция мүшелері: депутаттар Қ.Ж. Абден, Н.Г. Арсютин, Ж.М. Дайрабаев, А.А. Баққожаев, Е.Б. Саурықов, А.Т. Зейнуллин, Т.Ф. Серіков

Депутат С.Р. Егізбаев Аграрлық мәселелер жөніндегі комитетті басқарады, депутат А.А. Баққожаев – Мәжіліс жанындағы Қоғамдық палатаның мүшесі.

Фракция міндеті – заң шығару және өзге де қызметте «Ауыл» партиясы басшы органдарының шешімдерін және сайлаушылар аманаттарын іске асыру.

Фракция мүшелері бастамашы болған заң жобалары

Депутаттар – фракция мүшелері VIII салланған Парламент Мәжілісінің екінші сессиясы барысында бірлескен авторлықта «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне процестік заңнаманы жетілдіру, адвокаттық қызмет және заң көмегін көрсету, дауларды соттан тыс және сотқа дейінгі шешу

мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Экономикалық құқық бұзушылықтар мен заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (ізін жасыруға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қымыл бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне одан әрі қылмыссыздандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Экімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (Н.Г. Арсютин), «ҚР кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотореялар және лотореялық қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «ҚР кейбір заңнамалық актілеріне туристік саланы қолдау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (А.А. Баққожаев) сияқты **5 заң жобасына** бастамашылық жасады.

10 заң жобасы бойынша қорытынды дайындау үшін фракцияның **4 депутаты (Н.Г. Арсютин, Т.Ф. Серіков, А.Т. Зейнұллин, А.А. Баққожаев)** жұмыс топтарының басшылары болып бекітілді.

Заң шығару жұмысы процесінде Парламент Мәжілісінің бірінші сессиясы барысында фракция мүшелері депутаттардың жұмыс топтарында **300 тұзету** енгізді.

Қазіргі уақытта фракция депутаттарының күш-жігері VIII сайланған Парламенттің бірінші сессиясының ашылуында Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев қойған тапсырмаларды орындау үшін топырақ құнарлылығын сақтауға және жақсартуға, ауыл шаруашылығы жерлерін ұтымды пайдалануға бақылауды күштегінде, сондай-ақ дақылдардың өнімділігі мен әртараптандырылуын арттыруға бағытталған заң жобаларын өзірлеуге жұмылдырылған.

Депутаттық сауалдар

Екінші сессияның басынан бастап фракция депутаттары **46** депутаттық сауал жолдады.

Сауалдардың негізгі тақырыптары: қолайсыз ауа-райынан зардал шеккен ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді қолдау бойынша дағдарысқа қарсы Жол картасын қабылдау қажеттілігі туралы; күнбағысқа экспорттық баждың күшін жою туралы; ветеринария мәселелері бойынша; Агробанк қыру қажеттілігі туралы; Ауыл шаруашылығы техникасын жаңарту мәселелері бойынша; киік санын реттеу бойынша; құс шаруашылығы мәселелері бойынша; көктемті-егіс жұмыстарына дайындық бойынша; медициналық-әлеуметтік мекемелердің кіші персоналының жалақысын арттыру туралы; ветеринарлар мен агрономдарды «Дипломмен ауылға» бағдарламасына енгізу туралы; қалаларға ағылып жатқан ауыл жастарын жұмысқа орналастыру туралы; ауыл әйелдерінің кәсіпкерлік мәселелері бойынша; мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік қолдау және инклузивті ортаны дамыту мәселелері бойынша және т. б.

Азаматтарды қабылдау

Фракция депутаттары 2023 жылғы 1 қыркүйек пен 2024 жылғы 28 маусым аралығында партияның қоғамдық қабылдау бөлмесінде **504** азаматты қабылдады.

2024 жылғы қантарда фракция депутаттары өнірлерге шығу кезінде сайлаушылармен кездесулер үйимдастырып, **4000-нан** астам азаматты қабылдады.

Ауыл тұрғындарын жеке қабылдау барысында әлеуметтік мәселелер, ауыл шаруашылығын дамытудың проблемалық мәселелері, мемлекеттік және құқық қорғау органдарының шешімдерімен келіспеу, мүмкіндігі шектеулі адамдардың құқықтарын қорғау және т. б. мәселелер көтерілді.

Фракция іс-шаралары

Депутат Қ.Ж. Абден және **Фракцияның басқа да депутаттары** 2023 жылғы 3 қазанда «Ұлт рухының ұясы – Ауыл-Ана» республикалық ауыл әйелдері слетінің жұмысына қатысты.

Фракция басшысы, Аграрлық мәселелер комитетінің төрағасы **С. Р. Егізбаев** 2023 жылғы 9 қазанда Чехия Парламенті депутаттары палатасы ауыл шаруашылығы комитетінің төрағасы Михал Кучерамен кездесті.

Депутат **Қ.Ж. Абден** 2024 жылғы 16 қазанда «Әйелдер, бейбітшілік және қауіпсіздік» халықаралық конференциясына қатысты.

«Ауыл» ХДПП фракциясы 2023 жылғы қарашада ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаттары арасында ауыл шаруашылығы және қайта өңдеу өнеркәсібі қызметкерлерінің күніне арналған үстел теннисі, шахмат және бильярдтан спорттық жарыстар өткізді.

Фракция депутаттары 2023 жылғы 13 қарашада Беларусь Республикасы Ұлттық Жиналысы мен Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі ынтымақтастық жөніндегі жұмыс тобының онлайн-отырысына қатысты. Онда фракция басшысы, Аграрлық мәселелер жөніндегі комитет төрағасы **С.Р. Егізбаев** еki ел арасындағы ауыл шаруашылығы саласындағы ынтымақтастықтың басымдықтары туралы сөз сөйледі.

«Ауыл» ХДПП фракциясы 2023 жылғы 13-15 желтоқсанда Парламент Мәжілісінің кітапханасында «**Ауыл нақыштары**» фотосуреттер көрмесін үйимдастырды.

Фракция басшысы, Аграрлық мәселелер жөніндегі комитет төрағасы С.Р. Егізбаевтың және фракция депутаттарының қатысуымен 2023 жылғы желтоқсанда агроенеркәсіптік кешенді қаржыландыру жүйесін жетілдіру, оның ішінде жеке екінші деңгедегі банк (**Агробанк**) құру мәселелері бойынша дөнгелек үстел өткізілді.

ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты, Аграрлық комитеттің төрағасы С.Р. Егізбаев және ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты Н.Г. Арсютин 2024 жылғы 5 қантарда өнірлерге жұмыс сапары барысында Павлодар облысының Екібастұз

қаласындағы жылыжай кешенінің жұмысымен танысып, еңбек үжымымен кездесті. Депутаттар еңбек үжымының жұмысымен танысу барысында еңбек үжымына байланысты мәселелерге көбірек қоңіл бөлді.

Фракция басшысы С.Р. Егізбаев 2024 жылғы 9 қаңтарда «Aitas KZ» АҚ қызметімен танысты. Кездесу барысында фракция басшысы фракцияның Мәжілістегі жұмысы туралы хабардар етті, партияның сайлауды бағдарламасында айтылған кейір мәселелердің іске асрылу барысымен таныстырыды, Агробанк құру мәселелеріне тоқталды.

Фракция депутаттары 2024 жылғы қаңтарда өнірлерге шығу кезінде 83 елді мекенге барып, 151 іс-шара өткізді.

Фракция басшысы С.Р. Егізбаев 2024 жылғы 9 ақпанда Қазақ агротехникалық зерттеу университетінің басшылығымен кездесіп, ғылыми жетістіктерді ауди шаруашылығы мен бизнесте қолдануды көнектіру мәселелерін талқылады.

«Балалар құқығы» апталығы аясында 2024 жылғы 12 сәуірде Астана қаласындағы респубикалық физика-математика мектебінің 3-сынып оқушылары үшін Парламент Мәжілісінің ғимаратына экскурсия және **фракция депутаттарымен** кездесу үйімдестірылды.

Фракция басшысы, Аграрлық мәселелер жөніндегі комитет төрағасы С.Р. Егізбаев 2024 жылдың 23 сәуірінде «Ауыл» ХДПП бастамасымен Петропавл қаласында құрылған студенттік құрылыш жасақтарының салтанатты шеруіне қатысты.

Фракция депутаттарының белсene қатысуымен «Ауыл» ХДПП су тасқынынан зардал шеккен өнірлерге 2024 жылғы сәуір-мамыр айларында 168 млн теңге сомасына 213 тонна гуманитарлық көмек жеткізді.

Фракция отырыстары

Есепті кезеңде фракцияның 25 отырысы өткізілді. Онда депутаттық сауалдардың тақырыптары, Мәжілісте қаралатын заң жобаларына түзетулер және фракция қызметіне байланысты өзге де мәселелер талқыланды. Сонымен қатар, «Ауыл» ХДПП жұмысын одан әрі жетілдіру және оның әлеуетін нығайту мәселелері қаралды.

Ақпараттық-түсіндіру жұмыстары

Фракция ақпарат алаңында тиімді жұмыс жүргізеді. Facebook пен Instagram-да барлық мүшениң аккаунттары бар және барлық депутат-фракция мүшесі жұмыс істейтін әлеуметтік желілерде белсенді.

Масс-медиада және әлеуметтік желілерде заң жобалауды, фракциялық және өкілдік қызметті ілгерілетуде фракцияның барлық мүшесі белсенді.

«Ауыл» ХДПП ақпараттық-түсіндіру жұмысы барысында елдің агроенеркәсптік әлеуетін дамытуға, атап айтқанда, ауды шаруашылығындағы еңбек өнімділігін арттыру үшін фермерлерді сапалы түкиммен қамтамасыз етуге, ауды шаруашылығы

техникасы паркін жаңартуға басымдық беріледі, ауыл шаруашылығын дамытуға бағытталған мемлекеттік субсидиялар көлемін ұлғайтуға, IT-технологияларды енгізуге, агроенеркәсіптік кешенді жетілдіруге және басқа да маңызды аспекттерге баса назар аударылады.

Мал шаруашылығы саласында талқылауға есімді молайтудың заманауи технологияларын пайдалана отырып, асыл түкімді мал басы үлесін ұлғайтудың өзекті мәселелері шығарылып отыр. Үәкілетті мемлекеттік органдардың назары ветеринария мәселелерін шешуге аударылады.

Фракция басшысы С.Р. Егізбаев 2023 жылғы 11 қазанда «Астана», «Қазақстан», «Хабар 24» телеарналарына берген сұхбатында Мәжіліс қарап жатқан, ауа райынан зардап шеккен фермерлерді қолдау мәселелері туралы айтты.

Депутат Е.Б. Саурықов 12 қазанда «Өнірлердің жағдайы Парламент назарында» тақырыбында Қазақ радиосының тікелей эфиріне қатысты.

2023 жылғы 17 қарашада «Казахстанская правда» және «Егемен Қазақстан» газеттерінде **Фракция басшысы С.Р. Егізбаевтың «Ауылдың әл-ауқаты Президент назарында» атты мақаласы жарияланды.**

Депутат Н.Г. Арсютин 2023 жылғы 14 желтоқсанда «Звезда Прииртышья» газетіне сұхбат беріп, «Қаныш Сәтбаев атындағы Канал» РМК проблемалары туралы айтты.

Фракция депутаттарының қатысуымен «Агробанк» мамандандырылған банкін құру жөнінде Аграрлық мәселелер комитеті өткізген дөңгелек үстел туралы 2023 жылғы 20 желтоқсанда «Казахстанская правда» газетінде «Длинные» деньги для аграриев» атты мақала жарияланды. «Агробанк» құру – «Ауыл» ХДПП-ның заңнамалық бастамасы.

Депутат А.А. Баққожаев 2024 жылғы 23 ақпанда «Өсімдік шаруашылығын дамыту» тақырыбында 24 KZ телеарнасының тікелей эфиріне қатысты.

Фракция депутаттарының қатысуымен 2024 жылғы 19 наурызда өткен дөңгелек үстелде ара шаруашылығын дамытудың өзекті мәселелері талқыланды.

Депутат Қ.Ж. Абден 2024 жылдың 4 сәуірінде «Экономикалық қылмыстарды қылмыстық құрамынан айырудың өзекті мәселелері» тақырыбындағы дөңгелек үстелге қатысты.

Фракция депутаты А.Т. Зейнуллин 2024 жылғы 30 мамырда Санкт-Петербургтегі ТМД елдерінің Жастар Парламентаралық Ассамблеясының 22-отырысында сөз сөйлемді. Ол жастар кәсіпкерлігін дамыту мен қолдаудың қазақстандық тәжірибесімен бөлісті.

3.3. «RESPUBLICA» ПАРТИЯСЫНЫҢ ФРАКЦИЯСЫ

Фракция жетекшісі – А.А. Қожаназаров, Аграрлық мәселелер комитетінің мүшесі.

Фракция құрамы: Берденов Р.А., Қошмамбетов А.А., Құспеков О.Х., Наумова Д.Р., Тау Н.

Фракция мақсаты: парламенттік нысандар мен жұмыс әдістерін қолданып, сайлаушылардың талап-тілегін негізге ала отырып партияның сайлауды бағдарламасын жүзеге асыру.

Парламент Мәжілісінің жеті тұрақты комитетінің ішінен фракция депутаттары алты комитетте (Экология және табиғатты пайдалану мәселелері жөніндегі комитеттен басқа) өкілдік етеді.

Фракция мүшелерінің орташа жасы 40,1 жасты құрайды. Фракцияны 2 әйел (жалпы санының 33,3 %), 35 жасқа дейін 1 депутат (16,6 %) ұсынады.

Мәжілістегі «Respublica» депутаттық корпусына негізінен бизнес, ауыл шаруашылығы, білім беру, ҮЕҰ өкілдері кірді.

Фракция мүшелері бастама танытқан заң жобалары

Сессия барысында фракция депутаттары мынадай заң жобаларына бастама танытты:

1) «ҚР кейбір заңнамалық актілеріне спорттық бағыттағы қазақы жылқылардың тұқымын сақтау және өсімін молайту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

2) «ҚР кейбір заңнамалық актілеріне тұқым шаруашылығын қолдау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

3) «Астық туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

4) «Аграрлық қолхаттар туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы

5) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотерея және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

6) «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

7) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мүгедектігі бар адамдардың өмір сүру саласын жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы»

8) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне процестік заңнаманы, адвокаттық қызметті жетілдіру және заң көмегін көрсету, дауларды сottan тыс және сотқа дейін шешу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы»

9) «Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Конституциялық Заңының жобасы»

10) «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне өзгеріс енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы»

11) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жол саласын реформалау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

12) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жеке тұлғалар үшін лизингті енгізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Фракция отырыстары

Парламент Мәжілісінің II сессиясы кезеңінде фракцияның 30 жиналысы өтті, онда депутаттық сауалдардың тақырыптары, фракцияның заң шығару жұмысына қатысу жөніндегі міндеттері, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жалпы отырысына шығарылатын заң жобалары бойынша фракцияның ұстанымы және басқа да мәселелер талқыланды.

Заң шығару қызметі

Фракция депутаттары келіп түскен заң жобалары бойынша жұмыс топтарына, Палатаның тұрақты комитеттерінің отырыстарына белсенді қатысты, Мәжілістің жалпы отырыстарында сөз сөйлемді, талқыланатын заң жобаларына нақты ұсыныстар енгізді. II сессия барысында фракция депутаттары 29 заң жобасына түзетулер енгізді.

Депутаттық сауалдар

II сессия барысында Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында фракция депутаттары 18 депутаттық сауал жариялады.

Фракция мүшелері жариялаған депутаттық сауалдарды талдау нәтижесі оларды мынадай негізгі топтар бойынша жүйелеуге мүмкіндік берді.

Депутаттық сауалдардың басым бөлігі әлеуметтік маңызды мәселелерді шешуге бағытталған: мұгедектігі бар адамдарды қолжетімді баспанамен қамтамасыз ету, мұгедектігі бар адамдарды жұмысқа орналастыру мәселесі, қайырымдылық үйымдардың қызметін құқықтық реттеу, паллиативті көмек, отандық киноны қаржыландыру, студенттік жатақханалардың жай-күйі. Жарияланған депутаттық сауалдар барлығы - 6 немесе 33,3 %.

Ел экономикасын, шағын және орта бизнесті, ауыл шаруашылығын дамытудың өзекті мәселелері 12 (66,6 %) депутаттық сауалдарда көрініс тапты.

Қожаназаров А.

1) Ауыл шаруашылығындағы есеп пен статистиканың проблемалық мәселелері

2) Жылышайлардың проблемалық мәселелері

Берденов Р.

1) ҚТЖ және оның ведомствоның бағынысты үйымдарының қызметі туралы

2) Бөлшек сауда салықтың төмендету туралы

3) Эквайринг процестері туралы

Кошмамбетов А.

1) Квазимемлекеттік секторды реформалау туралы

2) Стационарлық емес сауданы реттеу туралы

Құспеков О.

- 1) Жеке тұлғаларға арналған лизингке қатысты
- 2) Астана агломерациясын дамытуға қатысты
- 3) Риэлторлық үйымдар мен арбитраж соттардың қызметін реттеу туралы

Наумова Д.

- 1) Мұгедектігі бар адамдар үшін қолжетімді түрғын үйді қамтамасыз ету
- 2) Мұгедектігі бар адамдарды жұмысқа орналастыру проблемасы
- 3) Қайырымдылық үйымдар қызметін құқықтық реттеу

Tay Н.

- 1) Отандық киноны қаржыландыру туралы
- 2) Студенттік жатақханалардың жай-күйі туралы
- 3) Туризмді дамыту туралы
- 4) Паллиативтік көмек туралы;

Фракция мүшелерінің депутаттық сауалдарында айтылған көптеген мәселелер оң шешім тапты.

Мысалы, А. Қожаназаровтың депутаттық сауалы бойынша статистикалық есепке алу жүйесін жетілдіру бойынша бірқатар заңнамалық бастамалар енгізілді.

2023 жылғы желтоқсанда жабық топырақта жылыжай шаруашылықтарын субсидиялау енгізілді. 300-ден астам жылыжай шаруашылығы субсидиямен қамтылды.

Н. Таудың депутаттық сауалы бойынша уәкілетті орган жатақханаларда орын тапшылығы мәселесін шешу бойынша жұмыс жүргізді. Есепті жылы 10 304 орындық 43 жатақхана іске қосылды, оның ішінде ЖОО студенттері үшін – 7 906 орындық 29 жатақхана, техникалық және кәсіптік білім беру студенттері үшін – 2 398 орындық 14 жатақхана. Сонымен қатар, дамуға бөлінген мақсатты трансфертер шеңберінде Солтүстік Қазақстан облысының бюджетінен Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетінің 1200 орынға арналған екі студенттік жатақханасы құрылышы жүргізілуде.

О. Құспековтің депутаттық сауалы қорытындысымен Жеке тұлғаларға арналған лизинг туралы заң жобасын әзірленіп, ҚР Үкіметінің қорытындысына жолданды, ҚР Үкіметінің қаулысымен Астана агломерациясын дамытудың кешенді жоспары бекітілді.

Р. Берденовтің депутаттық сауалы қорытындысымен 12 өнірде бөлшек салық мөлшерлемесі 2 %-ға дейін төмендеді. Мөлшерлеме Астана қаласында, Маңғыстау облысында, Батыс Қазақстан облысында (Тайша ауданынан басқа) және Абай облысында 3 % құрайды. Шығыс Қазақстан облысында 11 ауданның 3 ауданында мөлшерлеме 2 % құрайды, қалған аудандарда мөлшерлеме өзгеріссіз қалды.

Сонымен қатар, Р. Берденовтің эквайринг процестеріне қатысты депутаттық сауал қорытындысымен Ұлттық Банк Visa, Mastercard, UnionPay Халықаралық төлем жүйелерімен (бұдан әрі – ХТЖ) банкаралық комиссияның (interchange) мөлшерлемесін төлем карточкаларының әрбір сегменті (жаппай, премиум,

суперпремиалды) бөлінісінде кезең-кезеңімен 2 есеге төмендету туралы келісімге қол қойды.

2024 жылғы 1 қаңтардан бастап жаппай сегменттің (Classic, Gold және т.б.) төлем карточкалары үшін банкаралық комиссияның шекті мөлшерлемелері 1,80 % -2,0 %-дан 1,50 %-ға дейін төмендеді (бірінші кезең), 2025 жылғы 1 қаңтардан бастап (екінші кезең) 1,0 %-ға дейін төмендейді.

Сондай-ақ 2024 жылғы 1 қаңтардан бастап бірқатар банктерде өквайрингтік мөлшерлеме төмендеді:

- «Банк ЦентрКредит» АҚ өз карталары бойынша 1 %-дан 0,4 %-ға дейін, бөтен карталар бойынша 3 %-дан 2,2 %-ға дейін);

- «ForteBank» АҚ өз карталары бойынша 1,2 %-дан 0,5 %-ға дейін, кәсіпкерлердің жекелеген санаттары үшін және бөтен карталар бойынша 1,5 %-дан 1 %-ға дейін;

- «First Heartland Jusan Bank» АҚ өз карталары бойынша 1,5 %-дан 0,9 %-ға дейін, қызмет саласына байланысты кәсіпкерлердің жекелеген санаттары мен бөтен карталар бойынша 2,2 %-дан 0,9 %-ға дейін;

- «Bank RBK» АҚ өз карталары бойынша 2,7 %-дан 2,2 %-ға дейін, бөтен карталар бойынша – мөлшерлемені 3,5 %-дан 2,5 %-ға дейін төмендettі;

- «BerekeBank» АҚ ЖК үшін жаңа арнайы тариф енгізді: өз карталары бойынша - 0,5 %, бөтен карталар бойынша - 0,9 %.

Р. Берденовтің ҚТЖ және оның ведомстволық бағынысты ұйымдарының қызметіне қатысты депутаттық сауалы бойынша жүк тасымалдаудың негізгі және қосымша жоспары бекітілді.

Н. Таудың депутаттық сауалы бойынша отандық туризмді дамыту бөлігінде Каспий теңізі бойынша круиз ұйымдастыру ұсынысы қолдау тапты. Мәселен, Маңғыстау өңірінің жоғары туристік әлеуетін ескере отырып, «Лотос» Астрахань кеме жасау зауытында құрастырылып жатқан «Ұлы Петр» круиздік кемесін іске қосу шеңберінде круиздік туризмді дамыту жоспарлануда және маршрут бойынша пайдалануға беру және іске қосу 2024 жылы жоспарлануда. Ол үшін «Ақтау теңіз сауда порты» ҰК» АҚ тиісті дайындық жұмыстарын жүргізді.

Н. Таудың вейптерге тыйым салу жөніндегі депутаттық сауал нәтижесімен 2024 жылғы 20 маусымнан бастап Қазақстанда вейптерге тыйым салынатын болады. Вейптер, ароматизаторлар мен олардың сұйықтықтарын сатуға және таратуға тыйым салынды. Вейптерді елге әкелиге де, оларды өндіруге де тыйым салынады. Заң бұзғаны үшін қылмыстық жаза қарастырылған – 2000 АЕК дейін айыппұл салу немесе екі жылға дейін бас бостандығынан айыру.

Д. Наумованың мүгедектігі бар үшінші топтағы адамдарды тұрғын үй жеңілдіктерінің басымдығы берілген тізіміне қосу және мүгедектігі бар адамдарға арналған мамандандырылған ипотекалық бағдарламаларды әзірлеу туралы депутаттық сауал бойынша ұсыныстар Үкімет тарапынан қолдау тапты. Үкімет пәтерлердің бір бөлігін (жалпы алаңының кемінде 2 %) кезекте тұргандарға кейіннен беру үшін коммуналдық менишікке бере отырып, әлеуметтік объектілер салу және әлеуметтік тұрғын үй құрылышы жөніндегі жобаларды іске асыру үшін конкурстан тыс жер учаскелерін беру

көзделетін түзетулер пакетін дайындаپ жатыр. Сондай-ақ кезекке қою күніне сәйкес тұрғын үй беру жоспарлануда.

Д. Наумованың қайырымдылық ұйымдарының қызметін құқықтық реттеу туралы депутаттық сауалы бойынша қайырымдылық қызмет саласындағы заннаманы жақсарту үшін жұмыс тобы құрылды, сондай-ақ олардың қызметіне ашықтық пен тиімді бақылауды қамтамасыз ету үшін онлайн-платформаны іске қосу жоспарлануда.

Сонымен қатар, Д. Наумованың оқушыларды кәсіби бағдарлау мәселесі бойынша депутаттық бастамасын іске асыру жалғасуда. 2024 жылдың екінші тоқсанында Оқу-ағарту министрлігі Ү. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының базасында кәсіптік бағдарлау орталығын құрды.

КР Президентінің «Экономиканы ырықтандыру жөніндегі шаралар туралы» Жарлығында А. Кошмамбетовтің квазимемлекеттік секторды реформалау жөніндегі депутаттық сауалында көрсетілген ұсныстар ескерілген.

А. Кошмамбетовтің стационарлық емес сауданы реттеу жөніндегі депутаттық сауалы бойынша көкөніс өнімдерінің көрме-жәрменәк қызметін өткізу алгоритмін әзірлеу басталды, стационарлық емес сауда объектілерін орналастыру орындары мен маршруттарын бөлуге арналған конкурстарды өткізу тәртібін регламенттеу бөлігінде жұмыс аяқталуда, әр өнірдің стационарлық емес сауда объектілерін орналастыру орындары мен маршруттарын «Объектілердің цифрлық картасы» АЖ енгізу бойынша жұмыс жүргізілуде, Астана қаласы әкімдігінің тәжірибесі бойынша өнірлер үшін «1000 орын. Көшпегі сауда», ЖАО-мен Алматы қаласында стационарлық емес сауда объектілерін орналастыру орындарын белгілеу мен бекіту аяқталуға жақын, тиісті өнірдің қажеттілігін ескере отырып, стационарлық емес сауда объектілері орындарының ең аз санын айқындау бойынша жұмыс жүргізілуде.

Азаматтарды қоғамдық қабылдау

Депутат А. Қожаназаров 2023 жылғы 4 қыркүйекте Парламент Мәжілісінің қабырғасында 22 азаматты қабылдады, онда женілдетілген тұрғын үй беру, судьялардың шешіміне шағымдану, жұмысқа орналастыру мәселелері қаралды.

Сондай-ақ 2023 жылғы 12 желтоқсанда депутат зейнетакы төлемдерін алу, тұрақты тұрғылықты жері жоқ адамдарға арналған баспанада орын беру, КТҚ айналасында экологиялық жағдайдың нашарлауы мәселелері бойынша 17 азаматты қабылдады.

2024 жылғы 26 наурызда пансионат салу үшін жер беру, «Күміс алқа» иелеріне женілдікпен тұрғын үй беру, өзге тұлғалар зансызын заңдастырған мұлікті қорғау мәселелері бойынша 16 азамат қабылданды.

2024 жылғы 6 маусымда партия кеңесінде жеке балабақшалардың қызметі және оларды «Даму» арқылы қаржыландыру, ветеринария саласындағы зертханалық зерттеулерді монополиясыздандыру, балабақшалардың құрылышын

қаржыландыру, кредиттік серіктестік қызметі мәселелері бойынша 10 азамат қабылданды.

2024 жылғы 31 мамырда Р. Берденов Мәжіліс қабырғасында 8 азаматты қабылдады. Салық салу, тұрғын үй, сот жүйесі, алаяқтық, бизнес жүргізу мәселелері қаралды.

2024 жылғы 1 ақпанда, 18 наурызда, 1 сәуірде, 8 сәуірде, 15 сәуірде, 22 сәуірде, 13 мамырда, 20 мамырда Р.Берденов партияның қоғамдық қабылдау бөлмесінде 41 адам қабылдады. Азаматтар тұрғын үй алу, сот ісін жүргізуге көмек алу, бизнес үшін демеушілік көмек алу мәселелерімен айналысты. Кездесулер барысында қойылған барлық мәселелер қаралды, олардың әрқайсысы мүқият зерделеніп, құзыреті бойынша тиісті мемлекеттік органдарға жіберілді. Сонымен қатар, кейбір мәселелер бойынша заңгерлік кеңес беріліп, кейіннен өндеу үшін ұсыныстар жазылды.

2024 жылғы 9 сәуірде депутат О. Құспеков Мәжілістің қоғамдық қабылдау бөлмесінде төтенше жағдайлар, еңбек қатынастары мәселелері бойынша 2 адамды қабылдады.

2024 жылғы 3 мамырда депутат О. Құспеков партияның қоғамдық қабылдау бөлмесінде білім беру, салық, тұрғын үй саясаты, ТКШ, еңбек қатынастары мәселелері бойынша 5 адамды қабылдады.

2024 жылғы 23 ақпанда депутат Д. Наумова Мәжіліс қабырғасында 22 азаматты жоспарлы қабылдау өткізді, онда әлеуметтік тұрғын үй, атаулы әлеуметтік көмек, субсидиялар алудағы қыындықтар, мемлекеттік сатып алу саласындағы реформалар, әлеуметтік қызметкерлер тиімділігінің төмендігі, мүгедектігі бар адамдарды оңалту проблемалары және азаматтардың мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл мәселелері қаралды, есірткі таратқаны үшін сотталған адамдардың туыстары қылмыстық істер бойынша шараларды қайта қарастырылады, олардың жағдайларын жүргізуде 5 адамды қабылдады.

2024 жылғы 4 сәуірде депутат А. Қошмамбетов мына мәселелер бойынша 4 адамды қабылдады: «Жануарларға жауапкершілікпен қарастырылады» заң жобасына енгізілетін түзетулермен келіспеу туралы, онлайн кредиттеудің толық күшін жою туралы, мемлекеттік сатып алу және ауылдық округтерді дамыту мәселелері.

2024 жылғы 30 мамырда депутат Д. Наумова 8 азаматты қабылдады, онда мүгедектігі бар адамдар үшін қоғамдық спортты дамыту және зағип балалар үшін қолайлар жағдай жасау мәселелері қаралды, сондай-ақ азаматтар мүгедектігі бар адамдардың тұрғын үй проблемаларына, медициналық қызметтердің қолжетімсіздігіне және мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін қоғамдық орындарда жеңілдіктер ұсыну қажеттілігіне өз алаңдаушылықтарын білдірді, сондай-ақ, құрылымынан бригадаларының жөндеу жұмыстарын адал орындаудың заңнамалық деңгейде реттеу туралы ұсыныстар айтылды.

Депутат Н. Тау Мәжілістің қоғамдық қабылдау бөлмесінде 21 адам (6 адам 04.12.2023 ж. және 15 адам 29.05.2024 ж.), партияның қоғамдық қабылдау бөлмесінде 10 адам (21.02.2024 ж.) қабылдады. Келушілер білім беру, деңсаулық сақтау, жұмыспен қамту,

сондай-ақ жер, құқықтық қамтамасыз ету мәселелері бойынша талап-тілектерін айтты. Қабылдауға келушілер көшпілігінің сұрақтарына жедел жауаптар берілді, консультациялық көмек көрсетілді. Сонымен қатар, басқа депутаттар мен уәкілетті органдардың басшыларына қабылдауға жазылу бойынша көмек көрсетілді.

Көшпелі қызмет

2023 жылғы 2 қазанда Мәжілістің Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің көшпелі жұмысы аясында депутат Н. Тау Қарағанды қаласының бірқатар әлеуметтік нысандарында болды.

2023 жылғы 31 қазанда депутат Р. Берденов оқу орнының жұмысымен танысу мақсатында Назарбаев Университетіне барды. Сапар барысында ол ойын бизнесі мен лотерея саласындағы заңнамалық бастамаларға арналған кеңеске қатысты. Лудоманияның зияны туралы ақпарат ұсынылды. Жиналыстан кейін «Одержимость» деректі фильмін көру үйымдастырылды. Іс-шараға қатысушылардың жалпы саны 200 адамды құрады, оның ішінде оқытушылар мен профессорлар құрамының өкілдері бар.

2023 жылғы 14 қарашада депутат Р. Берденов М.С. Нәрікбаев атындағы заң университетіне барып, оқу орнының жұмысымен танысты, ойын бизнесі және лотерея тақырыбы бойынша заңнамалық бастамалар мәселелері жөніндегі кеңеске қатысты. «Одержимость» деректі фильмінің көрсетілімі болды. Іс-шараға барлығы 350 студент қатысты.

2023 жылғы 1 желтоқсанда депутат Р. Берденов Атырау облысы Құрманғазы ауданында орналасқан «Қиғаш» басты су сорғыш станциясының жұмысымен және трасса құрылышының барысымен (Казавтожол, Атырау облысы) танысты.

2023 жылғы 7-8 желтоқсанда депутат А.Қожаназаровтың қатысуымен Шығыс Қазақстан облысында сүтті мал шаруашылығын дамыту мәселесі бойынша көшпелі отырыс өтті. Сапар барысында депутаттар бірқатар ауыл шаруашылығы нысандарын – «Восток-Сұт корпорациясы» ЖШС, «Бобровка+» ЖШС және «Майлы дақылдардың тәжірибелі шаруашылығы» ЖШС-ға барып, сұт фермалары мен жаңғыртылған ірімшік цехиңиң жұмысымен танысты.

2023 жылғы 8 желтоқсанда депутат Р. Берденов оқу орнының жұмысымен танысу мақсатында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-ға барды. Сапар барысында ол ойын бизнесі мен лотерея саласындағы заңнамалық бастамаларға арналған кеңеске қатысты. Лудоманияның зияны туралы ақпарат ұсынылды. Жиналыстан кейін «Одержимость» деректі фильмін көру үйымдастырылды. Қатысқан студенттердің жалпы саны 300 адамды құрады.

2024 жылғы қаңтар, ақпан және наурыз айларында депутат Н. Тау «МУА» АeК, С. Асфендиаров атындағы ҚазҰМУ, Абай атындағы ҚазҰПУ, ҚБТУ және Алматы облысы Талғар қаласындағы колледждерге баруды жүзеге асырды. Ректорлармен, декандармен, студенттермен және оқытушылармен кездесулер өткізілді. Оқу

орындарының жатақханалары, аудиториялары мен үй-жайлары қаралды.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 12 қаңтарда Орал қаласының «ТЕН QOGAM» әлеуметтік қолдау орталығында дөңгелек үстел өткізді.

2024 жылғы 5 ақпанда ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты, Respublica партиясының тең төрағасы Р. Берденов Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің студенттерімен кездесті. Кездесу тақырыбы құмар ойындардың жастарға көрінісінде болды.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 16 ақпанда SDU University студенттері мен қызметкерлерінің қатысуымен қазақстандық қоғамдағы инклюзивтілік мәселесін талқылауға арналған кездесу өткізді.

2024 жылғы 19 ақпанда депутат О. Құспеков Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің «Әскери ғылымды дамыту» тақырыбындағы көшпелі тақырыптық отырысқа қатысты.

2024 жылдың 1 сәуірінде депутат А. Қожаназаров су тасқынынан зардап шеккен Қостанай облысының аудандарында болды. Арқалық қаласындағы су басқан елді мекендерден тікүшақпен эвакуацияланған тұрғындар орналасқан жатақханаларға барды. Сондай-ақ, олар су тасқынынан зардап шеккен Амангелді ауданында болды.

2024 жылдың 9 сәуірінде депутат А. Қожаназаров Құлсары ауылынан көшірілген тұрғындар тұратын Маңғыстау облысының Бейнеу кентіндегі эвакуациялық пунктке барды.

2024 жылдың 10 сәуірінде депутат А. Қожаназаров Атырау облысы Құлсары кентінің су тасқынынан зардап шеккен тұрғындарымен кездесті.

2024 жылғы 11 және 13 сәуірде депутаттар А. Кошмамбетов, О. Құспеков пен Н. Тау Ақмола облысының Целиноград, Астрахан, Аршалы аудандарының 12 ауылында болды.

2024 жылғы 18 сәуірде депутат О. Құспеков Астана қаласындағы Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің Кеңес одагының Батыры, Халық Қаһарманы, армия генералы С. Нұрмамбетов атындағы әскери колледжінде «Білім беру жүйесі мен инфрақұрылыммен танысу» тақырыбындағы Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің көшпелі кеңейтілген тақырыптық отырысқа қатысты.

2024 жылғы 16 мамырда депутат А. Кошмамбетов Астана қаласы бойынша Инвестициялар және кәсіпкерлікті дамыту басқармасы, сауда және тұтынушылардың құқықтарын қорғау департаменті, «Атамекен» ҰҚП, «Астана» ӘКК өкілдерімен, стационарлық емес сауда мәселелері бойынша ШОБ өкілдерімен көшпелі кездесу өткізді.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 27 мамырда нашақорлық пен есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл мәселелері жөніндегі мемлекеттік органдардың қызметін үйлестіру жөніндегі ведомствоаралық штабтың отырысына қатысты.

Партия фракциясының қызметі туралы өзге де ақпарат

2023 жылғы 8 қыркүйекте фракцияның бірқатар депутаттарының қолдауымен «Инклюзивті Парламент» тобы құрылды, депутат Д. Наумова қатысқан Парламентаризм институты өкілдерінің қатысуымен алғашқы отырыс өтті.

2023 жылғы 12 қыркүйекте депутат Н. Тау Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің өкілдерімен кездесу үйымдастырды, жатақханалар жағдайы да тексерілді.

2023 жылғы 20 қыркүйекте депутат Н. Тау Алматы облысы мен Алматы қаласының медицина саласының өкілдерімен кездесу үйымдастырып, онда міндettі әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесіне қатысты мәселелер талқыланды.

2023 жылғы 2, 6, 12, 19, 20 қазанда депутат Р.Берденов «ҚТЖ» АҚ қызметінің өзекті мәселелері бойынша дөңгелек үстел отырысын өткізді (5 кездесу). Депутаттық сауал дайындау барысында түрлі қауымдастықтар мен үйымдар өкілдерінің қатысуымен дөңгелек үстелдің 5 отырысы өтті.

2023 жылғы 19 қазанда депутат А. Қожаназаров С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университетінің алаңында «Аграрлық ғылым – Ауыл шаруашылығы өндірісі» тақырыбында дөңгелек үстел отырысын өткізді.

2023 жылғы 19 қазанда депутат О. Құспеков «Қазақстан Республикасының визалық саясаты және Қазақстанның мемлекетішілік және халықаралық іс-шараларына шетелдік БАҚ-тарды аккредиттеу мәселелері туралы» тақырыбында дөңгелек үстел өткізді.

Депутат О. Құспеков 2023 жылғы 4 қазанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жалпы отырысында (19.10.2023 ж., 17.11.2023 ж.) «RESPUBLICA» партиясы фракциясының мүшелері көтерген «Жеке тұлғаларға арналған лизинг» тақырыбындағы депутаттық сауалдың қорытындыларын жан-жақты талқылау мақсатында мемлекеттік органдардың өкілдерімен жұмыс кенесін өткізді 03.05.2024 ж., 18.04.2024 ж.).

2023 жылғы 24 қазанда депутат Н. Тау Ғылым және жоғары білім вице-министрі Д. Ахмед-Закимен кездесу үйымдастырып, онда жоғары білім беру мәселелері талқыланды.

2023 жылғы 6 қарашада С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университетінің ветеринария және мал шаруашылығы технологиясы факультетінің базасында депутат А. Қожаназаров ветеринариялық және фитосанитариялық қауіпсіздік мәселелері бойынша көшпелі отырыс өткізді.

Депутат О. Құспеков Парламент Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті депутаттарының және мүдделі мемлекеттік органдар өкілдерінің қатысуымен Қазақстан Республикасының шекара заставаларын салу мәселесі бойынша жұмыс кенестерін өткізді (10.11.2023 ж., 23.01.2023 ж., 19.03.2024 ж., 17.05.2024 ж.).

Депутат Д. Наумова 2023 жылғы 13 қарашада оқушыларды көсіптік бағдарлау саласындағы ағымдағы және жоспарланған

іс-шараларды талқылау үшін Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрімен кездесу өткізді.

Депутат Д. Наумова 2023 жылғы 15 қарашада мүгедектігі бар адамдармен және қоғамдық үйымдардың өкілдерімен кездесу өткізді.

Депутат Д. Наумова 2023 жылғы 17 қарашада әлеуметтік тұрғын үймен байланысты мәселелерді талқылау үшін құрылыс компанияларының өкілдерімен кездесу өткізді.

2023 жылғы 29 қарашада депутат А. Қожаназаров «Азық-тұлік келісімшарт корпорациясы» ұлттық компаниясы акционерлік қоғамының қызметі және елдің ағымдағы астық балансы туралы» тақырыптық отырыс өткізді.

Депутат Н. Тау 2023 жылғы 4 желтоқсанда Астанада Орталық Азия елдері әйелдерінің халықаралық диалог конференциясын өткізіп, онда «Өнірдегі гендерлік зорлық-зомбылыққа қарсы іс-қимыл: тиімді және орнықты ортақ шешімдерді іздеу жолдары» мәселесі талқыланды.

2023 жылғы 7 желтоқсанда Астана қаласы бойынша Атамекен ҮКП депутаты Н. Тау мемлекеттік органдардың өкілдерімен және кәсіпкерлермен оқушылардың ыстық тамақ беруді үйымдастыруға, анықталған санитариялық бұзушылықтарға қатысты қабылданған шаралардың нәтижесіне, елордада техникалық және кәсіптік білім беру үйимының ашылуына қатысты өзекті мәселелерді талқылау бойынша кездесу үйимдастырыды.

Депутат Н. Тау 2023 жылғы 11 желтоқсанда ҚР ПМ өкілдерімен бірге Астана қаласында дағдарыс орталығына баруды үйимдастырыды.

2023 жылғы 14 желтоқсанда депутат А. Қожаназаров «АгроОнеркәсіптік кешенде қаржыландыру жүйесін жетілдіру, оның ішінде жеке екінші деңгейдегі банкті (Агробанк) құру арқылы» тақырыбында дөңгелек үстел отырысын өткізді.

2023 жылғы 25 желтоқсанда депутат О. Құспеков Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жалпы отырысында 2023 жылғы 4 қазанда «RESPUBLICA» партиясы фракциясының мүшелері көтерген «Адами капиталды дамыту» тақырыбындағы депутаттық сауалдың қорытындыларын жан-жакты талқылау мақсатында мемлекеттік органдардың өкілдерімен жұмыс кеңесін өткізді.

2024 жылдың 20 қаңтарында депутат Н. Тау «Болашақ» бағдарламасының түлектеріне экскурсия үйимдастырып, бағдарлама аясындағы мәселелерді талқылады.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 28 қаңтарда talent talk жобасы аясында «TALANT» мектебінің білім алушыларымен кездесу өткізді.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 28 қаңтарда әлеуметтік тұрғын үйге қатысты мәселелерді талқылау үшін Қазақстан Құрылысшылар одағының өкілдерімен кездесу өткізді.

2024 жылғы 29 қаңтарда Депутат Р. Берденов ӘМ, МҚК, ЦДИАӘМ өкілдерімен АӘК (оыйн бизнесі) МҚК жүйелерімен интеграциялау мәселелері бойынша жұмыс кеңесін өткізді.

Қаржы мониторингі агенттігінің, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын

реттеу және дамыту агенттігінің өкілдерімен құмар ойындар мен бәс тігуге қатысуға бағытталған транзакцияларды сәйкестендіру мәселелері, сондай-ақ транзакцияларды шектеу, салық салу және заңсыз онлайн-казиноларға тыйым салу мәселелері бойынша кеңес өткізді.

2024 жылғы 31 қаңтарда депутат Н. Тау Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрімен Еңбекминистрлігінің құзыретіне қатысты мәселелерді талқылау бойынша кездесу өткізді.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 31 қаңтарда ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрімен кездесу өткізді.

2024 жылғы 7 ақпанда Депутат Р. Берденов ҚРҚМ МҚК-мен бірлесіп тікелей эфир өткізді. Депутат ҚР Қаржы министрлігінің МҚК-мен бірлесіп ұйымдастырған тікелей эфирді өткізу барысында мобильді аудармаларды тексеру және халықты жалпыға бірдей декларациялаудың үшінші кезеңін іске асыру мәселелері қозғалды.

2024 жылғы 14 ақпанда депутат О. Құспеков Парламент Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті мен мұдделі мемлекеттік органдар депутаттарының қатысуымен Қарулы Құштерді, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарды қорғану құралдарымен қамтамасыз етудің өзекті мәселелерін талқылау бойынша жұмыс кеңесін өткізді (оқ өтпейтін жиlettesтермен қамтамасыз ету және оларды өндіру бойынша тапсырысты орындау).

2024 жылғы 15 ақпанда депутат А. Қожаназаров «АӘК үшін техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін дамыту мәселелері» тақырыбында дөңгелек үстел отырысын өткізді.

2024 жылғы 19 ақпанда депутат О. Құспеков «Әскерге шақыру бойынша әскери қызмет: медициналық комиссиялардың қызметі» тақырыбында дөңгелек үстел өткізді.

2024 жылғы 5 наурызда депутат Р.Берденов мемлекеттің, азаматтардың және бизнестің құрылыш саласындағы мұдделерін ескеретін ұсынымдар әзірлеу мақсатында «Жаңа құрылыш кодексі» тақырыбында дөңгелек үстел өткізді.

2024 жылғы 13 наурызда депутат А. Қожаназаров елдің онтүстік өнірлерінде ағымдағы суару маусымына дайындық барысы туралы тақырыптық отырыс өткізді.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 28 наурызда Қазақстандағы нашақорлыққа қарсы күрес мәселелерін талқылау үшін «Есірткісіз болашак» қорының өкілдерімен кездесу өткізді.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 29 наурызда «Бақытты шаңырақ» қоғамдық қорының өкілдерімен кездесу өткізді.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 2 сәуірде Парламент Сенатының депутаты Л. Қалтаевамен мүгедектігі бар адамдардың өмір сұру сапасын жақсарту жөніндегі бастамашылық жасалып жатқан заң жобасын талқылау үшін кездесу өткізді.

2024 жылғы 1 сәуірде депутат А. Қошмамбетов «Атамекен» ҮКП өкілдерімен бизнестің проблемалық мәселелері бойынша кездесулер өткізді.

2024 жылғы 1 және 26 сәуірде депутат А. Қошмамбетов «Назарбаев халықаралық әуежайы» АҚ, Көлік министрлігі

Азаматтық авиация комитетінің Мемлекеттік сатып алу мәселелері жөніндегі өкілдерімен кездесулер өткізді.

2024 жылдың 19 сәуірінде депутаттар Н. Тау мен А. Қошмамбетов студенттермен кездесу өткізіп, Астана медицина университетінің жатақханасына барды.

Депутат Н. Тау 2024 жылғы 25 сәуірде Еңбекминистрлігі мен ДСМ өкілдерімен мүмкіндігі шектеулі жандардың мәселелері бойынша кездесу өткізді.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 28 сәуірде «Spina Bifida» қоғамдық қорының өкілдерімен кездесу өткізді.

2024 жылғы 29 сәуірде депутат А. Қошмамбетов «Run for autism» қайырымдылық жарысына қатысты.

Депутат Д. Наумова 2024 жылғы 11 мамырда ерекше қажеттіліктері бар балаларға қатысты мәселелерді талқылау үшін «Binom» мектебінің қызметкерлерімен және оқушылармен кездесу өткізді.

Ақпараттық-түсіндіру жұмысы

Фракция ақпараттық алаңда да тиімді жұмыс жүргізеді.

Парламент Мәжілісінің екінші сессиясында бұқаралық ақпарат құралдарында және әлеуметтік желілерде 6 депутаттың 1500-ден астам материалы жарияланды. Баяндамаларда Мәжілісте қаралып жатқан заң жобаларының нормаларына түсініктемелер берілді, партияның сайлауалды бағдарламасының ережелері, бизнес құқықтарын қорғау, гендерлік, жастар саясаты, экология, мүмкіндігі шектеулі адамдардың құқықтарын қорғау мәселелері және т.б. қамтылды.

Ақпараттық-түсіндіру жұмысында фракция мүшелері – депутаттар әлеуметтік медианы белсенді пайдаланады, барлық 6 депутатта да жеке аккаунттары бар. Оларға жазылғандардың жалпы саны 273 мында құрады. Фракция депутаттары әлеуметтік желілерде тікелей эфирлер өткізді Facebook.com, Instagram.com, Youtube.com.

3.4. «АҚ ЖОЛ» ҚАЗАҚСТАН ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ ПАРТИЯСЫНЫҢ ФРАКЦИЯСЫ

«Ақ жол» Демпартиясының фракциясы Парламент Мәжілісі Бюросының қаулысымен (2016 жылғы 28 наурыздағы №3-ВІБМ) тіркелген. Фракция құрамындағы депутаттар: А. Перуашев, Д. Еспаева, Е. Барлыбаев, А. Садыков, Қ. Иса, Е. Бейсенбаев.

Фракция мақсаты: КР Парламентінде «Ақ жол» Демпартиясының мүддесін білдіру.

«Ақ жол» Демпартиясы депутаттық фракциясы атынан Парламент, палаталар, комиссия мен мемлекеттік органдардың отырыстарында оның басшысы А. Перуашев өкілеттік етеді.

Фракция отырыстары

Фракцияның 36 отырысы және 3 көшпелі фракциясы (Қарағанды қ., Жетісу қ., Алматы қ.) өтті. Олардың барысында

партияның өнірлік филиалдарымен бейнеконференцбайланыс режимінде заң жобаларына тұжырымдамалық түзетулер, депутаттық сауалдар тақырыбы, палатаның жалпы отырысына шығарылатын заң жобалары бойынша фракция үстанымы талқыланды.

Дөңгелек үстелдер

5 қазанда «Ақ жол» Демпартиясының орталық кеңесінде Мәжіліс депутаттарының, мемлекеттік органдар мен құқықтанушылардың қатысуымен Қылмыстық және Қылмыстық процестік кодекстеріне бас бостандығынан айырудың орнына қосымша жаза түрлерін енгізу жөніндегі фракциямыздың ұсынған түзетулерін талқылау бойынша дөңгелек үстелі өтті.

18 қазанда Қаржы министрлігінің, Мемлекеттік кірістер комитетінің, ҚМА, ҰКП және бизнес өкілдерінің қатысуымен мәмілелерді жарамсыз деп тану мәселесін талқылау бойынша дөңгелек үстел өткізілді.

20 қарашада «Ақ жол» Парламенттік фракциясы. Партиямыздың Қарағанды облыстық филиалы алаңында Қазақстандық кәсіпкерлер қауымдастырымен бірлескен, Мәжіліс депутаттары, Қаржы министрлігі, Ұлттық экономика министрлігі, ҚР Қаржымині Мемлекеттік кірістер комитеті, сот және прокуратура органдары және бизнес қоғамдастық басшыларының қатысуымен «Жаңа Салық кодексіндегі салықтық әкімшілендіру» тақырыбында дөңгелек үстел өтті.

12 наурызда «Ақ жол» Демпартиясының орталық кеңесінде «Қазақстан құрылышылар одағы» ЗТРБ-мен бірлескен «Ақ жол» фракциясы депутаттары, «Атамекен» ҰКП, мемлекеттік органдар, Еркін тас қалаушылар одағы, Қазақстанның құрылыш салушылар қауымдастыры, ҚР Сәuletшілер одағы мен Инжириング компаниялар одағы және бизнес-қоғамдастық өкілдерінің қатысуымен дөңгелек үстел өтті. Талқылаудың негізгі тұстары ҚР Құрылыш кодексінің жобасын пысықтау, құрылыш көлемін қысқарту және оның еңбек нарығына әсері, «Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры мен екінші деңгейдегі банктерді тарту сияқты түрлі амалдар арқылы шағын және орта бизнесті қолдау шараларын кеңейту мәселелеріне байланысты болды.

10 сәуірде «Ақ жол» Демпартиясының орталық кеңесінде қылмыстық заңнамага енгізілген түзетулерді талқылау бойынша дөңгелек үстел өтті. Отырысқа мемлекеттік органдар, кәсіпкерлер, адвокаттық қоғамдастық, Демпартия филиалдары мен мәслихат депутаттары бейнеконференция арқылы қосылды.

Заң шығару қызметі

Фракция депутаттары жұмыс топтарының қарастыру шамамен 863 түзету жіберді. Олардың ішінде фракция депутаттарының салық салу, стандарттау, тұрғын үй қатынастары, әкімшілік құқық

бұзушылық, жер қойнауын пайдалану, меншік құқығын қорғау, кәсіпкерлік, жұмыспен қамту, сатып алу, сайлау, адвокатура және т. б. мәселелер бойынша ұсыныстар бар.

Депутат Азат Перуашев заң жобаларына 487-ден астам түзету енгізді. Олардың ішінде – «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне есірткі, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша толықтырулар енгізу туралы», «Мемлекеттік сатып алу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне онлайн-платформалар және онлайн-жарнама мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі», «Мемлекеттік статистика туралы», «Ойын бизнесі туралы», «Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградалары туралы», «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы», «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы», «Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы» КР Заңдарының жобалары бойынша ұсыныстар.

13 қырқүйекте Азат Перуашев Жер қойнауы туралы кодексті талқылау барысында сөз сөйледі. «Ақ жол» фракциясы бұл заң жобасын қолдайды, алайда жер қойнауын пайдалану тақырыбының шеңбері, әсіресе референдумда қабылданған Конституцияның «Жер мен жер қойнауы халыққа тиесілі» жаңа редакциясын ескерсек, құжатта көтерілген мәселелерден әлдеқайда ауқымды деп санайды. Осыған байланысты, «Ақ жол» фракциясы қаралып отырған заң жобасына бір жұз елуге тарта түзету жіберді», – деп атап өтті Перуашев.

11 қазанда Азат Перуашев Үкіметтің сайлаушылардың тапсырмаларын орындау туралы есебі барысында сөз сөйледі. Демпартия басшысы бірнеше тақырыпты қозғады: инфляция және бағаның өсуі проблемасы; сайлаушылар мен кәсіпкерлердің өтініштері; капиталды қайтару.

18 қазанда Азат Перуашев Салық кодексіне толықтырулар енгізу туралы заң жобасы бойынша Мәжілістің жалпы отырысында сөз сөйледі. «Ақ жол» фракциясы бұл заң жобасын қолдайды, бірақ оның функционалдығын кеңейтуге болады және кеңейту қажет деп санайды. Осыған байланысты бұл құжатқа ұсыныстар пакеті жіберілді», – деп толықтырды Перуашев.

1 қарашада Азат Перуашев 2024-2026 жылдарға арналған бюджет жобасын талқылау барысында сөз сөйледі. Бұл жоба бойынша «Ақ жол» фракциясының ұстанымы Парламенттің бюджетпен жұмыс істеудегі дербес рөлімен байланысты, конституциялық реформа барысында бүндай ұсыныстар өтпегеніне қарамастан, партия бұл жұмыстар Парламенттің жіті бақылауымен жүзеге асырылуы тиіс деп санайды.

27 желтоқсанда Азат Перуашев Мәжілістің жалпы отырысында Бюджет кодексінің жобасын талқылау кезінде сөз сөйледі. 2022 жылғы шілдеде «Ақ жол» Демпартиясы Конституцияның жаңа редакциясына сәйкес құқықтық құрылымды келтіруге арналған

түрлі заңдар бойынша 60-тан астам түзетулерден тұратын пакетті дайындалап, жіберді. Алайда партияның ұсыныстары орындалмады. Бір жылдан кейін Мәжілістің жаңа құрамы жұмысқа кіріскең соң, Бюджеттік кодекске арналған ұсыныстар қайта жіберілді.

3 сәуірде Азат Перуашев «Мемлекеттік сатып алу туралы» заңды талқылау барысында сөз сөйлемді. «Ақ жол» фракциясы аталмыш заң жобасын қолдайды.

«Ол мемлекеттік сатып алуарға қатысу кезінде бизнестің алдында тұрған бірқатар курделі мәселелерді шешеді деп санаймыз. «Ақ жол» фракциясының осы құжат бойынша жұмыс атқарған үш бағытын атап етуге болады. Бұлар:

- мемлекеттік сатып алу жүйесінде сөз байласу ықтималдығын қысқартатын сыйбайлар жемқорлыққа қарсы шаралар;
- жеке бизнесті жосықсыз бәсекелестік пен мемлекет қатысатын кәсіпорындардың қысымынан қорғау жөніндегі шаралар;
- отандық өндірушілер мен отандық өнімдерді қорғау шаралары».

– 29 сәуірде Азат Перуашев өнеркәсіп және құрылым министрінің қатысуымен өткен жаңа өнеркәсіптік саясат бойынша Мәжілістің Үкімет сағатында сөз сөйлемді. «Бүгінгі Үкімет сағатының тақырыбы «Жаңа өнеркәсіптік саясат» деп белгіленді. Бірақ, шынымды айтсам, бізге жаңадан ештеңе ұсынылған жоқ. Көп жерде бұл – 2008-2009 жылдары басталған ИИДМБ – индустримальық-инновациялық дамытушының мемлекеттік бағдарламасының қайталануы. Үкімет пен сіздің министрлікке сол бағдарламаның нәтижелері туралы есеп бергені дұрыс болар еді: не қылды, не қылмадыныздар дегендей. Қорытындыға келіп, қателіктермен жұмыс жасау. Жақсы шешімдерді – әрі қарай қолдану. Бұндай ештеңе жоқ. Сол кездің өзінде-ақ көптеген зауыт ашылып, оркестр ойнап, ленталар кесілген болатын. Біраз уақыттан кейін бұл жаңа зауыттар «радардан» шығып, қоғам да, бизнес те олардың тағдыры туралы ештеңе білмей кетті», – деп атап өтті.

Депутат Асқар Садықов заң жобаларына 171-ден аса түзетулер енгізді. Олардың ішінде: «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «2024 – 2026 жылдарға арналған респубикалық бюджет туралы», «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «1994 жылғы 9 тамыздағы Қазақстан Республикасы мен Литва Республикасының арасындағы Азаматтық, отбасылық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек және құқықтық қатынастар туралы шартқа өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне процестік заңнаманы жетілдіру, адвокаттық қызмет және заң көмегін көрсету, дауларды соттан тыс және сотқа дейінгі шешу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасында адам саудасына қарсы іс-қимыл туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері

бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтық қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының тұтынушыларының құқықтарын қорғау туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қауіпсіз еңбек жағдайларын жетілдіру және жұмыскерлердің еңбек құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қылмыстық, Қылмыстық-процестік және Қылмыстық-атқару кодекстерін оңтайландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

19 заң жобасы бойынша жұмыс топтарының құрамына кірді:

1) 2007 жылғы 6 қазандығы Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымының бітімгершілік қызметі туралы келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы.

2) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне отбасы институтын нығайту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

3) 2010 жылғы 18 маусымдағы Кеден одағының кедендік аумағындағы еркін (арнайы, ерекше) экономикалық аймақтар және еркін кедендік аймақтың кедендік рәсімі мәселелері жөніндегі келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы

4) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

5) Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы ақпарат алмасуды ұйымдастыру және кедендік бақылау рәсімдерін оңайлату туралы келісімді ратификациялау туралы

6) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы респубикалық бюджеттің атқарылуы туралы есебі

7) Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Жоғары аудиторлық палатаның 2022 жылғы респубикалық бюджеттің атқарылуы туралы есебі

8) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық, салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

9) Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2024 – 2026 жылдарға арналған кепілдендірілген трансфер туралы

10) 2024 – 2026 жылдарға арналған респубикалық бюджет туралы

11) Акваөсіру туралы

12) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне акваөсіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

13) Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысуышы мемлекеттердің қоғамдық деңсаулық сақтау саласындағы санитариялық-эпидемиологиялық сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларға ден қою жөніндегі ынтымақтастығы туралы келісімді ратификациялау туралы

14) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қаржы нарығын дамыту және қаржылық көрсетілетін қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

15) «Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградалары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы

16) Биологиялық материалмен алмасу туралы келісімді ратификациялау туралы

17) Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Транскаспий халықаралық көлік бағытын дамыту жөніндегі келісімді ратификациялау туралы

18) Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы Транскаспий халықаралық көлік бағытын, оның ішінде Қытай – Еуропа қатынасындағы контейнерлік пойыздар үшін дамыту жөніндегі келісімді ратификациялау туралы.

19) Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы халықаралық автомобиль тасымалдары туралы келісімді ратификациялау туралы.

Депутат Ержан Бейсенбаев 11 заң жобасының жұмыс тобы құрамына кірді:

1) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экспорттық-кредиттік агенттік және шикізаттық емес тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) экспортын ілгерілету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

2) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне орман шаруашылығы және ерекше қорғалатын табиги аумақтар мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

3) Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысуышы мемлекеттердің аумақтарын санитариялық қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы.

4) Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Француз Республикасының Үкіметі арасындағы жаһандық жылынуға қарсы күрес саласындағы ынтымақтастықты іске асыру туралы арнайы келісімді ратификациялау туралы.

5) «Құқық қорғау қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

6) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне жекелеген көлік құралдары түрлерінің жүргүйін ұйымдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

7) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне есірткі, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

8) Биологиялық материалмен алмасу туралы келісімді ратификациялау туралы.

9) Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

10) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ішкі істер органдарының қызметі саласындағы нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелуін болғызыбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

11) Қазақстан Республикасы мен Сингапур Республикасы арасындағы көрсетілетін қызметтер саудасы мен инвестициялар туралы келісімді ратификациялау туралы.

Депутат Ерлан Барлыбаев 13 заң жобасының жұмыс тобы құрамына кірді:

1) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы;

2) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы;

3) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қаржы нарығын дамыту және қаржылық көрсетілетін қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы;

4) Акваөсіру туралы;

5) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне акваөсіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы;

6) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік статистика және деректерді басқару мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

7) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бюджет заңнамасын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу және «Концессиялар туралы»;

8) Қазақстан Республикасының Бюджет кодексі;

9) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне резервтегі қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы;

10) Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы «Орталық Азия» халықаралық өнеркәсіптік кооперация орталығының қызметін реттеу туралы келісімді ратификациялау туралы;

11) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау, электр энергетикасы және табиғи монополиялар мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы // Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау және электр энергетикасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы;

12) 1994 жылғы 9 тамыздағы Қазақстан Республикасы мен Литва Республикасының арасындағы Азаматтық, отбасылық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек және құқықтық

қатынастар туралы шартқа өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы;

13) Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Эстония Республикасының Үкіметі арасындағы адамдардың реадмиссиясы туралы келісімді ратификациялау туралы.

140-тан астам заң жобаларына түзетулер енгізді. Соның ішінде: «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Жылу энергетикасы туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұрғын үй саясатын реформалау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Депутат Қазыбек Иса 15 заң жобасының жұмыс тобы құрамына кірді:

1) Онлайн-платформалар және онлайн-жарнама туралы.

2) Заңсыз иемденілген активтерді мемлекетке қайтару туралы.

3) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне заңсыз иемденілген активтерді мемлекетке қайтару мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

4) Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасы арасындағы қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек туралы шартты ратификациялау туралы.

5) Қазақстан Республикасы мен Кипр Республикасы арасындағы пайдалану туралы шартты ратификациялау туралы.

6) Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Сингапур Республикасының Үкіметі арасындағы инвестицияларды көтермелеген және өзара қорғау туралы келісімді ратификациялау туралы.

7) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

8) Халықаралық су ағындарын кеме қатынасынан басқаша пайдалану түрлерінің құқығы туралы конвенцияны ратификациялау туралы.

9) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпараттық қауіпсіздік бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

10) Масс-медиа туралы

11) Акваөсіру туралы.

12) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне акваөсіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

13) Қазақстан Республикасы мен Вьетнам Социалистік Республикасы арасындағы сотталған адамдарды беру туралы шартты ратификациялау туралы.

14) Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысуыш мемлекеттердің қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы сипаттағы төтенше

жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі ынтымактастығы туралы келісімді ратификациялау туралы.

Депутаттық сауалдар

Осы кезең ішінде Фракция депутаттары **65 депутаттық сауал** жолдаған.

7 қыркүйек

• Үкімет Парламент алдында өз қызметі бағдарламалары мен Президент Жолдауының орындалуы туралы есеп беруі тиіс. Жоғарыда айтылғандарға байланысты, «Ақ жол» Демпартиясының Фракциясы:

1) Үкіметтің 2007 жылға дейін қолданыста болған іс-қимыл бағдарламасын Парламент арқылы бекітуі туралы заңнама талабын қайтаруды талап етіп;

2) Үкімет осы бағдарламаларды жыл сайын Президент Жолдауының орындалуына арнап, бюджетпен бірге Парламентке ұсынып, қорғау керек деп санайды.

3) Мемлекет басшысы Жолдауының іске асуы туралы Үкіметтің Парламент алдындағы жыл сайынғы есеп беруі туралы норма енгізуі ұсынды.

20 қыркүйек

• «Ақ жол» Демпартиясы «Парламенттік тергеп-тексеру туралы» заң жобасын әзірлең, Үкіметке сараптамаға жіберді. Заң жобасының мақсаты демократиялық институттардың озық халықаралық тәжірибесін енгізу, қоғамдық және парламенттік бақылауды күштейту, биліктің өкілді, атқарушы және сот тармақтары жүйесінде тежемелік пен теңдігін құру; маңызды оқиғаларға, сондай-ақ қоғамнан жасырын болуы мүмкін фактілерге қоғамдық саяси баға беру.

27 қыркүйек

• Салық органдарының келісімдерді жарамсыз деп тану талабына шектеу қою туралы. Президенттің Жолдауын орындау мақсатында «Ақ жол» фракциясы 31 мамырдағы сауалды қайта жарияладап, салық органдарының мәмілелерді жарамсыз деп тану туралы сотқа өз бетінше талап қою құқығын жоюды тағы да талап етті.

4 қазан

• Отандық энергетикалық машина жасау қажеттілігі туралы. «Ақ жол» Фракциясы Үкіметке бизнеске қатысты ұсынысты ескере отырып, энергетика саласын жедел ұйымдастыруға кірісіді, атап айтқанда өндірісті дамыту қоры арқылы қолдау шарасы мен монополистер тараپынан офтейк-келісімдерді қамту туралы болды.

30 қараша

• Елдегі интернет сапасын жақсарту мәселесі жөнінде. «Ақ жол» Партиясы:

1. Өз күштерімен, өз қаражаттарымен Starlink желісіне қосылып, үкімет шеше алмай отырған үлкен әлеуметтік мәселені шешіп отырған азаматтарды қудалалауды тоқтатып, оларға техникалық көмек көрсетіп, орнатылған Starlink қондырғыларын зандастыруды;

2. Starlink интернет желісіне азаттарымыз бен мекемелеріміз заңды және қауіпсіз қосылу үшін қажетті техникалық шешімді қамтамасыз ету шарасын тездетуді ұсынды.

- Орта бизнесті қолдау бойынша саул. Біз орта бизнесті дамыту үшін осы және басқа да шара кешенін өзірлеуді ұсынамыз.

6 желтоқсан

- ҰБТ-ны алмастыру мен жоғары оқудан кейін түлектерді жұмысқа қамту туралы. «Ақ жол» фракциясы:

1) Үкімет Президенттің тапсырмасын орындау барысында, мықты халықаралық технологиялық компаниялардан қазақстандықтарды қайтару жөнінде бағдарламасын қабылдады ма және осы бойынша талантты жастарға қандай жағдай жасалған, қанша және қандай компаниялардан жастар елге оралғандығы жөнінде ақпарат беруді;

2) Шетел тәжірибесін пайдалана отырып, дарынды жастарды қазақстандық университеттерге ҰБТ-сыз басқа жолымен қабылдауға рұқсат беруді ұсынды.

3) Тек Ресей не басқа шетелдік университеттерінің түлектерін әкелу ғана емес, өзіміздің жастарды жұмыспен, тұрғын үймен қамтамасыз ету мәселесі бойынша қандай іс-шара жүріп жатыр?

- «Ақ жол» Демократиялық партиясы кәсіпкерлерді тексеруге мораторийді 2024 жылға дейін ұзартып, оған орта бизнесті де қосуды ұсынды.

• Қазақстан үкіметінің жалтақтамай жұмыс істеуі туралы депутаттық саул. «Ақ жол» Демпартиясының Фракциясы мынаны сұрады:

1) Президент Жолдауындағы тапсырмаларды іске асыру бойынша Үкіметтің және Үкімет мүшелерінің шешімі өздігінен дербес болу үшін қандай нормативтік өзгеріс енді?

2) Бұл өзгерістерді іске асыру үшін қандай заңдарға (мысалы, «Үкімет туралы» Конституциялық заңға) тиісті толықтыру керек, Үкіметтен осындағы бастама бола ма, болмаса Мәжіліс депутаттары бұл жұмысты қолға алуға дайын.

13 желтоқсан

- Отандық өндірушілер алдындағы «Арселлор Миттал Темиртау» компаниясының қарызы жөнінде. «Ақ жол» демократиялық партиясының парламенттік фракциясы Үкіметтен «Арселор Миттал Темиртау» компаниясының жеткізушілері мен мердігерлеріне берешегін өтеу бойынша қандай шара істеп жатқанын түсіндіруді сұрады?

• Жылу энергетикасы жөніндегі мәселе бойынша. Үкіметте жылу-энергетика саласындағы қордаланған мәселелерді кешенде түрде шешудің ұзақ мерзімді перспективаға жоспары бар-жоғын, сондай-ақ қандай жоспар екенін сұрады.

- Былтырғы жылы адал және ашық түрде кәсіпкерліктің сатып алған жер участелері мен объектілерін заңсыз басып алған меншік иелерін қайта бөлу туралы. «Ақ жол» фракциясы авторлардың дәлелдерін мұқият зерделеуді, кәсіпкерлердің заңды құқықтарын қорғауды және анық әділетсіз сот шешімдеріне наразылық білдіруді сұрап, Бас Прокурорға саул жолдады.

22 желтоқсан

- Азаматтардың және гемодиализ қызметтің көрсететін жеке клиникалардың конституциялық құқығын қорғау туралы сауал жолданды.

27 желтоқсан

- Тәуекелдерді басқару жүйесінің құпия өлшемшарттарын алып тастау. «Ақ жол» фракциясы жаңа Салық кодексін күтпей, ҚР Салық кодексінің 137-бабында көзделген тәуекелдерді басқару жүйесіндегі өлшемшарттардың құпиялышын алып тастау қажет деп санайды.

28 желтоқсан

- Шығыс Қазақстан облысы мен Жетісу облысы білім саласындағы қызметкерлерінің міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесі мәселесі жөніндегі сауал.

17 қаңтар

- Қонаев қаласындағы «Mareven Фуд» макарон фабрикасының мәселесіне қатысты.

«Ақ жол» фракциясының депутаттары:

1) бизнестің заңды мұддесін қорғау және осы өнімдерді экспорттау үшін қосымша құн салығын толық қайтарылуын қамтамасыз етуді;

2) әрекеті инвесторлар мен кәсіпкерлердің құқығын бұзып, экспортқа бағытталған бизнестің қысқаруына және оның басқа елге ауысуына алып келген лауазымды шенеуніктердің қызметіне тексеру жүргізуі үшін сұрады.

- мобиЛЬДІ аударымдарға салық салу жөніnde. «Ақ жол» кәсіпкерлердің, халықтың және мемлекеттің мұдделерін ескере отырып, мобиЛЬДІ аударымдарға салық салу тәсілдерін қайта қарауды талап етті.

24 қаңтар

- Алматы қаласындағы жер сілкінуіне қатысты. «Ақ жол» Фракциясының депутаттары:

1) автоматтанған алдын ала ескерту жүйесінің істен шығу себебін және сол әрекетсіздікке жауапты тұлғаларды анықтауды;

2) халықты және мекемелерді жер сілкінің және басқа да төтенше жағдай кезінде әрекет етуге оқыту форматын қайта қарауды;

3) тығыз орналасқан жерде құрылыш салуға тыйым салуды, Алматы қаласының ішіндегі сейсмикалық аймақтарды ескере отырып, жаңа ғимараттардың қабаттар санына қойылатын талапты қайта қарауды;

4) халық пен қала үшін осындағы апарттың қаупін азайту үшін ғылыми негізделген шаралар кешенін әзірлеуді талап етті.

- Әуе кемелерін Қазақстан Республикасына тіркеу жөніnde. «Ақ жол» Демпартиясы:

1. «Air Astana» және «FlyArystan» компанияларының қазақстандық әуе кемелерін Қазақстан Республикасында тіркеу мәселесін шешуді;

2. FlyArystan компаниясын жеке компания ретінде бөліп, оны лоукостер үшін белгіленетін тариф шартын сақтауға міндеттеуді;

3. экономиканы монополиясынанда аясында ұлттық компаниялар мен басқа квазимемлекеттік кәсіпорындар пайдаланатын оффшорлық схемаларды анықтауды, сондай-ақ оларды Қазақстанның ұлттық салық юрисдикциясына қайтаруға міндеттеу бойынша жұмыс жүргізуді талап етті;

31 қаңтар

• Әуежайлардың аэродром аумақтарында салынған ғимараттар туралы. «Ақ жол» фракциясы әуежайлардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуді және 2019 жылғы ұшақ апатын тергеп-тексеруді аяқтауды және барлық кінәлілерді анықтауды талап етті.

14 ақпан

• Жасалған мәмілелердің қолданысын тоқтата тұрмай жарамыз деп тану, олардан мұлдем бас тарту қажет.

«Ақ жол» Демократиялық партиясы Мемлекеттік кірістер комитетінің талап-арыздардың қолданысын тоқтата тұру туралы бұйрығын жеткіліксіз деп санайды әрі Салық кодексіне адал бизнесті қорғайтын және қолма-қол ақшаның нақты үйымдастырушылары мен бенефициарларын анықтауға мүмкіндік беретін Салық кодексіне өзгеріс енгізу туралы бұрын берілген ұсыныстарды талап етуді жалғастырды.

1. ҚР Салық кодексінің 19-бабының 1-бөлігінің 10) тармағы, 403-бабының 1-бөлігінің 1) тармағы және 264-бабының 1-бөлігінің 4) тармағы алынып тасталсын, сондай-ақ салық органының талабы бойынша мәмілелерді жарамыз деп тануды қөздейтін салық заңнамасының өзге де нормалары осыған сәйкес келтірілсін.

2. Күмәнді шот-фактураларды анықтау алгоритмін әзірлеу, бұл үшін цифрандыру құралдарын пайдалану және қолма-қол ақша операцияларын ерте анықтау үшін Электрондық шот-фактуралардың ақпараттық жүйесін пысықтау.

3. Шот-фактураның жалғандық өлшемшарттарын анықтап, оны Кодекске нақтыладап жазу.

4. Негізде болған жағдайда ақшаны шығарып беретіндерді қылмыстық және әкімшілік жауаптылықта тартудың нақты тетігін қамтамасыз ету. Бұл ретте контрагенттердің тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді өткізу кезіндегі нақты айналымды дәлелдеу құқықтарын нормативті түрде қамтамасыз ету. Адал кәсіпкерлермен емес, ақшаны заңсыз шығарып беретіндермен құресу қажет.

5. Басқа жағдайда салық органы өлшемшарттарда көрсетілген құжаттардың тізбесін сұратуға құқығы бар камералдық бақылауды қолдану.

6. Салық органының даулы шот-фактура бойынша корпоративтік табыс салығын шегерімінен және қосылған құн салығын есепке алудан алып тастау туралы ескертуімен келіспеген жағдайда, салық төлеуші ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің нормаларына сәйкес әкімшілік сотқа шағымдануға құқылы, оның шешімі салықтық түзетулер үшін негіз болады.

21 ақпан

• Машина жасау туралы депутаттық сауал. Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау мақсатында, сондай-ақ

экономиканың жоғары қажеттіліктерін ескере отырып, «Ақ жол» Демократиялық партиясы мемлекеттің өнеркәсіптік саясатының басымдықтары мен бизнес-бастамаларына негізделген өндіріс секторлары мен салаларының кең ауқымында тиісті мемлекеттік қолдау шарапалары бар машиналар мен жабдықтарды өнеркәсіптік құрастыру туралы үлгілік келісімдер әзірлеуді ұсынады.

27 ақпан

- Экономиканы ырықтандыру бағдарламасы жөнінде сауал. «Ақ жол» Демпартиясының экономиканы ырықтандыру жөнінде Үкіметке ұсынысы:

Салық саясатын ырықтандыру шеңберінде сараланған салық мөлшерлемелерін енгізу және бөлшек салықтарды төмендетумен қатар, шағын және орта бизнес субъектілерінің есептері мен тексерулеріне қатысы жоқ патенттік режимді қолдануды кеңейтуді ұсынамыз.

МобиЛЬДІ ТӨЛЕМДЕРДІ ТОЛЫҚ БАҚЫЛАУДАН БАС ТАРТУ, МИКРОБИЗНЕС ДЕНГЕЙІНДЕ ӨЛШЕМШАРТТАРДЫ ЕНГІЗУ (Яғни айна 1 миллион теңгеден астам аударымдар үшін).

Монетарлық салада Ұлттық Банктің базалық мөлшерлемесін неғұрлым батыл төмендетіп, банк нарығын монополиясыздандыру орынды деп санаймыз.

Кәсіпкерлікке қосымша қысым жасайтын, инфляцияның көзі және әкімшілік құрал ретінде қызмет ететін міндетті төлемдерді қайта қарастыру – өнімді таңбалашу, медициналық сақтандыру қорына, Бірыңғай зейнетақы қорына төлемдер, кәдеге жарату алымын алу әдісі және т.б.

Жекешелендіру әдісін таңдау түрғысында «Ақ жол» Демпартиясы бірнеше жылдан бері Чили мен Ұлыбританиядағы табысты жекешелендіру бағдарламаларының үлгісі бойынша «халық капитализмі» тұжырымдамасы туралы ұсыныс жасап келе жатыр. Мұнда мемлекеттік кәсіпорындар құнында қоғамның және шағын және орта бизнес серіктерінің еңбек үлесін есепке алады.

Сондай-ақ, жекешелендіру аясында банктердің кепіл ретінде сәтсіз кәсіпорындардан тартып алған активтерін экономикалық айналымға қайтаруды қарастыру қажет.

«Ақ жол» фракциясы мұндай активтерді кейіннен кері сатып алушмен және бағаны төмендетуге шектеусіз сенімгерлік басқару үлгісін қолдана отырып, бизнеске беру тетігін әзірлеуді ұсынды.

6 наурыз

- Әуе апартарының тергеп-тексеруін тәуелсіз органға беру қажет. Тергеп-тексерудің тәуелсіздігі мен толықтырын қамтамасыз ету мақсатында «Ақ жол» Фракциясы әуе кемелерінің апартарын тергеп-тексеру функцияларын Көлік министрлігінен Төтенше жағдайлар министрлігіне беруді қарастыруды ұсынады.

• МобиЛЬДІ АУДАРЫМДАРДЫ ТОЛЫҚ БАҚЫЛАУДАН БАС ТАРТУ. «Ақ жол» Демократиялық партиясы мобиЛЬДІ ТӨЛЕМДЕРДІ ТЕК 1,5 МИЛЛИОН ТЕНГДЕДЕН БАСТАП ҚАДАГАЛАУДЫ ҰСЫНЫП ОТЫР.

Шағын және орта бизнес субъектілерін бюрократиядан қорғау үшін «Ақ жол» Партиясы мониторингке жататын ұялы байланыс төлемдерінен бөлшек сауда салығын автоматты түрде алушы енгізуі ұсынады. Бұл кәсіпкерді бухгалтерлік және басқа есептілікті жүргізу

қажеттілігінен босатады, бюджетке ағымдағы режимде төлемдер түседі, ал салық органдарында бизнесті тексеруге негіз болмайды.

13 наурыз

- Қылмыстық істерге кәсіпкерлерді тарту мәселелері бойынша, «Қазтеміртранс» Қарағанды. «Ақ жол» депутаттық фракциясы көлік прокуратурасының Сыбайлас жемқорлыққа қары қызметтің кәсіпкерлерді қылмыстық жауаптылықтан босату туралы қаулысының күшін жоюының заңдылығы мен негізділігін қарастыруды сұрайды.

27 наурыз

- Стати ісін тергеп-тексеру нәтижесіне қатысты сауал. «Ақ жол» Фракциясының депутаттары мынаны хабарлауды сұрады:

1) Қазақстан шын мәнінде осы іс бойынша нақты қанша ақша жұмсады және бұл сома Стати талаптарымен қаншалықты сәйкес келеді?

2) Бұл соманың қаншасын «Болашақ» компаниясы алды және олардың артында нақты кім тұр?

3) Осы компанияның әрекеті мемлекетке келген залал ретінде қарастырыла ма және заңсыз шығарылған активтерді қайтару аясында бұл қаражатты өндіру шарасы қолданыла ма?

4) Осы іс бойынша Қазақстан Республикасының қандай мүлкі бүгіннегінде жатады, бұл Қазақстанның жеке компаниялары мен ұлттық бизнесінің заңды мүддесіне әсер етпей ме?

5) Әділет министрлігі Қазақстанның қажет болған жағдайда оның жеке кәсіпорындарын Статидің шағымдарынан қорғауды жалғастыруды көзделеп отыр ма және алдағы уақытта мұндай жағдайды болдырмау үшін қандай шара қабылданып жатыр?

17 сәуір

- Су тасқынынан зардал шеккен елді мекендерді азық-түлікпен қамтамасыз ету туралы. «Ақ жол» Фракциясының депутаттары мынадай ақпарат беруді сұрады:

1. Су тасқыны салдарынан қанша елді мекен оқшау қалып отыр, әрбір облыс бойынша нақты саны қанша?

2. Сол ауылдарда қанша адам мекендейді?

3. Елді мекен тұрғындарына көмек қалай жеткізіледі?

4. Егер мұндай елді мекендер қайықтардан тым алыс орналасқан болса және тікүшактарды бөлу қыын болса, тұрғындарға қажетті көмекті жеткізу үшін ұшқышсыз дрондарды пайдалану қарастырылды ма?

5. Осындай ауылдарға көмек көрсету үшін волонтерлер мен әскери қызметшілерді жіберу қарастырылды ма?

2 мамыр

- «Ақ жол» Демократиялық партиясы Фракциясының депутаттары Үкіметтен тауарды міндетті таңбалаудан бас тартуды қайтадан сұрайды.

Штрих-кодтары бар өнімді таңбалауды бүкіл әлемде қолданады, сондықтан «Ақ жол» Демократиялық партиясы мұны жеткілікті деп санайды.

15 мамыр

- «Ақ жол» Демократиялық партиясы Фракциясының депутаттары Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі

О. Бектеновке Президент Қ. Тоқаевтың 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Жолдауында және ағымдағы жылдың 7 ақпанында Үкімет отырысында сөйлеген сөзінде айтқан нарықтың квазимемлекеттік сектор мен банк құрылымдарының қолында жол берілмейтін шоғырлануы проблемасы туралы депутаттық сауал жолдады.

«Ақ жол» Фракциясы, сондай-ақ 2021 жылғы 26 мамырдағы, 2023 жылғы 19 қаңтардағы және т.б. депутаттық саулаларда осыған үқсас бағдарламаны әзірлеу және іске асыру жөнінде бұрынғы үкіметке бірнеше рет ұсыныс берген болатын.

Сондықтан «Ақ жол» Демократиялық партиясы нақты қадамдарды әзірлеуге және іске асыруға қатысуға дайын екенін мәлімдейді.

• Сондай-ақ, «Ақ жол» Фракциясының депутаттары шағын және орта бизнес субъектілерінің жүктемесін азайту бағдарламасының қажеттілігіне қатысты кезекті депутаттық сауал жолдады. «Ақ жол» Демократиялық партиясы шағын және орта бизнеске қарызыдық жүктемені жеңілдету бойынша осындай шаралар кешенін әзірлейтін уақыт жетті деп есептейді.

Осыған байланысты «Ақ жол» Фракциясы:

1) кәсіпорындардың кепілге алынған мүлкін экономикалық айналымға қайтару жөніндегі ұйымдастыру шарасын жеделдетуді;

2) шағын және орта бизнеске түсетін қаржылық ауыртпалықты азайтудың кешенді шарасын әзірлеуді, соның ішінде кәсіпорындардың жағдайы жақсарғанға дейін есептеуді тоқтату, кепілді шынайы бағалау, кредиттер бойынша мөлшерлемелерді төмендетуді және т.б. ұсынды.

29 мамыр

• «Ақ жол» Депутаттық Фракциясы ұлттық компаниялар мен ірі жер қойнауын пайдаланушыларға парламенттік бақылау енгізуі сұрайды.

«Ақ жол» Демпартиясының Фракциясы:

1) барлық квазимемлекеттік кәсіпорындар мен жер қойнауын пайдаланушылардың тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алудағы мемлекетішілік құндылық пен жергілікті қамту үлесін фронтальды арттыруды қайта қарастыруды;

2) осы талаптарды отандық және ірі шетелдік инвесторлардың орындауын қатаң бақылауды қамтамасыз етуді талап етеді.

«Ақ жол» Фракциясы депутаттық міндеттері мен парламенттік бақылау функцияларын орындау шеңберінде осыл жұмысқа көмек көрсетуге дайын екенін білдіреді.

Азаматтардың өтініштері бойынша жұмыс

Коғамдық қабылдау жұмыстарын депутаттар Астана қаласындағы «Ақ жол» КДП орталық аппаратында жұма күндері өткізеді. Өнірлер, филиалдар өз кестелері бойынша өткізеді; Көптеген айтылған мәселелер депутаттық саулалар мен заң жобаларына түзетулер енгізуге негіз болды. Өнірлерден келген азаматтардың дүйсенбі құні депутаттармен бейнеконференция байланысы арқылы тікелей байланысуға мүмкіндігі бар.

Ағымдағы сессияда орталық қоғамдық қабылдауда 419 азamat депутаттыққа қабылданды.

1556-дан астам жазбаша өтініш қаралды.

Басқа маңызды іс-шаралар, оқиғалар, сөз сөйлеулер

28-30 қыркүйек Алматы қаласында «Саясат пен қоғамдағы саяси коммуникация және әлеуметтік желілер» тақырыбында жастар форумы өтті.

20 қазанда «Ақ жол» Демпартиясының төрағасы Азат Перуашев Қазақстандағы тұңғыш цемент зауыты «Семей-Цемент» зауытының 65 жылдық мерейтойына қатысып, өндірістегі ауқымды жаңғырту жұмыстарымен танысты.

21 қазанда Азат Перуашев Семей қаласында өткен «Парасат» республикалық кәсіпкерлер форумына қатысты.

7 қараша Астана қаласында өткен IV Пара Азия ойындарының жеңімпаздарымен кездесу өтті.

8 желтоқсан Астана қаласындағы Элихан Бекейхан атындағы BINOM SCHOOL мектеп-лицейіндегі «Элихан» кабинетінің безендірілуі. Жоба «Алаш» идеясын кеңінен насхаттау идеясы бойынша жүзеге асырылды.

15 желтоқсан Алматы қаласында «ТҮРАН ТҰЛҒАСЫ Халықаралық мүшәйрасы» шарасын өткізу.

22 желтоқсан Астанада «Үздік депутаты – 2023» төсбелгісімен марапаттау рәсімі өтті.

25 желтоқсанда Парламент Мәжілісінің ғимаратында депутат Қазыбек Иса Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің «Елімізде бүқаралық және балалар мен жасөспірімдер спортын дамытудың мәселелері мен келешегі» тақырыбында өткен дәңгелек үстелге қатысты.

26 желтоқсанда депутат Ержан Бейсенбаев Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырысына қатысты, онда Комитеттің «Қазақстан Республикасының Бюджет кодексінің» жобасына және «Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне бюджет заннамасын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» ҚР Заңының жобаларына және «Концессиялар туралы» Қазақстан Республикасы Заңының күші жойылды деп тану туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне құрылыш саласын және тұрғын үй құрылышына үлестік қатысады жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңдарының жобаларына қорытындыларды талқылады.

4 қантарда Азат Перуашев бастаған «Ақжолдықтар» Алматы қаласы мен Алматы облысының кәсіпорындарында бірқатар кездесулер өткізіп, «Сары-Бұлақ» құс фабрикасының еңбек ұжымдарымен, сондай-ақ «Первый пивзавод» ЖШС және «Eligita» компаниялар тобымен кездесті. Компания иелерімен бизнесті дамытудың өзекті мәселелері мен перспективаларын, сондай-ақ отандық өндірушілерге мүмкін болатын көмекті талқылады.

6 қаңтарда А. Перуашев бастаған «Ақжолдықтар» мүмкіндігі шектеулі жандарды оңалту орталығына барып, орталықтың жұмысымен, ғимараттың жай-күйімен танысты. Емделіп жатқан науқастармен әңгімелесіп, мүмкіндігі шектеулі жандарға қолдау көрсетуді талқылады. Кездесу нәтижесінде үәкілетті органдардың алдында мәселерді көтеруге келісті.

11 қаңтарда Азат Перуашев Алматы облысының мемлекеттік мекемелері мен қасіпорындарының қызметкерлерімен бірқатар кездесулер өткізді, онда Есік қорғандары мұражай кешенінің құрылыш барысымен танысты, облыстық ауруханаға, сондай-ақ қасіпорындарға барды. Сондай-ақ «Арба-вайн» зауыты және Жапония мен Вьетнамнан келген шетелдік инвесторлардың қатысуымен құрылған елдегі ең ірі макарон қасіпорны «Mareven» фабрикасына барды, ол Қазақстандағы жылдам тамақтану нарығының 70 %-ын алады.

«Ақ жол» Фракциясы компанияға салық органдарымен дауларында қолдау көрсетті, алайда қазір экспортқа 7 млрд теңге сомасына ҚҚС қайтару мәселесі туындағы. Осыған байланысты инвесторлар экспорт көлемін жалпы өндіріс көлемінің 30%-на дейін қысқарту туралы шешім қабылданды және қазақстандық ұн жеткілікті болғанына қарамастан қол жеткізілмеген көлемге жету үшін компания Өзбекстанда зауыт ашуды жоспарлап отыр.

12 ақпанда Астана қаласында «Әр қазақ – менің жалғызыым!» атты фотоконкурс өткізу.

25 ақпанда Азат Перуашев пен Қазақстан Республикасы Ұлттық өнеркәсіп палатасының вице-президенті Болат Өтепбаев Ақтөбе облысына барды, онда «Зерде керамика» керамикалық тақталар шығаратын зауыты, Ақтөбе металла конструкциялары зауыты сияқты отандық ірі қасіпорындардың өкілдерімен кездесті.

29 ақпанда 24 KZ телеарнасының тікелей әфирине депутат Асқар Садықов қатысты. Президенттің Үкіметтің кеңейтілген отырысында сөйлеген сөзі туралы сұхбат берді.

2 наурызда Азат Перуашев Батыс Қазақстан облысына барды, жергілікті қасіпкерлермен және партия депутаттарымен мәслихаттарда кездесу өткізді. Жұмыс берушілердің әлеуметтік аударымдарының жыл сайынғы өсүі, міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру және Бірыңғай зейнетақы жинақтар қорында қаражатты пайдаланудың ашықтығы, қызметкерлерді міндетті сақтандыру және бөлшек салықты төмендету мәселелері талқыланды. Батыс Қазақстан облысы мәслихатындағы «Ақ жол» Демпартиясы депутаттарының өтініші бойынша Оралда салық 2 %-ға дейін төменdedі, енді осындаш шешімдерді аудандық мәслихаттарда ілгерілету қажет.

17 наурызда Азат Перуашев Атырау облысындағы машина жасау саласындағы бірқатар қасіпорындарға барып, олардың жұмысымен танысты. «Wika» ЖШС құбырлар үшін манометрлер мен температура өлшеттің электрондық құрал өндірісін жолға қойса, тұрақты сұранысқа байланысты кеңейтуді жоспарлап отыр, ал «Atyrau Oil Services» ЖШС американдық лицензия бойынша мұнай-газ жабдықтарын өндіру мен құрастыруды игерді.

«Ақ жол» Демократиялық партиясы тау-кен өнеркәсібінің шетелдік инвесторларынан қазақстандық кәсіпорындарға қажетті құрал-жабдықтарды өндіруді игеруге көмектесуді және отандық бизнесті қолдау мақсатында лицензиялар мен техникалық құжаттамаларды тапсыруды талап етеді.

18 наурызда Азат Перуашев Түркістандағы «Қуаныш» базарының кәсіпкерлерімен кездесіп, бөлшек салық және ұялы байланыс төлемдерінің өзекті мәселелерін талқылады. Осы мәселелер бойынша партия ұстанымының дүрыстығына тағы да көз жеткізді. Кәсіпкерлер бөлшек салық мөлшерлемесін 2 %-та дейін төмендетуді ұсынды. Кездесудің қорытындысы бойынша Партия басшысы филиал мен мәслихат депутаттарына жаңа депутаттық саяул жолдауды тапсырды.

Сондай-ақ депутат Ерлан Барлыбаев өз өтінішінде ұсынып отырған ұялы телефон аударымдарынан түсетін ай сайынғы кірісті бақылау өлшемшартын 1,5 миллион теңгеге дейін көтеру қажет екені расталды.

28 наурыз Ерейментау ауданының тұрғындарымен кездесу

1 сәуірде Азат Перуашев Қарағанды облысындағы бірқатар кәсіпорындарға барды, соның ішінде «Азия-СМ» ЖШС және «Металл-Профиль» ЖШС та бар. Ол, әсіресе, тауар айналымының керемет артқанын және тау-кен жабдықтарына арналған құрамдас бөлшектерді өндірудің табысты дамуын көрсеткен Қарағанды құйма-машина жасау зауытын ерекше атап өтті. Перуашев шикізат компанияларының өндеу өнеркәсібін дамытуға және экономиканың технологиялық өсуіне қалай үлес қоса алғынын мысал ретінде осындаі қәсіпорындардың маңыздылығын атап өтті.

9 сәуір Азат Перуашев Талдықорған қаласындағы бірқатар өнеркәсіптік кәсіпорындарға барып, электротехникалық өнімдердің өндірісімен танысты, бизнесті жүргізуге қатысты жаңа зандарды талқылады. «Инфроэнерго» зауытының басшысы «Қазатомөнеркәсіп» АҚ тапсырысы бойынша уранды сіltісіздендірге және күкірт қышқылымен жұмыс істеуге арналған өнімдерді шығаруды ерекше мақтанышпен атап өтті. Өнірдегі өнеркәсіппілермен кездесуде кадр тапшылығы мәселесі де қозғалып, салық және инвестициялық саясаттағы алдағы өзгеріс талқыланды.

11 сәуірде Азат Перуашев Петропавл қаласының эвакуациялау орталықтарында болып, үйлерін тастап кетуге мәжбүр болған Заречное ауылының тұрғындарымен әңгімелесті. Тұрғындар өздерінің алаңдаушылығын білдіріп, бұл қалай болғаны, жергілікті билік неліктен су тасқынының алдын алмаған, кінәлілер жазаланады ма деген сұрақтар қойды. Азат Перуашев, өз кезегінде, жергілікті тұрғындарға жасалып жатқан шаралар туралы айттып, прокуратуралық оқиғаны тергеп-тексеруге кіріскенін айтты. Мәжіліс депутаттары да жан-жақты тергеп-тексеру және кінәлілерді жауапқа тартуды жақтайтын болады.

11 сәуірде «Ақжолдықтар» Төтенше жағдайлар министрлігінің штабында болып, Петропавл қаласындағы су тасқынының жағдайымен танысты. Су басу қаупі бар аймақтарда өзен арнасы бойында қорғаныс құрылыштарын салу, тұрғындарды

эвакуациялауды үйымдастыру, бекіністерді жедел орнатудың техникалық аспектілері, сондай-ақ мұлікті ықтимал тонаудан қорғау шаралары талқыланды.

13 сәуірде Азат Перуашев «Қызылжар су» ЖШС басшысы Ж.Сұлтановпен кездесті, кездесуде Петропавл қаласындағы Есіл өзеніндегі су деңгейінің көтерілуіне байланысты қалыптасқан күрделі жағдайға байланысты 4 резервтік желі арқылы Петропавл су әлектр кешенін әлектрмен жабдықтауды тоқтату мәселесі көтерілді.

14 сәуірде «Ақжолдықтар» Партия төрағасы А. Перуашевтың жетекшілігімен Қызылжар ауданындағы аудан орталығындағы тасқын су деңгейі күрт көтерілген Бескөл ауылында болды. Жергілікті волентерлермен және ауданның Қоғамдық кеңес мүшелерімен кездесу өтіп, елді мекенді су тасқынынан қорғау шаралары талқыланды. Сондай-ақ астық сегментіндегі және мал шаруашылығындағы проблемалары, ресейлік тауар өндірушілермен бәсекелестік мәселелерін талқылау мақсатында ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерімен кездесу өтті. Солтүстік Қазақстан облысының Төтенше жағдайлар департаментімен келісе отырып, «Ақ жол» Партиясы резенке қайықтарды, құтқарушыларға арналған комбинезон жиынтықтарын және бөгеттерді салу үшін 6000 пропилин қаптарын алды.

26 сәуірде Азат Перуашев Мәжіліс Спикері Е. Кошановпен бірге 2024 жылғы 23-26 сәуір аралығында Қытай Халық Республикасына ресми сапарға қатысты. Сапар барысында ҚХР және Шыңжаң-Үйғыр автономиялық ауданы ҚХР жоғары лауазымды тұлғаларымен кездесулер өткізіліп, оның барысында трансшекаралық өзендерді пайдаланудан бастап өнірлік қауіпсіздік пен күрес мәселелеріне дейінгі бірқатар мәселелер талқыланды.

Сапар барысында біздің делегация мүшелері Қытайдың саясат және бизнес өкілдерімен де бөлек әңгімелесті.

13 мамыр «Ақ жол» ҚДП орталық аппаратында А. Перуашев пен «Reporter: Investigative journalism» зерттеуші журналистердің халықаралық қоғамдастырының өкілі британдық журналист Матей Росканың кездесуі өтті. Қазіргі уақытта Роска мырза шетелге зансыз аударылған қазақстандық активтер тақырыбымен айналысада. Кездесу барысында осы мәселе бойынша одан әрі өзара іс-қимыл мүмкіндіктерін талқылады.

21 мамырда депутат Е.Х. Барлыбаев су ресурстары бойынша Азия парламентаралық консультативтік кеңесінің 6-шы отырысына қатысты.

Жұмыстың кейбір оң нәтижесі (сауалдар, өтініштер негізінде)

18.04.2024 - Су тасқыны мен басқа да төтенше жағдайлардың салдарын жоюға қатысты «Ақ жол» Фракциясының депутаттық сауалынан кейін жалғыз тұрғын үй болып табылатын саяжай үйлері толыққанды тұрғын үй деп танылды және оларға тиісті өтемақы төленетін болады.

10.04.2024 - «Ақ жол» Фракциясының бизнестің заңды мұдделерін қорғау және «Маревен» компаниясының жапондық инвесторына (Қонаев қаласы) 7 млрд теңге

сомасында қосылған құн салығы қамтамасыз ету туралы депутаттық Қазақстан Республикасының Сыбайлас іс-қимыл агенттігі ауыр сыйбайлас жасады деген күдікпен Астана қаласы бойынша Мемлекеттік кірістер департаментінің жанама салықтарды әкімшілендіру басқармасы қосылған құн салығын тексеру бөлімінің бастығы үстады.

06.04.2024 – Президент отандық кәсіпорындарды Қазақстанда өндірілетін шикізатпен басым қамтамасыз етуді белгілейтін «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңға қол қойды. осы шешім «Ақ жол» Парламенттік Фракциясы депутаттарының бастамасымен ұлттық мұдделерді нығайтуға, экономиканы дамытуға және шағын және орта бизнесті қолдауға бағытталған.

18.03.2024 - «Ақ жол» фракциясы «Қазтеміртранс» АҚ-на автокөліктерді жеткізу кезінде бопсаладаудан зардап шеккен 15 кәсіпкерді қылмыстық жауапқа тартудың заңсыздығы туралы депутаттық саулалады. Саудан кейін сот «Қазтеміртранс» АҚ-ның лауазымды тұлғаларын қылмыстық жауапқа тартты, ал кәсіпкерлер босатылды.

11.03.2024 – Партия жетекшісі Азат Перуашев «Ақ жол» фракциясының депутаттық саулалынан кейін салық органдары «Маревен» компаниясының өнім экспорты бойынша қосылған құн салығын қайтару туралы өтінішін қайта қарастыру келіскеңін атап етті.

3.5. «ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ ПАРТИЯСЫ» ФРАКЦИЯСЫ

Сегізінші сайланымның Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісіндегі «Қазақстан Халық партиясы» фракциясы ҚР Парламенті Мәжілісі бюросының шешімімен (2023 жылғы 31 наурыздағы № 5-VII БМ қаулысы) тіркелді.

Фракция құрамына мынадай депутаттар кірді: **М. Магеррамов (жетекшісі), К. Сейтжан, И. Смирнова, И. Сұнқар, Г. Танашева.**

Депутат М. Магеррамов Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің хатшысы, ҚХП фракциясының жетекшісі болып табылады.

Депутат И. Смирнова Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жанындағы Қоғамдық палатаның мүшесі болып табылады.

Депутат К. Сейтжан Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Халықтың әлеуметтік осал санаттарының құқықтары жөніндегі Үәкіл болып табылады.

2023 жылғы 1 қыркүйек пен 2024 жылғы 28 маусым аралығындағы екінші сессия барысында ҚХП фракциясының депутаттары 45 депутаттық саулалады, 23 фракция отырысы, 10 дөңгелек үстел және 10 сараптамалық кездесу өткізілді. Фракция депутаттары 1274 заңнамалық түзетулер енгізді, оның ішінде 112-сі фракциялық заңнамалық түзетулер болды. Сондай-ақ 4 фракциялық заң жобасына бастамашылық етті.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінде фракция депутаттары қабылдаған азаматтардың саны - 702, ал партияның қоғамдық қабылдауларында қабылданған азаматтардың саны 891 адамды құрады.

2023 жылғы қыркүйекте депутаттар Павлодар облысында көшпелі отырыс өткізді. «Қазақстан Халық партиясы» депутаттық фракциясының көшпелі отырысының қорытындысы бойынша Павлодар облысында халықпен және түрлі кәсіпорындармен 12 кездесу өткізіп, оған 153 адам қатысты.

2024 жылғы 3 қаңтар мен 12 қаңтар аралығында фракция депутаттары 2 өнірде, 52 елді мекенде болып, 182 кездесулер өткізді, оған 3503 адам қатысты, жеке қабылдауға 45 адам қатысты.

ҚХП фракциясының мүшелері бастамашылық жасаған заң жобалары (4):

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне процестік заңнаманы жетілдіру, адвокаттық қызмет және заң көмегін көрсету, дауларды соттан тыс және сотқа дейінгі шешу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (жұмыс жүргізілуде).

2. «Кәсіптік одактар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (жұмыс жүргізілуде).

3. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне күзет қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (жұмыс жүргізілуде).

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (Президент қол қойды).

ҚХП фракциясының мүшелері бастамашы болған түзетулер (112):

1. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» (1)

2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (5)

3. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (7)

4. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (салық кодексіне) ғылыми мәселелер бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (11)

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дene шынықтыру және спорт, сондай-ақ нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелуін болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (33)

6. «Қазақстан Республикасының Құрылымы кодексі» (17)
7. «Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (38)

1. Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі депутаты, Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің хатшысы – Магеррам Мамедович Магеррамов

Депутаттық саялдар:

1. «Баға реформасы туралы»
2. «Квазимемлекеттік сектордың акционерлік қоғамдарының корпоративтік құрылымын өзгерту туралы»
3. «Шағын және орта бизнес үшін оңайлатылған декларациялау режимін қолдануды шектеу мәселелері туралы»
4. «Бітімгершілік рәсімдер, татуластыру комиссиялары және медиация арқылы халықтың сот төрелігіне қолжетімділігін шектеу мәселелері туралы»
5. «Халықтың инновациялық дәрілік заттарға қолжетімділігі туралы»
6. «Спорт саласындағы сыйайлар жемқорлыққа қарсы күрес туралы»
7. «Мемлекеттік-жекеменшік әріптестік туралы»
8. «Мәдениет және өнер қызметкерлерінің жұмыс уақытын есепке алу мәселесі туралы»
9. «Солтүстік облыстардың даму мәселелері туралы»
10. «Төтенше жағдайлар министрлігі қызметкерлерінің еңбек жағдайларын жақсарту мәселелері туралы»
11. «Интернеттегі алайқтыққа қарсы шаралар қолдану қажеттігі туралы»
12. «Алименттік міндеттемелердің проблемалық төлемдері туралы»
13. «Тұтынушылардың құқықтарын бұзу туралы»
14. «Жалпыға бірдей мәлімделген деректердің қауіпсіздігі туралы»
15. «Автобустарда жүру жағдайларының қауіпсіздігіне қатысты»
16. «Ауылдық квота бойынша жалпы білім беру гранттарын бөлу туралы»
17. «Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының бағаларын реттеу жөніндегі мемлекеттік саясат мәселелері туралы»
18. «Мұнай өнімдерінің өндірісі мен айналымын реттеуге қазақстандық бизнестің қатысуы туралы»

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттарымен бірлескен авторлықта бастамашылық жасаған заң жобалары:

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Мемлекеттік корпорация мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»
2. «Онлайн-платформалар және онлайн-жарнама туралы»
3. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне онлайн-платформалар және онлайн-жарнама мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

4. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне интернет-платформалар мен интернет-жарнама мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы»

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот жүйесін реформалау және процестік заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

6. «Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

7. «Құқық қорғау қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

М.М. Магеррамов барлығы 22 заң жобасы бойынша жұмыс жүргізді, оның ішінде ол 3 негізгі заң жобасы бойынша жұмыс тобының жетекшісі және 2 негізгі заң жобасы бойынша жұмыс тобының мүшесі болды, сондай-ақ 14 негізгі емес заң жобасының құрамына кірді.

Мынадай заң жобаларына бастамашылықпен түзетулер енгізді (638):

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Мемлекеттік корпорация мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (8)

2. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне адам саудасына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша толықтырулар енгізу туралы» (2)

3. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (10)

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (49)

5. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» (8)

6. «2024-2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» (1)

7. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұрғын үй саясатын реформалау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (9)

8. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасының арнаулы мемлекеттік органдарындағы қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)

9. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне процестік заңнаманы жетілдіру, адвокаттық қызмет және заң көмегін көрсету, дауларды сottan тыс және сотқа дейінгі шешу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (312)

10. «Заңсыз иемденілген активтерді мемлекетке қайтару туралы» (1)

11. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (29)

12. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қылмыстық, Қылмыстық-процестік және Қылмыстық-атқару кодекстерін оңтайландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (36)

13. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру және баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (2)

14. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне онлайн-платформалар және онлайн-жарнама мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (3)

15. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экологиялық таза көлікті танымал ету және электрмобиЛЬдерге арналған инфрақұрылымды дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (18)

16. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексі) өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (14)

17. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қауіпсіз енбек жағдайларын жетілдіру және жұмыскерлердің енбек құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (14)

18. «Мемлекеттік сатып алу туралы» (27)

19. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дene шынықтыру және спорт, сондай-ақ нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламентtelуін болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (35)

20. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) ғылым мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (14)

21. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (24)

22. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезіндегі тәуекелдерді азайту және қарыз алушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)

23. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік әділет саласын жетілдіру және кеңейту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)

24. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)

25. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қаржы нарғызын дамыту және қаржылық

көрсетілетін қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (9)

26. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне күзет қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (7)

27. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпаратқа қол жеткізу және қоғамдық қатысу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (2)

Мынадай тақырып бойынша 2 фракциялық дөңгелек үстел өткізді:

1. «Қазақстанда кәсіби футболдың тұрақты дамуы»
2. «Қазақстанның жаңа экономикалық саясатындағы мемлекеттік-жекеменшік әріптестік»

Мынадай тақырып бойынша 8 сараптамалық кездесу өткізді:

1. «Жаңа Салық кодексін әзірлеу жағдайындағы салық салудың өзекті мәселелері»

2. «Мемлекеттік-жекеменшік әріптестік тетігі – жаңа талаптар деңгейіне»

3. «Жаңа Құрылыш кодексі: құрылыш индустриясының болашағы қандай болмақ?»

4. «Қылмыстық кодекстің 297-бабына (есірткі) қатысты сұрақтар»

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дене шынықтыру және спорт мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу, сондай-ақ нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламентtelуін болдырмау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы шенберінде кәсіби спортты дамытудың өзекті мәселелерін талқылау»

6. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотерея және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасын талқылау»

7. «Әртүрлі деңгейдегі оқ ату бойынша жаттығу жарыстарын өткізу үшін спорттық және аңшылық патрондарды қамтамасыз ету жөніндегі мәселелерді талқылау»

8.«Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы (Салық кодексі)» Қазақстан Республикасының Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Заң жобасын талқылау»

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінде депутат қабылдаған азаматтардың саны – 223 адам, партияның қоғамдық қабылдау бөлмелерінде қабылданған азаматтардың саны – 36 адам.

2. Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты, Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің мүшесі - Кенжеғұл Социалұлы Сейтжан

Депутаттық сауалдар:

1. «Мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған мектепке дейінгі тәрбие туралы»

2. «Электрондық қалдықтарды кәдеге жарату бойынша шұғыл шаралар қабылдау қажеттігі туралы»

3. «Пара-спортшыларды қолдау туралы»
4. «Мүгедектігі бар адамдарды қамтамасыз ету туралы»
5. «Мүгедектігі бар адамдардың ұшуы кезіндегі қауіпсіздік шарттары туралы мәселе»
6. «Қазақстандық өрт сөндірушілер мен басқа да құтқару қызметтерінің қызметкерлерінің мәселелеріне қатысты»
7. «Инклузивті театрға қатысты»

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттарымен бірлескен авторлықта бастамашылық жасаған заң жобалары:

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әлеуметтік қамсыздандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»
2. «Мүгедектігі бар адамдарды кемсіту туралы»

Мынадай заң жобаларына бастамашылықпен түзетулер енгізді (17):

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)
2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпаратқа қол жеткізу және қоғамдық қатысу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (13)
3. «Мемлекеттік сатып алу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне нормаларды артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттеу мәніне сатып алу және заңнамалық актілерді тексеру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер енгізу туралы» (1)

4. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)

5. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық Кодексі) өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы «Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» (1)

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінде депутат қабылдаған азаматтардың саны – 179 адам, партияның қоғамдық қабылдау бөлмелерінде қабылданған азаматтардың саны – 144 адам.

3. Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты, Қаржы және бюджет комитетінің мүшесі - Ирина Владимировна Смирнова

Депутаттық сауалдар:

1. «Мектептер тапшылығы проблемалары және инфрақұрылымды, урбанистиканы және құрылышты дамыту критерийлері туралы»
2. «Паллиативтік көмек көрсету мәселесі бойынша»
3. «Павлодар қаласындағы бірегей кеме жөндеу кәсіпорнын сақтау және бұзудан қорғау туралы»

4. «Қазақстанның тарихи мұрасын сақтау мәселелері туралы»

5. «Қостанай қаласында ерекше қажеттіліктері бар балаларға арналған оңалту орталығын жабу мәселесі бойынша»

6. «PISA халықаралық зерттеуіндегі Қазақстанның 2022 жылғы нәтижелері туралы»

7. «Зағип және нашар көретіндер үшін жұмыс істеп тұрган оқу-өндірістік кәсіпорын орнында мектеп салуға жол бермеу туралы»

8. «Алматы облысы Қарғалы кентінің қайғылы жағдайы туралы»

9. «Қант диабетімен күресудің тиімді шараларының болмауы»

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттарымен бірлескен авторлықта бастамашылық жасаған заң жобалары:

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне туристік саланы қолдау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

3. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Мынадай заң жобаларына бастамашылықпен түзетулер енгізді (160):

✓ «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қылмыстық, Қылмыстық-процестік және Қылмыстық-атқару кодекстерін онтайландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (2)

✓ «Кәсіптік одактар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (17)

✓ Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау мәселелері жөніндегі кейбір заңнамалық актілеріне 2020 жылғы 7 шілдедегі «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (2)

✓ «2024-2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» (2)

✓ «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпараттық қауіпсіздік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (4)

✓ «Мемлекеттік сатып алу туралы» (1)

✓ «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дene шынықтыру және спорт, сондай-ақ нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелуін болғызыбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)

✓ «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру және баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (49)

- ✓ «Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (38)
  - ✓ «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (6)
  - ✓ «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (37)
  - ✓ Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне процестік заңнаманы жетілдіру, адвокаттық қызмет және заң көмегін көрсету, дауларды сottan тыс және сотқа дейінгі шешу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)

Мынадай тақырып бойынша 6 дөңгелек үстел өткізді:

1. «Қазақстан Республикасының автомобиль жолдарының жай-күйі мен дамуы»
2. «Қазақстанның тарихи мәдени ескерткіштерін сақтау»
3. «Елдегі білім сапасы: тәуекелдер, кедергілер, шешу жолдары»
4. «Балаларға паллиативтік көмек»
5. «Тау бөктеріндегі көшкін қауіпсіздігі»
6. «Су кодексін талқылау, су ресурстарын қорғау және пайдалану мәселелері»

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінде депутат қабылдаған азаматтардың саны – 126 адам, партияның қоғамдық қабылдау бөлмелерінде қабылданған азаматтардың саны – 289 адам.

4. Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты, аграрлық мәселелер комитетінің мүшесі - Ислам Еркінұлы Сұнқар

Депутаттық сауалдар:

1. «Қазақстан Республикасының аудандары, облыстық маңызы бар қалалары әкімдерінің сайлауын өткізу туралы»
2. «Рентгенологтарға берілетін жеңілдіктер туралы»
3. «Құс шаруашылығы мекемелерін қалпына келтіру туралы»
4. «Жалған дипломдарға қатысты»
5. «Отбасы банкі» берген қарызدارға қатысты»»
6. «Такси қызметінің тарифтері туралы»

Мынадай заң жобаларына бастамашылықпен түзетулер енгізді (75):

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұрғын үй саясатын реформалау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы алы» (47)
2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне денсаулық сақтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (13)
3. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру, тәлімгерлік және балалардың қауіпсіздігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» // «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру, тәлімгерлік және балалардың қауіпсіздігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (6)

4. «2024-2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» (2)

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан балаларға төлем жасау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» // «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан балаларға арналған қаражатты есептеу, төлеу және пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (7)

«2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономика одақ туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы» (2024 жылғы қаңтар) заң жобасы бойынша **жұмыс тобының жетекшісі**

Мынадай тақырып бойынша 1 фракциялық дөңгелек үстел өткізді:

1. «Қала құрылышы кодексінің мәселелері мен шешімдерін талқылау»

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінде депутат қабылдаған азаматтардың саны - 28 адам, партияның қоғамдық қабылдау бөлмелерінде азаматтардың саны - 50 адам.

5. Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты, Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің мүшесі - Гаухар Шаймерденқызы Танашева

Депутаттық сауалдар:

1. «Халықтың әлеуметтік осал топтарына гранттар бөлу мәселесі туралы»

2. «Көпбалалы аналар мәртебесін бекіту туралы»

3. «Отбасылық капитал туралы»

4. «Халықтың әлеуметтік осал топтарын түркyn үймен қамтамасыз ету туралы»

5. «Демографияны көтеру туралы мәселе»

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттарымен бірлескен авторлықта бастамашылық жасаған заң жобалары:

1. «Халықтың әлеуметтік осал топтарын әлеуметтік қолдау мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Мынадай заң жобаларына бастамашылықпен түзетулер енгізді (246):

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес жүргізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)

2. «2024-2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» (1)

3. «Салық кодексі» (12)

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне денсаулық сақтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (13)

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне білім беру және баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (52)

6. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құрылыш саласын жетілдіру және түрғын үй құрылышына үлестік қатысу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (18)

7. «2014 жылғы 23 желтоқсандағы Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде медициналық бүйімдар (медициналық мақсаттағы бүйімдар мен медициналық техника) айналысының бірыңғай қағидаттары мен қағидалары туралы келісімге өзгеріс енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы» (1)

8. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (50)

9. «Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (6)

10. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұтынушылардың құқықтары мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (12)

11. «Мемлекеттік сатып алу туралы» (26)

12. «Ғылым және технологиялық саясат туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылым және технологиялық саясат мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», ««Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) ғылым мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (11)

13. «Жол жүрісі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына жекелеген көлік құралдары түрлерінің журуін үйімдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне жекелеген көлік құралдары түрлерінің журуін үйімдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (12)

14. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қылмыстық, Қылмыстық-процестік және Қылмыстық-атқару кодекстерін оңтайландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)

15. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мәдениет және білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (16)

16. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне масс-медиа мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (1)

17. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (2)

18. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (36)

Мынадай тақырып бойынша 1 фракциялық дөңгелек үстел өткізді:

✓ Дене шынықтыру және спорт мәселелері жөніндегі Қазақстан Республикасы Заңының жобасы шеңберінде өзекті өзгерістер және олардың спортты дамытуға әсері

Мынадай тақырып бойынша 2 фракциялық дөңгелек үстел өткізді:

✓ Орфандық ауруларға байланысты проблемалық мәселелер бойынша

✓ Халықтың әлеуметтік осал топтарының проблемалық мәселелері бойынша

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінде депутат қабылдаған азаматтардың саны - 146 адам, партияның қоғамдық қабылдау бөлімінде азаматтардың саны - 372 адам.

3.6. ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ СОЦИАЛ-ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ ПАРТИЯСЫ ФРАКЦИЯСЫ

ЖСДП фракциясына 4 депутат ұсынылған:

Фракция жетекшісі – «ЖСДП» РКБ партияның төрағасы А.Н.Рақымжанов.

А.Б. Сағандықова – «ЖСДП» РКБ партия мүшесі.

Н.С. Әуезбаев – «ЖСДП» РКБ партия мүшесі.

Н.С. Сайлаубай – «ЖСДП» РКБ партия мүшесі.

VIII шақырылымның екінші сессиясында ЖСДП фракциясы мынадай жұмыс жүргізді.

Мәжіліске қарау үшін келіп түскен заң жобаларына **220-дан астам түзетулер** енгізілді.

Халықтың әлеуметтік мәселелеріне байланысты заң жобаларына түзетулер енгізуге басты назар аударылды.

Бұдан басқа, осы кезеңде **41 депутаттық саяул** жариялады.

Партияның қоғамдық қабылдауларында «ЖСДП» Фракциясының депутаттары 373 азаматты қабылдады.

Азаматтардың өтініштері әлеуметтік қамсыздандыру және еңбек құқықтарын қорғау мәселелерімен байланысты болды.

Сонымен қатар, депутаттар телебағдарламаларға қатысты, онда олар азаматтардың құқықтарын қорғау (қадеге жарату алымдары туралы, экология, еңбек құқықтарын қорғау және т.б.) мәселелерін көтерді.

3.7. «ИНКЛЮЗИВТІ ПАРЛАМЕНТ» ДЕПУТАТТЫҚ ТОБЫ

1. «Инклюзивті Парламент» депутаттық тобы туралы

«Инклюзивті Парламент» депутаттық тобы Мәжіліс Бюросының 2023 жылғы 27 маусымдағы № 83-VIII БМ қаулысымен тіркелген.

Топ жетекшісі - Парламент Мәжілісінің депутаты, Экономикалық реформа және өнірлік даму комитетінің мүшесі Ерлан Тұрсынбайұлы Әбдиев.

Топқа Қазақстан Республикасы Парламентінің 20 депутаты кірді.

Депутаттық топ қызметінің мақсаты инклюзивті қоғамды дамытуға жәрдемдесу, сондай-ақ Қазақстан Республикасында мүгедектігі бар адамдардың құқықтары мен мұдделерін заңнамалық қамтамасыз етуді, одан әрі реформалауды, қорғауды үйлестіру болып табылады.

2. Топ мүшелері бастамашылық жасаған заң жобалары туралы:

Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын Қазақстан Республикасы ратификациялаған Мүгедектердің құқықтары туралы конвенцияға Факультативтік хаттама қағидаларына сәйкес келтіру мақсатында 2023 жылғы маусымда Парламент депутаттары Т. Серіков, Е.Әбдиев, Е. Бейсенбаев, Л. Қалтаева және К. Сейтжан «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мүгедектігі бар адамдардың өмір сүру сапасын жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасына бастамашылық жасады. Қазіргі уақытта осы заң жобасы ҚР Үкіметінің қорыттындысын алуға ұсынылды.

3. Топ өткізген іс-шаралар туралы:

1. 2023 жылғы 8 қыркүйекте топтың одан әрі қызметін талқылау мақсатында депутаттық топтың бірінші отырысын өткізу;

2. 2023 жылғы 6 қазанда Парламентаризм институты өкілдерінің қатысуымен депутаттық топтың отырысы өткізілді, оның қорыттындысы бойынша халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін кешенді қолжетімділік және кедергісіз орта мәселелерінде Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын және Әлеуметтік кодекстің ережелерін жаңарту бөлігінде өзара іс-қимыл туралы шешім қабылданды;

3. 2023 жылғы 17 қазанда топтың жұмыс жоспарларын талқылау мақсатында депутаттық топтың отырысы өткізілді;

4. 2023 жылғы 1 қарашада депутаттық топтың атынан БҰҰ бағдарламасының Қазақстандағы Тұрақты өкілі - Катаржина Вавьерниамен мүгедектігі бар адамдардың және халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтарының өмір сүру сапасын жақсарту жөніндегі одан арғы мақсаттар мен міндеттерді талқылау үшін кездесу болды;

5. 2023 жылғы 2 қарашада Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау, Денсаулық сақтау, Ұлттық экономика, Өнеркәсіп және құрылыш, Көлік, Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі, Фылым және жоғары білім, Оқу-ағарту, Мәдениет және ақпарат, Туризм және спорт, Төтенше жағдайлар, ішкі істер, Сауда және интеграция, Ауыл шаруашылығы министрліктері өкілдерінің қатысуымен 2025 жылға дейін Қазақстан Республикасында мүгедектігі бар адамдардың құқықтарын қамтамасыз ету және өмір сүру сапасын жақсарту жөніндегі ұлттық жоспар ережелерінің орындалуын талқылауга арналған депутаттық топтың отырысы өтті. Отырыстың қорыттындысы бойынша қабылданған ұсынымдар Үкіметтің қарауына жіберілді;

6. 2023 жылғы 30 қарашада өткен «Жан Шуақ» қоғамдық сыйлығының лауреаттарын марапаттаудың XVI салтанатты рәсімін үйымдастыруға қатысу және «Инклюзивті Парламент» депутаттық тобының атынан 1 млн. теңге мөлшерінде жыл сайынғы арнаулы сыйлықты тағайындау.

7. 2023 жылғы 1 желтоқсанда инклюзивті білім беру және мүгедектігі бар адамдарды жұмысқа орналастыру бойынша мүгедектігі бар адамдардың қоғамдық үйымдарының қызметін қолдау мәселелері бойынша Ғылым және жоғары білім, Оқу-ағарту министрліктері өкілдерінің қатысуымен депутаттық топтың отырысы өтті.

8. 2023 жылғы 19 желтоқсанда депутаттық топ мүшелері Е.Т. Әбдиева мен Д.Р. Наумова «Хабар» телеарнасындағы «Шектеусіз өмір» телебағдарламасына қатысты, онда мүгедектігі бар адамдарды қолдау мәселелері талқыланды;

9. 2023 жылғы 19 желтоқсанда Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау, Денсаулық сақтау, Туризм және спорт, Ғылым және жоғары білім министрлігінің, «Қазақстанның ерекше балаларының ата-аналары одағы» РКБ өкілдерінің қатысуымен депутаттық топтың отырысы өткізілді, онда орфандық (сирек кездесетін) аурулары бар балалардың проблемалары қаралды.

10. 2024 жылғы 22 қаңтарда Қазақстанда мүгедектігі бар адамдардың құқықтарын қорғау мәселелерін регламенттейтін қолданыстағы заңнаманы одан әрі жетілдіруге қатысты Парламентаризм институтының қатысуымен депутаттық топтың отырысы өткізілді.

11. 2024 жылғы 2 ақпанда депутаттық топ мүшелері Е.Т. Әбдиев пен К.С. Сейтжан мүгедектігі бар балаларға арналған оңалту орталықтарының қызметі туралы проблемалық мәселелерді талқылау үшін Оқу-ағарту министрі Ф.Б. Бейсембаевпен кездесті.

12. 2024 жылғы 29 ақпанда «Қазақстан стандарттау және метрология институты» республикалық мемлекеттік кәсіпорны, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау, Сауда және интеграция министрліктері өкілдерінің қатысуымен Қазақстан Республикасында мүгедектігі бар адамдардың өмір сұру сапасын жақсарту жөніндегі ұлттық стандарттарды енгізу мәселелері бойынша «Дөңгелек үстел» өткізілді.

13. 2024 жылғы 11 наурызда 2025 жылға дейін Қазақстан Республикасында мүгедектігі бар адамдардың құқықтарын қамтамасыз ету және өмір сұру сапасын жақсарту жөніндегі ұлттық жоспарда көзделген іс-шаралардың орындалуын мониторингтеу және бақылау мақсатында, жергілікті атқарушы органдардың мүгедектігі бар адамдардың өмір сұру сапасын жақсарту жөніндегі жұмыс тиімділігінің әлеуметтік-экономикалық көрсеткішін, оның ішінде инклюзивті жобаларды іске асыруға арналған шығыстар лимиттерін енгізу бөлігінде, халықта қызмет көрсететін қызметтер мен инфрақұрылым объектілерінің қолжетімділігін белгілеу жөніндегі ұсыныстарды қарауға, сондай-ақ депутаттық

топ мүшелеріне тиісті министрлікті бекітүге қатысты депутаттық топтың отырысы өткізілді;

14. 2024 жылғы 5 сәуірде Астана қаласының қоғамдық бірлестіктері өкілдерінің қатысуымен 2024-2025 жылдарға арналған «Инклюзивті қалалық және әлеуметтік орта» пилоттық жобасын іске асyруға қатысты депутаттық топтың отырысы өтті.

15. 2024 жылғы 26 сәуірде Премьер-Министр О.А. Бектеновтің атына «Наурыз» ипотекалық бағдарламасы шенберінде мүгедектігі бар адамдарға кредит берудің жеңілдікті шарттарын ұсынуға қатысты ұсыныстар жолданды;

16. 2024 жылғы 29 сәуірде республикалық бюджеттен мүгедектігі бар адамдар үшін қолжетімді инфрақұрылым құруды қаржыландыру мәселесі бойынша Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау, Қаржы, Ұлттық экономика, Өнеркәсіп және құрылыш министрліктері мен Астана қаласының әкімдігі өкілдерінің қатысуымен депутаттық топтың отырысы өткізілді.

17. 2024 жылғы 29 сәуірде депутаттық топ мүшелері Е.Т. Әбдиев пен Т.Г. Серіковтің Еңбек және әлеуметтік қорғау министрі С.К. Жақыповамен мүгедектігі бар адамдардың құқықтарын қорғау жөніндегі жұмыстарды үйлестіру мәселелері бойынша кездесуі өтті;

18. 2024 жылғы 23 мамырда мүгедектігі бар адамдардың қажеттіліктерін ескере отырып және мүгедектігі бар адамдар үшін қолжетімді ортаны қалыптастыру саласындағы Ресей Федерациясының сарапшысы А.В. Авдеевтің қатысуымен халық үшін қызметтерге қолжетімділіктің жаңа стандарттары бойынша және Қазақстан Республикасында инклюзивті қалалық және әлеуметтік орта құру бойынша тәжірибе алмасудың өзара іс-қимылы туралы «дөңгелек үстел» өткізілді (Ресей Федерациясының Президенті жаңындағы мүгедектер істері жөніндегі комиссияның көлік инфрақұрылымы мен Көлік қызметтерінің мүгедектеріне қол жетімділікті арттыру жөніндегі жұмыс топтарының мүшесі, Ресей Федерациясы Көлік министрлігінің Қогамдық кеңесі кезінде мүгедектер мен ЖША үшін қолжетімді ортаны және көлікті қалыптастыру мәселелері бойынша, Ресей Федерациясы Көлік министрлігінің Мүгедектер үшін қолжетімді ортаны қалыптастыру жөніндегі ресурстық орталығының сарапшысы).

4. Топ мүшелері жария еткен депутаттық сауалдардың саны мен мазмұны туралы:

Инклюзия саласындағы мәселелер бойынша топ мүшелері 19 депутаттық сауалды жария етті.

Е.Т. Әбдиев - 3 сауал:

- Үкіметтің 2019 жылғы 28 мамырдағы № 326 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасында мүгедектігі бар адамдардың құқықтарын қамтамасыз ету және өмір сүру сапасын жақсарту жөніндегі 2025 жылға дейінгі ұлттық жоспардың орындалуын қамтамасыз ету туралы;

- Есту қабілеті нашар азamatтардың проблемалары туралы;

- Депутаттық сауалдарда көтеріліп жүрген мүгедектігі бар адамдар мен олардың отбасыларының проблемаларына толық емес және формальды жауаптарға қатысты.

К.С. Сейтжан - 5 сауал:

- Мүгедектігі бар балалардың білім беру саласындағы қажеттіліктері туралы;
- Паралимпиадалық және сурдлимпиадалық спорт түрлерін дамыту мәселелері туралы;
- Мүгедектігі бар адамдарды қолдау және әлеуметтік қорғау туралы;
- Мүгедектігі бар адамдарға авиатасымалдау бойынша қызметтер көрсету туралы;
- Қазақстандағы «Инклюзивті шығармашылық» мәселелері туралы.

Т.Ф. Серіков - 5 сауал:

- Қазақстанда мүгедектігі бар адамдарды жұмысқа орналастыру мәселелері туралы;
- Мүгедектігі бар адамдар үшін протезист-мамандардың болмауына, еліміздің медициналық оқу орындарында осы мамандық бойынша оқытуға, сондай-ақ мүгедектікті растауға қатысты;
- Онкологиялық аурулары бар балалардың, оның ішінде аутизм спектрі бұзылған балалардың проблемалары туралы;
- Ауылдық жерлерде мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік қолдау туралы;
- Белгіленген талаптарға сәйкес келетін мүгедектігі бар адамдар үшін жұмыс орындарын құру туралы, сондай-ақ оларды жоғары оқу орындарында оқыту және біліктілігін арттыру процесі туралы.

Г.Ш. Танашева - 2 сауал:

- Халықтың әлеуметтік осал топтары үшін кәсіпкерлікті дамытуға арналған гранттар туралы;
- Халықтың әлеуметтік осал топтарының тұрғын үй мәселесін шешу туралы.

И.В. Смирнова - 2 сауал:

- Загип және нашар көретіндерге арналған Оқу-өндірістік кәсіпорын орнында мектеп салу туралы;
- Қостанай қаласындағы теміржол ауруханасы жанындағы мүгедектігі бар балаларға арналған балаларды оналту орталығының жабылуы туралы.

Д.Р. Наумова - 2 сауал:

- Мүгедектігі бар азаматтарды және мүгедектігі бар балалары бар отбасыларды тұрғын үймен қамтамасыз ету туралы;
- Мүгедектігі бар адамдарды жұмысқа орналастыру туралы.

IV БӨЛІМ

БІР МАНДАТТЫ АУМАҚТЫҚ САЙЛАУ ОКРУГТЕРІНДЕ САЙЛАНГАН ДЕПУТАТТАРДЫҢ ЖҰМЫСЫ ТУРАЛЫ (саяси партиялардың фракцияларына кірмейді)

ДЕПУТАТ БАЗАРБЕК БАҚЫТЖАН ЖУМАБЕКҰЛЫ

Жеке қабылдауда қабылданған адамдар саны - 265 адам.

Қаралған жеке және заңды тұлғалардың өтініштерінің саны - 880 өтініш.

Дайындалған депутаттық сауалдардың саны -
Барлығы 5 сауал дайындалды, оның 2-і бірлескен авторлықта

Депутат жауапты болған іс-шаралар

VIII шақырылған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес **2024 жылғы 23 ақпанда** Астана қаласындағы аудандық соттар ғимаратында «Қазақстан Республикасындағы сот реформасы: шешілмеген проблемалар» тақырыбында Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің көшпелі отырысы өткізілді.

Іс-шараға Парламент Мәжілісінің депутаттары-Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің мүшелері, Жоғарғы Сотының, мемлекеттік органдар мен үйымдардың өкілдері қатысты. Бұл шараны Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты бірлесіп үйымдастырды.

Кездесуде қатысушылар сот жүйесін жетілдіру мәселелерін талқылады.

Ағымдағы жылы іске асырылған жанашылдық бастамалар туралы Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының төрағасы А.А. Мерғалиев атап өтті, яғни «Қазақстан Республикасы сот жүйесі және судьяларының мәртебесі туралы» Конституциялық заңға іс жүргізу заңнамасын жетілдіруге және сот жүйесін реформалауға қатысты түзетулер және апелляциялық Соттардың қызметін жетілдіру жөніндегі Қылмыстық іс жүргізу және Азаматтық іс жүргізу кодекстеріне өзгерістер енгізілді. Биылғы жылдың шілде айынан бастап қылмыстық және азаматтық істер жөніндегі апелляциялық саты шешімнің күші жойылған жағдайларда істі бірінші сатыдағы сотқа қайтармай, мәні бойынша шешімдер қабылдауға міндетті.

Осы шара әуре-сарсанды азайтады, азаматтар мен үйымдардың бұзылған құқықтарының тез қалпына келуін қамтамасыз етеді, қабылданған шешім үшін екі сатыдағы судьялардың жауапкершілігін күштейтеді, сондай-ақ сот практикасының біркелкілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Сондай-ақ судьялардың тәуелсіздігін нығайтуға бағытталған түзетулер енгізілді.

Құқық қорғау органдары тарапынан судьяларға қысым жасау құралдарын болдырмау үшін енді судьяларға қатысты жасырын іс-шаралар Бас прокурордың санкциясымен ғана жүргізілуі мүмкін.

Мемлекет басшысының тапсырмасын іске асыру шенберінде судьялардың өздері сот төрағаларын сайлау элементтерін енгізді.

Судьялар қауымдастырының өзі аудандық соттың тәрағасы лауазымына кандидаттарды сайлайды. Енді облыстық соттың кеңейтілген пленарлық отырысында жасырын дауыс беру арқылы таңдау кем дегенде екі кандидат арасында баламалы негізде жүргізілетін болады. Сот тәрағаларына кандидаттар үшін жасырын дауыс беру әр түрлі теріс қылықтарды жоюға мүмкіндік береді. Сондай – ақ, аталған көшпелі отырыста депутаттар - Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің мүшелері Б.Ж. Базарбек пен М.С. Башимов сөз сөйледі.

Б.Ж. Базарбек сот төрелігін жүзеге асырудығы өзекті мәселелер мен проблемалық аспекттеріне егжей-тегжайлі тоқталды.

Ең алдымен, барлық іске асырылатын бастамалардың орталығында адам тұр. Сондықтан жүргізіліп жатқан жүйелі реформалар сот төрелігін жүзеге асыру сапасын және сот практикасының біркелкілігін қамтамасыз етуге, судьялардың тәуелсіздігін дамытуға және тереңдетуге шоғырланған, бұл нәтижесінде құқықтық мемлекетті нығайтуға және әділ сот шешімдерін қамтамасыз етуге ықпал етуі тиіс.

Депутаттың конференцияларға, дөңгелек үстелдерге, семинарларға, сараптамалық кездесулерге қатысуы

1. 2024 жылғы 13 ақпанды «Қазақстан» ұлттық телеарнасы үшін жер мәселелері бойынша сұхбат

2. 2024 жылғы 5 наурызда сейсмология институтының қызметкерлерімен сейсмикалық қауіптілік мәселелері бойынша кездесу

3. 2024 жылғы 27 наурызда КТК телеарнасы үшін жайылым мәселелері бойынша сұхбат

4. 2024 жылғы 5 сәуірде «Айран» ютубарнасына жер мәселесі туралы сұхбат

5. 2024 жылғы 9 сәуірде «Қазақстан» ұлттық телеарнасы үшін су ресурсы мәселесі бойынша сұхбат

6. 2024 жылғы 17 сәуірде «Қазақстан» ұлттық телеарнасы үшін жерді мемлекеттік мұлікке қайтару мәселелері бойынша сұхбат

7. 2024 жылғы 22 сәуірде Құрылыш Кодексінің жобасы бойынша Еуразия бірінші арнасына сұхбат

8. 2024 жылғы 24 сәуірде 24К3 арнасының «Агросектор» бағдарламасына қатысты

9. 2024 жылғы 29 сәуірде Су ресурсы және Су кодексінің жобасы тақырыбында Қазмедиа ғимаратында Ұлттық телемарафонға қатысты

10. 2024 жылғы 6 маусым - ҚР Бас прокуратурасында Мемлекеттік активтерді қайтару бойынша дөңгелек үстел.

11. 2024 жылғы 7 маусымда ҚР Конституциялық сотының ғимаратында Ғылыми-техникалық кеңес отырысы.

ДЕПУТАТ ЕРМҰРАТ СЕЙТҚАЗЫҰЛЫ БАПИ

Депутат жауапты болған іс-шаралар

2024 жылғы 9 сәуірде «Қоғам мен әскердің деструктивті ақпараттық әсерден қорғалуын арттыру» тақырыбында Қазақстан

Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің кеңейтілген тақырыптық отырысы;

Жария етілген депутаттық сауалдардың саны мен мазмұны туралы:

- 1) 20.09.2023 ж. Алматы облысы Қарасай ауданы «Каменский» асыл түқымды зауытының жерлерін жекешелендіру және заңсыз әкетілген активтерді қайтару мәселелері бойынша;
- 2) 04.10.2023 ж. елдегі дін мәселелері бойынша;
- 3) 22.11.2023 ж. «Тарбағатай-мұнай» компаниясын салық қысымынан құтқару туралы;
- 4) 06.12.2023 ж. активтерді қайтару жөніндегі комитеттің елге заңсыз әкетілген активтерді қайтару бойынша жүргізген жұмысина қатысты;
- 5) 17.01.2024 ж. Ұлттық Олимпиада комитеті - елдің спорттық жетістіктері құлдырай бастады;
- 6) 28.02.2024 ж. заңсыз жолмен алынған дара кәсіпкерлердің активтерін қайтару туралы;
- 7) 24.04.2024 ж. фейк ақпараттың профилатикасы бойынша шаралар қабылдау туралы.
- 8) 12.06.2024 ж. Халық банктің кесірінен Солтүстік Қазақстан облысы Айыртау ауданындағы «Новоисловка-Алиби» ЖШС-нің 357 пайшысы жапа шегіп, 18 мың гектар жерінен айрылған жөнінде.

ҚР Парламент Мәжілісінің қоғамдық қабылдау бөлмесінде азаматтарды қабылдау туралы:

atalған кезеңде қоғамдық қабылдау бөлмесінде әртүрлі мәселелер бойынша **157** адам қабылданды (жеке тұргын үй құрылышына жер участкесін алуға жардемдесу туралы, азаматтық және қылмыстық істер бойынша шыгарылған сот актілерімен келіспеу, тұргын үй мәселесін шешу, тұтынуышылық кредитті өтегу және т.б.), сондай-ақ ҚР Парламенті Мәжілісінің ғимаратында тағы **118** адам қабылданды, барлығы – **275** (24.06.2024 ж.).

Өнірлердегі жұмыс туралы:

2024 жылдың қаңтар айында депутат Алматы қаласы, Алматы облысы Қарасай ауданы және Атырау облысы Атырау қаласының (150 адам) тұрғындарымен кездесу өткізді. Кездесуде ТКШ мәселелері, Алматы облысы Қарасай ауданы «Каменский» асыл түқымды зауытының жерлерін жекешелендіру және т.б. мәселелер көтерілді.

Жұмыс сапары барысында 2024 жылғы сәуірде Алматы қаласында «Каменский» асыл түқымды зауытының жерлерін жекешелендіру мәселелері бойынша Алматы облысы Қарасай ауданының 364 тұрғынымен кездесу өткізілді.

Ағымдағы жылдың маусым айында Алматы қаласында түрлі мәселелер бойынша 13 сайлаушымен кездесу өткізілді.

ДЕПУТАТ ДАНИЯР АЛДАБЕРГЕНҰЛЫ ҚАСҚАРАУОВ

Бастамашылық жасаған заң жобалары

1 заң жобасы – Үкіметтің теріс қорытындысын алғанына байланысты тоқтатылды.

Өткізген іс шаралар

23.11.2023. Спорт саласындағы жасалып жатқан жұмыстар жайында министрлік өкілдерімен кездесу өткізу

23.05.2024. «Дүниежүзілік сауда ұйымын құру туралы Марракеш келісіміне (Балық аулау субсидиялары жөніндегі келісім) өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы» жұмыс тобының отырысын өткізу.

Жария етілген депутаттық сауалдар

7.09.2023. №-295. - ҚР Премьер-Министрі орынбасарының атына Көлсай көлдерін қорғау, шектеу қою туралы

28.09.2023 №-356. - ҚР Премьер-Министрінің атына Жамбыл, Іле аудандарын газдандыру мәселесі туралы.

19.10.2023 №-391 - Премьер-Министрінің атына Спорт саласының проблемалары.

14.12.2023 №-485 ҚР МЦДИАӘ.атына Жеке деректерді қорғау бойынша шара қолдану туралы

18.01.2024, №-525. - Премьер-Министрі орынбасарының атына Ауданда туризмді дамыту, аң аулауға мораторий жасау жайында

29.05.2024, №-525.- ҚР Премьер-Министрінің атына Қарасай ауданының проблемалары туралы

Азаматтарды Парламент Мәжілісінің қоғамдық қабылдау бөлмесінде қабылдау туралы

1. 13.03.24 ж. - Ауған соғысының мүгедегі деңсаулық мәселесіне байланысты, көмек көрсетілді,

Бір топ жұмыскерлер - к кәсіподақ мәселесіне байланысты,

Блогер өз мәселесін жарнамалау үшін депутатпен фотоға түсуге келген.

2. 17.06.24 ж. - 3 адамды қабылдап, оларға түсініктеме берілді.

Өнірлердегі жұмыс туралы

1. 2023 ж. тамыз. 8 елді мекенде, 11 кездесу, жалпы 470 азаматпен кездесті, 16 ұсыныс, 16 сұрақ. Кездесу барысында жауап берілді

2. 2024 ж. қантар. 5 елді мекенде, 10 кездесу, жалпы 380 азаматпен кездесті, 6 ұсыныс, 2 сұрақ. Кездесу барысында жауап берілді

ДЕПУТАТ АБЗАЛ ТЕМІРФАЛИҰЛЫ ҚҰСПАН

Жеке қабылдауда қабылданған азаматтар саны – 694.

Жеке және зандау тұлғалардан келіп түскен өтініштер саны – 1796.

Әзірленген депутаттық сауалдар саны – 28, сондай-ақ тең авторлықта – 35.

Депутаттық сауалдар мынадай тақырыптарға қатысты:

- судьяларды іріктеу, тағайындау және қызметтөн босату жүйесін қайта қарастау туралы; киіктердің популяциясы туралы; Қазақстан Республикасының Мемлекеттік елтаңбасы туралы; «Qazaq stroy»

компаниясының заңсыз қызметі туралы; «Алтын Орда» базары туралы; Батыс Қазақстан облысындағы су тасқыны жағдайы туралы; Батыс Қазақстан облысында жер участкелерін заңсыз беру туралы; ұлттық мәдениет туралы; пенитенциарлық жүйенің жай-күйі туралы; бизнесті заңсыз қылмыстық қудалау туралы және т. б.

Депутат мынадай заң жобаларына бастамашылық етті:

1. «Қазақстан Республикасының Сот жүйесі және судьялардың мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы;
2. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілерге сот жүйесін реформалау және процестік заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы;
3. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экономикалық құқық бұзушылықтарды одан әрі декриминализациялау және заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы.

Өнірдегі жұмысқа қатысты (Батыс Қазақстан облысы)

Өнірге сапардың қорытындысы бойынша Батыс Қазақстан облысындағы халық өтініштерінің негізгі тақырыбы – жергілікті атқарушы органдар деңгейінде шешілетін мәселелер, атап айтқанда: әлеуметтік қамсыздандыру (халықтың әлеуметтік осал топтарына жәрдемақы тағайындау және пәтерлер беру, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық мәселелері және т.б.) екені анықталды. Бұдан басқа, көптеген адамдар құқық қорғау органдарының іс-әрекеттерімен және судьялардың шешімдерімен келіспеу туралы мәселе көтерді. Депутат атаптан мәселелерді жүйелі түрде, депутаттық сауалдар жолдау және қолданыстағы заңнамаға тиісті түзетулер енгізу жолымен қарастырады.

ДЕПУТАТ ДӘУЛЕТ ТӨЛЕУТАЙҰЛЫ МҰҚАЕВ

Жария етілген депутаттық сауалдар

1. «Отандық кино туралы» (17.01.2024)
2. «Жастарға арналған жалдамалы пәтер туралы» (06.09.2023)
3. «Интернет-алақтар туралы» (08.11.2023)
4. «Ұлттық киім күнін бекіту туралы».
5. «Жастарға жалға берілетін пәтер туралы» (15.05.2024)
6. «Астана Су Арнасы» МҚҚ кәріздік тазарту құрылыштары (бұдан әрі - ККС). (18.10.2023)
7. Эр бейсенбіні нағыз халықтық «Таза бейсенбі» іс-шарасына айналдыру туралы» (02.05.2024)

Іс-шаралар

«2024-2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы бойынша мемлекеттік органдардың есебін тыңдау жөніндегі комитеттің отырысы;

Кардың күрт еруінен еліміздің бірнеше өнірін су басқан кезде «Дәулеттен» командасымен Қостанай, Торғай облыстарына барып, гуманитарлық көмек көрсетті.

Кесіподақтар федерациясының ұйымдастыруымен болған қалалық марафонға қатысып және женімпаздарды марапаттау рәсіміне атсалысты.

«Taza Qazagstan» ROAD-эстафетасына қатысты

«Дәулеттен» қоры 200 студентке стипендия тағайындалады

Парламент қабырғасында студентерге экскурсия ұйымдастырылды.

Құрбан айт қарсаңында аз қамтылған отбасыларға азық-түлік көмегі көрсетіледі.

Астана қаласында құрылышқа үлестік қатысушылармен бірнеше рет кездесу өткізілді

Сондай-ақ, кабинетте 15 адамға жеке қабылдаудың өткізді, оның ішінде Үркер шағын ауданы тұрғындарының көріздік-тазарту құрылыштары бойынша мәселелері оң шешімін тапты. Сондай-ақ жеке қабылдауда болған 3 адамның жер салығы бойынша мәселелерін Астана қаласында әкімдігі шешетінін жеткізді.

КР Парламенті Мәжілісінің азаматтарды қабылдау бөліміне алдын ала жазылу арқылы 8 адам қабылданды.

ДЕПУТАТ АРДАҚ ҚҰТТЫҚОЖАҰЛЫ НАЗАРОВ

Іс-шаралар

2024 жылғы 25 маусымда Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің отырысы аясында, екінші сессияға арналған жоспарға сәйкес «Балалар мен жасөспірімдер спорт мектептеріне жаттықтырушылар құрамын дайындау» атты тақырыптық отырыс өтеді.

Отырысқа Туризм және спорт, Оқу-ағарту, Гылым және жоғары білім министрліктерінің өкілдері және басқалар қатысады.

Тақырыптық отырысқа жауапты депутат – А.Қ. Назаров.

Сондай-ақ, комитеттің ұйымдастырган басқа да іс-шараларына жауапты болды: Мәдениет және туризм министрлігінің 2023-2025 жылдарға арналған республикалық бюджеті туралы Әлеуметтік-даму комитетінің отырысы (02.10.2023), Мәдениет және туризм министрлігінің Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы жөніндегі есебі бойынша Әлеуметтік-даму комитетінің отырыстары (04.05.2024, 20.05.2024).

Жария етілген депутаттық сауалдар

1) 2024 жылғы 30 қараша күні Мәжілістің жалпы отырысында депутат Ардақ Назаров Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі мен Қорғаныс министрліктерінің еліміздің Қарулы Күштеріндегі өзекті мәселелер бойынша депутаттық сауал жолдады. Бұтінгі күні әскердің әлеуетін арттырудың маңыздылығын атап өтіп, мынадай ұсыныстарды айтты: оқу орындарында дрондармен ұшу, құрастыру, жетілдіруге қатысты жан-жақты қамтылған бағдарламаларды енгізу, сарбаздардың өз-өзіне жедел көмек көрсету бағытын мектептерде, жоғарғы оқу орындарында кеңінен үйрету, қару-жарақ, оқ-дәрімен

қамтамасыз ету бағдарламаларын әлемдік стандарттарға көшіру, әлемдік озық технологияларды елімізге алып келіп, қажетті қару-жарақ шығару өндірістерін елімізде ашу және т.б.

2) 2024 жылғы 27 наурыз күні депутат Ардақ Назаров Премьер-Министрдің орынбасары Тамара Дүйсеноваға «Ғылым ордасы» РМК Орталық ғылыми кітапханасының жағдайы туралы депутаттық сауал жолдады. Негізгі ұсыныстары: орталық ғылыми кітапханаға жеке «кітапхана» мәртебесін беру, құнды кітаптар мен мерзімді басылымдарды сақтау үшін арнайы жабдықтармен қамтамасыз ету, жаңа үлгідегі компьютерлер, көшірме жасайтын аппараттар алу, оқу залдарын кондиционерлермен жабдықтау, қорды жаңа ғылыми басылымдармен толықтыру, кітапхана қызметкерлерінің жалақысын өсіру, ғылыми кітапханаға керек мамандар санын шұғыл арттыру және т.б.

Азаматтарды Парламент Мәжілісінің қоғамдық қабылдау бөлмесінде қабылдау туралы

2023 жылғы 23 қарашада ҚР Парламенті Мәжілісінің қоғамдық қабылдау бөлмесінде депутат А.Қ. Назаров 7 азаматты қабылдады, олар жалдамалы тұрғын үй алу, банктер мен микроқаржы үйымдары алдындағы кредиттік қарыздарды өтеу, денсаулық сақтау және т.б. мәселелер бойынша жүргінді. Қабылдау қорытындысы бойынша тиісті мемлекеттік органдарға өтініштер жолданды.

2024 жылғы 13 ақпанда ҚР Парламенті Мәжілісінің қоғамдық қабылдау бөлмесінде 4 азаматты қабылдады, олар әлеуметтік көмек көрсету, мұліктің бағалау құнымен келіспеу, сыйайлар жемқорлық және т.б. мәселелер жөнінде жүргінді. Қабылдау қорытындысы бойынша мәселелер сол жерде шешілді, кейбірі бойынша мемлекеттік органдарға өтініштер жолданды.

Өнірлердегі жұмыс туралы

2023 жылғы 1 қыркүйектен 2024 жылғы 28 маусымға дейін Алматы, Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Жетісу, Түркістан облыстары мен Астана, Алматы қалаларында әртүрлі шараларға қатысып, халықпен кездесті.

Жалпы шамамен кездесулерде 4000 адам қамтылды, 727 жеке азаматтар қабылданды. Кездесудің қорытындылары бойынша мемлекеттік органдармен мәселелерді шешу жолдары қарастырылды.

Соның ішінде 2024 жылғы 3-12 қаңтар аралығында депутаттардың өнірлерге бару аясында депутат А. Назаров Алматы облысындағы 5 елді мекенге барып, 7 кездесу үйымдастырылды, 770 адам қамтылды. Азаматтарды қабылдау аясында 51 адам жүргінді, мәселелері жергілікті атқарушы органдармен бірлесе шешілді.

ДЕПУТАТ ЕРЛАН ДӘУЛЕТҰЛЫ СТАМБЕКОВ

Заң жобалары бойынша жұмыс (енгізілген түзетулер)

27.12.2023 – «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кәсіпкерлік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

30.11.2023 – «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Мемлекеттік корпорация мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

13.10.2023 – «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қырғыз Республикасының Министрлер Кабинеті арасындағы «Қарасу» және «Ақ-Тілек» автожол өткізу пункттері ауданындағы индустриялық сауда-логистикалық кешенниң қызметін құру және реттеу туралы келісімді ратификациялау туралы».

13.12.2023 - «2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартты Қырғыз Республикасының қолдануының шарттары мен өтпелі ережелері туралы хаттамаға өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы. 2014 жылғы 29 мамырдағы 2015 жылы 8 мамырда қол қойылған Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа Қырғыз Республикасының қосылуына байланысты Еуразиялық экономикалық одақтың заңнамасына енгізілген кейбір халықаралық шарттар мен Еуразиялық экономикалық одақ органдарының актілері».

06.10.2023 - Мемлекеттік сатып алу туралы

24.01.2024 - Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қаржы нарығын дамыту және қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

13.05.2024 - «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне биржалық сауда мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Парламент Мәжілісінің жалпы отырыстарында сөз сөйлеу

15.05.2024 ж. – «Өнеркәсіптік сауда-логистикалық кешенниң құрылышы туралы».

27.03.2024 ж. – «Базалық мөлшерлемені өтеу үшін қарражат бөлу туралы».

06.03.2024 ж. – «Қазақстан халқының проблемалық берешектері туралы».

13.03.2024 ж. – «Заңсыз иемденілген активтерді мемлекетке қайтару туралы».

13.12.2023 ж. – «ҚР Үкіметінің 2023 жылғы 6 қарашадағы № 974 қаулысы туралы».

22.11.2023 ж. – «Отбасы банкіне кезек туралы».

08.11.2023 ж. – «Бақылаудың жаңа нысаны- тергеп-тексеру туралы (сұралқ)».

01.11.2023 ж. – «Ұлттық қордан балаларға төлемдер туралы».

Жария етілген депутаттық сауалдар

20.09.2023 – «Әлеуметтік төлемдер бойынша берешектер өтмелеген жағдайларда банк шоттары бойынша шығыс операцияларын тоқтата тұру»

04.10.2023 – «Қаржылық сауаттылықты арттыру»

06.10.2023 – «Білім беру жүйесінде қаржылық және құқықтық сауаттылыққа оқытудың бірыншай мемлекеттік білім беру стандартын әзірлеу туралы»

17.11.2023 – «Салық кодексіне құнды қағаздармен жасалатын операциялардан түсетін табыстарға салық салу бөлігінде өзгерістер енгізуге қатысты»

27.12.2023 – «Спортты дамыту мәселесі»

26.01.2024 – «Әскери қызметкерлер мен құқық қорғау органдарының қызметкерлеріне зейнетақы жарналарына қатысты»

23.02.2024 – «Кәсіпкерлерге түсетін қаржылық жүктемені азайту туралы»

05.04.2024 – «Жаңа тұрғын үй бағдарламасын енгізу туралы»

17.05.2024 – «Банк ісіндегі алайқтық туралы»

29.05.2024 – «Эверест Финанс» халықаралық қаржы ұйымының банк секторындағы алайқтық әрекеттері туралы»

Парламент Мәжілісінің қоғамдық қабылдау бөлмесіне азаматтарды қабылдау туралы

16.04.2024 – Парламент Мәжілісінің қоғамдық қабылдау бөлмесінде 5 адам қабылданды.

Өңірдегі жұмыс

16.10.2023 – Халықаралық «Ақ таяқ» күні (International White Cane Safety Day) - Алматы қаласының № 4 мамандандырылған мектеп-интернатының аумағында ағаш отырғызумен аталағы өтілді.

3.11.2023 - Алматы қаласының Алмалы ауданының әкімімен бірлесіп, азаматтарды жеке мәселелері бойынша қабылдау.

28.02.2024 - Алматы Азаматтық альянсының бірінші жүлдесі.

26.03.2024 - Алматы қаласында Alma-Qala'24 акциясы.

22.04.2024 – Алматы қоғамдық кеңесінде «Жаңа Салық кодексі – ол қандай болуы керек?» тақырыбындағы стратегиялық сессиясы.

БАҚ-та сұхбат

1. Тұрғын үй мәселесі (бас спикер) Jibek Joly podcast. Астана қаласы

2. Бір уақытта бірнеше кредит алуға болады ма? (бас спикер) қайырлы таң / добroe утро (бағдарлама), Астана қаласы.

3. «Депутат қазақстандықтардың жалақысының 40 пайызын салыққа беруді ұсынды: келесі салық қайда кетеді?». (бас спикер) «Караван» порталының журналисті Ольга Шишановамен сұхбат, Астана қаласы.

V БӨЛІМ ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНІҢ ӘКІЛДІК ҚЫЗМЕТІ

5.1. ҮКІМЕТ САФАТЫ

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісіндегі Үкімет сағаты аясында 2023 жылғы 1 қыркүйек пен 2024 жылғы 28 маусым аралығында орталық мемлекеттік органдармен б кездесу өткізілді, оның барысында республиканың әлеуметтік-экономикалық саланың өзекті дамуы мәселелері бойынша ақпараттық сағатында:

- «Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесін дамытудың мәселелері мен перспективалары» тақырыбы бойынша Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрі (2023 жылғы 9 қазан);
- «Есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл шаралары туралы» тақырыбы бойынша Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрі (2023 жылғы 11 желтоқсан);
- «Сауда саясатын дамыту мәселелері» тақырыбы бойынша Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрі (2023 жылғы 25 желтоқсан);
- «Орман өрттерінің алдын алу және оларға қарсы күрес туралы» тақырыбы бойынша Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрі (2024 жылғы 12 ақпан);
- «Жаңа өнеркәсіптік саясат – өндеу өнеркәсібін дамытудың сапалы жаңа моделі» тақырыбы бойынша Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыш министрі (2024 жылғы 29 сәуір);
«Мал шаруашылығы өнімдерін терең өндеуді және экспорттауды дамыту мәселелері» тақырыбында Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрі (24.06.2024 ж.).

5.2. ДЕПУТАТТЫҚ САУАЛДАР

VIII шақырылымның II сессиясының жұмыс кезеңінде 2023 жылғы 1 қыркүйектен 2024 жылғы 28 маусымға дейін Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жалпы отырыстарында 527 депутаттық сауал жарияланды және мемлекеттік органдарға жіберілді. Соның ішінде «AMANAT» - 268, «Ақ Жол» - 71, «Қазақстан Халық партиясы» - 45, «Ауыл» - 46, «Respublica» - 21, ЖСДП - 24 фракцияларының депутаттары, сондай-ақ бір мандатты округтер бойынша сайланған депутаттар - 52.

Депутаттық сауалдарды талдау өтініштердің басым бөлігі (149) экономикалық даму, оның ішінде өнірлік, кәсіпкерлік, банк жүйесі, салық салу мәселелеріне арналғанын көрсетеді. Энергетика және жер қойнауын пайдалану мәселелері 21 өтініште көрсетілген. Білім беру жүйесін жетілдіру, денсаулық сақтауды дамыту, еңбекті үйімдастыру және халықты жұмыспен қамту, мүгедектерді әлеуметтік қорғау мәселелері ең өзекті болып қалуда -барлығы 94 сауал. Ауыл шаруашылығы мен агроөнеркәсіптік кешенді дамыту мәселелері, қоршаған ортаны қорғау мәселелері 73 өтініште көрініс тапты. Құрылыш, оның ішінде тұрғын үй, байланыс, көлік инфрақұрылымын жетілдіру мәселелері бойынша 42 сауал

VIII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

жолданды. Депутаттардың 69 өтінішінде мәдениетті, мемлекеттік тілді, бүқаралық ақпарат құралдарын, гендерлік саясатты, жастар саясатын, спорт пен туризмді дамыту мәселелері көтерілді. Қорғаныс, төтенше жағдайлар, қоғамдық және жол қауіпсіздігі, құқықтық қорғау мәселелеріне 79 сауал арналды.

Сұраулардың ең көп саны - 231 (37%) Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің атына жіберілді.

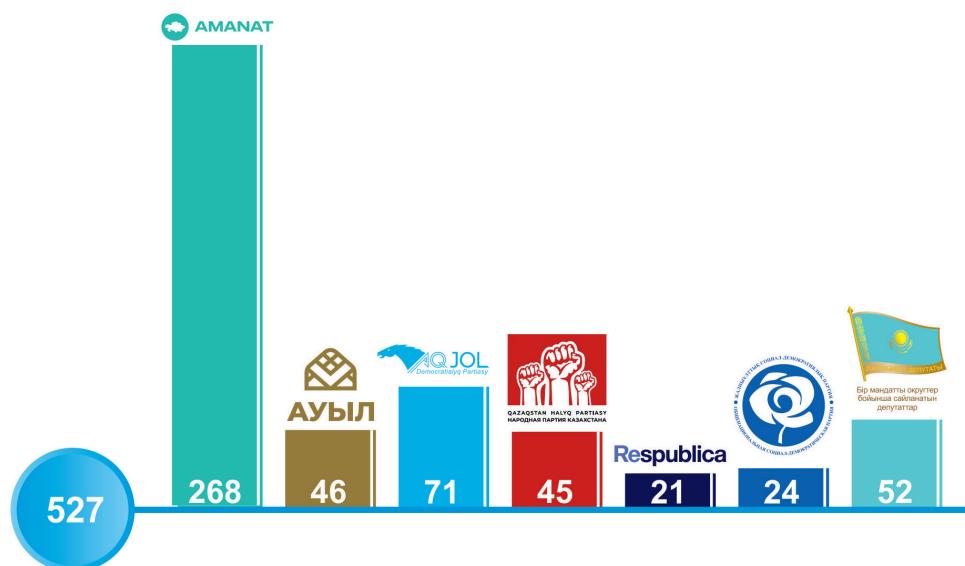
Экономикалық блок, салық салу жүйесі, банк саласы, өнеркәсіп, кәсіпкерлік мәселелері депутаттық сауалдардың негізгі бөлігіне айналды.

Депутаттар Қазақстан Республикасы Президентінің экономиканы әртараптандыру туралы Жарлығын қолдады, ол экономикалық процестерге ауқымды мемлекеттік араласудан кезең-кезеңімен кетуге мүмкіндік беретін реформаны көздейді. Депутаттар Үкіметке жақын арада Президент Жарлығын орындау үшін заң жобасын енгізуі ұсынды, онда барлық қажетті өзгерістер, оның ішінде меншік құқығына сөзсіз кепілдік беру және бизнесті жекелеген компаниялардың қызметіне де, жалпы нарықтық қатынастарға да мемлекеттің араласуынан қорғау қарастырылады.

Азық-түлік пен күнделікті тауарлар бағасының тұрақты өсу мәселесі тағы да тұтыну қоржынына кіретін тауарлар мен қызметтерге бағалар мен тарифтерді қатаң реттеуді енгізу қажеттілігі туралы бірнеше сұраныстардың тақырыбы болды. Депутаттар елдегі экономикалық және әлеуметтік тұрақтылықты нығайтуға ықпал ететін дағдарысқа қарсы шараларды әзірлеу қажеттілігі туралы мәселені тағы да көтерді.

№ 1 Диаграмма

**Фракциялар мен депутаттық топтар бойынша
VIII сайланымның екінші сессиясының депутаттық сауалдар туралы
МӘЛІМЕТТЕР**

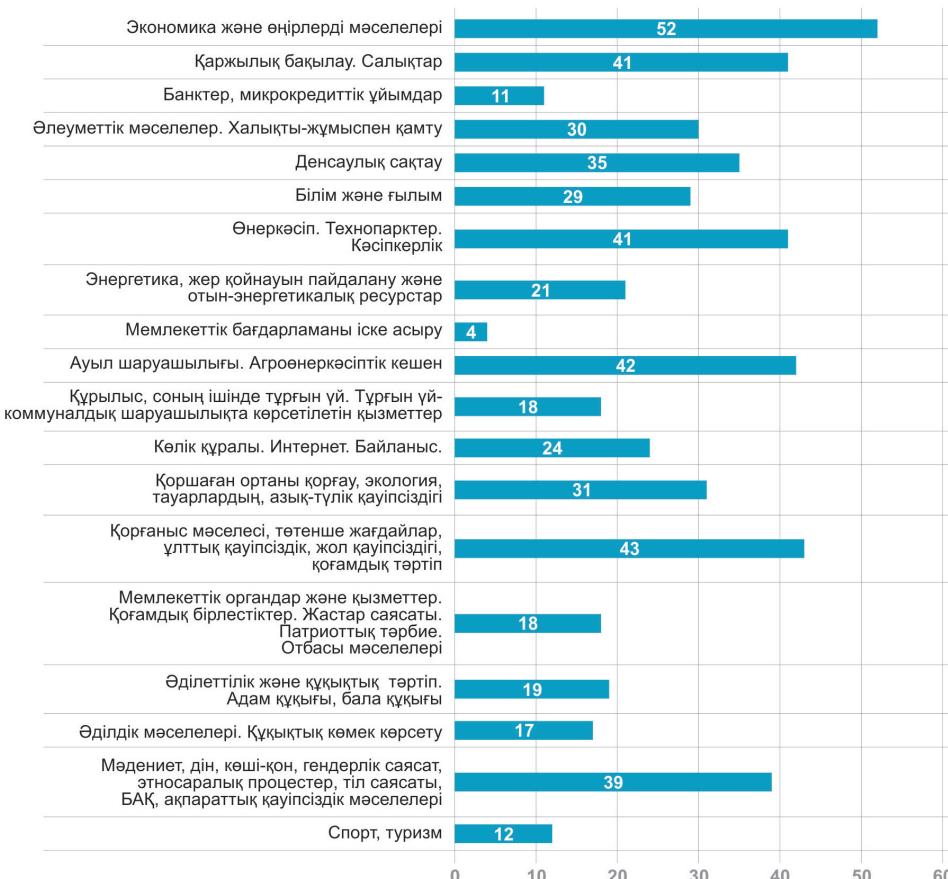

Сауалдардың бір бөлігі **салық салу және банк саласына арналды**. Депутаттар мынадай мәселелерді көтерді: экспорт бойынша ККС қайтару, қолданыстағы бөлшек салықты (қайта) өзгерту, мобиЛЬДІ тарифтерге салық салу, бағалы қағаздармен операциядан түсken табыстарға салық салу бөлігінде Салық кодексіне өзгерістер енгізу, ККС мөлшерлемесін көтеруге жол бермеу, банк жүйесін сауықтыру, стационарлық емес сауданы реттеу, ауыл тұрғындары үшін арнайы ипотекалық бағдарламаны өзірлеу, банк саласындағы алаяқтық туралы, салық саясатын жетілдіру және т.б. мәселелер. Бірнеше сауал заңсыз сатып алынған және әкетілген активтерді қайтаруға арналды.

Осы сессиядағы сауалдардың үлкен блогы қайтадан **өнірлерді даму мәселелеріне** арналды. Мәселен, депутаттар Ұлытау, Атырау және Маңғыстау облыстарының әлеуметтік-экономикалық дамуына, Түркістан облысының тұрғындарын ауызсұмен қамтамасыз етуге, smart-қалаларды, монокалаларды дамыту, елді мекендерді абаtтандыру және көгалдандыру мәселелеріне және т. б. қатысты өтініштер жолдады.

№ 2 Диаграмма

VIII салынмының екінші сессиясының мәселенің сипаты бойынша депутаттық сауалдары туралы МӘЛІМЕТТЕР

Депутаттардың сауалдарында мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру мәселелері өзекті болып қала береді. Сонымен, Үкіметке индустриялық-инновациялық даму мемлекеттік бағдарламасының, қолданыстағы түрғын үй және т.б. бағдарламаларының тиімділігіне қатысты сауалдар жіберілді.

Ағымдағы сессияда энергетика саласының мәселелеріне көп көңіл бөлінді. Үкіметке энергетикалық қауіпсіздік пен энергетика саласын дамытуға, электр энергетикасы саласында бірыңғай салалық реттеушіні құруға, отандық энергетикалық машина жасауды ұйымдастыру қажеттілігіне, энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласында пәрменді шараларды енгізуге, газ саласын реттеуге және т.б. қатысты сауалдар жіберілді.

Мемлекет басшысының қазақстандық қамтуды ұлғайту, отандық тауар өндірушіні қолдау бөлігінде қолдауын назарға ала отырып, сауалдардың бір бөлігі шағын және орта бизнес проблемаларына, атап айтқанда сүт өнімдерін өндірушілерді қолдауға, ауыл әйелдері арасында кәсіпкерлікті дамыту проблемаларына, кәсіпкерлерге қаржылық жүктемені азайтуға, бизнесті заңсыз қудалауға және т.б. арналды.

Агроөнеркәсіптік кешенді және ауыл шаруашылығы мәселелері депутаттардың сауалдарында өзекті болып қала береді. Ветеринария және осы саланы кадрлармен қамтамасыз ету, құс шаруашылығы, балық шаруашылығы, қой шаруашылығы, көктемті егіс жұмыстарына дайындық, сүт бағытындағы мал шаруашылығын дамыту, агроөнеркәсіптік кешендегі кооперацияны қолдау және т.б. салалардағы проблемалар депутаттардың өтініштеріне себеп болды. Елдің бірнеше солтүстік аймақтарында мал өліміне байланысты мал шаруашылығы саласындағы қайғылы жағдайға әкелген өткен қыстың ауа-райының қолайсыздығы Үкіметке бірқатар өтініш жіберуге себеп болды.

Бұрынғыдай қоршаған ортаны қорғау, экологиялық қауіпсіздік мәселелері өзекті болып қала береді. Депутаттар Үкіметке Ақтөбе облысындағы жер асты суларының ластануына, Ертіс өзен бассейнінің су ресурстарын ұтымды пайдалануға, Ұлытау облысындағы экологиялық жағдайға және басқа да мәселелерге қатысты сауалдар жолдады. Елімізде өткізіліп жатқан «Таза Қазақстан» экологиялық акциясы мәжілісмендердің назарынан тыс қалған жоқ. Өз сауалында олар отандастарын табиғатты құрметтеуге және қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарауға және Қазақстанда «таза күн» енгізуге шақырды. Депутаттар осы экоакцияға тікелей белсенді қатысты.

Бұрынғыдай көптеген өтініштер әлеуметтік саясат, денсаулық сақтау, білім беру мәселелеріне арналған. Депутаттар зейнеткер-әскери қызметшілер мен құқық қорғау органдары қызметкерлерінің базалық зейнетақысына, балалар үйлерінің педагогтары мен қызметкерлерінің жалақысына, жалғызбасты аналар мен әкелерді әлеуметтік қамтамасыз етуге, мүгедек азаматтар мен мүгедек балалары бар отбасыларды түрғын үймен қамтамасыз етуге, кіші медициналық персоналды әлеуметтік қамтамасыз етуге, зейнетақы жүйесін жаңғыртуға және т.б. қатысты мәселелерді көтерді.

№ 3 Диаграмма

Алушылар бойынша өтініштердің жалпы статистикасы
VIII салынымынның екінші сессиясы

* - Бірнеше мемлекеттік органдарға 78 сұрау салынды

Дарынды жастардың шетелге кету мәселесі бүтінгі қүнге дейін өзекті болып қала береді және мәжілісмендердің өтініштеріне тағы да тақырып болды. Соңдай-ақ, депутаттар **білім беру** сапасын арттыруға, жалған дипломдардың проблемаларына, еліміздің жоғары оқу орындарында оқу зертханаларының жетіспеушілігіне, жоғары ғылыми дәреже беру рәсімінің өзгеруіне, еліміз бойынша мектептердің жетіспеушілігі және т.б. проблемаларына қатысты өтініш білдірді.

Денсаулық сақтау саласында депутаттар МӘМС-ды (міндегі әлеуметтік медициналық сақтандыру) реформалауға, халық үшін инновациялық препараттардың қолжетімділігіне, фармацевтикалық индустрия проблемаларына, перинаталдық орталықтарда офтальмологиялық қызметті ұйымдастыруға, медицина қызметкерінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге және мәртебесін арттыруға, ауылдарда медицина саласындағы мамандардың жетіспеушілігіне және т. б. қатысты мәселелерді көтерді.

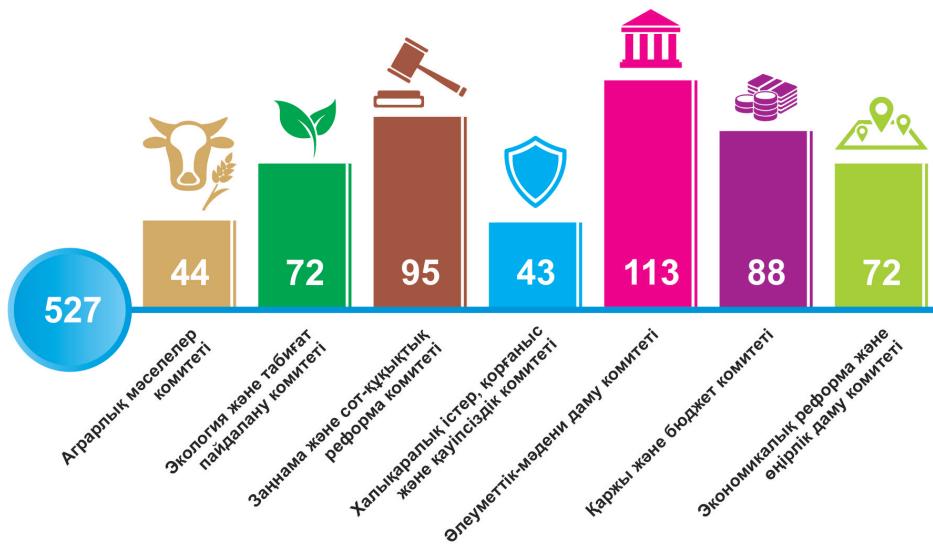

Көлік-логистикалық инфрақұрылымды дамыту мәселелері өзекті болып қала береді. Бірқатар өтініштер республикадағы, атап айтқанда Алматы, Ұлытау, Қарағанды, Ақтөбе сияқты облыстардағы жолдардың жай-күйіне арналды. Сондай-ақ Үкіметтің атына Air Astana және FlyArystan компанияларының әуе кемелерін Қазақстанда тіркеуге, теміржол тасымалдарына, республикадағы автобус паркін жаңартуға, елдің халықаралық жүк тасымалдарындағы проблемалар туралы және т. б. сауалдар жіберілді.

Депутаттар мәдениетті, тіл саясатын, бұқаралық ақпарат құралдарын, спорт пен туризмді, ұлттық, қоғамдық қауіпсіздікті дамыту мәселелерін көтерді. Сонымен, қазақстандық киноны қаржыландыруға, отандық анимацияны дамытуға, жасөспірімдер үшін қазақ тілінде сапалы контенттің болмауына, еліміздің ұлттық құндылығы ретінде Домбыраға, Құрмангазы атындағы Қазақ мемлекеттік оркестрінің 90 жылдығын мерекелеуге қатысты, археологиялық қызмет және мемлекеттік рәміздерді жетілдіру, елдегі спортты дамыту проблемалары, Қазақстан Республикасы Олимпиада комитетінің қызметі, қорықтар, табиғи парктер мен киелі орындардың аумақтарындағы вандализмге қарсы құрес, жол қозғалысы қауіпсіздігі және апарттар кезіндегі ұлттық шұғыл шақыру жүйесі, қоғамдық көліктегі азаматтардың қауіпсіздігі туралы және т.б. сауалдар жолданды.

№ 4 Диаграмма

VIII сайланымның екінші сессиясының
депутаттық сауалдары туралы
МӘЛІМЕТТЕР

Қазақстандықтардың дербес деректерінің ақпараттық өріске таралуының жиілеп кеткен жағдайлары депутаттардың ерекше алаңдаушылығын тудырды. Үкіметтің атына дербес деректерді қорғау мәселелері жөніндегі уәкілетті органның штат санын көбейту туралы ұсыныс жолданды. Алдағы жалпыға бірдей декларациялауға байланысты Қазақстан азаматтарының деректерін қорғау аса өзекті болып отыр, осыған байланысты депутаттар уәкілетті органдардан жалпыға бірдей декларациялауға байланысты азаматтар ұшырайтын тәуекелдерге талдау жүргізілгені және мемлекеттік органдардың басшылары қазақстандықтардың дербес деректерінің ашылуына дербес жауапты болуға дайын екені туралы жауап беруді сұрады.

2024 жылдың көктемінде Қазақстанда көктемгі су тасқынымен ауыр жағдай орын алғып, 10 өнірде төтенше жағдай режимі жарияланды. Бұл су тасқыны соңғы 80 жылдағы ең үлкен су тасқыны болды. Депутаттар Үкіметке көптеген сауалдар жолдады, онда мәжілісмендер еріген сулардың су басу қаупі туралы депутаттардың бұрын бірнеше рет ескертүіне қарамастан, су тасқынына дайындықты сынға алды. Мәжілісмендер өз сауалдарында гидротехникалық құрылыштарды жаңғырту және жөндеу жоспарын әзірлеуді, жергілікті атқарушы органдардың (әкімдіктердің) лауазымды адамдарын немқұрайлылық пен көлтірілген залал үшін жауапқа тартуды және зардап шеккендерге жан-жақты көмек көрсетуді ұсынады.

5.3. АЗАМАТТАРДЫҢ ХАТТАРЫ МЕН ӨТІНІШТЕРІ БОЙЫНША ЖҰМЫС

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі депутаттарының атына 2023 жылғы 1 қыркүйектен бастап 2024 жылғы 28 маусымға дейінгі кезеңде жеке және заңды тұлғалардан 27077 өтініш келіп түсті, оның ішінде ЭҚАБЖ бойынша - 2684, Е-өтініш бойынша - 24393 өтініш түсті.

Жеке және заңды тұлғалар өтініштерінің сипаты бойынша деректер

Мазмұны	Е-өтініш	орталық ЭҚАБЖ	Жиыны	%
Құқықтық пен тәртіп	14042	923	14965	55%
тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, тұрғын үй беру, құрылышқа қатысты жалпы мәселелер	1649	291	1940	7%
ауыл шаруашылығы, экология (жануарлар дүниесі, жер ресурстары, өсімдіктер дүниесі, ауа бассейні) мәселелері	1403	218	1621	6%
Өлеуметтік мәселелер	1188	417	1605	6%
экономикалық мәселелер	1325	129	1454	5,3%
заң жобалары бойынша ұсыныстар	1126	123	1249	4,6%
білім беру, ғылым, мәдениет және жастар мәселелері	985	185	1170	4,3%
Қаржы, кредиттер	838	55	893	3,3%
Мемлекеттік басқару	729	112	841	3,1%
денсаулық сақтау мәселелері	478	108	586	2,2%
Жеке қабылдау	452	91	543	2%
Лаузымды адамдардың әрекеттері және әрекетсіздігі, сыйбайлас жемқорлыққа қарыс күрес	178	32	210	0,8%
Жиыны	24393	2684	27077	

Өтініштердің жалпы санынан ең көп өтініштер төменде көрсетілген сұрақтар бойынша келіп түскен атап өту қажет:

55 % - құқықтық сипатта, 7% - тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, тұрғын үй беру, 6 % - ауыл шаруашылығы, экология мәселелері, 6 % - әлеуметтік сипатта, 5,3 % - экономикалық сипаттағы мәселелер, 4,6 % - заң жобалары бойынша ұсыныстар, 4,3% білім беру мәселелері, 3,3 % - кредит беру мәселесі бойынша, 2,2 %-денсаулық сақтау мәселелері.

«Өнірлер» бойынша ақпарат беру мүмкін емес, өйткені ақпараттық қауіпсіздік мақсатында, өтініш берушінің жеке деректерді «Qlik» талдау модулінде қолжетімсіз болғанын хабарлаймыз.

VI БӨЛІМ
ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫ

ЕКІЖАҚТЫ КЕЗДЕСУЛЕР

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы:

1. 2023 жылғы 13 қыркүйекте Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Корея Республикасының Төтенше және Өкілетті Елшісі **Чжо Тэ-Иком** мырзамен кездесті.

Тараптар парламенттік достық топтары мен бейінді комитеттер деңгейінде ынтымақтастықты одан әрі нығайту туралы уағдаласты.

Кездесуге Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан және Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің хатшысы, «Қазақстан-Корея» парламентаралық ынтымақтастық тобының жетекшісі А.Ә. Сарым қатысты.

2. 2023 жылғы 18 қыркүйекте Корея Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Корея Республикасының Премьер-Министрі **Хан Док Су** мырзамен кездесу өткізді.

Кездесу барысында Е.Ж. Қошанов Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2021 жылы Корея Республикасына мемлекеттік сапары екі ел арасындағы кеңейтілген стратегиялық әріптестіктің бастамасы болғанын атап өтті. Бүтінде Корея Қазақстан экономикасына ең ірі алты инвестордың қатарына кіреді.

3. 2023 жылғы 18 қыркүйекте Корея Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Корея Республикасы Ұлттық Ассамблеясының Төрағасы **Ким Чжин Пхё** мырзамен кездесу өткізді.

Мәжіліс төрағасы әріптесін Қазақстандағы саяси және экономикалық өзгерістер туралы, оның ішінде конституциялық реформа нәтижесінде Парламенттің рөлін күшешту туралы хабардар етті.

4. 2023 жылғы 18 қыркүйекте Корея Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов «Samsung Electronics» компаниясының корпоративтік мәселелер жөніндегі президенті **Пак Сунг Хи** мырзамен кездесу өткізді.

Кездесуде компанияның Қазақстандағы ағымдағы және болашақ ауқымды жобалары талқыланды.

5. 2023 жылғы 18 қыркүйекте Корея Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Сеул ұлттық ғылыми-техникалық университетінде болды, оның филиалын жақын арада Қызылордадағы Қорқыт ата атындағы университетте ашу жоспарлануда. Сонымен қатар, Сеултексе инженерлік мамандықтар бойынша оқытын қазақстандық студенттермен кездесу өтті.

6. 2023 жылғы 19 қыркүйекте Корея Республикасына ресми сапары шенберінде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Орталық Азия елдері мен Корея Республикасы арасындағы ынтымақтастық мәселелері жөніндегі Парламент спикерлерінің I кеңесіне қатысты.

Е.Ж.Қошанов Қазақстан делегациясының атынан Корея Республикасы Ұлттық Ассамблеясының Төрағасы **Ким Чжин Пхеге** саммитті жоғары деңгейде үйымдастырығаны үшін алғысын білдірді. Ол Орталық Азия елдерімен жан-жақты ықпалдастықты арттыру және өнірдің әлеуетін нығайту Қазақстанның сыртқы саясаттағы басым бағытының бірі екенін атап өтті.

Іс-шара қорыттындысы бойынша Орталық Азия елдері мен Корея Республикасы парламенттері спикерлерінің «Болашаққа бағытталған өзара тиімді қатаинастарды дамыту» тақырыбындағы бірлескен декларациясы қабылданды.

7. 2023 жылғы 25 қыркүйекте Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошановтың Вьетнам Ұлттық Ассамблеясы Төрағасының орынбасары **Нгуен Хак Динь мырза** бастаған делегациямен кездесуі өтті.

Отырысты ашқан Ерлан Қошанов былтыр Қазақстан мен Вьетнам арасында дипломатиялық қарыс-қатынас орнағанына 30 жыл толғанын атап өтті. Осы жылдар ішінде белсенді саяси диалог жолға қойылып, елдер арасындағы жан-жақты ынтымақтастықтың берік іргетасы қаланды.

Кездесуге Қазақстан тарапынан Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.С. Құспан, Т.С. Адамбеков, А.А. Баққожаев, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрінің орынбасары А.Ә. Бақаев қатысты.

8. 2023 жылғы 26 қазанда Өзбекстан Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Өзбекстан Олий Мәжілісінің Заң шығару палатасы мен Қазақстан Парламенті Мәжілісінің арасындағы парламентаралық ынтымақтастық кеңесінің бірінші отырысына қатысты.

Отырыс қорыттындысы бойынша делегация басшылары Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі мен Өзбекстан Олий Мәжілісінің Заң шығару палатасы арасындағы парламентаралық ынтымақтастық кеңесі туралы ережеге қол қойды.

9. 2023 жылғы 26 қазанда Өзбекстан Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошановтың Өзбекстан Республикасының Президенті **Шавкат Мирзиев мырзамен** кездесуі өтті.

Е.Ж. Қошанов Қасым-Жомарт Тоқаевтың сәлемін жеткізіп, елдегі іргелі өзгерістер туралы айтты. Сондай-ақ, Мәжіліс төрағасы Өзбекстан басшысына Парламентаралық ынтымақтастық кеңесінің бірінші отырысының қорыттындылары мен екі ел парламенттері арасындағы өзара іс-әрекеттің қазіргі жағдайы туралы мәлімет берді.

10. 2023 жылғы 26 қазанда Өзбекстан Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошановтың Өзбекстан Республикасы

Олий Мәжілісінің Зан шығару палатасының спикері **Н. И smoилов мырзамен** кездесуі өтті.

11.2023 жылғы 26 қазанда Өзбекстан Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошановтың Өзбекстан Республикасы Олий Мәжілісі Сенатының Төрайымы **Т.К. Нарбаева ханыммен** кездесуі өтті.

Онда тараптар комитеттердегі, достық топтарындағы және басқа да алаңдардағы парламентаралық қатынастардың келешегін талқылады. Қазіргі уақытта Атап айтқанда, Кошан Қошанов ел занамасын қазіргі уақытта Олий Мәжілісінің депутаттары жұмыс істеп жатқан жаңа Конституцияға сәйкес келтіру бойынша Қазақстанның тәжірибесімен бөлісуге дайын екенін білдірді.

12.2023 жылғы 30 қазанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е. Ж. Қошанов Түркия Республикасының 100 жылдық мерейтойына орай қабылдауға қатысты.

Мәжіліс төрағасы Түркия Республикасының 100 жылдығына орай Қазақстанда бірқатар объектілер ашылатынын айтты: Астанадағы Анадола көшесі, Шымкенттегі «Түркия» даңғылы мен паркі, Алматыдағы Мұстафа Ататүрк ескерткіші. Ал 26 қазанда елордалық «Ататүрк» саябағында Юнус Эмраға ескерткіш ашылды.

13.2023 жылғы 2 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Қазақстанға ресми сапары аясында Венгрия Премьер-Министрі **Виктор Орбанмен** кездесу өткізді.

Мәжіліс төрағасы Қазақстан мен Венгрия арасындағы екіжақты қатынастар Қазақстан Президенті мен Венгрия Премьер-Министрінің тұрақты кездесулерінің арқасында стратегиялық әріптестік деңгейіне шыққанын атап өтті.

Әңгіме барысында тараптар достық топтары арқылы және көпжақты алаңдарда парламенттік дипломатияны дамыту перспективаларын талқылады.

Кездесуге Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.С. Құспан, Д. Б. Тұрлыханов, С.Р. Етізбаев қатысты.

14.2023 жылғы 22 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Біріккен Араб Әмірліктерінің Ұлттық күніне арналған салтанатты іс-шараға қатысты.

Мемлекет басшысы мен Парламент депутаттарының атынан ол достас елдің халқы мен басшылығын мерекемен құттықтады.

Мәжіліс төрағасы тәуелсіздіктің алғашқы күндерінен бастап Қазақстанды жан-жақты қолдағаны үшін БАӘ-ге алғысын білдіріп, екі ел арасындағы достық жылдар бойы нығайып келе жатқанын атап өтті.

Ерлан Қошанов Біріккен Араб Әмірліктері бүкіл әлемде жаңартылатын энергия көздерін енгізу бойынша жобаларды тиімді жүзеге асыра отырып, озық технологиялардың орталығына айналғанына назар аударды. Осыған байланысты ол жақын арада Дубайдың БҮҮ-ның Климаттың өзгеруі жөніндегі 28-ші конференциясының сәтті өтуін тіледі.

15.2023 жылғы 19 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов кеңес отырысына

және ҮҚШҰ ПА-ның он алтыншы пленарлық отырысына қатысты.

16.2024 жылғы 25 қаңтарда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е. Ж. Қошанов Қытай Халық Республикасы Бүкілқытай халық жиналысы Тұрақты комитеті төрағасының орынбасары Хао Минцзинмен кездесті.

Тараптар елдер арасындағы парламентаралық, экономикалық және мәдени-гуманитарлық ынтымақтастықты дамыту перспектиналарын талқылады.

Қытай Халық Республикасының Бүкілқытайлық Халық Өкілдері Жиналысының жоғары делегациясымен кездесуді аша отырғып, Ерлан Қошанов әлемдегі күрделі жағдайға қарамастан, Қазақстан мен Қытай сенімді серіктестер және мейірімді көршілер болып қала беретінін атап өтті.

Кездесуге сондай-ақ Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А. С. Құспан, Т.С. Адамбеков, Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрінің орынбасары А.Ә. Бақаев қатысты.

17.2024 жылғы 23 ақпанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Қытай Халық Республикасының Қазақстан Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі **Чжан Сяомен** кездесті.

Тараптар экономикалық, сауда гуманитарлық байланыстарды нығайтуды және алдағы Қазақстан туризмінің жылын Қытайда өткізуі талқылады.

Кездесуге Қазақстан Тарапынан Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. С. Құспан қатысты.

18.2024 жылғы 29 ақпанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Ресей Федерациясының Қазақстандағы Төтенше және Өкілетті Елшісі **А.Н.Бородавкинді** қабылдады.

Кездесу қорытындысы бойынша әңгімелесушілер екіжақты қарым-қатынастарды, оның ішінде парламентаралық ынтымақтастық шенберінде нығайтуға жәрдемдесуге келісті.

Кездесуге сондай-ақ Қазақстан Тарапынан Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан қатысты.

19.2024 жылғы 4 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Ресей Федерациясына ресми сапары аясында Ресей Федерациясы Федералды Жиналысы Мемлекеттік Думасының төрағасы **В.В. Володинмен** кездесу өткізді.

Кездесуде екіжақты ынтымақтастық мәселелері талқыланды. Ол Ресей әрқашан Қазақстан үшін сенімді серіктес және мейірімді көрші болғанын және болып қала беретінін атап өтті.

Е. Қошанов Мәжіліс Мемлекеттік Думамен өзара іс-қимылды одан әрі нығайтуға зор мән беретінін атап өтіп, Вячеслав Володинди Қазақстанға ресми сапармен келуге шақырды.

Кездесуді қорытындылай келе, парламентшілер қатынастардың барлық спектрі бойынша парламентаралық ынтымақтастықты кеңейту туралы келісті.

20.2024 жылғы 4 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Кошанов Ресей Федерациясына ресми сапары аясында Ресей Федерациясы Федералдық Жиналыс Федерация Кеңесінің төрайымы **Валентина Матвиенкомен** кездесу өткізді.

Е. Кошанов әріптесін Мемлекет басташылық еткен Қазақстандағы маңызды өзгерістер туралы хабардар етті.

Мәжіліс төрағасы сондай-ақ Ресей сенаторларына күзде Санкт-Петербургте өтетін төртінші Еуразиялық әйелдер форумын дайындау мен өткізуде табыс тіледі.

Өз кезегінде Валентина Матвиенко Қазақстан мен Ресей парламенттерін барлық мәселелер бойынша берік достық пен өзара түсіністік байланыстыратынын атап өтті. Федералдық жиналыс басташысы қазақстандық депутаттардың заңнамалық бастамаларына қолдау білдіріп, осы бағытта тәжірибе алмасуды қүшейтуді ұсынды.

21.2024 жылғы 5 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Кошанов Ресей Федерациясына ресми сапары аясында Татарстан Республикасының Раисы **Р. Миннихановпен** кездесу өткізді.

Татарстан Республикасының Раис Рустам Миннихановпен кездесуде Кошан Қошанов Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың жылы лебізін білдірді, ол аз уақыт бұрын Қазанда өткен «Болашақ ойындарының» салтанатты ашылуына қатысты.

Тараптар жоғары технологиялар саласындағы ынтымақтастықты кеңейту мүмкіндіктерін талқылады. Мәжіліс төрағасы осыған байланысты Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстанды «IT-мемлекетке» толық трансформациялаудың стратегиялық міндетін қоғанын хабарлады.

Өз кезегінде Рустам Минниханов Қазақстан Президентімен кездесулер туралы жылы лебізben айтып, қазақ және татар халықтарының тарихи, мәдени және рухани жақындығын атап өтті.

22.2024 жылғы 5 наурызда Ресей Федерациясына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Кошанов Татарстан Республикасы Мемлекеттік кеңесінің төрағасы **Ф. Мұхаметшинмен** кездесу өткізді.

Мәжіліс төрағасы қазақстандық депутаттардың ағымдағы заң шығару жұмысы туралы айтып берді. Ол әсіресе жаңа салық, бюджет, құрылым және су кодекстеріне, халықтың кредиттелуін төмендетеу, лудоманиямен күрес, әйелдер мен балаларды зорлық-зомбылықтан қорғау жөніндегі заң жобаларына тоқталды. Ол сондай-ақ әріптестерін мемлекеттік кеңестің 30 жылдығымен құттықтап, бауырлас татар халқының итілігі үшін одан әрі табыс тіледі.

Ресми сапар аясында Мәжіліс делегациясы Қазан Кремліне барып, Башир Рамеев атындағы IT-паркінің жобаларымен, «мектеп 21» бағдарламашылар мектебімен және Ресей химия өнеркәсібінің флагмандарының бірі – «Технополис Химград» инновациялық индустриялық паркінің өндірістік алаңдарымен танысты.

23.2024 жылғы 13 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Кошанов Швейцария

Конфедерациясының Қазақстан Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі **Салман Балмен** кездесу өткізді.

Мәжіліс төрағасы Швейцария Қазақстанның Еуропадағы маңызды саяси және экономикалық серіктесі болып табылатынын және елімізге инвестициялар бойынша қошбасшылардың үштігіне кіретінін атап өтті.

Мәжіліс төрағасы Елшіні Президенттің саяси реформалары туралы, соның нәтижесінде бүтін Мәжілісте алты саяси партия мен бір мандатты депутаттар ұсынылғанынан хабардар етті.

Елші екі елдің депутаттары тығыз ынтымақтаса алатын бірқатар бағыттарды ұсынды. Олардың ішінде ауыл шаруашылығы, суды үнемдеу, логистика және білім.

Кездесуге Қазақстан Тарапынан Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. С. Құспан қатысты.

24.2024 жылғы 25 наурызда Швейцария Конфедерациясына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Парламентаралық Одақтың кезекті 148-ші Ассамблеясының отырысына қатысты.

Мәжіліс төрағасы Парламентаралық Одақ Ассамблеясында сөйлеген сөзін Мәскеу облысындағы шабуылға байланысты Ресей халқына көніл айтудан бастады.

Мәжіліс төрағасы парламентшілерге халықаралық көліктік-логистикалық ынтымақтастықты дамытуға белсенді қатысады ұсынды. Ол Қазақстан бүкіл Еуразия континенті бойынша трансконтиненталдық тасымалдарды әртаратандыру бойынша қажырлы жұмыс істеп жатқанын атап өтті. Осыған байланысты Орта дәліздің нақты құқықтық режимін құру ерекше маңызға ие.

Мәжіліс Төрағасы Азық-түлік қауіпсіздігі жөніндегі Ислам үйімінің жұмысын мысал ретінде келтіре отырып, азық-түлік қауіпсіздігі мәселелерін де қозғады. Су ресурстарын тиімді пайдалану туралы айта келе, ол Қазақстан мен Франция Президенттерінің бастамасымен Нью-Йоркте өткен «One Water» саммитін және Қазақстанның 2026 жылы БҰҰ қамқорлығымен өнірлік Климаттық саммит өткізу жоспарларын еске салды.

25.2024 жылғы 25 наурызда ЖПҚ Ассамблеясының алаңында Е.Ж. Қошанов Парламентаралық Одақтың төрағасы **Тулия Аксонмен** кездесті.

Кездесудің басты тақырыбы Қазақстан Парламентінің парламентаралық одақпен өзара іс-қимылын нығайту болды, оның жұмысына Мәжіліс депутаттары белсенді қатысады.

Парламентаралық Одақ басшысы климаттың өзгеруі, демократия және адам құқықтары, бейбітшілік пен қауіпсіздік, гендерлік теңдік, жастардың қатысуы және баршаға тұрақты даму сияқты барлық бағыттар бойынша ЖПҚ құрамындағы қазақстандық депутаттардың нәтижелі жұмысын атап өтті.

Әңгіме соңында Ерлан Қошанов Тулия Аксонды Қазақстанға ресми сапармен келіп, 2025 жылы Әлемдік және дәстүрлі діндер қошбасшыларының съезіне қатысуға шақырды.

26.2024 жылғы 26 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Төрағасы Е.Ж. Қошанов Швейцария

Конфедерациясына ресми сапары аясында Швейцария Конфедерациясы Федералды Жиналысының Ұлттық Кеңесінің төрағасы **Эрик Нузбаумермен** кездесу өткізді.

Федералды жиналыстың Ұлттық Кеңесінің төрағасымен кездесуді аша отырып, Ерлан Қошанов Эрик Нузбаумерге Швейцарияға ресми сапармен келуге шақырғаны үшін алғыс айтты. Мәжіліс төрағасы Швейцария Қазақстанның Еуропадағы маңызды саяси және экономикалық серіктесі екенін атап өтті.

Ерлан Қошанов әріптесіне президенттік реформалар курсын жүзеге асыру туралы айтып берді. Ол сондай-ақ VIII сайланған көп партиялы Мәжілістің жұмысы туралы, оның ішінде қабылданған жаңа заңдар туралы хабардар етті.

Тараптар достық топтары, комитеттер мен партиялық фракциялар желісі бойынша одан әрі өзара іс-қимылды дамыту перспективаларын талқылады. Сауда-экономикалық, көліктік-логистикалық, экологиялық, білім беру және ғылыми-зерттеу салаларындағы ынтымақтастыққа ерекше назар аударылды.

Өз кезегінде Эрик Нузбаумер Қазақстанда жүргізіліп жатқан реформалардың маңыздылығын атап өтті. Ол сондай-ақ парламентаралық байланыстарды, соның ішінде достық топтарының жұмысы арқылы тереңдетуге дайын екенін білдірді.

Сонымен бірге, Швейцария Федералды Жиналысының Ұлттық Кеңесінің төрағасы Швейцария депутаттары екіжақты ынтымақтастықты одан әрі дамытуға белсенді қатысады деп сендірді.

Кездесу сонында Ерлан Қошанов швингеннен швейцариялық балуандарды («қазақ күресіне» ұқсас ұлттық күрес түрі) Астанадағы V Дүниежүзілік көшпендерілер ойындарына қатысуға шақырды.

27.2024 жылғы 26 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Швейцария Конфедерациясына ресми сапары аясында Швейцария Конфедерациясының федералды кеңесшісі, Сыртқы істер министрі **Иньяцио Кассиспен** кездесу өткізді.

Швейцария Конфедерациясының Сыртқы істер министрі Иньяцио Кассиспен кездесуде Мәжіліс төрағасы Қазақстан мен Швейцарияның әріптестігі өзара құрмет, достық және сенім рухында, оның ішінде парламенттер желісі бойынша нығаятынына сенім білдірді.

Тараптар елдер арасындағы экономикалық байланыстарды нығайтуды да талқылады.

Мәжіліс төрағасы Қазақстанның Швейцария тарапының халықаралық аренада, ең алдымен БҮҮ мен оның құрылымдарында Қазақстанның бастамаларын қолдауын жоғары бағалайтынын атап өтті.

Қазақстан азаматтары үшін Шенген аймағының визалық режимін женілдету және қылмыстық істер бойынша өзара құқықтық көмек туралы меморандум жасасу мәселелері бойынша пікір алмасы.

28.2024 жылғы 25 наурызда Швейцария Конфедерациясына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Египет Араб Республикасы

Өкілдер Палатасының спикері **Ханафи Джебали** мен кездесу өткізді.

29.2024 жылғы 25 наурызда Швейцария Конфедерациясына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Пәкістан Ислам Республикасы Үлттық Ассамблеясының төрағасы **Сардар Садикпен** кездесу өткізді.

Еран Қошанов шетелдік әріптестерін Қазақстанда жүргізіліп жатқан реформалар туралы хабардар етті, сондай-ақ олармен одан әрі өзара іс-қимыл жасау жолдарын талқылады.

Женевадағы **ЖПК** Ассамблеясының жұмысына Парламентаралық одаққа мүше 150 елдің делегаттары қатысты. Мәжіліс депутаттары негізгі сессиядан басқа тұрақты комитеттерде жұмыс істеді, Азия Парламенттік Ассамблеясының үйлестіру кездесуіне, панельдік пікірталастарға, сондай-ақ әйел парламентшілер мен жас депутаттар форумдарына қатысты. Осы сессияда 2023 жылы Луандеде Бейбітшілік және халықаралық қауіпсіздік мәселелері жөніндегі тұрақты комитеттің төрағасы болып үш жыл мерзімге сайланған Мәжіліс депутаты Айгүл Құспан өз міндеттеріне кірісті.

30.2024 жылғы 11 сәуірде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Қазақстанға ресми сапармен келген Грузия Парламентінің төрағасы **Шалва Папуашвилимен** кездесу өткізді.

Бұл Шалва Папуашвилидің Астанаға алғашқы ресми сапары. Грузия Парламентінің Мәжілістегі делегациясын қарсы алған Ерлан Қошанов қазақ және грузин халықтарын тығыз тарихи және мәдени дәстүрлер байланыстыратынын атап өтті.

Ерлан Қошанов конституциялық реформаның, президенттік және парламенттік сайлаудың қорытындылары, Конституциялық Соттың қызметі туралы айтып берді. Спикер сонымен қатар грузин әріптесін жаңартылған Палатаның заңнамалық қызметімен таныстырыды.

Оз кезегінде Грузия Парламентінің төрағасы қазақстандық тарапқа жылы ықыласы үшін алғысын білдіріп, оның ресми сапары парламентаралық қатынастардың дамуына жаңа серпін беретініне сенім білдірді.

Грузия делегациясының жетекшісі Қазақстан өнірлеріндегі су тасқынына байланысты қолдау білдіріп, апат салдарын тез арада еңсеруді тіледі. Тараптар гендерлік теңдік, әйелдер мен балалардың құқықтарын қорғау, бюджет және салық заңнамасын, сәулет және құрылым қызметін реформалау сияқты мәселелер бойынша парламенттердің күн тәртібінің ұқсастығын атап өтті. Спикерлер осы тақырыптар бойынша бейіндік комитеттердің депутаттары арасында тәжірибе алмасу туралы уағдаласты.

Тараптар сондай-ақ Қазақстан мен Грузияның экономикалық, агроОнеркәсіптік, транзиттік-көліктік, туристік, мәдени-гуманитарлық салалардағы ынтымақтастығын кеңейту перспективаларын талқылады.

Кездесуге Қазақстан тарапынан Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.С. Құспан, С.Р. Егізбаев,

С.В. Имашева, К.В. Авершин, Н.С. Әуесбаев және Қазақстан Республикасының Грузиядағы Төтенше және Өкілетті Елшісі М. К. Мырзалин да қатысты.

31.2024 жылғы 23-26 сәуірде Қытай Халық Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Бүкілқытайлық Халық Өкілдері Жиналышының Тұрақты комитетінің төрағасы **Чжао Ләцзимен** кездесу өткізді.

Бүкілқытайлық Халық Өкілдері Жиналышының Тұрақты комитетінің төрағасы Чжао Ләддимен кездесуде спикерлер парламентаралық диалогтан бастап екі ел арасындағы экономикалық және мәдени ынтымақтастыққа дейінгі көптеген мәселелерді талқылады.

Мәжіліс төрағасы елімізде Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен жүргізіліп жатқан жүйелі өзгерістер туралы, сондай-ақ Мәжіліс жұмысының өзекті күн тәртібі туралы айтып берді.

Қазақстандық парламентшілердің қытайлық әріптестерінің тәжірибесіне, атап айтқанда, жасанды интеллект және төтенше жағдайларға қарсы күрес саласындағы тәжірибесіне ерекше қызығушылығы атап өтілді.

Мәжіліс төрағасы трансшекаралық су ресурстарын тиімді пайдалану мәселелерін де қозғады.

Өз кезегінде Чжао Ләцзи парламентаралық ынтымақтастық Қытай мен Қазақстан арасындағы мәңгілік жан-жақты стратегиялық әріптестіктің маңызды құрамдас бөлігі болып табылатынын атап өтті. Ол Мәжіліс төрағасының сапары жемісті ынтымақтастыққа жаңа серпін беретініне сенім білдірді.

Тараптар өткен жылдың қараша айында визасыз режим енгізілген кезден бастап екі ел азаматтарының өзара сапарларының айтарлықтай үлғаюын және Қазақстанның Қытайдағы туризм жылын өткізуі құптады. Олар мұны үлкен дипломатиялық жетістік деп санады.

Кездесу барысында спикерлер мәдениет және білім беру салаларындағы ынтымақтастықты арттыруға қызығушылық білдірді. Екі елдің астаналарында Қазақстан мен Қытайдың мәдени орталықтарының тезірек ашылуына ерекше назар аударылды.

Әңгіме соңында Мәжіліс төрағасы қытайлық әріптесін Қазақстанға ресми сапармен келуте шақырды.

32.2024 жылғы 23-26 сәуірде Қытай Халық Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Бүкілқытайлық халықтық саяси консультативтік кеңес комитетінің төрағасы **Ван Хунинмен** кездесу өткізді.

Белгілі қытай саясаткері Президент Қ.К. Тоқаевтың реформаларына жоғары баға беріп, Қытайдың инновациялар мен цифrlандыру салаларында бірлесіп жұмыс істеуге дайын екенін мәлімдеді.

Ол Қытай мен Қазақстанды батыл өзара қолдауы екіжақты күн тәртібінен әлдеқашан асып кеткенін ерекше атап өтті. Ол халықаралық және өнірлік істерде айқын көрінеді. Қытай

тарапы Қазақстанның жаһандық ықпалының өсуін және оның халықаралық аренада дауыс беру құқығының артуын жақтайды.

Ван Хунин жақында Қазақстан Парламенті қабылдаған «Ұлттық қор – балаларға» Заңын іс жүзінде жүзеге асыруға қызығушылық танытты.

Оз кезегінде Ерлан Қошанов Президент жариялаған экономикалық қайта құру курсы инфрақұрылымды жаңғырту, өндірісті, банк саласын дамыту және жаңа инвестициялар тарту мәселелері бойынша Қытаймен ынтымақтастық үшін жаңа мүмкіндіктер ашатынын атап өтті.

33. 2024 жылғы 23-26 сәуірде Қытай Халық Республикасына ресми сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Қытай Халық Республикасы төрағасының орынбасары **Хан Чжэнмен кездесу өткізді.**

ҚХР төрағасының орынбасары өз сөзінде дипломатиялық қатынастардың алғашқы 30 жылында елдеріміз жақсы көрші, жақсы дос және сенімді серіктес болғанын атап өтті. Жаңа алтын 30-жылдықта Қытай мен Қазақстанның күш-жігері өз көшбасшыларының уағдаластықтарын іске асыруға бағытталуға тиіс.

Сонымен қатар, Бейжінде делегация мүшелері «SANY Group» машина жасау кәсіпорнының қызметімен танысты. Бұл құрылыш және арнайы техниканы әзірлеу, өндіру және сату бойынша әлемдік рейтингтегі төртінші компания. Мәжіліс делегациясының ресми сапары Шыңжаң-Үйғыр автономиялық ауданының орталығы Үрімші қаласында жалғасты.

34. 2024 жылғы 23-26 сәуірде Қытай Халық Республикасына ресми

сапары аясында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Үрімші қаласына барып, Шыңжаң-Үйғыр автономиялық ауданы Қытай Коммунистік партиясы комитетінің хатшысы **Ма Синжумен** кездесті.

Тараптар екіжақты өзара іс-қимылдың жай-күйі мен перспективаларын, оның ішінде өніраралық ынтымақтастық форматында талқылады.

Мәжіліс төрағасы Шыңжаң өнірінен Қазақстан үшін дос Қытай ашылып жатқанын және бұл оның екі ел арасындағы мәңгілік жан-жақты стратегиялық әріптестікті нығайтудағы ерекше рөлі туралы айттып отырганын атап өтті.

Әңгіме барысында Мәжіліс төрағасы екі елдің депутаттары екіжақты келісімдер мен уағдаластықтардың іске асырылу сапасын үнемі қадағалап отыра алатынын атап өтті.

Талқылау сауда-экономикалық саладағы өзара іс-қимылды да қозғады.

Тараптар сондай-ақ Қазақстан аумағында электрондық сауда үшін бірлескен өнірлік қойма инфрақұрылымын құру идеясын талқылады. Әңгімеде көлік және логистика, ауыл шаруашылығы, трансшекаралық су ресурстары және туризм салаларындағы ынтымақтастық мәселелеріне ерекше назар аударылды.

Оз кезегінде Ма Синъжуй Президент Қ.К. Тоқаевтың жуырдағы СУАР-ға сапарының маңыздылығын атап өтті. Бүтінде Шыңжаңның

Қазақстан өнірлерімен ынтымақтастығы бұрын-соңды болмаған, тарихи ең жоғары деңгейге жетті. Ол Қазақстан «Бір белдеу, бір жол» жаһандық бастамасын іске асыруда Қытайдың негізгі стратегиялық әріптесі болып табылатынын атап өтті. Жақын арада «Аяғөз-Тачэн» үшінші теміржол шекара өткелінің құрылышы басталады, ол СУАР-дың Қазақстанның шекаралас облыстарымен байланысын одан әрі кеңейтеді және оның Қытайдың Орталық Азияға Алтын қақпасы ретіндегі рөлін нығайтады.

Сапар аясында Мәжіліс делегациясы Қытайдағы ауыл шаруашылығы техникасының ірі өндірушісі «Xinjiang Xinyan» компаниясының қызметімен танысты.

35. 2024 жылғы 29 сәуірде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Қазақстан Республикасына ресми сапары аясында Сингапур Парламентінің спикері Сеа Киань Пэнмен кездесу өткізді.

Кездесуді ашқан Ерлан Қошанов Сингапур Қазақстанның оңтүстік-шығыс Азиядағы маңызды және сенімді серіктесі екенін атап өтті. Ол сондай-ақ Сеа Киан Пэннің сапары қазақстан-Сингапур қатынастарын жан-жақты нығайтуға және кеңейтуге қуатты серпін беретініне және парламентаралық байланыстарды одан әрі дамытуға ықпал ететініне сенім білдірді.

Ерлан Қошанов бүгін Қазақстанда Мемлекет басшысының бастамасымен болып жатқан өзгерістер туралы айтып берді. Бұл ретте ол Қазақстан мен Сингапурдың ішкі саяси бағытының үқастығын атап өтті. Атап айтқанда, Президент Қасым-Жомарт Тоқаев басымдық беретін «турлі пікір, бірақ біртұтас ұлт» қағидатының мызғымастығы. Сингапур парламентінің спикері экономика, білім және денсаулық сақтау саласындағы ынтымақтастықты дамытудың перспективалық бағыттарын атап өтті. Сеа Киан Пэн Сингапур тарапының Сингапурдың даму жылдарында жинақталған құнды тәжірибелерімен Қазақстанмен бөлісуге дайын екенін мәлімдеді. Қонақ Қасым-Жомарт Тоқаевтың саяси және экономикалық реформаларын жоғары бағалады.

Кездесу соңында тараптар парламентаралық өзара іс-қимылды, оның ішінде достық топтарының желісі бойынша одан әрі нығайту туралы уағдаласты.

Қазақстан тарапынан кездесуге Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А. С. Құспан, С. В. Имашева, О. Х. Құспеков, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Сингапур Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі А.С. Құттықадам қатысты.

36. 2024 жылғы 3 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов ҰҚШҰ ПА Жауапты хатшысы С.В. Поспеловпен кездесу өткізді.

37. 2024 жылғы 20 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е. Ж. Қошанов Түркия Республикасының Ұлы Ұлттық Жиналышсының Төрағасы Н. Куртулмушпен Қазақстан Республикасына ресми сапары аясында кездесу өткізді.

Кездесуді ашқан Ерлан Қошанов Қазақстан мен Түркия ортақ рухани және мәдени байланыстарды берік біріктіретінін атап өтті.

Ерлан Қошанов түрік әріптестерін елімізде Қасым-Жомарт Тоқаевтың басшылығымен жүргізіліп жатқан экономикалық және саяси реформалармен таныстырыды. Ол бүгінде Қазақстанда биліктің барлық тармақтарының нақты теңгеріміне негізделген саяси жүйе дамып келе жатқанын атап өтті.

Палата төрағасы Мемлекет басшысының 2029 жылға қарай экономиканың екі есе өсуін көздейтін жаңа экономикалық саясаты туралы да айтты. Шетелдік қонақтар Мәжілістің ағымдағы заң шығару қызметі туралы хабардар етілді. Екі елдің депутаттық достық топтарының жұмысы туралы пікір алмасты.

Оз кезегінде Нұман Күртүлмұш Түркияның Президент Қ. Тоқаевтың саяси және экономикалық реформаларын берік қолдайтынын атап өтті.

Мәжіліс төрағасы түрік халқына су тасқыны кезінде Қазақстанды қолдағаны үшін алғысын білдірді. Сондай-ақ, ол өткен жылы Түркия республикасының 100 жылдық мерейтойына орай Астанадағы Анадола көшесі, Шымкенттегі Түркия даңғылы мен саябағы ашылғанын, сондай-ақ Алматыда Мұстафа Ататүркке ескерткіш түрғызылғанын еске салды.

Кездесу соңында Ерлан Қошанов Ұлы Ұлттық жиналыс төрағасының ресми сапары Қазақстан мен Түркия арасындағы саяси диалогты одан әрі нығайтуға және парламентаралық байланыстарды дамытуға қуатты серпін беретініне сенім білдірді.

Кездесуге Қазақстан Тарапынан Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.С. Құспан, Н.С. Сабильтянов, Е.Т. Жаңбыршин, А.Д. Әлтай, Е.Б. Саурықов қатысты.

38. 2024 жылғы 4 маусымда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е. Ж. Қошанов Астанаға ресми сапармен келген Египет Араб Республикасы Сенатының Төрағасы **Абдельвахаб Абделразекпен** кездесу өткізді.

Тараптар екіжақты ынтымақтастықты кеңейту, оның ішінде парламентаралық байланыстарды тереңдету мәселелерін талқылады.

Е. Қошанов мәртебелі қонақты қарсы ала отырып, Қазақстан мен Египет арасындағы дипломатиялық қатынастардың 30 жылында жемісті ынтымақтастық орнатылғанын атап өтті.

Палата төрағасы Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен елімізде жүргізіліп жатқан ауқымды саяси, экономикалық реформалар туралы айтып, Мәжілістің заң шығару қызметі туралы хабардар етті.

Тараптар екі елдің депутаттық достық топтарының жұмысын жаңдандыруға келісті.

Осыған байланысты, Ерлан Қошанов заңнама саласында тәжірибе алмасудың маңыздылығын, екі елдің шарттық-құқықтық базасын кеңейту, атап айтқанда, Қазақстан мен Египет арасындағы экстрадициялау, қылмыстық істер бойынша өзара құқықтық көмек және сотталған адамдарды ұстап беру туралы келісімдерге қол қою қажеттігін атап өтті.

Оз кезегінде Абдельвахаб Абделразек Қазақстанда жүргізіліп жатқан саяси және экономикалық реформаларға толық қолдау білдірді.

Тараптар сауда-экономикалық, көлік-транзиттік, туристік және мәдени-гуманитарлық салалардағы ынтымақтастық мәселелерін талқылады.

Кездесу сонында Ерлан Қошанов Египет Сенаты төрағасының ресми сапары елдер арасындағы саяси диалогты нығайтып, парламентаралық ынтымақтастықты дамытуға жаңа серпін беретініне сенім білдірді.

39. 2024 жылғы 13 маусымда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов Малайзия Парламенті Сенатының төрағасы датук Нұр Жазлан бин Тан Шри Мохамедті қабылдады.

Мәжіліс Спикері Ерлан Қошановпен кездесуде тараптар парламентаралық ынтымақтастықты дамытуды талқылады.

Кездесуді ашқан Ерлан Қошанов осы жылдың мамыр айында Малайзия Парламенті Сенатының төрағасы Датук Мутанг Тагалдың мезгілсіз қайтыс болуына байланысты көніл айтты.

Мәжіліс спикері екіжақты ынтымақтастық мәселелеріне тоқтала отырып, Малайзия Қазақстанның оңтүстік-шығыс Азиядағы негізгі серіктестерінің бірі екенін атап өтті. Ол екі мемлекет басшылары – Президент Қасым-Жомарт Тоқаев пен Премьер-Министр Ануара Ибрагимнің жемісті диалогының арқасында біздің елдеріміз арасында қарқынды дамып келе жатқан берік әріптестік қатынастар орнағанын атап өтті.

Мәжіліс төрағасы қонақтарға Мемлекет басшысының бастамасымен Қазақстанда жүзеге асырылып жатқан экономикалық және саяси өзгерістер туралы айтып берді. Сонымен қатар, ол барлық ауқымды өзгерістер экономиканы дамытуға, қоғамдағы заң мен тәртіптің үстемдігін қамтамасыз етуге бағытталған тиісті зандарды қабылдаудан басталатынын атап өтті.

Оз кезегінде, Малайзия Парламенті Сенаты төрағасының міндетін атқарушы жылы лебіз үшін алғысын білдіріп, Қазақстанда жүргізіліп жатқан саяси реформаларға қызығушылық танытты.

Сенат басшысының міндетін атқарушы су тасқынына байланысты Қазақстан халқына қолдау білдірді. Ол Малайзияның су элементіне қарсы күресте мол тәжірибесі бар екенін және оны Қазақстанмен бөлісуге дайын екенін мәлімдеді.

Кездесуде сауда-экономикалық, мәдени-гуманитарлық, білім беру салаларындағы өзара іс-қимыл мәселелері көтерілді. Бұл ретте Нұр Жазлан Мохамед қазақстандық студенттерді Малайзия жоғары оқу орындарында оқу үшін гранттар санын көбейту туралы бастама көтерді. Тараптар IT-технологиялар, өзара инвестициялар және туризм саласындағы ынтымақтастық перспективаларын, оның ішінде Астана мен Куала-Лумпур арасындағы тікелей әуе қатынасының жиілігін арттыруды талқылады.

Кездесу қорытындысы бойынша спикерлер парламентшілер арасында заң шығару тәжірибесімен алмасуды қүшету және екі елдің парламенттік достық топтары желісі бойынша ынтымақтастықты жандандыру туралы уағдаласты.

40. 2024 жылғы 14 маусымда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы

Е.Ж. Қошанов Ресей Федерациясы Федералды Жиналысы Мемлекеттік Думасы төрағасының бірінші орынбасары **А. Жуковты** қабылдады.

Кездесуде тараптар алдағы күн тәртібінің негізгі аспектілерін және жалпы екі елдің парламенттері арасындағы ынтымақтастықты кеңейтуді талқылады.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасарлары:

41. 2023 жылғы 21 қыркүйекте Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А. П. Рай, А.С. Құспан, П.О. Казанцева, Т.М. Савельева, Е.В. Смышляева, М. С.Башимов, Е. С. Бейсенбаев, М.З. Ескендеров, Б.Б. Керімбек, И.Е. Сұңқар, Л.Ш. Тумашинова Ресей Федерациясының Федералды Жиналысының Мемлекеттік Думасының ынтымақтастық тобының мүшелерімен бейне-конференц-байланыс форматында кездесу өткізді.

42. 2023 жылғы 25 қыркүйекте Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары А.П. Рай Қытай Халық республикасы Халық өкілдерінің Бүкілқытайлық жиналысы Сыртқы істер комитетінің делегациясымен кездесті.

Қонақтарды қарсы ала отырып, Мәжіліс төрағасының орынбасары Альберт Рай дипломатиялық қатынастар орнағалы бері Қазақстан мен Қытай арасындағы ынтымақтастық достық пен өзара түсіністік рухында ілгерілең келе жатқанын атап өтті. Барлық 30 жыл ішінде парламентаралық өзара іс-қимыл белсенді дамуда, оның жаңа форматтары пайдала болуда. Биыл «Бір белдеу – бір жол» бастамасына 10 жыл толды, оның аясында екіжақты қатынастарды нығайтуға мүмкіндіктер ашылуда.

Екі елдің заң шығарушы органдары арасындағы тұрақты қарым-қатынас ерекше рөл атқарады, деп атап өтті Мәжілістің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы Айгүл Құспан.

ҚХР Халық өкілдерінің Бүкілқытайлық жиналысы Сыртқы істер комитеті төрағасының орынбасары Хао Пин Қытай тарапы Қазақстандағы саяси және экономикалық реформаларды оң қабылдайтынын мәлімдеді.

Кездесу қорытындысы бойынша тараптар Қазақстан-Қытай қатынастарын, оның ішінде парламенттер арасындағы қатынастарды дамытуға және нығайтуға уағдаласты.

Кездесуге Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.Ә. Сарым, М.М. Магеррамов, О.Х. Құспеков, Т.С. Адамбеков қатысты.

43. 2023 жылғы 3 қазанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаеваның Корея Республикасы Ұлттық Ассамблеясының Жер, инфрақұрылым және көлік комитетінің делегациясымен кездесуі өтті.

2023 жыл Қазақстан мен Корея ынтымақтастығына 31 жыл толды. Осыған байланысты кездесуде тараптар екі елдің парламентаралық қатынастарының басымдықтарын талқылады.

Дания Еспаева Кореяның Қазақстан үшін маңызды серіктес мемлекеттердің бірі екенін атап өтті.

Отken айда Мәжіліс төрағасы Ерлан Қошанов Ұлттық ассамблея төрағасы Ким Джин Пё шақыруымен Корея Республикасына ресми сапармен барды. Корей делегациясының басшысы Ким Чонг Чжэ осы кездесуден кейін елдердің парламентаралық өзара іс-қимылы тығыз болатынына сенім білдірді.

Мәжіліс депутаттары әріптестерін Кореяның Ұлттық күнімен құттықтаپ, өркендеу жолында табыс тіледі. Кездесу қорытындысы бойынша тараптар достық топтары мен комитеттер желілері бойынша байланыстарды одан әрі нығайту туралы уағдаласты.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары, «Қазақстан-Корея» ынтымақтастық тобының мүшелері А.Ә. Сарым, М. А. Әбенов, Р.С. Қожасбаев, О.Х. Құспеков қатысты.

44. 2023 жылғы 13 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева Брюссель қаласына жұмыс сапары аясында ЕО-ның Орталық Азия бойынша арнайы өкілі **Т. Хакала** ханыммен кездесу өткізді.

45. 2023 жылғы 13 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева ЕО-ның гендерлік мәселелер және әртүрлілік жөніндегі елшісі **Стелла Роннер-Грубачич** ханыммен кездесу өткізді.

46. 2023 жылғы 13 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева Бейбітшілік құрылышы саласындағы байланыстар жөніндегі Еуропалық бюроның директоры Соня Рейнс-дейвандес ханыммен ЖМБ саласындағы құн тәртібіне азаматтық қоғамның қатысуы тақырыбында кездесу өткізді.

47. 2023 жылғы 13 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева Еуропалық комиссия бас директорының Халықаралық әріптестік жөніндегі орынбасары **Мириам Ферран** ханыммен кездесу өткізді.

48. 2023 жылғы 13 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева Еуропалық Комиссияның Білім, спорт, жастар және мәдениет жөніндегі Бас директоры **Пия Аренскилде-Хансен** ханыммен кездесу өткізді.

49. 2023 жылғы 14 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева Еуропалық Конец Президенті Чарльз Мишельдің дипломатиялық кеңесшісі **Саймон Мордьюмен** кездесу өткізді.

50. 2023 жылғы 14 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева Демократия және демография мәселелері жөніндегі Еуропалық Комиссияның вице-президенті **Дубравка Суйкамен** кездесу өткізді.

51. 2023 жылғы 14 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева «Әйелдер лобби» Атқарушы Хатшысы Мәри Колинспен кездесу өткізді.

52. 2023 жылғы 14 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева ЕП депутаты Ф. Фицджеральдпен кездесу өткізді.

53. 2023 жылғы 14 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева Еуропалық парламенттің вице-президенті Хейди Хоуталамен кездесу өткізді.

54. 2024 жылғы 19 ақпанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева Орталық Азия елдерінің алдын алу дипломатиясы жөніндегі өнірлік орталығының (РҚАО) басшысы Каха Имнандземен кездесу өткізді.

Кездесуге Қазақстан Тарапынан Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрағасы А. С. Құспан қатысты.

55. 2024 жылғы 19 ақпанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары А.П. Рау тұрақты істер жөніндегі проректор Чунтао Се бастаған Қытай Коммунистік партиясының Орталық Комитеті жанындағы Партия мектебінің делегациясымен және ҚХР-ның Қазақстандағы Елшісі Сяо Чжанның сүйемелдеуімен кездесу өткізді.

Алғы сөзінде Альберт Рау Қытай Коммунистік партиясының Орталық Комитеті (ҚКП ОК) жанында Партия мектебі құрылғалы бері бүкіл ел бойынша жоғары және орта буын басшыларының үлкен санын өсіргенін атап өтті.

Чунтао Се өткен жылдың қараша айында Партия мектебі мемлекеттік басқару академиясымен бірлескен отырыска бастамашы болғанын, оның қорыттындысы бойынша мекемелер кадрлар даярлауда тәжірибе алмасуға уағдаласқанын атап өтті. Тараптар сондай-ақ Қазақстан-Қытай қатынастары достық, тату көршілік және жан-жақты стратегиялық әріптестікті нығайту бағытында қалыптасып жатқанын атап өтті. Үнтýмақтастық елдеріміздің көшбасшыларының байланыс деңгейінде де, парламенттер мен басқа құрылымдар арасында да құрылады. Мәжіліс депутаттары бейінді комитеттер, фракциялары топтар және достық топтары желісі бойынша қытайлық әріптестерімен өзара іс-қимылды тереңдетуге дайын екендіктерін білдірді.

56. 2024 жылғы 18 сәуірде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары А.П. Рау Германия Социал-демократиялық партиясы фракциясының сыртқы саясат мәселелері жөніндегі спикері ГФР Бундестагының депутаты **Нильс Шмидпен** кездесті.

Тараптар екіжақты қарым-қатынастарды дамыту перспективаларын талқылады.

Альберт Рау Қазақстан мен Германия ынтымақтастығының серпінін атап өтті. Оның айтудынша, өткен жылы мемлекет басшыларының ресми сапарлары және тараптар арасында стратегиялық әріптестік орнатқан «Орталық Азия – ГФР» бірінші саммиті ерекше нәтижелі болды.

Вице-спикер «Қазақстан – ГФР», «ОА – ГФР» парламенттік топтары арасындағы нәтижелі өзара іс-қимылды да атап өтті. Ол

сондай-ақ ЕҚЫҰ Парламенттік Ассамблеясы мен ЕКПА шеңберінде неміс әріптерімен ынтымақтастықты жандандыруды, құқық және заң шығару бағыттары бойынша тәжірибе алмасуды жалғастыруды ұсынды.

Өз кезегінде Нильс Шмид Германия Қазақстанмен шикізат өнеркәсібі саласындағы ынтымақтастықты дамытуға бағдар алғанын атап өтті. Тараптар цифрландыру, әртараптандырылған энергия көздері, транзит және көлік салаларында жаңа бірлескен жобаларды іске қосу мүмкіндіктерін талқылады. Су ресурстарын ұнемдеу, шенген визаларын беруді женілдету мәселелерін қарастырды.

Кездесуге Қазақстан тарапынан Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары С.В. Имашева мен А.Ә. Сарым қатысты.

57. 2024 жылғы 17 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары А.П. Рau Санкт-Петербург қаласының заң шығару жиналысының делегациясымен кездесу өткізді.

Қонақтарды қарсы ала отырып, Альберт Рau Ресей Қазақстанның негізгі стратегиялық серіктесі және сенімді досы болып қала беретінін атап өтті. Бұған ел басшылығы арасындағы саяси сенім мен дәстүрлі достық қатынастар ықпал етеді. Парламентаралық, өніраралық және шекара маңындағы ынтымақтастықтың да маңызы зор.

Өз кезегінде заң шығарушы Санкт-Петербург қ. Заң шығару Жиналысының Төрағасы Александр Бельский әлемдегі қызын геосаяси жағдайға қарамастан, Қазақстан мен Ресейдің тату көршілік қатынастары сақталатынын атап өтті. Әсіресе Санкт-Петербург пен Алматы арасында тығыз байланыс орнатылды.

Сондай-ақ, тараптар заң шығару желісі бойынша ынтымақтастықты дамытуды талқылады. Кездесу қорытындысы бойынша тараптар елдер арасындағы, оның ішінде өніраралық деңгейдегі қатынастарды нығайтуға келісті.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі комитеттерінің төрағалары:

58. 2023 жылғы 7 қыркүйекте Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрағасы С.В. Имашеваның БҮҰ Орталық Азиядағы Босқындар жөніндегі Жоғарғы Комиссары Басқармасының (БҮҰ БЖКБ) өкілі **Ханс Фридрих Шоддер мырзамен** кездесуі өтті.

Мәжілістің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрайымы Снежанна Имашева Қазақстан азаматтығы жоқ адамдардың санын қысқарту, босқындарға, ішкі қоныс аударған адамдарға, сондай-ақ азаматтығы жоқ адамдарға қорғау және гуманитарлық көмек көрсету жөнінде белсенді іс-қимыл жасап жатқанын атап өтті.

Өз кезегінде Ханс Фридрих Шоддер көп жылғы жемісті ынтымақтастық үшін алғысын білдіріп, азаматтығы жоқ адамдарды қорғау бөлігінде Қазақстанның алға басқанын атап өтті.

Кездесуге Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары М.С. Башимов, Ж.Д. Сүлейменова, Ю.В. Кучинская қатысты.

59. 2023 жылғы 9 қазанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Аграрлық мәселелер комитетінің төрағасы С.Р. Егізбаев Чехия Парламенті депутаттары палатасының ауыл шаруашылығы комитетінің төрағасы М. Кучера мырза бастаған делегациясымен кездесті.

Кездесу «Астана» халықаралық қаржы орталығының базасында өтті.

Сондай-ақ кездесуге Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Н.Қ.Әшімбетов қатысты.

60. 2023 жылғы 12 қазанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Қаржы және бюджет комитетінің төрағасы М.Т. Тәкиев Дүниежүзілік банктің Қазақстандағы Тұрақты өкілі **Андрей Михнев мырзамен** кездесу өткізді.

Мәди Тәкиев алғы сөзінде атап өткендей, Қазақстан Дүниежүзілік банкпен әріптестіктің стратегиялық сипатын және оның мемлекетіміздің әлеуметтік-экономикалық дамуына қосқан үлесін жоғары бағалайды.

Оз кезегінде Андрей Михнев Дүниежүзілік банк үшін Қазақстанмен, оның ішінде Парламентпен ынтымақтастықтың маңыздылығын атап өтті, ол 30 жылдан астам уақыт бойы нәтижелі түрде жүргізіліп келеді.

Кездесуге Мәжілістің Қаржы және бюджет комитетінің хатшысы Татьяна Савельева, сондай-ақ Қазақстандағы Дүниежүзілік Банктің аға экономисі Наташа Шарма және бағдарламалар мен жобалардың аға үйлестірушісі Қанат Қайырберли қатысты.

61. 2023 жылғы 9 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Қытай Халық Республикасы Нинся-хуй автономиялық ауданы халықтың саяси консультативтік кеңесінің төрағасы **Чен Юн мырзамен** екіжақты ынтымақтастықты дамытуды талқылау үшін кездесті.

«Қазақстан – Қытай» достық тобының жетекшісі Айгүл Құспан алғы сөзінде Мәжіліс КХР-мен достық тату көршілік қатынастар мен стратегиялық әріптестікті нығайтуға маңызды мән беретінін атап өтті.

Сондай-ақ, Айгүл Құспан Қытайдың Қазақстанның ірі сауда әріптестерінің бірі екенін атап өтті. Откен жылы екіжақты тауар айналымы 35%-ға ұлғайып, рекордтық көлемі 24,2 млрд. АҚШ долларына жетті. Осы жылдың 8 айында өзара сауда тағы 23%-ға өсіп, 19 млрд. АҚШ долларын құрады.

Оз кезегінде Чен Юн екі мемлекет басшыларының консенсусы шенберінде «Белдеу мен жолды» бірлесіп салу жөніндегі маңызды міндетті іске асыру үшін Астанаға барғанын хабарлады. 10 жыл ішінде тараптар осы бағыт бойынша айтарлықтай жұмыс атқарды.

Әңгімелесушілер сондай-ақ ауыл шаруашылығы, мәдениет және білім беру салаларындағы тәжірибелік өзара іс-қимылды тереңдегуді талқылады. Сонымен қатар, тараптар парламентаралық

ынтымактастық топтары шеңберінде заң шығару саласында тәжірибе алмасуды жалғастыруға дайын екендерін білдірді.

Кездесуге Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Анас Бақжоев пен Айна Мұсіралимова да қатысты.

62. 2023 жылғы 13 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік жөніндегі комитетінің төрайымы А.С. Құспан Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі делегациясының жұмыс сапары шеңберінде Бельгия Брюссель Сенатының спикері Стефан Д'Оузбен жеке кездесу өткізді.

Айгүл Құспан Қазақстан мен Бельгия арасындағы қарым-қатынастар дамуының табысты серпінін атап өтті.

Сұхбаттасушылар екіжақты және халықаралық күн тәртібіндегі ең өзекті мәселелер бойынша «сағаттарды салыстыруды». Екі тарап Парламентаралық Одақ шеңберіндегі байланыстарды дамытудың маңыздылығын атап өтті.

63. 2023 жылғы 14 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Элеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А.Қ. Аймағамбетов ЕҚҰҮ-ның бұқаралық ақпарат құралдарының бостандығы мәселелері жөніндегі өкілі Тереза Рибейромен кездесу өткізді.

Мәжілістің Элеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы Асхат Аймағамбетов Қазақстанда БАҚ саласындағы заңнаманы жетілдіру бойынша реформалар жалғасып жатқанын айтты.

Депутаттар Қазақстанның медиасферасы өзінің ұлттық ерекшеліктерін сақтай отырып, халықаралық медианарықты дамытудың жалпы ережелерін және қазіргі заманғы коммуникациялар саласындағы әлемдік үрдістерді ұстанатынын атап өтті.

Оз кезегінде Тереза Рибейро Қазақстанда БАҚ саласында жүргізіліп жатқан жұмыстар туралы айттып, заңнаманы жетілдіру кезінде азаматтық қоғамның пікірін ескеруге шақырды.

Осыланысты Асхат Аймағамбетов Мәжілістің үйім өкілдері жүргізген «Масс-медиа туралы» заң жобасының құқықтық сараптамасын жоғары бағалайтынын және ұсыныстарды ұлттық мұдделер мен халықаралық міндеттемелерді ескере отырып қарайтынын атап өтті.

64. 2023 жылғы 16 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Индонезия Республикасы Халық консультативтік конгресі Халық Өкілдері Кеңесінің парламентаралық ынтымактастық Комитетінің делегациясымен кездесу өткізді.

Айгүл Құспан өзінің алғы сөзінде Индонезия Қазақстанның оңтүстік-шығыс Азиядағы негізгі саяси және экономикалық әріптестерінің бірі болып табылатынын атап өтті. Тараптардың ұстанымдары халықаралық күн тәртібіндегі көптеген мәселелер: ядролық қарусыздану және таратпау, конфессияларалық диалогты қолдау, тұрақты дамуға қол жеткізуге үмтүлу және басқа да маңызды аспектілер бойынша сәйкес келеді.

Айгүл Құспан достық байланыстарды нығайтуда екі елдің заң шығарушы органдары арасындағы байланыстар ерекше рөл атқаратынын атап өтті. Осыған байланысты ол берік шарттық-құқықтық база құруды ұсынды. Екі елден де бизнестің белсенді қатысуының іргелі негізі инвестицияларды өзара қорғау және көтермелеге, сондай-ақ қосарланған салық салуды болдырмау туралы келісімдерге қол қою болады.

Оз кезетінде Индонезия делегациясының басшысы Гиланг Диелафарарез Индонезияның Халықтық консультативтік Конгресі атынан Қазақстан Парламентіне Халық Өкілдері Кеңесі мен Мәжіліс арасында пікір, тәжірибе және үздік тәжірибе алмасу құралы ретінде осы кездесуді ұйымдастырғаны үшін алғыс білдірді. Ол парламенттік дипломатия арқылы екіжақты қатынастарды нығайту үшін диалогтың маңыздылығын атап өтті.

Мәжіліс депутаттары арасынан талқылауға «Қазақстан – Индонезия» достық тобының жетекшісі Жанарбек Әшімжанов, сондай-ақ Айдос Сарым, Еркебұлан Мәмбетов және Ерлан Әбдиев қатысты.

Кездесу қорытындысы бойынша тараптар экономика және туризм салаларындағы ынтымақтастықты нығайтуға, парламентаралық топтар, бейінді комитеттер желісі бойынша, сондай-ақ көпжақты алаңдарда белсенді өзара іс-қимыл жасауға уағдаласты.

65. 2023 жылғы 20 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Еуропалық Парламент комитеті тәрағасының петициялар жөніндегі орынбасары, Еуропалық Парламенттің Орталық Азия және Монғолиямен байланыс жөніндегі делегациясының мүшесі **Рышард Чарнецкиймен** кездесу өткізді.

Айгүл Құспан Мәжіліс Еуропарламенттің негізгі құрылымдарымен және саяси топтарымен, оның ішінде Сыртқы істер комитетімен, Адам құқықтары жөніндегі кіші комитетімен, сондай-ақ Орталық Азия мен Монғолиямен байланыс жөніндегі делегациямен сындарлы және сенімді диалогты дамытуға мүдделі екенін атап өтті.

Оз кезегінде Рышард Чарнецкий Еуропарламенттің Орталық Азия бойынша қазіргі баяндамасы еуропалықтардың өткен жылдармен салыстырғанда өнірдің рөлі мен орнын жақсы түсінгендейдін айғақтайды деген пікір білдірді.

66. 2023 жылғы 21 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Армения Ұлттық Жиналасының **«Армения – Қазақстан» достық тобының делегациясымен** кездесу өткізді.

Айгүл Құспан Қазақстан мен Армения арасындағы парламентаралық өзара іс-қимыл дәстүрлі жоғары деңгейде жүзеге асырылып жатқанын атап өтті. Достық топтарының қызметімен қатар бұған тұрақты негізде өткізілетін екі ел парламенттері спикерлерінің кездесулері ықпал етеді. Ол сондай-ақ әріптестік республикалардың сайлау процестеріндегі парламенттердің жемісті

жұмысын атап өтіп, әріптестеріне Қазақстандағы парламенттік сайлауды бақылауға қатысқаны үшін алғыс айтты.

«Армения-Қазақстан» достық тобының жетекшісі Вагаршак Ақобян енді екі елде де саяси өзгерістер үдерісі аяқталған соң, Армения Ұлттық Жиналышының Қазақстан Парламентімен екіжақты форматта да, халықаралық аландарда да барлық салаларда белсенді және тиімді ынтымақтастықты қайта бастауға дайын екенін айтты.

Тараптар сондай-ақ сауда-экономикалық байланыстарды дамыту перспективаларын атап өтті. Бұгінгі таңда Қазақстанда армян капиталы бар 340-қа жуық компания және экономиканың түрлі секторларында 76 Қазақстан-Армения бірлескен кәсіпорны жұмыс істейді. Парламентшілер екіжақты қатынастарды нығайтудың маңызды құрамдас бөлігі ретінде мәдени-гуманитарлық бағытты да атап өтті.

Кездесу Мәжіліс депутаттары Мұқаш Ескендіров, Мұрат Ергешбаев, Тілекtes Адамбеков, Аян Зейнуллин, Асхат Рақымжанов және Гаухар Танашеваның, сондай-ақ Арменияның Қазақстандағы Төтенше және Өкілетті Елшісі Армен Гевондянның және қонақтар делегациясының басқа да мүшелерінің қатысуымен өтті.

Талқылау қорытындысы бойынша тараптар сауда-экономикалық, әлеуметтік және мәдени-гуманитарлық салалардағы екіжақты қатынастарды нығайтуға, сондай-ақ достық топтары мен бейінді комитеттер шеңберінде өзара іс-қимыл жасауға, фракция аралық ынтымақтастықтың әлеуетін пайдалануға уағдаласты.

67. 2023 жылғы 21 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Марокко Корольдігінің Қазақстандағы Төтенше және Өкілетті Елшісімен Мұхаммед Маанину мырзамен кездесу өткізді.

Айғұл Құспан Қазақстан мен Марокко 2014 жылдан бері парламентаралық байланыстарды қолдайтынын атап өтті. Ол екі елдің заң шығарушы органдары арасындағы ынтымақтастықты нығайту мақсатында парламентаралық достық топтарының жұмысын жандандыруды ұсынды.

Мұхаммед Маанину өз сөзінде комиссиялардың бірлескен отырыстарын үйімдастыру арқылы саяси коммуникацияларды дамытуды, фосфат шикізатын өңдеу және өндіру, жаңартылатын энергия көздері, аэронавтика және автомобиль, ауыл шаруашылығы және туризм салаларындағы экономикалық ынтымақтастықты нығайтуды ұсынды. Екі ел арасындағы сауда-экономикалық қатынастардың әлеуеті зор. Қазақстан күкірт пен мұнай өнімдерін экспорттайды. Мароккодан тоқыма және ауыл шаруашылығы өнімдері импортталады.

Кездесу қорытындысы бойынша тараптар достық топтары мен бейінді комитеттер желілері бойынша байланыстарды одан әрі нығайту туралы уағдаласты.

68. 2023 жылғы 21 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрайымы С. В. Имашева Финляндия Республикасының Эділет канцлері Туомос Пойсти мырзамен кездесу өткізді.

Өзінің алғы сөзінде Снежанна Имашева Қазақстан Финляндия атынан Солтүстік Еуропа өнірінде маңызды әріптес ретінде көретінін және ынтымақтастықтың барлық векторлары бойынша өзара іс-қимылды одан әрі арттыруға мүдделі екенін атап өтті.

Бейінді комитет басшысы Әділет канцлерін Қазақстандағы терең саяси және әлеуметтік-экономикалық реформалардың ауқымды бағдарламасы туралы хабардар етті.

Туомос өз кезегінде Қазақстандағы саяси және заңнамалық өзгерістердің маңыздылығын атап өтті. Ол сондай-ақ Финляндияның сот жүйесінің ерекшеліктері туралы айтып, Қазақстандағы алдағы сот реформасы аясында қазақстандық әріптестерімен осы бағыттағы тәжірибелерімен бөлісуге дайын екенін білдірді.

Кездесуге Қазақстан тарапынан Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің хатшысы Магеррам Магеррамов, Финляндия тарапынан – Финляндия Республикасының Қазақстан Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі Сойли Мякелийнен-Буханист және басқалар қатысты.

69. 2023 жылғы 22 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Грекияның Қазақстандағы Елшісі Эфталия Какиопулұ қызынан өзара сауда-экономикалық әріптестік қарқыны жақсы екенін атап өтті.

Дипломатиялық қатынастардың 30 жылы ішінде Қазақстан Грекиямен де, Литвамен де екіжақты ынтымақтастықтың кең спектрі бойынша, оның ішінде екі елдің парламенттері деңгейінде тығыз байланыс орнатты. Эфталия Какиопулұмен кездесуде Айгүл Құспан Қазақстан мен Грекияның сауда-экономикалық әріптестік қарқыны жақсы екенін атап өтті. Өзара сауда тұрақты болып қалады, тауар айналымы шамамен 1,5 млрд АҚШ долларын құрайды.

Бейінді комитет басшысы сондай-ақ Қазақстан мен Грекияның іскер топтарының өзара тиімді қарым-қатынастарды орнатуға өзара қызығушылығының артқанын, елдер арасындағы логистикалық және транзиттік байланыстарды ұштастыруды әлеуettің бар екенін атап өтті.

70. 2023 жылғы 22 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Литвандың Қазақстандағы Елшісі Эгида Навикас мырзамен кездесу өткізді.

Айгүл Құспан Эгида Навикаспен кездесіп, Қазақстан мен Литва арасындағы саяси қатынастардың жоғары деңгейі экономикалық салада әлеуettі іске асыру үшін қолайлар жасағанын атап өтті.

Айгүл Құспан атап өткендей, екі елдің жемісті өзара іс-қимылына парламентаралық достық топтары зор үлес қосуда. Мәжілісвумен екі ел депутаттарының бейінді комитеттер деңгейінде тұрақты кездесулерін өткізуі ұсынды, бұл Қазақстан-Литва қатынастарының, сондай-ақ өнірлік және халықаралық құн тәртібінің өзекті мәселелері бойынша практикалық қадамдарды әзірлеуге мүмкіндік береді.

71. 2023 жылғы 27 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Эстония Республикасының Мемлекеттік хатшысы, Сыртқы істер вице-министрі Джонатан Всеиов мырзамен кездесу өткізdi.

Айгүл Құспан Эстония Қазақстанның маңызды серіктесі екенін атап өтті. Биліктің атқарушы, заң шығарушы және сот тармақтарының барлық деңгейлерінде тығыз байланыс орнатылды. Бұл ретте Мәжіліс екі елдің парламентшілерін екіжақты ынтымақтастыққа неғұрлым белсенді тартуды жақтайды.

Сонымен қатар, оның айтуынша, Қазақстан бұл қатынастарды «Евроодақ – Қазақстан» және «Евроодақ – Орталық Азия», әсіресе ЕО-ның OA және Global Gateway үшін Стратегиясы шенберінде кеңірек ынтымақтастықтың маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырады.

Жауап сөзінде Джонатан Всеиов екіжақты шарттық-құқықтық базаны кеңейтудің маңыздылығын атап өтті. Бүгінгі таңда жұмыста бірқатар негізгі екіжақты құжаттар бар.

Джонатан Всеиов парламентаралық ынтымақтастықты да маңызды мәселе деп атады. Ол Қазақстан Парламентінің делегациясын Таллинге геосаяси жағдайды талқылауға және депутаттар арасындағы байланыстарды жандандыруға шақырды.

72. 2023 жылғы 28 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің төрағасы Е.Т. Жаңбыршин «Қазақстан-Малайзия» парламентаралық ынтымақтастық тобының мүшелерімен онлайн-кездесу өткізdi.

Қазақстан мен Малайзия арасындағы дипломатиялық қатынастар 1992 жылы 16 наурызда орнатылды. «Қазақстан-Малайзия» достық тобының жетекшісі Еділ Жаңбыршин осы уақыт ішінде екі ел де үлкен жетістіктерге жеткенін айтты.

Малайзия Парламенті Өкілдер Палатасының Қауіпсіздік комитетінің мүшесі Саид Ибрахим Бин Саид Нох бүгінде Қазақстан Малайзияның Орталық Азиядағы ең ірі сауда әріптесі болып табылатынын атап өтті.

Оның айтуынша, 2019 жылға дейін Алматы мен Лангкави арасында тікелей рейс болған. Ол 2020 жылы пандемия кезінде жұмысын тоқтатты. Малайзиялық тарап бұл рейсті қайта бастауды ұсынды, сондай-ақ қазақстандық студенттерді оқу үшін өз еліне шақырды.

Кездесу қорытындысы бойынша тараптар IT, цифрандыру, климаттың өзгеруіне қарсы қурес, «жасыл» экономиканы ілгерілету, киберқылмыспен құрес және басқа да салалардағы достық топтары шенберінде заннамалық тәжірибе алмасуға келіstі.

73. 2023 жылғы 5 желтоқсанда Республика Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Ирак Республикасының Қазақстандағы уақытиша сенім білдірілген өкілі Джабер Наджм Абдулла Әл-Темимен кездесті.

Тараптар екі ел арасындағы ынтымақтастықты нығайту мәселелерін талқылады.

Айгүл Құспан Ирактың Қазақстанның араб әлеміндегі маңызды саяси серіктесі екенін атап өтті. Елдер арасында дипломатиялық қатынастар орнағалы бері шамамен 30 жыл өтті. Осы уақыт ішінде халықаралық күн тәртібіндегі негізгі мәселелер бойынша достық байланыстар, ұстанымдар мен ынтымақтастық нығайды.

Джабер Наджм Абдулла әл-Темими Ирак Үкіметі Қазақстанның Бағдадтағы Елшілігінің ашылуын құптағанын хабарлады. Оның айтуынша, дипломатиялық миссияның болуы барлық салалардағы екіжақты ынтымақтастықты жаңа деңгейге көтеруге ықпалдасады. Сонымен қатар, әңгімелесушілер екі елдің парламенттері арасындағы өзара іс-қимылды одан әрі нығайту туралы келісті. Мәжілісте 10 депутаттан тұратын Иракпен парламентаралық ынтымақтастық жөніндегі топ жұмыс істейді. Оны Мәжіліс депутаты Жанарбек Әшімжанов басқарады.

74. 2023 жылғы 8 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А. Қ. Аймағамбетов Грузия Парламенті Мәдениет комитетінің төрағасы Элисо Болквадземен кездесу өткізді.

Кездесуді ашқан Асхат Аймағамбетов қонақтарды қарсы алғып, Қазақстондағы саяси өзгерістер туралы айтты. Ол елдер арасында жоғары және жоғары деңгейде де, Парламент деңгейінде де сындарлы саяси диалог орнағанын атап өтті.

Сонымен қатар, депутат екі елдің азаматтары халықтардың мәдениетіне үлкен өзара қызығушылық танытатынын атап өтті.

Өз кезегінде, Элисо Болквадзе меморандуммен комитеттер деңгейіндегі ынтымақтастықты бекітуді ұсынды және Мәжіліс депутаттарын Грузияға кері сапармен келуте шақырды. Ол Қазақстондағы мәдениеттің қарқынды дамуын және оның әлемдік аренадағы жоғары орнын атап өтті.

Сондай-ақ, тараптар аграрлық, білім беру, әлеуметтік салалардағы ынтымақтастық перспективалары туралы ұсыныстармен алмасты.

Грузия Парламенті делегациясының құрамында Мәжіліске Грузияның Қазақстондағы Төтенше және Өкілетті Елшісі Николоз Лалиашвили және «Грузия-Қазақстан» достық тобының мүшелері: Өнірлік саясат және өзін-өзі басқару комитеті төрағасының бірінші орынбасары Ираклий Заркуа және Аграрлық мәселелер комитеті төрағасының бірінші орынбасары Гела Самхараули де келді.

Қазақстан тарапынан кездесуге Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің хатшысы Нұргұл Тау, Экономикалық реформа және Өнірлік даму комитетінің мүшесі Тілекtes Адамбеков, Аграрлық мәселелер комитетінің мүшесі Қазыбек Әлішев қатысты.

75. 2023 жылғы 14 желтоқсанда Қазақстан мен Марокко Корольдігінің парламентаралық достық топтары мүшелерінің онлайн-кездесуі өтті. Тараптар елдер арасындағы ынтымақтастықты нығайту мәселелерін талқылады.

Мәжілістің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы Айгүл Құспаның басшылығымен өткен

кездесуге депутаттар Жанарбек Әшімжанов, Данияр Қасқарауов, Тілектес Адамбеков, сондай-ақ Қазақстанның Мароккодағы Елшісі Сәулекүл Сайлауқызы қатысты.

Айгұл Құспан атап өткендей, Марокко Қазақстанның Африка мен ислам әлеміндегі негізгі әріптестерінің бірі болып табылады.

Екі ел арасындағы дипломатиялық қатынастар 30 жылдан астам уақыт бұрын қалыптасқан. Марокко достық тобының жетекшісі Абделькадер Тахардың айтудынша, осы уақыт ішінде Қазақстан мен Марокко көп бағытты әріптестікті нығайтуда үлкен жетістіктерге жетті.

Кездесу қорытындысы бойынша тараптар парламентаралық ынтымақтастықты одан әрі нығайту мақсатында достық топтары мен бейінді комитеттер шеңберінде заң шығару тәжірибесімен алмасуға келісті.

76. 2024 жылғы 25 қаңтарда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Бас хатшысы Қайрат Сарыбайдың шақыруымен Азиядағы өзара іс-қимыл және сенім шаралары жөніндегі кеңестің штаб-пәтеріне барды.

Қазақстанның төрағалығымен Азиядағы өзара іс-қимыл және сенім шаралары жөніндегі кеңес (АӨСШК) 1992 жылы өнірдегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында құрылды. Бұгінде оған 28 ел кіреді. 2022 жылы кеңесті толыққанды халықаралық үйімға айналдыру туралы шешім қабылданды.

Мәжілістің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы Айгұл Құспан Кеңес Азиядағы кең ауқымды ынтымақтастық алаңына, сондай-ақ халықаралық дипломатияның тиімді институтына айналғанын атап өтті.

Мәжілісвumen 2024 жылғы тамызда Астанада Кеңес конференциясын және волонтерлік қозғалыстар көшбасшыларының кездесуін өткізу жөніндегі бастамаларды қолдайтынын хабарлады.

Кездесу соңында депутаттар кеңес қызметі туралы сұрақтар қойып, пікір алмасты. Олар үйімнің бастамаларын парламенттік дипломатия арқылы жүзеге асыруға тырысатындарын атап өтті.

77. 2024 жылғы 29 қаңтарда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Алжирдің Қазақстан Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі Камал Фениш мырзамен кездесу өткізді.

Бақтықожа Ізмұхамбетов Алжир Қазақстанның Африка мен ислам әлеміндегі негізгі әріптестерінің бірі екенін атап өтті. Екі ел арасындағы ынтымақтастықтың әлеуеті зор.

Елші Камал Фениш Алжир мен Қазақстанның позициялары, мемлекеттердің алаңдары, минералды ресурстары және көптеген байланыс нұктелері үқсас екенін айтты. Сонымен қатар, Қазақстан Алжирдің тәуелсіздігін алғашқылардың бірі болып мойындаады.

Кездесу барысында депутаттар Алжирдің заңнамалық, құқықтық жүйелеріне қатысты және басқа сұрақтарға жауап алды. Мәжілісмендер алжирлік әріптестерімен ынтымақтасуға ниет

білдірді. Өз кезегінде Айгүл Құспан Алжир Елшісіне сапары үшін алғысын білдірді.

Кездесуге Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Е.Н. Мәмбетов, Н.К. Әшімбетов, Е.А. Бейсенбаев, Қ. Бексұлтанов, О.Х. Құспеков, Д.Р. Наумова Н.С. Сайлаубай, Е.Б. Саурықов, К.С. Сейітжан қатысты.

78. 2024 жылғы 15 ақпанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан «Парламенттік ынтымақтастықтың бейбітшілік пен диалогты нығайтудағы рөлі» тақырыбында Бейтараптық достары тобына мүші елдердің парламент басшыларының алғашқы кездесуіне қатысты.

79. 2024 жылғы 16 ақпанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан кезекті 23-ші қысқы отырыс қарсанында ҰҚШҰ мен ЕҚЫҰ ПА қатысушы мемлекеттердің парламенттік делегациялары басшыларының үйлестіру кездесуіне қатысты.

80. 2024 жылғы 1 ақпанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Аграрлық мәселелер жөніндегі комитетінің төрағасы С.Р. Егізбаев Қазақстандағы Венгрияның Төтенше және Өкілетті Елшісі Отто Иван Рона мырзамен кездесу өткізді.

Алғы сөзінде Венгриямен парламентаралық ынтымақтастық жөніндегі топ жетекші Серік Егізбаев Қазақстанның екіжақты қарым-қатынастардың жай-күйі мен перспективаларын жоғары бағалайтынын атап өтті.

Депутат сондай-ақ елдеріміз арасында тұрақты саяси диалог орнағанын атап өтті. Өткен жылдың қараша айында Венгрия Премьер-Министрі Виктор Орбанның Астанаға ресми сапары және Президент Қасым-Жомарт Тоқаевпен және Мәжіліс төрағасы Ерлан Қошановпен кездесуі өтті. Мәжілісмендер қол жеткізілген уағдаластықтарды іске асыру үшін бар қүшін салуға ниетті.

Парламентаралық ынтымақтастықты дамыту шеңберінде Серік Егізбаев «Қазақстан – Венгрия» достық тобының жұмысын жаңдандыруды және ағымдағы жылға оның кезекті отырысын жоспарлауды ұсынды.

Оз кезегінде Отто Иван Рона венгерлік кәсіпкерлерің Қазақстандағы ауыл шаруашылығы мен балық шаруашылығын дамытуға қаражат салуға дайын екендігін атап өтті.

Кездесуге Мәжіліс депутаттары Павел Казанцев пен Ирина Смирнова қатысты. Талқылау қорытындысы бойынша тарараптар екіжақты қатынастарды, оның ішінде парламентаралық ынтымақтастық шеңберінде нығайтуға келісті.

81. 2024 жылғы 14 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан ПАС арнайы тобының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

82. 2024 жылғы 18 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан

Қазақстан-Люксембург ынтымақтастығын дамыту мәселелерін талқылау үшін Люксембургтің Қазақстандағы елшісі **Томас Райзенмен** кездесті.

Айгұл Құспан екіжақты парламенттік ынтымақтастықтың кеңейтуді ұсынды, оған депутаттардың тұрақты байланыстары мен өзара сапарлары ықпал етеді. Сондай-ақ, комитет басшысы сауда және инвестиция салаларында әріптестікті дамыту қажеттігін атап өтті. Оның айтуынша, 2021 жылдан бастап Қазақстан-Люксембург тауар айналымы жыл сайын екі есеге артып келеді. Мысалы, 2023 жылдың қорытындысы бойынша ол 26 млн. АҚШ долларын құрады, бұл өткен жылмен салыстырғанда 2,5 есеге жоғары.

Бұған дейін Айгұл Құспан Румыния Депутаттар палатасының Сыртқы саясат комитетінің төрағасы Розалия-Ибоя Биромен кездесті. Қазақстандық парламентшілер румын серіктестерін «Қазақстан – ЕО» және «Орталық Азия – ЕО» желілері бойынша өзара тиімді жобаларды іске асыруға өнімді қатысуға шақырды. Заң шығару мәселелері бойынша сындарлы диалогты дамыту үшін ол сондай-ақ екі ел парламентшілерінің өзара сапарларын үйимдастыру мүмкіндігін қарастыруды ұсынды.

Екі кездесудің қорытындысы бойынша тараптар парламенттер деңгейінде, оның ішінде достық топтарының, комитеттердің бағыттары бойынша және халықаралық аренада қатынастарды нығайтуға уағдаласты.

83. 2024 жылғы 28 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі комитеттерінің төрағалары А.С. Құспан, Е.Т. Жаңбыршин және С.Р. Егізбаевтың су саласындағы ынтымақтастық мәселелері бойынша Өзбекстан Парламентінің депутаттарымен кездесуі өтті.

84. 2024 жылғы 9 сәуірде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төраймы А.С. Құспаның ЕҚЫҰ Парламенттік Ассамблеясының Орталық Азия бойынша арнайы өкілі Фарах Каримимен кездесуі өтті.

Қарсы алу сөзінде Айгұл Құспан Қазақстан дәстүрлі түрде ЕҚЫҰ-мен және ЕҚЫҰ Парламенттік Ассамблеясымен практикалық ынтымақтастыққа ұлken мән беретінін атап өтті.

Комитет басшысы сондай-ақ Қазақстанда anomальды су тасқыны болып жатқанын, осыған байланысты парламентшілердің басым бөлігі жағдайды бақылау үшін зардап шеккен өнірлерге кеткенін хабарлады.

Өз кезегінде Фарах Карими қазақстандықтарға табиғи апатқа қарсы құресте қолдау білдірді. Ол бұл оқиғалар бүгін талқыланып жатқан климаттың өзгеру мәселелерінің маңыздылығын көрсететінін атап өтті.

Сонымен қатар, Фарах Карими өз сөзінде қазақстандық делегация әрқашан ЕҚЫҰ ПА қызметіне, оның ішінде сайлауды бақылау жөніндегі миссияларға белсенді қатысатынын атап өтті.

Кездесуге Қазақстан тарапынан Мәжіліс депутаттары Ю.В. Кучинская мен А. Б. Сағындықова, Сенат депутаты Айнұр Арғынбекова және СІМ Еуропа департаменті директорының

орынбасары Данияр Сейдалиев қатысты. Астанаға қонақтар делегациясының құрамында ЕҚЫҰ ПА төрағасының орынбасары, климаттың өзгеруі мәселелері жөніндегі арнайы өкілі Пере Понс, сондай-ақ Қыргызстан мен Өзбекстаннан парламентшілер келді.

85. 2024 жылғы 22 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы А.Қ. Аймағамбетов Канада Әділет министрлігінің делегациясымен кездесу өткізді.

Бұл кездесудің мақсаты инклюзивті және қауіпсіз қоғам құру үшін заңнаманы жетілдіру болды. Талқылау барысында Қазақстан мен Канаданың құқықтық жүйе саласындағы, әсіресе әйелдер құқығын қорғау аспектілеріндегі ынтымақтастығына қатысты маңызды мәселелер көтерілді. Диалогқа Канаданың Әділет министрлігінің өкілдері қатысты, олар өз тәжірибелерімен және ұсыныстарымен белсенді бөлісті. Екі тарап та білім мен озық тәжірибелермен алмасу үшін халықаралық ынтымақтастықты жалғастыруға қызығушылық білдірді, бұл құқықтық жүйені нығайту және қоғамда қауіпсіздік пен инклюзивтілікті қамтамасыз ету жолындағы маңызды қадам болады.

86. 2024 жылғы 28 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Литва Республикасы Сейм вице-спикері Юлий Сабатаускаспен кездесу өткізді.

Тараптар парламентаралық ынтымақтастық шенберінде екіжақты қатынастардың дамуын талқылады.

Құттықтау сөзінде Айгүл Құспан Литва дәстүрлі түрде Қазақстанның Балтық өнірінде ғана емес, Еуропада да маңызды әрі сенімді әріптесі болып табылатынын атап өтті. Геосаяси сын-тегеуріндерге қарамастан, елдеріміз арасындағы ынтымақтастық белсенді дамып келеді. Бұл процеске парламентшілер де өз үлестерін қосуда.

Сондай-ақ, Айгүл Құспан 2023 жылы Қазақстан мен Еуродан визалық режимді жөнілдету мәселелері бойынша ресми консультациялар бастауға келісті. Консультациялардың басты мақсаты – тиісті келісім жасау.

Өз кезегінде Юлий Сабатаускас Литва бұл мәселені ілгерілетуде Қазақстанды міндетті түрде қолдайтынын атап өтті. Сейм вице-спикері қазақстандық әріптестеріне басқа европалық әріптестердің қолдауына ие болып, келіссөздерді сәтті өткізулерін тіледі.

Сондай-ақ, Тараптар экономика саласындағы екіжақты қатынастардың дамуын талқылады. Бұл бағытта сауда-экономикалық ынтымақтастық жөніндегі Қазақстан-Литва үкіметаралық комиссиясы елдердің өзара іс-қимылы үшін тиімді тұғырнамаға айналды. Әңгіме Білім, ғылым және мәдени-гуманитарлық әріптестікке де қатысты болды.

87. 2024 жылғы 29 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Украина Жоғарғы Радасының депутаты С.В. Нагорнякпен кездесу өткізді.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің
депутаттары:

88. 2023 жылғы 5 қазанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары К. Бексұлтанов, М.Н. Рожин және Б.Б. Керімбек Черногорияның Қазақстан Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі **М. Шчепанович**пен кездесті.

Черногориямен ынтымақтастық жөніндегі парламентаралық топ жетекшісінің орынбасары Құдайберген Бексұлтанов атап өткендей, Қазақстан Черногорияны Балқандағы перспективалы серіктес ретінде қабылдайды. Астана мен Подгорицаның әлемдік құн тәртібінің негізгі мәселелері бойынша ұстанымдары үқсас және БҰҰ, ЕҚҰҰ және басқа да халықаралық үйымдар шеңберінде тығыз өзара іс-әрекет жасайды.

Соңғы бірнеше жылда елдер арасындағы екіжақты қатынастар айтартықтай жаңдана түсті. Черногорияда Қазақстанның алғашқы өкілдігі – Қазақстан Республикасының Құрметті консулдығы ашылды, «Подгорица-Астана» тікелей рейсі іске қосылды, қазақстандықтарға Черногорияға бару үшін визасыз режим берілді.

Өз кезегінде, Милорад Шчепанович елдер арасында, оның ішінде құқықтық салада да тығыз байланыстар орнатылғанын атап өтті. Бұгінде Черногория тарапының қаруында қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек туралы, сотталғандарды ұстап беру және беру туралы үш мемлекетаралық шарт жатыр. Бұл ретте, Елшінің айтуынша, Қазақстан-Черногория қатынастарын дамытуда парламенттер, атап айтқанда, депутаттық достық топтары маңызды рөл атқарады.

Сонымен қатар, тараپтар сауда-экономикалық және мәдени-гуманитарлық ынтымақтастық мәселелерін талқылады. Кездесу қорытындысы бойынша тараپтар екіжақты қатынастар мен парламентаралық өзара іс-қимылды дамытуға және нығайтуға келісті.

89. 2023 жылғы 18 қазанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары, «Қазақстан-Болгария» ынтымақтастық жөніндегі топ мүшелері Әбіл Е.А., Д.В. Колода Болгария Сыртқы істер министрінің орынбасары **Т. Стойчев** мырзамен кездесті.

Еркін Әбіл Болгар делегациясын құттықтап, Қазақстан мен Болгария БҰҰ және ЕҚҰҰ сияқты халықаралық үйымдар шеңберінде көпжақты форматта сындарлы өзара іс-қимыл жасайтынын атап өтті. Ол сондай-ақ Астана мен Софияның өнірлік және жаһандық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелеріне негізгі көзқарастары сәйкес келетінін атап өтті.

Тихомир Стойчев өз кезегінде Қазақстанның экономикалық реформаларына және елдегі демократиялық өзгерістерге қолдау білдірді. Сыртқы істер вице-министрі сондай-ақ Қазақстан Орталық Азия өнірінде Болгария үшін маңызды әріптес болып табылатынын атап өтті.

Тараپтар екіжақты сауда-инвестициялық байланыстарды жаңдандыру және туризм, көлік және логистика салаларындағы ынтымақтастықты кеңейту мәселелерін талқылады.

Сонымен қатар, депутаттар қазақ және болгар халықтарының терең тарихи және мәдени қатынастар байланыстыратынын атап

өтті. Бұгінгі таңда Қазақстанда 5,7 мыңдан астам этникалық болгар тұрады, бұл еліміздегі барлық этностар арасында саны бойынша 27-ші орын. Болгарлардың ұлттық тілін, мәдениетін және халықтық дәстүрлерін дамыту мақсатында Қазақстанда болгар этномәдени орталықтары ашылды.

Кездесуге Қазақстанның Болгариядың Төтенше және Өкілетті Елшісі Виктор Темірбаев, Мәжілістің Заңнама және сот-құқықтық реформа жөніндегі комитетінің мүшесі Дмитрий Колода, Болгариядың Қазақстандағы Төтенше және Өкілетті Елшісі Боян Хаджиев, Болгария Сыртқы істер министрлігінің «Шығыс Еуропа және Орталық Азия» дирекциясының директоры Иван Павлов және Болгариядың Қазақстандағы Елшілігінің Өкілетті министрі Жалын Петков қатысты.

90. 2023 жылғы 23 қазанды Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.Ә. Сарым., Е.С. Бапи, О.Х. Құспеков Республика құніне арналған баспасөз туры аясында шетелдік бүкәралық ақпарат құралдарының өкілдерімен кездесу өткізді.

Кездесуге түрлі елдерден, соның ішінде Ұлыбритания, Испания, АҚШ, Франция, Оңтүстік Корея және басқалардан онға жуық БАҚ өкілдері қатысты. Олар «Asia Times», «NE Global Media», «EU Reporter», «Euractiv», «The Korea Times» сияқты басылымдарды ұсынады.

Айdos Сарым шетелдік журналистерді Қазақстан Президентінің бастамасымен елімізде жүргізіліп жатқан саяси және әлеуметтік-экономикалық реформалардың жүзеге асырылу барысымен таныстыруды.

Сонымен қатар, шетелдік БАҚ өкілдері депутаттардан мәжіліс жұмысына және парламентшілердің заң шығару қызметіне қатысты өздерін қызықтырған мәселелер бойынша түсініктемелер алды.

91. 2023 жылғы 1 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Айdos Сарым, Олжас Құспеков және Вера Ким Корея Республикасы Ұлттық Ассамблеясының Қазақстан Парламентімен парламентаралық ынтымақтастық жөніндегі топ делегациясымен кездесу өткізді.

Қонақтарды қарсы ала отырып, «Қазақстан – Корея» достық тобының жетекшісі Айdos Сарым Корея Қазақстанның Азия-Тынық мұхиты өніріндегі негізгі саяси және экономикалық серіктестерінің бірі екенін мәлімдеді. Өткен жылы республикалардың дипломатиялық қатынастарына 30 жыл толды. Әріптестік мемлекет басшыларының өзара сапарлары деңгейінде бекітілген.

Елдер арасында парламентаралық ынтымақтастық та белсенді дамып келеді. Мәжілісмен атап өткендей, оны нығайтуда екі елдің достық топтары үлкен рөл атқарады.

Оз кезегінде «Корея – Қазақстан» достық тобының жетекшісі У Вон Шик әріптестерінің ұсынысын қолдады. Ол Қазақстанға парламентаралық ынтымақтастыққа қатысты өзекті мәселелерді талқылау мақсатында келгенін атап өтті.

Кездесу қорытындысы бойынша Тараптар Қазақстан Парламенті Мәжілісі мен Корея Республикасы Ұлттық Ассамблеясының достық топтары желісі бойынша өзара іс-қимылын нығайтуға келісті.

92. 2023 жылғы 13 қарашада Қазақстан Парламенті Мәжілісінің Беларусь Ұлттық жиналышының Өкілдер палатасымен ынтымақтастық жөніндегі тобының депутаттары Павел Казанцевтің жетекшілігімен онлайн-отырыс өткізіп, онда елдер арасындағы ынтымақтастық перспективаларын талқылады.

Күн тәртібіндегі бірінші мәселе реформаларды заңнамалық қамтамасыз ету тәжірибесімен алмасу болып белгіленді. Мәжілістің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрайымы Снежанна Имашева әріптестерімен Мемлекет басшысының бастамасымен Қазақстандағы конституциялық реформаның нәтижелерімен бөлісті.

Оның айтуынша, бұл басқарудың суперпрезиденттік моделінен президенттік республикаға түпкілікті көшу, Парламенттің билік жүйесіндегі рөлінің күшеюі, халықтың елді басқаруға қатысуын көнегіту және азаматтардың құқықтарын қорғау тетіктерін күшейту арқылы көрінді.

Депутаттар ауыл шаруашылығы саласындағы перспективалық бағыттарды да талқылады. Мәжілістің Аграрлық мәселелер жөніндегі комитетінің төрағасы Серік Егізбаев Ауыл шаруашылығы техникасын өндіру жөніндегі өнеркәсіптік коопeração, ветеринариялық препараттарды өндіру бойынша бірлескен кәсіпорындар құруға, сұт өнеркәсібі мен асыл тұқымды мал шаруашылығын дамытуға, қазақстандық өнімді Беларусь нарығына өзара тиімді жеткізуі жолға қоюға қатысты ұсыныстар айтты.

Мәжілісмен мәселе Қазақстан үшін әсіресе маңызды екенін атап өтті, өйткені бүтінде еліміздегі машина-трактор паркінің тозуы 80%-ды құрайды.

Сонымен қатар, депутаттар өнеркәсіптік коопeração, инновация және цифрандыру, денсаулық сақтау, ғылым және білім беру салаларындағы ынтымақтастықтың келешегін талқылады.

Кездесуге Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Е.В. Смышляева, Ж.М. Дайрабаев, А.Н. Рақымжанов, Д.В. Колода қатысты.

93. 2023 жылғы 23 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.Т. Құспан мен Н.Г. Арсютин Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық ұйымының Демократиялық институттар және адам құқықтары жөніндегі бюросының делегациясымен кездесу өткізді.

Абзal Құспан ЕҚЫҰ және оның институттарымен ынтымақтастық Қазақстанның сыртқы саясатының басымдықтарының бірі болып табылатынын атап өтті. Демократиялық институттар және Адам құқықтары жөніндегі бюро өкілдерінің Қазақстандағы сайлауды бақылауға дәстүрлі қатысуы ел үшін маңызды мәнге ие. Өткен жылы сайлау заңнамасына 2021 және 2022 жылдардағы сайлау нәтижелері бойынша ЕҚЫҰ ДИАҚБ ұсынымдарына сәйкес өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. Атап айтқанда, Мәжілісте Қазақстан халқы Ассамблеясының квотасы жойылды, саяси партиялардың өту шегі 7%-дан 5%-ға дейін төмендетілді, қолдаушылардан қажетті қол санын 20 мыңнан 5 мыңға дейін қысқарту жолымен оларды тіркеу

үшін кедергіні азайту туралы норма енгізілді. Бірқатар басқа ұсыныстар зерделеу сатысында.

2023 жылғы 19 наурызда Парламент Мәжілісіне кезектен тыс сайлауды бақылау жөніндегі ЕҚЫГҰ ДИАҚБ Миссиясының басшысы Оуэн Мерфидің айттынша, Бюро Қазақстанда бастама жасалған реформалардың мемлекет тарапынан белсенді түрде жүзеге асырылып жатқандығына оң баға береді.

Ол сондай-ақ жаңа саяси партиялардың өкілдері мен бір мандатты округтер бойынша сайланған депутаттарды ескере отырып, Мәжіліс құрамындағы өзгерістер, әсіресе Парламент қызметінің ашықтығы мен транспаренттілігі шеңберінде айтарлықтай серпінге әкелетінін айтты.

94. 2023 жылғы 22 желтоқсанда «Қазақстан-Эфиопия» ынтымақтастық жөніндегі парламентаралық топтарының онлайн-кездесуі өтті.

Мәжілістің Заңнама және сот-құқықтық реформа жөніндегі комитетінің мүшесі, парламентаралық ынтымақтастық жөніндегі топтың жетекшісі Жарқынбек Амантай Қазақстан Эфиопиямен қарым-қатынасты дамытуға үлкен мән беретінін атап өтті. Елдер арасындағы дипломатиялық қатынастар 12 жыл бұрын орнаған.

Өз кезегінде Бетелхем Лакеу Сисай бүтінгі таңда Қазақстан-Эфиопия қатынастары өзекті болып келе жатқанын, сонымен қатар елдердің ортақ мұдделері бар екенін атап өтті.

Тараптар парламенттік комитеттер мен парламентаралық үйымдар шеңберінде екіжақты ынтымақтастықты көндейтуге келісті, бұл заңнама саласында да жан-жақты тәжірибе алмасуға мүмкіндік береді.

Кездесуге Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Жарқынбек Амантай, Қазыбек Әлішев және Берік Бейсенғалиев қатысты.

95. 2023 жылғы 28 желтоқсанда Мәжіліс депутаттары Жанаrbек Әшімжанов, Юлия Кучинская, Данабек Исабеков, Самат Нұртаза Ирактың Қазақстандағы Уақытша Сенімді өкілі Джабер Наджм Абдулла әл-Темимимен кездесті.

Тараптар екі ел арасындағы ынтымақтастықты нығайту мәселелерін талқылады. Үш апта бұрын өткен сапар барысында Джабера Наджма Абдулла әл-Темими Мәжілісте Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы Айтұл Құспан қабылдады. Бүтін тағы бір мазмұнды кездесу өтті.

Джабер Наджм Абдулла әл-Темими Ирак тарапының Орталық Азия елдерімен, оның ішінде Қазақстанмен қарым-қатынастарын көндейтуге мұдделі екенін атап өтті. Иракта Еуропа мен Азияны біріктіру мақсатында «Жібек жолы» бағдарламасы басталды.

Кездесу қорытындысы бойынша әңгімелесушілер барлық салаларда, оның ішінде парламенттер желісі бойынша Қазақстан-Ирак ынтымақтастығын дамытуды жалғастыруға келісті.

96. 2024 жылғы 23 ақпанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е. Әбіл мәдени-гуманитарлық саладағы екіжақты ынтымақтастықты талқылау үшін Ресей Федерациясы Президентінің арнайы өкілі **Михаил Швыдкоймен кездесу өткізді.**

Қонақты қарсы ала отырып, Еркін Әбіл 33 жыл ішінде Қазақстан мен Ресей одақтастық қатынастардың үлгілі моделін құра алғанын, онда ынтымақтастықтың саяси немесе әлеуметтік-экономикалық бағыттары ғана емес, сол сияқты мәдени-гуманитарлық бағыттар да маңызды рөл атқаратынын атап өтті.

Өз кезегінде Михаил Швыдкой Ресей тарапы үшін СРГИ жұмысын қайта бастаудың ерекше маңызы бар екенін атап өтті. Ол сондай-ақ ТМД елдерінің тарихшылары мен мұрағатшыларының халықаралық қауымдастығы аясында екі елдің тарихшы ғалымдарының ынтымақтастығын жаңдандыру қажеттігін атап өтті.

Сонымен қатар, тараптар білім және ғылым салаларындағы екіжақты өзара іс-қимыл мәселелерін талқылады. Қазіргі уақытта Қазақстанның 60 жоғары оқу орны Ресейдің 50 жоғары оқу орнымен ынтымақтасады. Қазақстанның студенттер Ресей Федерациясындағы шетелдік студенттер саны бойынша жетекші орындарда жайғасуды жалғастыруды.

Кездесу қорытындысы бойынша тараптар мәдени-гуманитарлық саладағы байланысты нығайтуға келісті.

97. 2024 жылғы 12 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.Т. Құспан Румыния Парламенті депутаттар палатасының сыртқы саясат комитетінің төрағасы Р. Биромен кездесу өткізді.

98. 2024 жылғы 29 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Б.С. Ізмұхамбетов пен М.Ж. Жайымбетов Түрікменстанның Қазақстан Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі **Б. Д. Реджеповпен** кездесу өткізді.

Алғы сөзінде Түрікменстанмен парламентаралық ынтымақтастық жөніндегі депутаттық топтың жетекшісі Бақтықожа Ізмұхамбетов екі елдің өзара іс-қимылының жоғары деңгейі негізін мемлекетаралық құжат – стратегиялық әріптестік туралы шартты көрсететінін атап өтті.

Сонымен қатар, Қазақстан мен Түркіменстан арасындағы саяси диалогқа парламентаралық байланыстардың белсенді дамуы ықпал етеді.

Өз кезегінде Елші Батыр Реджепов Қазақстан-Түркімен парламентаралық диалогын жаңдандыру елдер арасындағы саяси-дипломатиялық, сауда-экономикалық және мәдени-гуманитарлық өзара іс-қимылды үдемелі арттыруға тікелей қызмет ететінін, сондай-ақ біздің халықтар арасындағы бауырластық қатынастарды нығайтуға ықпал ететінін атап өтті.

Тараптар XXI ғасырда Орталық Азияны дамыту мақсатында достық, тату көршілік және ынтымақтастық туралы шартқа қол қою рәсімін аяқтау үшін бірлескен күш-жігерді шоғырландыруға үағдаласты. Бұдан басқа, елдер арасындағы өзара іс-қимылдың басқа да перспективалық бағыттары, соның ішінде сауданы қаржыландыруды, сауда жеткізілімдерін сақтандыруды және транзиттік-көлік саласындағы ынтымақтастықты тереңдету талқыланды.

99. 2024 жылғы 14 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Юлия Кучинская, Гүлдара

Нұрымова, Ирина Смирнова және Үнзила Шапақ Астанаға сапармен келген Еуропа және Орталық Азия елдері бойынша Халықаралық Қызыл Крест комитетінің өнірлік директоры **Ариан Бауэрмен** кездесті.

Күттіктау сөзінде Юлия Кучинская Қазақстан Халықаралық Қызыл Крест Комитетінің (ХҚҚК) бүкіл әлем бойынша қарулы қақтығыстардан зардап шеккен адамдарға көмек көрсету жөніндегі міндеттемесін жоғары бағалайтынын атап өтті.

Оз кезегінде Ариан Бауэр қақтығыстар орын алған қазіргі әлемде Қазақстанның татуласуда маңызды рөлге ие екенін және көптеген елдер арасындағы қоғамдық рөлін атқаратынын атап өтті. Ол ХҚҚК-ның Қазақстандағы серіктесі Қызыл Жарты Ай Ұлттық Қоғамы екенін айтты. Зорлық-зомбылықтан немесе төтенше жағдайлардан зардап шеккен адамдарға көмектесуде оның қызметі өте маңызды. Кездесу қорытындысы бойынша тараптар қызметтің барлық бағыттары бойынша ынтымақтастықты нығайтуға келісті.

100. **2024 жылғы 21 мамырда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.Н. Рақымжанов Бундестаг депутаты, Адам құқықтары және гуманитарлық көмек комитетінің төрағасы **Р. Альтпен** кездесу өткізді.

101. **2024 жылғы 14 маусымда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.Ә. Сарым ГФР СІМ Оңтүстік Кавказ және Орталық Азия істері бөлімінің бастығы Н. Фоллертпен кездесу өткізді.

Конференциялар, форумдар, семинарлар, дөңгелек үстелдер және т. б.:

102. **2023 жылғы 5 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.А. Қожаназаров «Органикалық ауыл шаруашылығы туралы» модельдік занды дайындау бойынша ТМД ПАА жұмыс тобының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

103. **2023 жылғы 12 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Д.Т. Мұқаев ТМД ПАА «Платформалық жұмыспен қамту туралы» модельдік заңының жобасы бойынша жұмыс тобының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты..

104. **2023 жылғы 12 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.Н. Рақымжанов пен М.Н. Рожин ТМД ПАА жанындағы Қауіпсіздік саласындағы заңнаманы үйлестіру және жаңа сын-тегеуріндер мен қауіп-қатерлерге қарсы іс-қимыл жөніндегі бірлескен комиссияның отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

105. **2023 жылғы 12 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.Н. Рақымжанов пен М.Н. Рожин Қорғаныс және қауіпсіздік мәселелері жөніндегі тұрақты комиссияның отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

106. **2023 жылғы 12 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.Н. Рақымжанов пен

М.Н. Рожин «ТМД ПАА қатысушы мемлекеттердің сайлау егемендігін қорғау» тақырыбындағы семинарға бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

107. **2023 жылғы 12 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Е.Д. Стамбеков пен Б.Т. Бейсенғалиев ТМД ПАА бақылау-бюджеттік комиссиясының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

108. **2023 жылғы 12 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Е.Х. Барлыбаев пен П.О. Казанцев ТМД ПК ПК аграрлық саясат, табиғи ресурстар және экология бойынша отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

109. **2023 жылғы 12 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты П.О. Казанцев «Таулы аумақтарды орнықты дамыту» халықаралық форумының ашылуына, сондай-ақ форумның панельдік талқылауына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

110. **2023 жылғы 12 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты П.О. Казанцев «Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар – биоалуандықты сақтаудың кепілі» тақырыбындағы дөңгелек үстел жұмысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

111. **2023 жылғы 12 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары М.Н. Ергешбаев пен Д.А. Шукижанова ТМД ПАА экономика және қаржы жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

112. **2023 жылғы 13 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты П.О. Казанцев «Сейсмикалық қауіпсіздік және табиғи апаттар» тақырыбындағы дөңгелек үстел жұмысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

113. **2023 жылғы 16 қазанда** Алматы қаласында Орталық Азия елдерінің көшбасшы әйелдерінің диалог алаңында «Әйелдер, бейбітшілік және қауіпсіздік» тақырыбында халықаралық конференция өтті.

Іс-шара БҮҮ мен Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Әйелдер істері және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі ұлттық комиссияның қолдауымен үйімдастырылды.

Қазақстан 2023 жылы Орталық Азия елдері әйелдерінің диалогына – өнірдің әйел парламентшілері арасындағы ынтымақтастықты дамыту мен нығайтудың өзекті мәселелерін талқылау үшін халықаралық платформаға төрағалық етті.

Конференция аясында Қазақстан, Қыргызстан, Өзбекстан, Түрікменстан парламенттерінің депутаттары, қатысушы елдердің мемлекеттік органдарының басшылары, Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Әйелдер істері және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі ұлттық комиссияның, Тәжікстан Республикасы Үкіметі жанындағы Әйелдер және отбасы істері комитетінің, халықаралық үйімдардың, дипломатиялық корпустың, үкіметтік емес сектордың өкілдері және қоғам қайраткерлері кездесті.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Дания Еспаева өзінің құттықтау сөзінде бүтінгі таңда әлемнің әртүрлі нұктелеріндегі қақтығыстардың өршүі мен тұрақсыздықтың артуы әйелдердің рөлі мен жағдайынubyқтыратынын атап өтті.

Дания Еспаева әйелдер мен қыздарға қатысты гендерлік зорлық-зомбылыққа байланысты мәселелерге назар аударды, оған қарсы Қазақстан өнір елдерінің күш-жігерін біріктіруге шақырады. Бұл бағыттағы пәрменді қадамдардың бірі Еуропалық Одақ пен БҮҰ-ның Орталық Азия елдері мен Ауғанстанға арналған, әйелдер мен қыздарға қатысты гендерлік зорлық-зомбылықтың барлық нысандарын жою жөніндегі «SpotLight» («SpotLight», жарық сөулесі) өнірлік бастамасын іске қосу болды. Жоба Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың жан-жақты қолдауына ие.

Бұдан әрі Мәжіліс төрағасының орынбасары Қазақстанда 2030 жылға дейінгі отбасылық және гендерлік саясат тұжырымдамасы іске асырылып жатқанын, онда «Әйелдер, бейбітшілік және қауіпсіздік» күн тәртібін іске асыруға бағытталған бөлімнің бар екенін, сондай-ақ БҮҰ ҚҚ қарапларын іске асыру жөніндегі ұлттық іс-қимыл жоспары қабылданғанын хабарлады.

Сонымен қатар, ол Қазақстанның БҮҰ-ның Бітімгершілік даярлау орталығы (Қазцент) базасында сертификатталған курстар шенберінде әскери кеңесші әйелдерді даярлау бойынша белсенді жұмыс жүргізіп жатқанын хабарлады. Бұл ретте әйел әскери қызметшілер Қазақстан Қарулы Күштерінің барлық жеке құрамының 13,7%-ын құрайды, олардың 10-ы басшылықлауазымдарды атқарады.

Төрағаның орынбасары сондай-ақ қазақстандық әйел дипломаттардың қарузыздану, таратпау және халықаралық қауіпсіздік мәселелері бойынша халықаралық келіссөздер мен консультацияларды өлтірді туралы айттып берді.

Конференцияға қатысушылар тақырыптық талқылауды тақырыптық сессиялар аясында жалғастырды. Олар Орталық Азиядағы қауіпсіздік саласындағы жаңа сын-тегеуріндерді және өнірдегі «Әйелдер, бейбітшілік және қауіпсіздік» күн тәртібін ілгерілету мүмкіндіктерін қозгады.

Сондай-ақ, алаңда қатысушы елдердің белсенді әйелдері халықаралық ұйымдардың өкілдерімен диалог жүргізді. Талқылауға БҮҰ-Әйелдер құрылымының Өнірлік офисінің кеңесшісі Наргис Азизова, БҮҰ Бас хатшысының арнайы өкілі, БҮҰ Орталық Азия үшін алдын алу дипломатиясы жөніндегі өнірлік орталығының басшысы Каха Имнадзе, БҮҰ-ның Орталық Азия бойынша босқындар істері жөніндегі Жоғарғы Комиссары басқармасының өкілі Ханс Фридрих Шоддер және Қазақстанның үкіметтік емес ұйымдарының өкілдері қатысты.

Конференция сонында қатысушылар өнірде БҮҰ ҚҚ «Әйелдер, бейбітшілік және қауіпсіздік» қарапын іске асыру бойынша жұмыстарды қүшепті үшін жағдай жасау жөніндегі міндеттемелері бар қорытынды құжатты қабылдады.

114. 2023 жылғы 18 қазанды Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары

А.Ә. Сарым., К.В. Авершин, О.Х. Құспеков, С.Р. Нұртаза, А.Н. Рақымжанов ҰҚШҰ ПА Кеңесі жаңындағы сараптамалық-консультациялық кеңестің отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

115. **2023 жылғы 19 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.Ә. Сарым мен С.Р. Нұртаза ҰҚШҰ ПА ӨК саяси мәселелер және халықаралық ынтымақтастық бойынша отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

116. **2023 жылғы 19 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.Ә. Сарым, К.В. Авершин, А.Н. Рақымжанов ҰҚШҰ-ның Қорғаныс және қауіпсіздік мәселелері жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

117. **2023 жылғы 19 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.Ә. Сарым мен О.Х. Құспеков ҰҚШҰ-ның Әлеуметтік-экономикалық және құқықтық мәселелер жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

118. **2023 жылғы 26-27 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты С.М. Пономарев «Орыс тілі – ТМД өніріндегі интеграциялық диалогтың негізі» халықаралық конференциясына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

119. **2023 жылғы 26 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е.Б. Саурықов ТМД ПАА-ның Ғылым және білім жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

120. **2023 жылғы 26 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары М.М. Магеррамов пен У. Шапақ ТМД ПАА-ның Құқықтық мәселелер жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

121. **2023 жылғы 26 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Д.Б. Тұрлыханов ТМД ПАА Мәдениет, ақпарат, туризм және спорт жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

122. **2024 жылғы 12 ақпанды** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Н. Тау Әйелдердің жағдайы жөніндегі комиссияның 68-ші сессиясына дайындық шенберінде Орталық Азия елдерінің консультацияларына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

123. **2023 жылғы 4 желтоқсанда** Орталық Азия елдері әйелдерінің диалогы шенберінде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаеваның жетекшілігімен «Өнірдегі гендерлік зорлық-зомбылыққа қары іс-қимыл: тиімді және орнықты бірлескен шешімдер іздеу» тақырыбында халықаралық конференция өтті.

Астанада БҰҰ қолдауымен үйымдастырылған халықаралық конференцияны қорыттындылай келе, Мәжіліс төрағасы Ерлан Кошанов Форумның 2023 жылғы жемісті жұмысын атап өтті.

Форуан Кошанов форумның 2023 жылғы жемісті жұмысын атап өтті.

Биылғы қорыттынды конференция «Өнірдегі гендерлік зорлық-зомбылыққа қарсы іс-қимыл: тиімді және тұрақты бірлескен шешімдерді іздеу» тақырыбына арналды. Талқылауға Қазақстан мен Өзбекстан парламенттерінің спикерлері, Қазақстан Республикасы Президентінің жаңындағы Әйелдер істері және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі ұлттық комиссияның мүшелері, Қыргызстан, Тәжікстан және Түркменстан парламентшілері, мемлекеттік органдардың басшылары, сондай-ақ үкіметтік емес және халықаралық үйымдардың, дипломатиялық корпустың өкілдері қатысты.

2023 жылы Қазақстан Республикасының Орталық Азия елдері әйелдерінің диалогына төрағалығын қорыттындылай келе, Ерлан Кошанов осы уақыт ішінде диалог алаңында инновациялар мен технологияларды, жаһандық аспектідегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті дамыту, климаттың өзгеруі, терроризм мен экстремизмге қарсы құрестегі әйелдер мен жастардың рөлі сияқты өзекті мәселелер көтерілгенін атап өтті. Ол сондай-ақ ағымдағы отырыстың күн тәртібінің өзектілігін атап өтті.

Ерлан Кошанов бұл мәселеде дұрыс идеологиялық жұмыстың қажеттігін де атап өтті.

Мәжіліс төрағасының орынбасары Дания Еспаева биылғы конференция «Гендерлік зорлық-зомбылыққа қарсы белсенділіктің 16 күні» аясында өтіп жатқанын атап өтті, бұл Орталық Азияда зорлық-зомбылықтың кез келген түрінен азат аумақ құруға деген үмтілісты айқын көрсетеді.

Сенат төрайымы Олий Мәжіліс Танзила Нарбаева Өзбекстанның гендерлік зорлық-зомбылыққа қарсы күрес саласындағы тәжірибесімен бөлісті. Биылғы жылы ел әкімшілік және қылмыстық жауапкершілікті қүшайте отырып, отбасындағы зорлық-зомбылық туралы заңнамасын қайта қарады.

Орталық Азияда гендерлік зорлық-зомбылықты заңнамалық деңгейде қылмыстық жауаптылыққа тартқан алғашқы ел Қыргызстан болды. Бұл туралы Жогорку Кенеш Торага орынбасары Джамиля Исаева айтты.

Форум соңында делегаттар «Өнірдегі гендерлік зорлық-зомбылыққа қарсы іс-қимыл: тиімді және тұрақты бірлескен шешімдер іздеуде» Орталық Азия елдерінің әйелдер диалогы конференциясына қатысушылардың мәлімдемесін қабылдады. Диалог мүшелері өз мәлімдемесімен әйелдерге қатысты зорлық-зомбылықтың кез келген түрін айыптайды, әйелдерді қорғау мен қолдаудың тиімді заңнамалық және құқықтық тетіктерін құруды қолдайды.

124. **2024 жылғы 4-5 наурызда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты, ТүркПА-ның Құқықтық мәселелер және халықаралық қатынастар жөніндегі комиссиясы төрағасының орынбасары А.Т. Құспан ТүркПА-ның Құқықтық**

мәселелер және халықаралық қатынастар жөніндегі комиссиясының 11-ші отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

125. **2024 жылғы 21 наурызда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е. Ж. Қошанов V Дүниежүзілік көшпендерділер ойындарын өткізгенге дейін кері санақты іске қосу салтанатты рәсіміне қатысты. Елордада EXPO халықаралық көрме орталығында арнайы табло орнатылды.

Іс-шараға Дүниежүзілік этноспорту Конфедерациясының Президенті Билал Ердоган, туризм және спорт министрі Ермек Маржықбаев, Астана әкімі Женіс Қасымбек, Ұлттық спорт түрлери қауымдастырының президенті Исламбек Салжанов қатысты.

Салтанатты рәсімді аша отырып, Мәжіліс төрағасы жиналғандарды Наурыз мерекесімен құттықтаپ, Көшпендердің дүниежүзілік ойындары тек түркітілдес елдер үшін ғана емес, бүкіл әлем үшін маңызды жарыстарға айналғанын атап өтті.

Ерлан Қошанов қазіргі уақытта елімізде осы ауқымды жарыстарға белсенді дайындық жүріп жатқанын атап өтті.

Қазақстанда өтетін көшпендерділер ойындарына әлемнің 100-ден астам елінің өкілдері қатысады деп күтілуде. Қазірдің өзінде 60 елдің командаларынан растау бар. 4 мыңға жуық қатысушы спорттың 20 түрінен жарысады. Ұлы дала кеңістігіндегі мереке бір апта бойы жалғасады.

Салтанатты рәсімнен кейін қонақтар «Наурыз мейрамы Астана 2024» қолөнершілер жәрменкесіне барып, Наурыз мейрамына арналған мерекелік концертті тамашалады.

126. **2024 жылғы 27 наурызда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрайымы С.В. Имашева ҮҚШҰ ПА тұрақты комиссияларының отырыстарына (қорғаныс және қауіпсіздік мәселелері, саяси мәселелер және халықаралық ынтымақтастық, әлеуметтік-экономикалық және құқықтық мәселелер бойынша) бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

127. **2024 жылғы 28-29 наурызда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары М.Н. Рожин мен А.Н. Рақымжанов ТМД ПАА жанындағы Қауіпсіздік саласындағы заңнаманы үйлестіру және жаңа сын-тегеуріндер мен қауіп-қатерлерге қарсы іс-қимыл жөніндегі бірлескен комиссияның отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

128. **2024 жылғы 28-29 наурызда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары М.Н. Рожин мен А.Н. Рақымжанов ТМД ПАА Қорғаныс және қауіпсіздік мәселелері жөніндегі комиссиясының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

129. **2024 жылғы 4 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Б.Т. Бейсенғалиев ТМД ПАА Бақылау-бюджеттік комиссиясының отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

130. **2024 жылғы 18 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.Қ. Аймағамбетов, Ж.Д. Сүлейменова, Т.Ғ. Серіков, А.Ә. Сарым Астана қаласында

«Орталық Азияның орнықты дамуы үшін ғылыми ынтымақтастық» ғылыми-практикалық конференциясына қатысты.

131. **2024 жылғы 18 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.А. Баққожаев ТұркПА-ның Экономикалық ынтымақтастық жөніндегі комиссиясының 11-отырысына бейне-конференц-байланыс форматында қатысты.

132. **2024 жылғы 18 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары С.В. Имашева, Д.В. Колода, А.С. Құспан, Ю.В. Кучинская, С.Р. Егізбаев, Е.Х. Барлыбаев, П. О. Казанцев, А. Қ. Аймагамбетов, Е.Б. Саурықов ТМД ПАА тұрақты комиссияларының жұмысына қатысты (әлеуметтік саясат және адам құқықтары жөніндегі, саяси мәселелер және халықаралық ынтымақтастық жөніндегі, аграрлық саясат, табиги ресурстар және әкология жөніндегі, ғылым және білім жөніндегі).

133. **2024 жылғы 3 маусымда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Төрағасы Е.Ж. Қошанов бастаған Парламент делегациясы Алматы қаласында Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымының Парламенттік Ассамблея Кеңесінің отырысына қатысты

Өз сөзінде Ерлан Қошанов отырысқа қатысушыларды 2024 жылы ҰҚШҰ-ға Қазақстанның төрағалық етуінің басымдықтарының орындалуы туралы хабардар етті.

Ерлан Қошанов шарт елдерінің аумағында терроризм мен экстремизмге қарсы күреске, ақпараттық технологиялар саласындағы қылмыстарға және есірткінің зансыз айналымына қарсы іс-қимылға бағытталған бірқатар іс-шараларды белгіледі. Ол төтенше жағдайлардың алдын алу және олардың салдарын жою мәселелері бойынша ынтымақтастықты тереңдетуге ерекше назар аударылатынын атап өтті. Қатысушылар сондай-ақ әлемдегі жалпы геосаяси жағдайды талқыладап, Таяу Шығыстағы оқиғалардың дамуы ерекше алаңдаушылық туғызатынын атап өтті. Мәжіліс төрағасы халықаралық қоғамдастық Ауганстандағы ең күрделі гуманитарлық ахуалды да ұмытпауға тиіс екенін атап өтті.

Отырысқа қазақстандық тараппен қатар Ресей Федерациясы Мемлекеттік Думасының Төрағасы Вячеслав Володиннің, Беларусь Республикасы Ұлттық жиналысының Өкілдер Палатасының Төрағасы Игорь Сергеенконың, Қыргыз Республикасы Кенеш Жогорку Торага Нурланбек Шакиевтің, Тәжікстан Республикасы Мажлиси милли Мажлиси Оли төрағасы Рустами Эмомалидің басшылығымен делегациядар, сондай-ақ ҰҚШҰ бас хатшысы Иманғали Тасмагамбетов, ҰҚШҰ ПА Жауапты хатшы Сергей Поспелов қатысты.

134. **2024 жылғы 10 маусымда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева бастаған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің делегациясы Душанбе қаласында (Тәжікстан Республикасы) өткен «Әйелдер және су» халықаралық форумына қатысты.

«Әйелдер және су» халықаралық әйелдер форумы су ресурстарын басқарудағы гендерлік теңдік мәселелерін шешуге арналған алаңға айналды. Ол «Орнықты даму үшін су, 2018-2028»

халықаралық іс-қимыл онжылдығын насихаттайтын Душанбе су процесі аясында өтті. Іс-шараға Орталық Азия әйелдері диалогының өкілдері мен салалық сарапшылар қатысты. Дания Еспаева өз сезінде Қазақстанның климаттық күн тәртібінің перспективаларымен бөлісті, әсіресе Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамаларына тоқталды.

Ол сондай-ақ әйелдерді суды басқару процестеріне, су жобаларын әзірлеуге және іске асыруға, сондай-ақ әртүрлі суды үнемдеу бастамаларына тартудың маңыздылығын атап өтті.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Аграрлық мәселелер жөніндегі комитетінің төрағасы С.Р. Егізбаев делегация құрамына кіріп, форумға қатысты.

135. **2024 жылғы 10 маусымда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева бастаған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің делегациясы Душанбе қаласында (Тәжікстан Республикасы) Халықтың қоныстануы және даму жөніндегі халықаралық конференция (Ісрд 30) үйімдастырған парламентшілердің «Жастар мұддесіндегі су қорлары және демографиялық тұрақтылық» халықаралық форумына қатысты.

Дания Еспаева әріптестерін ынтымақтастықтың барлық деңгейлерінде су тақырыбына назар аудара отырып, су дипломатиясын дамыту үшін өз ресурстары мен әлеуетін пайдалануға шақырды.

Форум барысында су ресурстарын қамтамасыз ету мен сақтаудың үздік елдік, өнірлік және әлемдік тәжірибелері қаралды, демографиялық, гендерлік және жастар саясаты саласындағы ең тиімді басқару шешімдерімен алмасу орын алды.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Аграрлық мәселелер жөніндегі комитетінің төрағасы С.Р. Егізбаев делегация құрамына кіріп, форумға қатысты.

136. **2024 жылғы 11 маусымда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева бастаған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің делегациясы Душанбе қаласында (Тәжікстан Республикасы) «Орнықты даму үшін су» халықаралық іс-қимыл онжылдығы бойынша жоғары деңгейдегі З-ші Халықаралық конференцияның жұмысына қатысты.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Аграрлық мәселелер жөніндегі комитетінің төрағасы С.Р. Егізбаев делегация құрамына кіріп, форумға қатысты.

137. **2024 жылғы 14 маусымда** Мәжіліс Спикері Ерлан Қошановтың қатысуымен Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі мен Ресей Федерациясы Федералды Жиналысының Мемлекеттік Думасы арасындағы ынтымақтастық жөніндегі палатааралық парламенттік комиссияның отырысы өтті.

Парламентаралық комиссияның жұмысын қайта бастау туралы шешім Мәжіліс Төрағасы Ерлан Қошановтың Ресей Федерациясына ресми сапары барысында қабылданды. Астанада өткен отырысты аша отырып, Палата төрағасы Ресейдің Қазақстанның сенімді одақтасы және стратегиялық серіктесі екенін атап өтті.

Мәжіліс Төрағасы тату көршілік жылдарында Қазақстан мен Ресей арасында достық пен сенімді нығайтуға бағытталған берік шарттық база құрылғанын атап өтті. Ол елдерді әлемдегі ең ұзын шекара байланыстыратынын, өткен жылы өзара сауда көлемі айтарлықтай өскенін, бұл ретте тауар айналымының шамамен 70%-ы екі елдің мындаған компаниялары мен миллиондаған адамдары тартылған өніраралық және шекара маңы саудасына тиетінін атап өтті.

Парламентаралық ынтымақтастықтың үлкен әлеуетін Мемлекеттік Дума төрағасының бірінші орынбасары Александр Жуков өзінің құттықтау сөзінде атап өтті.

Павел Казанцев пен Виктор Селиверстовтың басшылығымен екі ел арасындағы парламенттік достық топтарының белсенді де тиімді жұмысы атап өтілді. Мәжіліс Спикері олардың үйлесімді жұмысының мысалы ретінде Ресей мен Қазақстан шекарасындағы қазақстандық жүк тасымалдаушылардың мәселесін шешуді келтірді. Екіжақты өзара іс-қимылдың барлық өзекті мәселелері Палатааралық парламенттік комиссия отырысының күн тәртібіне енді.

Отырыс барысында депутаттар цифрлық құқық және халықтың цифрлық сауаттылығын арттыру, климаттық заңнама, волонтерлік қызметті реттеу салаларында заң шығару тәжірибесімен алмасты. Сондай-ақ энергетика, көлік-логистика саласындағы ынтымақтастық мәселелері, оның ішінде қазақстандық тасымалдаушылардың Ресей-Беларусь шекарасындағы шекаралық өткелдерді өтуіне кедергілерді алып тастау, Қазақстан мен Ресей қалалары арасындағы өніраралық қатынастарды дамыту мәселелері көтерілді. Күн тәртібіне сондай-ақ қоршаган орта және траншекаралық өзендерді ұтымды пайдалану, екіжақты тауар айналымының көлемін ұлғайту және өзара саудадағы кедергілерді жою және басқа да мәселелер кірді.

Отырыс Мәжілістің вице-спикері Альберт Рау мен Мемлекеттік Дума төрағасының орынбасары Александр Жуковтың төрағалығымен өтті. Комиссия жұмысына қазақстандық тарараптан вице-министрлер мен жауапты мемлекеттік құрылымдардың басшылары да қатысты. Талқылау қорытындысы бойынша қатысушылар күн тәртібінің әрбір тармағы бойынша мемлекеттік органдарға ұсынымдар бар шешімдер шығарды.

138. 2024 жылғы 22 маусымда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Ж.С. Әшімжанов Махтумкули Фрагидің туганына 300 жыл толуына арналған «Халықтарды біріктіретін тарихи және мәдени құндылықтар» тақырыбындағы арнайы онлайн-отырысқа қатысты.

ШЕТ ЕЛДЕРГЕ САПАРЛАР

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Төрағасы:

139. 2023 жылғы 17-19 қыркүйекте Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошановтың Сеул қаласына (Корея Республикасы) ресми сапары өтті.

Делегация құрамына Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.С. Құспан, А.Қ. Аймағамбетов, Е.Т. Жаңбыршин, М.Т. Тәкиев, А.Ә. Сарым, Е.Х. Барлыбаев, О.Х. Құспеков кірді.

140. **2023 жылғы 25-27 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошановтың Ташкент және Самарқанд қалаларына (Өзбекстан Республикасы) ресми сапары өтті.

Делегация құрамына Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары С.Р. Егізбаев, Е.Т. Жаңбыршин, Н.С. Сабильтянов, А.Ә. Сарым, Н.С. Әуесбаев, Д.Е. Исадеков кірді.

141. **2023 жылғы 18-19 желтоқсанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошанов бастаған Парламент делегациясы Мәскеу қаласында (РФ) Кеңестің кезекті отырысына және ҰҚШҰ Парламенттік Ассамблеясының пленарлық отырысына қатысты.

Оз сөзінде Ерлан Қошанов 2024 жылы Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт үйіміндеғи Қазақстанның төрағалық етуінің басымдықтары туралы хабардар етті.

ҰҚШҰ-ның қауіпсіздік саласында жұмыс істейтін мұddeлі елдермен және халықаралық құрылымдармен, оның ішінде БҮҰ, ТМД және Шанхай Ынтымақтастық Ұйымымен ынтымақтастығын тереңдептес басымдықтардың қатарында. Әскери кадрларды даярлау жүйесін, Ұйымның әскери-ғылыми және бітімгершілік әлеуетін дамыту бөлігінде нормативтік базаны жетілдіру ерекше маңызға ие.

Сондай-ақ, қару-жарақтың, оқ-дәрілердің, есірткінің заңсыз айналымына қарсы іс-қимыл бойынша бірлескен жұмыстық күшету жоспарлануда. ҰҚШҰ жауапкершілік аймағында төтенше жағдайлардың, киберқылмыстың алдын алу және олардың салдарын жою жөніндегі практикалық ынтымақтастықты дамытуға ерекше назар аударылатын болады.

Ерлан Қошанов сондай-ақ ҰҚШҰ Парламенттік Ассамблеясының ҰҚШҰ-ға мүше мемлекеттердің мұddeлерін ескере отырып, олардың ұлттық заңнамаларын дамытуға және үйлестіруге қосқан үлесін атап өтті. Мәжіліс Төрағасы қатысушы елдердің парламенттері арасындағы тиімді ынтымақтастықтың көрнекі мысалы ретінде Парламенттік Ассамблеяның тұрақты комиссияларының қызметін атап өтті.

142. **2024 жылғы 3-5 наурызда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошановтың Ресей Федерациясына (Мәскеу, Қазан қалалары) ресми сапары өтті.

Делегация құрамына Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары А.С. Құспан, Б.Т. Бейсенғалиев, П.О. Казанцев, А.К. Қалықов, Е.В. Смышляев кірді.

143. **2024 жылғы 23-26 наурызда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошановтың Швейцария Конфедерациясына (Женева, Берн) ресми сапары өтті.

Делегация құрамына Парламент Мәжілісінің депутаттары А.С. Құспан, Б.А. Смағұлов, Е.С. Бапи, Б. Нажмитдинұлы кірді, Наумова Д. Р., Пономарев С. М.

144. **2024 жылғы 23-26 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Е.Ж. Қошановтың Қытай Халық Республикасына (Пекин және Үрімші қалалары) ресми сапары өтті.

Делегация құрамына Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Ж.С. Әшімжанов, Е.С. Бейсенбаев, М.М. Магеррамов, А.Т. Перуашев кірді.

145. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың тапсырмасы бойынша Мәжіліс төрағасы Иран Ислам Республикасына жұмыс сапарымен барды.

Тегеранда Ерлан Қошанов қайтыс болған Президент Ибрахим Раисимен ресми қоштасу рәсіміне қатысты.

Иран халқы ұшақ апатынан қаза тапқан Президент Ибрахим Раисимен қоштасты. Президент сарайында өткен салтанатта қазақстандық делегацияны Мәжіліс төрағасы Ерлан Қошанов басқарды.

Мәжіліс төрағасы Иран Ислам Республикасының вице-президенті Мохсен Мансуримен және елдің жоғары саяси басшылығымен кездесіп, Президент пен Қазақстан халқының атынан бүкіл Иран халқына, сондай-ақ қаза тапқандардың отбасыларына көңіл айтты.

Мәжіліс төрағасы Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев Достық Иранмен сенімді әріптестік пен тығыз ынтымақтастықты нығайту мәселесіне ерекше мән беретінін атап өтті.

146. **2024 жылғы 5-6 маусымда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің төрағасы Түркі мемлекеттері Парламенттік Ассамблеясының (ТүркПА) XIII Пленарлық отырысына және Баку қаласында (Әзербайжан Республикасы) Ассамблея Кеңесінің отырысына қатысты.

Іс-шараларға Мәжіліс төрағасы Ерлан Қошанов бастаған Қазақстан Парламентінің делегациясы қатысты.

Түркі мемлекеттерінің Парламент басшыларының осы кездесуі «Түркі әлемі үшін жасыл көкжиектер: жасыл күн тәртібін іске асырудың парламенттердің рөлі» тақырыбына арналды.

Сапар Әзербайжан Республикасының Президенті Ильхам Әлиевтің парламенттік делегациялардың басшыларымен кездесуінен басталды. Әзербайжан көшбасшысы түркі мемлекеттерінің табысты интеграциясындағы заң шығарушылардың рөлін атап өтті. Мәжіліс төрағасы Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың жылы лебізі мен ықыласын жеткізді.

ТүркПА Кеңесінің отырысында Әзербайжан Республикасының Милли Мәжілісі үйіндегі төрағалық етті.

Пленарлық сессияда сөз сөйлеген Мәжіліс Спикері ТүркПА Қазақстанның бастамасымен түрік бірлігін нығайту үшін парламенттік алаң ретінде құрылғанын атап өтті. 15 жылдан астам уақыт бойы үйім бұл миссияны сәтті жүзеге асырып келеді.

Ерлан Қошанов отырыс тақырыбының өзектілігін атап өте, жасыл энергетикаға көшу және көміртегі бейтараптығы Үйіндегі қатысушы барлық елдер үшін климаттық күн тәртібінің ортақ мақсаттары болып табылатынын айтты.

Ол сондай-ақ әкожүйелерді қорғау бойынша ауқымды жобалар басталған «Жасыл Қазақстан» ұлттық жобасының орындалуы туралы хабардар етті және Әзербайжанның климаттың өзгеруіне қарсы қурестегі бастамаларына қолдау білдірді. Осыған байланысты Мәжіліс төрағасы Әзербайжанга биылғы жылдың қараша айында Бакуде өтетін БҮҮ-ның Климаттың өзгеруі туралы негізdemelіk конвенциясы (SOR29) тараптарының 29-шы конференциясының саммитін табысты өткізуі тіледі.

Мәжіліс спикері сондай-ақ жасыл экономика тауарлары мен көрсетілетін қызметтерінің стандарттарына ортақ көзқарас қалыптастыру қажеттігіне қатысуышылдың назарын аударды.

Отырыста қатысуышылар ТүркПА елдері үшін бірқатар модельдік заңдарды талқылады. Олардың ішінде дербес деректерді қорғау, еңбек нарығының талаптарына сәйкес кадрлар даярлау, сауда өкілдіктері, өнімнің қауіпсіздігі мен сапасы негіздері, сондай-ақ темекі өнімдерін пайдалануды шектеу туралы заң жобалары бар.

Негізгі сессиядан басқа, XIII Ассамблея алаңында Парламентші әйелдер тобының, жастар тобының отырыстары, сондай-ақ ТүркПА елдері парламенттері аппараттары басшыларының кездесулері өтті.

ТүркПА XIII пленарлық отырысының қорытындысы бойынша қатысуышылар Бақу декларациясын қабылдады.

Сондай-ақ, отырыс күні Парламент спикерлері әзербайжан ұлттының көшбасшысы Гейдар Алиевті еске алып, мәнгілік отына گүл шоқтарын қойды.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасарлары:

147. 2023 жылғы 14-15 қыркүйекте Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі (Тәжікстан Республикасы) өткен Орталық Азия мемлекеттері басшыларының бесінші консультативтік кездесуі шенберінде Орталық Азия елдерінің көшбасшы әйелдері диалогының өнірлік кездесуіне қатысты.

Дания Еспаева өз баяндамасында Орталық Азия елдері су тапшылығын еңсеру, экономиканың энергетикалық тиімділігін арттыру, жаңартылатын энергия көздерін дамыту, азық-түлік қауіпсіздігі және гендерлік саясат бойынша бірлескен шаралар қабылдауы қажет екенін атап өтті.

Өнірде жүзеге асырылып жатқан «Әйелдер, бейбітшілік және қауіпсіздік» стратегиясының маңыздылығын БҮҮ өкілдері атап өтті. Кездесуде Қыргызстан, Тәжікстан, Туркменстан, Өзбекстан елдері парламенттерінің өкілдері де сөз сөйлемдеді.

Бұдан басқа, тұрақты даму мақсаттарын іске асыру үшін гендерлік және экологиялық мәселелер жөніндегі панельдік сессияларға Қазақстан Республикасы Әйелдер істері жөніндегі Ұлттық комиссия басшысының орынбасары Ләzzат Сұлеймен және Мәжіліс жанындағы Қоғамдық палатаның эколог-сарапшысы Айжан Сқақова қатысты.

«Әйелдер диалогы» парламентарлық өзара іс-қимыл форматы өз жұмысын 2020 жылдан бастап БҮҮ Орталық Азия үшін Алдын

алу дипломатиясы жөніндегі өнірлік орталығының қолдауымен бастады.

Өнірлік кездесулерді өткізуудің мақсаты – барлық мұдделі тараптарға ақпарат пен тәжірибе алмасу, сондай-ақ климаттың өзгеруі, экологиялық тәуекелдерді төмендету стратегиялары мен бағдарламалары контекстінде әйелдер мен қыздардың гендерлік теңдікке қол жеткізуедегі және мүмкіндіктерін кеңейтудегі одан әрі ынтымақтастық бойынша ұсынымдар әзірлеу үшін алаң ұсыну.

148. **2023 жылғы 13-15 қарашада Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева Орталық Азия елдерінің әйелдер диалогы делегациясының құрамында Брюссель қаласына (Бельгия Корольдігі) барды.**

Сапар аясында «Әйелдер, бейбітшілік және қауіпсіздік» күн тәртібін іске асыруға жәрдемдесу, экономикалық жағдай, Еуропалық одақтағы әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту бойынша жұмыс істейтін, азаматтық қоғам өкілдерімен кездесулер өтті.

Орталық Азия елдерінің Әйелдер диалогы делегациясына парламентшілер, өнірдің барлық елдерінің мемлекеттік органдары мен үкіметтік емес секторының өкілдері кірді.

Сапар аясында «ЕО – Орталық Азия: әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту жолындағы ынтымақтастық» тақырыбында дөңгелек үстел өтті. Қатысушылар өз елдерінің әйелдер саясаты, бейбітшілік пен қауіпсіздік, зорлық-зомбылыққа қарсы қарес, климаттың өзгеруі және Еуропалық Одақпен парламенттік ынтымақтастық саласындағы саясаты туралы баяндамалар жасады.

Сонымен қатар, делегаттар Еуропалық Парламенттің, Еуропалық Комиссияның және Еуропалық қызметтің жұмысымен танысты. Олар үшін ЕО-ның гендерлік мәселелер және әралуандылық жөніндегі елшісі Стелла Роннер-Грубачичпен, Еуропалық парламенттің Вице-Президенті Хейди Хоуталамен, Еуропалық комиссияның халықаралық әріптестік жөніндегі бас директорының орынбасары Мириам Ферранмен, Еуропалық бейбітшілік құру саласындағы қатынастар бюросының директоры Соня Рейнс-Дейвандеспен, «Әйелдер лоббийнің» Аатқарушы Хатшысы Мэри Колинспен және басқалармен кездесулер үйымдастырылды.

Сапар ЕО-ның ОА жөніндегі арнайы өкілі Терхи Хакалдың қолдауымен БҰҰ Бас хатшысының Арнайы өкілі, ОА-дағы алдын алу дипломатиясы жөніндегі өнірлік орталықтың басшысы Каха Имнадземен бірлесіп үйымдастырылды.

Естерінізге сала кетейік, биыл Орталық Азия елдері әйелдерінің диалогына Қазақстан төрағалық етуде. Ел әйелдер құқықтары мен мүмкіндіктерін қорғау мен кеңейтудің түрлі аспектілері мен бағыттарын қозғайтын, өнір үшін өзекті іс-шаралар өткізді.

Қазіргі уақытта Қазақстан Парламенті бірқатар тиісті заң жобаларымен жұмыс істеуде. Сондықтан Еуропалық Одақтың гендерлік теңдікті заңнамалық қамтамасыз ету және гендерлік зорлық-зомбылыққа қарсы қарес саласындағы тәжірибесі қазақстандық парламентшілерді қызықтырады.

149. 2023 жылғы 27-29 қыркүйекте Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары А.П. Рау делегация құрамында Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К. Тоқаевтың ГФР-ға ресми сапарына қатысты.

150. 2024 жылғы 12-15 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева Самарқанд қаласында (Өзбекстан Республикасы) өткен Азия әйелдер форумының жұмысына қатысты.

Талқылау әйелдердің экономикалық, әлеуметтік және саяси құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту мәселелеріндегі өнірлік тәсілге арналған.

13-14 мамырда Өзбекстан Самарқандта Азия әйелдер форумын өткізу бастасы Өзбекстан Республикасының Президенті Шавкат Мирзиевтікі. Ол Біріккен Ұлттар Үйімі Бас Ассамблеясының 78-ші сессиясында қолдау тапты.

Дания Еспаева мынадай панельдік кездесулерге қатысты: Қазіргі жаһандық экономикада әйелдердің экономикалық құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту мәселелері мен мүмкіндіктері, Парламенттер әйелдердің экономикалық жағдайын жақсартудың қозғаушы күші ретінде, Гендерлік тенденциялардың қаржыланыру, әйелдер мен балаларға қатысты зорлық-зомбылықтың барлық түрлерін жоюдың өнірлік аспектілері.

Форум алаңында Өзбекстан Сенатының спикері Танзила Нарбаевмен және Катар Шура Кенесі төрағасының орынбасары Хамда бинт Хасан бин Абдулрахман Әбу әл-Сулайтимен екіжақты кездесулер өтті. Тараптар елдер арасындағы парламентаралық ынтымақтастықты дамыту жайын талқылады.

Іс-шараны Өзбекстан Олий Мәжілісінің Сенаты мен «БҮҮ-әйелдер» үйымдастырады. Оның жұмысына парламенттер мен үкіметтер мүшелерінің, қоғам және саяси қайраткерлердің, сондай-ақ Азия елдерінің жетекші халықаралық сарапшыларының қатысуы көзделген.

Форумның негізгі мақсаты – әйелдердің экономикалық мүмкіндіктерін арттыру және гендерлік тенденциялардың қамтамасыз ету мәселелерін талқылау, қажетті ұсыныстар мен ұсынымдар әзірлеу, бұл БҮҮ-ның Әйелдердің жағдайы жөніндегі комиссиясының 68-ші сессиясының күн тәртібінің қисынды жалғасы болып табылады.

151. 2024 жылғы 27 мамырда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева өнір елдерінің экономикасындағы әйелдердің рөліне арналған Орталық Азия елдерінің әйелдер диалогының отырысына қатысты. Төрағаның орынбасары әріптестеріне Бішкек қаласында (Қырғызстан) қазақстандық әйелдердің осы бағыттағы жетістіктері мен үлесі туралы айтып берді.

Отырысқа ОА елдерінің парламентшілері, БҮҮ құрылымдық бөлімшелерінің, мемлекеттік органдардың, халықаралық және үкіметтік емес үйымдардың өкілдері, кәсіпкерлер мен сарапшылар қатысты. Олар әйелдердің цифров, әлеуметтік және экологиялық инновацияларды ілгерілету тәжірибесімен алмасты. Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Дания Еспаева форумның ресми ашылуында сөз сөйледі. Ол елдегі

әйелдер кәсіпкерлігі қарқынды дамып келе жатқанын атап өтті. ЖІӨ қалыптастыруда қазақстанстанның әйелдердің жалпы үлесі шамамен 40%-ды құрайды.

Оның айтуынша, әйелдердің әлеуметтік бастамалары, әлеуметтік кәсіпкерлік белсенді ілгерілеуде. Қазақстандықтар жаңа цифрлық индустрияда табысты мансап құруда. 2023 жылы IT-aiel бағдарламасы іске қосылды, соның арқасында 2 мыңдан астам жұмыссыз әйелге IT-мамандықтарды тегін оқуға мүмкіндік берілді. Сондай-ақ, вице-спикер биыл Қазақстан гендерлік зорлық-зомбылықтың қылмысқа жатқызылғанын айтты. Енді ұрыпсоғу, денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіру үшін қылмыстық жауаптылық көзделген. Ал денсаулыққа орташа және ауыр зиян келтіргені үшін тек бас бостандығынан айыру түріндегі жаза белгіленді. Болашақта сталкинг және харассмент мәселелері шешілетін болады.

152. **2024 жылғы 10-11 маусымда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары Д.М. Еспаева бастаған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің делегациясы халық және даму жөніндегі халықаралық конференция (ICPD 30) үйімдастырған «Әйелдер және су» халықаралық форумына, «Су қорлары және жастар мұддесіндегі демографиялық тұрақтылық» халықаралық парламентарийлер форумына, Душанбе қаласында (Тажікстан Республикасы) өткен «Тұрақты даму үшін су» халықаралық іс-қимыл онжылдығы бойынша жоғары деңгейдегі 3-ші Халықаралық конференцияның жұмысына қатысты.**

Форумға Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Аграрлық мәселелер жөніндегі комитетінің төрағасы С.Р. Егізбаев қатысты.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі комитеттерінің төрағалары:

153. **2023 жылғы 14-21 қазанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Экология мәселелері және табигат пайдалану комитетінің төрағасы Е.Т. Жаңбыршин Германияның халықаралық ынтымақтастық жөніндегі қоғамы үйімдастырған «Сутегі дипломатиясы» бойынша таныстыру сапарымен ГФР мен Бельгия Корольдігіне барды.**

Сутегі дипломатиясы жөніндегі жұмыс шеңберінде мәжілісмендер Германия Федералдық Сыртқы істер министрлігінің, Германия энергетикалық агенттігінің өкілдерімен және Брюссельдегі (Бельгия) Еуропалық комиссияның өкілдерімен кездесті. Делегация «жасыл» сутегіні өндіру және пайдалану бойынша бірқатар ғылыми зертханаларға барды.

Қазақстандық делегация құрамына мұдделі мемлекеттік органдардың, ведомстволардың, сала және жеке сектор сарапшыларының өкілдері кірді.

Неміс тарапы жаңартылған ұлттық сутегі стратегиясын және оның Германияның энергетикалық ауысуындағы рөлін таныстырды. Талқылау барысында тараптар «жасыл» сутегі мен декарбонизация бойынша Қазақстан-Германия ынтымақтастығының перспективаларын талқылады.

Брюссельде делегаттар ЕО-мен энергетикалық әріптестікті талқылады. Талқылау қорытындысы бойынша Еуропалық комиссия «жасыл» сутегі саласындағы заңнаманы, стандарттарды, сертификаттауды және басқа да құжаттарды әзірлеуде Қазақстанмен бірлесіп жұмыс істеуге дайын екенін білдірді.

Сапар барысында депутаттар мен сарапшылар сутегі саясатын әзірлеу мен іске асырудағы неміс тәжірибесімен, қолданыстағы технологиялар мен инфрақұрылыммен жақынырақ танысып, ғылыми-техникалық білімдерімен алмасты.

154. **2023 жылғы 13 қарашада** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А.С. Құспан Брюссель қаласында (Бельгия Корольдігі) өткен «Қазақстан Республикасы – Еуропалық Одақ» парламенттік ынтымақтастық комитетінің 20-шы отырысына қатысты.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы Айғұл Құспан қазақстандық делегацияны басқарды, оның құрамына депутаттар Айдос Сарым, Нұргұл Тау және Ажар Сағындықова да кірді.

Еуропалық тарап атынан Еуропалық Парламенттің депутаттары мен стафферлеріне, сондай-ақ Еуропалық сыртқы іс-қимыл қызметінің сарапшыларына Орталық Азия және Монголиямен байланыс жөніндегі делегацияның төрағасы Томаш Здеховский (Чехия, Еуропалық халық партиясы) жетекшілік етті.

Іс-шара барысында тараптар Қазақстан-Еуропа саяси, сауда-экономикалық және инвестициялық ынтымақтастығының даму перспективаларын талқылады. Орталық Азия мен Еуропалық Одақ арасындағы өнірлік ынтымақтастықты ілгерілетуге, оның ішінде өзара байланыс, климаттың өзгеруі және халықаралық қауіпсіздік саласындағы мәселелерге ерекше назар аударылды.

Айғұл Құспан өзінің құттықтау сөзінде Қазақстан мен ЕО арасындағы Кеңейтілген әріптестік пен ынтымақтастық туралы келісім, сондай-ақ аса маңызды шикізат материалдары саласындағы жана үағдаластықтар негізінде екіжақты байланыстарды кеңейтудің маңыздылығын атап өтті.

Өз тарапынан Томаш Здеховский Қазақстан – ЕО және Орталық Азия – ЕО желісі бойынша қатаинастардың серпінді өсуін атап өтті, сондай-ақ Еуропалық Парламенттің, әсіресе әлеуметтік-экономикалық реформалар, заң ұstemдігі, цифрандыру және қауіпсіздік саласында жан-жақты кооперацияны тереңдетуге бағытталған жаңа бастамаларды қолдауға дайындығын раставды.

Еуродепутаттар Франциско Миллан-Мон (Испания, Еуропалық халық партиясы) және Андريس Америкс (Латвия, социалистер мен демократтар) Қазақстан азаматтары үшін ЕО визалық режимін женілдету мәселесін тезірек шешудің маңыздылығын атап өтті.

Қазақстандық делегаттар Транскаспий халықаралық көлік маршрутының жобасын қолдау және Еуропа мен Азия елдерінің көлік инфрақұрылымын жақындастыруға бағытталған басқа да бастамалар, қазақстандық тараптың 2060 жылға дейін көміртегі бейтараптығына қол жеткізу жөніндегі мәлімдеген күш-жігери

аясында Еуропалық инвестициялық банкпен ынтымақтастық мәселелерін көтерді.

Депутаттар сондай-ақ еуропалық әріптестеріне Қазақстанда сайлау жүйесін реформалауға, Парламенттің рөлін қүшетуге, сондай-ақ адам құқықтарын қорғау саласындағы мемлекеттік тетіктерге бағытталған ауқымды саяси бастамалардың іске асырылу барысы туралы айттып берді.

Кездесу сонында тараптар КОКП-ның келесі отырысы 2024 жылдың II-жартысында Астанада өтетінін келісті.

Делегация сонымен қатар Бельгия Өкілдер Палатасының «Бельгия – Орталық Азия» парламентаралық ынтымақтастық тобының төрағасы **Тим Ванденпуттен** және Палата депутаттарымен кездесті.

Әріптестерін құттықтай отырып, Тим Ванденпут бельгиялық депутаттар тобының осы жылдың мамыр айында Астана, Алматы және Ақтауға сапары оларға Қазақстанның Бельгия мен Еуропалық Одақтың маңызды саяси және экономикалық серіктесі екендігіне жеке көз жеткізуге мүмкіндік бергенін атап өтті.

Әңгіме барысында парламентшілер Қазақстанның көлік әлеуетін дамыту, энергетика саласындағы ынтымақтастық және басқа да өзекті мәселелерді талқылады. «Орталық Азия-Еуропалық Одақ» өніраralық ынтымақтастықты кеңейтуге ерекше назар аударылды.

Өз кезегінде Айгүл Құспан бельгиялық әріптестеріне Қазақстандағы саяси және экономикалық реформалар туралы айттып берді.

Бельгия Сенатының спикері **Стефан Д'Оузбен** жеке кездесу барысында Айгүл Құспан Қазақстан мен Бельгия арасындағы қарым-қатынастар дамуының табысты динамикасын атап өтті. Әңгімелесу тараптары екіжақты және халықаралық құн тәртібіндегі ең өзекті мәселелер бойынша «сағаттарды салыстыруды». Екі тарап Парламентаралық Одақ шеңберіндегі байланыстарды дамытудың маңыздылығын басып айтты.

155. **2023 жылғы 16-17 қарашада** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрайымы С. В. Имашева Бішкек қаласында (Қырғыз Республикасы) ТМД ПАА тұрақты комиссиясының отырыстарына қатысты.

156. **2023 жылғы 26 қарашадан 1 желтоқсанға** дейін Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрайымы С.В. Имашева конституциялық құқық саласында тәжірибе алмасу мақсатында жұмыс сапарымен Баден-Вюртемберг және Берлин қалаларына (ГФР) барды.

157. **2023 жылғы 4-7 желтоқсанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің төрағасы Е.Т. Жаңбыршин Драммен қаласында (Норвегия) ядролық және радиациялық қауіпсіздік, радиоактивті қалдықтар саласындағы заннаманы жетілдіру жөніндегі семинарга қатысты.

158. **2023 жылғы 11 желтоқсанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі Комитетінің төрағасы С.Р. Егізбаев пен

Комитет мүшесі П.О. Казанцев Мәскеу қаласында (РФ) «ТМД елдерінің парламентаралық ынтымақтастығындағы саяси партиялар мен блоктар фракцияларының өзара іс-қимылының рөлі» атты IV Халықаралық конференцияға қатысты.

159. **2023 жылғы 13-20 желтоқсанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Қаржы және бюджет комитетінің төрағасы М.Т. Тәкиев Париж қаласында (Франция) ЭҮДҮ фискалдық саясат комитетінің отырысына қатысты.

160. **2024 жылғы 14-18 наурызда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің тәрайымы С.В. Имашева ҰҚШҰ ПА миссиясының құрамында Ресей Федерациясындағы (Мәскеу қ.) президенттік сайлауды байқауға қатысты.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары:

161. **2023 жылғы 10-16 қыркүйекте** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е.Т. Әбдиевтің Дюссельдорф (ГФР) және Гаага (Нидерланды Корольдігі) қалаларына оқу-тәнисстыру сапары өтті.

162. **2023 жылғы 15-17 қыркүйекте** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Т.С. Адамбеков Ханой қаласында (Вьетнам) Парламентаралық Одақтың жас парламентшілерінің 9-шы жаһандық конференциясына қатысты.

163. **2023 жылғы 20-23 қыркүйекте** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е.Б. Саиров Баку қаласында (Әзәрбайжан Республикасы) Азия Парламенттік Ассамблеясының Әлеуметтік және мәдени мәселелер жөніндегі тұрақты комитетінің отырысына қатысты.

164. **2023 жылғы 7 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Р.Р. Заитов Анкара қаласында (Түркия Республикасы) өткен Әділет және даму партиясының «AK Party» Ұлы съезіне қатысты.

165. **2023 жылғы 24-26 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Г.А. Нұрымова Ташикент қаласында (Өзбекстан Республикасы) «Шекарасыз Достастық» орфандық ауруларды диагностикалау және емдеу жөніндегі екінші еуразиялық форумына қатысты.

166. **2023 жылғы 16-19 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары М.С. Башимовтың, П.О. Казанцевтің Мадрид қаласына (Испания Корольдігі) танысу сапары өтті.

167. **2023 жылғы 18-25 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Ж.Д. Сүлейменованаң Берлин, Эрфурт (ГФР) қалаларында таныстыру сапары өтті.

168. **2023 жылғы 25-26 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е.В. Смышляева Мәскеу қаласында (Ресей Федерациясы) өткен «Халықаралық цифрлық құқық» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясына қатысты.

169. **2023 жылғы 24-29 қазанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е.В. Смышляева Мәскеу қаласында (РФ) өткен «Халықаралық цифрлық құқық» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясына қатысты.

170. **2023 жылғы 13-16 қарашада** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты В.А. Ким Сеул қаласында (Корея Республикасы) өткен IX Дүниежүзілік корей саяси форумына қатысты.

171. **2023 жылғы 27 қарашада** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты М.С. Башимов Мәскеу қаласында (Ресей Федерациясы) 21 ғасырда ҚР мен РФ арасындағы тату көршілік және одақтастық туралы шарттың онжылдығына арналған дөңгелек үстел жұмысына қатысты.

172. **2023 жылғы 30 қарашада** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Б.Б. Керімбек Таңкент қаласында (Өзбекстан Республикасы) ТДМ іске асырудағы парламентаралық ынтымақтастықтың екінші жаһандық форумына қатысты.

173. **2023 жылғы 3-4 желтоқсанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е.Ж. Сатыбалдин Дубай қаласында (БАӘ) өткен COP28 шенберінде климаттың өзгеруі мәселелері жөніндегі 10-шы кездесуге қатысты.

174. **2024 жылғы 25-29 қаңтарда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Б. Нәжметдинұлы Мәскеу қаласында (РФ) Еуразиялық экономикалық комиссия кеңесінің отырысына қатысты.

175. **2024 жылғы 1 ақпанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е.В. Смышляева Мәскеу қаласында (РФ) биржалық сауданы дамытуды ұйымдастыру және құқықтық қолдан отыру бойынша тәжірибе алмасу бойынша танысу сапарына қатысты.

176. **2024 жылғы 5-8 ақпанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.Ә. Сарым Әзербайжан Республикасындағы (Баку қ.) мерзімінен бұрын президенттік сайлауды байқауға қатысты.

177. **2024 жылғы 5-8 ақпанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.Т. Құспан Әзербайжан Республикасындағы (Баку қ.) мерзімінен бұрын президенттік сайлауды байқауға қатысты.

178. **2024 жылғы 5-8 ақпанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.Ә. Сарым Әзербайжан Республикасындағы (Баку қ.) мерзімінен бұрын президенттік сайлауды байқауға қатысты.

179. **2024 жылғы 5-8 ақпанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Ю.В. Кучинская Әзербайжан Республикасындағы (Баку қ.) мерзімінен бұрын президенттік сайлауды байқауға қатысты.

180. **2024 жылғы 20-23 ақпанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Р.С. Қожасбаев Баку қаласында (Әзербайжан Республикасы) Атқарушы Кеңестің отырысына және Азия Парламенттік Ассамблеясының 14-ші пленарлық сессиясына қатысты.

181. **2024 жылғы 23-25 ақпанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А. Н.Рахимжанов Мадрид қаласында (Испания Корольдігі) өткен Социалистік Интернационал Конгресінің отырысына қатысты.

182. **2024 жылғы 23-26 ақпанда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты К.В. Авершин ҰҚШҰ ПА миссиясының құрамында Беларусь Республикасындағы (Минск қ.) парламенттік сайлауды байқауға қатысты.

Беларусь Республикасы Ұлттық жиналышының Өкілдер палатасы –Беларусь Парламентінің төменгі палатасы, 110 депутаттан тұрады. Депутаттарды сайлау жалпыға бірдей, еркін, тен, тікелей сайлау құқығы негізінде жасырын дауыс беру арқылы жүзеге асырылады. Өкілдер палатасы толығымен мажоритарлық жүйе бойынша сайланады. Беларусь Республикасы депутаттарының жергілікті кеңестері жергілікті өзін-өзі басқарудың өкілді органдары болып табылады және оларды тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің азаматтары сайлайды.

183. **2024 жылғы 4-5 наурызда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Т.Ғ. Серіков пен К.С. Сейітжан Женева қаласында (Швейцария Конфедерациясы) БҮҰ-ның Мүгедектер құқықтары комитетінің 30-шы сессиясына қатысты.

184. **2024 жылғы 14-18 наурызда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е. С. Бейсенбаев ТМД ПАА миссиясының құрамында Ресей Федерациясындағы (Мәскеу қ.) президенттік сайлауды байқауға қатысты.

185. **2024 жылғы 14-18 наурызда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты С.Р. Нұртаза ҰҚШҰ ПА миссиясының құрамында Ресей Федерациясындағы (Мәскеу қ.) президенттік сайлауды байқауға қатысты.

186. **2024 жылғы 1-7 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты М.С. Башимов Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметі делегациясының құрамында жұмыс сапарымен Париж, Страсбург (Франция Республикасы) қалаларына барды.

187. **2024 жылғы 9-22 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Н.С. Шаталов, Р.А. Берденов, Е.Ж. Сатыбалдин, Д.Р. Наумова Вашингтон қаласында (АҚШ) өткен АҚШ конгресінің «Ашық әлем» бағдарламасына қатысты.

188. **2024 жылғы 15-16 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты М.С. Башимов Вена қаласында (Австрия) Адам саудасына қарсы жоғары деңгейдегі альянстың «Хабардарлықты арттырудан басқа: адам саудасының алдын алу тәсілдерін өзгерту» атты 24-ші конференциясына қатысты.

189. **2024 жылғы 22-24 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Б.С. Ізмұхамбетов Токио қаласында (Жапония) халықтың қоныстануы және даму жөніндегі Азия форумының (АФПНР) іс-шараларына қатысты.

190. **2024 жылғы 24-27 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.Ә. Сарым Баку қаласында

(Әзербайжан Республикасы) түркі мемлекеттері парламенттерінің сыртқы байланыстар комитеттері төрағаларының бірінші отырысына қатысты.

191. **2024 жылғы 26-27 сәуірде** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е.А. Әбіл Мәскеу қаласында (РФ) өткен «Көпполярлықта көшү және жаңа әлемдік тәртіпті қалыптастыру» атты Халықаралық ғылыми конференцияға қатысты.

192. **2024 жылғы 12-15 мамырда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.Т. Құспан Баку қаласында (Әзербайжан Республикасы) ТүркПА Хатшылығының бюджет бойынша аудит жұмысына қатысты.

193. **2024 жылғы 20-21 мамырда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Д.Н. Тұрғанов пен Е.Х. Барлыбаев Денпасар қаласында (Индонезия) өткен X су форумына қатысты.

194. **2024 жылғы 30-31 мамырда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты А.Т. Зейнуллин Санкт-Петербург қаласында (РФ) ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жастар парламентаралық Ассамблеясының отырысына қатысты.

195. **2024 жылғы 1-7 маусымда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Н. Тау Норвегия Корольдігіне (Осло қ.) таныстырыу сапарына қатысты.

196. **2024 жылғы 18-19 маусымда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е.А. Әбіл Мәскеу қаласында (РФ) ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің тарихшылары мен мұрағатшыларының халықаралық қауымдастырының (комиссиясының) отырысына қатысты.

197. **2024 жылғы 18-20 маусымда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Е.А. Әбіл Мәскеу қаласында (РФ) ТМД-ның «Пушкин оқулары» халықаралық парламенттік форумына қатысты.

198. **2024 жылғы 24-25 маусымда** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары Г.А. Нұрымова мен М. Толықбай Ташкент қаласы (Өзбекстан Республикасы) өткен БҮҰ-ның туберкулезге қарсы құрес жөніндегі жоғары деңгейдегі міндеттемелерін орындау жөніндегі Еуропа мен Орталық Азиядағы өнірлік диалогқа қатысты.

VII БӨЛІМ ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІ ЖАНЫНДАҒЫ ҚОҒАМДЫҚ ПАЛАТА

2023 жылғы сәуірде құрылған Парламент Мәжілісі жаңындағы Қоғамдық палата өз жұмысын екінші сессияда жалғастырды.

Сессияның басында палата құрамы белгілі қоғам қайраткерлері күшейді. Оның құрамында Қанат Нұров пен Әміржан Қосан болды.

Қаңтар айында Қоғамдық палата туралы ережеге сәйкес оның екі мүшесін ротациялау жүргізілді. Болатбек Нәжметдинұлы мен Гауһар Танашеваның орнына Ирина Смирнова мен Жұлдыз Сүлейменова келді.

Қазір Қоғамдық палатаның құрамында 40 адам бар, оның 11-і Мәжіліс депутаты.

Откен жылдың қыркүйегінен биылғы жылдың маусымына дейінгі кезеңде палатаның он отырысы өткізілді, оның үшеуі көшпелі болды.

Сессия басында Қоғамдық палатаның жұмыс жоспары бекітілді. Ол Үкіметтің жұмыс жоспарының жобасымен үйлестірілді.

Қоғамдық палата мүшелері мынадай өзекті мәселелер мен заң жобаларын талқылады:

- Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылықтың кез келген түрі үшін жазаны қатаңдату;
- тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы;
- Бюджет кодексінің жобасы;
- сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша;
- құмар ойындарға тәуелділікпен құресу аясында ойын бизнесі мәселелері бойынша;
- мемлекеттік статистика және мәліметтерді басқару мәселелері бойынша;
- есірткінің заңсыз айналымына қарсы күрес мәселелері бойынша.

Алматыда масс-медиа және ғылым туралы заң жобалары бойынша, сондай-ақ Қаржыминің Электрондық қаржы орталығында мемлекеттік сатып алу бойынша откен көшпелі отырыстар нәтижелі болды.

Сарапшылардың, ҮЕҮ, БАҚ өкілдерінің, практик ғалымдардың қатысуымен қызу пікірталас жағдайында откен осы кездесулердің барысында аталған салалардағы құқықтық реттеудің ортақ тәсілдері әзірленді.

Қоғамдық палатаның барлық отырыстардың қорытындысы бойынша Мәжілістің бейінді комитеттеріне және уәкілетті мемлекеттік органдарға ұсынымдар жіберді.

Ұсынымдардың екі блогы бойынша (мемлекеттік сатып алу және ғылым бойынша) комитеттер оларды қарау нәтижелері бойынша есеп берді.

Мысалы, Қоғамдық палата мүшелерінен мемлекеттік сатып алу бойынша түсken 26 ұсыныстың 12-сін жұмыс тобы қабылдады.

Қоғамдық палата мүшелері Мәжілістің бейінді комитеттерінің жұмыс топтарында заң жобаларын талқылауға белсенді қатысты.

Атап айтқанда, бұл Құрылыс және Су кодекстерінің жобалары, денсаулық сақтау мәселелері бойынша, масс-медиа, кәсіподақтар туралы, мемлекеттік сатып алулар туралы, ғылыми-техникалық саясат туралы және басқа да заң жобалары.

Сондай-ақ, Қоғамдық палата мүшелері «Заң жобаларына ұсыныстар» модулі арқылы 11 заң жобасына 149 ұсыныс жолдады.

Палатаның барлық отырыстары БАҚ шақырылуымен ашық өтеді. Оларға мемлекеттік органдардың басшылары, сарапшылар, ҮЕҰ өкілдері қатысады.

Отырыстарға өнірлердің мәслихат депутаттары шақырылады. Бұл Қоғамдық палата қорыттындыларының сараптамасын және олардың практикалық орындалуын арттырады. Бұл тәжірибе жалғасын табады.

VIII БӨЛІМ ЖҰРТШЫЛЫҚПЕН ЖӘНЕ БАҚ-пен БАЙЛАНЫС

Мәжіліс депутаттарының заң шығару қызметін насыхаттау мақсатында VIII сайланған Парламенттің екінші сессиясында Баспасөз қызметі барлығы 90 БАҚ-тан 630-ға жуық журналисті аккредиттеді.

Аkkредиттелген журналистер Парламент Палаталарының бірлескен отырыстарын, Мәжілістің жалпы отырыстарын, үкімет сағаттары мен парламенттік тыңдауларды, сондай-ақ жұмыс топтарының, Палатаның бейіндік комитеттерінің отырыстарын жариялады.

Сондай-ақ журналистер депутаттардың қатысуымен өтетін халықаралық кездесулер, форумдар мен шетелдік сапарлар, дөңгелек үстелдер, семинарлар мен конференциялар және өнірлердегі көшпелі іс-шаралар бойынша тұрақты түрде ақпараттық материалдар дайындауды.

Жаңалықтардан басқа БАҚ-та апта сайынғы қорытынды шығарылымдар, заң жобалары бойынша депутаттардың кеңейтілген сұхбаттары, шолу және сараптамалық материалдар, сондай-ақ Мәжіліс депутаттарының қатысуымен тақырыптық телебағдарламалар мен телевизиялық ток-шоулар шығып тұрады.

Осы сессияда Палатаның пленарлық отырыстарынан «Jibek joly» және «24.kz» арналарында тікелей эфирде көрсету одан әрі жалғасып, Мәжілістің ресми сайты, Палатаның YouTube, Facebook әлеуметтік желілеріндегі аккаунттары арқылы интернет кеңістігінде отырыстар онлайн режимінде көрсетілді. Апта сайын Мәжіліс ғимаратында орналасқан «Jibek joly» телевизиясының мобиЛЬДІ телевизиялық студиясында депутаттар мен мемлекеттік органдардың басшылары қабылданатын заңдардың басым бағыттарын, жаңа нормаларын түсіндіреді.

Парламент депутаттарының өздері түрлі телебағдарламалар мен ток-шоуларға қатысып, маңызды заңнамалық жаңалықтар туралы жұртшылықты кеңінен ақпараттандыруға белсене атсалысуда. Мысалы, депутаттар «Ашық алаң», «Апта», «Дневная смена», «Күн тәртібі», «Басты тақырып», «Время говорить», «Талқы», «Итоги», «Sarap Times», «Прямая связь», «Парламент сағаты» тележобаларында әрдайым тұрақты спикерлер ретінде сөз сөйлейді.

Бұған қоса, «24.kz» телевизиясында «Мәжіліс Live» апталық тақырыптық, ал «Еуразия» бірінші арнасында – «Парламент.Online» бағдарламаларының шығарылымы жалғасуда. Парламенттің жұмысы туралы Қазақ радиосында тұрақты түрде арнайы бағдарламалар шығады.

Ай сайын БАҚ пен әлеуметтік желілерде орта есеппен 3500 материал жарияланады. Бұл күн сайын Мәжіліс депутаттарының қатысуымен 100-ге жуық материал, ал әрбір жалпы отырыстың қорытындысы бойынша – кемінде 500 жарияланым шығады деген сөз.

Екінші сессияда депутаттардың әлеуметтік желілердегі белсенділігі бұрынғыдан да арта түскені байқалады. Әр депутат өзінің Instagram, Facebook, Тик-Ток платформаларында заң шығару

және қоғамдық қызметі туралы насихаттап, өз аккаунттарын тұрақты жүргізеді.

Мәжілістің жұмысы туралы жедел ақпарат алу және халықпен кері байланысты қамтамасыз етуде Палатаның әлеуметтік желілердегі ресми аккаунттары басты алаң болып саналады. Онда жазылушылар саны күн санап өсуде. 2024 жылғы 7 маусымдағы жағдай бойынша жазылушылар саны Facebook – 63650, Tik – Ток – 72000, YouTube – 31300, X – 28 500, Instagram – 32240, Telegram – 5300 адам. Жалпы саны 232 990 адамды құрайды.

Бұл ретте ресми аккаунттар аудиториясының қамтылуы жазылушылар санынан едәуір асып түседі. Мысалы, Дәulet Мұқаевтың отандық киноиндустрия мәселелері бойынша депутаттық сауалы жазылған бейне материал Instagram парақшасында 1.2 миллион қаралым жинады.

Бақытжан Базарбектің балық шаруашылығы бойынша Youtube арнасындағы жазбасын 64 000-нан астам адам қараған. TikTok-та Ринат Зайтовтың ең тәменгі жалақы мөлшері туралы депутаттық сауалы бар бейнеролик 1.6 миллион қолданушыны қамтыса, Таңсауле Серіковтің медицина қызметкерлерін әлеуметтік қамсыздандыру мәселелері бойынша депутаттық сауалы 580 мыңнан астам адамның назарын аударды. Депутат Айдарбек Қожаназаровтың спорттық бағыттағы жылқылардың қазақы түқымын сақтау мен көбейтуге қатысты заң жобасы бойынша Reels жазбасы Facebook-те 59 мың қаралым жинады.

Жаңа сессияда Баспасөз қызметі барлық көрсеткіштерді қарқынды түрде ұлгайтуға, БАҚ-пен және қоғаммен кең ауқымды өзара іс-әрекет жөніндегі жұмысты нығайтуға ниетті.

IX БӨЛІМ ҚОРЫТЫНДЫ

VIII сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің екінші сессиясы 2023 жылғы 1 қыркүйекте Парламент Палаталарының бірлескен отырысымен тұспа-тұс келді, онда Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаев жыл сайынғы «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауын жариялады. Онда Президент Қазақстан экономикасын одан әрі дамыту стратегиясын ұсынды.

Жолдауда әлеуметтік сипаттағы маңызды бастамалар: жалақыны көтеру, жұмыспен қамту, балалардың қауіпсіздігі, білім алушының тәндік турасында айтылды.

Сонымен қатар, биылғы 15 наурызда Атырауда өткен ұлттық құрылтайдың отырысы маңызды оқиға болды, онда Президент ел дамуының өзекті мәселелері бойынша негізгі ұстанымдарды белгілеп берді.

Депутаттық корпустың жұмысы осы және басқа да міндеттерді орындауға бағытталды.

Екінші сессия жұмысының басынан бері Парламент Палаталарының 5 бірлескен отырысы, Мәжілістің 39 жалпы отырысы өткізілді. Мәжілістің қаруында 173 заң жобасы болды, оның 48-і өткен сессиядан өтті, 125-еүі сессия барысында тұсті.

Аталған кезеңде Мемлекет басшысы 74 заңға қол қойды. Палата 100 заңды қарап, мақұлладады және Сенатқа жіберді. Палаталардың бірлескен отырысында 1 конституциялық заң қабылданды.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары мемлекеттік құрылыштың құқықтық базасын, мемлекеттің экономикалық және қаржы-бюджет саясатын, шаруашылық қызметті, әлеуметтік-мәдени саланың жұмыс істеуін, адам мен азамат құқықтарын қамтамасыз етуді, заңдылық пен құқықтық тәртіпті қорғауды және басқа салаларды одан әрі дамытуға бағытталған заңнамалық актілер пакетін мақұлладады.

Олардың ішінде бизнес жүргізу, мемлекеттік сатып алу, тұрғын үй саясатын реформалау, ақпараттық қауіпсіздік, масс-медиа, ғылым және технологиялық саясат, адам саудасына қарсы іс-қимыл, сот жүйесі мен судьялардың мәртебесі, жылу энергетикасы және т.б. мәселелер бойынша заңдар бар.

Парламент елдің сыртқы саясатының басымдықтарын қамтамасыз ететін және ҚХР-мен ынтымақтастықта Транскаспий халықаралық көлік маршруттының көліктік-логистикалық әлеуетін дамыту саласындағы шет елдермен және халықаралық үйымдармен ынтымақтастықты нығайтуға; Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт үйимшілердің қызметін қамтамасыз етуге бағытталған бірқатар халықаралық келісімдерді; авиациялық іздестіру және құтқару саласындағы Қырғыз Республикасымен ынтымақтастық туралы келісімді; Сингапурмен - инвестицияларды ынталандыру және өзара қорғау туралы келісімді ратификациялады.

Ағымдағы сессияда депутаттар заң шығару бастамасының конституциялық құқығын толық көлемде іске асырды. Парламент депутаттары 37 заң жобасына бастамашылық

жасады, оның ішінде кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту және қарыз алушылардың құқықтарын қорғау; әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету; қауіпсіз еңбек жағдайларын жетілдіру және қызметкерлердің еңбек құқықтарын қорғау; көлік құралдарының жекелеген түрлерінің қозғалысын үйымдастыру және жол қауіпсіздігін цифрандыру; ойын бизнесі, лотереялар және лотерея қызметі; мемлекеттік наградалар; экономикалық құқық бұзушылықтарды одан әрі қылмыстық сипаттан арылту және заңсız жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуга) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша.

Қазіргі уақытта Мәжіліс портфелінде 66 заң жобасы бар.

Мәжілісте халықтың кредит алуын азайту және қаржылық сауаттылықты арттыру тақырыбы бойынша парламенттік тыңдаулар, 6 «Үкімет сағаты», комитеттердің 15 көшпелі отырысы, 24 «дөңгелек үстел» өткізілді, 2 халықаралық конференция үйымдастырылды және өткізілді, онда заңнамалық реттеуді талап ететін аса маңызды мәселелер және түрлі салалардағы ағымдағы саясаттың өзекті мәселелері талқыланды.

Парламент Мәжілісі жанындағы Қоғамдық палата өзінің белсенді жұмысын жалғастырып, екінші сессия барысында 10 отырыс өткізді. Түрлі салалардағы сарапшылар мен беделді қоғам қайраткерлері мемлекеттік органдардың өкілдерімен, өнірлік мәслихаттардың депутаттарымен, ҮЕҰ-мен бірлесіп, мемлекеттік сатып алу, тұтынушылардың құқықтарын қорғау, масс-медиа, ғылым, сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, лудоманиямен күрес туралы заң жобаларын және басқа да өзекті тақырыптарды талқылады. Оларды қарau нәтижелері бойынша Мәжілістің бейінді комитеттері мен мемлекеттік органдарға ұсынымдар берілді. Қоғамдық палата мүшелерінің ұсыныстары қабылданған бірқатар заңдарда көрініс тапты.

Сайлаушыларды толғандыратын әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық дамудың өзекті мәселелері Үкімет пен басқа да мемлекеттік органдардың алдына депутаттық сауалдар жүзінде қойылды. Қаралып отырған кезеңде Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі мен оның орынбасарларының, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Төрағасының, Қазақстан Республикасының Бас Прокурорының және орталық мемлекеттік органдар басшыларының атына халық қалаулыларының 527 сауалы жіберілді. Депутаттық сауалдардың басым бөлігі экономикалық даму, оның ішінде өнірлік мәселелер, кәсіпкерлік, банк жүйесі, салық салу, энергетика және жер қойнауын пайдалану мәселелері сияқты маңызды әлеуметтік-экономикалық проблемаларға арналған. Білім беру жүйесін жетілдіру, денсаулық сақтауды дамыту, енбекті үйымдастыру және халықты жұмыспен қамту, мүтеделтерді әлеуметтік қорғау мәселелері аса өзекті болып қала береді. Депутаттар ауыл шаруашылығы мен АӨК дамыту проблемаларын, қоршаған ортаны қорғау, құрылыш, оның ішінде түрғын үй, байланыс, көлік инфрақұрылымын жетілдіру мәселелерін тілге тиек етті. Бұдан басқа, мәдениетті, мемлекеттік

тілді, бүқаралық ақпарат құралдарын, гендерлік және жастар саясатын, спорт пен туризмді дамыту мәселелері өзекті болып қала береді. Депутаттық сауалдардың жеке блогы ретінде қорғаныс, төтенше жағдайлар, қоғамдық және жол қауіпсіздігі, құқықтық қорғау тақырыптарын атап өткен жөн.

Қаралып отырған кезеңде Мәжіліс депутаттарының атына жеке және занды тұлғалардан 27077 өтініш келіп түсті.

Палата жұмысының барлық бағыттары ақпараттық қеңістікте, жаңалықтар сайттарында, Мәжілістің әлеуметтік желілердегі ресми парақтарында қеңінен жарияланады. Пленарлық отырыстар, жұмыс топтарында заң жобаларын талқылау, бейінді комитеттердің тақырыптық отырыстары, дөңгелек үстелдер Мәжілістің ресми ресурстарында – parlam.kz веб-сайтында және YouTube видеохостингінде онлайн-форматта көрсетілді, олар туралы ақпарат Палатаның телеграм-арнасында орналастырылды. Депутаттардың блогтарында Мәжілістің қызметі және заннамалық бастамалар туралы ақпарат орналастырылады.

Депутаттық корпустың халықаралық қызметі парламентаралық ынтымақтастықты нығайтуға, парламенттік дипломатияны дамытуға және Қазақстанның халықаралық бастамаларын ілгерилетуге бағытталған.

2023 жылы Қазақстанның Орталық Азия елдері әйелдерінің диалогына төрағалық етуі, сондай-ақ Түркі мемлекеттері парламенттік ассамблеясының (ТүркПА) пленарлық отырысы және Баку қаласындағы Ассамблея Кеңесінің отырысы парламентшілердің қатысуымен халықаралық күн тәртібіндегі маңызды оқиғалар болды.

Алматы қаласында өткен Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымының (ҰҚШҰ) Парламенттік Ассамблеясы Кеңесінің отырысында Мәжіліс Спикері Е. Қошанов қатысушыларды 2024 жылы ҰҚШҰ-ға Қазақстанның төрағалық ету басымдықтарының орындалуы туралы хабардар етті.

Жалпы Парламенттің екінші сессиясы барысында парламентшілер ынтымақтастық жөніндегі топтар шенберіндегі іс-шараларға, сондай-ақ Еуропа, Азия және ТМД елдерінің өкілдерімен бейнеконференция форматындағы кездесулерге, халықаралық парламентаралық ұйымдар шенберіндегі іс-шараларға белсенді қатысты.

**Компьютерде беттеген: З. Құдайбергенова
Безендірген: П. Назаренко**